Broj 1. U Trstu 1. Januara 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Tko se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim skupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedolazi na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je poštен, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi stampaju se ili u cielosti ili u izvatku, samo prama svojoj vriednosti i smislu ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neuporabljaju. Osobna napadanja i ružno sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah sloje 40 novč., a svaki redak sviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogodu oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, neodpisuje, nego putem svoje *Listarnice*.

POZIV NA PREDPLATU.

Minulo je cielih osam godinicah, što se ovaj list stampa više u tudjemu nego u svojem gradu. On je malen, ali je nekomu velik trn u oku, zato što ga mnogo ljudi čita i što bi rado, da se hrvatskomu puku pravica kroji i pomogne koliko je moguće.

Naša Sloga sama svjedoči, da nešto valja, kad se stampa u 1800 komadah; ali dosta puti i druge ju novine pohvališe.

Susvim tim morali bismo bili prestati pisat ju radi mnogih teških razlogah; nego nam u dobar čas priteknše u pomoć mladji prijatelji i obećaše svoju pomoćnicu ruku, dok „Sloga“ bude pravim putem hodila, a to će, ufamo se, vajek biti.

Tako će nam ju biti moguće na većem listu stampati većimi slovi, da se laglje čita, a ciene nepovisujemo ni malo. List će izlaziti kako i dosad svakoga 1. i 16. dana u mjesecu. Donašat će uvodne članke o naših domaćih stvarih, pogled po svietu i ostalo kao dosad. U podlistku stampat će se **„Razvod istrijanski“** vele znamenito pismo za občine istrijanske, pisano pred 500 godinah.

Preporučamo svim rodoljubom, da nam dopisuju iz svojih krajevah po istini sve, što misle da je vriedno. Stampat ćemo cielo ili medju različitimi vieści, kako bude prilično. Molimo da se dopisi pišu na polovicu linije.

Predplata s poštarinom za cielu godinu stoji samo 2 f., a za seljake samo 1 f. Za pol godine polovicu. Izvan Carevine za poštarinu više.

Ali ako se nadje barem osam seljakah pod jednom poštom i voljni su pod jednim zavojem i imenom dobivati list, onda puščamo za 70 novč. na godinu svakomu. Poštu, ime i pridjevak valja jasno naznačiti. Ako tko nedobiva lista na dobu, neka se potuži u pismu nezapečaćenom i izvana napiše uz adresu *„Reklamacija“*. Za takovo pismo neplaća se poštarine.

Novce netreba pošiljati u zapečaćenu listu jer je preskupo, nego se uzme poštarska naputnica (Vaglia postale, Postanweisung), po kojoj je cienije, a i mjesta ima na njoj dosta, da se napiše ime i vrieme za koje se plaća.

Tko nam prvoga broja nevrati, držat ćemo ga za predbrojnika.

Uredničtvo „Naše Sloge“
Via S. Francesco N. 4. u Trstu.

Pogled po svietu.

U Trstu 31. prosinca 1877.

Velikih novostih neima. Kod nas u Austriji prazniju i parlamenti i delegacije. Samo što rade odbori naš i ugarski o vječnom nagodbenom pitanju. Neg ipak saborniju dva sabora, poreški naime s ove i hrvatski s one strane Litave. Poreški se sastao 27. a hrvatski još 20. prosinca. Poreški bio je sazvan, da lošinjskim brodovlastnikom u današnjih nepovoljnih za brodarstvo okolnostih otvori pokrajinsku blagajnu kao garanciju, dokle vremena na bolje neokrenu. Ali baš u ovaj čas čitamo iz Poreča brzojavku, koja veli, da je sabor taj predlog odbio sa 13 proti 11 glasovah. Hrvatski pako bi imao ustanoviti proračun za nastupajuću godinu, ali budući da vlada nije još gotova s predlogom, tako će prositi sabor, neka joj bude slobodno trošiti dva tri li mjeseca po starom proračunu. U današnjih okolnostih tako biva u Beču, tako u Pešti, pa i same Delegacije su se prihvatile toga sredstva.

U Delegacijah da je Andrássy razvio podpuno svoju politiku naprama Rusiji, ali tom pogodbom, da nitko i niepisne, što je čuo. Zato se dakako nezna ništa o toj tajnoj izjavi. Nego se govori, da su gospoda delegati bili sasvim zadovoljni, a ta gospoda su sve prije, nego ruski prijatelji. Iz toga se vidi, kakva je u jezgri ta Andrássyeva politika, te kako nas još može zaplesti u rat, koji bi bio po sudu svih pametnih i razboritih ljudi gotova propast Austrije.

Na veselje Hrvatah radi pada Plevne Magjari su udarili u takove prietnje, koje da nisu smiešne bile bi veoma težke. Ti kršćeni Turci vele Hrvatom i svim ostalim u Austriji Slavenom, da sluga mora vezat konja, gdje gospodar zapovjeda. Po tom dakle govoru mi bi bili svi sluge i robovi, a Niemci i Magjari naši gospodari. Neka Magjari dobro promisle, što su rekli tim strašnimi riečmi! U ostalom Magjari još i sad mahnitaju za svoje dične Turke. Tako su onomadne u Pešti imali nekak turski pučki sastanak, koji se provrgao u skoru buku tako, da su ministru Tiszi, jer nije htio primiti njihove deputacije polupali okna te vikali „dole s njim“, pa da bi bilo svašta, da nebude stupila na ulicu vojska te u dobar čas raztierala te vikače i saveznike slaklarali. Ministar Tisza da je odputovao u Berlin. Najbrže misli, da će Bismark promieniti svoju politiku naprama Rusiji, čim ga vidi i čim čuje, koliko je sirota potrošio za nova stakla na svojoj ministarskoj palači.

U Francesko je dakle opet mir i sloga. Mac Mahon se podao. Republikanci su zadovoljni. Ministri hoće vladati sasvim po ustavu. Francesko da će i nadalje s daleka mirno gledati, što se na iztoku radi, dokle god joj nitko nestane na put u Sredozemnom Moru, a što će biti iz Turske i njezinih evropejskih pokrajinah, za to da nju malo glava boli. To je odgovor Engleskoj, koja već nezna, kud bi se bacila, da obrani Tursku od propasti, pak je bila postavila svoje nade i u novo francesko ministarstvo, ali badava. Engleska, da ustraši Rusiju, sazivlje prije dobe svoj parlamenat, da tobože odluči, kako se ima držati naprama toj neumoljivoj turskoj progoniteljici. U to da se oružа i kupi vojsko. Ruski car Aleksandar, kad se prošlih danah povratio u Petrograd sa bojnog polja, da je odgovorio na je engleske prietnje zapovjedju, neka se digne nova vojska i metnu u red sve morske tvrdjave. Na svojem povratku da je rekao, da ostaje još mnogo više da se učini i podnese, nego li se dosad učinilo i podneslo, ali da se uzdaje u veliku Rusiju, da će ona započeto djelo ipak srećno svršiti. Tim neima nikakve nade ni miru ni primirju, koji bi turski prijatelji u ruski neprijatelji htjeli da se sklopi na svaki način. U Italiji promienilo se ministarstvo. Iz ostaloga svieta ništa nova. I tim dobar početak!

Na novu godinu.

Ovo je trideset godinah, što se je pisala četrdeset i osma. Onoga ljeta sve je kipilo u ovih naših stranah. Bilo je kako da strašna bura zapuše, koja će odnesti kužne uzduhe, a donesti čista zraka, bez kojega se zdravo ne živi.

Tamo od zapada suncanoga, od Francezke zemlje, bile se prosule nečuvene nauke, da smo svi ljudi braća, da svak ima slobodan biti, da jedan zakon svih ima ravnati! Prema tomu bilo je kmetiju ukinuti i štibre pravično podieliti. Još je jedna nauka učila, da svako pleme, što jednim jezikom progovara, ima svoje biti, pod jednom vladavinom, pod jednom glavom. Trebalo je prema tomu narode ujediniti.

Kod nas je cesar kmetiju ukinuo, i pravo je učinio. Ali kod nas se je i to čutilo, da treba Hrvate pod jednu kapu spraviti, gdje bi sami sa svojim vladarom zakone krojili.

Što je sree čutilo, to je jezik govorio, to je pjesma pjevala: „Još Hrvatska ni propala, dok mi živimo!“ „U kolu su svi Hrvati stare države: Bosna, Srbalj, Istrijanci i Dalmacija.“ Tu je pjesmu mnogo selo pjevalo; i Pazin grad čuo ju je pjevati, i on ju je pjevao. —

Vendar je proteklo punih dvadeset godinah, dok smo dobili neke pravice. Premda smo pod različitimi zakoni, ipak mi Hrvati u Istri imamo pravo birati svoje ljude, koji pomažu zakone stvarati, imamo pravo u občinah sami se ravnati, imamo najjače pravo svojim jezikom progovarati. i nam da oblasti tim jezikom progovaraju. Onaj mrženi Hrvat, onaj potišteni „Murlak“ i kako nas sve nazivaju, danas je *narod* poštovan i od zakona branjen, a to nam je mnogo. Ali nam nije dosta, jer se timi pravicami još nismo posvema okoristili. Bogatiji i učeniji ljudi u zemlji bili su i jesu Talijanci. Naši stariji pismeni ljudi zavlače na talijansku, jer su tako odgojeni; oni moraju biti ni simo, ni tamo. Mnoge zle godine rodile su u Istri silu oderuhah, koji kmeta tišću jače, nego prijašnja kmetija. Kakovagod šeprtljica ruga se našim najsvetijim stvarim: Bogu i jeziku.

Kad smo to vidili i kad pravo ima svaki svoju reći, tad smo promislili, da bi dobro tebi rode u Istri učitelja dati, koj bi te u svemu podučio: i kako ćeš zemlju orati i kako ćeš sjeme sijati i prihod pobirati i koristno ga trositi. kako ćeš u občinske i zemaljske i cesarske sborove ljude birati, koji su ti željni pomoći; trebalo ti je ljekara, koji će te od zlih navadah odvraćati. Taj ljekar i učitelj je „Naša Sloga“ evo već devetu godinu. Ona je odlučila od prvoga kraja, da ti pomogne do boljega življenja i da ti uzbudi sviest, staru tvoju hrvatsku dušu. I hvala Bogu za tolikimi godinami opeta se ponavlja pryanja pjesma, opeta se čisti kužan zrak tudjinci donešen. Istrali spoznaje, da je njegova ona zemlja, koju ore i poreze od nje plaća; Istran spoznaje, da se i njegov jezik ima poštovati; Istran uvidja, da složna braća rujno vince piju, a nesložna ni vodice hladne. Kad još bolje godine nastanu i hrvatski se kmet u Istri otrese onoga poganluka, komu je za zdjelu leće otačastvo morao zatajiti. tada ćemo mi na svojem gospodari biti. Neka Bog da i mlada godina, koju navješćujemo, da brzo tako bude!

—a.

DOPISI.

Iz voloskoga kotara, *10. decembra.*

Jedina dvorazredna škola u ovom kotaru, jest, kako jur spomenuh, u Lovranu. Do ljetos bila i ova jednorazredna. Pred desetak godinah bila je za Lovran posve dovoljna; jer je riedko kad broj djece narasao preko 60. Ali šad, pošto su i ljudi gorani uvidili korist škole, te polaze školu djeca, kojim je i dvie ure do nje, narasao je broj i preko 150. Tolik broj djece je zakonito i faktično prevelik za jednoga učitelja. Na drugoga učitelja nije se moglo ni misliti, dok se nedobavi potrebita školska zgrada, pa se zato na zgradu sva skrb obratila. Soba u kojoj je dosad bila smešćena škola, nije bila prikladna ni za 30 djece, kamo li za 150: zato su prošle godine djeca bila na tri odjela razdieljena, pa je svaki odjel zasebice polazio školu. Nadležna školska oblast pozvala občinu, da se za zgradu pobrine, i da se na to čim lasnije školni občina, darovala joj vlada liep dar od 800 for. s uvjetom, da u jednom ljetu gradnju započme. Občinsko zastupstvo ovim znatnim darom potaknuto, a k tomu osvjedočeno o skrajnoj potrebi zgrade, odluči pozvati sve občinare, da

svaki prema imanju doprinese za gradnju školske zgrade. A da bude svakomu lasnije odluči, da se odmjerena svota i u tri ljeta izplatiti može. Velika većina posve se dragovoljno toj dužnosti podložila, a i zemaljski naš odbor pokazao sklonim ovoj gradnji te je iz zemaljskoga fonda uzajmio obćini 2000 forinti. Zgrada je upravo dovršena, koli je izvana krasna, toli je i iznutra veoma shodno razredjena, te služi baš na čast Lovranu i vriednim Lovrancem. Svaki, koj dodje i vidi na vratih grada onu veleliepu zgradu, reći će: Slava Lovrancem — živili! — Jedva bila zgrada dogradjena pobrinulo se kot. šk. vieće, da se namjesti drugi učitelj. Budući se nije moglo dobiti drugoga učitelja, namješćena je tuj privremeno jedna izkusna učiteljica sa dotičnom učiteljskom plaćom. —

Nemogu, da barem u kratko neopišem liepe svečanosti, kojom je spomenuta zgrada blagoslovljena.

Za svečanost bio odabran nedeljni dan, za da i ljudih kmetske ruke čim više prisutno bude. Osam danah pred svečanostju pozva veleč. gosp. Andrija Šterk mjestni plovan, sve župljane k svečanosti, da budu svi dionici veselja, kao su i dionici troška. Puk se odazvao u veliko pozivu svoga pastira, pa se crkva do 9. ure dubkom napunila. Medjutim sabrala se školska djeca u novoj zgradi narešenoj mnogobrojnimi zastavami, kano kad se brod u more spušća. U 9 sati dodju djeca sa učiteljem u crkvu i smeste se u za nje odredjenom mjestu. Prije svete mise izpjevalo se „Pridi Duše Sveti“, a pod misom pjevala se ona poznata, ali ipak uviek veličanstvena pjesma „Pred Tobom“. Po dovršenoj sv. misi blagoslovi plovan, koj je i služio misu, propelo odredjeno za jednu školsku sobu. S istim propelom u ruci reče zatim njekoliko liepih i krepkih riečih i djeci i roditeljem. Djeci pokazujuć Isusa kano pravog učitelja i prijatelja, k Njemu ih pozvao, da ga slušaju, od Njega da će naučiti i moliti i poslušati i raditi i sve druge vrline i krieposti — a roditeljem podviku, da nebrani djeci nasljedovati Ovoga uzor-učitelja, to jest, da ih od Njega neodvraću ni sablaznivim svojim govorenjem ni djelovanjem. Rieči bilo je malo, al su bile izabrane, pa se gdjekomu starcu s njih oko orosilo.

Na to primiv jedan učenik blagoslovljeno propelo zaputi se praćen dvimi svećonošami k novoj zgradi, kamo podje i množina puka, velečastni gosp. plovan praćen dvimi mjestnimi duhovnimi pomoćnici, uz asisteneiju kojih obavljen bi blagoslov zgrade. U crkvi i kod blagoslova bio je prisutan c. k. kotarski predstojnik kano predsjednik kot. škol. vieća, obćinski glavar sa zastupstvom.

Po dovršenom svetom činu progovori mjestni župnik kao c. k. kot. škol. nadzornik sabranom puku o koristi i potrebi škole. On reče po prilici:

„Hvala Bogu, danas smo obavili liepu i za Lovran velečastnu svečanost. Kano plovan govorio sam vam u crkvi o potrebi ove školske zgrade i o potrebi škole. Kano plovan blagoslovio sam danas u ime božje ovu šk. zgradu, a sad ću vam reć samo dvie tri rieči kano c. k. školski nadzornik.

U svakom gradu u svakoj obćini dvie najpotrebitije i najprve zgrade jesu crkva i škola. Crkvi i školi, rekao bi, jedna je te ista svrha, — dobro duševno i materialno puka. Pa zato i vidimo u svih dobro uredjenih državah, da obadvie uzporedno složno rade jedna drugu podpomagajući. Prvi učitelji bili su popi i fratri u današnjih kršćanskih narodah. Dok su vlade malo ili ništa za škole radile, podizale je crkva i niže i više, a i najviše škole. Sva starija sveučilišća crkvom su utemeljena, crkvenim imanjem dotirana.

Bog je stvorio čovjeka da ga pozna, da ga služi — da bude pošten i pametan i da se spasi. Put spasiteljni kaže mu crkva naučajuć ga istine božanske, po kojih mu živjeti, a škola, rekao bi, kaže mu put i način, kako bi mu lakše preživjeti. Čovjek naučen i izobražen živi lakše nego neznalica. I najbolje zemljište, ako se pusti neobdelano, slabo rodi, dapače skodljiva ga trava i bezkoristan plevel zaraste. Tako i najljepši umni darovi u čovjeka, ako se neobdjeluju, ostaju zakopani, bezkoristni. Djeca ako su i najdarovitija, bez škole i nauke priličila bi divljoj tratini, na kojoj sve raste — samo ne ono, što je dobro i plemenito.

Škola nije koristna samo bogatim nego i siromašnijim. Svim bez razlike je koristna i potrebna pa i samim poljodjelcem. Vazda su ljudi nastojali, da im zemlja što obilnije trud naplati. Mnogo su izkušali i mnogo toga i našli. Da nam je moguće razgledati, kako umni gospodari svoje zemlje obdjelavaju i kako gospodare, mnogo bi toga i k nam prenieti želili. Što nam nije moguće razgledati u naravi, možemo naći u knjigah; jer vam ima knjigah, koje baš uče i kako valja kopati i kako valja sijati, kako ostala gospodarska djela obavljati. I kmetu dakle koristi škola; jer se i toga jur u školi stoto naučiti može, a više se može naučiti čitajući gospodarske knjige.

Od kolike koristi je zanatniku i mornaru neću ni spominjati, svi to znate. Ta čujete ne riedko, gdje vam ovaj ili onaj tuži i žali, da nezna čitati ni pisati, pa veli, da bi dao i velik dio svoga imanja, da mu je znati samo podpisati svoje ime. On cieni više nauk nego imanje. I pravo je. Imanje, kuća i brod mogu propasti, mogu se izgubiti, a nauk nikada.

Ali u školi neuči se samo čitati, pisati i računati, nego još se djeca uče redu i poslušnu, čistoći i drugim krieposti. Svakom zgodom im se spominju dobročinstva, koja od roditeljah primaju, te se na ljubav i zahvalnost prema njim potiču. U školi se daje djeci nauk i odgojenje. Kako bi dakle težko griešio proti dobru svomu i svoje djece, tko se nebi pobrinuo, da mu diete školu pohadja!

No nekoji govore, da im upravo djeca gorja postanu, kad počnu hoditi u školu, kao da se u školi uče neposluh, laž i druga zla. Ali nije tako. U školi se sije dobro sjeme, ali izvan škole sije neprijatelj kukolj, koj brzo niče i grki plod donaša. Kruh, meso i ostala hrana nam je koristna i tečna, ali tko bi uživao pokvarena želudca, i to nebi mu prudilo. U školi daje se djeci hrana zdrava i tečna, no ako dodju u školu pokvarena, neće im teknuti, kao što bi imalo.

Ako ćete da škola donaša plod dobar i obilan, tada skrbite i nastojte, da djecu sami zlu nepriučite. Podupirajte učitelja, popitajte se više put za vaše diete kako se uči, kako napreduje. Opazite li kakvo zlo na djeci, gledajte ga odstraniti čim prije. Nepozabite da svo nastojanje ljudsko bez božje pomoći od male ili nikakve bi ostalo koristi: zato molite Boga i za svoju djecu i za učitelje. Danas smo s Bogom otvorili ovu školu, u ime božje smo ju blagoslovili, blagoslov božji neka bude uviek u njoj. Blagoslovljen neka bude trud učiteljah i učenikah.“

Zatim izruči govornik liepimi riečmi djecu učiteljem, da nastoje koliko obogatiti im um sa znanjem i umenjem toliko da im nastoje oplemeniti srdce sa svakojim dobrom. Pohvali skrb obć. zastupstva, požrtvovnost puka, te reče da će uložena glavnica u školi donašati velike koristi.

Spomenu zasluge visoke vlade te pozva prisutne, da iz zahvalnosti uzkliknu živio Premilostivomu Caru Franju Josipu, našto se svi dugotrajnim „Živio“ odazovu.

Spomenu sa zahvalnostju veliku skrb za ovu školu c. kr. Namjestnika, zemaljskoga školskog Predsjednika, kao c. kr. zemaljskoga školskog Nadzornika.

Nepropusti spomenuti ni zasluge c. kr. kotarskoga kapetana kao kotarskoga škol. predsjednika.

Sa zadovoljstvom u srdcu, koje mu se na licu čitalo, puk se na to razidje, i tim ova liepa svečanost svrši.

Sad se radi u Lovranu, da se priskrbi shodno mjesto i za žensku školu, te se nadam, da će im poć za rukom. Neka Bog pomože puku, koji se ovako liepo skrbi za dobro odgojenje svoje djece.

S. Z.

Iz Tinjanšćine *na Lučinju*.

Evo me, da Vam opet koju rečem o naših stvarih u ovoj obćini. Kad se je poslednji put zastupstvo biralo, bile su se obe stranke složile i izabrale 18 zastupnikah obćinskih.

Glavara se je izabralo onoga, koj je najviše obećivao; navlastito nam je sadanji glavar obećao bio, da će gledat i svimi silami nastojat, da u Tinjanu škola bude hrvatska, jer nemože biti pravoga napredka, gdje se prvi početak neuči u materinskom jeziku; još je govorio, da će sva obćina lice promjeniti, ako on bude glava. I izabrali su ga zastupnici misleć, da će bit sve šestno, ako bude glavar Šestan. Ali se ljuto prevarismo. Sad govori očito, da nebude hrvatske škole, dok je on za glavara; sad nije govora o tom, da bi se škola gradila, ni obćinska kuća, ni ista. A naše krvi čovjek! Nije li to sramota!

Zavarana dječarija u pokvarenom talijanskom jeziku po večer buči i ružnimi pjesmami ljude uznemiruje. Putevi su zli, izjedeni, oštri. Cesta što ide u Sv. Petar već nije cesti ni spodobna. Na grobih nije zemlja gdjegod ni pol metra debela. Tako naše stvari stoje.

U pet mjesecih jedanput je zastupstvo ali raprežentanca sakupljena bila. Tu se je mnogo odlučilo, al malo ovršilo.

Odlučilo se je i to, da se razprodaju oni komadići komunala, koji su ostali od djelitbe. To se je i učinilo. Komu sada idu ti novci; da li obćini ili pojedincem kmetom. Ja mislim, da kmetom, jer oni su se bili obvezali prama obćini svaki za sto forintih, kad je za djelitbu išlo, a onda se nije govorilo, da će se stogod u skupno ime prodati.

Pak ako i obćina uzme te novce, da sto dobra učini, vendar bismo radi znali, gdje su i tko jih ima. Jer čujemo da blagajnik, iliti kasir obćinski još jih nije primio u svoje ruke.

Opominjam ostale raprežentante neka budu ljudi od oka i neka paze, kako se obćinski imetak upravlja. Oni su puku odgovorni, a podestat mora izvršiti što se odluči. On nije kralj ni cesar, nego prvi med jednakimi. Kako raprežentanca izabere Petra, mogla bi izabrat i Pavla.

Tinjanci, pazite da se nebudemo potle morali pravdati sa novim poglavarom, kako se pravdamo s njim za nešto od prvoga njegovoga podestovanja. Završujem ovaj moj dopis obćenitom hvalom koja pristoji našemu sadanjemu učitelju. Mi se tvrdo nadamo, da će njegovim dobrim načinom nadomjestiti u srcih naše djece, što jih prvi učitelj nije naučio.

Iztočni rat.

Studen, snieg, led i ostalo svakojako zimsko nevrieme neda ni Rusom ni Turkom, da razviju svu svoju silu na bojnom polju, zato sa rusko-turskog ratišta odkad je palo Plevno neima baš važnih novostih. Samo vriedi da se zna to, da Sulejman-Paša nemisli više na rat s ove strane Balkana, nego da kani baciti svu svoju vojsku za Balkan, da brani Jedrenu iliti Adrianopol, gdje se nadaju Rusom čim bude povoljnije vrieme. Zato da već sad uzmiće na cieloj pruzi iliti liniji. Carevićeva i Zimmermannova vojska, što mu sad prieti, krenut će tada za njim; samo da će je toliko ostati ov kraj Balkana, koliko je treba, da straži tamo turske tvrdjave. U tu svrhu da već i dolazi iz Rusije silna sprav, što će rabiti kod obsiedanja tih tvrdjavah. Gurko pako sa druge strane već je sad osigurao sve balkanske prolaze, te se i on kreće pomalo preko Sofije grada u zabalkanske ravnice i dolinice, gdje je već ono trgao ružice, pa kao da će sad brati ljubice iliti violice. Ni iz ratišta u Aziji neima ništa nova, jer da i tamo vlada neobična zima. Samo se čuje, da je Muktar-Paša ostavio Erzerum, te spustio se u ravno polje. Nekoji vele, da je to učinio zato, da i njega nestigne Osman-Pašina sreća.

Neg ako tobože miruju donekle Rusi, nemiruju Srbi, Rumunji i Crnogorci, pa Turkom svejedno pune šake posla. Srbi, odkad su provalili u Tursku, već su se više puti pobili sretno s Turci, a baš sad stiže glas, da su dne 28. poslje kruta boja oteli grad Pirot. Taj grad broji 17 tisućah dušah, od kojih da je 15000 kršćanah, a 2000 turske vjere. Na susret srbskoj vojsci da je izišao Biskup sa svećeustvom i sve kršćeno stanovničtvo. I to je moralo biti veselje poslje 400 godinah muke i trpeža! Nismo još rekli, da su se već sastale ruska i srbska vojska, a tako isto srbska i rumunjska. Srbska i rumunjska vojska obsiedaju sad tvrdjavu Vidin. Srbi su i na jednom drugom mjestu, naime kod Raške, razbili Turke pod zapovjedničtvom majora Milojevića. I naši dični Crnogorci napreduju baš dično. Onomadne su Turkom sa kopna potopili svojimi lumbardami dva ratna broda. U ovo petnaest danah imali su i oni više liepih uspjehah, pa i grad Bar toliko što još nisu uzeli. Kraljevina grčka još uvjek miruje: ona misli najbrže doći na gotovu pogaču. I tim za ovaj put budi dosta.

Iz knjižice „Slavi e Italiani“

od L. VULIČEVIĆA.

(Str. 80 i sliedeće).

Govorit mi je još o Josipu Mazzinu i na znanje dati njekoje rieči, koje je napisao malo prije smrti. On je bio, da Italija pregazi Judrij, ali nije na to mislio, da Kvarner bude pakleno talijansko medje. Ni Slovjeni ni monarhija habsburška neće se podvrći Mazzinu, ali je vendar dobro opetovat njegove rieči povjestnoj i političnoj konventikuli u Primorju, neka znade, da se Italiji ni ne 'sanja za ova mjesta. — „Otvorite šestilo“ — govori Mazzini — pritisnite jedan šiljak na sjever Italije, na Parmu; udarite drugi šiljak tamo gdje Var utiče i zavijte tim šestilom za pol kola; kad opišete taj polukrug, onaj šiljak, koji se bude zaustavio na utoku vode Soče, označio je medju, koja Vam je Bog dao. Do one se obalo govori i razumije vaš jezik: preko nje neimate pravice“

Neznam jeli taj mudri čovjek, komu je pravica sveta bila, pišuć ove rieči, pomislio, da je od Judra do utoka Soče veći diel Slovjenah, koji bi se pobunili svagda, kad bi se s te strane htjelo umanjiti Habsburžku monarhiju, jer je ta monarhija njim potrebita. Mnogi reče, da bi Italija bila sjegurnija, kad bi si oblast protegla do Planinah i do Kvarnara, ali no imaju soli u glavi. A da drugi reče: ja bih bio sjegurniji, da se mojo

carstvo širi do Tagliamenta i Ečavo vele, što bi mogli oni odgovoriti i čim se braniti? Ako je to pravica, to nam neostaje drugoga dokazo nego sila.

***

Alfolso La Marmora talijan, da mu para neima i junak na oružju pisno je: — „Na Trst nikada nisam pomišljao, ni onda ni kasnije, jer ako i uzmeš, da je Trst po govoru i navadah više talijanski, nego njemački, to je ipak onaj grad poglavito trgovački vezan rad svoje koristi na Njemačku. A što je još više, onaj grad okružen je pučanstvom slovjenskim i njemačkim*), koje nezna i neće da zna štogod za Talijane, osim gdje se radi o trgovini, koju oživiti čim više moguće jednim i drugim dobro stoji, a netreba da se prohtaju, premda su jim'i ostat će jim interesi uvjek različiti. Da po sreći Trst pade pod Italiju, taj posjed bio li za naše kraljestvo sama teškoća i pogibelj sama".

La Marmora nije slipio Talijane, već jim' je istinu govorio, jer za kraljevinu Talijansku nebi nego težkoća i vrlo velika pogibelj bila, da Trst ima. Taj posjed je nemogući i da Talijani zanzmu Trst i Primorje, svi bi narodi od sjevera morali tući se i krocu proljevati, da to natrag dobiju. Latini nisu zaboravili svojih tradicijah, a mi zato pak nesmijemo pustiti, da nam na vrata dodju i da zagospode.

***

Žele njeki, da se Austrija posvadi s Njemčijom i s Rusijom, želi se da se politička mreža čudno zaplete, nebili tako Italija zagospodila nad ovimi zemljami; želi se, da propadu Slovjeni ovoga cesarstva, i vladari habsburgi; sasvim tim njeki ljudi u Austriji vele, da jih se nije volja mješat i preporučuju Slovjenom neka mirni budu. Ali treba baliti, a tko je lien, može se i mora se zahvaliti Cesar će naći boljih ljudi . . . . . Ja uzimam, da se može dogoditi i da će se dogoditi sve, što žele naši neprijatelji: ja uzimam i što nije moguće, naime da Austrija sama reče Italiji, neka si uzme ove krajeve; sa svim tim Italija jih nebi imala uzeti. U Primorju većina je Slovjenah, a ta većina bila bi još jača, kad bi morali glasovati svi Slovjeni, što stanuju od mora do Alpah. Onoga dana, kad bi vladalac Austrije rekao, da pušća Italiji zemlje od Judra do Kvarnara, od mora do Alpah, Slovjeni bi mu odgovorili plebiscitom (sveobćim glasom) gdje bi ga za svoga vladara izabrali . . . . . .

Franina i Jurina.

Ju. Dragi Frane, moj mali je neki dan štal od nekakeh vampiri. Ča je to blago?

Fr. To je blago kako jedan veli slepi miš i ljudem krv sisa.

Ju. To je vrag, potari ga sveti križ. Je l' te zveri pul nas?

Fr. Provaj pitat tamo kade va Istroj, neka ti ki posudi sto lijurini, pak ćeš znat po interesih.

Kako da čuvaju gospodari vinograde i polja od mraza.

Od vajkada tuže se gospodari, da im svakogodišnji mraz u jeseni te u ranom proljeću, vinograde usjeve i zeleninu popali i uništi.

Mraz nastaje jedino po jasnih i čistih noćih, jer mu magleno i oblačno nebo prieči, da se pojavi. U magleno doba nemože se mraz pojaviti niti stvoriti, još manje uzdržati, jer mu vodene izparine, koje u zraku u podobi magle i oblaka nastaju, unište svaki trag; nemože se dakle u podobi leda ili sniega na zemlju spustiti.

Dogodi li se pako da mraz iznenada zemlju pokrije, tad ga prva magla, koja zemlju i zrak ugrije, otjera. Pod maglom i oblakom ne nastaje mraz i stoga, što zemlja toplimi sunčanimi zrakami ugrijana, toplinu tu zraku vraćati nemože, a magla prostirujuća se po zemlji, ovu kano topao pokrivač od studeni čuva, dočim čist i jasan zrak toplinu otjera i vlagu očisti.

Unesrećen čovjek čestimi mrazovi, poče smišljati kako bi umjetnim načinom vlagu i maglu proizveo te sebi i marvi ono malo hrane sačuvao.

U Italiji, Francuzkoj i drugih južnih pokrajinah običaje poljodjelac, čim mraz zemlju prikrije, slamu i druge gorive tvari u vinogradih i poljah paliti, te tim nastavšim dimom mraz tjera i ništi. Mislimo da bi se imao i naš poljodjelac, podučen već čestimi nesretnimi izkustvi, ovog umjetnog sredstva latiti.

Takovog sredstva imade više vrsti, nu nam je do toga da pronadjemo najkladnije i najeftinije. U naprednih zemljah pale se patrone, proizvadjajuće množinu dima, koji se poput magle po zemlji vuče te mraz malo po malo ništi.

Navedene patrone sastoje od pilotina salnitra i katrama (theer) i dadu se lahko zapaliti i prenašati.

Patrone su obično palac i pol debele, stopa i pol dugačke, naliče svieći; goreći proizvadjaju silu dima. Po iznašatelju (Neslesu) narvaše jih Neslesovimi patronami. Ove se polože u vinogradu jedna do druge po duljini. Čim prva zgori, zapali drugu susjednu, a svaka sledeća bližnju, te se tim načinom vije dim više satih bez ikakvog čovječjeg sudjelovanja.

Najbolje je svakako da se u ištom vinogradu na više mjestih patrone zapale u isto doba; palenjem se započme na onaj strani, odakle vjetar duva, nu pri velikom vjetru ne valja započeti, jer bi silan vjetar brzo dim uzdignuo i raztepao.

Jedna funta takovih patrona stoji 10 novčića. Bude li se svake godine u nepogodno doba mraz pojavljao, te svaku nadu siromašnom gospodaru uništio, tad će se morati poglavari pojedinih občinah na občinske troškove pobrinuti za način, kojim da se nesretnomu gostu na put stane.

M—ć.

O uzgoju franceskog ljuljka

(pahovke, ovsenice, avena elatior, fran. zalgras).

Ova trava dobila je odtuda ime, jer se je od najdavnijih vjekovah u Franceskoj najviše sijala i njegovala. I kod nas takodjer raste (narod ju zove pahovka ilili ovsenica), nu većim dielom divlja.

Ova je jedna od najplodnijih kosnih travah, jer joj stabljika obično 3—4 stope (95 c. m. do 1 m. 26 c. m.) visoko naraste, zatim može na jednom mjestu 9—10 godina uspievati, dalje u pramaljeću prije zazeleni nego Talijanski ljuljak i napokon poslije svake kositbe odveć brzo poraste te je osobito ondje shodna gdje se hoće mnogo krme dobiti. Naprama ovim velikim prednostim ta joj je mala pogrieška, što joj nejednako sjeme sazrieva, prerano otvrdne, zatim što govedćetu slabo prija radi žuhka kusa. Ali ovo posljednje nije pretežno, jer je za konje izvrstna krma.

Tlo (zemljište). — Ova je trava i tim osobito vriedna, što najbolje uspieva na suhih tlih, n. p. na umjerenoj pjeskovitoj ilovači, gdje većina drugih trava ne raste. Dapače i na suhoj pjeskulji daje velik prihod, ako je ista dostatno obradjena i gnojna.

U obće prija joj dobro, plodno tlo. Samo na jako mokru, močvarnu i barovitom tlu nikada ne uspieva, pošto je vrlo ćutljiva prema mokrini.

Kad se pazi na te odnošaje tla (zemljišta), može se uspješno ova trava rabiti i za sjetvu livada, a osobito ondje, gdje se više gleda na količinu siena nego li na kakvoću.

Obdjelavanje tla. — Budući da ova trava brzo i visoko raste, zato treba za njezino korenje tlo dobro i duboko prerati (najmanje 16 c. m. — 21 c. m.).

Sjetva. Franceski ljuljak sije se omaške (rukom) na jutro 5 kilograma i 60 dg. do 6 kilograma i 72 dg. (10—12 ℔); siju ga i u redovih, tada se prištedi mnogo sjemenja.

Ovaj se zadnji način rabi, kad se hoće rečena trava uzgajati za sjeme. Nu većim dielom sije se ova trava pomiešana i to sa drugimi dobrimi travami i vrstni djeteline. U savezu sa ovom posljednjom, veli se, da prerano otvrdne, prije nego li je djetelina dorasla kositbi. Zato je neobhodno koristno, ako se smiesa ove trave i djeteline pokosi 14 dana prije nego li obično.

Naprotiv bih ovu smiesu preporučio dragom bratu i prijatelju poljodjelcu, da ju kosi i podaje svojoj stoci u zelenom stanju i to zato, što ova smiesa ublaži nadimanje (nadutost) govedćeta, pače još više, nego li druge trave, rabljene za ovu svrhu.

Žetva ilili kositba. Ova travu valja kosit onda, kada su se dovoljno razvile metlice, dakle nešto prije cvatnje. Sieno, ako je za ove dobe pokošeno i dobro spravljeno, rado ga ždere govedće. Ali, kako veli Sprengel, nevalja kravam dati inače, već usjećkano t. j. u spodobi sjećke.

Na jakoj i dobro obradjenoj zemlji može se sa jednog jutra dobit 36 centih siena.

Što se pako tiče kakvoće, ova je trava medju svim gojenim travam najmanje hranivna, budući da, kako veli Dr. Volff ima medju 100 česti samo 46.4 hranivih.

Kako drugi vele, hranivost joj je trećinu manja (slabija) nego li engleskog ljuljka. Ali ovu slaboću nadoknadjuje predosta dvostruka količina prihoda.

Ova trava daje doduše mnogo sjemenja (5 cent. na jutru), ali — kako gori napomenuh — ne sazrieva u isto vrieme, zato se ima odmah žeti, čim je veći dio vlata dozrio, jer bi se inače izgubilo ono, što je prezorilo. Bio zdrav!

N. Vežić.

Basne.

I.

Bojak biju zveri sisavice,
Proti njim su ptice krilatice.
Slepi miš jih iz kutića gleda.
Kukavac je, tući mu se neda:
Nego ga je nesreća nosila
K onoj strani, kà bi predobila:
Pak med miši kaže da je miš.
Med pticami da je tić goliš.
Oboji su valje to spoznali.
Stukli su ga i tja odagnali
Govoreći: To je stara hulja,
Dajte mu jih do svetoga ulja.

Puna vam je Istra takovih junaki:
To su slepi miši, to su šarenjaki!
Kad vam pomoć treba kod prilike prve,
Spoznat ćete lahko, da su niš ni mrve.

Neukû Nauka.

Ako drvo ne će da rodi voća,

a ti od granah do žilah koru malu zareži nožem. Ili pako razturi ponešto grane, da se malo saviju i podboči jih kakvom palicom (štapom) ili napokon omotaj ili sveži grane ili stablo žicom ili špagom, da na onom mjestu kora odobljati ne može.

***

Proti gnjilloći groždja

savjetuje neki izkušani gospodar sliedeće: Ja uzmem duboku zdjelu, ulijem u nju dva polića (oke) vode, 10 žlicah žganice (rakije), 12 žlicah vina 12 žlicah octa, reknem komu, da drži posudu pod pliesnjivim groždjem, drugomu dadem u ruku morsku gubu (špužvu), ter mu rečem, neka gubu dobro u posudi namače i s njom svaki pepelnati ili pliesnivi grozd pero i opere. To je trajalo tri dana. Za sve pliesnivo groždje trebalo je 13 okah vode, 1 oku žganice i isto toliko vina i octa. Treći dan idem gledat i nadjem, da oprano groždje nije više pliesnivo, već da je čisto i svjetlo. Tako mi i dozori, pa sam pridjelao 18 čabarah mošta. Nitko o mojoj okolici, akoprem mnogi ima više trsovja od mene, nije toliko mošta imao. Škoda samo, da je rečeno izna'nšće prekasno došlo na svjetlo. Ja sam svojim susjedom ovo vračtvo vruće preporučio, ali ovi „neverovani Tomaši" su se izgovarali: „ne imamo kad, to je djelo neprilično, ima dosta drugoga posla itd.", pa su volili škodu trpiti. Kada bi pako pomislili, da se svaki trs mora okopati, obrezati, privezati, od pregustih i škodljivih mladicah očistiti, spoznali bi lahko, da bi jim se i ovaj zadnji trud izplatio, to jest, da holestno groždje, koliko je moguće, oslobode od bolesti i u pravi čas izliječe. Ali koji si ne da ništa dopovedati, za njega ne ima lieka do vieka.

***

Čadje (saje) liek za ušivu živinu.

Čemerika, duhan, živa (živo srebro) i mnoge druge stvari, kojimi se pri živini uši progone, mogu biti škodljive. Neki gospodar izkusio je, da čadje, koje dimnjičar nastruže iz dimnjaka i peći, protjeraju uši bez svake škode. U tu se svrhu nabere čadji u priličan sud, pa se polju s toliko vode, da se može napraviti crvenkasta čadjavica, kojom se izpire ušiva živina ili pak češlja. Poslje toga opere se čistom vodom.

(Pučke Nov.)

***

Otrov za miševe.

Najpreporučljivi otrov za mišove i štakore jest tako zvana *morska kapula* (scylla marina, Meerzwiebel). Ovo se sriedstvo totiko više preporučuje, dočim nijednoj drugoj životinji, kao što mački, psu, svinji itd. neškodi i jako se cienu prodaje. Te morske kapule, koje ćeš lahko naći u svakoj apoteki (specijarijami), uzmi na priliku ¼ funta fino sribane, predno joj ½ funta drobno razsjekane slanine te kakvi tri il četiri šake (pesti) muke. Sve ovo smiee šano ukup peci u tiganju iliti suri dok postanj testo; kad se ohladi, razreži na komadiće i metni onud, kad se mišovi il štakori drže, pak budi stalan svi će doskora poerknuti.

***

Da goveda i konje od muhah očuvaš,

nije ti laglje i bolje stvari, što oprati je, kadkod treba, pelinovom vodom. Ima jos i drugih sriedstavah iliti načinah, da se to postigne, kao n. p. ako se blago suknenom cunjom (štracom) u ribju mast umočenom po živodu dobro oriba, nu jer ribja mast smrdi i dosti je draga, zato se preporučuju ribja voda.

***

Poljski pužovi jako su škodljivi.

Iskustvo, koje se je napošno učinilo sa 12 poljskimi puži, dokazalo je, da jedan puž, koji teži preko 125 miligramah, pogunta u jedan dan 140 miligramah bilja iliti rastline, dakle 15 miligramah više, nego li on sam teži. Iz toga svaki lahko vidi, kako veliku škodu nanaša polju ta živina, koja je još vrh toga veoma plodna, jer jedan sam puž u vrieme nekoliko tjedanah iznese okolo 400 jajah. Po ovom računu, tisuća puževah u jednoj samoj se godini pomnoži može na 500 milijunah. Najveći neprijatelj pužovah jest kos i skvorac, zato bit će dobro, da gospodari štede ova dva tića.

Književne viesti.

Poziv za sabiranje hrv. narodnih pjesamah.

Svim rodoljubom hrvatskim.

„Matica hrvatska" nakanila je izdati velik sbornik hrvatskih narodnih pjesamah, pak je već dosele bila toliko sretna, te je stekla što poklonom od plemenitih rodoljubah, što kupom ogromno sbirke malne sa svih stranah našega naroda.

Matici je njezin predsjednik presvietli gospodin Ivan Kukuljević poklonio sve svoje sbirke narodnih pjesamah, izmedju kojih i cielu Tomaseovu sbirku, u kojoj ima do 300 pjesamah iz Dalmacije. Kad se k tomu pridoda ciela sbirka Pavlinovićeva, koja je sabrana po Bosni i Dalmaciji i ima do 1400 malne samih ženskih pjesamah i liepa sbirka Ljubićeva s otoka Hvara, onda možemo reći, da je Dalmacija dostojno zastupana. Imademo iz Like sbirku Marjanovićevu i jošjednu manju, u obadvie do 200 pjesamah. Imademo iz gornje krajine sbirku Rakovčevu i žumberačkih pjesama dvie sbirke. Od štokavskih imamo

*) Da od Boga nadješ La Marmora gdje su ti Njemci okolo Trsta? (Prevod.)

jošte iz današnje bjelo-varske županije dosta velikuu sbirku. Dobismo čakavskih, istarskih i primorskih preko tri stotine. Napokon je i kajkavska Kukuljevićeva sbirka jaka do kakovih 400 tiskanih pjesamah. Jošte nam je blagohotno na porabu ponudio svoju lijepu sbirku i gosp. Fr. Kuhač, što ju je sabrao po svih stranah našega naroda. Tako si je evo Matica u kratko vrieme pribavila ogromno gradivo za namišljeni sbornik hrvatskih narodnih pjesamah. Ali idući od zapada prema iztoku, evo se sustaviše naše sbirke na granicah Slavonije, odakle ne imamo gotovo ništa, a imade tamo toliko dragocjena biserа narodne pjesme, imade i toliko plemenitih ljudi, što medju narodom živu i rade, — oni nas jamačno ne će zaboraviti.

Biti će jošte stotine pjesamah po narodu, kojih mi ne dobismo, niti će ih ikad itko dobiti, ako se što prije ne poberu. Pjesme se zaboravljaju, jer narod sve manje pjeva.

Pozivljemo sve plemenite ljude naroda hrvatskoga, da nam pomognu sabrati ovaj ures duševnoga života našega naroda. Mladež bi naša imala o praznicih sabirući narodne pjesme zagledati u srdce svomu narodu, a svećenici i učitelji živući med narodom mogu nam sabrati pjesmah i na takovih stranah, kamo valjda nikad ni jedan sabiratelj ne bi mogao dospjeti.

Na nje se obraćamo i molimo ih, neka sabiru pjesme i priče. Tko bi oko sabiranja potrošio i novca ili bi pak i za svoj trud želio nagradu kakvu, Matica će mu drago volje naplatiti prema sitnim svojim novčanim i prema vriednosti pjesamah.

Da svatko znade, kako želimo da budu pjesme sabrane, molimo neka se pazi na ove stvari:

1. Prvo je i najglavnije: neka se pjesma bilježi vierno, kako ju pjevač pjeva. K tomu je potrebno a) da pjevač ne govori pjesmu, kao da bi iz knjige čitao, jer riedko koji pjevač znade pjesmu podpunoma i točno kazivati, ako ju upravo ne pjeva b) ako se sabiratelju u prvi mah pričini, da je pjevač štogodj pogriešio, neka ga ne pita: „zar nije može biti to ovako" — jer će pjevač malne uviek sabiratelju potvrditi ako je i krivo. Neka mu radje pjevač to isto još jednom zapjeva.

2. Ženske se pjesme veoma riedko nove spjevavaju, sve su stare, a mnoge i prastare. Čim su starije tim su i mutnije i manje podpune. Pjevaču ne smeta, što ih ne razumije, a sabiratelj upravo najvoli tražiti smisao. Mnogo puta misli, da ga može lasno naći malim umotkom, pak tako pjesmu sasma iskvari. I opet je to glavno, da se jasno znade, kako je pjevač zapjevao.

3. Pjesma idući od ustah do ustah raste i kiti se a kadšto se i omalijuje. Neka sabiratelju ne smeta, što je pjesma makar i manja, nego što ju je drugdje čuo ili čitao, samo da je malo drugačija, neka ju zabilježi. — A naiđe li sabiratelj i na takva pjevača, koji znade pjesmu samo prekinuto, a što ne zna, ono svojimi riečmi spaja i nadovezuje. Neka i takovih bilježi.

4. Uz pjesme, osobito junačke, ima puno puta po koja pripoviest. Neka sabiratelj ne zaboravlja upitivati, ima li ob ovom dogodjaju i kakva pripoviest.

Ima ženskih pjesama, koje se samo uz neke narodne običaje pjevaju. Neka se to kod svake spomene.

6. Molimo sabiratelje, neka nikada i nipredstkada ne zaborave zapisati, gdje se pjesma pjeva i tko ju je kazivno. Ako je od jednoga pjevača više pjesamah neka se što god spomene iz života njegova. Višeputa se čuje: Tamo u onom selu ima jedna baba ili djed, koji zna puno pjesama, neka ga sabiratelj po imenu zapiše, može biti da će biti komu moguće do one babe ili djeda doći.

Molimo napokon naše vele zaslužne pojedince, da nas i u ovom poslu pomažu, a svekoliko hrvatske časopise, da ovaj poziv preštampaju.

Tko bi imao pjesamah, neka ih šalje: *Upravi Matice hrvatske u Zagrebu.*

Uprava „Matice hrvatske".

×

Kako se čitalo u „Vienacu", sa svih se stranah prijavljuju „Hrvatskoj Matici" mnogobrojni novi članovi, a „Matica" da odgovori toj ponudanosti naroda, marljivo prigotovljava štampa knjige, što im jih je odredila ova godine razposlati. Čujemo da će to biti baš po izbor knjige. Zato nemožemo, a da opeta kod ove priliko nepreporučimo i mi našim štovanim čitateljem to veoma zaslužno družtvo. Godišnja predplata iznosi samo 3 f., a predbraja se kod Matičina povjerenika za Istru i Trst, g. Gjura Vučkovića kod tvrdke Reitz & C.° u Trstu. Izobražen čovjek nemože nikako biti bez knjigah, zato preporučujemo osobito našim čestitim svećenikom, kad već moraju trošiti za knjige, neka troše za svoje hrvatsko, jer će tako i narodnu književnost promicati i veću korist i slast iz čitanja crpiti.

×

Kod g. H. Lustera, tiskara i knjigovežа u Senju, izašla je za djevojke prekrasna molitvena knjiga pod imenom **Zaručnica Isusova.** Mi tu knjigu na osobiti način preporučamo našim bogoljubnim djevojkam, kojim je upravo namjenjena. Bez veza stoji 70 nvč., a moći ju je dobiti u svih knjižarnicah.

×

Od početka nove godine izlazit će u Zagrebu gimnastični iliti tjelovježbeni list za slikami pod uredničtvom St. Hajdenska, a pod naslovom **Hrvatski Sokol,** namienjen svim prijateljem zdravo duše u zdravu tielu, a naime učiteljem i učiteljicam, koji su baš dužni po zakonu razvijati i gojiti gibkost tiela povjerene im u školi djece. List će izlaziti u oblici „Vienca", a stajati 3 f. a za pripravnike 2 f. Predplata nek se šalje na upravu Sokola, Opatavina N. 102. — g. Hajdenak poziva sve učitelje i učiteljice još i na predplatu knjižice: **Tielo vežbene igre (igre) za mladež obojega spola.** Bit će jih 12 namjenjenih u jednu dušu i tielu.

Knjiga se štampa u oblici **Smilja,** a stojat će 50 nvč. Naručba kao i gori.

×

G. Velimir Gaj pozivlje na predplatu svoje najnovije knjige **Balkan-divan,** koja će govoriti panajrišo o Bosni i Hercegovini. Knjga se neće prodavati u knjižarnicah. Upisna joj je cienа 1 f. koja će po izdanju poskočiti. O Bosni i Hercegovini svi rado čitamo, zato ovo lieпo priliko, da jih i opet u dubu proputujemo, nainо predbrojbom na tu Gajovu knjigu.

Različite viesti.

Nj. vel. Cesar izrazio je svoje visoko priznanje ovdašnjemu slavenskomu političnomu družtvu „Edinost" što mu je dne 4. pr. listopada u javnoj sjednici izjavilo svoju viernost i odanost.

Podlistak. Očekivali smo od prijateljske ruke do zadnjega časa Razvod istrijanski, ali ga nedobismo. Drugi put počet ćemo ga štampati.

Tako valja, to je hvale vriedno. Došla nam je viest iz Boljunštine, da je novi glavar, Josip Duretić, u sporazumku sa občinskim zastupstvom, te odlukom ondašnjega školskoga občinskoga vieća, uveo naš materinski jezik za poduku djece u občinsku učionu (školu). Dokle se pod prvašnjim glavarstvom talijanskim jezikom djeca sasma hrvatska podučavahu, bili su podatci statistični o ospjehu nauke uprav nikakvi. Uhvat nam je da će u budnće, unjme ako se, kao što čujemo da hoće, promieni učitelj, znati i ona naša djeca hrvatski pravo pisati, dobro čitati i točno računati, čega do sad žalibože nebijaše. Za školu u Boljunu trgu i za školu u Sušnjevici poslalo je kotarsko školsko vieće 46 knjigah i od onih 42 knjige hrvatskim a 4 talijanskim jezikom pisane.

Pregledatelj občinskih računah u Kastvu. Imenovan je neki Kjuder, da pregleda občinske račune u Kastvu. Drugi put štogod više o tom.

Koparski poslanik. Neki dan izabirno se u sabor. Izabrali su gosp. *Babudera* ravnatelja latinskih škola. Čujemo da je to učena glava i da pozna i poštuje naš hrvatski jezik.

Istrijanske soline u god. 1877. Ministarstvo financijah bilo je odredilo, da koparske soline imadu u god. 1877 proizvesti 77,990.46 metričnih centih biele i 8,665.40 tamne soli, a piranske 192,000.54 met. centih biele i 21,334.40 tamne.

Radilo se je od 1. maja do prve polovice septembra; ali radi neprestanih dažji nije se moglo proizvesti onoliko, nego se je proizvelo 21,517 m. centih manje.

Koparsko družtvo potegnulo je 57,786 for. 41 nvč., a piransko 154,926 for. 65½ nvč. Odračunavši troškove, što je ostalo, pripada polovica gospodarom tinala, a polovica solinarom, kojih je u Kopru sa ženami i djecom do 800, a u Piranu do 3600.

Slavi o Italiani dal Judri al Quarnaro. Pod tim imenom štampao je nedavno u Trstu gosp. L. Vuličević knjižicu od 90 stranah. Ima u njoj za nas mnogo znamenitoga. Ošibao je krepko Talijane i brani svim žarom sveа Hrvate u Istri. Drago nam je, ako je gosp. Vuličević primio na se krst mučeničtva, jer sudeć po onom kako je pisao pred malo godinah o nas u Istri, nebismo vjerovali da je to njegova knjiga, kad nebi na njoj bilo imena Vuličevićeva.

Slušalacah hrvatskoga sveučilišta, kao čitamo u „Hrv. Učitelju", ima upisano za prvi zimski tečaj tekuće godine ukupno 334. Od ovih ima 60 na fakultetu bogoslovnom, i to 22 redovita, a 38 izvanredna; na fakultetu filozofskom 46, i to 40 redovita, a 6 izvanredna; na pravoslovnom 237, i to 210 redovita, 27 izvanredna. Napram prošloj god. umnožio se broj slušalacah za 61. Svakako lieп napredak u prvom početku, kako se nemogu i gljedjoja starija sveučilišta podičiti. A što bi tek bilo, da Cislajtanija nestavlja zapriekah djakom iz Dalmacije, Istre i Kranjske, dočim im neuvažuje izpita na našem sveučilištu položenih, ali se nadajmo, da će se i ta propona doskora odstraniti.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 27. Decembra 1877.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vasak primorski i ugarski za 100 k_g		—	—	—	—
Kafa Portorike		129	—	132	—
S. Domingo		104	—	110	—
Rio polag vrsti		83	—	115	—
Cukar nasirijski		36	50	37	50
	tučeni	33	25	34	50
Cvietjo trave bukače (Gri-santomoj		120	—	130	—
Naranče skrinjica		2	50	4	50
Karuba puljezka	za 100 k_g	8	—	9	50
	levantinske	5	—	6	50
	dalmatinske	—	—	—	—
Smakro Kalamata		10	—	11	—
	puljezke	11	—	14	50
Lhanal skrinjica		3	—	4	—
Bademki III mendule puj.	za 100 k_g	110	—	120	—
	dalmatinske	—	—	—	—
Lešnjaci		29	—	37	—
Šljive		29	—	31	—
Pšenica ruska		—	—	—	—
	ugarska	11	50	14	—
	galaška	—	—	—	—
Kukurez (turkinja) ruski		—	—	—	—
	ugarski	9	10	9	65
Riž		8	—	—	—
Ječam		9	50	12	—
Zob ugarska		8	50	—	—
	arbanaska	—	—	—	—
Pasulj (fažoli, polag vrsti		—	—	—	—
	robe	12	—	14	25
Bob		—	—	—	—
Leća		12	—	14	—
Orič talijanski		18	—	24	50
	inglezki (kitajski)	16	50	18	50
Vuna bosanska		110	—	120	—
	morejska	130	—	—	—
	arbanaska	127	—	130	—
	istarska	—	—	—	—
Dasko koruško jelovica		52	—	91	—
	štajarske	14	—	75	—
	Grede	12	—	14	60
	bukovice	8	—	9	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 k_g	57	—	60	—
	najbolje	79	—	82	—
	srednje vrsti	66	—	76	—
	dalmatinske	56	—	58	—
	istarsko	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah		—	—	17	—
	u kasetah	20	—	—	—
Kože strojeno naške		178	—	200	—
	suhe volovje naške	107	—	134	—
	dalm., ist. i bos.	72	—	125	—
	Janješe naške	93	—	103	—
	dalmatinske	99	—	80	—
	kozje za 1 k_g	—	75	—	92
	suneno slano	—	56	—	65
	suho	—	19	—	39
	zečje za 140 komadah, u srebru	25	—	27	—
Bakalar	za 100 k_g	30	—	35	—
Sardele 1 baril		15	—	21	—
Vitriol modri	za 100 k_g	32	—	33	—
	zeleni	5	50	6	—
Maslo		70	—	94	—
Loj dalmatinski i naški		46	50	48	50
Salo		—	—	—	—
Mast (sale razto|ljeno)		60	—	—	—
Slanina		51	50	54	—
Raklja etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 k_g	23	—	24	—
Ruj naški		9	—	9	25
	istarski	8	90	9	—
Lišće od javorike		15	—	16	—
Vinske strgotine (Gripula)		—	—	—	—
	sploh	31	—	36	—
Med		30	—	35	—
Lumber (jabučice od javorike)		13	50	15	—
Pakal baril od 100 k_g		3	75	9	—
Cunje (Stracc)	za 100 k_g	17	50	23	50
Katrana dalmat.		—	—	—	—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—31. Decembra 1877.

Dne	Cardukati (čekini)	Napoleoni	Lira ster.	Prid. srebro (agio)	Dne	Cardukati (čekini)	Napoleoni	Lira ster.	Prid. srebro (agio)
16	—	—	—	—	24	5.62	9.60	12.01	106.15
17	5.63	9.55	11.99	105.75	25	—	—	—	—
18	5.62	9.54	11.97	105.75	26	—	—	—	—
19	5.64	9.59	12.02	106.75	27	5.61	9.65	—	106.35
20	—	—	—	—	28	5.64	9.63	10.95	106.35
21	5.64	9.62	12.04	106.25	29	—	—	—	—
22	5.65	9.60	12.01	106.10	30	—	—	—	—
23	—	—	—	—	31	—	—	—	—

LISTARNICA.

P. n. g. M. Pivčeviću, Gata: Onaj gospodin neće vam poslati naručenu mu stvar, pošto ju Lloyd radi pogibelji neprima. — P. Luka Aljinoviću, Omiš: Primismo for. 1, kojim je naplaćena pr. god. — Kavani Dolovčak, Zagreb: Evo vam tretič javljamo, da naš list nezapada više od 2 for. na god. — Kučanu Poldu, Hreljin: Mi vam list uredno šaljemo, kad ga nedobite, reklamirajte! — P. G. Smoku županiku, Lizinjan: Primismo for. 5, plaćeno do konca marča tek. god. — Knjiž. družtvu dijakah „Javor", Osiek: Dobro! — J. Iskri, Nagy Szalonta: Bit ćemo vam zahvalni. — F. Jakovčiću, Porto Said: Poslato primismo, nu u ime veće poštarine ido nam jošte 70 novč. Doskora ćemo vam poslati željeni koledar te ćete nam tako dugovati u svemu 1 for. — Marinu Šumbercu-Šote, kapelanu, Tinjan, i Vinku Orlandinu, župniku, Rakotolo: „Naša Sloga" vam je zahvalna, što ste so pobrinuli sakupiti joj toliko predbrojnikah. Ugledali se mnogi u vaše redoljubno nastojanje! — Narodna Čitaonica, Brod kod Kulpe: Vaša je sad predbrojka isplaćena do konca pr. god. 1877. — „Narodni Dom", Bakar: Tukodjer.

Oglasi.

SKLADIŠTE

NEPREBITNIH OPEKAH

Podvodnog zamazka Portland

Podvodnog i suhog

VAPNA

iz nadarenog zavoda **E. Eschera** u Sv. Andriji kraj Rovinja.

Opekah i žliebacah

iz tvornice **P. V. Ferrari-a** u Sv. Jurju kraj Nogara.

SOBNIH LONČENIH PEĆIH

iz nadarene tvornice **E. Korn-a** u Graden

kod **Jakova Fitz**

u Trstu, Via Chiozza Nr. 7.

6

OGLAS.

Odzdol podpisani javlja svoj p. n. gospodi ovdje i u Primorju, koji su ga dosele počastili svojimi narudžbinami, da je primio volik izbor svakojake robe **suknene, tkanine, fanele, baršuna, platna, pamuka** za svakovrstnu koli mužku, toli žensku odjeću, kanoti svakovrstnih **pokrivalah za stol i postelju, rubacah, ogrnjačah,** itd. itd.

Prima svaku naručbinu i obavlja sve uz uprav nizku cienu.

FRANJO JEREB

U Trstu, Via Ghiaccera N. 638—2 n.

Na prodaju

Svakovrstne sisaljke (pumpe)

to ručne to parne.

KUKURUZNE RULJAČE iliti MULILA.

OŽIMALA iliti **PREŠE**

za groždje i ulikn.

Pšenična vršila iliti mlatila to na ruke to na konje. **Žrvnji i parni mlini. Lopate, motike, kuke, pralice itd. od nada**

kod **Schivitz & Comp.**

inžinirsko poslovalište, opravničtvo i skladište stro- jevah iliti makinah, zanatnih iliti tekničnih predmetah i zidarskog gradiva

u **Trstu, Via della Zonta Nr. 5.** 7

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik L. TESTEN. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 2. U Trstu 16. Januara 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a soljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodjo na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

URED NIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se

Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarino. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izradku, nalmo prama srojoj vriednosti i smiera ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi nepotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemalazo mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 50 novč., a svaki redak surše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogodo oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanredniih slučajevah, nodopisuju, nego putem svoje *Listarnice*.

POZIV NA PREDPLATU.

Minulo je cielih osam godinicah, što se ovaj list štampa više u tudjem nego u svojem gradu. On je malen, ali je nekomu velik trun u oku, zato što ga mnogo ljudi čita i što bi rado, da se hrvatskomu puku pravica kroji i pomogne koliko je moguće.

Naša Sloga sama svjedoči, da nešto valja, kad se štampa u 1800 komadah; ali dosta puti i druge ju novine pohvališe.

Sasvim tim morali bismo bili prestati pisat ju radi mnogih teških razlogah; nego nam u dobar čas priteknoše u pomoć mladji prijatelji i obećaše svoju pomoćnicu ruku, dok „Sloga" bude pravim putem hodila, a to će, ufamo se, uvjek biti.

Tako će nam ju biti moguće na većem listu štampati većimi slovi, da se lagljе čita, a ciene nepovisujemo ni malo. List će izlaziti kako i dosad svakoga 1. i 16. dana u mjesecu. Donašat će uvodne članke o naših domaćih stvarih, pogled po svietu i ostalo kao dosad. U podlistku štampat će se **„Razvod Istrijanski"** vele znamenito pismo za obćine istrijanske, pisano pred 500 godinah.

Preporučamo svim rodoljubom, da nam dopisuju iz svojih krajevah po istini sve, što misle da je vriedno. Štampat ćemo cielo ili medju različitimi viesti, kako bude prilično. Molimo da se dopisi pišu na polovicu linije.

Predplata s poštarinom za cielu godinu stoji samo 2 f., a za seljake samo 1 f. Za pol godine polovicu. Izvan Carevine za poštarinu više.

Ali ako se nadje barem osam seljakah pod jednom poštom i voljni su pod jednim zavojem i imenom dobivati list, onda puščamo za 70 novč. na godinu svakomu.

Poštu, ime i pridjevak valja jasno naznačiti. Ako tko nedobiva lista na dobu, neka se potuži u pismu nezapečaćenom i izvana napiše uz adresu *„Reklamacija"*. Za takovo pismo neplaća se poštarine.

Novce netreba pošiljati u zapečaćenu listu jer je preskupo, nego se uzme poštarska napunica (Vaglia postale, Postanweisung), po kojoj je cienije, a i mjesta ima na njoj dosta, gdje se napiše ime i vrieme za koje se plaća.

Tko nam prvoga broju nevrati, držat ćemo ga za predbrojnika.

Uredničtvo „Naše Sloge"
Via S. Francesco N. 4. u Trstu.

Naše obćine.

Do pred jedno petnajst godinah mi smo svoje obćinske posle poslovali onako na starinsku. Nije tu bilo Bog znaj kolike pisarije ni mudrovanja, već starešine ili župani, naši poglavari, posavjetovali bi se s drugimi naši i odlučili bi, što jim se je činilo pravo. I manja sela bila su za se, i sama su svoje stvari obavljala, kako su najbolje znala. Još nas je živih, koji bismo mogli reći: moj otac zapuščao je svoje stvari, a nastojno je okolo obćinskih; moj rodjak raztepao je svoje blago trošeć i putujuć, da obćinsko sačuva. A manje nas je, koji bismo na duši imali, da su nam roditelji obćinsko zapustili, nego će bit onih, koji za nami dojdu.

Pred jedno petnajst godinah počeli se stvarat obćinski zakoni, i dan na dan kapne koji novi. Već jih je toliko, da jedan zakon drugoga pobija. Ali istina je to, da obćine veliku slobodu imaju. Skoro je svaka za se kako jedna država. Nijedan joj nepaći napredovati u svakom dobru. Samo je to zlo, da je, negdje po volji, negdje proti volji, više prijašnjih obćinah šegavo u jednu stopljeno.

Naše obćine danas sasvimtim slabo napreduju, naše se obćinstvo tako raztiplje, da bismo morali proplakati, kad bi bili babe što smo ljudi, i kad se nebismo nadali da će se i tomu zlu koren zatrti.

Tko je kriv, da velika većina ljudi u jednoj obćini nebaje, za ono, što se u njoj sbija? Tko je kriv, da si mnoge obćine moraju nametnti nesnosne adicijonale? Tko je kriv, da čisto hrvatske obćine odlučuju: mi ćemo talijansku školu? Tko je kriv, da se iz čistih naših obćinah talijanski i njemački piše? Tko je kriv, da si naše obćine krasa nezagajaju, da si ceste zapuščaju, da nepomišljaju, od čega će živiti narod, koji za njimi dodje?

Krupnu knjigu bi napisao, koj bi na sve to htio odgovoriti. Nam je dosta, da nekoje istine na svjetlo iznesemo i da ponukamo čitatelje „Naše Sloge", kako će dalje sami razmišljati.

Najprije je krivo cielo naše odgojenje. Kmet navrši trideset godinah, plaća koji forint štibre i to je dosta, da se ga izabere u obćinske savjete. Taj kmet još nije bio dobro ni zavirio u školu, već su mu tamo kazivali, kako je Amerika prostrana zemlja, kako je Himalaja velika gora, kako je Misisipi silena voda i stotinu drugih stvari. To je dobro i liepo znati, al onda kad se potrebitije stvari znaju.

Kako će taj naš novi starešina pomoć ravnati obćinu, kad nije nikada čuo slova o zakonu obćinskomu, o pravicah i dužnostih obćine prama pojedincu i prama zemlji i prama cielomu cesarstvu? Lahko je bilo njekada, kad nisi bio vezan na paragrafe obćinskoga zakona.

Dakle mi kažemo, da nam je zaludu sloboda, kada nas škola na tanko neuči, kako ćemo tu slobodu dobro porabiti. Ako pametnomu čovjeku daš nož u ruke, on će si s njim šibu odsjeći i kruha odrezati: ako ga daš ludjaku, dat ćeš mu ga za nesreću.

Mi smo puk, koj poglavito od zemlje živi. Ako nam pofali ljetina, ako nam poerka blago, ako nam se izrodi zemlja, mi smo crne kukavice, zašto neimamo drugoga bogatstva, nego malo polja i blaga: neimamo fabrikah ni rudah, ili ako jih imamo, nisu odkrivene, kako druguda. Ona ista naša zemlja, koja jih je prije hranila deset, sada nas mora hraniti sto, jer nas je Bog dao, kako i mrava.

Sad mi pitamo: Kad je tomu tako, zašto naše obćine negledaju, kako bi se blago plemenilo, kako bi se krase zagajivale, da nam se zemlja neizradja, kako bi se koristna stabla sadila, od kojih bismo mogli prodati ili koru, ili plod ili drvo, i tako si namaknuti drugo što nam treba? Al tko će te, da gleda, kad se u to nerazumiju. Škola ga tomu nije priučila: gradi kotac ka i otac, drugačije i ne može biti.

Dakle mi kažemo, da nam je zaludu sloboda obćinska, dokle svaka pučka škola nebude zajedno i mala gospodarska škola. Čitati, pisati, računati, obćinski zakon, gospodarstvo i vjera, to moraju bit nauke za seljaka, sve drugo uči se u većih školah.

Recimo, da jest ljudi u nekih obćinah, koji se u zakone razumiju i u gospodarstvo. Vendar ni te obćine nenapreduju. Ljudi imaju i u tih obćinah manje imetka i više potrebah nego prije. Nista jim neraste, nego nevolja i adicijonali. Stani brate, i tu je netko kriv!

Najprije je krivo vrieme, jer se sve u jedan čas nemože učiniti. Hrast raste

PODLISTAK.

RAZVOD ISTRIJANSKI.

Ovo počimamo štampati znamenito pismo, koje pokazuje, da je u Istri hrvatski jezik davno služio u obćinskih stvarih, i da su oteci bili bolji junaci od sinovah.

Godine 1325. sastadoše se zemaljska gospoda, da urede medjaše različitim obćinam. Istra bijaše za onda ovako podieljena: Srednja zemlja okolo Pazina bila je *Pazinska knežija* pod knezom Pazina i Metlike. Gornji diel Istre, prama Trstu bijaše podložan patrijarki Oglejskomu; njekoja mjesta na moru bila su već onda pala pod vlastelu benetačku i za sigurno se može reći, da su pod Beneci bila već mjesta: Rovinj, Poreč, Umag, Novigrad (Cittanuova).

Gore spomenute godine dakle hodili su starci, župani i druge poglavice sa zemaljskom gospodom i pisali su kuda se *razvadjaju* medje ili kunfini različitih obćinah. Pismo, kojo nam je od toga ostalo, zove se *Razvod*. Sačuvan je prepis od godine 1502. Pisan je taj razvod glagolskimi slovi. To je ono staro hrvatsko pismo, koji naši ljudi redko već poznaju, i ako najdu kakvu ploču, kakvu vodonosu, kakov stup ili štogod starinskoga tako popisanoga, kažu da je *grčko* pismo.

Svaki istrijanski kmet valja da štije ovaj razvod, zašto skoro svako selu je u njem spomenuto. Evo mjesta medju kojimi su medju uredili pred 500 godinah: Sovinjak, Vrh i Buzet, Kostel, Oprtal, Motovun, Kožljak, Šumber, Kočur, Kabin, Pićan, Krbune, Cerovlje, Golagorica, Gračišće, Boljun, Gradinje, Plomin, Barban, Sativanac, Rakalj, Pul, Motmoran, Vodnjan, Guran, Golac, Savičenti, Žminj, Dvigradje, Kringa, Sv. Petar od Silbe, Satlovreč, Trviš, Mumljan, Buljo, Grožnjan, Serbar, Kaštalbon, Ozkoruš, Krbotun, Topolac, Košljun, Negrinjan, Kaštelvener, Piran.

Na razvodih bili su tri notari: jedan „nemški" za gospodu, drugi latinski, treti *hrvacki*. Latinski i hrvacki pisalo se je svakoj obćini. Tako je bilo, tako mora biti i danas. *)

V ime otca, i sina, i duha svetago amen. Let ot rojstva našega Isukrsta 1325. indikcion 8 miseca maja dan 5. v ponedele. V to vrime gospodujuću knezu Albrehtu Metlike i Pazina, i sve gospode deželske, svojim dobrim světom prizvavši ime gospodina Boga svemogućega, komu vsaka istinna, i prava jesu podložna, učiniše, i stvoreni biše razvodi, i kunfini po vsoj deželi, ka sliše i pristoje gospodinu knezu pazinskomu, i gospodinu Rajmundu Podreke z Ogleja, i mesti gospode benetačke gospodin Menart sovinski i Vrha, i Semišć i Gole Gorice, i Krbun gospodin prosi gospodina kneza, i vse gospode, ki so behu spravili v Pazin da najprvo razgledaju ob njega kunfineh ki su meju Sovinjakom i Vrhom, i meju Buzotom, i Kostelom, i Mrčenegu, i Oprtlom, i Motovunom. I tu razgledavši i utvrdivši vse tako po dolzi; okolo grodući razgledat i utvrdit, da vsaka strana bude svoje uživala mirno obdržeć. I tako bi ugodno gospodinu knezu, i vsoj gospodi. I tako stvoreno bi.

I gospodin knez, i gospoda, ka se behu spravila žlahtna, i zmožna v Sovinjak: ondi behu najprvo četiri sluge kneza Albrehta zlatoni pasanci, najprvo gospodin Rudolf, gospodin Andrej, gospodin Bilam, gospodin Martin, i gospodin *Pašpetal* sluga z Mumljana, i gospodin Vilker sluga z Lupoglava, i gospodin Filip Mačić sluga s Kožlaka, gospodin Jakov sluga z Vranje, i gospodin Mike s Pazina, i gospodin Zalumbergar, sluga, i gospodin Jakov sluga z Grdosela, i gospodičići s Pazina, Ivan z bratom, i od svakoga mesta dva župana, ki su bili vazda v srěte poli gospodina kneza, i te gospode od strane kunfini, i razvod.

I tako poslă gospodin knez, i vsa ta gospoda listi v Buzet, gospodinu Bilelmu markezu s Čabdada, ki ondi čekaše teh listi, i kako prije listi gospodina kneza, i gospode, i tako pride k njim v Sovinjak, i dosti s njim žlahtneh i dobreh ljudi z Benetak, i z Vidma, i z Čabdada, i s njim pride gospodin Macol, komu biše dal gospodinu Podreka Mrčenegu zvrh njega plaće za vernost, ku biše učinil; s njim biše gospodin Urazam z Rašpurga, ki biše podložan sluga kneza goričkoga, i s njim biše gospodin stari Slivar, i Potar Slovenjanin z Gračišća, ki onde bi postavljen sluga takim zakonom, da nima zlata pasa nosit: tu oblast za se ohrani gospodin knez, i tu bi veliko drugih žlahtneh dobreh ljudi, i muži deželskih, ki behu odlučeni na te razvodi.

(Dalje drugi put).

*) Zahvaljujemo presvjetl. gosp. Kukuljeviću, što nam je poslao „Arkiv za porjestnicu Jugoslavonah Knjiga II. razdjel II. iz kojo ovo prestampajemo. Dr. Starčević, koj je u toj knjigi razvod izdao, ni drugi pametan čovjek, neću nam zamjeriti, da smo donjekle promjenili naša pisanja. *Rieči* nismo nijedne promjenili. Razlike smo u pisanju učinili samo zato, jer znamo, da naš seljak vrlo mučno čita i obćau stvar.

sto i više godinah, a za jednu uru ćeš ga posjeći. Čekaj dok drugi naraste!

Po tom smo krivi mi sami. Dok me niste izabrali za zaprežentanta il zastupnika, ja vam sve znam; ako je selo crno, kad me izaberete, odmah će bit bielo. A kad ste me izabrali, ja činim što su drugi činili. Sjedim u sjednici, mučim, dok svrši, poberem dijetu, idem doma... i voda teče kud ju tekla!

Ljudi tako se nenapreduje! Kad ide za občinsku stvar, tad nesmije bit brata ni prijatelja. Tko se na občini ogreši, tomu treba zapjevat u redu. Zastupnik mora za občinu činiti, što dobar gospodar za se čini. Doba je, da to prokleto nehajstvo sa sebe otresete!

Još je netko kriv! U občinah, gdje smo pomješani s Talijani ondje nepazimo, da *nas* bude više u zastupstvu, ako je *nas* više pod občinom. Tako se dogodi, da bude izabrana većina Talijanah, koji na svoju stran vuku. Nam se piše talijanski, govori nam se talijanski. Mi zaboravljamo što smo, i ginemo od roda do roda, dokle drugi dobro živu pišuć nam „instance" „šuplike" i druge nerazumljive stvari!

Bilo bi doba, da se i toga otresemo. Gdje je nas u občini više, tu imamo mi sukno i škare. Kako si skrojimo, onako će nam biti.

Zminjci su progledali, ugledajte se i druge občine u njih.

Iz porečkoga sabora.

Stopram minula saborska sjednica u našem Poreču, bila je kratka, ali veoma znamenita i zato odlučismo izvjestiti o njoj po bliže naše čitatelje. — Sam sazov sabora u ovo nesgodno doba medju božićne blagdane, kad svatko želi biti u kolu svoje obitelji, u doba kad svi sabori praznikuju pokazuje jur nekakvu važnost. Novine, koje donoše Carski Odpis, kojim se sabor saziva, rekoše, da se kruna odlučila na to na želju nekojih narodnih zastupnikah. Mi neznamo, koji su ti zastupnici, nego znamo, da većina nije o tom ništa znala. Radilo se pako ob ovom.

Od nekoliko godinah pomorska trgovina veoma je pala. To su očutili svi brodovlastnici, a lošinjski tim više; budući su mnogi gradili brodove posudjenim novcem, na koji su morali plaćati velike kamate (interesi) dobio brod štogod ili nedobio ništa.

Oni su jur prošle godine zaprosili bili vladu, da im pomože, te se obratiše na pokrajinski sabor, da bi im prošnju podupro. Sabor to učini jednoglasno u sjeditbi prošle godine; ipak vlada neuvaži ni lošinjske prošnje nit saborske preporuke. Videć, da im tu nije uspjelo, obratiše se na nekakvu privatnu banku, da im uzajmi 250 tisućah forinti. Ta banka obeća im traženu svotu, ali uz garanciju občine i pokrajine. Občinsko zastupstvo privoli na to u ime občine, a da li ima na to pristati i provincija bio je sazvan eto sabor na 27 prošlog decembra,

Na uručen dan sabrali se narodni zastupnici u dovoljnom broju. Odmah bi izabran odbor ad hoc od 7 lica, da ispita i prouči ovaj predmet te saboru podnese predlog. U odboru bila su dva mnjenja, i jedni su bili za to, da se tražena garancija pruži, a drugi, i to u većini, bili su proti tomu.

Obadva mnjenja dodju u sabor. Nakon dugog debatiranja u kom je svaka stranka živo branila svoj predlog dodje do glasovanja, i tad usvoji sabor sa 12 proti 11 glasovah predlog odborske većine. S većinom odborskom glasovali su malo da ne svi zastupnici izvan Poreča i Rovinja, a medju timi i 6 občinskih načelnikah, ljudi cestitih i učenih, kojim su dobro poznati odnošaji u zemlji. Po pravu se reć može, da je slaba saborska većina predstavljala veliku i jaku većinu puka. Čudnovato nam se čini, da su se sustegli glasovanja obadva zastupnika trgovačke komore, i to upravo u stvari, koja spada u njihov djelokrug. I odsutnost g. Elušeka zastupnika lošinjskoga kotara težko se dade opravdati; jer bi on ipak bio mogao najbolje razjasniti tamošnje odnošaje.

Izvjestiteljem odborske većine bio je g. dr. Kostantini, odvjetnik u Pazinu, te je krepkimi dokazi branio njeno stanovište.

On reče po prilici: Većina odborska pozna težko stanje lošinjskih brodovlastnikah. Ona želi da im se potrebita pomoć poda, ali ipak nemože predložiti kući, da preuzme garanciju u ime siromašne Istre. Nego, budući su lošinjski brodovi na diku i korist cielc carevine, koji nose i u najdaljne krajeve častnu zastavu austrijsku, a izvažaju ono malo domaćih, a dovažaju množinu tudjih proizvodah, zato neka se upute vladi, da im ona traženi predujam iliti garanciju daje, a da sabor i opet njihovu molbu na najvišem mjestu preporuči. Vlada, koja podupira toliko željezničah i ostalih poduzecah, moći će uvažiti njihovu prošnju. —

G. dr. Kostantini prvi put izabran u sabor, branio je svom odlučnošću ovu pravednu stvar, te se nadamo, da će i od sele stojati uviek uz stranku, koja bude zastupala prave narodne interese.

I mi se slažemo sa saborskim zaključkom; jer koliko god želimo, da se lošinjanom pomoći dade, toliko smo proti tomu, da se novi teret naloži siromašnoj Istri.

Za drugu koju pokrajinu podati jamstvo za 250 tisućah forinti to bi bila malena stvar, ali za našu Istru stvar je to preznamenita: jer Istra nema nikakva dohodka do li onoga, što ga donose razni nameti (adicionali) na svakovrstni porez iliti štibru. Pa čujemo jošte, *da ima jur do sada naša istarska pokrajina razna duga do blizu jedan milijun i pol, a stanovnici Istre, da duguju na raznih zaostalih poreze i prireze do 2 milijuna for.!!!* Dobro su dakle učinili naši zastupnici, da su odklonuli namenjeni teret s istarskih oslabljelih plećah. U nas treba obrnuti, kakono se reče, svaki novčić dvaput u ruci, prije nego li se potrosi.

DOPISI.

Na kolodvoru kod Kanfanara *19. Decembra 1877.*

Dugo je već vremena, gospodine uredniče, odkad nemate glasa iz našega Kanfanara. Uzrok je tomu, što u nas, kako je onomadne napomenuo u vašem listu neki Barbanac, nema dobrih novosti.

Nu misleć, da je kadkad koristno nabrajati i tužne dogadjaje, namjerom, da se popravi, što je slaba, ugledav se u dopisnika iz Barbane i drugud, odlučih, napisati vam što o naših jadih.

Baš sad dolazim iz javne sjednice našega občin. zastupstva. Što može tamo svega čovjek opaziti! Neću da vam cielu istinu kažem, jer bi ona nekoje preveć pekla, ta itako su jih preveć ujela ona dva redka u dopisu od 15. novembra iz Barbanšćine. Istina bode, — to znate dobro!

Sjednica bijaše burna.... svi su govorili. Moja bi želja bila kazati vam sve potanko što se je dogodilo, govorilo i odlučilo, od početka do kraj sjednice, kanoti i ono, što se je po sjednici govorilo, nu neću, jer bi to preveć prostora uzelo u vašem listu. I akoprem bi ovakovo podulje opisivanje koristilo, da se kanfanarski i ostali naš narod osvjedoči, koliko se bezkoristnih rieči i vremena gubi uzalud u naših občinskih sjednicah, nakanio sam ipak biti kratak napominjuć samo nekoje stvari. Sjednica je ovaj put nešto bolje uspjela, pošto bio joj je prisutan naš kotarski glavar. U njega se je mnogo gledalo i pazilo hoće li se tobože kad nasmijati, čelo namrzgotiti, ili glavom *dá*, il *ne*, zamahnuti. I naš župan nije oka iz njega pustio, dapače mislio je, da će glavar zastupstvo predsjedovati il njegova pomoćnica ruka biti, da mir uzdrži. Nu nisu, dragi moji domorodci, glavari zato postavljeni! Čuli smo takodjer, kako je župan pitao glavara, što da On želi?! Pak sudite vi, gospodine uredniče, da li župan znade što je zastupstvo. Čuli smo jošte glavarov jezgroviti odgovor, nego neću vam danas sve kazati. Možda vam bude Franina i Jurina štogod smiešno — ozbiljna pripovjedao, oni bo znadu svagdje nos zabosti. Neću vam napokon kazati ni liepi govor, što ga je rekao g. Banko na pozdrav gospodinu glavaru. Gospodin Banko više je puti govorio, i istinu zastupstvu kazivao, veleć, da je mnogo gujila u našoj občini, da stvari neidu kako bi imale ili i još mnogo šta druga... Dobro jim je sve kazao, nu ja bi bio dodao u obće veleć njegovomu govoru još i ovo: Bratjo zastupnici! Ako želimo naše dobro i hoćemo, da nas sviet štuje, budi nam i svakomu pravomu Istrijanu prva skrb izabrati si župane i podžupane samo takove ljude, koji očinski misle i rade za narod, komu neće hlieb i vino da rodi, a nikad one, koji za se i za svoj dobitak skrbe. Glejmo se takodjer i od onih, koji u svojih stvarih nisu stalni i ozbiljni, nego se od svakoga duha puste zavesti simo i tamo, kako trst, kojom vjetar maše, pak ono, što danas reku, sutra opet, po tudjoj volji, oporeku! Svaki pametan čovjek lahko vidi i poznaje, a poglavari još bolje znaju, kakov je tko od nas i što tko valja, pak ako to uvjek ustmi i nereku, ipak se čude i smiju nam i našemu narodu, koji nas je takovih izabrao. Istarski puk, istina, napoznaje još svoju pravu čast i korist, nu bilo kako bilo, blizu je vrieme, da će on oči otvoriti, osloboditi se i težko osuditi sve one, koji mu pravično nevladaju.

Govorilo se je u sjednici i o najpoglavitijoj stvari, koja zanima ne samo Kanfanar nego i svakoga rodoljuba, a to jest učiona iliti škola. — Zaključilo se je nakon dugog govorenja, da se ima graditi prostorije za školu, jer da je sadašnja soba, premalena.

Kad sam došao na ovu stvar, dopustite mi, da podulje govorim. Kanfanar je občina sastavljena iz dvijuh župah iliti plovanijah, jedna Kanfanar, druga Selo Rovinjsko. U obih plovanijah stanuju čisti Hrvati, sa čistim naime hrvatskim jezikom i staronarodnom hrvatskom nošnjom. Danas ću taknuti samo Kanfanarsku plovaniju i dokazati, da u njoj stanuju sami Hrvati.

Župa Kanfanar broji prieko 2012 stanovnikah. U njoj se nahode tri Karnjeli (dvojica sa obitelju), i svi znadu govoriti, kao što i govore, hrvatski i talijanski. Još ima u selu četiri Talijana, koji neznadu govoriti hrvatski, i ti jesu: Ivan Bervaldo sa ženom, rodom iz Rovinja, poštarski odpravnik; Dr. Josip Fabris i postolar Buzi iz Furlanske. Svi ovi su koncentrirani u Kanfanaru. Vrh ovih drže se za Talijane Basilischi, koji broje tri obitelji sa 12 osobah. To napominjem, da tko nemisli, da hoću po sili, da budu Hrvati. Učitelj Sauli, jest iz goričke okolice, a djeca mu govore talijanski i hrvatski. Iz svega, što dosad rekoh, može se uviditi, da četiri osobe, koje neznaju hrvatski i koje nisu ni udomaćene u Kanfanaru, sa 12 Basilischi i ono par karnjelah, koji, kako svaki od nas, govore hrvatski, nemogu nikako činiti da bude Kanfanar talijansko mjesto, jer Kanfanar broji 2,000 Hrvatah, a samo ostali mali drobiš je i nije talijanska kovina. — Znam, da će mi se mnogi groziti na ovu *golu istinu*, ali ako je slobodno se groziti, *nemoguće* je protivno dokazati! Ako sam pako nehotice kojegagod Talijana izpustio, drago će mi biti, ako se vam, gospodine uredniče, prijavi.

A sad, kad znamo koliko ima u Kanfanaru Talijanah, zašto je zastupstvo godine 1870. zaključilo, da u školi mora biti učevni jezik talijanski?!!*) Je li morda zato, da se tko od njih prilaska konu gospodinu u Rovinju il Poreču, kao što su se i danas nekoji naših zastupnikah mislili prilaskati i preporučiti, kadno na pitanje glavarovo: da li bi shodno bilo promjeniti onu odluku god. 1870., budući djeca nerazume nego hrvatski, začeše vikati na sve grlo: *„Mi hoćemo da bude učevni jezik talijanski, jer želimo da se naša djeca izobraze..."*

Nu prevariste se, dragi moji zagovorniei talijanske zastave onako govoreć, i to, prvo: jer neznate kako vaš glavar misli i da li nije možda on tim htjeo iskusati koliko ste vi za pravi napredak občine zauzeti te ujedno se osvjedočiti, da li u va-ih odlukah gledate uprav na stvar čineć onako kako je pravo, il se pako pustite vodit od strankarskih načelah. Svaki izobraženi čovjek znade, i glavar će najbolje znati, da se narod nemože civilizirati ili izobraziti, nego jedino svojim jezikom, a da propada i nazaduje, kad mu se tudji jezik nameće. Samo vi mudroznanci toga neznate!

Prevariste se, drugo: jer da ste kad išli u školu, il barem popitali učitelja, koji će vam najbolje znat povjedati, u kojem si jeziku mogu djeca najlaglje i najbolje um bistriti i izobraziti se, nebite bili zagovarali talijanski jezik, jer:

factum je, da djeca nerazume talijanski, — o tom su se osvjedočili i glavari, pitajte učitelja;

factum je, da učevni nastavni jezik po odluki zastupstva od g. 1870. imao bi biti talijanski, ali

factum je jošte, da učitelj *nemože* podučavati talijanski nego podučava, kako je i pravo, hrvatski, a da nebi tako činio, morao bi zidom govoriti, il pak vam zagovornici talijanšćine, da vas uvjeri o vašoj neopravdanoj želji!

Evo dakle vidite, koliko su te vaše odluke vriedne, koliko se je zaludo govorilo, vremena potrošilo i hartije načaralo! I ako bi još koji zagovornik talijanšćine htjeo, da se u školi uči talijanski, neka ide on tada podučavati, pak će vidjet, kako će mu bit plodan trud, kako će Kanfanarce civilizirati! Idite u školu, dà, i uvjeriti se ćete koliko je ona odluka od g. 1870. nepravedna i nenaravna, te kako je od najveće potrebe, da se u budućoj sjednici odluči, da bude učevni jezik u školi *jedino hrvatski jezik*. Tako ćete si, bratjo moja Kanfanarci, oprati lice i osvjetljati svoje častno ime pred svietom. Nebi pako bilo ni dostojno ni pametno, da tkogod od vas ide pitat amo tamo, a još manje u Poreč, što i kako je učiniti, jer baš takovo postupanje podvrglo bi svakoga novu smiehu i novoj rugi. „Što je pravo, Bogu je i vragu drago", veli naš narod, a pravica mora nam bit svakako učinjena!

A da vas ja pitam, o gospodo, koji tako vruće zagovarate talijanski jezik: Zašto vi namjesto talijanskoga, nezagovarate francezki jezik, il pa njemački?!

*) Znamo kako se je ona odluka skovala, ali baš onakovo nenaravno odluko su nam uvjek dobrodošle, jer se je može porabiti kao izvrstno orodje za pobijanje naših nasprotnikah. Urod.

Ta je francuzki jezik rašireniji po svietu nego li ikoji drugi, izuzim kineskoga. Imate li možda koju političku svrhu — (vi ne!), — il vam je tkogod na uho našaptao, da tako ima biti i da tako imate govoriti?! Što i kako mislite u tomu vi i oni, — znamo mi dobro, — neg znamo još i to, da nam je Njez. Veličanstvo naš Cesar u njegovom temeljnom zakonu svoga cesarstva dao pravo biti i ostati Hrvati, a vam nije dao nikakvo pravo, da vam bude slobodno učiniti nas Talijanima! Ovo zadnje bi bilo proti zakonu! — Mi smo najveći prijatelji Talijanom, jedni kod drugoga, i veoma štujemo *pravi* talijanski narod, al smo njihovi neprijatelji, kad će da nam u našoj kući zapovjedaju *)

Pak što neima drugog jezika, kojim bi se mogao čovjek civilizirati, kao što oni nekoji vele, nego talijanskim? — Baš iz te tvrdnje se vidi, koliko ti takovi poznaju svieta i koliko su civilizirani. I doista neima li morda na svietu još drugih Hrvatah, osim ovo nas u ovoj razeviljenoj Istri? Negovori li se i piše sve čisto *hrvatski* u Dalmaciji, u Hrvatskoj i drugih pokrajinah u podestarijah, u školi, na sudu, u kapitanatih, u namjesništvu, u gimnazijah, realkah i universiteti ili sveučilištu, kao što i u zemaljskom saboru (dieti), u odboru (giunti) itd. itd.? I ako je tako, odgovorite mi vi o zagovornici taljanšćine u hrvatskom Kanfanaru, nemože li se čovjek hrvatskim jezikom civilizirat?.. Hajdite u svieta, učite, čitajte, pitajte i vidit ćete, kako se ljuto prevariste!

Neću vam već o što drugu govoriti, jer sam se dosti sadržao sa velevažnim predmetom o kanfanarskoj školi, a mogla bi me i pošta uteći kako je već kasno.

Pozdravljam vas, gospodine urednike, najsrdačnije želeć vam sve dobro za mladu godinu, a našemu najkrasnijemu gojencu „Našoj Slogi“ dugotrajni obstanak, da brani čista prava hrvatskoga naroda od Dunava do Bojane, pa od Soče do Vrbasa! Nam pako Kanfanarcem, dao Bog k ljetu više hlieba i pune konobe vina; dobro zastupstvo, manje adicionalah, te školu sa hrvatskim učevnim jezikom pod sadašnjim učiteljem, koji bi jako dobro učio, kad bi smio govoriti, kako ga djeca razumiju.

Iz Raklja u Barbanšćini *na 26 decembra 1877.*

Ovo je prvi put, što ja pišem u Novine, zato nezamjerite mi, ako sve nije u redu, i budite voljni vi, koji znate, popraviti sve, što treba. **)

U našem selu ima dosti djece, koja bi imala polaziti školu, ali žalibože, skoro nitko ju nepolazi, akoprem naš obljubljeni plovan dobiva za školu od zemaljskoga novca 80 f. na godinu. Osam dječićah najviše pride kadkad k plovanu, koji jih podučava koliko mu je moguće u njegovoj tjesnoj sobici brez knjigah, brez daske i brez drugih potrebitih stvari.

Nego ako postavimo pitanje, tko je tomu kriv, odgovoriti moramo, jedino mjestno školsko vieće (il consiglio scolastico locale), koje, može se reći, o toj školi toliko znade, da obstoji. Jer odkad je u ovom našem mjestu škola, ni jedan član mjestnog školskog vieća nije ju bio pohoditi i razviditi što joj treba! Sladje pogače, valja reći, letu njim nekojim po glavi, i to plaće za onaj trud, što ga imadu kako župani, pak diete za svaki par korakah. Nego da budem kratak, imam javiti, da je naše občinsko zastupstvo odredilo našemu županu 100 for. plaće na godinu, a pisaru cielih 200 for. Kakovim su se načinom glasovi za to od občinskih zastupnikah pribavili, znano je i nam iz Raklja. A glas je, da i cesta, koja se ima učiniti od Barbane do Raše, je tomu pripomogla, jer je nekojim županom drago, da ide po Križevici (kuda će likati mjesta i japnenice nekojih županah), pak se napokon eto odluči i plaća podeštatu, akoprem takova čast imala bi biti po zakonu, kako smo već čitali u „Našoj Sloge“, bez ikakve plaće. Nego Barbanci i mi drugi občinari smo, dakako, bogati: vina nam je urodilo, da ga nemamo ni na želju; mlieka skoro ni za liek, jer moramo koze zatrti; blaga iliti živine mnogo nam je od bolesti poginulo, pak možemo lahko plaćati; itako bogatašeh i onih, kojim svaki dan novac teče u džep malo je skrb da li mi od dana do dana sve to već propadamo i da li su nam adicionali pretežki! Dapače mnogi njih i žele, da mi propademo, jer kad nas skrajna potreba pritisne, tad će oni moći s malo novacah prisvojiti ono malo zemlje, što je još naša, i talijanskimi koluri naštampati ne samo zvonik, (kao što no je liepo onomadne u „Našoj Slogi“ kazao neki moj susied), nego takoljer i crkvu i placu i što im drugo bude drago.

Da hoću, mogao bi vam opisati zadnju sjednicu u Barbani, jer tamo idem više puti ako i je put jako grd i težak; nu to neželim sad učiniti, da se u staroj godini više ranah naroda moga svietu neodkriva. Hoću se radje povratiti na našu školu i navlastito na Barbansku.

Čuli smo iz Barbane, da je župan predložio, da se našemu plovanu za podučavanje u školi namjesto 80 samo 40 for. dade, i to zato, jer da malo podučava i jer da djeca neidu u školu. Al pitam ja, zašto da naš plovan škodu trpi radi županova nehajstva? Ako djeca neidu u školu, nije li morda dužnost županova činiti jih tjerat u nju i postaviti red ondje, gdje ga nije? Ljudi govore, da bi bila veća čast našemu županu, da je skrbio najprije uredit školu, stan za učitelja i plovana, razpadani zvonik i naše zapušćeno pokopališće, pak onda stopram, ako moguće, za svoju plaću. A svaki može vjerovati, da bi nam bilo jako žal, ako naš plovan radi napomenuta uzroka, nebi već htio držati školu, mi ga pak ovim molimo, da nam to neučini i da se potrpi, dok se, ako Bog da, stvari bolje neuredu.

A u Barbani? Tamo je došao, kako čujem, u svojoj struki vriedan učitelj, po imenu gospodin Quarantotto. Nego on neće, da djecu podučuje u hrvatskom jeziku govore?, da su ga zadnjič premjestili radi uzroka, jer da nezna hrvatski (ipak razumije dobro), zato da on baš i neće nego talijanski podučavati, ako i su djeca u Barbani goli Hrvati, izuzim najviše 5 njih, što su od karnjelske obitelji i koji razume hrvatski. Mi nećemo reći, da je krivo to logično učiteljevo postupanje, dapače stalno se nadamo, da će on tvrdo držati svoju rieč u svakoj prigodi i da će tako zadobiti što želi. Vrh toga, gdje bi on mogao sa svojom obitelju stanovati u onom malenom stanu? Zašto nije župan prije skrbio za povećanje stana, ipak to je morala biti njegova briga! Čuli smo, da je učitelj molio, il da će moliti, da ga premieste iz Barbane. Kad se bude odlučilo, da škola u Barbani bude u hrvatskom jeziku, kako bi po svakoj pravici morala biti, i kad se prikaže da učiteljski stan jedva je zadostan za neoženjena čovjeka, tad će morati dakako, uslišana biti i napomenuta učiteljeva molba.

*) Stalni smo, da se talijanski narod nedrži nimalo zahvalnim ovakovim zagovoratkom. Ured.

**) Vam i svakomu uvjek drago volje. Ured.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. siečnja 1878.

Dne 12. tek. otvorilo se opet naše carevinske vieće te nastavilo svoj zakonodavni rad. Još uvjek jest nagodba s Ugarskom, kojom si naši tamo zastupnici glavu razbijaju. Početnici i kumovi dualizma hoće da po što po to najdu tajnu mira i sporazumka med jednom i drugom polovinom carstva, samo da mogu i nadalje tu i tamo vladati i gospodariti po svojoj miloj volji, Nego mi Slaveni smo već više toga preživili, pak ćemo ako Bog da i tu njemačko-magjarsku zavjeru, koja se evo muči nečuvene muke, da i drugih deset godinah podrži vlast u rukama. Car je odlikovao grofa Andrassy-a, austro-ugarskoga ministra vanjskih poslovah, odlikom zlatnog runa, koja se obično nedaje nego muževom veoma zaslužnim po carstvo i skupnu austrijsku domovinu. Koliko je Andrassy zaslužan za Austriju, to ćemo možebit još i mi vidjeti, a poviest će svakako dojdućim viekovom bezobzirno kazati.

Naša braća Hrvati neimadu sreće sa svojimi savezniei Magjari, pak nebi bilo nikakvo čudo, kad bi čuli, da je opet sav narod stupio proti njim u najžešći odpor, jer svakomu je najprije do sebe i do svojeg obstanka, pak i Hrvatom. Lani u septembru bijahu poslali na kralja adresu te molili, da se već jednom riesi vjekovito pitanje njihove kraljevinske cjelokupnosti pripojitbom Dalmacije, Vojne Krajine i grada Rieke sa kotarom. Ovih danah stigao im je odgovor, u kom se veli, da još nije tomu vrieme, pak se sav taj posao odlaže na neizvjestna buduća vremena. Koliko je taj odgovor razlužio sav narod, to se daje lagljе čutiti, nego li izreći il napisati.

Sad sav sviet govori o miru i primirju med Ruskom i Turskom, nu mi smo tvrdo osvjedočeni, da od toga neće biti ništa, dokle ruska vojska nebude pod Carigradom, ili barem na putu u Carigrad on kraj Adrijanopola. Ruska dakako nemože reći, da neće mira, ali će dogovorom o njem dotle zavlačiti, dok nedodje na skok, koji si je ubrala. Nekoji misle, da će jedan dio njezine vojske izpod Adrijanopola krenuti put Dardanelah, da preteče tamo englesko brodovlje iliti flotu. Sutra se sastaje engleski parlamenat, pak ćemo vidjeti, što misle Englezi, akoprem već sad dobralno popuščaju i uzmiču.

Nego najveća novost u ovo petnaest danah jest smrt Viktova Emanuela, prvoga kralja talijanskoga, koji je dne 9 u 2½ sata preminuo u Kvirinalskoj palači u Rimu, obrkrbljen svetotajstvi umirajućih. Nasliedio ga je sin mu Umberto I. te potvrdiv sadašnje ministarstvo obećao, da će vladati po ustavu. O tom dogadjaju govorimo i na drugom mjestu, zato ovim prekidamo današnji pogled.

Iztočni rat.

Zadnji put smo rekli, da Rusom neda napred zimsko vrieme. Danas nam je to oporeći te reći, da su se izpunile Aleksandrove rieči, koji je ono bio rekao, da će bit zima njegov najbolji pomoćnik i saveznik. I baš je čudo, što su Rusi postigli u ovo petnaest danah, akoprem vlada u Bugarskoj tako jaka zima, da toplomier na Balkanu kaže 18 stupnjah zime, dočim je ovdje kod nas nije još bilo ni više od četiri.

Gjeneral Gurko je osvojio utvrdjeni grad Sofiju, ili kao što ga Bugari zovu Sredec (u stara vriemena Sardica, a još prije Ulpiana), koja da broji 50000 stanovnikah. To je veoma znamenita varoš naime radi cestah, koje su se odanle razkrilile na sve strane europejske turske carevine, kao i radi živo cvatućeg prometa i trgovine. Osvojenjem Sofije ruskoj je vojsci i s one strane otvoren put do pod sami Adrijanopol, ote druge za Carigradom turske prestolnice. Pa se čuje, da je već i doprla do Tatar-Bazarčika, nedaleko od Filipopola. Ako je moguće, još se sjajnije proslavio gjeneral Radecki u Šipkinom klancu, gdje je dne 9. tekuć. zarobio 28,000 Turakah; jedan regimenat konjanikah i 70 topovah, tako da su sad svi balkanski prolazi u ruskim rukama. Poslje te sjajne probjede ruska se je vojska odmah spustila u zabalkanske ravnice gdje je zauzela Kazanlik i Eski-Zagru (Staro Zagorje), te dospiela sve do Jambola, dokud dopire carigradska željenica. To su sve mjesta, koja je već bio Gurko uzeo prošlog ljetnog doba ali jih je ono morao i ostaviti rad Osman-Paše, što se bio iznenada pojavio u Plevnu, ruskoj vojsci izza ledjah. I Carevićeva logora ništa nova, nego d se njegova vojska natiskuje za turskom koja se iz sjeverne Bugarke seli u južnu Tvrdjavu Ruščuk da Rusi opet strašn bombarduju. Iz Azije takoljer ništ nova, nego da je Erzerum od 9. teku ćeg mjeseca sasvim obkoljen i zatvore od Rusah.

Nego ako su se Rusi, to su se ovo petnaest danah proslavili i nas rodjena braća Srbi i Crnogorci. Srbi s dne 11. uzeli poslje strašna boja gra Nis (Nissa), koji da broji 15000 st novnikah, a radi trgovine, obrta i d brih cestah da je isto onako važan znamenit, kao i Sredec iliti Sofija. D prije pako, to jest 10. u dva sata p podne, predao se Crnogorcem na milo i nemilost arbanaski grad Bar (Antivar pa sad da su crnogorske čete za pulo u Skadar na Bojani, ili kako ga drug zovu Skutari.

To su eto najvažnije pobjede sl venske vojske na balkanskom poluotol u ovo petnaest danah, pa ako ov uznapreduje, danas petnaest danah h ćemo čuli, da su osvanule pod Adrij nopolom, odkud da već stanovnici bie u Carigrad, gdje su Turci i njihova vla sasvim izgubili glavu, te neznadu rad drugo, nego mienjati svaki čas minist i vojničke zapovjednike, pak se čuj da je i Sulejman-Paša pao u nemilo i bio maknut sa svojeg mjesta. To očevidno znamenje, da se turska car vina trese sa svog temelja, pak da joj dani, ako Bog da, u Europi pobroje Grčka se još ni sad nemiče.

Franina i Jurina.

Fr. Živio Jurina!
Ju. Čso Francesko
Fr. Kako to vraga zdravljaš; al si već i ti potali nil.
Ju. Tako su me i učili, kad sam bil soldat va Lu bardiji, pak znaš da vavek klatim svetu, i ča čujem, stavim va žep.
Fr. Ča si čul, prosim te, od vojske.
Ju. Joh! Joh!
Fr. Ča ti je, da skucaš?
Ju. Ajmo! postoli me stišću.
Fr. Dokle nam jih Karnjoli budu na sv kopito šili, vavek to nas tiskat.
Ju. To ja, to.
Fr. Tako ala, ča povedaš novega?
Ju. Da su va Kanfanaru, Selu Rovinjske Barbani i drugud po Istri publikali, se imaju koze bandižat.
Fr. Pak ča ni pravo, ter znaš da je k škodljivo blago?
Ju. Je pravo, ma zač sve druge bandižat onu va Poreču puatit.
Fr. Nobud nem ne. Ona će ostat za mrc riju, zač je najbolja mlekarica.

***

Fr. Odkuda greš Jurino!
Ju. Bil sam va Žminje.

Fr. Žmu još tamo naši ljudi?
Ju. Ne brate, zač su trdo progljedali. Vragu tega Talijana ni va novoj raprežentanci.
Fr. A je ki ni simo ni tamo?
Ju. Je, ma te ga benj Petebi probudit!

***

Fr. Jurino, si bil kada va šapjanskem tunele, dokle još ni bil podzidan?
Ju. Ne ja, ma mi je pravo žal, da nis videl ono rugobi.
Fr. Ča bi ti bilo žal! Hod videt klanjsku školu, pak ćeš znat, kako je bilo pod Brusom.
Ju. Dragi ti, to mora bit nekaka stara kućina.
Fr. O ja! već ima obila *dva leta.*
Ju. Tako je bila slabo zidana da se je tako brzo postarala?
Fr. A je.
Ju. Pak ki je kriv?
Fr. Neki govori, da je krivo jedno, neki da drugo.
Ju. A ča govoriš ti, Franina, ter se i ti va fabriku razumeš?
Fr. Ja mislim, da je i silna umidanca od Marčeljovo konobi ča god kriva.

Občinstvu grada i okolice Žminja.

Draga naša bratjo! Došli su nam od Vas listi, da ste na 17, 18. i 19. prošloga mjeseca birali nove zastupnike ili raprežentante za občinu. Čuli smo, da su onih danah vaša gospoda obletala ovud i onud i preporučivala, koga ćete od njihovih izabrati. Vi ste pak bili ljudi, koji svojom glavom misle, i niste se dali zavrndati od nikoga. Nisu koristila obećanja, da će bolje biti, jer sam kmet uz dobar nauk najbolje će si pomoći; nisu koristile grožnje, jer ako vas je koji vezan, to onim drugim dobre interese nosi.

Tako čujemo, da su vaši glasi odlučili i da ste ove ljude izabrali: Mata Perića, Frana Orlića plovana, Pavla Sufića, Josipa Peteha pokoj. Vjekoslava, Mateja Peteha Kovačića, Josipa Peteha pokoj. Ivana, Antona Križanca, Stipana Orbanića Matijaša, Tomu Pomića Antončića, Ivana Krajcara, Simuna Perkačina, Frana Zaharija, Ivana Merklina Vlašića, Martina Černju, Mateja Modrušana, Frana Mužinu, Mih. Čikadu, Pašu Grgorovića Zgombu, Jakova Rudana, Martina Rudana Lovraka, Antona Risa Grubišića iz sv. Ivana, Pašk. Zohila i Blaža Pučića.

Još smo čuli, da je na 8 ovoga bio kod vas kotarski kapitan i da ste birali župana ili podešata. Najprije ste svi dali glase Pavlu Sufiću trgovcu, ali pošto je on očitovao, da nemože primiti, tad ste birali staroga župana Josipa Peteha pok. Vjekoslava. A savjetnici iliti konšiljeri občinski, da su vam ovi: Mate Peteh Kovačić, Jože Peteh pok. Ivana, Anton Križanac, Ive Krajcar i Anton Ris Grubišić.

Ovo su dobri ljudi i mi se tvrdo ufamo, da će občinska stvar liepo napredovati pod njimi. Ali poznajući nekoje od njih znamo i to, da će oni svakoj oblasti s kojom občina posla ima, **pisati hrvatski,** kako su od matere čuli i kako su se sami izučili. Drugačije bila bi sramota i od Boga grehota.

Ovo smo vam otvoreno pismo pisali i pozdravljamo vas pred svakim, komu ov naš list pred obraz dojde. Radujemo se, da je Žminj osvjetlno svoje liepo, staro hrvatsko ime, ufamo se, da će i druge občine njegovim tragom poći, i svakomu, koj je pomognо protivnike premoći kličemo: *čast i slava;* a osobito vašemu plovanu, koji vam je dobrim savjetom i naukom pomognо predobiti. Ako vam bude dalje kakovoga savjeta poiskra, ogłasite se, a đotle budite nam zdravi!

Vaša i Naša Sloga.

Književne viesti.

Poziv na Predplatu.

Kad sam lani pozvao hrvatski narod na predplatu „Topografije i poviesti grada Senja," nisam se nadao onako srdačnu odzivu, kao što sam ga zadobio; a još manje onakovu uspjehu moga djela. I kritika i hrvatski narod pretekoše daleko moje nade. Obodren time uhvatio sam pero, da opet sastavim djelo, kojega u hrvatskoj književnosti nema. Pišuć „Topografiju i poviest Senja", dobih slučajno u ruke djela glasovitoga Senjanina *Mateše Antuna pl. Kuhačevića* i to: njegov životopis od njega latinskim jezikom pisan, i njegova hrvatska pjesnička djela. Što to vriedi, može se svak osvjedočiti po riečih, koje naš čuveni pisac Kukuljević Sakcinski o Matoši Kuhačeviću u XXXVIII. knjizi Rada na strani 157. govori. S toga sam ja napisao posebi *Kuhačevićev život,* i nakan sam izdati njegova znamenita djela ako mi se hrvatski narod neogluši, kao što se nije ni lani. Pozivljem dakle hrvatski narod, da se predplati na: **„Život i djela Senjanina Matoše Ant. pl. Kuhačevića, hrvatskoga pjesnika XVIII. vieka."** Knjiga će imati 10 štampanih arnka u osmini, a stoji 80 novč. a. vr.

Tko sakupi deset predplatnika, dobiva jednu knjigu za trud.

Tko u naprieđ plati 80 nč., dobiti će knjigu bez poštarine; a inače poštanskim pouzećem.

U Senju koncem godine 1877.

Milo Magdić,
profesor velikoga gimnazija senjskoga

×

Radoljubni i čestni g. Ivan Josenko, profesor ovdješnje gimnazije izdao je u slovenskom nariečju II. **dio občne zgodovine** i stoji samih 50 novč.

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj Biskupiji. Preuga dne ljeta umrô je č. g. Petar Degrassi, kooperator u Kopru; a drugoga dne umrô je u Radomljah Franjo Zadnikar, umirovljeni vikar. Počivali u miru!

Viktor Emanuel. Pokojni kralj talijanski rodi se dne 14 ožujka 1820. od Karla Alberta i Marije Tereze, kćeri Ferdinanda III. nadvojvode Toškanskoga, stupi na Sardinjsko prestolje 28. ožujka 1849, uze naslov kralja talijanskoga na temelju zakona od 17 ožujka 1861. Dne 12 travnja 1842. poručí se sa nadvojvotkinjom Marijom Adelajdom, kćerju pokojnog nadvojvode Rainieri-a, premimulom dne 20. siečnja 1855. godine. Pokojni kralj ostavio je po prvoj ženi tri sina i jednu kćer. Nasliedio ga je na prestolju prvorođjeni sin Humbert I. Mrtvi ostanci kraljevi bit će sahranjeni u Pantheonu, bivšem starom pognuskom hramu, a od dobe rimskoga cara Konstantina kršćanskoj crkvi, posvećenoj B. D. M. Sva se Italija sprema, da mu postavi u Rimu veličanstven spomenik, dostojan svojeg prvog skralja i ujedinjeno Italije. Sveti otac papa Pio IX. kojega da je kraljeva smrt tužko raztužila, ide što se tiče kraljeva sprovoda i pogrebnih svečanostih, u svem na ruku kraljevskoj obitelji tako, da sad sva Italija spominje velikim počitanjem ime toga nekadanjeg svog ljubimca, koji da će biti po svojoj osobnoj želji dostojno zastupan i na pokojnjkovu sprovodu. Sprovod će biti sutra dne 17. uz zastupstvo svih talijanskih gradovah i vladajućih obiteljih europejskih. Njemački prestolonasljednik knez Fridrik ide glavom u Rim na kraljev sprovod. Sva Italija je do kraja raztužena radi prerane smrti svojega ujedinitelja. Jedino što ju tješi jest, da će novi kralj Umberto I. hoditi po stopah svojega pokojnog otca, koji je pokazno u svakoj prigodi, da štuje i počituje težnje i želje svojega naroda.

Ivan Rendić, naš čuveni mladi kipar, svršivši svoje nauke preselio se iz Italije u Zagreb, te se tu stalno nastanio. Čujemo, da mu je odbor za prenos u domovinu Preradovićevih mrtvih ostanakah naručio spomenik, što ga kani narod podignuti na zagrebačkom groblju tomu svojemu ljubimcu. Mi čestitamo gradu Zagrebu na toj viesti, jer se nadamo, da će g. Rendić svojim spomenikom udariti temelj umjetničkomu glasu onog groblja po primjeru tolikih, što im se sviet diri u krasnoj Italiji. Ovom prilikom nemožemo da kiparsku vještinu g. Rendića nepreporučimo i u ovih naših stranah svim domorodcem, kojim će u slučaju kakve naručbe biti ljepšo i častnije obratiti se na svojega domaćega nego li na tudjega umjetnika.

Otvoren je konkurs za občinskog ljećnika u Buzetu. Plaća 800 for. na godinu i putni troškovi do bolestnika po dogovoru sa občinskim zastupstvom.

Trošak kraljevine Hrvatske bez granice za autonomne stvari iznaša ove godine 3,312.234 for. koji se ovako troše: *Sabor* 50000 for. *Ban i dispocicijoni fond* 88,172 for. *Nutrnji poslovi* 1,721.799; od tih je 100560 for. za zdravstvo. *Vjera i nauke* 503,166 for.; od tih ide za sveučilište 88728 for.; na srednje škole 159040 for.; na male škole i učiteljišta s podporami 72407. *Sudstvo* stoji 1,087.812 for.

I naši rogovi su Njemcem dobri. Njemci si žele popraviti pisanje, da nebudu imali po 3 i 4 slova za jedan glas; tomu misle pomoći s našim slovom „š" i „č". Dakle neće već pisat na priliku *Schuster* nego *Šuster.* Bilo li dobro, da svi Njemci to odluče, onda bi barem neka naša imena dobro pisali.

Hrvatska na budućoj izložbi u Parizu neće biti zastupana posebno, jer su Madjarska gospoda prešla, pak bi htjela da nad hrvatsko vino i drvlje i druge stvari budu madjarski napisi; a Hrvati govore: il samo naš jezik, ili ništa.

† **Anton Miklaučić** zali starac od 114 godinah umro je ove dane u Trstu. Do zadnjega časa se je krepko držao. Pred malo vremena mu je cesar podario sto forintih. Gospoda tršćanska učinišе mu dostojan sprovod.

Kad su ovih danah Bismarku rekli, da se Engleska strašno oruža proti Rusiji, on da je odgovorio: Medved se neboji morskoga zmaa!

Na slaba vremena tuže se voć i krvnici (bojo). Gosp. Tenče krvnik u Komornu došao je, kaže, tužiti se cesaru u Beč, da malo zločinacah na smrt odsuđuju, ter on malo darovah dobiva i nemože već živiti. Njemu je 61 godina, a preko dvim stotinam je s vratom zavio.

Balun s torpedi. Čega sve još neće biti! — klikuti će mnogi čitatelj, kad opazi naslov ove viesti. I zbilja čega sve još neće biti za ubijanje ljudi! U Americi u Connecticuttu u gradu Bridgeportu izumiln je domišljata glava spravu, koja se stavi u vrst baluna, pusti se u zrak, te koja nad neprijateljevom vojskom ili nad gradom prsne, te sve pospe vatrom, granatami itd. Ta nova sprava kuša se sada u Bridgeportu i velo, da će biti.... vrlo dobra za ubijat nevoljne ljude. Kolike sroće ako se obistini viest!!!

Medvjed uhvatio tata. U nekom mađjarskom selu ukonačilo se ciganin s medvjedom u krčmi na kraju mjesta. Medvjeda je zatvorio u stalju, a sam se je uložio na tavan jaj. Po noći ulieze u stalju tat da ukrade krčmara svinje. Tapajuć u tmini dođje do medvjeda, koj, neumijuć se šaliti, svojeki zagrli svinjokradicu. Tat se ustraši i nemogav se riešiti neugodna zagrljaja, stade vikati. Na tu viku doloto ukućani, a i gospodar medvjedov, komu je pošto za rukom tata osloboditi iz pandja medvjedovih. Srećom je imao medvjed brnjicu. Kad je medvjed tata pustio, uhvatili su ga drugi te bacili u buharu.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Decembra 1877.

Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
1	—	—	—	—	9	5.61	9.51	—	104.—
2	5.64	9.61	—	105.25	10	5.58	9.49	11.95	103.75
3	5.63	9.58	11.99	104.85	11	5.58	9.51	11.95	103.85
4	5.60	9.55	11.98	104.70	12	5.58	9.51	11.95	103.85
5	5.62	9.57	11.98	104.25	13	—	—	—	—
6	—	—	—	—	14	5.58	9.52	—	103.85
7	5.62	9.57	12.25	104.15	15	—	—	—	—
8	5.60	9.53	11.98	104.—	16	—	—	—	—

LISTARNICA.

P. n. g. Mihovilu Špraicu, Sv. Nedelja kod Samobora: Primismo for. 1 za predplatu tek. god. — Narodnomu Posjelu, Milná: Poslatn f. 2 upisasmo za pr. god. 1877. — Ivanu Mikoviću kanoniku, Zagreb: Poslato f. 3 primismo i zahvaljujemo. — Marku Folji, Tuhtje: Kako dočujemo, ćemo vam javiti. — Franu Orliću plovanu, Žminj: Dobro, najrađnija vam hvala na radoljubnom nastojanju. — D. P., Pardubic: Poslnte f. 10, primismo: Bog vam platio! — Albertu Brozoviću, učitelj. pripravniku, Kopar: Kako vam drago. Zaku Lovroviću, Silba: Poslatim forintom namirena je vaša predplata do konca prošle god. 1877. — Špiru Markovu, Murter: Potrpite se. — Buzoliću Josipu načelniku, Novigradi; Otcu Faustinu, Velika Kanižа; Antonu Žuviću, županu, Montrilj; Martinu Čulenu župniku, Kolta: Vaše su predbrojbe izplaćene do konca tek. godine.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 10. Januara 1878.

	OD for.	nč.	DO for.	nč.
Vosak primorski i ugarski za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	129	—	132	—
S Domingo	104	—	110	—
Rio polag vrsti	83	—	113	—
Cukar austrijski	36	50	37	50
tučeni	33	25	34	30
Cristje trave buhače (fri-santome)	120	—	130	—
Naranče skrinjica	2	—	4	—
Karube puljezko za 100 klg	8	—	9	—
forantinsko	6	—	—	—
dalmatinsko	—	—	—	—
Smokve Kalamata	10	—	14	—
puljezke	13	—	14	—
Limuni skrinjica	2	75	4	—
Bademki ilitti mondule pulj. za 100 klg	110	—	115	—
dalmatinske	—	—	—	—
Lešnjaci	28	—	30	—
Šljive	26	—	41	—
Pšenica ruska	—	—	—	—
ugarska	11	50	14	—
galaška	—	—	—	—
Kukurnz (turkinja) ruski	9	40	9	80
ugarski	—	—	—	—
Raž	8	—	—	—
Ječam	9	50	12	—
Zob ugarska	8	50	—	—
arbanaska	—	—	—	—
Pasulj (fažoli), polag vrsti robe	12	—	14	25
Ilob	12	—	14	—
Leća	12	—	14	—
Orlž talijanski	18	—	24	50
inglezki (kitajski)	10	50	16	50
Vuna bosanska	110	—	120	—
morejska	130	—	—	—
arbanaska	127	—	130	—
istarska	—	—	—	—
Daske koruške jelovice	92	—	96	—
šinjorske	44	—	75	—
Gredo	12	—	14	00
bukovice	8	—	9	—
Ulje talij. nižje vrsti za 100 klg	57	—	60	—
najbolje	79	—	82	—
srednje vrsti	60	—	76	—
dalmatinsko	50	—	—	—
istarsko	—	—	17	—
Kameno ulje u barilah	20	—	—	—
u kasetah	20	—	—	—
Kože strojeno naško	178	—	200	—
suho volovje naško	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	72	—	125	—
janjeće naško za 100 kom.	95	—	105	—
dalmatinsko	60	—	80	—
kozje za 1 klg	—	75	—	92
vuneno slane	—	50	—	65
suho	—	49	—	50
zeje za 110 komadah, u srebru	23	—	27	—
Bakatar za 100 klg	30	—	33	—
Sardele i baril	15	—	24	—
Vitriol modri za 100 klg	32	—	34	—
zeleni	5	50	6	—
Maslo	76	—	94	—
Loj dalmatinski i naški	46	50	48	50
Salo	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	50	—	—	—
Slanina	51	—	53	—
Rakija otoltar (100 litarah)	—	—	—	—
Galvidi istarski za 100 klg	23	—	24	—
Ruj naški	9	—	9	25
istarski	8	90	9	—
Lišće od javorike	15	—	16	—
Vinsko strgotine (Gripula) sploh	31	—	46	—
Med	30	—	33	—
Lumber (jabučice od javorike)	13	50	15	—
Pakal baril od 100 klg	3	73	9	—
Gunja (strace) za 100 klg	17	50	23	50
Katram dalmat.	—	—	—	—

Oglasi.

SKLADIŠTE
NEPREBITNIH OPEKAH
Podvodnog zamazka Portland
Podvodnog i suhog
VAPNA
iz nadarenog zavoda **E. Eschera** u Sv. Andriji kraj Rovinja.

Opekah i žlebacah
iz tvornice **P. V. Ferrari-a** u Sv. Jurju kraj Nogara.

SOBNIH LONČENIH PEĆIH
iz nadarene tvornice **E. Kern-a** u Gradcu
kod **Jakova Fitz**
u Trstu, Via Chiozza Nr. 7.

Broj 3. U Trstu 1. Februara 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari" Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Ako se najto najmanje 8 seljakah to su učini, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedolazi na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izradku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemalazo mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak surše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogodo oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se netraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listarnice*.

☞ *Novci, dopisi i ostalo neka se od sada pošilja na Odpravničtvo „Naše Sloge"* **Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta Nr. 7, u Trstu.**

Tko će se predbrojiti, može još dobiti prva dva ljetošnja broja ovog lista.

Bratovšćina.

U Goričkoj kneziji već od više vremena diele se zemaljske štipendije siromašnim učenikom tako, da se pojednako pazi razdieliti med slovinsku i talijansku krv. To je i u konkursih rečeno. Da je tomu tako, zasluga je onih plemenitih ljudi, koji su znali braniti pravice svoga puka. Osobito treba slavom spominjati „očeta Lavrića".

Ufamo se tvrdo, da će doć doba, kad će se proprašiti protokoli Junte u Poreču i viditi, jeli se i tu su štipendijami tako gospodarilo.

Gradjanstvo nam je otudjeno, seljačtvo siromašno. Troškovi za velike škole su veliki. Mučno je bilo naći put, kojim da krenemo, da dobijemo svojih ljudi, koji se neće pošariti, kad prouče koju školu.

Pred malo godinah složiše se dva tri mladića, koji ničesa neimahu, nego vruću ljubav do svoga roda, o kojoj apostol govori, da sve učini, a bez nje ništa se nemože. Oni osnovaše *„bratovšćinu hrvatskih ljudi u Istri."* To je družba u koju svak može pristupiti, s onim koliko mu je moguće. Tko bolje može, daje 1 for. na godinu; a težak siromah daje 30 novčićah. Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača. Kad nam drugi kruh diele, mi ćemo sami da si pogaču pripravimo; kad nam tudjinac lomi našu kuću, mi hoćemo da ju popravimo i ljepšu još podignemo.

Bratovšćina hvala Bogu dobro napreduje. Malo je koje selo naše krvi, da od njega nebi koji grošić kapnuo. Prilićan broj učenikah već se je k njoj utekao i pomoći našno.

Ali mnogo više bi moralo biti naše mladeži po školah, nego ju je sada. Treba popa, ljekara, učitelja, suca, odvjetnika, razumnih županah i svake vrsti ljudi. Bratovšćina bi morala narasti. Od otuda bismo dvie koristi imali. Jedno što bismo pokazali, da udruženi mnogo možemo, pak bi se i s nami računalo, a drugo što bi se mnogim pomoglo. Ovdje nam se namiću misli, kako bismo do toga došli. Čuj svaki, pak sudi jeli nije li pravo:

Vi se ljudi sastanete na časicu vina. Kad je platit račun, hoće da plati Petar i Pavao. Petar plati, a Pavao, da neostane tobože sramotan, zove još litru vina. To je dobro za krčmara, ali ta litra nije uvjek potrebna. Eto vam ljudi prilike, da one novce na ime svih date bratovšćini. Ako vas je više, možete još složiti koji groš, pak ste se veselili i dobro ste djelo učinili. Isto tako, kada se računu križa. Bratovšćina sve prima, i na svem zahvaljuje. Ona ima svoga čovjeka skoro u svakom selu i svaki darak oglasi se u „Slogi".

O mesopustu Turčin govori, da kaurin poludi. I doista svi se manje više zabavljamo. Gdje je poveće mjesto igraju se u nedeljah i tombole. Eto vam liepe prilike, da svaku kartelu zacienite malo više, pak što ostane od troška, pošaljete bratovšćini. Krajcara je malen darak, al velika zadužbina. Tako i druguda ljudi čine, gdje su progledali. To bi se osobito na otoku Krku iliti Veji, moglo početi.

Po naših selih žalibože dosta ljudi na mali lot igra. Zavede ga onaj cekin, koji morda dobije, a neračuna da je i desetak forinti prije zaigrao. Što nebi bilo pametno da mi zaprosimo vladu neka nam svake godine jedanput dopusti jednu lotariju? Svaka lotarija je zlo, jer jedan dobije što su drugi izgubili i još manje, ali to zlo može se umanjiti tako, da malen dobitak ostane, a sve ostalo neka dobiju igrači. Pet tisuć srećicah lahko bi se prodalo. Po 50 novčićah je 2500 f. Neka samo koja stotina ostane družtvu, a sve ostalo neka bi se podielilo u zgoditke. Mogao bi se i po koji siromah pomoći.

Imamo občinah u kojih je preslalo sarenjačko gospodstvo, ili ga nije nikada ni bilo. Te občine mogle bi se upisat u godišnje članove, ili dati bratovšćini nesto jedanput za uvjek. Desetak forinti mogla bi svaka občina na godinu odkinuti. Netreba, da sve, što ostaje u kasi, dijete pojedu. Nam je poznata žalostna prigoda, da je družtvo zamolilo kastavsku občinu za pomoć. „Sve ljepo i dobro, dat ćemo svakako". Ali se nije dalo ni danas. Nije li to sramota! Občina, koja neima ništa namela, nego za školu, občina koja na stotine na godinu daje za šetnje u Trst, občina, koja ima diku, da je u njoj bratovšćina zasnovana, ta občina još nije družtvu krajcara dala. Što je rečeno ovdje za jednu, valja za sve druge.

Više glavah više zna. Kad je skupština, treba na nju doći i pogovorit se o svakom boljku, a ne izpričavati se: Ja sam se oženio, nemogu doći; ja sam kupio jaram volovah, moram vidit, kakovi su; ja sam kupio zaselak moram ga obaći itd. Prožgi se narode žarom ufanja u bolje dane pak si barem sam pomozi, kada drugi neće!

DOPISI.

U Pragu *7. siečnja 1878.*

Dne 5. o. m. proslavi akademičko družtvo „Hrvat" tristogodišnjicu jednog od najvećih sinovah Hrvatske, naime Gjura Julija Klovija, koji je svojimi nesmrtnimi tvorovi obratio na se pozornost čitavog umjetničko naobraženog svieta, te ga i danas zove povjest umjetnosti najboljim, što jih ikad bijaše, sitnoslikarom ili slikarom na malenom (slikarom miniature).

Tu svečanost obaviše pražki Hrvati mirnim i trieznim načinom, naime predavanjem „o životopisu i djelih Klovijevih" koje drža naš mili drug Stjepko Jakčin.

Želeć upoznati čitatelje „N. Sloge" sa toli slavnim i slavljenim Hrvatom, ocertati ću, držeći se navedenog predavanja, u kratkih crtah glavnje točke iz života i djelovanja Julia Klovija.

Gjuro Klovij rodi se god. 1498. u Grižanih u malenom selu kotara Vinodolskoga. Kukuljević misli da je ime Klovij potalijančeno jer takova se imena nigdje u hrvatskom Primorju nespominju. Isti spisatelj drži da je Klovij polazio školu na Rieci ili u Novom ili napokom u kojem samostanu naših starih Glagoljašah.

Klovij ostane do svoje 18. godine kod kuće, zatim krene u Italiju jer je kod kuće palio i davio neprijatelj slobode, napredka i prosvjete. Turčin, te morade Klovij tražiti više naobrazbe u mirnoj i naprednoj Italiji.

Odmah prvih godinah njegovog boravka u Italiji upozna se sa velikani živućimi u toj sretnoj zemlji. U rečenih godinah risao je perom medalje i pečate, mu kraj toga slikao je i na velikom.

PODLISTAK.

RAZVOD ISTRIJANSKI

(Dalje, vidi broj 2.)

I gospodin Bilam markez posla list v *Buzet*, da pride vas komun na razvodi, i tako pridoše sudac Mohor i Pengar, i Matij i Luka, i vas komun buzecki. I gospodin Bilam markez pokaza listi od gospodina Rajmunda Podreki z Ogleja, v kih se održaše, da je jeneral kapitan Frjula, Istrije, Karnije, Karnijole, i da ima punu oblast, v duhovnih, i v telesnih, a navlastito meju gospodinom knezom, i vse gospode deželske razvodi stare speljat i zručit vsakomu komunu kare njim pristoji, da budu tako napred meju sobu mirno živili, i mimo teh razvod i zlameni, ke pokažu ne prestupali, pod penu, ka bude storena od te gospode jedne i druge strane. A drugi list pokaza, v komu da komun, i gospoda benetačka punu svoju oblast vlih, da tako strori od njih mest i razvod, kako od gospodina Rajmunda milostiju Božiju Podreke oglejskega. I kada i listi ondi očito više pročteni, sam gospodin knez, i vsa gospoda veliko se meju sobu veseljahu, i veliku čast, i počtenje gospodinu Markozu, i ki bihu s njim, delahu, i tako vazda z gospodinom knezom skupa sedehota, i jedihota, i pijehota, i tako se veseljahu.

I. I ondi gospodin Menart sluga naprid stá, i pokazá listi prave, v keh se održahu zapisani razvodi i *kunfini meju Sovinjakom z Vrhom i Buzetom*, ki bihu pisani na let Božih 1195. ke listi ondi pred nas trih nodari postaviše, keh ta gospoda izibra, jednoga latinskoga, a drugoga nimškoga, a trotoga *hrvackoga*, da imamo vsaki na svoj orijinal pisat, poimeno od mesta do mesta, kako se niže udrži *po vsi dožeh*. I tako mi niže imenovani nodari preda vsu tu gospodu pročtesmo, kako se v njih udrži, i tako onde obe strane se sjediniše i kuntentaše, i kordaše, i *razvodi* svojimi zlameni postaviše; i jednoj i drugoj strani pisaše listi jezikom latinskim i hrvackim, *a gospoda sebe shraniše jezikom* nemškim. I tako vse njih stare listi potvrdivši strani povratiše, i prepisavši je sebi shraniše, i jednoj i drugoj strani oznaniše, da ka koli stran bi pasli va dne ali v noći prek teh razvod, ona stran zapada pene marku jednu soldini malih 40. arbadige marke 3. I ka koli stran bi prestavili ali odstavili te imenovane razvodi, i kunfini, ona stran zapada pene marak 300, gospodinu knezu pazinskomu 100 marak, a toj gospodi 100 marak, a komunu, ki bi mirno obdržal 100 marak. I kada to bi oznanjene obima stranama, gospodin markez, i vsi oni dobri ljući, ki bihu s njim, i vas *komun buzecki* odstupiše na stran, i tako ondi jesu svećali velik čas, i tako vaspet pridoše pred tu gospodu, i tako počeše buzecki komun govorit: prosimo gospodo pred vami, gospodina Menarta, i vseh njega kmet, mi nemoremo bit prež njih kuntradi ni oni prez naše. I sam gospodin markez govoraše pored š njimi: gospodo! kada su se sjedinili, i kordali, kako dobri susedi na teh razvodeh, i tako mi vsi jednim glasom vam i vašim kmetom, a našim susedom od danas večnim zakonom dajemo i darujemo i dopuščamo Sovincem i Vrhovcem pasti živine i napajati po vsoj našoj kuntradi braneći škode, i starch prepovedi i vinograd, a ležati na svoj kunfin do svetoga Donata, i kako so udrži; a paki mi takoje vas prosimo, gospodin Menart, da nam dopustite, i da smo slobodni pod Vrh v Loge i Sovinak los seć za dugi bačav i badanj, i za ostale okruti, i za skud li hiše krit. A kada to sliša gospodin Menart, odstupi na stran svojimi kmeti, i tako se velik čas svećaše, i vaspet pridoše pred tu gospodu, i reče gospodin Menart: razumijte gospodo, kada Buzećani mojim kmetom kažu tu ljubav susedsku i tu prijazan, tako ja pored z mojimi kmeti dajem i darujem, i dopuščam večnim zakonom, da mogu buzecki komun za se ta les seć za duge i za skud li hiše krit, kako su prosili, a ne inako. I tako storeno bi. I tako buzecki komun idoše veselo domov, da se tako na teh razvodeh sjediniše. I tako se vratiše vsa gospoda i dežetani na Vrh, i tako odlučiše: da gospodin markez piše list komunu *s Kostela*, i komunu *z Oprtla*, i komunu *motovunskomu*, da pridu jutri rano na razvodi, i da prinesu pisma i pravice, i da pridu starci, ki znaju razvodi.

II. I bivši v jutro poli maši, idoše vsa gospoda na razvodi, i pridoše k velikoj reki pod Glibočicu, i tu pridoše komun *buzecki*, i *komun kostelski*, i *komun sovinski z Vrhom*, i tako vsake strani onde kažući pisma, i starce, ki znajaku, da je vazda bilo po sredi te reki z ovu stran Sovinsko z Vrhom, a z onu stran buzecko i kostelsko. I tu rotiše s Kostela župana Petra, i župana Mohora, ka rokosta, da se vazda tako meju njimi obdržalo. Od tu idoše naprid starci, ki behu zbrani od vseh teh komuni, držeći križ v rukah, i tako pridoše na malin Komarnak, i ondi pridoše vsa gospoda, i vsi ti komuni, sudac Ričard, i sudac Karlan, Korača Farin, Stepan, i vas komun motovunski; z Oprtla sudac Gulić, sudac Črnešić

Jedna od prvih njegovih slikah jest prilika B. D. Marije, a poslje toga sgotovi množinu slikah, po kojih steče toliki glas, da ga je ugarski kralj Ljudevit II. na svoj dvor pozvao. Tu ostane do Muhačke bitke te se valjda odatle kući navrati, nu upravo tada biesnjaše Turčin u Modruškoj biskupiji te nepreosta Kloviju ino već opet u Italiju, gdje ga primi kardinal Campeggio. Ovdje je proučavao veličanstvena diela Michelangela, te ga napodobio u malenom tako dobro, da su ga još za života nazivali „malim Michelangjelom".

Godine 1527. bude Klovijo kod obsiedanja Rima po Španjolcih uhvaćen, te se tom prigodom zavjetova Bogu, ako ga oslobodi da će ostaviti svieť. Oslobodiv se ode u Mantovu te postane tu u manastiru sv. Rufina regularnim kanonikom primiv uz to ime Julij.

Poslije svuče posredovanjem kardinala Grimania te dozvolom pape redovničke haljine.

Začuv papa Pavao III. i njegov netjak kardinal Farnese o prekrasnih tvorovih Klovijevih, pozove ga posljednji u Rim kamo i stigne godine 1540. Gorespomenuti i ostali slični tvorovi Klovijevi proslavili su mu na toliko ime, da su svi skoro vladari i drugi mogućnici željili imati od njega kakovu sliku, ma i za silne novce. Za najdragoceniji spomenik drže se slikarije, na kojih je Kl. 9. godinah radio. One slike nalaze se na 26 stranah u jednoj malenoj molitvenoj knjižici.

Za dokaz kako su se njegove umotvorine cienile, još te za njega živa, neka služe sliedeći primjeri:

Albert Vojvoda bavarski zahvaljuje se Medici-u, što mu je bio poslao sličicu, Klovijem radjenu.

Juraj Bartoli pisao Lovri Giacominu u Rim: Nastojte na svaki način, da možete vidjeti brevir Klovijev, stvar riedku u svojoj struci.

Kardinal Farnese darova papi Pavlu IV. sliku „Pieta", koja se papi tako omili, te je hotio Kl. uvjek kraj sebe imati.

Druge znamenite slike bijahu darovane Karlu V., Filipu katoličkomu, kralju Španjolskomu, te caru Maksimilianu i njegovoj ženi.

Da vidimo, kako strani umjetnici i pisci sude o Klodiju, navadjamo nekoje citate:

Vasari Giorgio nazivlje Klodija: Čudotvornim, malim Mihaljangjelom, prvakom sitnoslikarah.

Lomazzo Io. P.: nenadvisivim i jedinim na svietu.

Giovanni Baglione Romano i *Orlandi* nazivlju ga u superlativu izvrstnim; *Lanzi, Zani, Baldunicci, Bioni, Bonde, Rosini* itd. nazivlju ga, prvakom, velikim sitnoslikarom, nenadvisivim i nedostižnim. —

Pod starost skuči se Kl. u farnesanski dvor, gdje rado primaše pohode sa svih stranah svieta. Tu umre Kl. 5. siečnja god. 1578. Pokopan bi u crkvi sv. Petra *ad Vincula*, a nadgrobnicu mu rieši sliedeći nadpis: *Domino Julio Clorio de Croatia, Pictori eximio, Principibus viris caro, In quo diligentia in minimis maxima, Conspicua gratia, immortalis Gloria.*

Naš velikan nije se dakle prije 300 godinah stidio svog hrvatskog porieklа, već to uviek i u svakoj prigodi izticao podpisivajuć se: Crovata, Crovatinus, di Crovazia, da Croazia itd. Zaisto liep primjer našim malodušnikom i šarenjakom

Zanimivo to predavanje zaključi g. Jakčin umjestnom primjetbom te reče: Kukuljević, koji sada na novo izdaje Kl. životopis te koji je tako liepo spjevao hrvatske Grobove, neka hrv. narodu pokaže, da se imade ponositi Klovijevom slavom.

Na koncu još te par radostnih. Koliko se Pražki Hrvati brinu za istarsku mladež, za gojenče istarskih Hrvatah „bratovščinu hrv. ljudi" neka svjedoči taj liepi primjer, što sedmorica ili osmorica sakupiše i doprinesoše do sada 48 for. K tomu liepomu broju novca doprinesao je mnogo naš vriedni drug, St. Jakčin upisav se u bratovščinu kano utemeljitelj sa 25 for. na čem mu iskreno zahvaljujemo. Ugledali se u njega i ostali hrv. mladići koji premnogu.

Nadamo se da će vas i ostala hrv. družtva u Beču, Gracu i Zagrebu ovakvimi novostmi razveseliti.

Iz Kopra *mjeseca siečnja.*

Kamo se je dosadanjim poštupanjem s raznimi narodnostmi u Istri dospjelo žalostan primjer imamo i ovdje u Kopru, te ujedno uputu, kako bi se odsad postupati moralo.

Oni, koji su samo davali, a riedko ili nikad šta dobivali, ostali su, pri svojoj janjećoj ćudi i pri svojoj velikoj uztrpljivosti, vierni. Oni pako, koji su manje davali a veće dobivali, posve se iznevjerili, za drugim čeznu, preko mora teže.

Svako će znati, koga pod prvimi mislim, koga pod drugimi; svako će znati da su drugi istarski Talijani. Medju nje broje se i ovdješnji, koparski.

Oni su Vam pravi prekomorci. Kadgod se preko mora kakvo slavlje slavi, slave ga i oni. Znadu oni, lukavi kako su, često sve to tako urediti, da jim nemožeš prigovoriti, premda si osvjedočen, da nerade pravo.

Lanjskoga jednoga po podne na jednom muzika na trgu, i velika vrva. Što? kako? Zašto? — Nedobivaš odgovora, ili ako ga dobiješ, reći će ti se glasba je obična. — Idi, gledaj knjigu dogodjaja pak ćeš vidjeti, da je toga dana pred koju godinu stupila talijanska vojska za prvi put na mljetačko zemljišće. —

Umro je Viktor Emanuel. Italija žali za njim i sa svim pravom. — Ovdje plaća prost gradjanin običnu misieu „po nakanjenju" kod čč. oo. kapucinah za stanovitu uru. Kapucin čita misu, a crkva je skoro puna sve otmenijega gradjanstva. Medju njimi vidiš i gradskoga načelnika g. Madonizzu, koji je od mnogih pozdravljen sa srdačnim „evviva". — Istoga gosp. načelnika otac izdaje list „Provincia". Zadnji broj toga lista izadje u crno obrubljen i sa plačnim člankom nad Viktorom Emanuelom. Politička je oblast taj broj dakako zapljenila. —

Umberto proglašuje se talijanskim kraljem, narod talijanski se veseli i želi da bi dugo vladao po primjeru svoga otca. — Ovdje ustaneš se u jutro pak nalaziš na svih glavnih uglovih i na pročelju glavne crkve velike napise, za kojega se je svakoga potrebovalo bar četvrt sata, glasiće: Viva Umberto I. *Nostro rè*. Isto glasiće napise nalaziš na komadićih papira, raztrešenih na glavnom trgu ili priljepljenih na raznih kućah, na zgradah istoga polit. ureda na zgradah same gradske policije. — Neću reći, da su u tih izjavah izražene misli svih ovdješnjih gradjanah, dapače valja priznat, da jih ima veoma poštenih, koji se stide svega toga; al da nekažu te izjave samo na čuvstva njekolicine ugrijanih i neizkusnih mladićah, može svako suditi jur iz rečenoga.

Doba bi, da bude proučena prevelika drzovitost talijanska a prevelika uztrpljivost hrvatska. Jer bi mogło nestati jedne i druge; jedna pretvorit se u očito izdajstvo, druga u posvemašnje nezadovoljstvo! —

Iz Bakarskoga kotara, *dne 17. siečnja 1878.*

Stiže nam vele žalostna viest, da je gospodin Nikola Turato učitelj četveroraszredne obće škole na Sušaku, dne 6. pr. m. providjen sa svetotajstvi umirućih u Gospodinu preminuo u svojem rodnom mjestu Omišlju na otoku Krku!

Rodjen g. 1848. od čestitih roditeljah, sada umirovljenog c. k. lučkog prijamnika, izuči na Rieci trogodišnji tečaj realke, izabra si učiteljski stališ te g. 1867. ode u Zagreb u kr. preparandiju, gdje zadobiv odlično učiteljsku diplomu, nastupi prvu svoju učiteljsko-orguljašku službu u župi Praputnik, kotaru bakarskomu, za koju ga občinsko zastupstvo bijaše jednoglasno izabralo.

U Praputniku obnašao je svoju učiteljsku službu od g. 1868. do 1. ožujka 1871. sa podpunim zadovoljstvom pučanstva. Obzirom na tada bolju učiteljsku pristojbu u župi Kukuljanovu, zamoli tamošnje učiteljsko mjesto i dne 3 ožujka 1871. izmedju sedam natjecateljah, bi po občinskom zastupstvu takodjer jednoglasno izabran i službova do god. 1876.

U Kukuljanovu radi svoje učiteljske vrline i napredka mladeži bio je osobito od svakoga ljubljen i poštovan; a pošto župna crkva nemade orgulja, to je on pučanstvo sa svojim jezgrovitim i milozvučnim glasom podučio i uvježbao u crkvenih melodijah i pjesmah, da će mu ostati neizbrisiva i mila uspomena. Kad se je početkom škol. godine 1876-77 imala popuniti učiteljskimi silami, četveroraszredna obća pučka škola na Sušaku, Nikola Turato obzirom na njegovu učiteljsku sposobnost i rad poznavanja talijanskog jezika i tjelovježbe izmedju tridesetorice natjecateljah bi po Visokoj kr. zemalj. Vladi imenovan za učitelja na obć. puč. školi u Sušaku. Kako je on povjerenje, koje je o njem nadležna vlast gojila na Sušaku u kratko vrieme zasvjedočio, to je svim posve dobro poznato.

Turato, akoprem mlad, bio je izkusan, revan, marljiv, okretan, dosjetljiv i izvrstan učitelj, a to je pokazao i prigodom podžupanijskih učiteljskih skupštinah riešavajuć kao izvjestitelj poduzeta pitanja na obće zadovoljstvo.

U prijateljskih sastancih bio je Turato vrlo uvažena i cienjena osoba, svojimi dosjetkami znao je razveseliti i uzhititi svakoga bilo kmeta ili gospodu svetovnjake il sveštenike, svakomu je bio mio i drag i tko bi jednom s njim bio, želio je opet s njim se sastati. Iskren prijatelj i prijateljsku mu povjerenu tajnu za živu glavu nebi bio odao. — U svojem životu Turato mnogo je držao do značaja, govoreć većkrat i sam, da ako drugog to sigurno mora učitelja to svojstvo resiti; zato znao bi on čestokrat sasvim ugladjeno ukoriti onoga, tko bi se pred njim pokazao beznačajnim. Kakov je bio Turato s vjerozakonskog gledišta? Gdjekada dospieo bi i u takovo kolo, gdje bi koji slobodoumnjak napao crkvu katoličku i članke vjere, al tom prigodom uzkipila bi njegova krv, i svom žestinom svoga uma pobio bi protivnika. Jest, Turato je bio pravi katolik dušom i tjelom. On nije nikad vazmene izpovjedi propustio, a kako ti nije bilo milo gledati kad je Turato g. 1875 prigodom obćeg crkvenog jubilea petnaest danah svaki dan četiri puta pohadjao crkvu i klečeći pred oltarom molio se Svevišnjemu, da bude dionikom podieljenih

---

i Mohor i vas komun: Sovinjaka i z Vrha župan Miko, župan Gneža i Žrnac, i Žibrin. I vsi ti komuni idoše na stran, i se dugo svećaše, i pridoše pred tu gospodu, i rekoše, da jesu slišali od svojih starijih, da jesu bili na razvodeh, i da jesu poli toga malina četiri kunfini, i tu termini postavljeni najprvo motovunski, sovinski z Vrhom, oprtalski, kostelski, malin je sovinski, i da su kamiki zakopani. I ta rečena gospoda odlučišo: da se kopa, kadi ti starci reku. I tako stvoreno bi. I nikoliko kopajuć najdoše te kamike, na svakom svoje zlamenje, i kada to vidiše gospoda, tako tu obredišo, i te termini ponoviše, da ima tako bit, kako je od stareh prišlo. I tako ondi utvrdišo: da ka koli stran bi pristavili, ali odstavili te termini, ona stran zapada pene marak 300: gospodinu knezu pazinskomu 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal 100 marak. I jednoj i drugoj strani pisaše listi jezikom latinskem i hrvackem; a sebi gospoda shranišo jezikom nemškem. I tako ondi obredišo i za pašu, kako je više, i vsakoj strani jih listi potvrdivši, vratišo, a sebi, propisavši je, shranišo. I tako komun *oprtalski* i *kostelski* idošo vesolo domov, da se tako na teh razvodeh sjedinišo.

I gospodin markez zapovida komunu z Oprtla, da zberu dva muža s njim po razvodeh, da grodu: z Buzeta 4 i od drugeh mest povsuda, kada poju po razvodeh, i paki s Kostela 2. Od toga malina Komornaka idoše Motovunci, Soviući z Vrhom naprid stareí pred tu gospodu na Trmar kažući stare termini. Od tu idoše na posred velike reki, paki iz te reki po stareh terminih na Serganinu stenu, i tu najdoše tri križe v toj steni zasečeni stare, ko pokazaše Grdina i Čagli s *Trviža*, oba župana, i vas Komun *trviški* tu čekahu, i tu se svršnju razvodi i termini *motovunski, sovinski z Vrhom.*

I gospodin Filip Macić od strani vse gospodo govoraše komunu motovunskomu i komunu trviškomu: ako bi na tu stenu i na ta zlamenja meju njimi pravi termini i razvodi? I tako vsaki komun na stran odstupiše, i dugo svećaše, i vaspet pridoše pred tu gospodu, i rekoše: da jesu njih staroji tu na te termini večekrat hodili, i na te listi meju sobu storili, i da jesu na toj steni pravi njih termini od kunfini. I tako vsi ti komuni ondi so z verom ujedinišo meju sobu, i jedne i druge strane rekoše, i velikemi zavezi i rotu pritvrdiše, i tako vsa gospoda obredišo, jednoj i drugoj strane navestišo: da ka koli stran bi prek teh termini pasla va dne, ali v noći, ona stran zapada pene marku jednu, soldini maleh 40, arbadige marke 3; i ka koli stran bi prestavili, ali odstavili rečeno termini i kunfini, ona stran zapada pene gospodinu knezu pazinskomu 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu ki bi mirno obdržal, 100 marak. I tako komun *motovunski* i *sovinski z Vrhom*, i komun *trviški* idoše veselo domov, da se tako na teh razvodeh s miram ujedinišo. I jednoj i drugoj strani listi pisaše jezikom latinskim i hrvackim, a gospoda sebi shranišo jezikom nemškim, i vse njih listi stare potvrdivši, povratišo, propisavši je, sebi shranišo. I tako stvoreno bi. I gospodin Menart svetom svojih kmet dà gospodinu knezu i darova zemlju i lug od steni Serganine do reki ravno, i tako po reki ravno do Bolinega broda za volju jedne vasi Kaščergi, koj vasi ondi gospodin knez preda vsu tu gospodu dà oblast, da mogu prijemati arbadige, a gospodinu knezu imaju od toga pol davati, i vsaki les, ki bi se v strani do loga prodal, pol gospodinu knezu, a pol toj vasi, a to kar je doli, i vas lug gospodinu knezu. I tako stvoreno bi. Od tu idoše na malin mrčeneški, i tu pride župan Petroš i Soban, i vas komun mrčeneški svojim gospodinom Macolom, i tu najdoše zlamenja, ke pokazaše mrčeneški starci, da je ondi pravi termin vrhovski i mrčeneški. I tako ondi obredišе, kako je od stareh prišlo, a malin da bude mrčeneški. Od tu idoše napred starci od Vrha i Mrčenogi v Teplak. Od tu na reku dragućku, i tu pridoše vsa gospoda s temi ljudi, ki behu od teh komuni po imenu pozvani, i tu pride: župan Marko i Balde, i vas komun dragućki, i župan Brne, i vas komun od Račic: I tu se veliko pregovarahu, i gospodin Menart prosi gospodina kneza, i vse gospode, da zberu 6 starac: da pride 2 starca z Omoščice, keh su oci bili na teh razvodeh, župan Petroš i župan Anton, i da vsi ti starci križ v rukah držeći reku, kako su od starejeh slišali, i tu držali termen s temi komuni, i z Vrhovci, ki rekoše, na križi ruku držeći; da je ondi pravi termin vrhovski i sovinski, i da su njih oci bili na teh razvodeh, kako su njim to po večekrat navestili. Od tu idoše na glavu reke od Račic i tu pridoše vsa gospoda, i gospodin Menart govoraše, da pride komun buzeški, i tako pridoše ondi vsi, ki su bili na teh razvodeh, i tako se meju sobu sjedinišo, i šest starac izibraše, ki su znali pravdu i razvodi, i termini od zemlje i kuntrati Buzeta i Sovinjaka z Vrhom.

(Dalje drugi put).

oproštenjah; nije li to bilo osobito poticalo na poloŽnost koli puku toli povjerenoj si mladeži? Premda je svojim zvanjem dovoljno imao brige, to bi on ipak znao kad bi uztriebalo vješto napisati koji članak i poslati ga našim domaćim listovom osobito „Primorcu“ i „Našoj Slogi“ pred očima imajući uvjek dobrobit i napredak svog milog naroda. Nikola Turato bio je izvrstan učitelj, odličan katolik, vatren domorodac, iskren prijatelj, vjeran suprug, zahvalan sin svojim roditeljem, koji će teŽko preboljeti njegovu preranu smrt, kao što i svaki, tko ga je poznavao. Pa takovoj plemenitoj duši, budi vječna uspomena i zemljica lahka, a Svemogući nagradio ga vječnom slavom!

Pogled po svietu.

U Trstu 31. siečnja 1878.

Med Austrijom i Ugarskom nemoŽe nikako doći do sporazumka. Ako se o čem ministri jedni i drugi i dogovore, to im mogu razvrći dogovore jedan il drugi parlamenat, pak onda počimaj opet od kraja. Ali to dosadi najzad i najstalnijemu čovjeku, pak je dosadilo i našim ministrom, koji su prošlih danah izručili svoju vlast i čast caru u ruke. Uzrok je tomu, što naš parlamenat neće nikako da pristane na povišenje carine na kameno ulje i kavu, kao što to zahtievaju ministri ugarski, kojim su naši bili dali riečˊ, da hoće. Car je privolio na njihov odstup, pak se od dana do dne čeka imenovanje novâ ministarstva, a dotle po navadi posluje staro. Car da je ovih danah pozvao predase više odličnih moŽevah, al se nezna, hoće li se naći tko, da nasliedi drage volje ostavšćinu odstupajućeg ministarstva. Najbrže da imaju pravo oni, koji drže, da će parlamenat popustiti, te sadašnji ministri ostati i nadalje u svojoj službi. Svakako se pak varaju oni, koji misle, da je već došlo vriene nekojim dubokim promjenam, koje moraju jednom nastupiti, ako neće država da izgubi svu svoju životnu moć i silu. Dakako naš parlamenat praznuje, dokle se nesastavi novo ministarstvo. I to je za sad glede nas najkrupnija novost u ovo petnaest danah.

Nego kamo veća i važnija novost jesu dogovori, što se sad vode radi primirja i budućega mira med Ruskom i Turskom, te koji mogu zaplesti Europu u najstrašniji svesvěti rat. Turci vidivši, da su propali, naime odkad su Rusi raztepli i Sulejmanovu vojsku te posjeli i Adrianopol, zaiskaše u Rusah mir po što po to. Turski punomoćnici nalaze se već skoro dva tjedna u ruskom glavnom stanu, ali što su izposlavali i postigli, nezna se još ni danas. Govorka se samo onak kojeŠta. Tako se veli, da Rusija zahtieva od Turske podpunu samoupravu Bugarske, Bosne i Hercegovine, razširenje i nezavitnost Rumunjske, Srbije i Crne Gore, odstup u Aziji sve Armenije sa Erzerumom i lukom Batunom, onda sve brodovlje iliti flotu, sve oružje, porušenje svih tvrdjavah u Bugarskoj, posjednutje za nekoje vriene Carigrada, dva miljarda i pol turskih lirah, a dokle se to izplati i zemlja u red postavi, držanje ciele Bugarske u ruskoj upravi, a naposljedku ruskoj floti slobodan prolaz kroz Dardanele. A što je najveće čudo, čuje se, da je Turska na sve pristala, što Ruska od nje zahtieva, samo da se još protivi posjednutju Carigrada. Ali ti uvjeti il nisu istiniti, il Turci nisu na nje pristali, jer znamenuju nestanak Turske iz Europe, što bi joj mi iz svega srdca želili. Nego da ti uvjeti moraju ipak biti veoma strogi ne samo glede Turske, nego i glede ostale Europe, vidi se iz toga, što se sad i u Londonu i Pešti bući oružjem više nego ikada. I Englezi i naši Niemci i Magjari kao da misle stupiti Ruskoj na put oružanom rukom. No mi još toga nevjerujemo, naime glede Austrije, radi što i sto uzrokah, kojih nećemo da opet i opet navadjamo!

Iztočni rat.

Početkom druge polovine prošlog mjeseca Rusi su posjeli i slavni grad Adrijanopol, a da nisu ni puške izpalili, jer su ga Turci na glas njihova dolaza dobrovoljno ostavili. A to su i morali, jer je Gurko razdvojio Sulejmanovu vojsku, od koje je jedan dio uskočio u Rodopske gore, te se imao u Kavali u Egejskom Moru ukrcati za Carigrad. Uzprkos dogovaranju o miru Rusi se ipak promiču napred tako, da su već na dviuh stranah došli do mora naime u Burgasu u Crnom Moru i u Radostu u Mramorskom.

Iz Azije ništa nova, nego da u Erzerumu vladaju medju Turskom vojskom silne bolesti. Rumunji nisu još uzeli Vidina, ali je nada da će u najkraće vrieme. Srbi liepo napreduju na sve strane, isto tako i Crnogorci, što obsjedjuju Skadar na Bojani. U Grčkoj se promienilo ministarstvo, pak je gotovo da će sad i ona zemlja iskati svoje oružjem u ruci, samo ako nebude prekasno.

Franina i Jurina.

Fr. Ča je novega Jurino!

Ju. Va Beču da su ministri od *griza* oboleli.

Fr. Nobudi nem Jure! To su ministri svoje službo zrnčili, a noveh je težko nać, pak to se reče, da je ministarska *kriza*. A *griz* more svakega prijet.

Ju. Dobro sam razumel! Pak zač su zrnčili?

Fr. Zač su bilili ražanj, a zec je još Bog zna kuda tekal.

Ju. Raztumači mi to malo Frane, ja nerazumem tega pravo.

Fr. Naši ministri su se bili s mnjarskemi dogovorili, da te stavit daciju na petroliu, i povećat daciju od kafa. Kada je to prišlo va zboru na glasi, rekli su deputati, da oni tega nete. Ministri su kako jedan prokuratur, tako su morali zrnčit svoju službu.

Ju. Po moju grešnu dušu, deputati su pravo imeli. Lahko Mnjaru! On si more z lojem svetit i gulaša se jutro napucat. A mi moramo s kafićinom bit zadovoljni. Pak ča ćemo pol pužala „Slogu“ čitat, kada smo se na petroliu već navadili?

Što imaš poslovati svakoga mjeseca u vinogradu, u vrtu i u voćnjaku.

Čim je poljodjelac godišje proizvode pobrao i spravio ih pod svoj krov t. j. na žitnjak iliti hambar, nastaje opet za napredna poljodjelca briga i skrb za buduću godinu.

S toga će napredan poljodjelac iz petnih žilah nastojati oko svojih vinogradah, voćnjakah i vrtovah, da što veću korist od istih crpi.

To ćeš jedino postići tim, ako budeš za svoje vinograde, voćnjake i vrtove znao, što ćeš svakoga mjeseca raditi, dati bezposleno poljodjelcu niti jedan čas ne mine.

Zato sam ti evo, mileni brate i prijatelju poljodjelče, sklon uzpisati tečajem godine poslove, koje ih imadeš u pojedinih mjesecih obavljati. —

Ja sam se istih držao i vazda dobrim uspjehom. A sad na posao!

Je li poljodjelac željan novi vinograd nasaditi iliti starog zamjeniti sa plemenitim nasadom, to mu je koristno, da za liepih danah sve opredjeljeno zemljište prekopa na 63 centimetra do 95 centimetra (2-3 stope) duboko; staro pako trsje (panje) valja da s korienjem u zemlju povali i na istog gnojne zemlje metne. –

U močvarnom zemljištu, da ti trs (čokot) nepostrada od prekomjerne vlage, nuždno je prekopati jarke 1 metar 29 centimetra — 1 metar 58 centimetara duboke i 32 centimetra — 63 centimetra široke. Ti se sad jarki napune do 62 centimet. kamenjem, drvljem, sa raznom draćom, šikarom itd., ako se u tu svrhu naredjene zemljene cievi nemogu pribaviti. —

Zatim se načine 63—95 centimet. putevi (staze), za da se uzmogne lakše gnoj i trave prenašati. — Ako je poljodjelac nakan novo trsje (vinograde) saditi, to neka sad izkopa jame 63. centimet. — 95 centimet. duboke i 32 centimet. široke. —

Ovog mjeseca nuždno je za kolje skrbiti, zatim snaži kolosjeke. Kolje je najbolje iz hrastovine i kestenovine i bahzena (ahacije) drveta i to 1 metar 26 centimet. — 1 met. 58 cent. met. dugo. — Privažaj gnoj i sa zemljom ga pokrivaj. Je li ti vrieme dopusti, razvozi ga, kud treba. Zato ti brate iz dna hrvatskog srdca preporučam, da što više skrbiš za miešanac-gnoj. Kakose ima praviti, vidi moj članak u 8 broju *„Naše Sloge“* od god. 1877.

Izbilja naš narod još malo cjeni ovo zlato svakoga poljodjelca!

Naš seljak žalibože neće gnoj (djubre) da kupi (ima naravno izuzetakah), nego ga budi zašto nekoj gospodi lihvarom prodaje, koji jedva dočeka, da ga kupi i da njim svoje vinograde i usjeve nagnojiti — podhraniti može. Da je ovo istina, to će mi svatko priznati, a i evo jednu ću istinsku pripovjedku navesti, koja je u sam narod naš ušla, i koja moje navode jamačno potvrdjuje. Jednom kupi gospodin od seljaka gnoj (koji ga je mogao i sam upotrebiti) i nagnoji svoj vinograd. Poslije godine danah pozove isti gospodin N—ić seljaka M—ića na čašu vina. Seljaku M—iću se vino dopadne, pak reče gospodinu N—iću Boga ti gospodaru, „na što ovako liepo miriši ovo tvoje vino?“ Na to mu gospodin N—ić odgovori: „Na tvojem gnoju komšijo!“. Dakle pozor brate na ovo što napomenuh! — Nemože li se pako vanjske poslove obavljati i to zbog česta podanja kiše iliti sniega, to nastoj, da popraviš potrebno vinogradarsko i gospodarsko orudje, kao motike, lopate, sjekire, kosire, popravljaj obruče, škafe itd. —

Sanjet za vrtlara i *voćara*. Nejma li sniega i uz to ako nije zemlja zamrznuta, to nastoj, da se voćke okopaju i gnoje sa miešancem-gnojem ili sa gnojnicom na razmjer od 1 3 (to jest jedna vjedrica mokraće tri vjedrice vode). Čisti voćke od raznih gusenicah, zatim od mahovine i lišaja. Voćke kreši i čisti ih od suhog i suvišnog granja. Je li koja voćka prigodom rasta ne uspieva, treba sa žilah nevaljanu zemlju odstraniti, a mjesto takove dobru i gnojnu (zemlju) žilam pridodati da voćka novu snagu u pramaljeću dobije. —

Pazi na mlade voćke, da ih zečevi neogrizu. Kakov se liek proti istim rabi, vidi *„Našu Slogu“* br. 1 god. 1877.

Imaš li voćakah za sadjenje, tada nastoj, da se jame izkopaju; iste treba da su 95. cent. met. široke i 48 cent. met. duboke.

Tople rasadnice (klila, djubrenjake) treba sad praviti za ranu salatu, rotkvicu, krastavce, itd.

Razvažaj gnoj po gredicah, gdje misliš u pramaljeću zelen sadit. Grašak, koji je u studenu i prosincu posadjen, a ti ga pokrij slamom.

Pregledaj i promiesaj vrtljarsko sjemenje, da se ne pokvari.

Drniš, mjeseca siečnja 1878.

N. Vežić.

Književne viesti.

„Matica hrvatska“ izdala je za godinu 1877. sliedeće knjige: „Prirodni zemljopis Hrvatske“ (t. j. Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.) od prof. Vjekoslava Klaića. Sa slikami i jednom zemljopisnom kartom. Ciena 3 fr. — „Pavao i Virginija,“ pripovjest Bernardina St. Pierre-a, preveo A. Šenoa, sa životopisom piščevim. Ciena 25 n. — „Nahod Franjo,“ pripovjest Georg. Sanda, preveo Tomko Mrnavić, sa životopisom piščevim Ciena 50 nvč. — „Pjesnik i sviet,“ roman od J. J. Kraszewskoga, preveo s poljskoga Ivan Broz, sa životopisom piščevim. Ciena 75 nč. — „Iz maloga svieta,“ roman od Gustava Pflegera-Moravskoga. Preveo J. Gostiša, sa vjekopisom piščevim. Ciena 1 for. 25 nvč.

Članovi dobiju sve te knjige za 3 for. što na godinu plaćaju. Nečlana te knjige stoje 5 for. 75 novč.

×

„Hrvatski Učitelj“ nastupio je novom godinom drugo godište svoga obstanka. U koliko smo njegov rad mogli pratiti, on je preuzetu zadaću savjestno i točno vršio, i ne bez uspjeha. On je pribao u svoje kolo liep broj hrvatskih učiteljah, materijalnih i moralnih silah iz svih zemalah prostrane hrvatske domovine. Možemo ga što toplije preporučiti svakomu učitelju i svećeniku, da ga podupru što materijalno predplatom, što moralno perom, da nam novom godinom uznapreduje svim nam na čast, a narodu na korist. Ciena mu je najniža, što znademo sličnih časopisah: 3 for. na godinu, a 1 for. 50 novč. na pol godine, što je najsgodnije poslati *naputnicom poštovnom* na *P. Zalića*, blagajnika i profesora na velikoj realci u Zagrebu.

Prema istoj cieni će list i nove godine izlaziti 2 puta na mjesec na cielom arku, na poljepšanu papiru, kao što nam prvi broj svjedoči, a u dosadanjem obliku uz prilog za tjelovježbu, gdje će sustavno i slikovno biti predstavljene praktične vježbe za pučku školu, što će dobro doći svakomu pučkomu učitelju. Osobito bismo preporučili našim istranskim učiteljem, da se oglašuju u „Hrv. Učitelju“ što češće dopisom o naših mjestnih školskih stvarih, da se onkraj što boljma upoznaju našim stanjem, jer ćemo samo tako raditi jedan za sve, a svi za jednoga: za mili nam narod hrvatski.

Nadamo se, da će se „Hrvatski Učitelj“ove godine udomiti u svakoj kućici svoga hrvatskoga druga.

Različite viesti.

Promjene u trščansko-koparskoj biskupiji. Č. g. Andrija Hrovat, začasno u miru, bi imenovan duh. pomoć. u Munah.

Promjene u krčkoj biskupiji. *) Č. g. Mate Fugošić, župnički upravitelj na Poljicih, dobije je mirovinu: na njegovo miesto bi poslan privremeno č. g. Anton Juranić, redovnik Benediktinac — Č. g. Josip Mitis, duh. pomoć. u Rabu, začasno u miru, premiun dne 3. Sept. 1877: na mjesto njegovo pošao č. g. Anton Kirinčić, Benediktinac. — Č. g. Mihovio Mužina, do sada duh. pom. na Belom, bi imenovan privrem. kanc. u biskup. kuriji. Č. g. Mihovio Colombis kur. uprav. u Ustrinah pošao za duh. pomoć. u Belu. — Č. g. Juraj Cubranić župn. uprav. u Dragi baščanskoj, bi imenovan kur. uprav. u Ustrinah. — Č. g. Mate Orlić, kapelan u Nerezinah, bi imenovan župnički upravitelj u Dragi Baščanskoj. — Č. g. Ivan Colombis, svećenik u Cresu, bi imenovan kapelanom u Nerezinah. — Č. g. Mihovio Obersman, svećenik u Malom-Lošinju, išao kano kur. upravitelj na Belej. — Č. g. Ivan Damianjević, duh. pomoć. u Lubenicah, bi imenovan kapelanom S. Petra.

Hrvatski jezik morat će znati od sada dobro svaki, koj hoće do veće časti doći pri soldatih na moru. Isto tako od sada unapred moći će se naši momci javljati poglavarom hrvatski, a ne njemački kako do sada. Tako hvala Bogu i u Beču već vide, da su naše želje pravedne, a kad jih uslišuju, reć bi, da su i po državu koristne.

Pokojni Miklaučić, koga smo smrt javili zadnji put, doživio je u 114 godinah svoga života mnogo toga. Za njegove mladosti

*) Dobili smo više listovah prijateljah i bratje po Istri, u kojih nas mole, da kô što biljožimo u „Našoj Slogi“ promjene svećeničke u trščansko-koparskoj biskupiji, isto bismo učinili i od krčke i porečke. Ljubezna radoznalost ih na to poticala: da znadu gdje su, i kako su im prijatelji od nezaboravljive djačke dobe. Mi se obratili u tu svrhu na tamošnje naše prijatelje, koji nam se već i rado odazvali. Najsrdačnija im hvala. Gori zabilježene promjene u krčkoj biskupiji dogodile se počam od svih Svetih. Ured.

Trst bijaše gradić od 6000 dušah. Sada jih ima 80000. Za njegova života promjenilo se 6 cesarah u Austriji, 8 biskupah i 34 namjestnika u Trstu. On je morem plovio gdje su sada najljepše palače; lov lovio gdje su sada ravne ulice. Tri put je bio pod Francezi grad za njegova vjeka. Živa mu je kći udovica, koja ima 68 godinah.

Tršćansko družtvo za podporu ranjenih vojnikah („L'unione patriottica triestina di soccorso"), koje ima dobru glavnicu od preko 72,000 for., razpisalo je proših danah natječaj iliti konkurs za podporo. Za te podpore ima pravo prositi svaki ranjen vojnik, koji spada ovoj našoj primorskoj vladi, to jest svaki Tršćan, Goričan i Istran. Dapače i roditelji u boju poginuvših vojnikah, dobrom se nadom ovomu družtvu utoći mogu. Za to, tko ima pravo, neka nekasni prositi.

„SLAVIJA"

uzajamno osjeguravajuća Banka u Pragu.

Nesigurnost u pogledu osjeguravajućih družtvah već je takova, da nemožemo čitatelje svoje dosta varovati, neka dobro pazo kod kojega družtva se osjeguraju. Istinabog, da su svi financialni izrodci bečke sleparske dobe, kao „Viktorija" i drugi falirali, nego u posljednje vrieme dolazi k nam mnogo ljudjih družtvah, koja nisu mnogo bolja, od bankah, koje su već propale.

Za svoju dužnost smatramo dakle, da svojim čitateljem preporučimo što najtoplije uzajamno osjeguravajuću banku „Slavlja", koja već radi uzajamnosti, na temelju koje je sagradjena, pruža veću sigurnost, nego dionički slični zavodi. Izim toga je banka „Slavija" domać zavod to napredovanje njezino dokazuje, da je ravnateljstvo u rukuh poštenjakah i pravih strukovnjakah.

Ordje samo nekoliko brojevah iz posljednjega poslovnoga izvješća za godinu 1876.

Polag toga izplatila je banka „Slavija" za osam godinah svoga postanka 2,608,648 for. 39 novč. za štete svojim članovom. Imetka imala je koncem godine 1876 2,585,819 for. 80 novč. Pozajmila je svojim članovom na police, zemljišta, mjenice, dužne upise, te različitim predujmovnicam 1,934,052 for. 26 novčicah.

Već ovi brojevi dokazuju, da zaslužuje ova banka podpuno povjerenje hrvatskoga občinstva, koje neka se obraća u poslovnih zadjevah do njezinih zastupnikah ili, gdje takovih neima, do glavnoga zastupstva u Ljubljani, na Dunajskoj cesti 7, koje im će na sve upite točno odgovarati.

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Imenik družtvenikah

P. n. g. Niko Ilić župnik u god. prinos f. 1. Petar Bogović župnik f. 1. Pavao Milovčić kapelan f. 1, svi u Dubašnici. Mato Justinić župnik u Miholjicah f. 1. Franjo Rode učitelj u S. Fuški f. 1. Vjekoslav Spinčić profesor u Kopru f. 3. Feliks Jurković kapetan u Opatiji f. 1. Antun Petris gimnazist u Voloski f. 1. Kuzma Spinčić bačvar u Spinčićih f. 2, f. 1 za 1876 godinu, f. 1 za 1877 godinu. Stevo Pavlić f. 2, 1 f. za 1876 godinu, 1 f. za 1877 godinu. Petar Orlović f. 1 za godinu 1876. Franjo Steidle bilježnik f. 1, svi u Sisku. Matko Laginja u Klani f. 1 u srebru. Vicko Dubrović kapelan u Zvoneću f. 1. Ivan Brozović postolar u Kastvu nvč. 50, u kap. f. 1. Franjo Bahman liečnik f. 1. Ladislav Bahman djak f. 1, oba u Bistrici. Juraj Premuda kapelan u Sv. Mateju f. 2. Josip Simunić stolar u Jurčićih nvč. 50. Antun Calija šumar u Dubici f. 1. Jakov Ladavac kapelan u Brseću f. 1. Franjo Bolo tajnik u Kastvu f. 1. Franjo Gojtan kapelan u Gračišću f. 2 za g. 1876 i 1877. Petar Čubranić svetjenik f. 1. Petar Dorčić župnik f. 3, u kap. f. 5.40 novč. Marko Mrakovčić svećenik f. 1, u kap. f. 1. Miho Mihalić pomorac f. 1. Marko Hero Franov trgovac f. 1. Petar M. Bonefačić pomorac for. 1. Franjo Dorčić pomorac f. 1. Nikola Barbalić pomorac nvč. 30. Dinko Seršić ml. pomorac f. 1. Vinko Pajalić pomorac nvč. 30. Franjo Premuda posjednik f. 1. Marko Barbirić svećenik f. 1, u kap. f. 1. Jeronim Toić svećenik f. 1, svi u Baški. Niko Jederlinić učitelj f. 1. Niko Albanež župnik f. 1. Jero Franki kapelan f. 1. Petar Lesica trgovac f. 1. Juro Lesica trgovac nvč. 30. Marija Brechler učiteljica nvč. 30. Niko Antončić mornar nvč. 30. Niko Kumbatović mornar nvč. 30. Ivan Pindulić kmet nvč. 30. Antun Franki kmet nvč. 30. Niko Kumbatović kmet nvč. 30. Antun Pavačić kmet nvč. 30. Niko Fabianić kmet nvč. 30. Luka Turato kmet nvč. 30. Niko Raffo trgovac f. 1, svi u Omišlju. Vjekoslav Kinkela djak u Rukavcu nvč. 30. Antun Dukić djak u Kastvu nvč. 50. Iv. Ambrož Gršković kmet u Vrbniku nvč. 50. Josip Botegaro bogoslov u kap. f. 1. Ivan Stefan bogosl. u kap. f. 1. Ante Andrejčić bogosl. u kap. nvč. 50. Ive Kraljić bogosl. u kap. nvč. 50. Josip Žic Klačić bogost. u kap. nvč. 50. A. Sirotić bogosl. u kap. nvč. 50. Ant. Franki bogosl. u kap. nvč. 50. Dinko Marinculić bogosl. u kap. nvč. 50. Iv. Velčić bogosl. u kap. nvč. 50. Nikola Grego bogosl. u kap. nvč. 50. Nikola Žic bogosl. u kap. nvč. 50. Dinko Trinajstić bogosl. u kap. nvč. 50. Anton Grubiša bogosl. u kap. nvč. 50, svi u Gorici. Anton Kirinčić svećenik u g. prinos f. 1. Ant. Malešić svećenik f. 1. Iv. Juštinić svećenik f. 1. Iv. Radić svećenik f. 1. Iv. Variola svećenik f. 1. Miko Uravić kmet nvč. 30, svi u Dobrinju. Juranić Ive nvč. 50. Kraljić Mate nvč. 50, oba u Dubašnici. Boniger Adjut franjevac nvč. 50. Štemberger A. gimnazist nvč. 50, oba u Pazinu. Milotić Juro župnik u Kuterevu f. 2.

Bratovšćina izjavljuje duboku zahvalnost g. Stjepanu Jakčinu, pravniku u Pragu, koji je prvi, poslje odluke zadnje gl. skupštine, pristupio kao član utemoljitelj sa svotom od 25 for. Dao Bog ugledali se mnogi u njega!

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 24. Januara 1878.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	103	—	109	—
Rio polag vrsti	„	83	—	112	—
Cukar austrijski	„	30	50	37	50
tučeni	„	33	25	34	50
Crietje trava bubuče (Orisantemo)	„	120	—	130	—
Naranče skrinjica	„	2	—	4	50
Karubo puljezko	za 100 klg	8	—	9	—
levantinsko	„	6	—	—	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	10	—	14	—
puljezke	„	13	—	—	—
Limuni skrinjica	„	2	—	4	—
Badomki iliti mendule pulj.	za 100 klg	102	—	110	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Lešnjaci	„	18	—	30	—
Šljive	„	24	—	11	—
Pšenica ruska	„	—	—	—	—
ugarska	„	11	50	13	—
galačka	„	—	—	—	—
Kukurnz (turkinja) ruski	„	9	—	9	22
ugarski	„	7	60	9	00
Raž	„	9	50	11	—
Ječam	„	8	50	—	—
Zob ugarska	„	—	—	—	—
srbanska	„	12	—	13	25
Pasulj (fažoli), polag vrsti robe	„	—	—	—	—
Ilab	„	12	—	14	—
Leća	„	18	—	24	50
Orič talijanski	„	16	50	18	50
inglezki (kitajski)	„	110	—	120	—
Vuna bosanska	„	130	—	—	—
morejska	„	123	—	125	—
srbanska	„	—	—	—	—
istarska	„	32	—	94	—
Daska koruško jelovice	„	44	—	75	—
štajersko	„	12	—	14	60
Gredu	„	8	—	9	—
bukovice	„	110	—	120	—
Ulje italj. nižje vrsti	za 100 klg	57	—	60	—
„ najbolje	„	79	—	82	—
„ srednje vrsti	„	66	—	76	—
dalmatinsko	„	56	—	—	—
istarsko	„	—	—	—	—
Kameno ulje u barilih	„	—	—	17	—
u kasetah	„	20	—	—	—
Koža strojeno naško	„	178	—	200	—
suho volovje naško	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
janjeće naške	za 100 kom.	95	—	105	—
dalmatinsko	„	60	—	80	—
kozje	za 1 klg	—	75	—	92
runeno slano	„	—	30	—	65
suho	„	—	19	—	39
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 klg	30	—	35	—
Sardele i bari	„	15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 klg	32	—	34	—
zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	76	—	94	—
Loj dalmatinski i naški	„	46	—	48	50
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	59	—	—	—
Slanina	„	51	—	53	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galrići istarski	za 100 klg	23	—	24	—
Ruj naški	„	9	—	9	25
„ istarski	„	8	90	9	—
Lišće od javorike	„	15	—	16	—
Vlasko strgotino (Cripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	30	—	35	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	13	50	15	—
Pakal baril od 100 klg	„	3	75	9	—
Cunjo (Stracc)	za 100 klg	17	50	23	50
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30. Decembra 1877.

Dne	Cardukati (češki)	Napoleoni	Lire ster.	Prid sre bro (srbin)	Dne	Cardukati (češki)	Napoleoni	Lire ster.	Prid sre bro (srbin)
16	5.56	9.49	11.92	104.—	24	5.57	9.48	—	103.75
17	5.57	9.47	11.92	104.—	25	5.58	9 55	10.86	103.75
18	5.57	9.48	11.94	103.75	26	—	9.46	—	104.—
19	5.57	9.46	—	103.75	27	—	—	—	—
20	—	—	—	—	28	5.59	9.46	11.82	103.25
21	5.56	9.44	—	103.83	29	—	9.42	11.82	103.25
22	—	9.44	—	103.75	30	—	9.45	—	103.25
23	5.56	9.48	—	103.75	31	—	—	—	—

Na prodaju

Svakovrstne sisaljke (pumpe)

to ručno to parno.

KUKURUZNE RULJAČE iliti MULILA.

OŽIMALA iliti **PREŠE**

za grožđje i uliku.

Pšenična vršila iliti mlatila to na ruke to na konje. **Žrvnji i parni mlini. Lopate, motike, kuke, pralice itd. od nada**

kod **Schivitz & Comp.**

Inžinirsko poslovalište, opravničtvo i skladište strojevah iliti makinah, zanatnih iliti tehničnih predmetah i zidarskog gradiva

u Trstu, Via della Zonta Nr. 5.

LISTARNICA.

P. n. g. Semeliću Mijatu, kapelanu u Marčani: Lieps vam hvala. Kad bi svi naši svećenici i ostali prijatelji puka odlučno nastojali, da probude i osvjeste naš odasvud zapuščen nu dobar narod: eto nam tada spasena Istra. Nu mnogi su još zaspani i nemarni! — Matu Frankoviću u Berseću: Hvala vam, koji ste u tom vašem mjestu sabrao „Našoj Slogi" 24 predbrojnikah! Zastran ciene držite se ljetošnjeg poziva na predplatu. — Lazaru Tumbasu u Rekasu: Dobro. — Linardiću Martinu u Pešćencih: Smireno do konca tek. godine. — Radiću Pavlu u Gračenici: Miholiću Švobu na Vratih; Franu Ravniku u Kortah: Vaše su predbrojke smirene do konca pr. god. 1877.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

Što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljah noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je pun-ćinjaju. Zato valja urjek pitati *Prendini-eve sladkše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da budu na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini*.

Cilena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: u *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavišića mirodljara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kitnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Sobrinnera mirodljara; — u *Malom Lošinju* kod Vivian-a; — u *Pazinu* kod Lione; — u *Zadru* kod Berčića i Berottini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zoretti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 16

NADARENI

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinastih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-ovi sladkiši 60 liljadah uzdravljenjah prama tužbi za kašalj. Nedvojbeno uzdravljenje.

Tko nezdravi, hoće mu se novci povratiti. Ovi drageceni utaživatelji sladkiši su u svojoj bitnosti za liečenje prsiuh i osobito zdravstveni, jer sastavljeni od prostih ljekovitih rastlinah. Uzimaju se s najboljim uspjehom proti grčevitu nazelnu kašlju, toli umah s početka koli kad se već ukorenio: onda proti bolesti od grla, proti rarlni (ggrippe), zapali grla i žljezdicah, proti promankjanju glasa; izvrsno pomažu i nedušljivcem.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izvadjeno sa sirova u Americi na način K. Zanetti-a ljekarnika u Trsto. Liek komu neima para proti suhoj boli, proti ulogom, gukam iliti zalvam, pokostlei (carrie delle ossa), protiski iliti bodeu, proti cingati iliti nuzli, proljevu mokraće, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Moje trekutne staklenice imadu u staklu udjelano moje ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti*, a toga nije jih moći pogrešno zamieniti s lnimi, ako i trekutnimi, što se prodaju pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedine što su bile nadarene na raznih izložbah, najbolji i najuspješniji liek proti grizi kao i najsnažnije sredstvo za nutarnjo hladjenje bolnika. — Opazka: Valja paziti da nebudu patvorene.

Čistiteljne bobice iliti pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a*, što se već cielih 35 god. traže i uzimaju proti šuljevom iliti krvavici, turobnosti, trepetu srdca, zapeki jetarah i slezene, šumenju ušlah itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. I najljuća zubobolja prestane namah jednom jedinom kapljicom ove vode, kad se na pamuku iliti bumbaku turi u škrbotinu bolna zuba.

Liek protu-grozničnl od Dra. *More* komu neima para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosonogih Karmelitah u Miletoh.

Okrepna žlična za konje. Ova žest uzdrži konjo do skrajno starosti u jakosti i krieposti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naime proti ulogem (kostobolji i bedrobolji.)

Francuska žest i morska sol od *William-a Leea.* Kušno sredstvo proti oparini, lisobolji, oteklini žlezdicah kao i proti zubobolji, gdje jo odmah bolje, čim se samo izvana njom lice namaže, onda kad se tko gdje natuče il porcže. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčaji od Dra. *Egnilera*, što se mogu rabiti bez tudje pomoći.

Brescianski ostrižki staro i skušeno sredstvo proti svakovrstnoj kostobolji kao takodjer proti natuci.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željezom) prigotovljeno po ljekarni K. Zanetti-a u Trstu. Ovo je najbolje sredstvo proti slabini, kad se bolnik pridigne poslje težke bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka unča ima u sebi dva zrna jodo-željeza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Giglio) za gospoje od *Planchais-a*, potvrđena pariškog liečara. Krlepost ove vode jest jedna od najosobitijih. Ona podnje puti takovu mekanost i nježnost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, te čini da izvezne sa lica kojekakve crvenilo i ostalo grubote. Nijedna gospoja, kojoj je mila krasota i čistoća puti, nebi imala biti bez ove žiljeve vode, koje poraba postaje običnitom.

Oružov nepipljivi prah bielo i tudjeasto bojo za gospoje. Omot po 10 novčicah.

Bobice Redlingerove na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez ikakva ni duha ni teka, čisti što brže i bez svake boli. Ovo se ulje nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po koje stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su svieže i prave — Predmeti pruževine Ranarski strojevi — Podpasači — Pružive bječve iliti čarape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

Svaki imaj oko na patvorenje. — Prodaje se na veliko u luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, svećčeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Tursku.

SKLADIŠTA: U Kopru kod Giovannini-a — Motovunu kod Matejčića — Spljetu kod Tocigl-a — Poreču k Igei — Rovinju kod Angelini-a — Pulu kod Wassermana-a — Rieci kod Prodna-a i Catti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Šibeniku kod Misture — Buzetu kod Farinoni-a — Trščću (Montalcone) kod Pumagalli-a — Ronchi kod Patano — Cerignanu kod Lariconi-a i u svih prvih ljekarnah evropejskih. 4

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 4. U Trstu 16. Februara 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a soljako samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a soljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carovine više poštarina. Gdje so naše najmanje 8 seljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Iziazi sva 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se

Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju plaćene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama stojeći vriednosti i smiera ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi nepotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suvše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogodo oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listarnice*.

† PIO IX.

Kad vam ovaj list u ruke dodje, svi ćete već znati, da je Bog pozvao k sebi Pija IX., papu, glavu katoličke crkve, i po tom našu poglavicu u duhovnih stvarih.

Evo u poglavitih črtah život toga velikoga pokojnika. Godine 1792. na 13 maja rodio se djetić Giovanni Maria Mastai-Ferretti. Rod, od koga je potekao bijaše grofovski, ali ne ljudi prebogati. Zato je najpriličnije bilo, da Ivan bude za vojsku odgojen. Nego rad nesreće, što mu se je za mladih godinah pripetila, odabrao je kašnje mirniji, duhovni stališ. On je naime jedanput bio pao u vodu i skoro se utopio. Od toga časa bijaše slabe naravi i popala bi ga kadgod padavica. Ali to zlo ga je kašnje pustilo. Godine 1815. bio je redjen za svećenika. God. 1823—25. bio je u Čilu u Amerikah, da jednomu poslaniku od Rima pomogne urediti crkvene stvari u onom kraju. 1827. bijaše već biskup u Spoletu, a 1832. nadbiskup u Imoli. 1840. imenovalo ga za kardinala, a 1846. na 16 junija izabrali su ga za papu. Mudro je morao taj božji čovjek živiti, kad je dosta slaba zdravlja dočekao 86 godinah.

Za svoga vjeka doživio je vrlo čudnih zgodah. Mi ćemo spomenuti samo dvie velike u crkvenih i jednu veliku u posvetnih stvarih. U crkvenih stvarih počeo je pod njim sboriti obćeniti crkveni sabor. Taj sabor je proglasio, da papa nemože govoriti već božju istinu, dakako samo u vierskih stvarih, kad govori sa stolice Petrove. To se zove nauka nepogrešivosti pape, proti kojoj se je mnogo pisalo, a najviše bez razioga.

Za života pokojnikova liepo je napredovala naša vjera po novom svietu, a s vjerom i napredak i bolji život onih narodah. I ljuti boj ga je mučio, koji se bije u Njemačkom cesarstvu. Tamo se nikako nemogu pogoditi, dokud dosiže svjetovna, dokud duhovna vlast, pak su ovih zadnjih godinah biskupe tamo proganjali.

Piju IX. bijaše ono lani velika dika, kada su mu iz svega kršćanstva posle i darove poslali i naradovali mu se, da je već 50 godinah biskup i da papuje više nego nijedan pred njim.

Kako znate papa je imao i svoje zemlje. Pio IX. bijaše tako nesrećan, da je te zemlje komad po komad sve izgubio. Talijani bili su jur 1861 god. stvorili zakon, da je Rim po naravi prestolnica ujedinjene kraljevine Italije. Godine 1870. ostajaše papi sam Rim, koj su Francezi branili. Francez se je to doba primio s Njemcem i bilo mu je ostaviti Rim, koj su tada uzeli Talijani i pokojni Viktor Emanuel ustolio se u njem. Mi Hrvati nismo s tim nišla dobili ni izgubili; ali mi smo i kršćani, te nas mora žaliti, da glava crkve proti svojoj volji gubi najznamenitiji grad svieta. Nego pišu svete knjige, da je mnogo vrabci za dinar, a vendar nijedan s krova nepade bez volje božje. Dakle ni one silne promjene u Italiji nisu se dogodile bez božje volje.

Do koji dan imat ćemo drugoga papu. Njega po starostavnoj navadi biraju kardinali. Njih je sada u svem kršćanstvu samo 64, a med timi jedan naše krvi i našega jezika: nadbiskup Zagrebački Mihalović. Tako će i Hrvat imati jedan glas pri izboru najveće poglavice na svietu u duševnih stvarih.

Nam neće biti svejedno jeli ovaj ili onaj bude odabran. Jer na priliku mi imamo jedini na svietu pravicu, da se barem u nekih biskupijah sve u crkvi obredjuje u hrvatskom jeziku. Da je svuda tako, mi bismo se mnogo priljubili našoj bratji grčkoga zakona; da nam to otmu, znamenovalo bi otet nam jedino obilježje narodno, koje nam još ostaje u nekih zemljah.

U Istri su nam dvie biskupije zpražnjene. Što bi iz nas, ako se tamo namjeste ljudi, koji misle da je poganstvo, ako se očemu hrvatski moli? Lahka su pitanja al težki odgovori, hoćemo li u Rimu odsada imati još bolje zagovornike i prijatelje, koji bi znamenito mogli pripomoći i jedinstvu ovoga razsutoga puka, koj se je negda zvao: zid kršćanstva proti Turčinu. Daj Bože, da novi nanjestnik Kristov nezaboravi na: *antemurale Christianitatis!*

DOPISI.

Iz voloskoga kotara *dne 2. februara.*

(Klanjska škola). Drugu novu školsku zgradu ovoga kotara imamo u Klani, nu žalibože ta se nemože ni iz daleka prispodobiti s onom u Lovranu o kojoj progovorih u zadnjem svom dopisu, niti glede položaja, niti glede nutarnjeg razdjeljenja.

U Klani obstoji škola već oko 40 godinah. Početkom su opravljali učiteljsku službu mjestni kapelani. Odkad je kapelansko mjesto ostalo nepopunjeno radi pomanjkanje svećenikah, bio je tu nanješćen svjetovni učitelj. I danas je tako.

Posebne školske zgrade nije bilo nikakve. Učitelj i škola bili su nanješćeni u privatnoj kući. Godine 1870. bio u Klani strašan potres, te je nanesao ogromnu škodu od mnogo tisućah forintih.

Vlada i provincialna oblast priskočiše stradalnikom na pomoć znatnimi novčanimi prinosi. Koliko je bila školska zgrada Klanjcem na srdcu, vidi se kad i u tih crnih dnevih nezaboraviše na nju. Oni najmre odlučiše taj novac čuvati za gradnju škole. Pred tri godine imala se obistiniti njihova davna želja, imala se sagraditi školska kuća, pošto su se pojedini kuće gospodari obvezali naniriti što bude manjkalo. Novac ovako prištedjen i od onako osiromašenih ljudi sabran imalo bi se pazili, da se čim zdušnije i bolje upotrebi. Ali upravo ovdje bilo je protivno. Naert zgrade jur nije najshodniji, a mjesto za zgradu je baš neshodno odabrano.

U Klani vlada velika vlaga (umidanca), zato je valjalo veliku pazku imati na to, gdje i kako se kuća sagradi, samo, da se čim bolje obrani vlagi, tomu velikomu protivniku čovječjega zdravlja. Kuću je valjalo podignuti na koliko moguće uzvisitijem i tvrdjem tlu. Nu to se pustilo sasvim s vida. Pritisli doisto kuću zad drugu občinsku kuću, koja sada služi za stanovanje župniku, da bude od juga obranjena, premda zlobnici vele, da je tu smešćena da bude s njom druga kuća obranjena. Na tlo se nije nimalo pazilo, pa se nije niti pobrinulo, da budu zidovi barem u prizemlju čim čvršće zidani i tim suprot vlagi osigurani. Čudno, da je to tehnik s vida pustio, ali je još čudnije, da ga nije na to upozorio občinski glavar, koji se jur i tehnikom bavio, i mimogred budi rečeno, jur si je postavio i te ruke po koji neslavan spomenik na priliku kal na „Živici.“

Jer se sve ovo pustilo s vida, školska vam je soba prikladnija za pivnicu

PODLISTAK.

RAZVOD ISTRIJANSKI

(Dalje, vidi broj 3.)

Od te glavi reke idoše z goru velikem potokom ravno po starih zlamenjah, ke ondi pokazaše, i tako ravno na sveti Donad, i tu biše svršeni termeni i kunfini i razvodi meju Buzetom i Sovinjakom z Vrhom. I tu vse tako potvrdiše, kako i prvo i jednoj i drugoj strani navestiše, da imaju tako držat meju sobu, kako se jedna stran drugoj zaveza. I na to su njim listi dali od početka do svršenja pod penu, kako je više. I tako vsi ti komuni idoše veselo domov, da se tako s miron na teh razvodeh sjedinišo. Od tu idoše vsa gospoda v Golu Goricu, i gospodin Bilam markez, i vsi oni žlahtni i dobri ljudi, ki behu š njim iz *Buzeta*, i *Kostela* i z *Oprtla*, i *Motovuna*, a to da imehu pojti razgledat razvodi i termini za *Kožlak* i *Kevšan* i *Šumber*, i za *Kočur* od strane *Labina*, i *Plomina*. I gospodin Menart posla, da pride župan i vas komun *krbunski*. I tako pridoše, i gospodin Menart dà list županu s Krbun, i gospodin Filip Macić govorne od strane vse gospode: župan Miloša, pošljite ta list v *Pičan*, da pride župan i vas komun jutri na razvodi, i da prinesu svoje pravice, i da pridu starci, ki znaju pravdu, i termeni meju vami; a vi, župan, pripravite vaše pravice i pisma, i starce, ki znaju pravdu i termini meju vami; a vi župan Petar z *gole Gorice*, pošljite ta list v *Gračišče*, da pride župan i vas komun na razvodi, i da prinesu pravice, i da pridu starci, ki znaju pravdu, i termeni meju vami; a ta drugi list pošljite v *Boljun*, da pride župan i vas komun na razvodi, i da prinesu pravice i pisma, i da pridu starci, ki znaju pravdu i termini meju vami, a vi župane pripravite vaše pravice i pisma, i starci ki znaju pravdu i termini meju vami, a ovdi je sam gospodin Pazar, komu je dano na znanje, da on takoje pripravi pravice, i pisma, i starce, ki znaju pravdu i termini meju vami.

III. I bivši v jutro poli maši sedoše v cimitori svetoga Petra, jedni pod smokvu črnicu, a jedni pod brest, i tu da gospodin knez preda vsu tu gospodu listi Petru *Slovenjaninu* z Gračišča na njega slobošćinu, ku mu dà, i svećaše gospodin knez i gospodin markez, i vsa gospoda i dežołani. I tako idoše, a pred njimi starci z Gole Gorice i s Krbun naprid, i dosti drugeh dobreh ljudi z drugeh mest, ki znajahu pravdu i razvodi i termini meju njimi, kuda su, najprvo s *Cerovljani*. I pridoše na *Kožal* breg, i ondi pride župan, i vas komun s Cerovalj, i tu se pregovorahu ćića nikeh rubeži od Cerovljan, i rekoše jedna i druga stran, da je ondi pravi njih termon od kunfini, i tako ondi obrodiše, da ima pri tom ostati, kako je od starehi prišlo. I od tu gospodin Menart naprida jezdeći, i starci kažući, i pravi list v ruci nosoći, čtući ga, ki biše pisan na razvodeh prvoh na let Božih 1170, u kojim se udržahu zapisani vsi razvodi i termini od kunfini Gole Gorice i Krbun. Od tu idoše s toga brega zdolu na *Vidam* svetoga Petra, od tu na veli *Grič*, i tako ravno zdolu pod breg svetoga *Kociana*, i na *Vrogrin* mnel, v kom najdoše stara zlamenja. Od tu idoše po starehi zlamenjah, i tako na oreh Pazarov. Od tu po zlamenjah na Rožano dolce i na Dminčicu, na dva topola. Od tu po starehi zlamenjah na kanton svetoga Mikuli, i tu pride župan Juri, i vas komun *Boljunski*, i tu pokazaše svoje pravice, i tu so sjedinišo, da je ondi pravi termon, i razvod od kunfini *gole Gorice*, i *Boljunski*. Od tu idoše na volo Cerje, ko je na bregu za sv. Mikulu, i tu najdoše stara zlamenja. Od tu na kanton svetoga Mihovila, od tu na Omolno brdo, od tu kako Dragoševica stoji, od tu na Mulću Potočinu, i tu pridoše vas komun Pićanski, i š njimi župan Anžul, i tu pokazaše Krbunci poli listi zvanemi ljudi, ki su ondi rotu obdržali, da nigdare nisu pasli Pićanci ni na Goretin prez volje komuna krbunskoga, i sveti Bartolomej biše vas na Krbunskom, i župan Mileša užigaše kandel i osvećovaše i tu nad Smokvić imiše svoj dvor. I tu za sveti Bartolomej ta gospoda postaviše jedan kamik zakopan; obtesan na tri rubi, i na svakom rubi jedan križ visečen, i tako od toga kamika idoše ravno putem, ki gre k svetomu Andreju potokom na Sopot, od tu na Strelač mal, i tako idoše od tu ravno po termenih na Obešćnće brdu, od tu na skoče brdo na pol strani, od tu jemši ravno potokom na *Hrvatine* stazi, od tu vaspet po terminah na Kožal breg, i tu se svršuju termeni od razvod i kunfini od Gole Gorice i Krbun.

I tu pride župan Vid z Gračišća, i vas komun š njim, i tako rekoše, da je pravo šasto moju njimi dan, i da jesu onuda moju njimi pravi termini i razvodi od kunfini, i tako se je od njih starijeh vazda tako obdržalo, a meju Gologoričani i Krbunci ni nijednoga termena od razvod, nego su tako pasli v tom zavodo jedni do drugeh, kako vse

nego li školu, jer od silne vlage svi zidovi suze, a da i s poda voda kapljе. Koliko je to zdravlju učitelja i djece škodljivo! Sada se doista nešto čini, da se ta vlaga prepreči, al se bojim, da neće to uspjeti. Zidovi bi morali bit možda od temelja sa cimentom zidani, a ne samo izvana s njim obučeni, kako se učiniti namjerava. Školska soba k tomu nije dosta svjetla, jer tri prozora s jedne strane nisu ni raznjerno dosta velika, pa jedan i onako imao bi bit zatvoren radi kaljužine, koja se iz susjedne kuhinje tamo steče.

Klanjci nisu školi najveći prijatelji, ali nisu njoj ni protivni odkad vide, da jim djeca u školi uzalud vremena negube. Sadanji učitelj mnogo se trudi i okolo voćarstva iliti gojenja žira, te ima liepo uredjen školski vrt, gdje se djeca praktično vježbaju, kako jim voće saditi, kako obrezavati, cepiti itd. Šteta, da jih ima još mnogo, kojim je miliji bukvić nego li jablan, kruška, črešnja ili šliva, premda od bukvića samo jedan put kakovu korist imati mogu, a jablan i kruška koristiti bi mogli njim i njihovoj djeci. Nadamo se da će i u tom krenuti na bolje. *)

Zagreb *6. veljače 1878.*

Tko s bliza motri rad „Hrvatskoga Doma“, priznati će, da reda, kakav je sad, nije još bilo u našem družtvu odkad stoji. Broj članovah poskočio je za polovicu. Novinah ima preko trideset. Redovitim plaćanjem članovah — čega dosada nije bilo — i podporom prijateljah družtva taj broj će se pomnožit a s njim i družtvena knjižnica.

Pred nekoliko danah imalo je družtvo glavnu skupštinu u kojoj je medju drugim bilo na redu i imenovanje počastnih članovah. Po predlogu uprave zaredilo se po svoj hrvatskoj zemlji, te izabralo u svakoj pokrajini po jednoga odličnika i rodoljuba da bude družtvu zagovornikom u onom dielu naroda. Trokratnim „živio“ bijahu imenovani preuzv. biskup Šrosmajer, preuzv. biskup Dobrila, pop Miho Pavlinović, fra Grga Martić (u Bosni), veleč. J. Antunović (medju Ugarskimi Hrvati) a od braće Slovenacah g. J. Bleiweis.

Takvom izboru ne treba tumačenja. Već sama imena kažu što hrvatskoj mladeži najviše na srdcu leži.

U istoj skupštini izabrao se takodjer književni odbor za izdavanje zabavnika. Po onom što sam čuo, zabavnik bit će ove godine obilniji i uredjeniji od svih prošlih. Uhvam se, da mu neće manjkati predbrojnikah niti kod Istrianah.

*) Hrala ti, gospodine, da si i toliko spomenuo. Kad nam vremena doteče, još ćemo ih pisarije o toj školi. Za sada pustimo neka se zidovi suše i ablinski računi tamo u red spravo. Ured.

Prekjučer priredila nam je uprava, uza sudjelovanje akademičkoga pjevačkoga družtva „Hrvatska Lira“, krasnu glasbeno-deklamatornu zabavu u slavu tristogodišnjice glasovitoga hrvatskog situoslikara Julija Klovija. Program bio je sastavljen iz samih hrvatskih komadah, po tom je i zabava bila čisto narodna. Evo vam ga: Till: Narodna Ouvertura, svira orkestar: Iv. pl. Zajc: „Klovijeva himna“ spjevao A Kovačić, pjeva sbor; Strebinger: Varijacije o hrv. narodnih pjesmah, solo za piston; I Mažuranić: „Uarač“, deklamacija; Eisenhuth: „Ustaj rode“ rieči od P. Markovića, pjeva sbor; Pokorny: Hrvatska popuurica, posvećena „Hrv. Domu“, za orkestar; A. Šenoa: „Strmogled“ deklamacija; Iv. pl. Zajc: „Piev hrv. djakah“ pjeva sbor; Švarc: Hrv. četvorka, svira orkestar: Vj. Klaić: „Na Nehaju gradu“ pjeva sbor: Brizа: „Popuurica Banovca“ svira orkestar.

Svi ovi komadi bili su točno izvedeni i popraćeni burnim pljeskanjem gostih i djakah. Kad se došlo na Grassévo potpouri, oduševljenje bilo je obćenito. Glasbu se pratilo pjevanjem. Isto je bilo i kod zadnjeg komada. Klovijeva himna, Grasséov potpouri, Piev hrv. djakah, Na Nehaju gradu i popuurica Banovca morali se opetovano svirati ili pjevati.

Slične večeri još nisu doživili djaci na ovom sveučilištu. Prostorije su bile dubkom pune. Počastila nas svojim posjetom sva zagrebačka inteligencija. Bilo je tu profesorah i književnikah, odvjetnikah i činovnikah, pače i aristokratah. A i liepi spol nam je pokazao koliko znade ciéniti narodne velikane. Gostovi su ostali dok je trajao program, do ponoći, a djaci se još dalje zabaljali pjesmom i veselim razgovorom.

— Mi Istrani se možemo hvaliti što duša svemu ovomu, o čem sam pisao, jest „naše gore list“: Ivan Milčetić iz otoka Krka, ovogodišnji predsjednik „Hrv. Doma“. On je sa nekoliko članakah probudio ovulješnju mladež, on ju skupio pod jednu zastavu, on prvi potaknuo i misao, da se proslavi tristogodišnjica Klovijeva u Hrvatskoj i on najviše doprinesio liepom uspjehu ove zabave. Živio!

Istranah ima nas na ovom sveučilištu šest. Dakle sa svim tim, što mi nemamo svojih hrvatskih škola, što kod nas puk nije probudjen, kako u Dalmaciji, ipak nas ima dva put više nego Dalmatinacah. *)

*) Oprostite, da nismo dali štampati cielega članka. Naša Sloga piše poglavito puku, a njemu potreba znati ob onih drugih stvarih ništa. Osim toga, za našim zaključilo bi i druga zvona, možda i treše, pak „pokretom“ nebi kraja ni konca.

Drago će nam biti, ako se češće oglasite i boljim hrvatskim jezikom. Ured.

Iz dolnjega Zemuna na Nutranjskom.

Piše nam kmet da je na 16. januara o. g. sakupljen bio u Bistrici občinski savjet radi nekoga novoga mosta, što se ima zidati pri Trepčanah. Porečki Odbor obećao je 600 for. pomoći, ljubljanski 1000 for., a 350 for. da bi dala županija Jablanac, koja jih u zalogu gotove ima. Ostali trošak morao bi se pokriti nametom od 10% na poreze. Naš dopisnik govori, da taj most nije od prave koristi nego Zabićam, i gospoštini na Bubnju, i da bi se uz njega morala još dva mosta graditi. Potrebniji da bi bio most pri mlinu gosp. A. Samse, jer bi koristio celoj Podgori, to jest, Kuteševu, Jablancu, Trepčanam, Vrbici, Vrbovu i Jasenu, i dvim vasim novogradskoga suda najme Podgrajam i Zabićam.

Kućanci govore neka se pod goru cesta potegne iz Trepčanah na Kuteševo i dalje u Podgraje. Ta cesta bi manje stojala i onda nebi trebalo graditi onoga mosta, koj će požreti više tisućah forinti.

Naš dopisnik preporuča visokomu zemaljskomu Odboru u Poreču, da uzkrati pomoć, koju je obećao, jer da prave koristi neće biti od onoga mosta. I mi preporučamo, da se cela stvar još jedanput razvidi, jer znamo, da mnoge obćine silu božju troše u manje potrebite stvari, a zapušćaju ono što jim je krvava sila učiniti.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. veljače 1878.

Ovih su danah oči svega kolikoga svieta uprte u Rim, gdje je dne 7. t. mjeseca preminuo jedan od najslavnijih muževah našega vieka, naime papa Pio IX., pa gdje se za koji dan ima izabrati vriedan mu i dostojan nasljednik. Nego o tom velikom događaju ima poseban članak u današnjem broju, zato nećemo ovdje spomenuti drugo, nego da će se Kardinali sastati već u ponedeljak, da obave po starom običaju izbor novoga pape.

Drugi slavni grad, u koji takodjer gleda ovih danah sav sviet, jest divni Carigrad, druga i posljednja prestolnica pitomosti staroga vieka, a od 400 godinah taborište krvoločnih Turakah. Tu su se stvari odskora tako promienile, da im se čude prijatelji i neprijatelji Turakah. Turci siti lažljivih engleskih i magjarskih omamah i obećanjah, bacše se dušom i tielom u naručaj svojih predobitnikah Rusah. Englezi se groziše Rusiji najosvetnijim ratom, ako se osudi još jednom zamahnuti na njihove zaštićenike Turke, pak su već njihovi ministri bili dali i zapovjed floti, neka ide u Carigrad, a kad tamo Sultan joj nehtjede dati dozvoljenja, dapače joj zaprieti, ako se makne da će dati sa obalah na nju strieljati. Što se je dakle dogodilo? Dogodilo se, da su se Turci i Rusi ne samo pomirili, nego i sprijateljili tako, da su si obećali medjusobnu pomoć i obranu proti svakomu drugomu vanjskomu i nutarnjemu neprijatelju. Taj događaj je takov i tolik uspjeh ruske diplomatičke hitrine, da mu se sad sav sviet čudom čudi. Tim preokretom u iztočnom pitanju Gorčakov je na jedanput razoružao i Engleze i Magjare, koji sad neznaju, bi li se više jedili na Turke il na Ruse. Još prije nego li se to doznalo, Andrássy bijaše predložio, neka se mir med Ruskom i Turskom utanači u navlašnú sastanku zastupnikah svih europejskih velevlastih. Ruski prvi ministar Gorčakov je na to pristao, pak se ni sad neotimlje toj Andrássy-evoj misli; ali svaki vidi, da taj sastanak, ako se ikad obistini, neće imati druge zadaće, nego podpisati ono, što su već Rusi i Turci medju sobom uglavili. I tako je Rusija ne samo na bojnom, nego i na diplomatičkom polju sjajno porazila sve svoje neprijatelje. Istina, veli se, da će Engleska i po sili u Carigrad, ali u tom slučaju, kako joj je sam Gorčakov javio, naći će tamo i rusku vojsku, pa onda bilo što bilo. Tim joj je htio reći, da je gotov i s njom rat voditi, ako uztreba. Svaki si može lahko misliti, kako sad engleski ministri i engleski narod, pucaju od jedi, jer sami nemogu zagrizti u tu grku jabuku, a pomoći ni odkuda. Što će dalje biti, to ćemo znati drugi put kazati. Mir i primirje med Ruskom i Turskom podpisalo se zadnjega dne prošloga mjeseca. Po uvjetih tog mira, Turska je sasvim u ruskim rukama, koja sad po ruskoj zapovjedi šuti i govori, radi i miruje. Da, i Grci se najzad domisliše, da imaju nešto tražiti od Turakah, pak silnom hukom prekoračiše tursku granicu baš onda, kad su se već bili Rusi s njimi pomirili; ali to bijaše prekasno pak su se morali vratiti zadovoljni s obećanjem, da će se na gori spomenutom sastanku i oni u obzir uzeti.

U ostalom svietu, pa i kod nas u Austriji, ništa nova. Kod nas si još uvjek latu glavu nagodbom toli u Beču koli u Pešti, a da baš nitko nezna, hoće li ju i kada dovesti koncu, poslje cielih dviuh godinah mučnà prepiranja i natezanja. A što je s našimi ministri, koji bjehu ono odstupili? Po želji su Carevoj opet sjeli na svoje stolice, pa evo vladaju i gospodare kao i prije. Povrativši se da su izjavili nadu, da će zastupnici popustiti, a najbrže da se nevaraju, samo što će morat čekati, dokle zastupnici najdu zgodnu priliku,

---

jedni susedi, vinu (vendar) braneči prepoved na zvanihi, da vinu Gologoričani nisu smeli pasti prez dopuščenja Krbunac v Goretin, zač je vazda Krbunski bil, i takoje arbadige (oni iz) Gole Gorice nisu nigdari mogli past na Goretin; i, kada koli su našli živine njih, vazda su ih rubali jednu marku i soldini malih 40. I tako vsa ta gospoda potvrdiše, i da se ima tako i naprod obdržat, kako je od stareh prišlo, a na Stančići imeše ta dvor i gumno župan Jakov Konšić s Krbun; I to vse provaše Gologoričani i Krbunci pisani imenjem i dobrimi muži deželskimi verovanemi, ki vsi ondi prisegoše, i rekoše, da je šasto pravo i ravno kuda su peljali, da je pravi termen od kunfini moju Boljunci i Pičanci, i ostalimi mesti i komuni, ki onuda jesu okolu. I tako vse njih staro listi potvrdivši, vratiše, prepisavši, gospoda sebi shraniše i vsakoj strani listo pisaše jezikom hrvackem i latinskom, a sebi gospoda shraniše jezikom nemškom; i jednoj i drugoj strani oznanišе, da, ka koli stran bi teh termeni ne obderžali, ona strau zapade pono marak 300: gospodinu knezu 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I tako vsi ti komuni idoše vesolo domov, da se tako s mirom sjediniše na teh razvodeh, i tako storeno bi. I tako se vsa gospoda vratišе i deželani v Golugoricu.

IV. I bivši v jutro poli maši, sedoše vsa gospoda na britufi*) pod smokvu črnicu, a drugi pod brest za Kubu svetoga Petra, i take ondi stari Pazar prosi gospodina kneza i vse gospodo od strani svoje vasi Gradina, da bi mu niku milost storili oil teh zaved, ke su včera storili, da bi takoje njega kmeti mogli ostat; i ako vi toga nepopravite, tako je meni moja kmeti zgubit, i vas moju ostavit. I tako gospodin knez, i gospodin Markoz i vsa gospoda velik čas svećaše, i poslaše vaspet po vse to komuni više imenovano; i tako pridošo i prizvaše župana Petra z Gologorice, i vas komun, keh bišo tada kmet 160. I tako gospodin Filip Macić sluga govoraše od strani gospodin Filip Macić sluga govoraše od strani gospode: Župane, i vsi susedi, i vi gospodin Menart, gospodin knez i gospodin Markez i vsa gospoda prose od strano teh zavod, po keh smo včera jezdili, to je pokazano oda vse ovo gospodo po listeh imenjem i starci ki su znali pravdu i razvodi, da ste pravo peljali, i tako vam je obrejano, da je vaše po listeh, ki su pisani vsakoj strani, i vsem tem komunski su pisani vsakoj strani, i vsem tem komunom, ki vsi okolu s vami kunfinaju, kako je budete sada videli; dà koliko ova ubega vas Gradina nemore ostat na službi svoga gospodina, zato prose, da im se nikoliko popravi.

*) Britof, znamenuje: pokopališće, cimiter.

I ta župan, i vas komun Gologorice velik čas svećaše, da vse to, koliko godi stvori gospodin knez, i vsa ta gospoda, a navlastito naš gospodin Menart, da su dobrovoljni, koliko naredo, da ote pri tom ostat večnim zakonom. I tako obredišе. I gospodin Filip Macić govoraše: ova gospoda jesu tako naredili, i oto, da bude tako: najprvo oto, da bude vaš termen i kunfin moju vami i Gradinci, kako stoji veli breg, i na njem visoko cerje, i tu je termen i kunfin Boljunski, i tako od cerja na mali brežac, i tu gre jedan put prek njiv v Gradin, a drugi prek rupi na brestovo brdce, i tako ravno opodce pod breg krbunski, na kom su vinogradi, i ravno odtu poli potok k malimu brdcekomu, i do tu da bude. I tako storeno bi. I tako bišе dobrovoljni gospodin Menart, i župan, i vas komun Gologorice, i i gospodin Pazar svojimi kmeti. I ta gospoda vsem komunom okolu oznanišе, i pisašo listi vsakoj strani jezikom latinskim, i hrvackim, a gospoda sebi shraniše jezikom nemškom. I ka koli stran bi prestavili ali odstavili imenovane termini, ona strau zapada pono marak 300: gosp. knezu Pazinskomu 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I vsi ti komuni mogu pasti va dne, jedni do družih, a v noći na svoj termon ležati; i ka koli stran bi se našla v noći pasući prek teh termeni, ona stran zapada onomu komunu pol marki, soldini 20 maloh, arbadige jednu marku, soldini 40. I tako vsi ti komuni idoše vesolo domov, da se tako s mirom na teh razvodeh sjediniše, i tako stvoreno bi. I tu prosi gospodin Bilalm markez gospodina kneza i vse gospode, i vseh deželani, da poju razgledat i razvodi stvorit k *Plomim* i *Labim*, kako je onomadno rekal. I tako posla listi v Labin i Plomin, da pridu jutri na razvodi, i vas komun plominski, i da prnesu pisma i pravice, i starci da pridu, ki znaju pravdu i razvodi meju Kožlakom i Kršanom i Šunberom; i prosi gospodin markez pred gospodinom knezom, i pred vsu gospodu gospodina Filipa Macića, da prnese svoje pravice i pisma, i da pridu starci, ki znaju pravdu i razvodi.

V. I bivši v jutro poli maši, idoše vsa gospoda poli jezero putem, i tako pridoše na Kršansko, i tu prido s Kožlaka župan Kiriu i Anton, i vas komun; s Kršana župan Jakov, i Anton, i vas komun; s Plomina sudac Brnaba i Juri, i Kuzma i Baštijan i vas komun; od Labina sudac Lupetin i Rumin i Sidar i Petroš i vas komun; od Šumbera župan Valentin i Kiriu i vas komun.

(Dalje drugi put).

da se rieše svojih već u tom izušćenih riečih. I u Beču i u Pešti zastupnici zapitkuju ministre, da što taj Rus misli i da li nije već došlo doba, da mu se naviesti rat; al i u Beču i u Pešti dobro znaju, kad nisu do sada, da je sad kasno, htjeli dati drugi pravac naravskomu razvoju iztočnih stvarih.

ŠTO IMAŠ POSLOVATI SVAKOGA MJESECA

u vinogradu, u vrtu i u voćnjaku.

MJESECA VELJAČE.

Veljača je mjesec u kom poljodjelac toplu peć ostaviti ima, to se latiti ozbiljna posla okolo svoga gospodarstva; jer pravo veli naš hrvatski poljodjelac: Ako oko polovice ovog mjeseca sunce sija, bit će dosta vina, žita, voća itd. Ja svega toga našim hrvatskim poljodjelcem iz dna hrvatskog srdca što toplije želim! Još jednom: Bože daj!

Za Vinogradara. Neka se olnavi, što se nije u siečnju dalo.

Trsje (panji) zakopano, zemljom ili slamom omotano, treba odkopati i odmotati i to onda stopram, kad se više nije treba bojati mraza ili drugih nepogodah vremena.

U zaklonjenih mjestih počmi rezati, od dobrih vrstih čokoća pravi ključe. — Kod nas u Dalmaciji i Istriji jur su većim dielom mnogi napredni gospodari svoje vinograde obrezali. Tko toga učinio nije, neka se sad požuri, jerbo je još u dobi.

Upozorujem te brate, da kod rezitbe čokota (panja) paziš na jako, zdrave i plodne rozgve; kadkad se dogadja, da su drobuije rozgve plodnije od jakih. Ovakove mogu imati za rod dva lucna (savija a) i dva reznika, dočim se inače ostave samo kratki reznici i to najviše tri.

Zato treba napredna poljodjelcu prigodom rezitbe pred očima imati ovo glavno pravilo; isto nam (pravilo) preporuča glasoviti vinogradar *Babo*. On kaže: da se ima paziti *na zemlju* kakva je, zatim na *vrst čokota* i napokon kakvo su *žile*.

Gdje je zemlja plodna, tamo treba lozu na dužo rezati, jer se bujna hrana na kratkoj mladici neće moći razmierno razdieliti; usuprot na uršavu pako zemljištu treba opet kraće rezati, jerbo slaba hrana neće dovoljna biti, da prehrani sve čestice, koje su na drugoj mladici iztierale.

Ima nekih vrstih čokota (panja), koje vrlo mnogo u rožđje tiera; čim više čokot u rožđje tiera, tim ga treba na dužo rezati, a što manje rožđja tiera, tim kraća treba da je rezitba. Čokot, koji ima bujno i debelo rožđje, tada imaju i veće grozdove i krupnije jagodice. Poimamo u. p. *graševinu*, ona su rožđe drugčije nego li prava *crnina* itd. Ali ovdje, veli Babo, nije dostatno samo na vrst čokota paziti, već se ima u obzir uzeti i zemljište; jer ima jako zemlje na kojoj gori rečena vrst grožđja t. j. graševina vrlo bujnu lozu potjera, da je onda prisiljen vinogradar istu rezati na duge reznike; na suprot *crnina, kraljevina* itd. na slaboj zemlji slabo rožđje daje, zato je treba kraće rezati nego, na onoj zemlji graševinu.

Iz sveg ovog što po glasovitom vinogradaru napomenuh, možeš brate evo ovo pravilo sastaviti: *„da na jakoj i plodnoj zemlji možeš uvjek na duže rezati, jer na ovakovom zemljištu tiera čokot jako i bujno rožđje, dočim u drugom slučaju obratno.“*

Još te upozorujem, da kad čokot (panj) režeš, imaj vazda pred očima lanjsku godinu, te ondje, gdje je jako i bujno rožđje, reži na duga reznike; nasuprot slabe čokote vazda obrezavaj na kratke reznike, makar se i protivilo tvojim običajnim načinom rezitbe.

Gdje čokot (panj) ima slabija rožđje, onda su i žile one godine slabije; jer čim ti više očiju na rozniku ostaviš, a žile ih hraniti ne mogu, tim više upropašćuješ i sam čokot (panj).

Ja te opet svjetujem, da se ovog pravila držiš, jer se pokajati nećeš, budući sam ga se ja sam držao i uvjek dobrim uspjehom. — Doder iskreni savjet prijatelja i brata Hrvata poslušaj. — Grebenice jednogodišnjo i ključce do četiri godine treba rezati na kratke reznike.

Što je zimi pozeblo, ima se tik stabla odrezati, i drugčije do zdravoga oka. Odrezati se ima rozgva iznad oka dosta visoko (1—2 palca), da se oko ne posuši ili od kiše ne zalije.

Dalje ako je štogodj suhoga, tada se odreže ili pilom odpili i napokon se kora čoketa ostruže. — Rezati se ima prije nego je trs (panj) na omezdrio, a to je dakle jesen ili rano prammaljeće.

Takodjer se i oni trsovi na kratko režu, koji su postradali od tuče (grâda).

Pri koncu te još upozorujem, da priredjuješ i prekapaš zemljište za novi nasad ili nov vinograd.

Za voćara. Ako prošli mjesec nisi mogao u voćnjaku raditi zbog raznih nepogodah vremena, a ti sad nastoj mlade voćke presadjivati u suhu i u sipku zemlju.

Ovo je sad potrebno činiti zato, što mezdra nije u životu, tim većma će presadjivanje sigurnije biti, ako su jame još u jeseni izkopane bile

Zatim okapaj i gnoji voćke sa miešancem-gnojem ili ubranim po cestah i grabah tako, da ti gnoj bolje k žilam dodje. Čisti voćko od mahovine (maha); struži staru koru; kreši voćke.

Ako nisi koštice od *višanjah, trešanjah, kajsijah, bresakah, šljivah*, i *bajamah* (mandulah) prošloga mjeseca posijao, posij ovoga mjeseca. — Žive ograde, ako je ikako moguće, treba ostrići, dočim prazna mjesta valja pograditi. Presadnice treba saditi. Cepljenje (okuliranje) trešanjah, može se već započeti i to stopram, ako se je okopnilo.

Za vrtlara. Je li u vrtu okopnilo, i zemlja se malo posušila, tada odmah daj nekoliko gredicah prirediti, pa posij salatu, celer, mrkvu, peršin, bieli luk; nasadi grašak i rani bob. — Imaš li klilo, to je sada hora nastala, da ga zasiješ.

Pri koncu mi je reći, da ću ti drugom prigodom uzpisat uzgoj gori rečenih vrtlarskih bilinah t. j. kako se sije i njeguje *salata, celer, mrkva, peršin, bieli luk, grašak i bob.*

— Da si mi zdrav!

Tvoj brat i prijatelj

N. Vežić.

MARE I LUCE.

M. Kuma Luce sto vidoln kade moju kokošu?

L. Draga pustite me, ni me briga za kokošu ni za petelna, zač sam puna tuge i novolje.

M. Tako će bit istina ča sam čula povedat, da vam se je kćerina ženitba razvrgla.

L. A je, kuma moja! Volela bim bila, da me črna zemlja pokrije, leh da mi se to pripeti. Tri leta mi je on pas nebogu malicu za nos vodil, pak mu je neki zlodej, Bog mi prosti grehi, va glavu skočil. To ti se je, drago moje, na jedanput od naše kući odbilo, i već ga ni blizu ni duge na naša vrata.

M. Luce moja, pak zač bite se toliko žalostila? Vaša héi je delavica, da takovo ni pod našemi zvoni, priložna je k svakakovomu poslu, zdrava kako riba i božo obična. Njoj nefali sreću mné. Pak, ako vam je žal, ako drago, on mladić je nekaka cvenjina, šperlenta, niš ni murve. Vavek mu je virjina va zubeh a klobuk na stran, a kopat ne, traje vezat ne, blago prigljedat ne: tako ča bite s takovem zetom?

L. To je sve tako Mare moja, al govore ljudi, da prva sreća puna vreća. Nehore on vam zna talijanski, pak bi kakov list pisal, al pismo na sud, a to bomo lepega krajcara nosi. Podešta ga silu rad ima zato. I tudeško da nekoliko ume.

M. Ala kuma Luce ni toga toliko ne. Ter i ja razumem talijanski, zač sam tolika leta va Pule bivala, kako znate, al on ni vredan dve besedi dobro složit. Morebit štronjca koliko i nemški, al je puno treba, dokle se dobro navadi pisat. Pak govore naši muži, da te zibrat drugega podeštata, i da će se morat sve hrvatski pisat. Ča bi ouput bilo iz vašega narečenega zeta, kad ni vredan pisat po našu?

L. Tako ja budi, pravo imate. On put bim ga mogla pod staklo spravit za figuricu.

M. Ne nego va kotac onakovega delavca, kakov je on. Nezamerite draga Luce, da vas neč pitam: kako vam je za on skadnjić?

L. Ej ča vi pitate: Moj pokojni je još pred desetimi leti bil bratu si pravdu zapel, pak ni ni danas pukla. Oba su bili ovrgli teštamenat, i niš ni valjalo, ča je komu bilo zapisano. Koliki stroški, koliki puti na sud, i svedoki i prisoge, i sve to još ni dosta. Za sirotsko nijedan nemari.

M. Najbolje bi bilo, da vi Luce zamete jednoga čoveka od komuna, a dever vam drugega, pak da se na lepem načinite. To će vam bolje prit.

L. Dobro bi to, da imamo pravo razumnih ljudi. Ter je tako i nekada bivalo, al sada je drugačije. Sit lačnomu neveruje.

M. Tako je, tako, drago moje! Po rake dive, kako vam je lepo ušvena ta stomanja. To je trebe da na makinu delano.

L. Ni, ne Mare! To je moja mala ušila. Nebože već kasno večer iglu v ruke zame, pak tako sve čagod zašije. Smo se hvala Bogu pravo lepo okrpale. Ljudi se s njim hvale, zač joj gre od ruki. Ove dni je skrojila opleće za Katicu županovu, i sinoć je sputila jednu bogovicu za Tonkinega anjelića.

M. Draga Vi, ča je ta *bogovica?*

L. Bože moj, pak tega neznate. To je stomanjica za malo dete, kada umre.

M. Viš malo, tako ja budi sam bila već pozabilla. Znate, da va tujeh mestoh to sve drugačje zovu. A kade vam se je héi navadila tako lepo šit?

L. Nehore va Hrvatskem pul bratu. Tamo da većn sela imaju učiteljicu, pak da se va škole vade žensko delo.

M. Božo moj, ter su i ovuda hrvatski govori, pak tega ni nego po gradeh. Tamo va Hrvatskem morn bit i ženskeh va raprezentancah, kada su takove škole odlučili.

L. Nehore ni tamo, da se ženska nemeša va komunske stvari, nego gospoda da su pametneja od naše.

M. To ja to! Zač pul nas podeštarija nemari ni za mužku decu pravo. Koliko bolje plaće bi po svetu imeli naši zidari i kljosari, da znaju sami kakov plan storit i na harte ča zmerit. A ovako moraju iz vrha dole pljunut pul zid, da vide, ako jim ravno gre.

L. Joh mu nebudi, ter pravo govorite. Juh mane! Mare moja, kompir će mi se razpost i bob mi je zalet. Bog s vami, dajte se još videt.

M. Bog! Težko već ov mosec.

Književne viesti.

Slavna „Matica Hrvatska“ razposlala je i ove godine svoje godišnje (1877) knjige svojim mnogobrojnim članovom. Lani, progoviv o matičinih knjigah, nemogosmo jih već iskreno pohvaliti i toplo preporučiti našim slovanim čitateljem — tako bijahu krasne i poučljive. Ali što da rečemo o ljetošnjem matičinu daru! Smatrali jih s koje mu drago strane, moramo priznati, da je ljetos „Matica“ napredovala toli u izboru, koli u obliku svojih izvrstnih knjigah, te uprav iznenadile svoje članove. Pet knjigah, pet biserah u našoj novijoj literaturi! To je eto sve, što možemo o njih reći. Jedna je izvorna, a četiri druge prevodi iz stranih, il našemu srodnih jezikah. Da počnemo s prevodi, prva jest: **Iz maloga sviota**, roman iliti pripoviest od *Gustava Pflegera Moravskoga*, preveo iz češkoga jezika na hrvatski *Ivan Gostiša*; druga: **Pjesnik i sviet**, pripoviest od J. Kraševskoga, preveo iz poljskoga *Ivan Broz*; treća: **Pavao i Virginija**, pripoviest od *Bernardina St. Pierre-a*, preveo iz franceskoga *August Šenoa*; četvrta: **Nahod Franjo**, seoska pripovjedka od George Sand-a takodjer iz franceskoga. Te se četiri pripovjesti proslaviše na osobiti način u narodah, za koje su bile pisane, pa će se sigurno i u Hrvatah, za koje su evo uprav prevedene. Nebi nikad svršili, kad bi htjeli pojedince navadjati divne krasote tih četirih knjigah, koje se tako sladko čitaju, da se nemožeš od njih odcjepiti. Dočim te ovdje razblažuju opisom naravskih krasotah i crtanjem svih tajnah čovječjega srdca, te ti drugdje razsvjetljuje um prilikami iz čovječjega života, kao da si proputavao pol svieta te sám čuo i vidio sve, što se tu priča i pripovieda. A u tom baš i stoji korist, koja se vadi iz čitanja romanah, kad su pošteni i probrani, kao što su ovi. O tih petero knjigah prvu ostavismo navlas, da progovorimo o njoj ovo na koncu; ali kako da ju ocienimo i kako da preporučimo! Ako bez onih četvero prvih mogu biti i Francezi i Česi i Poljaci, pa i Hrvati, to bez ovo zaduje nemože i nesmije biti nikako ni jedan pravi Hrvat, komu je mila ova krasna domovina, koju nam je Bog dao i za koju smo dužni živit i umrieti. Toj je knjizi ime: **Prirodni zemljopis Hrvatske**, sastavio *Vjekoslav Klaić*, kr. gimnazijalni Profesor u Zagrebu. A to je opis naše domovine, kako je jo gdje Bog ukrasio i nakitio u njezinu kopnu i moru, u njezinu podnebliu i zemlji, u njezinih gorah i planinah, šumah i perivojih, ravnicah i krših, riekah i jezerih, studeni i toploti, rastlinah i plodovih, bilju i životinjah. Pa sad i opet pitamo, jeli moguće, da bude ikoji Hrvat bez te knjige, u kojoj vidi svoju domovinu kao u zrcalu? To je doista najljepša i najvažnija knjiga, što ju je dosad štampala „Matica Hrvatska“. Kad ju čitaš, čini ti se, da čitaš pjesmu tako je sve u njoj opisano divno i čarobno, a ipak to je strogo znanstvena knjiga. Sva je prepletena mnogobrojnimi slikami i sličicami, veoma ukusno izradjenimi, a na koncu ima veliku prirodnu mapu hrvatske zemlje, na kojoj vidiš njezine visine i nizine, njezina brda i ravnice, njezine rieke i vode, plitkost i dubljinu morsku itd. Jedino, što ti još na njoj želi oko viditi, jest Bosna i Hercegovina, bez kojih nije popunjena, nije zaokružena onako, kako ju je Bog zamislio i stvorio. — To su eto knjige, što jih je od nedavna „Matica“ razposlala, te koje mi preporučamo što toplije našim štovanim čitateljem.

×

Još imamo da preporučimo jednu veoma važnu knjigu, koja je dakako namienjena samo našim mornarom i pomorskim kapetanom, ali bez koje nemogu biti ni naši književnici, a ni ostali izobraženi ljudi. A to je Babićevo **Nazivlje koritah i jedrilah broda** u hrvatskom, njemačkom i talijanskom jeziku. Gosp. Babića, privr. ravnatelja kr. nautičke učione u Rakru, već naši čitatelji poznaju po njegovom *Mladom mornaru*. Iz te se knjižice vidi, da se može i danas na moru hrvatski zapoviedati kao što se je i u stara vremena, kad su još po jadranskom, onda zvanom hrvatskom moru, jadrili hrvatski ratni brodovi. Štampana je u „Primorskoj Tiskari“ u Kraljevici, te se može dobiti za samih 20 nvč. Uz istu se cienu može dobiti i štampana na cielom arku kao na ploči za uporabu školam.

×

Tko ljubi narodnu muziku i roljan je upoznati se našimi domaćimi napjevi, neka se predbroji na **„Jugoslavenske napjeve“**, što jih je sakupio gosp. Franjo Kuhač, po svih hrvatskih zemljah i okolo njih. Svaka tri mjeseca izaći će izpod štampe svezak sa 100 napjevah. Svega ima do 1700 napjevah. Četiri svezka 5 forinti. Gospodin Kuhač stanuje u Zagrebu na Ilici.

Različite viesti.

Fran Krežma, mladi hrvatski umjetnik na gusłah, imao je u petak 8. o. m. u redutnoj dvorani koncert. Premda je iste večeri bilo i neko čitanje u dvorani Minerve i koncert u Šilerova družtvu ipak je Krežmin koncert najbolje uspio i najviše je ljudi na njem bilo. Ovudnji talijanski listovi složno hvale mladoga umjetnika i sestru mu Anku.

Cezar Biasini Riečanin, žakan tršćanske biskupije, umro je u svojem rodnom gradu. Bijaše miran i pošten mladić; sirota hez otca i majke. Ostavio je dvie neoskrbljene sestrice.

Pišu nam iz Baške. Nepobitna je jer istina, da je Hrvat sposoban za svaku radju, pa da bi i daleko dotjerao, kad bi slodue naobrazbe u svakoj straci zanj bilo. Tako je naše gore list g. Antun Kuslan iz Novog mjesta pravo umietnički pozlatio veliki oltar župne crkve u Baški, te je i sav popravak i radnju, osobito što se rezbarije tiče, na obće zadovoljstvo izveo. Kanimo se dakle kojekakvih tudjih i odtudjenih vjetrogonjah, a njegujmo domaću umjetnost.

Cislitavski prorněnn i Dalmacija. Odbor carevinskoga vieća u Beču odobrio je 75.000 for. ustanovljenih u državnom proračunu 1878. za putevo u Dalmaciji, za most na Cetini kod Trilja f. 10.000, a drugih 10.000 za most preko Zrmanje kod Obrovca. Za vode odobreno je samo 2.400, a izbrisano je iz proračuna 30.000 f. za put od Svete Trojice do Crnegore

Koliko ima Austro-ugarska vojske. Austro-ugarska vojska dieli se na *redačku vojsku* i na *domobranstvo*. Redačka vojska sastoji iz *pješačtva, konjaničtva, topničtva, obkopničtva, mjerničtva, zdravstva i vozotajstva. Pješačtvo* ima 80 linijskih pukovnijah, svaka pukovnija 5 *bojnih* i 1 pričuvni batalijun, svaki batalijun 1000 momakah, dakle 480.000. momakah. Vrh toga spada k pješačtvu 50 lovačkih batalij. po 1000 momakah svaki, dakle 50.000 momakah. Dakle sveukupno 530.000 pješakah. — *Konjaničtvo* broji 15 pukovnijah *dragunah*, 15 pukovnijah *husarah* i 11 pukovnijah ulanah dakle 41 pukovniju po 1000 momakah svaku, sveukupno 41.000 Konjanikah. — Topničtvo ima 13 pukovnijah, svaka pukovnija 13 baterijah, svaka baterija 6 il 8 topovah, sveukupno 1183 topa. Vrh toga 12 tvrdjavnih topničkih pukovnijah, (kod g., 10. i 11. nahodo se gorske bitnice). — *Obkopničtvo* ima 1 pukovniju, ova 5 batalijunah, svaki batalijun 1000 momakah, ukupno 5.000 momakah. — *Mjerničtvo* ima 2 pukovnije po 5 batalijunah svaka, batalijun po 1000 momakah, sveukupno 10.000 momakah. *Zdravstvo* ima 23 odjela. — *Vozotajstvo* (Fuhrwesen) ima 36 satnijah u miru,

nego li školu, jer od silne vlage svi zidovi suze, a da i s poda voda kaplje. Koliko je to zdravlju učitelja i djece škodljivo! Sada se doista nešto čini, da se ta vlaga prepreči, al se bojim, da neće to uspjeti. Zidovi bi morali bit možda od temelja sa cimentom zidani, a ne samo izvana s njim obučeni, kako se učiniti namjerava. Školska soba k tomu nije dosta svjetla, jer tri prozora s jedne strane nisu ni razmjerno dosta velika, pa jedan i onako imao bi bit zatvoren radi kaljužine, koja se iz susjedne kuhinje tamo steče.

Klanjci nisu školi najveći prijatelji, ali nisu njoj ni protivni odkad vile, da jim djeca u školi uzalud vremena negube. Sadanji učitelj mnogo se trudi i okolo voćarstva iliti gojenja žira, te ima liepo uredjen školski vrt, gdje se djeca praktično vježbaju, kako jim voće saditi, kako obrezavati, cepiti itd. Šteta, da jih ima još mnogo, kojim je miliji bukvić nego li jablan, kruška, črešnja ili šliva, premda od bukvića samo jedan put kakovu korist imati mogu, a jablan i kruška koristiti bi mogli njim i njihovoj djeci. Nadamo se da će i u tom krenuti na bolje. *)

Zagreb *6. veljače 1878.*

Tko s bliza motri rad „Hrvatskoga Doma“, priznati će, da reda, kakav je sad, nije još bilo u našem družtvu odkad stoji. Broj članovah poskočio je za polovicu. Novinah ima preko trideset. Redovitim plaćanjem članovah — čega dosada nije bilo — i podporom prijateljah družtva taj broj će se pomnožit a s njim i družtvena knjižnica.

Pred nekoliko danah imalo je družtvo glavnu skupštinu u kojoj je medju drugim bilo na redu i imenovanje počastnih članovah. Po predlogu uprave zaredilo se po svoj hrvatskoj zemlji, te izabralo u svakoj pokrajini po jednoga odličnika i rodoljuba da bude družtvu zagovornikom u onom dielu naroda. Trokratnim „živio“ bijahu imenovani preuzv. biskup Štrosmajer, preuzv. biskup Dobrila, pop Miho Pavlinović, fra Grga Martić (u Bosni), velečast. J. Antunović (medju Ugarskimi Hrvati) a od braće Slovenacah g. J. Bleiweis.

Takvom izboru ne treba tumačenja. Već sama imena kažu što hrvatskoj mladeži najviše na srdcu leži.

U istoj skupštini izabrao se takodjer književni odbor za izdavanje zabavnika. Po onom što sam čuo, zabavnik bit će ove godine obilniji i uredjeniji od svih prošlih. Uhvam se, da mu neće manjkati predbrojnikah niti kod Istranah.

*) Hvala ti, gospodine, da si i toliko spomenuo. Kad nam vremena dotečе, još ćo bit pisarijo o toj školi. Za sada pustimo neka se zidori sušе i občinski račun tamo u red spravo. Ured.

Prekjučer priredila nam je uprava, uza sudjelovanje akademičkoga pjevačkoga družtva „Hrvatska Lira“, krasnu glasbeno-deklamatornu zabavu u slavu tristogodišnjice glasovitoga hrvatskog sitnoslikara Julija Klovija. Program bio je sastavljen iz samih hrvatskih komadah, po tom je i zabava bila čisto narodna. Evo vam ga: Till: Narodna Ouvertura, svira orkestar: Iv. pl. Zajc: „Klovijeva himna“ spjevao A Kovačić, pjeva sbor; Strebinger: Varijacije o hrv. narodnih pjesmah, solo za piston; I Mažuranić: „Harač“, deklamacija; Eisenhuth: „Ustaj rode“ riječi od P. Markovića, pjeva sbor; Pokorny: Hrvatska poputnica, posvećena „Hrv. Domu“, za orkestar; A. Šenoa: „Strmogled“ deklamacija; Iv. pl. Zajc: „Piev hrv. djakah“ pjeva sbor; Švare: Hrv. četvorka, svira orkestar; Vj. Klaić: „Na Nehaju gradu“ pjeva sbor; Briza: „Poputnica Banovca“ svira orkestar.

Svi ovi komadi bili su točno izvedeni i popraćeni burnim pljeskanjem gostih i djakah. Kad se došlo na Grasséovo potpouri, oduševljenje bilo je obćenito. Glasbu se pratilo pjevanjem. Isto je bilo i kod zadnjeg komada. Klovijeva himna, Grasséov potpouri, Piev hrv. djakah, Na Nehaju gradu i poputnica Banovca morali se opetovano svirati ili pjevati.

Slične večeri još nisu doživili djaci na ovom sveučilištu. Prostorije su bile dubkom pune. Počastila nas svojim posjetom sva zagrebačka inteligencija. Bilo je tu profesorah i književnikah, odvjetnikah i činovnikah, pače i aristokratah. A i liepi spol nam je pokazao koliko znade ceniti narodne velikane. Gostovi su ostali dok je trajao program, do ponoći, a djaci se još dalje zabaljali pjesmom i veselim razgovorom.

— Mi Istrani se možemo hvaliti što duša svemu ovomu, o čem sam pisao, jest „naše gore list“: Ivan Milčetić iz otoka Krka, ovogodišnji predsjednik „Hrv. Doma“. On je sa nekoliko članakah probudio ovdješnju mladež, on ju skupio pod jednu zastavu, on prvi potaknuo i misao, da se proslavi tristogodišnjica Klovijeva u Hrvatskoj i on najviše doprinesio liepom uspjehu ove zabave. Živio!

Istranah ima nas na ovom sveučilištu šest. Dakle sa svim tim, što mi neimamo svojih hrvatskih školah, što kod nas puk nije probudjen, kako u Dalmaciji, ipak nas ima dva put više nego Dalmatinacah. *)

Oprostite, da nismo dali štampati cieloga članka. Naša Sloga piše poglavito puku, a njemu potrebno znati ob onih drugih stvarih ništa. Osim toga, za vašim zazivanjem bi i drugo zvano, možda i treće, pak „pokretom“ nebi kraja ni konca.

Drago će nam biti, ako se češće oglasite i holjim hrvatskim jezikom. Ured.

Iz dolnjega Zemuna na Notranjskom.

Piše nam kmet da je na 16. januara o. g. sakupljen bio u Bistrici občinski savjet radi nekoga novoga mosta, što se ima zidati pri Trepčanah. Porečki Odbor obećao je 600 for. pomoći, ljubljanski 1000 for., a 350 for. da bi dala županija Jablanac, koja jih u zalogu gotove ima. Ostali trošak morao bi se pokriti nametom od 10% na poreze. Naš dopisnik govori, da taj most nije od prave koristi nego Zabićam, i gospoštini na Bubnju, i da bi se uz njega morala još dva mosta graditi. Potrebniji da bi bio most pri mlinu gosp. A. Samse, jer bi koristio ecloj Podgori, to jest, Kuteševu, Jablancu, Trepčanam, Vrbici, Vrbovu i Jasenu, i dvim vasim novogradskoga suda najme Podgrajam i Zabićam.

Kućanci govore neka se pod goru cesta potegne iz Trepčanah na Kuteševo i dalje u Podgraje. Ta cesta bi manje stojala i onda nebi trebalo graditi onoga mosta, koj će požreti više tisućah forinti.

Naš dopisnik preporuča visokomu zemaljskomu Odboru u Poreču, da uzkrati pomoć, koju je obećao, jer da prave koristi neće biti od onoga mosta. I mi preporučamo, da se cela stvar još jedanput razvidi, jer znamo, da mnoge obćine silu božju troše u manje potrebite stvari, a zapuščaju ono što jim je krvava sila učiniti.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. veljače 1878.

Ovih su danah oči svega kolikoga svieta uprte u Rim, gdje je dne 7. t. mjeseca preminuo jedan od najslavnijih muževah našega vieka, naime papa Pio IX., pa gdje se za koji dan ima izabrati vriedan mu i dostojan nasljednik. Nego o tom velikom dogadjaju ima posebon članak u današnjem broju, zato nećemo ovdje spomenuti drugo, nego da će se Kardinali sastati već u ponedeljak, da obave po starom običaju izbor novoga pape.

Drugi slavni grad, u koji takodjer gleda ovih danah sav svieť, jest divni Carigrad, druga i posljednja prestolnica pitomosti staroga vieka, a od 400 godinah taborište krvoločnih Turakah. Tu su se stvari odskora tako promienile, da im se čude prijatelji i neprijatelji Turakah. Turci siti lažljivih engleskih i magjarskih omanah i obećanjah, bacše se dušom i tielom u naručaj svojih predobitnikah Rusah. Englezi se groziše Rusiji najosvetnijim ratom, ako se osudi još jednom zamahnuti na njihove zaštićenike Turke, pak su već njihovi ministri bili dali i zapovjed floti, neka ide u Carigrad, a kad tamo Sultan joj nehtjede dati dozvoljenja, dapače joj zaprieti, ako se makne da će dati sa obalah na nju strieljati. Što se je dakle dogodilo? Dogodilo se, da su se Turci i Rusi ne samo pomirili, nego i sprijateljili tako, da su si obećali medjusobnu pomoć i obranu proti svakomu drugomu vanjskomu i nutarnjemu neprijatelju. Taj dogadjaj je takov i tolik uspjeh ruske diplomatičke hitrine, da mu se sad sav svieť čudom čudi. Tim preokretom u iztočnom pitanju Gorčakov je na jedanput razoružao i Engleze i Magjare, koji sad neznaju, bi li se više jedili na Turke il na Ruse. Još prije nego li se to doznalo, Andrássy bijaše predložio, neka se mir med Ruskom i Turskom utanači u navlašnù sastanku zastupnikah svih europejskih velevlastih. Ruski prvi ministar Gorčakov je na to pristao, pak se ni sad neotimlje toj Andrássy-evoj misli; ali svaki vidi, da taj sastanak, ako se ikad obistini, neće imati druge zadaće, nego podpisati ono, što su već Rusi i Turci medju sobom uglavili. I tako je Rusija ne samo na bojnom, nego i na diplomatičkom polju sjajno porazila sve svoje neprijatelje. Istina, veli se, da će Engleska i po sili u Carigrad, ali u tom slučaju, kako joj je sam Gorčekov javio, naći će tamo i rusku vojsku, pa onda bilo što bilo. Tim joj je htio reći, da je gotov i s njom rat voditi, ako uztreba. Svaki si može lahko misliti, kako sad engleski ministri i engleski narod, pucaju od jedi, jer sami nemogu zagrizti u tu grku jabuku, a pomoći ni odkuda. Što će dalje biti, to ćemo znati drugi put kazati. Mir i primirje med Ruskom i Turskom podpisalo se zadnjega dne prošloga mjeseca. Po uvjetih tog mira, Turska je sasvim u ruskim rukama, koja sad po ruskoj zapovjedi šuti i govori, radi i miruje. Da, i Grci se najzad domisliše, da imaju nešto tražiti od Turakah, pak silnom hukom prekoračiše tursku granicu baš onda, kad su se već bili Rusi s njimi pomirili; ali to bijaše prekasno pak su se morali vratiti zadovoljni s obećanjem, da će se na gori spomenutom sastanku i oni u obzir uzeti.

U ostalom svietu, pa i kod nas u Austriji, ništa nova. Kod nas si još uvjek taru glavu nagodbom toli u Beču koli u Pešti, a da baš nitko nezna, hoće li ju i kada dovesti konca, poslje cielih dviuh godinah mučnà prepiranja i natezanja. A što je s našimi ministri, koji ljehu ono odstupili? Po želji su Carevoj opet sjeli na svoje stolice, pa evo vladaju i gospodare kao i prije. Povrativši se da su izjavili nadu, da će zastupnici popustiti, a najbrže da se nevaraju, samo što će morat čekati, dokle zastupnici najdu zgodnu priliku,

---

jedni susedi, vinu (vendar) braneči propoved na zvanihi, da vinu Gologoričani nisu smeli pasti proz dopuščenja Krbunac v Goretin, zač je vazda Krbunski bil, i takojo arbadige (oni iz) Gole Gorice nisu nigdari mogli past na Goretin; i, kada koli su našli živine njih, vazda su ih rubali jedna marku i soldini malih 40. I tako vsa ta gospoda potvrdiše, i da sa ima tako i naprod obdržat, kako je od starih prišlo, a na Stančici imeše tu dvor i gumno župan Jakov Konšić s Krbun; I to vse provaše Gologoričani i Krbunci pismi imenjem i dobrimi muži dežeelskimi verovanemi, ki vsi ondi prisegoše, i rekoše, da je šasto pravo i ravno kuda su poljali, da je pravi termen od kunfini moju Boljunci i Pićanci, i ostalimi mesti i komuni, ki onuda jesu okolu. I tako vse njih stare listi potvrdivši, vratiše, propisavši, gospoda sebi shranišе i vsakoj strani listo pisašе jezikom hrvackom i latinskom, a sebi gospoda shranišе jezikom nemškom; i jednoj i drugoj strani oznaniše, da, ka koli stran bi teh termeni ne obderžali, ona stran zapade peno marak 300: gospodinu knezu 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I tako vsi ti komuni idošo vesolo domov, da so tako s mirom sjediniše na teh razvodeh, i tako storeno bi. I tako so vsa gospoda vratišе i deželani v Gologoricu.

IV. I bivši v jutro poli maši, sedoše vsa gospoda na britofu *) pod smokvu črnicu, a drugi pod brest za Kubu svetoga Petra, i tako ondi stari Pazar prosi gospodina kneza i vse gospode od strani svojo vasi Gradina, da bi mu niku milost storili od teh zavod, ke su včera storili, da bi takojo njega kmeti mogli ostat; i ako vi toga nepopravite, tako je meni mojo kmeti zgubit, i vas moju ostavit. I tako gospodin knez, i gospodin Markez i vsa gospoda velik čas svečaše, i poslaše vnpet po vse to komuni više imenovane; i tako pridošo i prizvaše župana Petra z Gologorice, i vas komun, keh bišе tada kmet 160. I tako gospodin Filip Macić sluga govoraše od strani gospode: Župane, i vsi susedi, i vi gospodin Menart, gospodin knez i gospodin Markez i vsa gospoda proso od strane teh zavod, po keh smo včera jezdili, to je pokazano oda vse ovo gospodo po listeh imenjem i starci ki su znali pravdu i razvodi, da sto pravo peljali, i tako vam je obrejeno, da je vaše po listeh, ki su pisani vsakoj strani, i vsem tem komunom, ki vsi okolu s vami kunfinaju, kako je budete sada videli; dà koliko ova uboga vas Gradina nemore ostat na složbi svoga gospodina, zato prose, da im se nikoliko popravi.

*) Britof, znamenuje: pokopališče, cimiter.

I ta župan, i vas komun Gologorice velik čas svečaše, da vse to, koliko godi stvori gospodin knez, i vsa ta gospoda, a navlastito naš gospodin Menart, da su dobrovoljni, koliko narede, da ote pri tom ostat večnim zakonom. I tako obredišе. I gospodin Filip Macić govoraše: ova gospoda jesu tako naredili, i ote, da bude tako: najprvo ote, da bude vaš termen i kunfin meju vami i Gradinci, kako stoji veli breg, i na njem visoko cerje, i tu je termen i kunfin Boljunski, i tako od cerja na mali brežac, i tu gre jedan put prek njiv v Gradin, a drugi prek rupi na brestovo brdce, i tako ravno opodce pod breg krbunski, na kom su vinogradi, i ravno odtu poli potok k malinu brdekomu, i do tu da bude. I tako storeno bi. I tako bišе dobrovoljni gospodin Menart, i župan, i vas komun Gologorice, i i gospodin Pazar svojimi kmeti. I ta gospoda vsem komunom okolu oznaniše, i pisašе listi vsakoj strani jezikom latinskim, i hrvackim, a gospoda sebi shranišе jezikom nemškem. I ka koli stran bi prestavili ali odstavili imenovane termini, ona stran zapada peno marak 300: gosp. kuezu Pazinskomu 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I vsi ti komuni mogu pasti va dne, jedni do druzih, a v noći na svoj termon ležati; i ka koli stran bi se našla v noći pasući prek teh termeni, ona stran zapada onomu komunu pol marki, soldini 20 maleh, arbadige jedna marku, soldini 40. I tako vsi ti komuni idošo vesolo domov, da se tako s mirom na teh razvodeh sjediniše, i tako storeno bi. I tu prosi gospodin Bilalm markez gospodina kneza i vse gospode, i vseh deželani, da poju razgledat i razvodi stvorit k *Plominu* i *Labinu*, kako je onomadno rekal. I tako posla listi v Labin i Plomin, da pridu jutri na razvodi, i vas komun plominski, i da prnesu pisma i pravice, i starci da pridu, ki znaju pravdu i razvodi meju Kožlakom i Kršanom i Šunberom; i prosi gospodin markez pred gospodinom knezom, i pred vsu gospodu gospodina Filipa Macića, da prnese svoje pravice i pisma, i da pridu starci, ki znaju pravdu i razvodi.

V. I bivši v jutro poli maši, idošo vsa gospoda poli jezero putom, i tako pridošo na Kršansko, i tu pride s Kožlaka župan Kirin i Anton, i vas komun; s Kršana župan Jakov, i Anton, i vas komun; s Plomina sudac Brnaba i Juri, i Kuzma i Baštijan i vas komun; od Labina sudac Lupetin i Rumin i Sidar i Petroš i vas komun; od Šumbera župan Valentin i Kirin i vas komun.

(Dalje drugi put).

da se rieše svojih već u tom izuščenih riečih. I u Beču i u Pešti zastupnici zapitkuju ministre, da što taj Rus misli i da li nije već došlo doba, da mu se naviesti rat; al i u Beču i u Pešti dobro znaju, kad nisu do sada, da je sad kasno, htjeti dati drugi pravac naravskomu razvoju izložnih stvarih.

ŠTO IMAŠ POSLOVATI SVAKOGA MJESECA
u vinogradu, u vrtu i u voćnjaku.

MJESECA VELJAČE.

Veljača je mjesec u kom poljodjelac toplu peć ostaviti ima, te se latiti ozbiljnu posla okolo svoga gospodarstva; jer pravo veli naš hrvatski poljodjelac: Ako oko polovice ovog mjeseca sunce sija, bit će desta vina; žita, voća itd. Ja svega toga našim hrvatskim poljodjelcem iz dna hrvatskog srdca što toplije želim! Još jednom: Božo dnj!

Za Vinogradara. Neka se obavi, što se nije u siečnju dalo.

Trsje (panji) zakopano, zemljom ili slamom omotano, treba odkopati i odmotati i to onda stopram, kad se više nije treba bojati mraza ili drugih nepogodah vremena.

U zaklonjenih mjestih počmi rezati, od dobrih vrstih čokoća pravi ključe. — Kod nas u Dalmaciji i Istriji jur su većim dielom mnogi napredni gospodari svoje vinograde obrezali. Tko toga učinio nije, neka se sad požuri, jerbo je još u dobi.

Upozorujem te brnto, da kod rezitbe čokota (panja) paziš na jako, zdrave i plodne rozgve; kadkad se događja, da su drobnije rozgve plodnije od jakih. Ovakove mogu imati za rod dva lucna (savija a) i dva reznika, dočim se inače ostave samo kratki reznici i to najviše tri.

Zato treba napredna poljodjelcu prigodom rezitbe pred očima imati ovo glavno pravilo; isto nam (pravilo) preporuča glasoviti vinogradar *Babo*. On kaže: da se ima paziti *na zemlju* kakva je, zatim na *vrst čokota* i napokon kakve su *žile*.

Gdje je zemlja plodna, tamo treba lozu na duže rezati, jer se bujna brana na kratkoj mladici neće moći razmierno razdieliti; usuprot na mršavu pako zemljištu treba opet kraće rezati; jerbo slaba brana neće dovoljna biti, da prehrani sve čestice, koje su na drugoj mladici iztierale.

Ima nekih vrstih čokota (panja), koje vrlo mnogo u rožđje tiera; čim više čokot u rožđje tiera, tim ga treba na duže rezati, a što manje rožđja tiera, tim kraća treba da je rezitba. Čokot, koji ima bujno i debelo rožđje, tada ima i veće grozdove i krupnije jagodice. Pogledajmo n. p. *graševinu*, ona se reže drugčije nego li prava *crnina* itd. Ali ovdje, veli Babo, nije dostatno samo na vrst čokota paziti, već se ima u obzir uzeti i zemljište; jer ima jake zemlje na kojoj gori rečena vrst grožđja t. j. graševina vrlo bujnu lozu poljera, da je onda prisiljen vinogradar istu rezati na duge reznike; na suprot *crnina, kraljevina* itd. na slaboj zemlji slabo rožđje daje, zato je treba kraće rezati nego, na onoj zemlji graševinu.

Iz sveg ovog što po glasovitom vinogradaru napomenuh, možeš brate ovo ovo pravilo sastaviti: *„da na jakoj i plodnoj zemlji možeš uvjek na duže rezati, jer na ovakovom zemljištu tiera čokot jako i bujno rožđje, dočim u drugom slučaju obratno.“*

Još te upozorujem, da kad čokot (panj) režeš, imaj vazda pred očima lanjsku godinu, te onđje, gdje je jako i bujno rožđje, reži na duge reznike; nasuprot slabe čokote vazda obrezavaj na kratke reznike, makar se i protivito trojim običajnim načinom rezitbe.

Gdje čokot (panj) ima slabije rožđje, onda su i žile one godine slabije; jer čim ti više očiju na rezniku ostaviš, a žile ih hraniti ne mogu, tim više upropašćuješ i sam čokot (panj).

Ja te opet svjetujem, da se ovog pravila držiš, jer se pokajati nećeš, budući sam ga se ja sam držao i uvjek dobrim uspjehom. — Doder iskreni savjet prijatelja i brata Hrvata poslušaj. — Grebenice jednogodišnje i ključco do četiri godine treba rezati na kratke reznike.

Što je zimi pozeblo, ima se tik stabla odrezati, i drugčije do zdravoga oka. Odrezati so ima rozgva iznad oka dosta visoko (1—2 palca), da se oko ne posuši ili od kiše ne zalije.

Dalje ako je štogodj suhoga, tada se odreže ili pilom, odpili i napokon se kora čokota ostruže. — Rezati se ima prije nego jo trs (panj) na omezdrio, a te je dakle jesen ili rano pramaljeće.

Takodjer se i oni trsovi na kratko režu, koji su postradali od tuče (grada).

Pri koncu te još upozorujem, da priredjuješ i prekapaš zemljište za novi nasad ili nov vinograd.

Za voćara. Ako prošli mjesec nisi mogao u voćnjaku raditi zbog raznih nepogodah vremena, a ti sad nastoj mlade voćke presadjivati u suhu i u sipku zemlju.

Ovo je sad potrebno činiti zato, što mezdra nije u životu, tim većma će presadjivanje sigurnije biti, ako su jame još u jeseni izkopane bilo

Zatim okopaj i gnoji voćko sa mješancem-gnojem ili ubranim po cestah i grabah tako, da ti gnoj bolje k žilam dodje. Čisti voćke od mahovine (malha); struži staru koru; kreši voćke.

Ako nisi koštice od *višanjah, trešanjah, kajsijah, bresakah, šljivah,* i *bajamah* (mandulah) prošloga mjeseca posijao, posij ovoga mjeseca. — Žive ograde, ako je ikako moguće, treba ostrići, dočim prazna mjesta valja pograditi. Presadnice treba saditi. Cepljenje (okuliranje) trešanjah, može se već započeti i to stopram, ako se jo okopnilo.

Za vrtlara. Je li u vrtu okopnilo, i zemlja se malo posušila, tada odmah daj nekoliko gredicah prirediti, pa posij salatu, celer, mrkvu, peršin, bieli luk; nasadi grašak i rani bob. — Imaš li klilo, to je sada hora nastala, da ga zasiješ.

Pri koncu mi je reći, da ću ti drugom prigodom uzpisat uzgoj gori rečenih vrtlarskih bilinah t. j. kako se sije i njegujo *salata, celer, mrkva, peršin, bieli luk, grašak i bob.* — Da si mi zdrav!

Tvoj brat i prijatelj

N. Vežić.

MARE I LUCE.

M. Kuma Luce ste videla kade moju kokošu?

L. Draga pustite me, ni me briga za kokošu ni za petelna, zač sam puna tuge i nevolje.

M. Tako će bit istina ča sam čula povedat, da vam se je kćerina ženitba razvrgla.

L. A je, kuma moja! Volela bim bila, da me črna zemlja pokrije, leh da mi se to pripeti. Tri leta mi je on pas nebogu maliću za nos vodil, pak mu je neki zlodej, Bog mi prosti grehi, va glavu skočil. To ti se je, drago moje, na jedanput od naše kući odbilo, i već ga ni blizu ni dugo na naša vrata.

M. Luce moja, pak zač bite se toliko žalostila? Vaša héi je delavica, da takove ni pod našemi zvoni, priložna je k svakakovomu poslu, zdrava kako riba i božo obična. Njoj nefali sreću mć. Pak, ako vam je žal, ako drago, on mladić je nekaka cvenjina, šperlenta, niš ni mrve. Vavek mu je virjina va zubeh a klobuk na stran, a kopat ne, trsje vezat ne, blago prigljedat ne: tako ča bite s takovem zetom?

L. To je sve tako Mare moja, al govore ljudi, da prva sreća puna vreća. Nebore on vam zna talijanski, pak bi kakov list pisal, al pismo na sud, a to bome lepega krajcara nosi. Podešta ga sila rad ima zato. I tudeške da nekoliko ume.

M. Ala kuma Luce ni toga toliko ne. Ter i ja razumem talijanski, zač sam tolika leta va Pule bivala, kako znate, al on ni vredan dve besedi dobro složit. Morebit stronjca koliko i nemški, al je puno treba, dokle se dobro navadi pisat. Pak govore naši muži, da te zibrat drugega podeštata, i da će se morat sve hrvatski pisat. Ča bi onput bilo iz vašega narečenega zeta, kad ni vredan pisat po našu?

L. Tako ja budi, pravo imate. On put bim ga mogla pod staklo spravit za figuricu.

M. Ne nego va kotac onakovega delavca, kakov je on. Nezamerite draga Luce, da vas neć pitam: kako vam je za on skadnjić?

L. Ej ča vi pitate: Moj pokojni je još pred desetimi leti bil bratu si pravdu zapel, pak ni ni danas pukla. Oba su bili ovrgli tešlamenat, i niš ni valjalo, ča je komu bilo zapisano. Koliki stroški, koliki puti na sud, i svedoki i prisege, i sve to još ni dosta. Za sirotsko nijedan nemari.

M. Najbolje bi bilo, da vi Luce zamete jednoga čoveka od komuna, a dever vam drugega, pak da se na lepem načinite. To će vam bolje prit.

L. Dobro bi to, da imamo pravo razumnih ljudi. Ter je tako i nekada bivalo, al sada je drugačije. Sit lačnemu neveruje.

M. Tako je, tako, drago moje! Po rake dive, kako vam je lepo ušvena ta stomanja. To je trebe da na makinu delano.

L. Ni, ne Mare! To je moja mala ušila. Nebože već kasno večer iglu v ruke zame, pak tako sve čagod zašije. Smo se hvala Bogu pravo lepo okrpale. Ljudi se s njum hvale, zač joj gre od ruki. Ove dni je skrojila opleće za Katicu županovu, i sinoć je sputila jednu bogovicu za Tonkinega nnjelića.

M. Draga Vi, ča je ta *bogovica?*

L. Božo moj, pak tega neznate. To je stomanjica za malo dete, kada umre.

M. Viš malo, tako ja budi sam bila već pozabila. Znate, da va tujeh mestch to sve drugnčje zovu. A kade vam se je héi navadila tako lepo šit?

L. Nebore va Hrvatskem pul brata. Tamo da voća sola imaju učiteljicu, pak da se va škole vade žensko delo.

M. Bože moj, ter se i ovuda hrvatski govori, pak tega ni nego po gradeh. Tamo va Hrvatskem mora bit i ženskeh va zaprežentancah, kada su takove škole odlučili.

L. Nebore ni tamo, da se ženska nemeša va komunske stvari, nego gospoda da su pametneja od naše.

M. To ja to! Znć pul nas podešlarija nemari ni za muško decu pravo. Koliko bolje plaće bi po svetu imeli naši zidari i kljesari, da znaju sami kakov plan storit i na harte ča zmerit. A ovako moraju iz vrha dole pljunut pul zid, da vide, ako jim ravno gre.

L. Joh mu nebudi, ter pravo govorite. Juh mane! Mare moja, kompir će mi se razpost i bob mi je zalet. Bog s vami, dajte se još videt.

M. Bog! Težko već ov mesec.

Književne viesti.

Slavna „Matica Hrvatska“ razposlala je i ovo godine svoje godišnje (1877) knjige svojim mnogobrojnim članovom. Lani, progovoriv o mnogih knjigah, nemogosmo jih već iskreno pohvaliti i toplo preporučiti našim štovanim čitateljem — tako bijahu krasno i ponešljive. Ali što da rečemo o ljetošnjem matičinu daru! Smatrali jih s koje mu drago strane, moramo priznati, da je ljetos „Matica“ napredovala toli u izboru, koli u obliku svojih izvrstnih knjigah, te uprav iznenadile svoje članove. Pet knjigah, pet biserah u našoj novijoj literaturi! To je eto sve, što možemo o njih reći. Jedna je izvorna, a četiri drugo prevodi iz stranih, il našemu srodnih jezikah. Da počnemo s prevodi, prva jest: **Iz maloga svieta**, roman iliti pripoviest od *Gustava Pflegra Moravskoga*, preveo iz českoga jezika na hrvatski *Ivan Gostiša*; druga: **Pjesnik i sviet**, pripoviest od J. Kraševskoga, preveo iz poljskoga *Ivan Broz*; treća: **Pavao i Virginija**, pripoviest od *Bernardina St. Pierre-a*, preveo iz franceskoga *August Šenoa*; četvrta: **Nahod Franjo**, scoska pripovjedka od George Snad-a takodjer iz franceskoga. To se četiri pripovjesti proslaviše na osobiti način u narodah, za koje su bile pisane, pa će so sigurno i u Hrvatah, za koje su ovo uprav prevedene. Nebi nikad svršili, kad bi htjeli pojedince navadjati divne krasote tih četirih knjigah, koje se take sladke čitaju, da se nemožeš od njih odcipiti. Dočim to ovdje razblažnju opisom naravskih krasotah i ertanjem svih tajnah čovječjega srdca, to ti drugdje razsvjetljuju um prilikami iz čovječjega života, kao da si proputavao pol svieta te sám čuo i vidio sve, što se tu priča i pripoviedа. A u tom baš i stoji korist, koja se vadi iz čitanja romanah, kad su pošteni i prebrani, kao što su ovi. O tih petero knjigah prvu ostavismo navlaš, da progovorimo o njoj ovo na koncu; ali kako da ju ocienimo i kako da preporučimo! Ako bez onih četvero prvih mogu biti i Francezi i Česi i Poljaci, pa i Hrvati, to bez ove zadnje nemože i nesmije biti nikako ni jedan pravi Hrvat, komu je mila ova krasna domovina, koju nam je Bog dno i za koju smo dužni živit i umrieti. Toj je knjizi ime: **Prirodni zemljopis Hrvatske**, sastavio *Vjekoslav Klaić*, kr. gimnazijalni Profesor u Zagrebu. A to je opis naše domovine, kako je je gdje Bog ukrasio i nakitio u njezinu kopnu i moru, u njezinu podneblju i zemlji, u njezinih gorah i planinah, šumah i perivojih, ravnicah i krših, riekah i jezerih, studeni i toploti, rastlinah i plodovih, bilju i životinjah. Pa sad i opet pitamo, jeli moguće, da bude ikoji Hrvat bez te knjige, u kojoj vidi svoju domovinu kao u zrcalu? To je doista najljepša i najvažnija knjiga, što je je dosad štampala „Matica Hrvatska“. Kad ju čitaš, čini ti se, da čitaš pjesmu tako je sve u njoj opisano divno i čarobno, a ipak to je strogo znanstvena knjiga. Sva je prepletena mnogobrojnimi slikami i sličicami, veoma ukusno izradjenimi, a na koncu ima veliku prirodnu mapu hrvatske zemlje, na kojoj vidiš njezine visine i nizine, njezina brda i ravnice, njezine rieke i vode, plitkost i dubljinu morsku itd. Jedino, što ti još na njoj želi oko viditi, jest Bosna i Hercegovina, bez kojih nije popunjena, nije zaokružena onako, kako ju je Bog zamislio i stvorio. — To su eto knjige, što jih je od nedavna „Matica“ razposlala. te koje mi preporučamo što toplije našim štovanim čitateljem.

×

Još imamo da preporučimo jednu veoma važnu knjigu, koja je dakako namienjena samo našim mornarom i pomorskim kapetanom, ali bez koje nemogu biti ni naši književnici, a ni ostali izobraženi ljudi. A to je Babićevo **Nazivlje koritah i jedrilah broda** u hrvatskom, njemačkom i talijanskom jeziku. Gosp. Babića, privr. ravnatelja kr. nautičke učione u Rakru, već naši čitatelji poznaju po njegovom *Mladom mornaru*. Iz te se knjižice vidi, da se može i danas na moru hrvatski zapoviedati kao što se je i u stara vremena, kad su još po jadranskom, onda zvanom hrvatskom moru, jadrili hrvatski ratni brodovi. Štampana je u „Primorskoj Tiskari“ u Kraljevici, te se može dobiti za samih 20 nvč. Uz istu se cienu može dobiti i štampana na cielom arku kao na ploči za uporabu školam.

×

Tko ljubi narodnu muziku i voljan je upoznati se našimi domaćimi napjevi, neka se predbroji na **„Jugoslavensko napjeve“**, što jih je sakupio gosp. Franjo Kuhač, po svih hrvatskih zemljah i okolo njih. Svaka tri mjeseca izaći će izpod štampe svezak sa 100 napjevah. Svega ima do 1700 napjevah. Četiri svezka 5 forinti. Gospodin Kuhač stanuje u Zagrebu na Ilici.

Različite viesti.

Fran Krežma, mladi hrvatski umjetnik na guslah, imao je u petak 8. o. m. u redutnoj dvorani koncert. Premda je iste večeri bilo i neko čitanje u dvorani Minerve i koncert u Šilerova družtvu ipak je Krežmin koncert najbolje uspio i najviše je ljudi na njem bilo. Ovudnji talijanski listovi složno hvale mladoga umjetnika i sestru mu Anku.

Cezar Blasini Riečanin, žakan tršćansko biskupije, umro je u svojem rodnom gradu. Bijaše miran i pošten mladić; sirota bez otca i majke. Ostavio je dvie neoskrbljene sestrice.

Pišu nam iz Baške. Nepobitna je jur istina, da je Hrvat sposoban za svaku radju, pa da bi i daleko doljerao, kad bi shodne unobrazbe u svakoj straci zanj bilo. Tako je naše gore list g. Antun Kušlan iz Novog mjesta pravo umietnički pozlatio veliki oltar župne crkve u Baški, te je i sav popravak i radnju, osobito što se rezbarije tiče, na obće zadovoljstvo izveo. Kanimo se dakle kojekakvih tudjih i odtudjenih vjetrogonjah, a njegujmo domaću umjetnost.

Cislitavski prorančun i Dalmacija. Odbor carevinskoga vieća u Beču odobrio je 75.000 for. ustanovljenih u državnom proračunu 1878. za puteve u Dalmaciji, za most na Cetini kod Trilja f. 10.000, a drugih 10.000 za most preko Zrmanje kod Obrovca. Za vode odobreno je samo 2.400, a izbrisano je iz proračuna 30.000 f. za put od Sveto Trojice do Crnegore

Koliko ima Austro-ugarska vojske. Austro-ugarska vojska dieli se na *redaćku vojsku* i na *domobranstvo*. Redaćka vojska sastoji iz *pješaćtva, konjaništva, topništva, obkopništva, mjerništva, zdravstva i vozotajstva. Pješaćtvo* ima 80 linijskih pukovnijah, svaka pukovnija 5 *bojnih* i 1 pričuvni batalijun, svaki batalijun 1000 momakah, dakle 480.000. momakah. Vrh toga spada k pješaćtvu 50 lovačkih batalij. po 1000 momakah svaki, dakle 50.000 momakah. Dakle sveukupno 530.000 pješakah. — *Konjaništvo* broji 15 pukovnijah *dragunah*, 15 pukovnijah *husarah* i 11 pukovnijah ulanah dakle 41 pukovniju po 1000 momakah svaku, sveukupno 41.000 Konjanikah. — Topništvo ima 13 pukovnijah, svaka pukovnija 13 baterijah, svaka baterija 6 il 8 topovah, sveukupno 1185 topa. Vrh toga 12 tvrdjavnih topničkih pukovnijah, (kod g., 10. i 11. nahodo so gorske bitnice). — *Obkopništvo* ima 1 pukovniju, ova 5 batalijunah, svaki batalijun 1000 momakah, ukupno 5.000 momakah. — *Mjerništvo* ima 2 pukovnije po 5 batalijunah svaka, batalijun po 1000 momakah, sveukupno 10.000 momakah. *Zdravstvo* ima 23 odjela. — *Vozotajstvo* (Fuhrwesen) ima 36 satnijah u miru,

i 72 satnije u spremi. — *Austrijsko domobranstvo* ima 62 batalijuna *pješačtva* po 1000 momakah svaki, 10 batalijunah streljacah, 20 batalijunah tirolskih streljacah, sveukupno 101 batalijun po 1000 momakah, sveukupno 101.000 momamah pješačtva; konjaničtva pako 12 dragunskih, 13 kopljaničkih i 2 tirolske streljačke pukovnije, dakle 27 konjaničkih pukovnijah po 600 momakah svaka, sveukupno 16.200 mom. — *Ugarsko domobranstvo* ima u miru 92 batalijuna, u spremi 124 batalijuna *pješačtva*, svaki batalijun po 1000 momakah, sveukupno 124.000 momakah; konjaništva pako (husarah i kopljanikah) 10 pukovnijah po 600 momakah svaka, sveukupno 6.000 momakah. Ukupna dakle vojna sila austro-ugarske monarkije broji okolo 900.000 momakah na kopnu.

Ruski trofeji. Kako su ruski listi proračunali, Rusi su u ovom ratu zaplenili preko 1,200 turskih topovah, a uhvatili 160,000 turskih vojakah, medju timi 30 Pašah iliti generalah. Ovamo se nebroje bolnici i ranjenici, što su jih našli u Karšu, Sofiji itd. — Srbi su po 53 dnevnom ratovanju, po službenih izvješćih, izgubili 5,000 ljudih, mrtvih, ranjenih i za koje se nezna, kamo su. Pridobili su pako, osim više mjestah u Staroj Srbiji, 238 topovah, 10,000 pušakah, 37 zastavah, onda silu streljiva, konjah itd. — u vriednosti jednoga miliuna dukatah.

Rusko čovjekoljubje. Prošlih danah biaše na kolodvoru trgovitejskom vrlo liep prizor. Bilo je naime došlo mnogo ruskih oficirah iz Bugarske, koji su doveli sa sobom maleno, jedva trogodišnje djevojče. Ovo su djevojče ruski oficiri uprav roditeljskom ljubavju dvorili. Kad je netko upitao, *čije* je to djevojče, odgovori jedan oficir, da je to dieto nekoga Turčina, koji je u onaj čas zrnom pogođen, kad je dieto držao u ruci. Ruski oficiri povezoše dieto sa sobom, te će ga na pukovnijsko troškove odgojiti.

O pokojnom kralju talijanskom sada se mnoga pritočica čuje. Tako se pripovjeda da je jedan put blizu Rima pošao na zeca. Isti čas, kad je kralj ispalio, puknu i druga puška nekoga stolara Salvina. Oni se stanu otimati za zeca i, kako je kralj bio jači, odnese ga on, a Salvini nepoznajuć ga, išao je kući kunoć kako Turčin. Blizu grada kralj posla slugu za tim čovjekom, da vidi gdje stanuje. Malo kašnje pozvalo je Salvina ka kralju. On dojde i sjede prestrašen, a kralj mu reče: Meštre Salvini, ja sam opazio, da u zecu ima i tudjega olova; dakle i ti si ga pogodio; stupi u jizbu da ga skupa pojedemo. — Drugi put šetao se kralj kasno u noći sa svojim ministrom po jednoj tamnoj ulici u Rimu. Pijano jedno momče, vojnik novak, počne zadirkivati u kralja, a on, ni pot ni šest, zasuče rukave, prime se s vojnikom boka i hiti ga na tlo. Onda mu reče: „Zahvali Bogu, da sam ja jači, jer da si ti mene premogao, zatvorili bi te bili na deset godinah. Evo ti napojmice, dieto moje, pak mi pij u zdravlje; ja sam tvoj kralj".

Izložba mačakah svakovrstna plemena bila je u Nev-Jorku u Ameriki, gdje lje izloženo 805 mačakah. Pohodilo je izložbu 82 tisuće ljudi. Neki ruski mačak dobio je nagradu od 250 dolarah.

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Imenik družtvenikah

P. n. g. Roko Mrzljak u g. prinos novč. 30. Pav. Ant. Piškulić novč. 30, a za 1879 novč. 30. Ivan Sokolić novč. 30. Ivan Zorčić novč. 30. Toma Matejčić novč. 30. Tuma Sokolić novč. 30. Franko Bazan novč. 30, zidari. Fabijan Radetić kljesar novč. 30, u kap. novč. 10. Josip Radetić novč. 30, u kap. novč. 10. Josip Krišković novč. 30. Nikola Radetić kljesar novč. 30, u kap. novč. 10. Ivan Petrinović kljesar novč. 30, u kap. novč. 10, svi u Novomu.| Mato Mandić kand. prof. f. 1. Andrija Mohorovičić filozof f. 1. Mirko Crnčić pravnik f. 1. Dr. Konst. Jos. Jireček f. 1. Petar Heinz medicinar f. 1. Drag. Didolić filosof f. 1, u kap. novč 50. Akad. družtvo „Hrvat" u kap. f. 3.20 novč. Ivan Stanbuk medicinar f. 1. Juro Stanbuk tehnik f. 1. Juro Jakčin pravnik f. 3. Andrija Volkar Dr. f. 1. V. Naprstek f. 2. Ivan Ružička Dr. f. 1, svi u Pragu. Blaž Zwölber plovan u Gologorici f. 2. Martin Prenc Administr. u Sušnjevici for. 1. Franjo Blažić plovan u Dolonjolvasi f. 1. Petar Piknlić plovan u Vranji f. 1. Josip Jelovšek plovan u Pazu for. 1. Škender Zamlić plovan f. 1. Stjepan Glavić kmet novč. 30. Franjo Francetić kmet novč. 30, svi u Boljunu.| Linardić Frano župe upravitelj u Sv. Fuski f. 1.

LISTARNICA.

P. n. g. Antonu Milcetiću župe uprav. u Valunu i Janku Kukoviću u Jezerani: Smireno do konca prošle god. 1877. — Josipu Komaiću župe uprav. u Orlecu: Mirno do 30 Junija. — Piju Polićn u Kraljevici: Dobro, srdačna vam hvala na trudu. — Mikičiću Juru u Belomu: Poslate 50 novč. upisasmo za lanjsku predbrojbu. — Flegaru Josipu župniku u Humu i Dobrili Roku u Pazinu: Primismo. — Gustavu Barabašu žup. u Moravču: F. 4.80 upisasmo za godinu 1877., ostalo u tek. godinu. — Stjepanu Glonariću u Pregradu: Poslata nam 2 f. primismo; nu unapred nemojte nam slati novce u zapečaćenom pismu, za koje moradosmo platiti 2 novč. poštarine, nego poštanskom naputnicom, koja stoji samih 5 novč.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Februara 1878.

Dne	Cardakati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid. srebro (agio)	Dne	Cardakati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid. srebro (agio)
1	5.55	9.45	11.86	103.75	9	—	9.48	—	104.25
2	—	—	—	—	10	—	—	—	—
3	—	—	—	—	11	5.55	9.46	—	104.33
4	5.52	9.40	11.82	103.50	12	5.56	9.50	—	104.65
5	5.54	9.43	11.84	104.—	13	5.57	9.53	—	104.75
6	5.52	9.41	—	103.75	14	5.57	9.51	11.90	104.85
7	5.55	9.43	11.89	104.25	15	5.62	9.51	11.82	104.85
8	5.55	9.44	—	104.25	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 14. Februara 1878.

		OD fior.	OD nč.	DO fior.	DO nč.
Vesak primorski i ugarski	za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portorika	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	100	—	107	—
Rio polag vrsti	„	82	—	108	—
Cukar austrijski	„	30	50	37	50
„ tučeni	„	31	—	35	—
Cvietjo trave bubače (Artisantonu)	„	128	—	138	—
Karanče skrinjica	„	3	—	5	—
Karuba puljezka	za 100 klg	8	—	9	—
„ levantinska	„	6	—	—	—
„ dalmatinska	„	—	—	—	—
Smokve Kalimata	„	10	—	14	—
„ puljezke	„	13	—	—	—
Limuni skrinjica	„	3	—	4	50
Bademski iliti mendule palj.	za 100 klg	105	—	111	—
„ dalmatinske	„	—	—	—	—
Lešnjaci	„	18	—	30	—
Šljive	„	25	—	41	—
Pšenica ruska	„	—	—	—	—
„ ugarska	„	11	—	12	50
„ galačka	„	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	9	—	9	20
„ ugarski	„	7	50	9	60
Raž	„	9	50	11	—
Ječam	„	8	50	—	—
Zob ugarska	„	—	—	—	—
„ arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažoli), polag vrsti robe	„	11	50	12	50
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Oriž talijanski	„	22	25	24	—
„ inglezki (kitajski)	„	15	75	17	75
Vuna bosanska	„	110	—	120	—
„ morejska	„	130	—	—	—
„ arbanaska	„	123	—	125	—
„ istarska	„	—	—	—	—
Daska koruške jelovice	„	32	—	94	—
„ šinjorske	„	41	—	75	—
„ Gredа	„	12	—	14	00
„ bukovice	„	8	—	9	—
Ulje italij. niže vrsti	za 100 klg	30	—	75	—
„ najbolje	„	79	—	82	—
„ srednje vrsti	„	66	—	70	—
„ dalmatinske	„	57	—	58	—
„ istarske	„	—	—	—	—
Kamenc ulja u barilah	„	3	50	16	—
„ u kosolah	„	18	50	19	—
Kože strojeno naške	„	178	—	200	—
„ suho volovje naške	„	107	—	134	—
„ dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
„ janječe naške	za 100 kom.	95	—	105	—
„ dalmatinske	„	66	—	80	—
„ kozje	za 1 klg	—	75	—	92
„ vunene slano	„	—	50	—	65
„ suho	„	—	40	—	59
„ zečje za 110 komadah, u srebru		23	—	27	—
Bakalar	za 100 klg	20	—	34	—
Sardele i barili	„	15	—	21	—
Vitriol modri	za 100 klg	31	—	33	—
„ zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	76	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	16	—	18	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	57	—	—	—
Slanina	„	48	—	50	—
Rakija etolitar (100 litarah)	„	—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 klg	26	—	28	—
Ruj naški	„	9	—	9	25
„ istarski	„	8	00	9	—
Lišće od javorike	„	15	—	16	—
Vlasne strgotine (Grispula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	30	—	35	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	13	50	15	—
Pakal baril od 100 klg	„	3	75	9	—
Canje (širace)	za 100 klg	17	50	23	50
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

„SLAVIJA"

uzajamno osjeguravajuća Banka u Pragu.

Glavno zastupstvo u Ljubljani.

Nesigurnost u pogledu osjeguravajućih družtvah već je takova, da nemožemo čitatelje svoje dosta varovati, neka dobro paze kod kojega družtva se osjeguraju. Istinabog, da su svi financialni izrodci bečke sleparske dobe, kao „Viktorija" i drugi falirali, nego u posljednjo vrieme dolazi k nam mnogo ljudjih družtvah, koja nisu mnogo bolja, od bankah, koje su već propale.

Za svoju dužnost smatramo dakle, da svojim čitateljem preporučimo što najtoplije uzajamno osjeguravajuće banku „Slavija", koja već radi uzajamnosti, na temelju koje je sagradjena, pruža veću sigurnost, nego dionički slični zavodi. Izim toga je banka „Slavija" domać zavod te napredovanje njezino dokazuje, da je ravnateljstvo u rukuh poštenjakah i pravih strukovnjakah.

Ovdje samo njekoliko brojevah iz posljednjega poslovnoga izvješća za godinu 1876.

Polag toga izplatila je banka „Slavija" za osam godinah svoga postanka 2,608,648 for. 30 novč. za štete svojim članovom. Imetka imala je koncem godine 1876 2,585,819 for. 80 novč. Poznjmila je svojim članovom na police, zemljišta, mjenice, dužne upise, te različitim predujmovnicam 1,934,052 for. 26 novčicah.

Već ovi brojevi dokazuju, da zaslužuje ova banka podpuno povjerenje hrvatskoga občinstva, koje neka se obraća u poslovnih zadjevah do njezinih zastupnikah ili, gdje takovih neima, do glavnoga zastupstva u Ljubljani, na Dunajske 7, vjestkoje im će na sve upite točno odgovarati.

Dobro semenje

Gotove uljene Farbe

mogu se dobiti kod

G. Poppovića u Zagrebu.

Cienik se šalje franco

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propotjednikom itd. Prebljenih kašljuć nošlu, navadno jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panašajaju. Zato valja uzjek pitati *Prendini-eve sladkše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da budo na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad ih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini*.

Ciena 30 novč. kutljici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Ilirci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pastička nitrolijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Serpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrimnera nitrolijara; — u *Malom Lošinju* kod Vidulani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Botottini-a; — u *Sibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Spljetu* kod Velpi-a; — u *Korčuli* kod Zanetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih ljekarnah iliti Specerijah. 17

NADARENI

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinastih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-ovi sladkiši so hitjadah ozdravljenjah prava lažlja za kašalj. Nedvojbeno ozdravljenje.

Tko nezdravi, hoće mu se novci povratiti. Od dragocjeni utažiteljni sladkiši su u svojoj bitnosti za liečenje prsiah i osobito zdravstvenih, jer sastavljani od prostih ljekovitih rastlinah. Uzimaju se s najboljim uspjehom proti grčevitu nazebnu kašlju, toli umah s početka kuli kad se već ukorenio; onda proti bolesti od grla, proti rotul (grippe), zapali grla i žljezdicah, proti promuklosti glasa; izvrše pomažu i nedušljivcem.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izvadjeno za sirova u Americi na račun K. Zanetti-a ljekarnika u Trstu. Lick komu nejma para proti suhoj boli, proti ulogom, gukam iliti zalvam, pokostici (carlo della ossa), protiski iliti badcu, proti ulogati iliti nuzli, proljevu mokraće, slabini, mršavosti, bolisi, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Moje trokutno staklenice imadu u staklu udjelano moje ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti*, a toga nije jih neći pogrešno zamienitit s inimi, ako i trokutnimi, što se prodaju pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedine što su bilo nadarene na raznih izložbah, najboljі i najuspješniji lick proti grizi kao i najuspješnije sredstvo za natarajo hladjenje bolnika. — Opazka: Valja paziti da nebudu patvorene.

Čistiteljne bobice iliti pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a*, što se već cielih 35 god. traže i uzimaju proti žaljevam iliti krvarici, turobnosti, trepetu srdca, zapekl jetarah i slezene, šumenju ušah itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. I najljuća zubobolja prestano umah jednom jedinom kapljicom ove vode, kad se na pamuku iliti bumbaku turi u skrbotinu bolna zuba.

Lick protu-grozničnі od Dra. *Moro* komu nejma para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosanogih karmelitah u Miletih.

Okrepna žiđelna za konje. Ova žest uzdrži konjo do skrajne starosti u jakosti i krieposti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naime proti ulogem (kostobolji i bedrobolji)

Franceska žest i morska sol od *Williama Lea.* Kućno sredstvo proti oparini, živcobolji, otekllini zleđdicah kao i proti zubobolji, gdje je odmah bolje, čim se samo izvana njom lice umaže, onda kad se tku gdje natuče ili poreže. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčaji od Dra. *Eguisiera*, što se mogu rabiti bez tudje pomoći.

Breselanski ostrižki staro i skušeno sredstvo proti svakovrstnoj kostobolji kao također proti natuci.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željezom) prigotovljeno po ljučbaru i liekarniku K. Zanetti-u u Trstu. Ovo je najbolje sredstvo proti slabini, kad se bolnik pridigao poslje teške bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka uča ima u sebi dva zrna jodo-željeza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Giglio) za gospoje od *Planchais-a*, poriašćena parizkog liečara. Krieposti ove vode jest jedna od najosobitijih. Ona podaje puti takovu mekanost i njeènost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, te čini da liečezno sa lica kojekakvo crvenilo i ostalo gruboto. Nijedna gospoja, kojoj je mila krasota i čistoća puti, nebi imala biti bez ove žiljeve vode, koja potraba postaje običnitom.

Orižov nepipljivi prah bielo i rumenasto bojo za gospoje. Omot po 10 novčićah.

Boblee Redlingerove na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez škakra ni duha ni teka, čisti što brže i bez svako boli. Ono se ulje nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po kojo stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su svieže i prave — Predmeti pruževine — Ranarski strojevi — Podpasači — Pružive bjeve iliti čarape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

Svaki imaj oko na patvorenje. — Prodaje se na veliko u luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, svcobćeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Turske.

SKLADIŠTA: U Kopru kod Giovannini-a — Motovunu kod Matejčića — Spljetu kod Tocigl-a — Poreču k Igei — Rovinju kod Angelini-a — Pulu kod Wassermann-a — Rieci kod Prodan-a i Catti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Sibeniku kod Misture — Buzetu kod Farinoni-a — Tržiću (Monfalcone) kod Fumagalli-a — Roveći kod Patuno — Cervignanu kod Larisoni-a i u svih prvih ljekarnah evropejskih. 5

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 5. U Trstu 1. Marča 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najte najmanje 8 seljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Nazmačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedođe na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dne mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naimo prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suršo 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Ureduištvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listarnice*.

U Trstu 1. marča 1878.

Ima pismenih ljudi, koji su se nekoliko proslavili iznašajuć na svjetlo spomene i povjestnicu istrijansku. Ti ljudi rado pišu, da su Hrvati, naši otci, došli u ove kraje i milom i silom — negdje za oraće, negdje za otimače. Zato da ova zemlja nesmije naša biti; mi smo tudjinci u njoj. Što je pitomoga, dobroga i pravičnoga, to je talijansko, što je živinskoga, slaboga i krivičnoga, to je hrvatsko. Kako su napisali ljudi, koji nepoznaju našega jezika ni starine naše, onako papagali za njimi govore i viču deset putah glasnije. Oni si misle: Ovom zemljom gospodovali su Rimljani, pak Benečani, to je zemlja talijanska. Koj tu vjeru vjerovati neće, koj za hrvatsku stran mari, taj nesmije ni obćini u savjete, ni zemlji u sabore, ni u nikoju očitu stvar.

Nije nam moguće ovdje svu našu povjestnicu prestampati, da „učenim“ protivnikom misli razbistrimo, al nešto se itako mora spomenuti.

Naši Hrvatski otci selili su se poglavito u dva puta po Istri. Prvi put je bilo, kada su se i ostali narodi selili gori od bure i jedan drugoga pram jugu gonili, da bolju domovinu nadju. Hrvati su tražili nove zemlje upravkako i drugi: posjeli su što je zapušteno bilo ili su oteli gdje su jači bili. Ono vreme nije se obuklo crni kaput i rukavice, pak pitalo staroga kućanina: Hoćeš li me kume! nego se je dielila pogača ciele Evrope, pa tko što ulovi, njegovo je. Samo je jedna razlika. Mnogi pridošlice sjekli su i palili, pak su propali i ostanci njihovi pretočili se u rimsku krv, te odotuda postadoše Talijani. A Hrvati pokrstiše se brzo i poslušaše nauku koju jih je Rim učio: da su blaženi krotki, jer će zemlju posjedovati.

Samo po toj pitomoj ćudi hrvatskoj, koja nije od zanata na tudje udarala, možemo si protumačiti, da kroz tolike vjekove usred tolikih protivnikah svoj jezik još govorimo, dapače i mnogi Vlah i Čič, koji su latinske krvi bili, danas hrvatski govore.

Druga je selitba hrvatska u Istru bila ono doba, kad je Turčin na iztočne i dalmatinske Hrvate udarao. Oni su pedalj po pedalj branili svoju zemlju, a kad su propali, bilo jim se je seliti. Kamo? U Istru, koju je do tri puta ljuta kuga pomorila, koja je ostala u dolnjoj strani bez težačkih rukuh, pusta, samotna.

Danas sve pravične knjige pišu, da je velika većina puka u Istri slovinska, hrvatska. Što svaki kraj malo drugačije u govoru zavija, zato ništa; mi smo itako jedan narod. Kopran i Porečan, Rovinjac i Vodnjanac svaki malo drugačije talijanski govori, vendar su svi Latini. Tako smo i mi Hrvati.

A tko ima starinske pravice na Istru? Da vam istinu kažemo, stotina gospodarah: Rimljani, njemački cesari, benetačka sinjorija, grofovi gorički, patrijarhe oglejski, Frankopani, knezi od Duina itd. jer su svi ti u razno vreme tlačili Istru i gospodarili s njom. Rimljani su, brate, gospodovali i po Francezkoj i po Afriki i Aziji i Bog znaj kuda. Neka Italija danas reče, da je sva baština rimska njeno otačastvo, morala bi se o bok primiti s petimi moćnimi kralji.

Ako su Talijani posvem svega redi benetačke sinjorije, onda bi morali i mnogo Grka poda se spraviti, jer su Benečani prostrane zemlje u Levantu imali. Ali tako daleko starinske pravice nesižu, jer su mnogi narodi zasužnjeni bili, a pravično je da su se oslobodili.

Tko je zakoniti gospodar Istre? Hrvatski puk za veći diel, Talijanski za manji, i njihova vladalačka kuća, pod kojom je odavna bio volovski kotar pod imenom kastavske kapitanije, pod koju su nasljedstvom prošle kapitanije i knežije, na koju je preslo nasljedstvo benetačke Istre po pravu oružja i Evropskoga dogovora. Komu nije pravo ni dosta, hodimo na glasove od kuće do kuće. Hrvati će glasovati za sadanjega vladaoca, jer znaju, da je on zajedno i kralj hrvatski, jer očekuju, da će bečkoj vladi puknut medju očima, i da će gledat podići ovaj zanemareni puk, koj se je sa gospodom svojom borio od prvoga početka. To su tvrde poluge i čiste misli naše politike.

Da su naši protivnici pomirljiviji, Pazin se nebi danas službeno nazivao Mitterburg, nit bi u njem bila njemačka škola. Mi nismo prijatelji sisteme kakovom se kod nas vlada; ali od dva zla mi smo s manjim zadovoljni. Ponjemčiti će nas teže, nego li potalijaniti. Mi činimo razliku medju vladajućom kućom koju ljubimo i kojoj smo vjerni, i medju vladajućim plemenom koje nam tudjinstvo u kuću nosi. Neka naši Talijani samo jednu hrvatsku rieč zapamte, a ta je: Tko neće brata za brata, on će tudjinca za gospodara.

PAPA LAV XIII.

Sveta crkva bijaše samih 13 danah bez svoje vidljive glave, jer dočim je Pio IX. preminuo dne 7. po podne, to bje već u sriedu dne 20. izabran nasljednik mu Leo ili po našu Lav XIII.

Netom bje po starom obredu opjevan i sahranjen u crkvi svetoga Petra pokojni papa, odmah dne 18. na večer sastaše se i zatvoriše u papinskoj palači, Vatikanu, crkveni stožernici iliti kardinali, da uz pripomoć Duha svetoga izaberu novoga. Od 64 živuća kardinala, zastupnika svih katoličkih narodah, uniišlo je u konklave iliti izborni crkveni zatvor 61, a drugi dan prispio je i kardinal patriarha Lisabonski. Odsutni bijahu kardinal Nevjorski iz Amerike, jer je još na putu, i kardinal Beneški iz Franceske, jer bolestan.

Dne 19. bijahu dva skrutinija iliti tajna pismena glasovanja i javna brojenja glasovah, pak već 20. veljače dobi kod jutarnjeg glasovanja kardinal Joakim Pecci 44 glasa, te tim ostane papom. Kardinal Pecci primio je izbor te stupio na stolicu sv. Petra, nadjenuv si ime Lava XIII. Izbor se dakle obavio neobično brzo, i čitavim katoličkim svietom ori se danas Bogu zahvalna pjesma, što je dao svojoj crkvi novog vladara.

Lav XIII., Joakim Pecci, rodio se dne 2. ožujka 1810. u Karpinetu, gradiću negdanje crkvene države. Poteče iz vlastelinske ali ne mnogo bogate obitelji. Učio je u rimskom Kolegiju, a onda u plemićkoj svećeničkoj Akademiji, isto u Rimu, bogoslovje i crkvene zakone. Papa Grgur XVI. imenova ga 1837. godine svojim domaćim prelatom, onda papinskim delegatom u Beneventu, Spoletu i Perugiji, gdje si je stekao veliko priznanje radi svoje pravednosti. Za tim godine 1843. učini ga nadbiskupom Damiate *in partibus infidelium (u stranah neviernickih)* te odpravi poslanikom u Belgiju. Poslje tri godine poslaničtva isti papa Grgur XVI. imenova ga dne 19. januara 1846. nadbiskupom Perugijskim, a dne 19. decembra 1853. Pio IX. kardinalom svete rimske crkve. Po smrti kardinala Angelisa imenova ga pokojni papa dne 21. rujna 1847. kardinalom kamerlengom, to jest komornikom.

PODLISTAK.

RAZVOD ISTRIJANSKI

(Dalje, vidi broj 4.)

I gospodin Filip Macić kruto se pregovaraše i tužaše, da ti od Plomina i Kršana njemu prestupaju prek njega termeni, i s pašu i rubeži velike škode čine. I tako se na tom Kraškom ti komuni kruto pregovarahu; sudac Lupetin i vas komun branjaše i govoraše, da gospodin Filip svojimi kmeti velike silo i paše i rubeži i mnogo napasti čini komunu plominskomu. I gospodin markez kruto branjaše komuna plominskoga, i župan Jakov i vas komun s Kršana tužaše, da im je gospodin Filip postavil nove termeni, i da ih je pritisnul, i od njih kuntradi odtisnul. I tako se ti komuni moju sobu pregovarahu i tužahu; i gospodin knez i gospoda i deželani njih upitaše: da pokažu vsake strani svoje pravice, i starce, ki znaju pravdu i razvodi. I tako komun Plominski pokaza listi, ki bohu pisani na let Božih 1125, v kom se uzdržaše: na glavi toga kršanskoga poli dol k Plominu gredući, ondi su tri termini od kunfini, kožalski, plominski i kršanski. I tu pokazaše starci od Labina i Plomina, i Šumbera, i Kršana tri zlamenja na kamiki visočeni nad ta dol proti Plominu, i mnogim imenjom tu okolu blizu pokazaše. I kada to vidi gospodin knez i vsa gospoda i deželani, veliko moju sobu svećaše, i tako ondi odrediše, i vaspet ta zlamenja ponoviše, i tako stvoreno bi: to, kare je h Kožlaku da budo njemu; a kare je h Kršanu, da budo njemu. Odtu idoše poli Škalnicu po stareh zlamenjah, i Škalnica da budo Kršanu; odtu na Sičevicu po stareh zlamenjah i vsa Sičevica da budo Kršanu, od toga dola, idoše deželane veselo domov, da se ondi najdoše pravi termeni od kunfini, zač se ondi vazda pregovarahu moju sobu i jedne i druge strane, mnoge škode, i rubeži činjahu, i takoje i Kršanci, i tako onde obrediše, kako je od starih prišlo, i listi njih stari potvrdivši komunu plominskomu povratiše, i pripisavši je sobi shraniše. I ondi vsem tom komunom oznaniše, da, ka koli stran bi prek teh termeni i razvod pasli moju Plominjani va dne, ali v noći, ona stran zapada komunu pene marku 1, soldini malih 40, arbadige marke 3. I ka koli stran bi predstavili, ali odstavili imenovane termini i kunfini, ona stran zapada pene marak 300: gospodinu knezu Pazinskomu 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu ki bi mirno obdržai 100 marak. I pisaše listi jednoj i drugoj strani jezikom latinskim i hrvackim, a gospoda sebi shraniše jezikom nemškom. I tako stvoreno bi.

Od tu idoše naprid pred tu gospodu starci s Plomina 6, a Šunbera 6, ki znajahu pravdu i razvodi, vsaki njih križ noseći v rukah, kažući prave termeni i zlamenja, i tako idoše ravno po grižah od zlamenja do zlamenja, po stareh zlamenjah i termeneh jedne i druge strane, i tako ravno pridoše van na jednu ravancu proti Plominu, ondi najdoše ti starci kamik zakopan, i na njem visočena dva stara križa, i tu je jedna gromača. Od tu idoše po grižah po stareh zlamenjah, i tako k dvoru Šunberskomu, ki je bil županа Kirina iz Šunbera, ki dvor je ležeći van z griž, i tu blizu pred tim dvorom najdoše na jednom kamiku jedan star križ visečen, i zdola pod križ gre jedan putić, ki gre od toga dvora po dragi k Plominu prek jednih njiv. Od tu višadši *) na ravnicu proti Plominu, tu je jedna gromača; od tu vaspet po grižah po stareh zlamenjah i stareh križi na kamiki zasečeni, i tako ravno na kanton sveto Trojice, i tako ondi vsa gospoda počivahu. I gospodin Filip Macić govoraše od strane gospode gospodinu markezu, i komunu plominskomu: ovo jeste videli zavodi teh starac jedne i druge strane, kako su danas peljali, zato aku imate ošče ke pravice, ali pisma, da bisto naprid postavili, ali ste dobrovoljno na toj roti, ku jesto današnji dan obi strani storili: ali aku imato suprot govoriti, ali vi komun labinski pokažite aku imate pravice v pismeh; ali starce ki znaju pravdu i razvodi. I tako gospodin markez, i vsi zlahtni, i oni dobri ljudi ki behu š ujim, odstupiše š njim na stran i š njimi komun Labinski, i Plominski, i tako se velik čas svečaše, i tako vaspet pridoše. I gospodin markez sam govoraše od strane komuna Labinskoga i plominskoga, da vse to kako je danas peljano od teh starac, da je pravo šasto, i da su dobrovoljni, i da suproti tomu zavodu nemogu ni oto reć, zač su istinu pokazali pod rotu, ku su jure storili, i obećali, da oto tako obdržat, kuda ti starci zavod i termeni postave, i takojo šunberski komun rokoše, da noto s toga stupit, kako su zavezi i rotu utvrdili. I tako se jedne i druge strane tu meju sobu sjediniše, i gospodin knez i vsa gospoda jednoj i drugoj strani oznaniše, da ka koli

*) kad su išli.

Lav XIII. danas je čovjek u godinah, al još čvrst i krepak, suh je i visoka stasa, obraza dugoljasta i finih crtah, čela prostrana i plemenita, glasa ostra al ljubka. Hvale ga da je vrlo učen, u družtvenom životu prijazan i razgovoran, a s druge strane veoma suzležna i stroga ponašanja.

Skrutator iliti brojitelj glasovah kod zadnjeg glasovanja bijaše hrvatski kardinal Mihalović, te on prvi u sat i pol p. p. proglasi Joakima Pecci-a papom. Odmah za tim bijaše izbor po običaju proglašen puku sa skoda sv. Petra, na što zazvoniše zvona u svih rimskih crkvah. U isti dan u četiri sata i pol novi papa blagoslovi puk u crkvi sv. Petra, gdje ga je čekalo neiznajerno množtvo naroda, pozdravljajuć ga i vićuć pred crkvom: Živio papa Lav XIII.! Krunitba da će biti u nedjelju dne 3. ožujka.

DOPISI.

Iz Kopra.

Ima ljudi medju naučitelji nauke Hristove, koji ludošću proglašuju svaku borbu za narodnost. Reć bi, da jim je svejedno čovjek i ove i one narodnosti, da svakoga jednako ljube, da ljube iskrnjega svoga bez ikakve razlike kako samoga sebe. A ipak nije to istina. Upravo medju njimi naći ćeš najzagrizenijih neprijateljah svake narodnosti, do one, kojoj oni spadaju.

U Beču ima preko 100,000 Čehah. Ti ljudi prosili su propovjedi u svojem jeziku. Pokojni bečki kardinal nije jim toga dopustio.

Ovdje u Kopru je jedna škola u kojoj ima djakah i hrvatske i slovenske narodnosti. Njim se propovjeda u narodnom jeziku i oni pjevaju u crkvi u narodnom jeziku — tà kako bi i mogli Bogu draže biti. Crkvica, u koju dosad idu skoro je izvan grada. Prosilo se za jednu bliže toj školi. Prosilo se najprije u čč. oo. Franjevcah. Al oni nedaju. „Smetalo bi njim izpovjed.“ — kao da bi svake nedjelje do podne u izpovjedaonici sjedili! Prosilo se veleč. g. prošta. Čujemo od čovjeka, komu moramo vjerovati, da se on najprije izvinjao, a onda odgovorio: *„Nedamo nijedne crkve u gradu, jer nećemo, da se u njem u nijednom, osim talijanskoga jezika pjeva.“* Usljed reči toga „svetoga“ nesmije već svako u svojem jeziku Boga hvaliti; usljed toga i iz crkve nas tjeraju.

Taj „pobožnjak“ – liepo je biti pobožnim, al valja najprije znati, što je pobožnost - taj pobožnjak velim po svoj je prilici kriv bio, da nisu neki ovdješnji nit ovdješnje okolice ljudi imali neko vrieme nit propovjedi u svom jeziku, nit su se mogli izpovjedati u njem. Slušaj talijanski ako hoćeš, izpovjedaj se talijanski ako ti drago, i ako možeš — ako ne, odilazi! Budi bez nauke, budi griešnik, ako nećeš biti Talijan! — Pred mjesec, dva li pomoglo se tomu. Pravedni naš vladika namjestio je svećenika vješta našem jeziku i voljna u njem podučavati. Mnogim „svetim“ nije to pravo, mrmlju; mrmlje po svoj prilici i g. prošt: al nemari. Oni mrmlju, narod se raduje, Bog, kojega se u svakom jeziku hvaliti i častiti može, hoće naplatiti! — –

†

IVAN KRALJ

posvećeni biskup Likopoljski, veliki predstavnik prve stolne crkve zagrebačke, kraljev savjetnik itd. itd.

Taj veliki dobročinitelj hrvatskoga naroda umro je u 86. godini svoga života u Zagrebu dne 21. ovoga mjeseca. Nije bilo dobre stvari za napredak naroda, da je nebi pokojnik pomagao: i knjiga i škola i učenik i svaka sirota našla je u njega utočište. Veljke si je zadušbine učinio i liep spomen ostavio. Dobar primjer drugim mogućnikom, a utjeha hrvatskoj zemlji, da neće poginuti majka, koja takovih sinovah ima.

Pogled po svietu.

U Trstu 28. veljače 1878.

Već nemа nikakve dvojbe — nagodba med Austrijom i Ugarskom može se reći da je stvar gotova, jer i naše carevinsko vieće i ugarski parlamenat pristaju na sve, što išću od njih jedni i drugi ministri. Tim dualizam će se i opet pokrpiti za drugih deset godinah; al ovaj put i pritisnuti ne samo nas Slavene, nego i same Niemce i Magjare radi povišene carine iliti dacija što se udario na svakojaku robu, koja iz stranih zemaljah dolazi u našu carevinu, kakono kava, petrolej, oriž itd. itd. Svi vide, da dualizam nije nikakav blagoslov za državu, pa ga evo ipak podupiru rukama i nogama baš oni ljudi, koje je narod izabrao, da gledaju njegovu korist i njegov boljitak. S toga nam je uprav žao, što su ga i hrvatski zastupnici u Pešti pomogli ukriepiti svojim glasovanjem, a mogli su mu dati takav udarac, kakav nikad i nitko do sada. Istina, svojim ga glasom nebi bili oborili, al i velike se i čvrste sgrade na svaki i najmanji potres nešto oštete, pa najzad i sruše. Gdje se proti nam postupa bez svakog obzira, tù se ni mi nismo dužni obzirati na nikoga. Kako ti meni, tako ja tebi. U Beču, kako čujemo, naša stranka nije tako milostiva srdca. Toga radi ako ikada, to žalimo baš sada, što nisu i Česi u carevinskom vieću, gdje bi se bile složnim naporom dale odstraniti od skupne domovine mnoge i mnoge nevolje, koje će ju najposlje zatrti i skončati.

Prošlih danah bijaše pod carevim predsjedničtvom u Beču veliko ministarsko vieće, gdje su se sastala na dogovor sva troja ministarstva, naime naše, ugarsko i skupno, to jest, Andrássy kao ravnatelj austrijske politike naprama drugim državam. Tù da je Andrássy razložio, kako stvari u svietu stoje, pa izjavio, da će od skupnog zastupstva, to jest, od delegacijah iskati, da mu dozvole uzajmiti šesdeset millionah forinti. Taj novac da mu treba za to, da uzmogne u svoje vrieme i oružanom rukom braniti proti Rusiji austro-ugarske interese. Toga radi sad kao da je gotova stvar rat med Austrijom i Rusijom, jer novci su evo tù, a Niemci i Magjari jedva čekaju onaj čas, kad će pući prva puška. A kakvi su ti austro-ugarski interesi? Toga mi neznamo, jer jih nije do sada izjavio jasno i točno ni Andrássy, ni itko drugi. Nego ipak, smijemo li vjerovati ono, što pišu o tom nekoje njemačke i magjarske novine, a da im nitko neprigovara, ti interesi jesu, da naš narod nestupi nigdje na svoje vlastite noge, pa ni u Turskoj. Te novine kažu, da Austrija nije smjela u svoje vrieme stojati uz Turke, jer da bi joj to bila sramota; ali sad da je dužna ustati proti Rusiji, da ona po svojoj volji nepokroji kršćanskih zemaljah, što jih je Turčinu otela. Austro-ugarskoj, po tih novinah, da nesmije i nemože biti jednako, da se na Balkanu osnuju slobodne slavenske državice, pa ostale nekoje i unapred pod turskim vrhovnim gospodstvom, kao što je to namienjeno na primjer Bugarskoj, a i Bosnoj i Ercegóvini, kad jih Austrija nije htjela.

U ovo petnaest danah sbio se i u Berlinu velik dogadjaj. Bismark je odgovorio na upravljeno si važno pitanje, da što mu se čini o miru, što ga sad sklapaju Rusi i Turci medju sobom. Taj su odgovor i kod nas neuztrpljivo čekali, ali kao da mu se nisu naradovali, jer Bismark veli, da rusko-turski mir, bio kakav mu drago, nije nikakva pogibel za Njemačku, a s druge strane kaže očito, da se Njemačka neće nikad i nikomu za volju odcijepiti od Rusije, svoje stare prijateljice. Da su taj odgovor u Rusiji čitali s najvećim zadovoljstvom, to je lahko shvatiti, i kad nebi sad ruske novine do neba hvalile Bismarka i njemačku viernost naprama ruskomu narodu.

Mir med Ruskom i Turskom da je bio konačno podpisan stopram dne 25. tekućega, i to na strogu prietnju cara Aleksandra, ako se što brže nepodpiše, da će prekinuti svaki dogovor i prihvatit se opet oružja. Taj će se mir zvati carigradski, jer je podpisan u svetom Stjepanu blizu Carigrada, gdje se sad nalazi ruska vojska i njezin glavni zapovjednik, veliki knez Nikolaj. Moramo ipak dodati, što je franceski poslanik u Carigradu juče javio svojoj vladi, da mir nije ni sad podpisan, i da se nezna kad hoće, jer da mu se Turci otimlju, nadajuć se još uvjek nečijoj pomoći. Što se pak ruska vojska pomakla do pod sami Carigrad, tomu su krivi Englezi, koji su se sa svojom flotom na silu probili kroz Dardanele u Mramorno More do samog Bosfora, ali pred Carigrad nesmiju, jer bi onda to isto učinili i Rusi. Možebit je to, što hrabri Turke, ali badava, jer 2. ožujka je zadnji rok, il da se podpiše mir, il da počne opet rat. Sad da teku dogovori med Ruskom i Engleskom, kako da se izravna bez rata i krvoprolitja njihov pred Carigradom položaj, a da bude pravo i jednim i drugim, pak se čuje, da će se najbrže sporazumiti i mirno stvar dokončati. Još nebi trebalo nego to, pa ruska diplomacija može onda slobodno reći, da joj u hitrini neima na svietu para.

Što skorije da će se u gradu Sredcu iliti Soliji sastati bugarski biskupi i ostali otmeniji ljudi, da sa svojim Eksarhom iliti poglavicom bugarske crkve na čelu izaberu svojega budućega kneza. Ruski upravitelj knez Čerkavski da je već stavio u red svu bugarsku upravu, koja da će naličiti sasvim ruskoj. Prvi zakon, što ga je proglasio, da izravnjava medju sobom Kršćane i Turke tako, da da mu se i sami Turci raduju. Bugarska narodna vojska da će brojiti stošesdeset tisućah ljudi, pa da je već počelo i novačenje. Turci su stali izručivati Rusom svoje tvrdjave u bugarskom podunavju.

Pa akoprem Rusija vidi evo pred svojim nogama pokorenu Tursku, ipak da šalje u Rumunjsku toliku vojsku, kako da bi imali početi sutra još neći rat, nego što ga je netom dokončala. Kažu, da ima na noguh sedamsto tisućah ljudi gotove vojske, kojom može okrenuti kamo hoće. A naime da je razporedala silne čete na austro-ugarskoj granici u Erdelju. To da čini zato, da bude pripravna, ako bi ju tko htio silom priečiti, da neizvede svih posljedicah svojih pobiedah u Turskoj. I Italija da kupi vojsku na naših zapadnih granicah, a čuje se borme da ni Njemačka nestoji prekrštenih rukuh Tako se eto europejske države spremaju na sastanak iliti kongres, što ima reći svoju o rusko-turskom

---

bi stran prek teh termeni i zavod pasli, v noči ali va dne, ona stran zapada pene komunu marku 1, soldini maleh 40, arbadige marke 3. I ka koli stran bi prostavili ali odstavili rečeno terminu, ali zavodi od kunfini, ona stran zapada pene marak 300: gospodinu knezu 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I pisaše listi jednoj i drugoj strani jezikom latinskim i hrvackim, a gospoda shraniše sebi jezikom nemškim. I ondi takoje tada gospodinu Filipu Maciću i komunu kršanskomu daše listi na njih termeni i razvodi, ko su včera storili. I tako vsi ti komuni idoše veselo domov, da se tako s mirom meju sobu sjediniše. I gospodin knez, i gospodin markez i vsa gospoda i deželani se meju sobu zgovorišе, i zapovedaše, da pridu jutri rano na razvodi komun labinski k svetoj Trojici, na breg, tu blizu svetomu Anbrozu, i da prnesu svoje pravice, i pisma, i da pridu starci, ki znaju pravdu i razvodi meju Šunberom i Kočurom. I gospodin Filip Maćić govoraše od strani vse gospode županu Šunbera, da pride jutri rano, i vas komun na razvod, i da pridu starci, ki znaju pravdu i razvodi meju Labinom i njimi, i Kočurom, tu k svetoj Trojici na breg blizu k svetomu Anbrožu. I tako obrediše. I gospodin knez, i vsa gospoda i deželani idoše v Šunber k večeri; a gospodin markez ide, i vsa gospoda, ki hehu š njim, i od *Buzeta*, i *Motovuna*, i *Oprtla* i od ostaleh mest k večeri v Labin.

VI. I bivši v jutro poli maši, gospodin knez i vsa gospoda, i deželani idoše na razvodi. Tu prido župan, i vas komun kršanski tužnše i govoraše, da župan i komun *Šunbera* prok starch zavod prestupaju (stareh), a nove stave, i zato prose, da bi gospodin knez s tu gospodu razgledal, a te im je vse na puti zajedno; i župan, i vas komun odgovoraše, da je njih, i da su tako njih stari obdržali, i tako se veliko meju sobu pregovarahu, i tako gospodin knez i vsa gospoda i deželani idoše videti te razvodi, i pridoše k svetomu Petru u opatiju, ka so jure no obdržaše; I tu vsaka stran kazahu svoje pravice, i starci jedne i druge strane, ki znajahu pravdu i razvodi i termeni meju njimi, i tako ondi gospodin knez, i gospoda i deželani obredišo, da ima biti komunu šunberskomu sveti Petar i sveta Trojica za vsu opatiju, za vsemi zemljami, kako je od starch prišlo, i ta komun ima obsluževati i osvećevati te crekve, i da su onde njih pravi termeni; a komunu kršanskomu ima biti svota Sobota, kako je i sveti Andrej, i da ta komun ima obsluževati i osvećevnti, i da ti termeni imaju tako vse meju njimi držati kako je tu prvo bilo narejeno, pokoli je rasuta i rastorena ona opatie stvoreno. *) I tu gospodin knez, i vsa ta gospoda i deželani kruto bišе stuženi od plača toga raztorenja, i tu gospodin knez pred vsu tu gospodu i deželani darova ta sanam **) na Petrovu gospodinu Jakovu slugi, i njega redom večnim zakonom z Vrane, i da ima puun oblast kako sam gospodin knez, i da ima oblast zapovidat komunu boljunskomu i Golegorice i Krbun, da imaju pojt toga sanjma varuvati z gospodinom Jakovom z Vrane, i gospodin Filip Maćić sluga ima takoje svojimi ljudi tu prit k sanjmu na pomoć; a komun šumberski ima poli teh crekav svoj sanam držati, i posluh ta dan gospodinu od Vrane skazati, a komun kršanski svoj sanam poli svete Soboti, i posluh ta dan gospodinu od Vrane skazati. I tako storeno bi. I gospodin knez, i vsa gospoda i deželani idoše, i pridoše k svetoj Trojici, i tu čekaše gospodin markez, i vsa gospoda, ki hehu š njim, i vsi oni komuni, ki su bili včera š njim, i komun labinski i plominski. I gospodin knez, i gospodin markez, i vsa gospoda se veselo meju sobu se pozdravišе, i veselo počivahu. — I gospodin Filip Maćić govoraše gospodinu markezu, aku hi naredil za razvodi, kako su včera zavezi storeni. Tu pride sudac Lupetin, i sudac Romin, i sudac Sidar, sudac Petroš, sudac Mohor, i vas komun labinski; od Plomina sudac Brnaba, sudac Juri, sudac Kuzma, sudac Baštijan, i vas komun. I gospodin Filip Maćić govoraše od strane vse gospode: Sudac Lupetin, i vi ostali i vas komun labinski! pokažite vašo pravice, i pisma i starce ki znaju razvodi i pravdu, meju vami i Šumberci; a vi župan Valentin, i vas komun Šunberski, pokažite vaše pravice i pisma, i starce, ki znaju razvodi i pravdu meju vami i labinskim komunom; a vi sudac Brnaba, i vas komun plominski pokažite vaše pravice, i pisma i starce, ki znaju pravdu i razvodi meju vami i šunberskim i labinskim komunom. I tako se ti komuni veliko meju sobu pregovarahu, i tako župan Valentin i vas komun tužnše i govoraše, da je njih pravi termen od kunfini, ti stojeći poli kanton svete Trojice, koliko more napriđ dvakrat samo *strela strelit* i tako i sada živimi dobrimi ljudi provat, i starci, ki znaju pravdu, i razvodi i termeni meju njimi od Labina i drugih deželan, da je vazda ovuda bil pravi njih termen od kunfini, i zato su učinili crekvu svetoga Anbroza blizu, za da bude zmutnja, i da se nebudu držali stari termeni meju njimi. *(Dalje drugi put).*

*) t. j. odkada je razsuta i raztrorena ona Opatija.
**) samanj.

miru. Bizmark reče, da misli, da će se taj kongres moći sastati već u prvoj polovini nastajućega mjeseca, dočim je Gorčakov izjavio, da neće tamo do nastupka mjeseca travnja. Uza sve to ima ljudi, koji misle, da se neće nikad ni sastati, nego da će držati, što je tko zakvačio, pa i Ruska Tursku do Carigrada, Krv nije voda, a Ruska jest je dosta prolila iz sto hiljadah mladih srdacah, što joj jih je od Gjurgjeva do danas ovaj rat pokosio.

Franina i Jurina.

Fr. Ala, Juro, još ni takovoga mesopusta ni plesa bilo!
Ju. Kade? Ča? Ki?
Fr. A Rus da sope pul Carigrada s kopna, Inglez od mora. Ni pod vraga jim so sopeli neskladaju, a nebog Turčin mora svejedno tancat.
Ju. Ki sope na debelo, Rus al Inglez?
Fr. Rus!
Ju. Tako će Turčin više po rusovoj sopelo plesat.
Fr. Tanac je platil, neka plešo, kako ga je volja.
Ju. Samo nako nebudemo i mi s njim.

***

Fr. Jurino je se ča navadil hrvatski on kumosar?
Ju. Tor mu ni potreba. Da zna hrvatski ga nebi bili k nam poslali.
Fr. Kako mu ni potreba med našem pukom?
Ju. A ne, zač ki k nam pride more i kinozki govorit, pak ćemo valje na njegovu obrnut.
Fr. Ma ja čujem, da je već dobro račnni progljedal.
Ju. Je, zač je već neki dan rekal, ki je galantomo, a ki ne.
Fr. Ča je rekal? smo svi pošteni?
Ju. Franića je pohvalil, a za drugeh će se videt.
Fr. Viš malo, ja sam mislel da je upravo zarad njega prišal!

***

Fr. Jurino ti već niš na Volosko nehodiš.
Ju. Ala nespominjaj mo. Bil sam neki dan, pak su mi oči od srama padale.
Fr. Tako si ča upeharil?
Ju. Aj nisam, leh sam mirno šal, bi oni rekli, po pajezu, pak je neki počel za manom kričat, da je njihov Agustin na ležeć od mora zeca ubil, a Kastavci, da nisu od zgora bili vredni. Pravdu da su od Lisino dobili po svem svega.
Fr. Nebudi trubilo! Dobili su na dveh sudeh, ma od tretega još ni glasa.
Ju. Bogu hvala, da je tako. Frane biš ti znal kakov punat, da zabodemo, po kom bi Vološčaki imeli zgubit?
Fr. Ja bim znal jedan putić, po kom bimo mi imeli dobit.
Ju. Povej mi Frane, prosim te, ja bim to dal naprvo.
Fr. To je lahko. Na Voloskom ti je goli Talijan, nijedno neće da zna po našu; tako ja držim, da su se s Pulje naselili, a ne da su od kastavskega komuna potekli. Ča jih on put Lisina jist pita?
Ju. Viš, na moju veru s tem puntom ćemo jednu al drugu muhu ubit. Vološčaki te morat al pravdu zgubit, al skazat, da nisu Talijani.
Fr. Una delle due, bi rekal šior Batišta.

Kako i kakov se ima krumpir saditi?

Snjeg i led počimlje se topiti, sunašce blago grije toplije, životinjice sakrivene do sada pod korom zemlje pomaljaju svoje malješne glavice, izmed grmlja proviruje prvo sitno cvietje, u gospodarstvu svuda trka, svuda novi život. Bliža se dugo i toli težko očekivano proljeće, koje zove sve na posao, na novi rad. Dobar gospodar i poljodjelac ustaje s družinom ranije negoli u tamno i tmurno zimsko doba, jer mu valja polja i vinograde čistiti, orati, trsje rezati, gnoj voziti, pripraviti zemlju da može u nju položiti prvo sjeme: grah, bob, češan, krumpir i mnogo drugog povrtlja. U tom poslu zadaje gospodaru najviše truda i brige krumpir, jer ga više nego ostalog posaditi imade a k tomu misli već unapred, jedali će mu dobri Bog udieliti, liepa i obilata ploda. Taj strah, ta pomisao na budućnost nije bez razloga, a tim manje, ako poljodjelac ne postupa po zakonih vrstnimi i i izkusnimi gospodari postavljenih. Takov zakon ili savjet želim podati našim gospodarom, da se i oni okoriste onim čim se sav napredni sviet služi i koristi. Bliža se vreme u koje ćeš krumpir saditi. Slušaj pa kušaj. Kakov mora biti krumpir koga kaniš saditi? Najglavnije je svakako to, da krumpir ne klije prije negoli dođe u zemlju. Upravo u tom griješe malone svi naši gospodari što puste da jim krumpir u konobah ili podzemnih jamah bujno i živo klice baca. Krumpir obrašćen klicami neimade više dosta sile da donese obilat plod, jer preranim klicanjem gubi silu kano i čovjek puštanjem žile. Želiš li dakle da ti krumpir prerano ne proklije, iznesi ga iz podruma ili u obće iz tamnih mjestah, na svjetlo te ga dobrahno raztresi i razredi da ga svuda zrak prodje.

Drugo na što valja da paziš jest to da nastojiš krumpir osušiti t. j. da ti malko uvelne, jer uveo krumpir čim ga posadiš bujno i živo potjera klice, plod bude mnogobrojniji i deblji.

Krumpir koga kaniš saditi ima biti srednje veličine; bolji je cio negoli rezani, jer je ovaj posljednji podvržen prevelikoj vlagi i krumpirovoj bolesti, dočim je cio, okružen odasvud kožicom, kroz koju nemože škodljiva vlaga i pogibeljna gljiva, koja bolest prouzročuje.

U slučaju da ti prifali krumpira, tada si prisiljen ono što imadeš rezati, nu pazi da bude takov krumpir debeo te učini iz svakog debelog krumpira toliko komadah da ti na svakom ostanu dvie oči t. j. pupak (s kojim je krumpir dok raste privezan vrieži ili struku) i matično oko (iz kojeg probije klica) Ako ti je ikako moguće reži jedino onda krumpir kad dobiješ kakovu novu vrst, koja zahtieva više pažnje i troška, nego li obična. Krumpir reži *uviek* po duljini i to na 2—4 komada, nu pazi na dvie oči. Drobnog krumpira nije koristno nili vriedno saditi jer ako i imade po koje dobro i zdravo oko, ipak neimade toliko sam u sebi hrane, da uzmogne silan struk i plod donieti.

Debelog se doduše više u razmjeru potrosi, nu tim veća je korist gospodaru jer jedino zdrav i debeo nosi dobar i mnogobrojan plod. Krumpir reži stopram na polju a ne doma, 8—10 dana prije negoli ga posadiš. Kad ga položiš u zemlju posiplji ga pepelom, jer ga taj štiti od crva a pruža mu dobro hraniv o.

Krumpir hoće imati nad sobom i pod sobom dobru postelju t. j. prilično mnogo rahle zemlje, stoga ori ili kopaj duboko. Da donese dobar plod, treba mu neprekidno vlage nu ne odviše mokrote.

Sadi se većinom u redovih (što kod nas svuda žalibože nebiva, osobito ondje ne, gdje se kopa) dobrahno jedan od drugog razdaljenih. To dakako ovisi od same zemlje, vrsti krumpira i množine gnoja. Najprobitačnije je da odaljiš redove 24—28 palacah osobito pako tada ako imade krumpir zdravo i silno oko.

Pametan gospodar zabilježi kada je, koliko i kakovu vrst krumpira posadio, jer jedino tako dozna koja vrst zemlje je najbolja krumpiru, koja vrst krumpira najkoristnija te napokon koliko mu se puta podvostručio posadjeni krumpir.

Na sjeveru sadi se krumpir obično u aprilu ili maju, kod nas ranije, nu nije nikad dobro odviše rano, jer nas tomu izkustvo posljednjih godinah naučilo, budući nam tja u aprilu i maju smrznuo.

Dobro pazi na okapanje krumpira, jer je to njegova glavna potreba.

Nat nesmješ nikad trgati ili žeti, jer tim naškodiš pod zemljom plodu, koji po nati dobiva hrane od zraka. Nat spravi kada se je osušila te ju pomiješaj s ostalim gnojem ili spali ju na polju.

Prouči i poslušaj ove redke, nećeš se pokajati. U zgodno vreme donest će ti N. Sloga pouke i savjeta, što je uzrok krumpirovoj bolesti ili gnjiloći, te kako da se je čuvaš.

M—ć.

O uzgoju vlasulje livadne

(festuca pratensis, der Wiesenschwinget).

Ova trava spada medju najdragocjenije košne i pašne trave s razloga, što je vrlo rodna Raste 2—3 stope visoko, pa budući da raste na livadah, koje su na višem mjestu, podnosi lahko i patapanje, a raste više godinah. U prama ljeću rano uzbuja, brzo napreduje tako, da u povoljnih godinah daje u tri kositbe mnogo dobre krme, koju vrlo radu jedo goveda i konji, pa u obće niti za kositbu niti za pašu nije slabija od nikoje druge trave. Toga radi se u novije doba vrlo mnogo sije ne samo na umjetno gojenih livadah, već i na poljih poput djeteline,

Zemljište. — Glede zemljišta ne traži ova trava bog zna što, samo ako zemljište nije odveć iztrošeno od prijašnjih godinah. Najbolje je zemljište onda, kad nije presuho niti premokro, nego kada ima vlažne, blage crničaste ilovače. I na pjeskovitoj ilovači uspjeva još dobro, ako je dostatno nagnojena. Samo na suhu mršavu zemljištu ostaje ova trava kratkom i redkom (slabašnom); ni na vapnenastoj zemlji, kako veli glasoviti pisac *Lawson*, ne uspjeva dobro.

Vlasulja livadna vrstna je osobito za sjetvu trajnih livadah.

Obdjelavanje tla (zemljišta) isto je, kao kod jur priobćenih travah u „Našoj Slogi“ od godine 1877.

Sjetva — Glede ove trave treba prije opaziti, da joj sjeme, kako kaže Lawson, ne razvija tako brzo podpunu plodnu silu, to jest ne daje toliko mnogo koristi prvih dvijuh godinah, ali je radi toga mnogo koristnija za dulju porabu. Sjetva biva kao i kod drugih poljskih, livadnih i djetelinskih travah na omaške (rukom). Sjemenja se uzimlje na jedno ralo 20—24 ℔ (13 Kg. 44 Dg. do 15 Kg. 68 Dg.), dočim sama sijana, koja se rabi samo za uzgoj sjemenja, treba 12—14 ℔ (6 Kg. 12 Dg. do 7 Kg. 84 Dg.) sjemenja, kako veli glasoviti gospodar Šprengel, a polag drugih samo 8—10 ℔ (4 Kg. 48 Dg. — 5 Kg. 60 Dg.).

Ja sam ju na omaške (rukom) sa drugimi travami sijao na jedno austrijansko jutro (1600□) 18 ℔ (10 Kg. 8 Dg.)

Gojitba. — Ova trava podnosi pašu, zato ju mogu ovce pasti poslije kositbe i istu godinu, kada je posijana. Ali se samo ne smije sasvim popasti, osobito ne u kasnoj jeseni.

Žetva, uporaba i *korist (prihod).* Ako ovu travu hoćeš uporabiti za zelenu krmu, tada ne smiješ kasno kositi, jer joj vlati brzo otvrdnu, a onda ju neće blago da jede.

Po gospodaru Davy-ju pitnija je od svih drugih travah, ako je košena za cvatuje, pa zato ju valja kositi u početku, a po mom izkustvu i prije cvatnje.

Kad je ova trava posijana na dobroj pjeskovitoj ilovači, može dati sa jednog jutra u dvie kositbe 28—30 centih.

Sjemenja se dobiva doduše obilato, ali ne opet toliko, koliko od Franceskog ljuljka. Dobit se može sjemenja sa jednog jutra do 4 centa.

Za žetvu iliti kositbu je najbolja zgoda onda, kada većina sjemenja osmedjava, a postupak je isti, kao i kod predjašnjih travah. Sjeme izpada kao kod svih vlasuljah, a oslabljuje zemljište malo ne više od prijašnjih travah.

Izmedju vlasuljah, koje po kakvoći i koristi vrlo nalikuju livadnoj vlasulji, te su zato znamenite za gospodara, spominjem osobito ove: *otvrda vlasulja, visoka vlasulja, ljuljasta vlasulja.*

Ovu travu ja liepo i srdačno preporučam svim naprednim poljodjelcem, da ju što više siju i dobro njeguju; jer sam višegodišnjim izkustvom izkusio, da ova trava u našoj miloj i dragoj Hrvatskoj domovini dobro uspjeva.

Došasti put „o uzgoju vlasulje ovčije (festuca ovina)“.

N. Vežić.

Na upit o patronah.

Onim, koji nas pitaju razjasnjenja o tako rečenih *patronah*, spomenutih u 1. broju ovog lista, da se očuva vinograde i polja od mraza, odgovaramo. Patrone te jesu sastavljene od pilotinah, smoli (theer) i kamenca (alauna). Kamenac se zdrobi, theer razpusti te se sve sa pilotinami smješa i u podobi lojenih sviećah (od jednog do dva palca debelih i od jedne do dvie noge dugih) umjesi. U kući mogu se bez straha držati, jer se težko zapale, a kad bi se i zapalile negore velikim plamenom, već samo silno dime. Što je najgore, one se nedobivaju nigdje u Austriji, rabe se u Njemačkoj i to osobito u Berlinskoj okolici. Bilo bi dakle vrlo težko naručiti je, jer bi trošak iz Berlina odveć visok bio. Radi toga preporučujemo pametnijim gospodarom, da je sami iskuse prirediti, itako majstorije tu netreba. Nebimo znali doduše u kakvom uprav razmjerju imadu biti sastavni dielovi, nu i tomu se lahko daje doskočiti, ako se metne onako na oko tih trih sastavinah u kakav criep, zatim pomješa, te se u istom criepu il u više njih na polju il vinogradu zapali. Gospodari, koji imaju suvišno slame, mogu takodjer ovu na polju zapaliti, nu valja ju prije malko navlažiti, to jest, vodom poškropiti, il pak zemljom prikriti, da namah neizgori. A još bolje znadu braniti od mraza svoja polja u Bademskoj, gdje seljaci kroz cielu godinu sakupljaju i suše lajna (eskrementa) volovah i konjah te na proljeće zapale na polju il u vinogradih kup slame, koju dobro posiplju timi razmrvljenimi i zdrobljenimi lajni, što podiže silan dim, jer se slama nemože živim plamenom upaliti. Čitamo pako u „Hrv. Svj.“ da su sada dva francezka gospodara Serrés i Rérat predložila o toj stvari novo sredstvo, inače vrlo prosto. Oni naime predlažu, da se medju trsovi posije repica. Postupak je ovaj: U listopadu ili studenu posije se repica (Rapps.) U svibnju, kad su mrazovi i led najpogibeljniji, repične biljke, koje su sad već metar visoke, brane trs od mraza. Kad ponestane pogibelji od mraza, pokose se biljke, a korenje izčupa. Trsovi, koji su dotle zakasnili tjerat, sad se brzo ozelene; za 15 danah dostignu oni posve trsove susjednih vinogradah. Troškovi za ovakov postupak iznose od prilike 1 for. za 1 jutro U ostalom repične biljke vrlo su dobra krma za pitanje. Iznašatelji ovog jednostavnog sredstva tvrde medju ostalim, da nisu opazili na zemlji tako obradjivanoj ni puževah, ni bubah, ni kebarah.

Književne viesti.

Poziv predbrojenja na „Mali Stoljetnjak.“

Mnogi prijatelji vruće preporučivali su mi se i preporučuju se, da što prije izdam na svjetlost „Stoljetnjak“.

Toj vrućoj prijateljskoj želji nastojao sam zadovoljiti, pak evo sam na svršetku njegovog izdanja, koje naslov nosi „Mali Stoljetnjak“.

Ovo izdanje nadmašilo je sve dosadašnje stoljetnjake nahodeće se na jugoslavjanstvu: njegov je sadržaj tako protumačen i na tri diela razredjen, da lasno može se u njem svaka stvar iznaći, to jest: mjene i godišbene vjekovite sgodjaje, kakvo će biti vrieme kroz mjesec, pomrčine sunca i mjeseca, Svetkovine pomične i stavne istočne i zapadnje crkve, iznašastje koje mu drago godine, Zlatnog broja, Daće Rimske, Kolobara sunčenog, Ravnatelja godišnjeg itd.

Ovo izdanje iznosit će 16. tabakah štamparskih u osmini hartije *Cancelaria grande*, u iznosu 260 do 270 stranah.

Za predbrojnike opredieljena je cieua gr. 14 u srebru, a za nepredbrojnike gr. 18.

Moljoni su častni predbrojnici da unapred pošalju polovicu predbrojke, to jest gr. 7 a drugu polovicu izplatit će kad budu primili „Mali Stoljetnjak".

Svim častnim sabiraocim predbrojnikah, dat će se na dar bezplatno na 10 predbrojnikah jedan, na 20 dva, na 30 četiri, na 50 šest, na 100 trinaest.

Mostar 31 (19) Siečnja 1878.

Fr. Franjo Miličević.

Različite viesti.

Nj. carska visost, carević Rudolf, bio se zaputio u London, a na povratku prošao kroz Pariz te došao u Berlin, gdje je pohodio carsku njemačku familiju.

Pokrajinski sabori, koji su se imali sastati sad u proljetje, da su odgodjeni tamo do jeseni. Delegacije da će se sastati sad prvih danah nastajućega mjeseca ožujka, a najpreći posao da će im biti, da ministrn Andrássy-a opreme vlastju, koja mu treba na mirovnom kongresu.

Šah, porsijski vladar, što je ono pred nekoliko godinah proputovno Evropom, dao se opet na put, to je sad u Petrogradu gost cara Aleksandra. Njegov dolazak je za Ruse u današnjih okolnostih vrlo znamenit, jer je i on Muhamedanac, pa je dobro da sviet zna, da je ipak ruski prijatelj.

Princlpu Sergiju Lenchenberžkomu, koj je pri Jovan-Čiftliku u Bugarskoj poginuo, sazidat će na uspomenu kloštar i školu, upravo na mjestu, gdje je knoza smrtno zrno pogodilo. Troškove će platit ruski carski dvor.

Grob Papo Pia IX. u crkvi sv. Lovrenca, kako je on sam naredio, ima biti posve jednostavan iliti prost, te mjesto grba rositi će ga mrtvačka glava. Nadgrobni napis, sastavljen po istomu pokojnomu papi, sadržuje njegovo ime, rodni i smrtni dan, te rieči: „Molite za njega!"

† **Pater Secchi,** jezuita, glasoviti zviezdoznanac, preminuo je prekjučer u Rimu poslje težko bolesti. Njegova prerana smrt jest nenadomjestiva škoda za znanost, koja se bavi nebeskimi svjetli. Kužu, da je ostavio nedovršenu knjigu, u kojoj izpituje, iz česa je sunce. Pokoj mu duši!

U Nerezinah dne 25. p. mj. uhvatiše izvan Osora mrežami strašnu nepoznatu ribu, dugu 3 metra, 27 centimetra. Ribu su oderali, a meso prodali. Po vanjskih i nutarnjih znakovih reć bi, da je to vrst morskoga psa, zašto je onakove prilike, a neima dračja nego mehke kosti. Koža je kako u morskoga kučka crno zelenkasta. Odzgora neima nego jedno samo jedrice pred repom, pred prsi dva, a iza trbuha dva. Ima strašne i veliko oči, gubicu pruženu uz gori, usta široka, oštre zube kako pilice. Na mjesto ušesah ima šest škuljicah po kojih dišo.

Družtvo svetojeronimsko broji 4100 članovah i to: 1230 svećenikah, 444 profesorah i učiteljah, 105 občinah, 340 činovnikah, 114 posjednikah, 152 vojnika, 156 trgovacah, 232 učiono (škole), 270 učenikah, 113 gradjanah, 118 zanatnikah, 450 seljakah, 23 odvjetnika, 30 liečnikah, 112 župah, 16 mjernikah i po nekoliko čitaonicah, knjižnicah, samostanah i drugih zavodah.

Katolička crkva ima: kardinalah 64, patriarkah latinskog i iztočnog obreda 10, nadbiskupah i biskupah latinskoga obreda 752, nadbiskupah i biskupah iztočnoga obreda 54, nadbiskupah i biskupah in partibus infid. (t. j. samo počastnih) 286, patriarkah, nadbiskupah i biskupah razprestoljonih 30, prelatah nullius diocc. 12; ukupno 1208

Doba sadanjih vladarah. Papa Lav XIII. ima 68 godina, — Vilim I., njemački car, 80 god., — Vilim III., kralj holandezki, 60 god., — Kristijan IX., kralj danski, 59 god. — Aleksander II., car ruski, 59 god. — Viktorija, kraljica englezka, 58 g. — Karol I., kralj vurtemberžki, 54 god., — Petar II., car brazlijski 52 god., — Alberto, kralj saksonski, 49 god., — Oskar II., kralj švedski, 48 god., — Franjo Josip, car austrijski, 47 god., — Leopold II., kralj belgijski, 42 god., — Ljudevit I., kralj portugalski, 39 god., — Abdul Hamid, turski sultan, 35 god., — Humbert, kralj talijanski 34 god. — Ljudovit II., kralj bavarski, 32 god., — Juraj I., kralj grčki, 32 god., — Alfons XII., kralj španjolski 20 god.

Mačko poštarice. Ako mačku makar u vreći odnesoš koju milju daleko, ona će se još prvo kući povratit nego i misliš. Zato su tamo u Belgiji zasnovali jednu družbu, koja će mačke učiti, da pisma nose iz jednoga kraja u drugi. Prvi pokusi govore da su se dobro ponesli. Tako će s vremenom mačke obavljati službu, koju su često golubovi obavljali.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—28. Februara 1878.

Dne	Car.dukali (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car.dukali (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
16	5.53	9.46	—	104.75	24	—	—	—	—
17	—	—	—	—	25	5.59	9.55	—	107.—
18	5.53	9.45	—	104.75	26	5.58	9.52	—	107.25
19	5.54	9.45	11.89	105.10	27	5.58	9.52	11.90	106.85
20	5.50	9.47	—	105.35	28	5.64	9.55	—	107.10
21	5.56	9.45	—	105.03	—	—	—	—	—
22	5.57	9.47	—	106.70	—	—	—	—	—
23	5.57	9.48	—	107.—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 21. Februara 1878.

	OD for.	OD nš.	DO for.	DO nš.
Vosak primorski i ugarski za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	120	—	132	—
S. Domingo	98	—	100	—
Rio polag vrsti	80	—	100	—
Cukar austrijski	30	50	37	50
tučeni	34	—	35	—
Cvietje trave buhače (Crisantemo)	128	—	138	—
Naranče skrinjica	3	75	6	—
Karubo puljozko	8	—	9	—
lovrantinsko	6	25	—	—
dalmatinsko	—	—	—	—
Smokve Kalamata	10	—	14	—
puljozko	12	—	13	—
Limuni skrinjica	3	25	4	50
Badernki iliti mendule palj. za 100 klg	108	—	112	—
dalmatinske	—	—	—	—
Lešnjaci	18	—	30	—
Šljive	26	—	41	—
Pšenica ruska	12	—	—	—
ugarska	11	—	12	50
galačka	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	9	—	9	20
ugarski	7	50	9	08
Raž	7	50	9	08
Ječam	8	50	—	—
Zob ugarska	—	—	11	—
arbanaska	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti roba	11	50	12	50
Bob	12	—	14	—
Leća	12	—	14	—
Orlić talijanski	17	25	24	—
inglezki (kitajski)	15	75	17	75
Vuna bosanska	110	—	120	—
morejska	130	—	—	—
srbanaska	123	—	125	—
istarska	—	—	—	—
Dasko koruško jelovice	52	—	94	—
štajorsko	44	—	75	—
Grcilo	12	—	14	60
bukovico	8	—	9	—
Ulje italij. nižje vrsti za 100 klg	55	—	60	—
najbolje	70	—	81	—
srednje vrsti	66	—	76	—
dalmatinsko	57	—	58	—
istarsko	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	13	50	—	—
u kasetah	18	50	—	—
Kože strojeno naške	178	—	200	—
suho volorje naško	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	72	—	125	—
janječe naško za 100 kom.	95	—	105	—
dalmatinsko	60	—	80	—
kozje za 1 klg	—	75	—	92
vuneno slano	—	50	—	65
suho	—	49	—	59
zečja za 110 komadah, u srebru	25	—	27	—
Bakalar za 100 klg	29	—	34	—
Sardele i baril	15	—	24	—
Vitriol modri za 100 klg	31	—	33	—
zeleni	5	50	6	—
Maslo	76	—	94	—
Loj dalmatinski i naški	40	—	46	—
Salo	57	—	—	—
Mast (salo razteplieno)	48	—	50	—
Slanina	—	—	—	—
Rakija otolitar (100 litarah)	26	—	28	—
Galvići istarski za 100 klg	9	—	9	25
Ruj naški	8	90	9	—
istarski	15	—	16	—
Lišće od javorike	31	—	46	—
Vinske strgotine (Gripula)	30	—	35	—
sploh	13	50	15	—
Mod	—	—	—	—
Lumber (jabučino od javorike)	3	75	9	—
Pakal baril od 100 klg	17	50	23	50
Cunje (štrace) za 100 klg	—	—	—	—
Katram dalmat.	—	—	—	—

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Oglas.

„Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri" dielit će i ljetos podpore; toga radi oni, koji po §. 2 pravila na iste pravo imadu, neka svoje molbe, poduprte svjedočbom siromaštva i svjedočbom prvog tečaja, ili dobro položenog kolokvija iz kojeg glavnog predmeta, odboru u Kastav najkasnije do konca marča 1878 pošalju.

Kastav dne 25. febrara 1878.

Vjekoslav Vlah Predsjednik — **Er. Jelušić** tajnik

Javna zahvala.

Kao prošle tako i ove godine spomenuo je pročastni Gosp. Tomo Gajdek, predsjednik družtva svetojerolimskog, na godiš. skupštini skupštinarom Bratovšćinu hrv. ljudi u Istri, te sabrao liepu svotu od 40 f. 25 n.

Za veliku skrb i požrtvovanje budi mu od Bratovšćine najtoplija hvala.

Kastav dne 20 febrara 1878.

Vjekoslav Vlah Predsjednik — **P. Er. Jelušić** tajnik

LISTARNICA.

P. n. g. Pajaliću Marku u Puli: Smireno do konca tek. godine. — Volariću Mtu u Čunski: Takodjer. — Brozinčeviću Vinku u Bribiru: Dobro. — Mikuliniću Tomu u Čavlih: Knjigu „Prirodni zemljopis Hrvatske" prodaje slavna „Matica Hrvatska" u Zagrebu, zato pišite joj tamo vi, odmah će vam ju poslati.

☞ *Današnjemu je broju dodan prilog.*

Dobro semenje

Gotove uljene Farbe

mogu se dobiti kod

G. Poppovića u Zagrebu.

Cienik se šalje franco

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, proporjednikom itd. Probdjenih kašljuć noćih, naradno jutarnjo hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja urjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da budo na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Cieua 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavišića mirodiljara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodiljara; — u *Malom Lošinju* kod Vivlani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Borčića i Derottini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misturo; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zoretti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 18

☞ NADARENI ☜

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinastih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-ovi sladkiši od hitjadah ozdravljenjah prava tužiba za kašalj. Nedvojbeno ozdravljenjo.

Tko neozdravi, hoće mu se novci povratiti.

Ovi dragocieni utažitelji sladkisi su u svojoj bitnosti za liečenje prsiuh i osobito zdravstveni, jer sastavljeni od prostih ljekovitih rastlinah. Uzimaju se s najboljim uspjehom proti grčevitu nazebnu kašlju, toli umah s početka keli kad se već ukorenio; onda proti bolesti od grla, proti rorini (grippe), zapali grla i žljezdicah, proti pomanjkanju glasa; izvišo pomažu i nedušljivcem.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izvadjeno za sirova u Amorici na račun K. Zanetti-a ljekarnika u Trstu. Lick komu neima para proti suhoj boli, proti ulogom, gukam iliti zatvam, pokostici (carrio delle ossa), protiski iliti bodcu, proti cingati iliti nazli, proljoru mokraće, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Mojo trokutno staklence imadu u staklu udjelano mojo ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti*, a toga nijo jih moći pogrešno zamienjeti s inimi, ako i trokutnimi, što se prodaju pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedino što su bilo nadarene na raznih izložbah, najboljі i najuspješniji lick proti grizi kao i najuspješnijo sredstvo za nutarnje hladjenjo bolnika. — Opazka: Valja paziti da nebudu patvorene.

Čistiteljne bobice iliti pilule od glasovitoga padoranskoga prof. *Giacomini-a,* što se već cielih 35 god. traže i uzimaju proti šuljovom iliti krvarici, turobnosti, trepetu srdca, zapeki jetarah i slozene, šumenju ušiuh itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. I najljuća zubobolja prestano naimah jednom jedinom kapljicom ove vode, kad se na pamuku iliti bumbaku turi u skrbotinu bolna zuba.

Lick protu-grozničnі od Dra. *More* komu nejma para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosonogih Karmelitah u Miletih.

Okrepna žildčina za konje. Ova žest uzdrži konje do skrajne starosti u jakosti i krleposti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naime proti ulogom (kostobolji i bobrobolji.)

Franceska žest i morska sol od *William-a Leen.* Kućno sredstvo proti oparini, živcobolji, otekliui zlcdicah kao i proti zubobolji, gdje jo odmah bolje, čim se samo izvana njom lice namaže, onda kad se tko gdje natuče ili porcže. Nijedna obitelj nobi imala biti bez ovoga sredstva, koje jo toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčaji od Dra. *Eguistera,* što se mogu rabiti bez tudjo pomoći.

Breselanski ostrižki staro i skušeno sredstvo proti srakovrstnoj kostobolji kao takodjer proti natuci.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodoželjezom) prigotovljeno po lučbaru i liekarniku K. Zanetti-u u Trstu. Ovo je najboljc sredstvo proti slabini, kad so bolnik pridigne poslje težke bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka unča ima u sebi dva zrna jodo-željoza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Giglio) za gospojo od *Planchais-a,* povlačenja parižkog lučbara. Krlepost ovo vode jest jedna od najosobitijih. Ona podaje puti takovu mekanost i njoznost, kakva je obično za najljupših mladih godinah, te čini da izčezno sa lica kojekakvo crvenilo i ostale grubote. Nijedna gospoja, kojoj je mila krasota i čistoća puti, nebi imala biti bez ovo žiljevo vode, kojo poraba postaje obćenitom.

Oružov nepipljivi prah bielo i ružičasto bojo za gospoje. Omot po 10 novčićah.

Bobice Redlingerovo na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez ikakva ni duha ni teka, čisti što brže i bez svake bolі. Ovo so ulje nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po kojo stakalco, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su svieže i prave — Predmeti pručevine Ranarski strojevi — Podpasači — Pružive bjčeve iliti čarape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

☞ Svaki imaj oko na patvorenje. — Prodaje se na veliko u luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, svcobćeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Tursku.

SKLADIŠTA: U Kopru kod Giovannini-a — Motovunu kod Matejšića — Spljetu kod Tocigl-a — Poreču k Igei — Rovinju kod Angelini-a — Pulu kod Wassermann-a — Rieci kod Projan-a i Catti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Sibeniku kod Misture — Buzetu kod Farinoni-a — Trščću (Monfalcone) kod Fumagalli-a — Ronchi kod Patune — Cervignanu kod Lavisani-a i u svih prvih ljekarnah evropejskih. 6

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 6. U Trstu 16. Marča 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmirno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošteo, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u nicloesti il u izvadku, nsimo prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak sarše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogodo oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih službenjeh, nedopisuju, nego putem svoje *Listarnice*.

Zagajivanje Krasa.

Narod je otac, a zemlja majka naša. Ako zaboravimo dobre navade i običaje naših starijih, ako zapustimo jezik svojih otacah, postat ćemo, što se reče, baštardi, šarenjaci, kûp ljudi, koje je moć lititi ovamo i onamo, divljaci koji nikakove baštine neimaju. Zato nam je braniti Hrvatstvo, gdje ga još koliko ima, zato nam ga je buditi, gdje je zaspalo.

Ako sječemo šume bez razloga, ogoliti će brda, preko njih vijati će po volji vjetrovi i ljevat pljuski, izroditi će se zemlja, pokvariti će se zrak, nastati će suše i slaba ljeta; težak će ginuti od bolesti i glada. To je sudnji dan, koj čeka svako selo, svaku zemlju, svaku državu, koja neraložno gospodari s onim, što joj je dobri Bog dao. Da taj sudnji dan nedodje, pametni ljudi govore i uče: Čuvajte šume, gdje jih imate, sjecite jih razlogom, a gdje je zemlja gola, tu sadite i nastojte, da se gaj zagoji, da opet šuma naraste, pak će bolje biti.

Čuli smo reći: „Za mojih zubi još ću kako tako preživiti, a koji za menom dodje, neka pazi.“ Svaki, koj tako misli, krivac je pred poštenim obrazom ljudskim i grešnik pred Bogom. Oni koji za vami dodju, jesu vaša djeca, stvorovi kojim ste život dali. Vi ste od svojih starijih dobili dobre luge i plodna polja; ako ste pošteni, morate to povećano i poboljšano svojoj djeci zapustiti, a ne sve uništiti, kako da su se toliki vrazi po svoj božjoj zemlji raztresli.

Pojedinac čovjek malo može učiniti. Njegov trud i muku lahko drugi zli u ništa obrate. A združenih više ljudi mnogo bi moglo učiniti. Ali žalibože mi još ne pojmimo toga, zato do Bratovšćine nije nikakove udružbe kod nas. Pojedinci svak za svoje još nešto nastoje, a za skupno nije nas briga. Kakov god siromah razkrči i posije i posadi i svojom se mukom obrani. A ciele občine više godinah nikakove poboljšice ne uvedu na občinskih pašnjacih, ni na krasah, nego još ono malo skupnoga raztoče i zaprave.

U ovoj strani cesarstva puno se je toga napisalo o zagajivanju krasa. Negdje se je nešto i učinilo, ali nikad i nigdje nije se pokušalo onako dušom i tjelom k poslu se dati, nit se toga neće učiniti, dokle sami nepokažemo, da je skranje vrieme.

Da se očuvaju gajevi i mladi nasade, morao bi šumski zakon oštriji biti. Tko uništuje goru, taj uništuje život budućim koljenom ljudskim, toga treba brez milosti kazniti.

Svaki na svojem još prilično čuva, i tu neimamo ništa prigovoriti. Samo nam je to spomenuti, da bi zemlja i država morala darove dieliti za dobre nasade, za liepe gaje, i za svako dobro uredjeno gospodarstvo. To bi ljude pobudilo na još veću marljivost.

Občine dosad ništa nečine. Govorimo ništa, jer što koristi desetak murvicah posaditi, a tisuće bukavah posjeći. Občine bi morale svake godine odlučiti nešto novca i nešto rabote, pak na priliku različitimi stabli obsuditi puteve, nasaditi mjesta okolo crkve i manje brežuljke druguda. Koje su tako sretne, neimaju nego male adicionale, morale bi baš u to ime nešto nametnuti i po duši u korist okrenuti.

Novije vreme doneslo je sobom, da se svako čeljade može po volji ženiti. Pravo je, da se ljudsko koljeno umnaža, jer još ima kuda živiti, ali nije pravo, da se u dosta napučenoj občini ukmeti goloruk čovjek koj napuni pol sela djece, a za ništa nije povećao občinskoga imetka. Takovi bi morali pokazati, da su štogod zasadili, izkrčili, oplemenili; morali bi dokazati da su pripravili nešto svomu porodu, pak onda neka se žene u ime božje. Mi bismo još jednu izmislili. Svaki ima nešto novca, kad se ženi. Dakle svaki mladi par morao bi u posebnu kasu dati dve, tri forinte, ili zalog za dve, tri rabote, a ti novci i to djelo, neka bi se obratilo za pošumljenje po golih brdah i gričevah u gori. Ali tih novaceh nebi smjele dijete pojesti.

Najveću pomoć imalo bi dati cesarstvo samo. Sve veće plišе i krase morale bi se pošumiti na državni trošak. Pače nekoje velike krase, koje služe samo za pašnjake, morala bi država odkupiti, pak neka njoj budu uz pogodbu, da jih zabrani i šumom zaogrne.

U Istri imamo gospodarsko družtvo. Moguće je, da ono mnogo dobra učini u nekih stranah Istre, ali u drugih stranah ni nezna se za njega. I tu bi se moglo malo pametnije raditi; dobar savjet i liep primjer mi bismo i od Talijana rado vidili, jer onaj je pravi prijatelj puku, koji mu je dobar učitelj, zovi se on kako mu drago.

U svakom kotaru trebalo bi, da je jedno gospodarstvo družtvo za onaj kraj. Najljepše takovo družtvo moglo bi biti u Volovskom kotaru. Tamo je više ljudi, koji su se učili šumarske stvari i koji bi mogli liep spomen ostaviti u puku, gdje jim je odlučeno živiti. Tamo je dosta rodoljubivih učiteljah i svećenikah, koji bi mogli biti velika pomoć takovoj stvari.

Kad bismo imali takovih družtvah, mogli bismo svaki čas vapiti u Beč, da nam daju pomoći u novcih, u sjemenu, u stablih. Ako bi dali, došlo bi dobro; ako nebi dali, onda bismo barem znali, da nije naša krivnja i da smo mi svoju dužnost učinili. A ovako nikoga ne smijemo kriviti, nego samih sebe.

Što bi se sadilo? To je lahko odgovoriti. Valja pomisliti samo na to, da nas je mnogo, i da neimamo banatsku zemlju. Krumpir, pšenica, turkinja sočivo, koje na našoj zemlji priraste, nemože nas svih hraniti. Dakle treba saditi takova stabla, da možemo čim veću korist imati. Nije sva Istra za jednu vrst prikladna. Toplije strane i prisoji najbolji su za uljku i murvu (dudu); zakloni za kostanj, brežuljci blizu gorovitih predjelah za voćke (žir); puste gričovite visine zasade se arišem ili drugom crnogoricom.

Reći će tkogod: „Au brate, nestraši nas: kada bismo mi od toga siti bili?“ Ali vam je odgovor, da se tomu neće sto ni pedeset godinah. Da danas zasadiš krušku i jabuku, do pet, šest godinah imao bi liepa ploda i mogao bi se odmoriti pod hladom svoga truda. Istra bi mogla tim obogatiti, a ne samo hraniti se.

Da je na našu i da svi pojme naše želje, mi bismo ustrojili za Istru političnu družtvo, koje bi vas život puka za jednim ciljem vodilo. Nebi to bilo družtvo, koje više od danas do sutra, već koje bi neumorno za tim išlo, da se popravi, što se je sakrivilo. To bi družtvo i ob ovih stvarih nastojalo o kojih danas pišemo. Kruha pribaviti puku na pošten način i primjerenim poslom: to je politika demokracije. A hrvatski puk naučiti, kako da u svojoj kući svoga kruha dobije, da zdrav živi, da veseo zapjeva, da slobodno diše, to je politika hrvatske pučke strane!

Osobito vi duhovni ljudi, koji mnogo ovaj list čitate, nemojte zaboraviti, da biste vi najviše mogli učiniti za

---

PODLISTAK.

RAZVOD ISTRIJANSKI

(Dalje, vidi broj 5.)

I sudac Lupetin odgovaraše, i vas komun labinski i plominski, i rekoše, da je istina i za cića teh smutni i rubeži jesu ona gospoda razgledali i postavili pravi termen meju njimi, da na ta kanton *svete* Trojice. I tako ondi komun labinski i plominski prikaza list, ki biše pisan na let Božih 1170 v kom se udržaše, da jesu meju njimi na prvih razvodih stvorili, da imaju bit sveta Trojica komunu šunberskomu, i da ju imaju obsluževat, i osvećevat, kako je od stareh prišlo, i na ta kanton se staju tri termini od kunfini: labinski, plominski, šunberski. I gospodin knez i gospodin markoz, i vsa gospoda i deželani, kada jesu slišali ta list, tako obrediše, i potvrdiše, da se ima tako obdržat, kako je prvo od gospode tako narejeno, i listi potvrjeno. I tako idoše gospodin knez i gospodin markoz i vsa gospoda čtući ta list i jedne i druge strane naprid starci, kažući po tom listu pravo razvodi i termeni, i stara zlamenja, i kamiki zakopani svojimi zlameni, i gromače, i tako ravno na Kožal breg, i tu čekahu župan Križman, i Filc, i vas komun od Kočura. I tu vsa gospoda počivahu, i gospodin Filip Mačić govoraše od strane gospode komunu kočurskomu, da pokažu svoje pravice, i pisma, i pravice, i starce, ki znaju pravdu, i razvodi meju njimi i komunom labinskim. I župan Križman pokaza list, ki biše pisan na tom bregu, kada i labinski i šunberski, na let Božih 1170, v kom se udržaše, da se na tom bregu staju tri razvodi od kunfin: labinski, šunberski i kočurski. I tako ondi gospoda stvoriše zakopati jedan kamik, i postaviše nan *) tri zlamenja, kada su videli listi jedne i druge strane. I tako ondi obrediše, i vse njih stare listi potvrdiviši, vsakoj strani povratiše, i prepisavši je, sebi shraniše, i jednoj i drugoj strani navestiše: da, ka koli stran bi pasla va dne, ali v noći prek teh razvod i termeni, ona stran zapada komunu pene marku 1, soldini malch 40, arbadige marke 3, i ka koli stran bi prestavili ali odstavili te rečene termeni i razvodi od kunfini, ona stran zapada pene marak 300, gospodinu knezu pazinskomu 100 marak, a toj gospodi 100 marak, a komunu, ki bi mirno obdržal 100 marak. I pisaše listi jednoj i drugoj strani jezikom latinskim i hrvackim, a gospoda sebi shraniše jezikom nemškim. I vsi ti komuni idoše veselo domov, da se tako na teh razvodeh od kunfini sjedinišе, i tako stvoreno bi.

Od toga brega idoše naprid komun labinski i kočurski, i starci pred njimi po stareh termeneh, na put, ki gre na Brod, i tako ravno po stareh zlamenjah na malin gospodina Vilkera sluge od Lupoglava, tu na Brod, i tu čekaše župan Boboš Saladin, I Hrolac, i Mikula Vivoda, i Valentin i vas komun *barbanski*; od *Sativanca* župan Ivan, i Urban, i vas komun. I tu vsa gospoda počivahu. I gospodin Filip Mačić govoraše od strani gospode: suci i vas komun labinski i kako vam je danas govoreno, i ta drugi dan na početki teh razvod moju mojim gradom i Plominom i Kršanom, pokažite vaše pravice, ke imate ovdi; a vi župane barbanski, i vas komun Sativanca, pokažite vaše pravice, ke imate ovdi; a vi župane, i vas komun od *Kočura*, pokažite vaše pravice, ke imate ovdi, i kako ste danas razumili na bregu kada su vam gospoda dali vsakoj strani pisma; zato pripravite vaše starce, ki znaju pravdu i razvodi, i termeni prave moju vami. I tako vsi ti komuni odstupiše na stran, i velik čas svećaše, i tako vaspet pred tu gospodu pridoše, i vsi rekoše, da se ovdi staju pravi termeni i razvodi meju nami od kunfini, i ti starci jedne i druge strane pokazaše četire kamiki zakopane, da se neznajahu, dokle ih neodkopaše, i behu skupa vsaki svojim zlamenjem, na ka zlamenja pokazaše listi komun barbanski, po keh tude najdoše te kamiki, ki behu pisani na let Božih 1150 v keh se udržaše, da se tu staju termeni i razvodi od kunfini, i tako se razlučiju. Najprvo sam knez i markoz *velik čas*, čtući ga, i tako daše gospodinu Filipu Maciću da ga čté pred vsu gospodu i deželani, i pred vsemi temi komuni, kadi počinje: najprvo zgoru Raša voda velika, Sativanci, z onu stran do vode velike reke kočursko do termena meju Šunberom i Kočurom; z ovu stran od Broda zdolu vse vodi vrutki i Raša od jedne strane, i druge barbansko, obranujući komunu labinskomu napajati živine do Raše, i na vrutkeh, ki izhajaju iz stran labinskeh; a ne inako; a k Labinu od Raše i vrutak, vse labinsko, i tako ravno zdolu do mora, kadi se staje Raša z morom. Odtu ravno posredi mora, kako rubi od vode Raši stoje, i tako ravno po sredi i na kanton crekve sv. Lovrenca v dragi, na

*) napi = na njega.

preporod našega puka. Zaludu izbori, zaludu slobodne uprave, zalud zlatni gradi u zraku, kad neimaš ni kore suha hljeba, ni čaše hladne vode. Tu počima sve. To valja dobro pojmiti. Mnogo i mnogo crno pletivo, koje se okolo čovjeka i naroda oplete, dolazi od siromaštva!!*)

Bugarsko kneštvo.

Naše popjevke spominju sužnja Vladimira, kako je ljuto cvilio u tamnici kralja *bugarskoga*; *bugar*-pjesma, *bugar*-kabanica, crni *bugarine* mnogo puti se čuje pjevati. Bugari su puk, što živu tamo na iztok hrvatskim zemljam u prostranih i plodnih krajevih. Bugarina ima na milijune; a svojim govoru zateže prilično po našu.

Kad su još Grci Carigradom gospodili, Bugari su imali tvrdo kraljestvo, i Carigrad sam tresao se je pred njimi. Ali malo po malo izgubili su bili i kraljestvo. Kad je kašnje Turčin došao, oni Bugarski puci kao da su umrli. Turčin je gospodovao mačem a Grk perom; Turčin je mučio tielo, a Grk dušu bugarsku. Turci bijahu sudci i zapovjednici, a Grci popovi i biskupi, koji su u crkve bugarske tudji jezik unesli. Bugarin je bio sužanj, nevoljnik, ako se nije poturčio. Svako ufanje, da će opet do slobode doći, bilo je izginulo. I učeni ljudi već pisahu, da se ovaj puk više nemože razabrati.

Ali Bugarin ima u svojoj ćudi nešto, što ga je spasilo. On je tvrde korenike, marljiv poljodjelac i dobre glave. Oni koji ralo i motiku rabe, dalje poživu; tko mačem obilazi, mačem i pogiba. Nekoliko ljudi, koji su se osvjestili, počeli su pisati i učiti; Bugarin je dobralno progledao i najprije se otresao Grka u duhovnih stvarih. Da se Turčina otrese u posvetnih poslovih, trebalo mu je čekati na prijatelja, na osloboditelja.

Ono pred tri godine uzmutilo se je tursko cesarstvo. Ljudi su za pušku primili, da dobiju pravednije zakone i urednije uprave. Kad je carstvo dosta razklimano bilo, zakvačio je Rus i Turčina premogao, kako nikad nijedan.

Po pogodbah mira Rusa i Turčina, ima se podignuti Bugarsko kneštvo sa prostranimi medjami od Timoka i Dunaja vode, do egejskoga i crnoga mora. Bugari će doduše još spoznavati turskoga sultana za prvoga gospodina i plaćati mu nešto na godinu, ali u drugom biti će posvema svoji. Urediti će si vojsku, skrojiti zakone, pograditi ceste, otvoriti trgovine, prokopati prokope, podignuti škole, sve kako budu sami premogli i izvoljili. Kako su marljiv i provrtan puk, oni će brzo ojačati i svoje nevolje zaboraviti. Turski kolac ni konopac neće više tamo gospodovati. Bugari će biti, što su oci bili; vidjen, bogat, slavan narod.

Tko bi to bio rekao pred tri godine!

Bugarin i Hrvat već se od nekada ljube. Od ovoga zapada hrvatskih zemaljah, mi vam se, dični narode, radujemo i želimo, da vam u dobri čas nova sloboda dodje!

*) Drugi put gledati ćemo, da se štampa primjerak štatuta za gospodarska kotarska družtva. Ur.

DOPISI.

Sa otočića Sv. Marka pri otoku Krku *dne 5. ožujka 1878.*

„Zora puca bit će dan!“ Ovimi rieči počimljem ovaj moj dopis, jer što naumih u njemu iztaknuti, liepšimi rieči nebi ga mogao započeti: za zorom će bo doći sunce pravde i pred naša vrata. Na veleugodnu viest, što ju doniesoše naši domaći listovi, da će se od sad unapred cieniti i poštovati naš mili hrvatski jezik pri c. k. mornarici, ter da će se naša momčad istim moći služiti u svakoj prigodi kako je to dosele činila njemačkim, držim za stalno, čuvši takvu velevažnu viest, da je svakomu pravomu rodoljubu zaigralo srce od radosti a navlastito Istarskim Hrvatom i miloj našoj braći Dalmatinskim Hrvatom, jer je naša i njihova momčad, dika i ponos naše c. k. mornarice.

„Što je pravo, to je Bogu drago“, veli naša poslovica. Bilo kako mu drago, iz ovog može svatko razabrati, kako Višji krugovi uvidjaju, da je došlo željno očekivano vrieme, gdje valja dati svakomu narodu svoja prava, a odavna jur je ozvonilo onoj svim nam poznatoj: „Tko je jači, taj tlači!“ Pronajdoh ovom prilikom shodno iztaknuti u ovom dopisu koju iskrenu rieč mojoj braći u Istri i Kvarnerskih otocih. Preduzimljem si najprvo zadaćom u kratko napomenuti kako se ovdje i ondje našim hrvatskim jezikom postupalo. Hrvatski jezik u Istri i na Kvarnerskih otocih glavni je jezik, jer ga i pučanstvo u mnogo i mnogo većem broju govori nego talijanskog i njemačkog; kako dakle od svuh stranah jadikovke, da se za taj jezik malo mari u školi i u javnih uredih, a dapače od najnovijeg vremena proti istom vojuje se tako, da bi ga rada dušmani našeg naroda iz korena uništiti. Prvi borioci za slobodu hrvatskog jezika u Istri i na Otocih jesu pitomci riečkoga i senjskoga Gimnazija; učeć više godinah na istih zavodih uzplamtiše žarom hrvatskoga domoljublja ter su isti pravi apostoli hrvaštine ovdje i ondje i svakom sgodom, naputjuju svoju braću, što jim valja raditi, da tudjinac nepostane gospodarom, a oni robovi u svojoj kući. Naši dušmani dobro ti, brajne moj, poznaju ovu rodoljubivu gospodu, a kako ju nebi poznavali kad su njihova imena ubilježena u tako zvanoj *crnoj knjizi*, te koga u nju upišu, taj ti je od njih nazvan Rusom, Grkom, smutljivcem, buntovnikdm, lažcem, hincem itd.

Dušmani naši znaju u svakoj sgodi paklenim svojim jezikom oernjivati pred našim milokrvnim narodom svetinju našeg hrvatskog jezika, znaju ti, brajne moj, pogrdno rovariti, samo da podkopaju ugled onih osobah koje svuda i svagdje zagovaraju i odrešito brane interese hrvatskog naroda. Malena četica ovih domorodacah, trun je u oku našim dušmanom, a svake godine ta se četica umnožava i umnožavat će se, ako Bog da na diku i ponos našega naroda, probudjujuć iz duševnoga sna naš potlačeni narod.

Kako se dušmani naši plaše naše sloge i bratinstva, navodim ovo što imadoh priliku čuti nije tomu mnogo vremena i to baš u jednom gradu. „La maledettissima razza dei Croati va giornalmente moltiplicandosi e se lasciamo andarli di questo trotto in breve tempo perderemo su loro la nostra influenza.“ Ovo je dosta jasan dokaz kako se naši neprijatelji žestoko bore, da naš tužan narod ostane i unapred njihovim robom i kravom mužarom, riečju, oni nastoje iz petnih žilah, da svaku dobru nakanu boriocah osujete. Od najnovijeg vremena, odkad bi stvoren novi školski zakon, škole kod nas u Istri na mjesto da šire prosvjetu i napredak, budi mi slobodno reći, šire glupost i neznanstvo. Nek se tomu nitko ne čudi, jer kako nam škole mogu biti korisne po narod, kad je država velik upliv dala občinam nad pučkim školam, a većina občinah nisu još danas tomu dorasle, da budu u stanju dobro upravljati školami. Dobivši občine vlast nad pučkimi školami, jedna za drugom počeše svoje škole pretvarati u mučilišta, jer nije li to pravo mučilište, hrvatsku djecicu silomice učiti u talijanskom jeziku? Negrieši li se ovdje proti načelom umne pedagogije? Mladež treba najprvo pustiti, da se u svomu materinskomu jeziku razvije, pak stopram kasnje, može se i tudje jezike učiti. Reći će tkogod, kad občinari gospodare školami, zašto tako bezumno rade? Poglaviti uzrok tomu jest, što se u svakom zastupstvu nadje po koji šarenjak, a ovaj po svojoj misiji nagovori laskavimi rieči svoje sudruge govoreći n. p. Što će nam *ščavunski* jezik u školi, kud će nam djeca moći naći zasluzbe tim jezikom. Seljak naš, čuvši te rieči, poklima glavom te kad ga glavar upita, da glasuje oće li da bude škola talijanska, sirota, da nepade u nemilost svoga glavara, učini mu po volji. Mila braćo! želimo li se jednoć otresti tudjinstva, nedopuščajmo, da nam se mladi naraštaj odgaja u tudjem jeziku, da truje um i srce tudjinskom naobrazbom; nesramimo se govoriti i pisati, gdje nam je od potriebe, našim milozvučnim hrvatskim jezikom; čitaj svatko rado hrvatske knjige i listove, a navlastito „Našu Slogu“; nagovaraj mogućnije, da se upišu u društvu „Sv. Jeronima“ u Zagrebu i u „Bratovšćinu hrvatskih ljudi u Istri“: riečju nek bude svatko u svojem rodnom mjestu apostolom hrvaštine, nek nepripuste nikad, da mu se tudjinac nametava za skrbnika; a kad su izbori za zastupnike, bilo u carevinsko Vieće, pokrajinski Sabor, il občinski Odbor nek brizno nastoji, da on i njegova braća glasuju za takve osobe, koje će znati svojski braniti hrvatski jezik i interese hrvatskog naroda u Istri i na Otocih. Mila braćo! željeznom postojanošću i požrtvovanjem nek svaki od nas dokaže našim dušmanom Šarenjakom da nismo ono kako o nas vele *Schiavi* nego pravi Hrvati, te da kao takvi iz svih silah nastojati ćemo obdržati pobiedu nad šarenjaćtvom. U to ime pomogao nam Bog!

Iz voloskoga kotara, *dne 10. marča.*

Dosada opisah tri redovite škole, kastavsku, lovransku i klanjsku, a sad hoću, da štogod i ob ostalih spomenem.

U Mošćenicah obstoji škola već prilično dugo vremena; ali se ipak dogodilo po više puta, da je na kratko vreme ostala zatvorena. Škola je smešćena u prostranoj občinskoj kući, nekakvom starinskom kastelu. Soba za školu dosta je prostrana i svjetla, ali je u velikom neredu — upravo je takova, kao da neima gospodara. I u istini je tako. U ime občine nitko se za školu ne brine. Obstoji doista nekakvo mjestno ili bolje govoreć občinsko školsko vieće u Lovranu — ali to vam se slabo brine za mošćeničku školu. I po drugud vam nije s timi občinskimi školskimi vieći bolje. Većinom samo tu jedinu dužnost izpune, da za koju uru na koncu godine k ispitu dodju, a kroz čitavu godinu nezna se niti da obstoje. Tako vam je sada, i bojim se, da neće biti do skora bolje, pa niti onda, ako se školsko mjestno vieće preuredi tako, da mu nebude baš morao biti predsjednikom občinski glavar, (kako je to sad kod nas u Istri), pak baš da ni čitati ni pisati nezna. — Kotarskomu školskomu vieću mjesto, da budu u pomoć, jesu često upravo zapreka: jer mu nalogah i zapovjedih neovrše, ili se još suprotive. —

---

ta kanton se staju dva tormena od razvod, barbanski, i *rakalski*, crikva rakalska, on pol mora k Labinu jest labinsko; a ta drugi pol mora k Barbanu jest barbansko. I, ka kol stran bi, Labina ali Barbana, prek teh termeni na meri ribe lovili, prez dopuščenja jedne ali druge strani, va dne, ali v noći, ona stran zapada prez vsake milosti peno gospodinu marak 5. I tako se ondi obi strani sjedinište, i kuntentaše, i rekoše, da se i sada tako meju njimi održi prez vsake zmutnje. I tako gospodin knez i gospodin markez i vsa gospoda kada slišali jesu taj njih razgovor, i da se tu sjediniše, ta list prepisavši, potvrdiše i komunu barbanskomu ga povratiše, i vse tako ondi potvrdiše, kako je od stareh prišlo. I tu na Brodi na razvodeh teh četireh ohranjujući dežolanom, da mogu va vrime suše napajat svoje živine više i niže braneći škode; a živine mogu vse tako do Broda, kako Raša stoji, pasti, va dne; a v noći imaju pojti ležati v komunal, ki je vazda ohranjen za dežolano. I ta komunal leži zgora Sativanca meju barbanskim i žminskim kunfinom do gračanskih termeni, termeni od Brišnice. I tako ondi navestiše jednoj i drugoj strani, da ima pri tom ostat, kako je od stareh prišlo, i, ka koli stran bi prek teh termeni pasli va dne, ali v noći, ona stran zapada komunu peno marku jednu, maleh soldini 40, arbadige marke 3. I ka koli stran bi prestavili ali odstavili rečeni terment od razvod i kunfini, ona stran zapada peno marak 300, gospodinu knezu pazinskomu 100 marak, a toj gospodi 100 marak, a komunu, ki bi mirno užival, 100 marak. I pisašo listi jednoj i drugoj strani jezikom latinskim i hrvackim; a gospoda sobi shraniše jezikom nemškim. I tako stvoreno bi. I gospodin knez tu na Brodi preda vsu tu gospodu, i pred temi komuni imenovanemi darova Kočur za vsim njoga pristojanjem i s prihodišći gospodinu Filipu Maciću, slugo s Kožlaka večnim zakonom, kako se udrži v listu, ki mu ondi dá pod pečatom visućem. I tako ondi prosi gospodin markez preda vsu gospodu gospodina Filipa Macića, da bi držal dobro susedstvo s komunom labinskim, i ondi se obuća preda vsu tu gospodu, da oće prijaznivo š njimi živet; a gospodin Filip takoje ondi prosi komuna labinskoga, da i oni takoje š njim drže dobro susedstvo. I tako jedna i druga stran obećaše, i velike zavezi meju sobu utvrdiše, i bise veseli. I tako vsi ti komuni idoše veselo domov, da se tako smirom na teh razvodeh sjediniše. I gospodin knez, i gospodin markez i vsa gospoda i deželani, i ti od Labina, i od Buzeta, i Motovuna, i Oprtla, i ostaleh komuni idoše v Barban k večeri.

VII. I bivši v jutro poli maše sedoše vsa gospoda na placi, i gospodin Filip Macić govoraše od strani gospode: župane barbanski! pošljite ta list v Rakal, ovo piše gospodin knez, i gospoda, da jutri pridu na razvodi, i s pismi, i starci, ki znaju pravdu i razvodi od kunfini meju njimi i komunom *pulskim* i *Motmoranom*, i ta drugi list pošlite v *Pul*, to piše gospodin markez, da pridu vas komun na razvodi i z Motmoranci, i da prnesu pisma, i da pridu starci, ki znaju pravdu i razvodi od kunfini, ki su meju vami i Rakłani; a vi župan Boboš, i vas komun, pripravite pisma, i starce, ki znaju pravdu i razvodi od kunfini meju vami i Pulani z Motmoranom. I tako stvoreno bi.

VIII. I bivši v jutro poli maši, idoše v Rakal na obed; i kada obedvaše vsa ta gospoda, i tako sedeše pod ledonju pred vrati, i tu pride list od komuna pulskoga, i u njem prošahu komun pulski gospodina kneza, i gospodina markeza, da bi do jutri do obeda počekali, i tako da oto prit na loki *) Srboru, i da se vsi ondi najdu, to jim je pravo na puti od razvod i kunfini meju njimi. I tako stvoreno bi.

*) loksa.

IX. I bivši v jutro poli maši, idoše gospodin knez i gospodin markez, i vsa ta gospoda, i pridoše na loki Srboru, i sedoše pod velike ceri. I tako ondi pridoše s Pula gospodin Debonas, gospodin Toma, gospodin Mancoli, gospodin Deboka, gospodin Škandula, gospodir Jakov, gospodin Kleopazij, gospodin Ivan; i vas komun pulski, i tu pridoše z Motmorana sudac Loli, Zener, Filido, i vas komun motmoranski; z Barbana župan Boboš, i Rumin, i Hrelac, i Mikula Viroda, Valentin, i vas komun; z Rakla župan Crnul, i Zlošić, i Mikula, i Križman i vas komun. I tako se ondi vsa ta gospoda i komuni veselo pozdraviše, i tako gospodin knez, i vsa gospoda, ki bihu š njim; i deželani, kada obedvaše, odstupiše na stran, i velik čas meju sobu srećaše, i tako vaspet vsi ti komuni na stran odstupiše; a gospodin knez i gospodin markez, i vsa gospoda na drugu stran, i tako velik čas srećaše. I gospodin Filip Macić govoraše od strane vse gospode komunu pulskomu z Motmoranci, i komunu rakalskomu: da pokažu vsako strano svoje pravice, kako vam je pisano ta drugi dan, i pisma i starce, ki znaju pravdu i razvodi od kunfini i tormeni meju njimi.

(Dalje drugi put).

Djeca polaze školu dosta redovito, ako se promisli s koje daljine i kakovimi putevi jim se je verati do škole.

Veprinac, stara i dosta imućna občina odavna se je pobrinula, da dobije učitelja. U novije doba podigla je i liepu školsku kuću, te ju uvjek u najljepšem redu i čuva. Šteta što niti polovica sposobnjakah u školu nehodi. A i oni, koji ju polaze nečine to redovito, nego dosta nemarno, osobito zimi. Reć bi, da nisu ti gorani još prave koristi od škole upoznali, dočim su poljanci za školu upravo zauzeti, te je zato i poljanska škola upravo prenapunjena djecom.

Iz Kopra.

Evo još dvie tri za dopunak onomu, o čem vam predzadnji put pisah.

Mjeseca siečnja t. g. obogatila je ovdješnja gradska bolnica za 400 for. Dali su jih „mnogi gradjani". Što jih je na to potaklo, vidi se iz samoga nazova, kojim tu glavnicu nazvalo; a taj glasi: „Glavnica deveti siečanj tisuće osamsto sedamdeset i osam". Čitatelji će se još sjećati, da je devetoga siečnja Viktor Emanuel izdahnuo.

Poslje predzadnji put spomenute mise čitane dne 17. siečnja — dan pogreba Viktora Emanuela — kod čč. oo. kapucinah, išlo je nemalo gradjanah iz crkve pred kuću štovanoga g. urednika lista „Provincia" te ga sa opetovanim živio pozdravilo. — Imalo mu je to biti nagrada za to, što mu je list dan prije radi svojega žalostnoga ruha zapljenjen bio. — Na počasti, koju su tim gradjani uredniku htjeli učiniti uredničtvo se naprosto zahvaljuje.

Tako su naši Koprani ovdje pokazali svoju žalost nad smrću Viktora Emanuela, al to jim nebi dosta. Oni su ju htjeli pokazati u samoj matici, u Rimu.

Za škrinju kralja poštenjaka da su poslali u Rim vienac. Al jim je tu mraz pao na obraz. Talijani odbili su taj vienac, nisu ga htjeli. Neće oni takovih izdajicah u svojem kolu. Kako sada Austriju izdavaju, tako bi mogli kasnije Italiju. Znadu u Italiji, da je u Istri velika većina stanovnikah grana onoga naroda, s kojim se može prijateljski živiti, al koj nije Talijan.

Našim Talijančićem nije to nimalo pravo, a nit nemože biti. S nami jim se neće živiti a ni u Italiji jih neće! Kuda da se djenu? Najbolje bi da srednji put odaberu, pak da u more poskaču.

Iz zapadne Istre.

Svakuda se ljudi spomenu da pute načinjaju, ali nikoga čuti nije da bi se načinio put prieko Lima, koji je toli potriebit ne samo Selu Rovinjskom i nekoj gospodi Rovinjskoj, nego polovici Istre. Preko Lima gredu ljudi tja iz Buzetskoga, Motovunskoga i Porečkoga kotara da prekrate za u Rovinj, dapače radi osobito najviše Sbandajcem, Badenljanom i Satlovrečanom, jer oni skoro svaki onud u Rovinj pešice (na noge) gredu. Mislim da nebi ni vrlo skup bio taj put, zašto jedni bi mogli načiniti jednu stran, a drugi drugu pripomoću provincialne kase, samo da bi se tko napred dao. Jeli bi vriedno to učiniti nije potrebito niti da izkažem, nego da uzmem na izgled dan od svih gori napomenutih mjestah ljudi kad na noge u Rovinj idu prieko Lima, jer onud im je mnogo kraće. Ali bilo bi još bolje da je štacija u Selu Rovinjskomu na mjesto da je u Sošićih pol ure daleko Sela, kako je bila već iz početka odlučena, radi česa se Seljani više putah brinuli ali sve zaludo, jer kamo pišu, jim ni odgovora nedaju.

---

†

NJEGOVA C. K. VISOST NADVOJVODA,

Franjo Dragutin Josip,

otac našega svjetloga cesara i kralja, umro je u Beču 8 ovoga mjeseca poslje kratke bolesti. Pokojnik je bio sin cesara Franje I i druge mu žene Marije Tereze Karoline. Rodio se 7. decembra 1802. Godine 1848 dne 2 decembra, kad je Ferdinand cesarstvo pustio, imala je na pokojnoga preći kruna. Ali on se je odrekao u korist svoga prvorodjenca Franje Josipa. Bio je oženjen od 24. novembra 1824 sa nadvojvotkinjom Sofijom, kćeri Makse I. kralja bavarskoga.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. ožujka 1878.

U Beču su se sastale Delegacije, Tu je Andrássy već po stoti put govorio o svojoj politici naprama Iztoku, dakako, tako jasno i krasno, da ga nije ni ovaj put nitko razumio izvan delegatah, a naime ugarskih, koji da su već u svojem odboru odlučili, dozvoliti mu zajam od 60 miliunah forinti, što jih iśće od države za svoje državničke namjene. Ali te namjene moraju da jesu veoma čudne naravi, jer da na vojsku ni nemisli, a u Bosnu i Ercegovinu da neće. I je ta Andrássyeva politika veoma mudra, il pak veoma luda, što će se svakako do skora vidjeti. Bilo kako mu drago, nemožemo ipak zamučati, da ju nekoje stranske novine drže i zovu djetinskom politikom.

Naše carevinsko vieće nadaljuje svoje proračunske razprave, ali tako mrtvo i mljohavo, da se sad u Austriji o svem više govori, nego li o carevinskom vieću i njegovu radu. Našemu carevinskomu vieću nešto fali, a što mu fali jest ugled; pa evo ga gdje nemože da razvije prave i za državu spasonosne djelatnosti, kao što biva u inih državah. Naše carevinsko vieće dobro zna, ako i zastupa po zakonu, da nezastupa po ćudi svih austrijskih državljanah, pa odtud njegova negibkost i mrtvilo. Jer da pitamo, u čem je u toliko godinah unapredilo državu? U ničem. A gdje toga neima, govorilo se i bučilo još više, tu se utaborila i udarila svoj stan crna smrt. Zato il se kod nas moraju stvari što brže promieniti, il će još i na gore nagnuti.

Mir se med Ruskom i Turskom podpisao dne 3. tek. u Sv. Stjepanu kraj Carigrada. I tako se eto svršio taj strašni i preznameniti rat, koj će imati neizmjernih posljedicah, makar se još toliko napinjali nekoji kratkovidci i propali sebičnjaci, da ojalove krv, što se je tu prolila. Nije samo to, što sad ima slavenstvo jednoga neprijatelja manje, nego i to, što ima jednog brata više. Istina, bio je brat i prije, ali dokle mu nisu braća Rusi razvezali rukuh i noguh, nije mogao pomoći ni sebi ni drugomu. Kakav je pak mir, što su ga Ruska i Turska sklopile medju sobom, to se još ni sad pravo nezna. Na pitanje engleskoga ministra, neka mu se naznane samo dvie točke toga mira, Gorčakov da je odgovorio, da se to nemože, jer da ni Ruska ni Engleska nemogu same odlučiti, što se ima kod tog posla držati za „europejsko pitanje"; to da će odlučiti kongres.

I tako se sad sve države spremaju na kongres iliti državnički sastanak, što se ima sastati u Berlinu posljednjih danah tekućega mjeseca. Predsjednikom da će mu biti Bismark. Po govoru nekojih novinah, ima državah, koje bi htjele ni više ni manje, nego da Rusija dodje na kongres kao pred svoj visoki sud, pa dade strog račun svoga poslovanja, kao da je njihovu krv prolievala i njihove novce trošila. Ali Rusija će doći na kongres ovienčana viencem slave i pobjede; a Gorčakov je već sad izjavio, da na kongresu neće biti ni prepiranja ni glasovanja, poput tako zvanih parlamentah. Tim već unapred znadu oni, koji su se od kongresa Bog zna čemu nadali, što jih čeka. Al se ipak nemojmo varati. Iz ovoga se kongresa može svašta poroditi, pa i europejski rat, ako nebudu ljudi imali više razbora u glavi nego strasti u srdcu. Ruska i Engleska nisu se još ni sad izravnale glede svoga položaja blizu Carigrada, a o tom kao da visi ne samo uspjeh, nego i sretan početak kongresa. Rusija bo da je izjavila, da se ona neće upustiti u nikakvu razpravu na kongresu sve dotle, dokle god Engleska nemakne svojega ratnoga brodovlja iz Mramornoga Mora.

Zato da se Rusi već sad utvrdjuju, gdjegod mogu u onih stranah blizu Carigrada, gdje bi se jednom mogle sastati njihove i engleske čete. Siromasi Turci nemogu nikako do pokoja, jer jih sad tu i tamo napastuju grčki ustaši, kojih da je puna Kreta, Tesalija i Epir. U Bosnu i Ercegovinu da šalje Turska 50 hiljadah ljudi, koji da je imadu braniti ne samo proti domaćim ustašam, nego i proti svakoj izvanjskoj sili. Te su dvie pokrajine baš nesretne: one su počele prve krv točiti, pa kao da će posljednje i svršiti. U Rimu se razpustilo staro ministarstvo, pak se sad muče, da sastave novo.

Franina i Jurina.

Fr. Kamo si ono hodil ovi dni Jure?

Ju. Bil sam tamo do Fužine, i nobore svo od onega dneva me nekako srbi prohajanje.

Fr. Najbrže da si se tamo nažlompal vina, pak te je sram povedat.

Ju. Ča ću ti lagat. Neč sam pil črljeno kako vino, a kisalo kako svi hudići; pak me je valje počelo žlajfat, kako mi na deset vint trbušićinu sapinju.

Fr. Po čem si platil?

Ju. Po četrdeset soldini.

Fr. Još ni drago, za krepost, ku ima va sobe!

***

Ju. Božo moj, Frane zač su onoliko more v Reke zasuli i onoliki ključi va more protegnuli?

Fr. Dobro su nebogi misleli, leh jim se ni posrećilo.

Ju. Ča su valja misleli, da će se silna trgovina odprot, kada budu imeli velik porat?

Fr. Ja, Majeri su to misleli, ma Rečani su drugo špekulali.

Ju. Ča?

Fr. Nisu oteli, da jim more bude do kraja, pak su ono zasipali.

Ju. To ja to ne drugo neznam, zač bi se onoliki milijuni bili ča hitili.

***

Fr. Još neč, Jure!

Ju. Ča?

Fr. Bil sam pul kumpara Matića, upravo je štal zadnju „Slogu", pak se je jako jako čudil.

Ju. Zač?

Fr. Zač da novalja on punat od Vološćaki. On delova vavek pul gospode, pak da svi govore s njim po našu.

Ju. Ej dragi ti, namor će bit jedan dva, ki s kmetom hrvatski govore, ma med sobom ja mislim, da jih nisam nigdar čul po našu.

Fr. Ma daj se uglavit; znaš ča Matić još poveda?

Ju. Ča?

Fr. Da je neki dan šal kasno od dela po Voloskem, pak da je silno popevanje bilo va Kažino, zač da su imeli nekaku veselicu i tanac.

Ju. To su valja kantali: „Te go doto tanto volte", al „Še mi parto".

Fr. Aj nisu, leh pravo onu veselu našu popevku: „Napraj zastava slave!"

Ju. Bože moj, ki bi to bil rekal! Mane je drago, da naš punat nevalja.

Fr. Ma je pravo i mane. Ter je puknula pravda od Lisine, pak ni treba već punti iskat.

ŠTO IMAŠ RADITI SVAKOGA MJESECA

u vinogradu, u vrtu i u voćnjaku.

MJESECA OŽUJKA.

Prije svega ti brate imam reći, da sve one poslove, koje sam ti u mjesecu veljači uzpisno, a dosad ih još nisi dovršio, treba da ih odmah dovršis.

Za vinogradara. Rezitba jeste kod mnogih naprednih vinogradara dovršena. Bože daj, da pravo rekoh! Svakako do konca ožujka gledaj, da vinogradi budu na koljeni i povezani, pa ako ti suho vrieme dopusti, onda i okopaj vinograd.

Pošto su kod nas u Dalmaciji i Istriji nastali pramaljetni dani, to se uhvam, da su naši marljivi vinogradari jur svoje vinograde prvi put okopali. —

Prigodom rezitbe izbiraj zdrave i gustog oka mladice za pravljenje ključeca (korenjaka). Gledaj, ako je ikako moguće, da na ključecu bude do 1 palac (3 c. m.) staroga drveta (tako zvana kupica) s razloga, što iz ovakovog drveta potjera još prve godine žilu, koja podaje trsu trajni život; suprot se rozgva odreže tik oka što u zemlju dodje.

Isti imaju dugi bit 18 palacah iliti 1½ stope (48 c. m.), na 8 do 9 očih. Ključeci sa 3, 4 oka jesu takodjer dobri, no dulji svakako su bolji. Povaljivanjem trsa se unjprije vinograd pomladi i zatim grebenićanjem (položnicam), a to se može samo onda raditi, kad je zdravo trsje. — Gledat ću, da ti drugi put uzpišem više toga o *povaljivanju trsa* i o *položnicam*.

Za voćara. Nastavi čišćenje voćakah od muhovine (maha) od gusenica, crvi i od drugih životinjicah. Najljepša doba za spajanje i cieplienje voćakah; pa da se nova rastila zamiću. Krajno je vrieme, da se voće obrezu. Preporučam ti brate, da bolestne voće liečiš, a osobito one, kod kojih se jedna strana suši. — Sij voćno sjeme i posadi pećke trešnjeve, breskove, šljivove, pa orasi i kostanji: suprot starije divljake presadjuj. Voće gnoji i okopaj.

Za vrtljara. Nastavljaj priredjivati gredice (lihe) u vrtu; sij i sadi peršin, crvenu blitvu, mrkvu, salatu, špinac itd. Jagode rasadjuj; posadi rani krumpir. —

Ovom prigodom ti brate odpošiljam obećani uzgoj vrtljarskoga povrtlja.

I. *Salata.* — Salata zahtieva gnojnu zemlju i dobro obradjenu. Je li se sije na riedko, tada se ne razsadjuje: nu je li gusto posijana, onda se razsadjivati ima i to na gredicu, koja je 4 stope (1. m. 26 c. m.) široka treba 5 redova salate razsaditi: biljka od biljke ima bit odaljena 8 palaca (21 c. m.).

Kako smo ju jur posadili po gori rečenom naputku, tada se ima više puti zaljevati; to zaljevanje opetuje se sve dotle, dok se biljka neprimi.

Čim se je primila, onda se gredica prokopa s razloga, što ne samo korov uništavamo, već i zraku dajemo lakši pristup u zemljište.

II. *Peršin.* — Za cielo nitko bolje ne zna, nego li naše *vriedne gospodarice*, koju važnost peršin ima pri kuhanju; s toga sam nakanio više toga o peršinu našim *vriednim gospodaricam* pričati.

Peršina ima dvie glavne vrsti, kanoti: *slabasti* i *korenasti*.

Ovaj prvi upotrebljavaju naše gospodarice ponajviše njegovo lišće u svakovrstna jela, dočim se od drugog t. j. korenastog jedino njegov koren upotrebljava.

Budući njegovo sjemenje vrlo težko klija, zato će od koristi biti, ako se rano u pramaljeću posije, dakako uz to i dobro zalieva.

Peršin zahtieva zemlju pjeskovitu, zatim dobro i duboko obradjenu.

Pod konac mi je spomenuti, da se češće peršin ima plieviti, pošto ga korov rado uduši i tako zakržljavi — a pri velikoj suši kadkad ga i zalievaj.

III. *Celer.* — Naše ga vriedne gospodarice isto tako upotrebljavaju kao što i peršin.

Takodjer se i on ima rano u pramaljeću sijat, jerbo mu je sjeme vrlo trdo.

Čim je malo ponarastao, onda se ima razsaditi na gusto i to na toplo mjesto, pa se stopram kasnije za neko vrieme ide saditi na grede. Ovo se ponajviše čini zato, što isti još dokle je malen zahtieva veliku vlagu, te je tako mogućnije zalievati na manjem mjestu, nego kad je odmah po gredica posadjen.

Ovo je koristno za one predjele naše milo Hrvatske domovine, gdje isti ne obiluju toliko sa vodom.

Poslije nekoliko tjedana, treba ga razsaditi na gredice i to 4½ stope (1 m. 42 c. m.) široke u 5 redovah po 10—12 palacah (26 c. m. do 32 c. m.) biljka od biljke.

Sad se ima češće polievati i više puti motičicom okopat za da se korov uniši.

Za celer treba dobro zemlju obdjelati, zatim valja da je dobro gnojna i rahla (prhla).

Pošto dakle ljubi celer gnojnu zemlju i vlažnu, to će vrlo dobro biti, ako se u mjesecu kolovozu i rujnu sa razblaženom mokraćom (gnojnicom) t. j. 1 vjedricu gnojnice i 3 vjedrice vode polije. Celer se vadi iz zemlje koncem mjeseca listopada.

IV. *Špinac.* — Špinac ljubi dobro, jako obradjeno i toplo zemljište. Sije se u pramaljeću i u jeseni. Špinac ne zahtieva bog zna kakove njege, već se ima češće plieviti i zalievati.

Pošto je ova koristna zelen poznata kao vrlo hranivna koli za zdrava, toli i za bolestna čovjeka; nu zato se ipak vrlo malo sije medju našim hrvatskim narodom.

Ele vriedni moji poljodjelci latite se posla, te sijte ovo koristno povrtlje, pa ćete vidjeti, da je špinac od veliko koristi sijati, a osobito siromašnijim poljodjelcem. Došasti put o drugom povrtlju. **N. Vežić.**

BASNA.

II.

Na lepi jedan Petrov dan
Pošeće stara Mare van
I vidi kosa vrpolju
Da vesel skače po polju.
— Kako ti je črni kos?
— — Jist to nepitam, svoga sam sit
Hod babo starn smokve solit. — —

***

Na hladan jedan zimski dan
Zatapa starn Mare van
I vidi kosu sirotu
Da tužno hviri u plotu.
— Kako ti je črni kos?
— — Slabo je majko, hujo će bit
Ni sam već neznam, kad sam bil sit.

***

Za badava ljudi negovore
Da svakomu do repa se more,
Sad se rugaj črni kos
Gladan, žedan, gol i bos!

Književne viesti.

Pred više vremena izišla je u Zagrebu **Bisernica, sbirka poplevakah za četiri muška grla,** što jih je hrvatskoj prosvjeti upriličio „Vienac", pjevačko družtvo u zagrebačkom Sjemeništu. Mi tu sbirku preporučamo što toplije svim ljubiteljem piesnih i pjevanja u našoj Istri. Neima uspješnjeg sredstva, da se u narodu probudi narodna sviest, što su pjesme i pjevanje. U ovoj jih sbirci sve po izbor ima stotina, tiskane su po grlih u četiri svezka, a nestoje nego 2 f. Knjižarom se daje 20% rabatta, a svakomu, koji naruči preko 10 f., plaća se i pošta. Tko jih želi imati, neka se obrati na spomenuto sjemeništvo družtvo „Vienac" u Zagrebu.

×

Genovefa, poznata krasna pripoviest, bjo ovih danah štampana u četvrtom izdanju troškom zbora zagrebačke duhovne mladeži. — Prodaje se u Zagrebu kod knjižara Mučnjaka i Senftlebena te stoji tvrdo vezana 23 novč., zlatorezom 37 novč. Svaki, tko zna čitati, imao bi si dobaviti ovu knjižicu.

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. M. Č. G. Antun Spanjo, župnik u Kastanji, vratio se u Italiju. — Č. G. Dominik Vidalli, do sad duh. pomoć. u Grožnjanu, imenovan je župn. upraviteljem u Kastanji, a na njegovo mjesto ide č. g. Franjo Comisso, do sad duh. pomoć. u Oprtlju, mjesto kojega ide kano duh. pom. mladomisnik Andrija Mikiša. — Umrô je dne 11. ov. mj. prečastni gosp. Mihovio Gallo, kaptolski dekan u Kopru. P. U. M.

Tršćanska občina ili magistrat potegnuo je prošle godine za dacij od vina 1 milijun 353 tisuće 424 for., od piva iliti bire 300 tisućah 218 for., od rakije 125 tisućah 27 for., svega ukupno dakle 2 milijuna 117 tisućah 41 for. Liep je to doisto dohodak za jednu občinu, gdje se umno i pošteno vlada.

Mjesečna statistika za Trst i okolicu donosi od febrara: Rodilo se živih 452 i to: 241 muški 212 ženskih. Mrtvih 29 i to 15 muških, 14 ženskih. — Umrlo je 508 i to 267 muških, 241. — Ženitbah bijaše 42 i od tih jedna pred svjetovnom oblaštju. — Izselilo se 5 i doselilo 15 ljudi. — Ubilo se životinje za hranu: volovah 1524, kravah 150, konjah 3, telacah 21832, prasacah 907. Svega skupa potrošilo se 67 manje nego lani u istom mjesecu.

U c. kr. pomorskoj akademiji na Ricci izpražnjena su 32 mjesta za vojničke pomorske kadete, i to nekoliko njih bezplatno. Prositi mogu svi oni mladići, koji nisu dovršili 15. godinu i koji su malu gimnaziju il realku dobro svršili. Molbenice se šalju preko dotičnih domaćih oblasti ratnomu ministarstvu u Beč do 10. kolovoza tek. god.

Kardinal Horichini bjo imenovan od sadašnjega sv. otca Papo Lava XIII. orkvenim kamerlengom, što je najveća častna služba, koja može kog kardinala kod rimske stolice uz Papu zapasti.

Katoličizam u Inglezkoj. Sve do godine 1832. bilo je u Inglezkoj samo nekoliko katoličkih kolegijah, a sada, hvala dobromu Bogu, ima u njoj 23 katolička kolegija, 330 samostanah i 538 katoličkih pučkih školah. Isto tako u Škotskoj, gdje prod desetak godinah nobinšo nikakva katoličkog zavoda, sad već ima 4 kolegija, 27 samostanah i 65 katoličkih pučkih školah.

Parižka izložba. Zagrebačka trgovačko-obrtnička komora odlučila je, da će za vriemo parižke izložbe poslati tamo svoga tajnika g. Milana Krešića radi izviešća o napredku trgovine i obrta. Ujedno biti će skrb napomenuta iznslanika, da tamo valjano zastupa interese hrvatskih izlagateljah proti Magjarskomu fanatizmu.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 14. Marča 1878.

		OD for.	OD nš.	DO for.	DO nš.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portorike	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	99	—	104	—
Rio polag vrsti	„	78	—	104	—
Cukar austrijski	„	30	50	37	30
tučeni	„	34	75	35	75
Crlotje trave bubnje (Grisantemo)	„	130	—	138	—
Naranče skrinjice	„	3	—	6	—
Karuba puljezke	za 100 klg	8	—	9	—
levantinske	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	10	—	14	—
puljezke	„	12	—	13	—
Limuni skrinjica	„	3	50	6	50
Bademki iliti mendule polj.	za 100 klg	110	—	115	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Lešnjaci	„	18	—	30	—
Šljive	„	26	—	41	—
Pšenica ruska	„	12	—	—	—
ugarska	„	11	—	12	50
galačka	„	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	9	—	9	20
Raž	„	7	50	9	00
Ječam	„	9	50	11	—
Zob ugarska	„	8	50	—	—
arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	11	50	12	50
Bob	„	12	—	14	—
Loća	„	17	—	24	—
Orič talijanski	„	17	25	24	—
inglezki (kitajski)	„	15	75	17	75
Vuna bosanska	„	110	—	120	—
morejska	„	130	—	—	—
arbanaska	„	123	—	125	—
istarska	„	—	—	—	—
Dasko koruško jelovice	„	52	—	94	—
štajersko	„	44	—	75	—
Grede	„	12	—	14	00
bukovice	„	8	—	9	—
Ulje italij. niže vrsti	za 100 klg	53	—	59	—
najbolje	„	79	—	81	—
srednje vrsti	„	66	—	76	—
dalmatinsko	„	53	—	56	—
istarsko	„	—	—	—	—
Kameno ulje u baritah	„	15	—	—	—
u kasetah	„	18	—	—	—
Koža strojeno naško	„	178	—	200	—
suho volovjo naško	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
janjeće naško	za 100 kom.	95	—	105	—
dalmatinsko	„	60	—	80	—
kozje	za 1 klg	—	75	—	92
vunceno slano	„	—	50	—	65
suho	„	—	49	—	59
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 klg	30	—	34	—
Sardele i baril	„	15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 klg	32	—	33	—
zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	76	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	40	—	48	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	56	—	—	—
Slanina	„	44	—	47	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galicki istarski	za 100 klg	26	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	9	25
„ istarski	„	8	90	9	—
Lišće od javorike	„	15	—	16	—
Vinsko strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	16	—
Med	„	30	—	35	—
Lumber (jabučico od javorike)	„	14	—	16	—
Pakal baril od 100 klg	„	3	75	0	—
Cunjo (strace)	za 100 klg	17	50	23	50
Ratram dalmat.	„	—	—	—	—

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Javna zahvala.

Presvj. Gosp. Dr. Vinko Vitezić, narodni zastupnik, darovao je družtvu opeta jednu razteretnicu od 100 for. s dotičnimi kuponi.

Odbor mu se ovim javno najtoplije zahvaljuje i preporuča svim, koji mogu, da podju njegovimi stopami.

Imenik družtvenikah

Pavao Baričević pravnik Gradac 1 for.; Andrija Strk plovan 4 for. za god. 1877. i 78; Viljem Grossmann učitelj 2 for. za god. 1876 i 77.; Franjo Letis glavar 1 for; Franjo Laločira 1 for.; Mojso Letis 1 for.; Miho Laginja duh. pomoćnik 1 for.; Josip Ivanić djak 60 nč.; Franka Lenac udovica 30 nč., svi u Lovranu. Antun Korić glavar u Iki 2 for. za god. 1876. i 77. Ivan Jelinčić djak u Voloskom 1 for. 50 nč. Ivan Gabrielić kapelan u Žminju 1 for.; Franjo Marotti upr. plov. Kršan 1 for.; Vlah Marija udova Jušići-Kastav 30 nč.; Rubeša Ljudevit stolar u Kastvu 30 nč.; Baluan Franjo lječnik 1 for.; Bahman Ladislav djak 1 for.; oba u Bistrih. Mudrovčić Josip 1 for.; Marković Fran 1 for.; Ilić Stjepan 1 f.; Bresslauer Gjuro 1 for.; Frankl Gjuro 1 for.; Herkov Hinko 1 for.; Metelka Janko 1 for.; svi gimnaz. u Zagrebu.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—14. Marča 1878.

Dne	Cardakati (srebro)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Cardakati (srebro)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
1	5.60	9.57	—	107.15	9	5.55	9.47	—	105.35
2	5.60	9.56	—	106.83	10	—	—	—	—
3	—	—	—	—	11	5.56	9.48	11.86	105 65
4	5.56	9.51	—	106.30	12	5.56	9.48	—	105.75
5	5.54	9.47	—	106.35	13	5.56	9.50	11.93	105.85
6	5.56	9.47	—	105.85	14	5.57	9.53	11.96	106.15
7	5.56	9.46	—	105.—	—	—	—	—	—
8	5.55	9.47	11.80	105.15	—	—	—	—	—

Dobro semenje

Gotove uljene Farbe

mogu se dobiti kod

G. Poppovića u Zagrebu.

Cienik se šalje franco

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vriemo izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć nošib, naradne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od raralicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutjlico (škatula) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Cieua 30 novč. kutjlici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Ricci* kod Prodana ljekarnika i kod Jochola i Parlička mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Vivian-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Borosa i Misture; — u *Spljetu* kod Vulpi-a; — u *Korčuli* kod Zoretti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specijertijah. 19

NADARENI

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinastih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-evi sladkiši za hripavljake prava tažila za kašalj. Nedvojbeno ozdravljenje. **Tko neozdravi, hoće mu se novci povratiti.** Ovi dragocieni utažitelnji sladkiši su u svojoj bitnosti za liečenje prsiuh i osobito zdravstveni, jer sastavljeni od prostih ljekovitih rastilnah. Uzimaju se s najboljim uspjehom proti grčevitu nazebnu kašlju, toli umah s početka koli kad se već ukorenio; onda proti bolesti od grla, proti rorini (grippe), zapali grla i žlijezdicah, proti promanjkanju glasa; izvrše pomažu i nedušljivcem.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izvadjeno za sirova u Americi na račun K. Zanetti-a ljekarnika u Trstu. Lick komu neima para proti suhoj boli, proti ulogom, gukam iliti zalvam, pokostici (carrio dello ossa), protiski iliti bodcu, proti ulagati iliti nuzli, proljevu mokraće, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Moje trokutne staklenice imadu u staklu udjelano mojo ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti,* a toga nije jih moći pogrešno zamienieti s inimi, ako i trokutnimi, što se prodaju pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedino što su bilo nadarene na raznih izložbah, najboljі i najuspješnji lick proti griži kao i najuspješnije sredstvo za nutarnjo hladjenje bolnika. — Opazka: Valja paziti da nebudu patvorene.

Čistiteljne bobice iliti pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a,* što se već cielih 35 god. traže i uzimaju proti šuljevom iliti krvarici, turobnosti, trepetu srdca, zapeki jetarah i slozene, šumenju ušah itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. I najljuće zubobolja prestane namah jednom jedinom kapljicom ove vode, kad se na pamuku iliti bumbaku turi u škrbotinu bolna zuba.

Lick protu-grozničnі od Dra. *More* komu neima para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) hosonogih Karmelitah u Miletih.

Okrepna žličina za konje. Ova žest uzdrži konje do skrajne starosti u jakosti i kriposti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naime proti ulogom (kostobolji i bedrobolji.)

Franceska žest i morska sol od *William-a Leea.* Kućno sredstvo proti oparini, žircoboljі, otekliui zleđicah kao i proti zubobolji, gdje je odmah bolje, čim se samo izvana njom lice namaže, onda kad se tko gdje natuče ili porože. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčaji od Dra. *Eguisiera,* što se mogu rabiti bez tudjo pomoći.

Bresciauski ostrižki staro i skuteno sredstvo proti svakovrstnoj kostobolji kao takodjer proti natuci.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željezom) prigotovljeno po lučbaru i liekarniku K. Zanetti-u u Trstu. Ono je najbolje sredstvo proti slabini, kad se bolnik pridigne poslje težke bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka unča ima u sebi dva zrna jodo-željeza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Giglio) za gospoje od *Planchais-a,* porlašćena pariškog lučbara. Kriepost ove vode jest jedna od najosobitijih. Ona podaje puti takoru mekanost i nježnost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, te čini da izčezne sa lica kojekakvo crvenilo i ostale grubote. Nijedna gospoja, kojoj je mila krasota i čistoća puti, nebi imala biti bez ove žiljeve vode, koje poraba postaje običnitom.

Orižov nepipljivi prah bielo i ružičasto boja za gospoje. Omot po 10 norčićah.

Bobice Rodlingerove na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez ikakva ni duha ni teka, čisti što brže i bez svake boli. Oro se ulje nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po koje stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Svaki imaj oko na patvorenje. — Prodaje se na veliko u luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, svečeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Tursku.

Stvari koje se nalaze u skladištu: Predmeti pruževine — Ranarski strojevi — Podpasači — Pruživa bjeđeva iliti čarape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

SKLADIŠTA: U Kopru kod Giovannini-a — Motovunu kod Matojčića — Spljetu kod Tocigl-a — Poreču k Igei — Rovinju kod Angolini-a — Pulu kod Wassermann-a — Ricci kod Prolina-a i Catti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Sibeniku kod Misturo — Buzetu kod Farinoni-a — Tržiću (Monfalcone) kod Fumagalli-a — Ronchi kod Patuno — Cervignanu kod Lavisoni-a i u svih prvih ljekarnah evropejskih. 7

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 7. U Trstu 1. Aprila 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljaku 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 6 seljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, dajat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodjo na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjeno poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, samo prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemaju mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopiruju, nego putem svoje *Listarnice*.

SUDBENI JEZIK.

S nami se još uvjek po staru igraju. Kad se tužimo da neimamo školah u svojem jeziku, onda kažu: što će vam škole u pripoštu jeziku, koga nerabi nego težak. A kad rečemo, da je krivo što nam oblasti u tudjem jeziku pišu, onda nam se odgovara; nije još dosta učenih ljudi koji bi u vašem jeziku mogli službu služiti. Tako odgovaraju oni, kojim se neće očito povrediti zakona. A mnogi drugi odgovara tim, da ti na hrvatsko pismo, talijanski ili njemački piše.

Nije tomu davno, što nam je seljak poslao odluku jednoga suda u Istri: Ta odluka od 20. novembra 1877. br. 12332 nedopušta prepisati neku zemlju na novoga gospodara, jer je pogodba — po obstojećih propisih imala biti napisana *talijanski*, ili donešen verodostojan prevod u tom jeziku.

Taj kmet, da nebude imao kakove neprilike, dao je napisati pogodbu talijanski, i ta je vredila, premda nam se čini da nije ovjerovljena od notara ni od suda.

Da budemo jedanput na čistom o toj stvari, evo sledeće: Istina je da po starih dvorskih odlukah bijaše odlučeno, da u Istri sudbeni jezik bude talijanski, a samo gdjegod njemački. Ali po članku 19. državnih temeljnih zakonah, različita plemena što stanuju u jednoj zemlji imadu pravo služiti se svojim jezikom u cielom javnom životu, i gojiti ga po školah. Taj članak ubija sve starije patente, koji drugačije odlučuju.

Za gruntovnicu (libri tavolari) ovako stvar stoji: §. 89. gruntovnog reda od 25. julija 1871 d. z. l. broj 95. očito kaže, da se upisi i prepisi mogu činiti na temelju izprave (dokumenta), koja je pisana jezikom u kojem se mogu molbe podnašati na gruntovnu oblast. Razumie se samo po sebi da je u Istri to i hrvatski jezik.

Ufamo se da će naš g. zastupnik u Beču izposlovati da ministarstvo pravosudja posebni naputak izda istarskim sudovom glede hrvatskoga jezika. Medjutim mi držimo da će se najprije naš jezik početi rabiti kod suda onda, ako svaki, koji prime odluku pisanu u tudjem jeziku napiše na nju, da vriedja članak 19 temeljnih zakona države, pak ju odpravi od kud je došla. Tko hoće može i utok (rekurs) činiti na viši sud i pitati u njem da troškove prvi sud plati.

Tko kuca, tomu se otvara.

DOPISI.

Iz voloskoga kotara.

Opisav do sada škole, u kojih je naučni jezik hrvatski, prelazim sad da spomenem štogod ob onili, u kojih je naučni jezik slovenski.

Jelšane, občina velika i dosta imućna bila je medju prvimi, koje su imale stalno namješćena učitelja. Pobrinula se za rana, da bude učitelj primjereno plaćen što u gotovini, što u prirodninah, kako je bila i drugud navada. I sada pošto je pokrajinska oblast uzela na se plaćanje učiteljah, uvršćena je jelšanska škola u drugi plaćevni red, po kom učitelj osim stana u naravi, dobiva još 500 forintih plaće. I pravo je, jer u občini ima preko 300 sposobne djece za školu, a polazi ju okolo 120. Uzrok, da veća polovica sposobne djece bez nauka ostaje, je prevelika daljina do škole.

Tomu zlu bi se samo tim pomoći dalo, da se podignu škole u odaljenijih mjestih, n. p. u Pasjaku i Novokračini. Nego čujemo, da se o tom i radi u nadležnih školskih oblastih.

Školska zgrada je dosta prostrana i liepa, samo prigovoriti moramo nespretnim školskim klupam, koje su u polukrugu namešćene jedna za drugom viša tako, da u zadnjoj najvišoj klupi, djeca skoro gornji pod rukom dotaknuti mogu. Jer je djeci veoma škodljivo sedjeti u onoj sparini i pokvarenom zraku to preporučamo, da se one klupine čim prije odstrane. Pa se u istini radujemo, što se i tomu do skora pomoći kani i to nastojanjem brižljive kot. školske oblasti, a pomoćju visoke vlade, koja veledušno već evo nekoliko godinah sa znamenitom novčanom podporom pučkim školam u pomoć pritiče.

Podgrajc, malena je i veoma siromašna podobćina, ali je ipak za školu zauzela. Siromaštvo kažu slabe kućice, a medju njimi i ona u kojoj biva škola smješćena. Brigu i skrb za školu kažu Podgrajci tim, da ponovno mole kod školskih oblastih, da bi im se pomoglo k zidanju potrebne školske kuće, pa i sami obećuju k tomu dati i više nego mogu. S pravim zadovoljstvom spominjemo, da se u istini toj siromašnoj občini pomoći namjerava.

Po treći put ostala je ova občina u kratko vrieme bez učitelja najviše s toga, jer neima učitelj pristojna stanovanja. Još u nekojih mjestih ovoga kotara, to se isto dogadja. Nam se čini, da bi se ona odmjerena plaća za učitelja, a prištedjena u vrieme nepopunjena mjesta, imala podati dotičnoj občini u pomoć k zidanju školske kuće. Istina je, težko bi se ovo osloniti dalo na koje pisano pravo ili zakon, ali ipak scienimo da bi bilo pravo. Jer ako svi plaćaju dosti težak pokrajinski namet za škole, imali bi i svi crpiti od tuda koristi. Ako koja občina nebi mogla radi siromaštva podignuti školske kuće n. p. 10—15 godinah, ona nebi imala nikakve koristi. A bi li pravo da se on sav namet, koga bi takova siromašna občina uplatila, obrati u korist bogatijim i imućnijim občinam? Bit će zakonito, ali da li je baš pravo? Preporučamo ovu stvar našim saborskim zastupnikom, da shodnim putem potraže tomu lieka. Mnogo puta ovakva pripomoć bila bi ujedno ponuka za občinu i sve občinare, da se čim prije djela prihvate, kako je to bilo n. pr. u Lovranu.

Govoreć o zidanju školske kuće, spomenut ćemo ovdje u iskrenu pohvalu c. kr. Visoke pokr. vlade, da su nastojanjem prerevnoga pokrajinskoga školskoga nadzornika, priredjeni vladinim troškom viševrstni nacrti za školske sgrade, te se nadamo, da će biti občinam na porabu ustupljeni. Tim će biti občine oslobodjene od troška, koga imaju za slične a najviše put nevaljane nacrte, i ujedno osigurane, da su ti nacrti dobri i valjani, jer po vještacih sastavljeni.

Hrušica, občina je dosta velika, te ima već dugo vremena svoga učitelja. Premda su ljudi dobro upoznali korist i potrebu škole, ipak skoro polovica sposobnjakah ostaje bez školske nauke i to poglavito radi velike odaljenosti od škole. Ipak je broj djece polazeće školu preko 90.

A to je svakako previše za jednoga sama učitelja. Htjelo bi se još jednog učitelja ili učiteljice. Buduć ima skoro 40 djevojčicah, koje redovito školu polaze to mislimo, bilo bi dobro, da se namjesti jedna učiteljica; jer kod ženskih osobito na selu, nemože ni najizvrstniji učitelj nadomjestiti pravo dobre učiteljice, a ako bi to i bilo možda moguće glede nauka, glede odgoja nikako.

PODLISTAK.

RAZVOD ISTRIJANSKI

(Dalje, vidi broj 6.)

I tako komun pulski z Motmoranci s komunom rakalskim veliko pregovarahu, i komun pulski z Motmoranci pokazaše listi, ki bihu pisani na lot božih 1150 v keh se održaše razvod, i starci, ki znajahu (razvodi) meju njimi, da jesu bili prvo na razvodeh, i da jesu vse strane se sjedinili meju sobu, utvrdili i kuntentali, tako da na posred Prtloga, i tako ravno po zlamenjoh stareh, ke se održahu v tom listu, kažući naprid starci, i tako na posred te lokve Srberi, ona stran pulskomu komunu z Motmoranom; a ova stran rakalskomu komunu. I tu pokazaše komun pulski z Motmoranci, da jesu vazda oni na svoju stran čistili polovicu 'to lokve, a Raklano na svoju stran svoju polovicu, i vsaki komun tvorahu špendijo na svoju stran. I tu najdoše čavli križom zabijeni v velikih cereh, oba pol te lokve, a Raklani tu pokazaše listi, ki bihu pisani na lot božih 1027, v keh se održaše, da jesu pravi njih termeni i razvodi od kunfini pravo na onu stran Prtloga. I tako ravno po stareh zlamenjah, ke pokazaše, kako se v pismi održaše, i tako ravno na vrh brega visokoga; odtu ravno na loki Lamuča polma, odtu ravno po stareh zlamenjah na brežac visoki, na kamik, ki je tu zakopan svojimi zlameni, odtu ravno po stareh zlamenjah na kanton crekve sv. Duniža. Na to odgovarahu komun pulski z Motmoranci: da je istina, da su Raklane svoje živine na Lamuči s prošnju, kada su bile suše, napajali, da vinu su pošli svojimi živinami ležati na tu stran Srbara, i tako, kako je skazano po stareh zlamenjah do svetoga Duniža crekve, i to ošće i sada ćemo pokazati njimi i Barbanci i drugimi deželskimi muži, i ćića te tolike zmutnje i deferencije jesu storeni razvodi i termeni postavljeni meju nami, i listi pisani zavezi, da imamo tako mirno meju sobu susedski živiti, i ne prestupati mimo teh zlameni od razvod. Na to odgovarahu Raklane: pred strahom njih gonenja i rubeži, ke nam neprestano delahu, bežali smo našimi živinami na onu stran lokve Srbora i teh zlameni; a toh listi i zavod nisu bili naši stariji dobrovoljni, nego su storeni prek njih volje, i to nam je storeno suprot našoj pravici, ke se sada očito vide. I tako gospodin knez, i gospodin markez i vsa gospoda velik čas svećaše, i k sebi prizvaše od Buzeta suca Mohora, i Pengara, i Matija, od Motovuna sudac Ričard i Karlan Barateović, Farin; od Oprtla sudac Gulić i Mohor, od Labina sudac Lupetin i Rumin, i Sidar i Petroš; od Plomina sudac Brnaba, i Selvistar, i od ostalih mest deželan, i tako velik čas svećahu; a komun pulski z Motmoranci i Raklani i Barbanci na stran bobu odstupili, i tako se moju sobu pregovorahu; I gospodin Filip Mačić govoraše od strani vse gospode komunu pulskomu z Motmoranci i Raklane, da zboru s Pula 6 starac, ki znaju pravdu i termini i razvodi meju njimi, z Motmorana 6, a z Rakla 6, da peljaju po razvodeh, i terminoh teh 18 starac na pred, vsaki njih križ v rukah noseći pravo, kako su slišali od starih, i držali. I tako se vsi ti komuni meju sobu sjediniše, i velikomi zavezi i rotu utvrdiše, preda vsu gospodu, da ote pri tom ostati, kako zavodi oni i termeni postave meju njimi. I tako stvoreno bi. I tako idoše naposred Prtloga, i vsakoj strani polma, odtu idoše ravno po zlamenjah na Laštre, odtu ravno po zlamenjah naposred lokve Srbara, vsakoj strani polma. I tako tu vsa gospoda obrediše, da ta komun, ki bude svoju polovicu čistil, on dan da nima drugi komun (da nima) čistit pol penu 5 marak, i ta pena ima bit komunu, ki bude tako obdržal, kako je i prvo bilo narejeno. Odtu idoše ravno po zlamenjah poli vele cere kažući staia zlamenja i križi na kamikoh visočeni. I tako ravno idoše po zlamenjah na zmijev dol; odtu idoše ravno po zlamenjah na veliki mual, ki je nad jednu dolinu, i tu v njem najdoše čavli križem zabijeni, i v njem stara zlamenja, i pred njim jest jedna gromača, a zdola njive. Odtu idoše ravno na kubu na kanton crekve svetoga Duniža, i tu najdoše stare križe, i stara zlamenja, i tu se svršuju tri termini i kunfini od razvod: pulski z Motmoranom, i rakalski, i barbanski, i k toj crekvi na dan svetoga Duniža na vsako leto križ barbanski, i jedan redovnik z mašu, i križ rakalski z redovnikom imihu prit, kako je od stareh prišlo, i ta redovnik od Barbana imaše, čtući, mašu reć: i vas ofar, ki bišo na oltare, (pristoji) njemu, i motmoranski križ z njih redovnikom imiše prit i veliku mašu reći, i vas ofar njemu. I tako obdržahu Barbanci i Raklani za kubu svoj sanam; a Motmoranci pred vrati crekve s komunom pulskem. I tako se vas dan veseljahu, i tu gospodin knez i gospodin markez i vsa gospoda i deželani počivahu, i vsi oni obrediše, kako je od stareh prišlo, i vsakoj strani oznaniše, da, ka koli stran bi prek teh termeni, i razvod od kunfini pasli, vadne, ali v noći, ona stran zapada

O školah u *Matariji* i *Brezovici*, neimamo ništa posebna spomenuti, nego da djeca dosta redovito školu polaze, kako to u obće po Krasu biva. U Matariji je škola pred tri godine otvorena, a u Brezovici obstoji već dulje vremena. Niti ova niti ona neimaju posebne školske kuće: nego kako su Kraševci za školu zauzeti, nadamo se, da će se i za školske kuće pobrinuti.

Oko škole Matarijske ide velika sasluga velestov. g. Bernarda Župančića, pa mu zato od srdca kličemo: Slava!

Iz Ugarske.

Pravi domoljub, gdjegod bio, rado čuje glas i novosti iz mile si domovine. Boraveć i ja u tudjoj zemlji, željno pričekujem i radostno čitam jedino u našoj Istri narodno glasilo „Našu Slogu“, koja neumorno brani narodnost i narodna istarska prava. Nego da se boljim korakom napreduje i cilj napredka što prije dostigne, imali bi dopisivati i „Našoj Slogi“ pomagati narodnjaci od svih stranah Istre, kažući joj okolnosti pojedinih svojih okolicah, preporučujući napredak, istinu i slogu te odkrivajući bolji napredak kao što celoga naroda, tako i pojedinih mjesti. Ima žalibože u Istri mjestah i predjelah, o kojih se nikad skoro ništa nečuje, kako da bi jim u svemu najbolje bilo i kao da nebi niti bili naše hrvatske narodnosti! —

I tamo vam, prijatelji dragi, u Jelšanah dolazi u pohode „Naša Sloga“, čitajte ju neumorno nesamo, nego joj i javljajte nepravednosti il krivice, koje vam se ma odkud čine, ona će u javnost donieti i braniti vaša prava. Kako čujem, sadašnji vaš župan ilili podešlad nestanuje niti drži občinski ured u Jelšanah, nego u jednom odstranjenom selu. Da je pako mjesto Jelšane, svim najbolje na ruku i najpriložnije, vidi se jurve iz toga, što je u njemu uvjek već od starine ustanovljen bio občinski ured, stanovali dotični župani u Jelšanah, il u kojem drugom obližnjem selu. Vrh toga, Jelšane je mjesto baš u sredini svojih 13 selah i u njemu je namješćena ista plovanija. Radi premiešćenja občinskoga ureda, ubogi kmet trpi dosti škode, jer kad mu je radi kog posla otići do Podeštarije, izgubiti mu je dosti vremena i truda dok svoje stvari opravi, dočim kad bi občinski ured bio u mjestu Jelšanah, mnogo bi mu to laglje bilo, te bi više puti uz ostale svoje posle u Jelšanah, opravio i ona, koja se podeštarije tiču. Neznam, koji je baš uzrok naveo našega župana, da premjesti občinski ured iz Jelšanah, nu držim da su tomu krivi njegovi osobni interesi, koje bi valjda drugčije kadkad mogno zanemariti. Sa svim tim nadati se je, da će se naći čovjek, koji će prikazati ovu stvar dotičnim oblastim, bilo kotarskim, bilo saborskim, pak da će se občinski ured opet ustanoviti u Jelšanah te tako biti laglje i bolje nesamo pojedincem, nego i cielomu jelšanskomu puku.

Prosim vas, gospodine uredniče, da ove moje opazke u „Našoj Slogi“ uvrstiti izvolite, namjenjene brojeve vašeg. cienjenog lista dotičnim odpremite i ujedno dokaz mojeg osobitog štovanja primite.

Iskren domoljub.

Pogled po svietu.

U Trstu 31. ožujka 1878.

Delegacije su dokončale svoj posao. I carevinsko vieće je svršilo svoja proračunska viećanja. Budući da se nagodba med Austrijom i Ugarskom nije još ni sad postigla, zaključilo se, neka stara nagodba valja još druga dva mjeseca danah.

U Beču se sad nalazi glasoviti ruski državnik grof Ignatiev. Njegov tamo dolazak jest znamenje velikih i težkih događajah. Kongresa neće biti, jer ga neće Engleska, predvidjajuć, da bi ostala na njem osamljena u nekih točkah, koje ona krsti europejskimi interesi, a nisu evropejski, nego jedino njezini trgovački. Zar je n. p. evropejski interes, što Engleska jest i hoće da ostane i nadalje sama i jedina gospodarica na moru? Europejski interes jest dapače, da se ta njezina prevlada na moru dokine i uniši. A baš rusko-turski mir podstriza dobrahno Engleskoj krila. Videć dakle, da na kongresu nebi uspiela, čini sad sve samo da ga nebude. Ona ište n. p. da Rusija stavi pred kongres sav ugovor, što ga je sklopila s Turskom, pa da ga kongres pregleda i pretrese točku po točku, te il odobri il zabaci po svojoj miloj volji. Može li Rusija na to pristati? Nemože. Pa budući da nemože, evo nas na pragu rata med Engleskom i Ruskom. Engleska kupi silnu vojsku i straši do zla Boga.

To je eto uzrok, što se Ignatiev nalazi sad u Beču. Njegova je zadaća, dobiti Austriju sasvim na svoju ruku, te tako osamiti Englesku u ratu, što kao da mora buknuti med njom i Ruskom. Još se nezna, hoće li uspieti, ali se dobro zna, da Austrija netreba prolievati krvi za to, da se Englezi laglje bogate krvlju i žuljevi tolikih nesretnih narodah. Dakako da i Engleska čini sve što može da Austriju dobi za sebe. A i u Carigradu da laže i maže, nebi li trgnula tursku iz ruskoga naručja.

Ali s druge strane ni Rusi nespavaju, jer se baš čita, da je prošlih danah veliki knez Nikolaj bio po drugi i po treći put kod Sultana; valjda da mu dokaže da se Turska u ovih okolnostih nesmie ni najmanje šaliti. Pa to je i uzrok, što se još ni jedan jedini ruski soldat nije vratio iz turske, nego se nalaze na svojih starih mjestih, čekajuć, što će biti. Jer ako dodje do rata s Engleskom, to će se taj rat po svoj prilici voditi na turskom zemljišću, tamo okolo Carigrada. Ali nitko živ nemisli, da će Engleskoj poći za rukom, baciti Rusku preko Balkana i Dunava, nego sva je prilika, da će Engleska dobiti što ju ide od Rusah po kopnu, a od Amerikanacah po moru, jer se čuje, da se Rusi i Amerikanci veoma liepo gledaju.

I tim, ako još dodamo, da se je u Italiji osnovalo novo ministarstvo, svršismo svoj današnji Pogled.

LUCA I MARA.

L. Hvaljen Isus i Marija, kuma! Je l van bil ča debel ovega pusta prašćić? ste l čuda kumbasie nadeli?

M. Neznan ča smo nadeli ni pustili, aš mršavojega pusta ni naša kuća videla, ča j, ovo leto.

L. Ča j to, da ni veselja ni blagoslova va toj vašoj kuće, kadagod samo pridem, puna sto mi tuge i nevolje.

M. A kako se nebim tugovala i žalostila — ča da se noće črna zemlja pod manom odprot, — kad nam je kuća vavok puna boli i mizorije. Franina bil je sega leta z Jožićem va Horvaskem i ćeš Bože s dobrim gospodarom i kumpanijum, prišparali su i neki krajcar, ma neć velika družina, neć slabo leto, neć bol, toliko da vam ni krajcara va našoj kuće.

L. A neka je, hvala Bogu, i tako pasalo, samo da j pak najzada Bog zdravlje dal. Ter imate 3—4 ferkalasi, ako Bog da zdravlje, beći neće falit; a za pravo reć, špendali ste unešto, i na jedan prežonpalj kadagod i bez potrebi; draga vi kad smo već na tem pogovoru, čula sam, da vam je novosta nekakovu grdu bol imela, očuvaj nas, Sveti Vid.

M. Ću van povedat, ma neka to mej četiremi zidi ostane, aš nebim rada, da to gre naprod, aš svet je zločest; pak mo j malomanj i sram, da se j neč takovoga va našoj kuće pripetilo. Naša Jelica bila j s Božjun pomočun već va devetom meseco, kad temu nebeše, popal je jednu noć nekakov neobični griz i nevolja; glava joj je otekla kako muntar, čerljona j bila kako rak, nebudi premenjeno a govorila j kako z ognja. Jožića smo poslali valje po babu; da j to naštrap rekla j baba, a va glavu, da joj se j vučac zagnal, i ča bimo i ča nebimo, da pošaljimo valje po nekakovu staru žensku, ka ima nekakovu verhunaravsku moć, aš da tuj treba razpisat.

L. Poznam ju, poznam, da bi tako ne, razmetala nan je lane fantesine uroki, ljudi, kako zna lepo nabrajat, kako da z libra šte; a ste l pak ča čula, aš nepove sega, ne, aš da ako bi, da bi valje moć zgubila, da bi joj se Sotana, Bog nas očuvaj, prikazala.

M. Ja neznam ča sam razumela, ni ča ne, nego valje j rekla: da su vešće večerale, pak da jim je Jelica va zdelu stala, i zato da su joj vešće naudile, i da ako imamo blagoslovljenega praha va kuće, — a za pravo reć, naša kuća ni nikad bez njega, — i dušo moja, da ako imamo tega praha, aš da tu j treba kurit; nehoro govorila j dosta na glas, moglo joj se čagod i razumet, nego vej si ju sotona ča j pak va sebi mislela.

L. Je l vas seh va kamare pustila? ča i babu?

M. Anci, joj je baba lopaticu z ugljeven drzala, aš da se i ona va tu stroligariju neć razume, a ta starica, al ča jo, zola j koliko bi mogla ščapćićen tega prnha i hitila ga j na lopaticu i podkurila j Jelicu; pak se j hitila na tla, bušnula zemlju, pak je rekla jušto ove besedi: Zemljo sestrice, nijedan nezna onu bol, nego ja, ti i Bog, odnami joj ovu bol; neka se raznese ova bol, kako su se raznesle one sestri, keh je bilo devet, neka se raznese po oneh gorah kuda kerst nehodi ni jančić netrapa, nego vuk hodi; odstupi od ovega kersta, ti nesrećna bol. Tako j storila i molila tri puta, pak se je stala, umočila je ruku va blagoslovljenu vodu, pak joj počela na temeneh mazat i govorit: Komu je zlo verhunaravsko, neka čini tri križa z verhu Vida bolestnoga (storila j tri križa), ki je dal i odnami; ja ti pomažem, s Bogon i s Majkun Božjun i Svetin Petrom; Sveti Petar je zel sekiru i šal je va šumu, i zasekal je svoju svetu nogu, i pritisno mu se vučac, i k njemu pristupi blažena Devica Marija, pak mu ga j razgovorila; kako ga j ona razgovorila svojim svetim zajikom, tako ga ja tebe razgovaram svojim grešnim zajikom, da biš ustala čista i zdrava kako si od materi rodjena; pak je prišla vučica z dovetimi vuki; kamo greš vučica? tuje kosti glodat; pak ti ja sada pomažen s Bogom i svećicom Božjom i svetim Trojstvom. Sada je zola voščenu svoću v ruku i storila j križ z vrhu bolne.

L. Nebudi Bogu žal, tega j unešto namolila, kako da j na kordiju.

M. Ja, kade smo još, nego ja nisan sega ni kapila, najzada storila j tri križići od pera od uliki, pak je j stavila pod kušin, aš da njoj neće nikakova sablast više naškodit.

L. Draga vi, to vas je unešto i gustat moralo.

M. A sirota neboga ja, neka bi i guštalo bilo, samo da j pak ča boljo bilo, ma ni trohi na svete; na mesto poć na bolje, glava joj se počela više i više otekovat, kuma moja, toliko da ni niš videla ni govorila, sa j bila smućena, i kuma moja, i zlo i zlo, i tu ni bilo drugoga nego valje po duhtora poslat, aš smo sumnjali, da će nam one noći družina krešit,

---

pene komunu marku 1. soldini malih 40, arbadige marke 3, i, ka koli stran bi prestavili ali odstavili imenovano terminu od razvod, ona stran zapada pene gospodinu knezu v Pazin 100 marak, a toj gospodi 100 marak, a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I pisaše listi jednoj i drugoj strani jezikom hrvackim i latinskim; a gospoda sobi shraniše jezikom nemškem. I tako vsi ti komuni idoše veselo domov, da se na tih razvodeh tako sjedinišo s mirom, i tako stvoreno bi. I gospodin Filip Mačić govoraše od strani gospodina kneza i vse gospodo gospodinu markezu i komunu pulskomu z Motmoranom, da pišu list komunu *vodnjanskomu*, da pridu vas komun na razvodi jutri rano k Pilipanu prvo obeda svojimi pravicami i pismi, i da pridu starci, ki znaju pravdu i razvodi od zemlje i kuntradi guranske. I gospodin markez, i komun pulski pisaše listi komunu vodnjanskomu; a gospoda županu golčanskomu, i županu svetoga Vicenca opatije, da pridu jutri rano na razvodi, kadi se meju njimi termeni od kunfini počnuju, a vi župane barbanski i vas komun pripravite vaše pravice i pisma, i da pridu starci, ki znaju pravdu i razvodi i termeni od kunfini ko imate od zemlje, i kuntradi meju vami i *Guranom*, i *Vodnjanu*; a vi komun pulski z Motmoranci vaspet jutri rano ovdi pridite, da svršimo i stvorimo razvodi moju vami i Barbanci do Filipana; i tako vsem bi ugodno, i tako stvoreno bi. I tako se vsa gospoda i doželjni vratiše v Barban k večeri; a pulski komun idoše v Motmoran, i gospodin markez naredi, da š njim gredu od Labina, i Buzeta i Motovuna i Oprtla, i Kostela, i od drugih mest, ki bohu š njim na teh razvodeh, i da so vaspet š njim povrate na razvodi, kako je narejeno.

X. I v jutro rano idoše k svetomu Duhu, tu š njim plovan barbanski pro Anton reče mašu, i tu pridoše gospodin markez, i komun pulski i z Motmoranom, i vsi oni častni ljudi, ki bihu š njim. I tako vsa gospoda velik čas svećaše v crokvi; a vsi ti komuni vani čekahu, i gospodin markez z onu gospodu, ki bihu š njim, odstupiše, i komun pulski z Motmoranci s temi drugemi komuni imenovanomi, i tako dugo svećaše, i tako se vaspet skupiše vsi, i gospodin markez govoraše gospodinu knezu i gospodi, da bi tako stvorili i naredili, kako su včera; da zboru Barbanci 6 starac, ki znaju pravdu i razvodi meju njimi; a pulski komun 6; a Motmoranci 6, kažući pravo, kako jesu od starch slišali. I tako bi vsoj gospodi ugodno. I tako ondi vsi ti komuni se sjediniše, i velikomi zavezi i rotu moju sobu utvrdiše, da ote pri tom ostat kuda pokažu teh 18 starac. I tako obrediše. I tako idoše napried starci, vsaki njih v rukah križ noseći, od kubi crokvi, i tako ravno na jednu rupu, ka se govori Plitva, i tu najdoše jedan star križ, na kamiki visočen. Od tu idoše ravno poli cori velike, kažući zlamenja stari križe. I tako ravno po starch zlamenjah na zemlji i kuntradu Filipana; i tako na jednu dolinicu, od ke počinje korona, i na glavi te koroni jest jedan velik mnol, i cer, na kom su stara zlamenja, i čavli križom zabijeni. I tu je jedan križ na kamiki visočan, i prek te koroni put veliki, ki gre s knežijo v Pul. I tako ravno z groro*) na brežac od Filipana, na njem se svršuju tri termeni i razvodi od kunfini, vsaki svojimi zlameni: pulski, z Motmoranom, i barbanski, i vodnjanski s Guranom. I tu čekahu sudac Crloni, i Cezari, Tronbaro, Blaž, Dominig, i vas komun vodnjanski. I gospodin Filip Mačić govoraše od strani vse gospodo: komun vodnjanski ako bi na tom brčići bili pravi termeni od razvod moju vami, ali ki prož (?) ki vsi rekoše, i velikimi zavezi i rotu potvrdiše, da se ondi pravo svršuju termeni, i razvodi od kunfini pulski z Motmoranom, vodnanski z Guranom, i barbanski. I tako gospodin knez, i gospodin markez, i vsa ta gospoda i komuni, i doželani tu obedvaše, i veliko se meju sobu veseljahu, i tako ondi obrediše, kako je od starejeh prišlo, i vsakoj strani oznaniše, da, ka koli stran bi prek teh termeni i razvod od kunfini pasli, va dne, ali v noći, ona stran zapada komunu pene marku 1, soldini malch 40, arbadige marke 3; i ka koli stran bi prestavili ali odstavili te imenovane termeni, ona stran zapada pene marak 300, gospodinu knezu v Pazin 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I pisaše listi jednoj i drugoj strani jezikom latinskim i hrvackim, a gospoda shraniše sobi jezikom nemškim. I tako stvoreno bi. I vsi ti komuni idoše veselo domov, da se tako s mirom na teh razvodeh sjediniše. I gospodin Filip Mačić govoraše od strani gospodo komunu vodnjanskomu, da pokažu svoje pravice, i starce, i pisma, ki znaju pravdu i razvodi od kunfini meju vami, i Guranom, i Barbanci; a vi župane, i vas komun barbanski, pokažite vaše pravice, i pisma, i starce, ki znaju pravdu i razvodi i termeni od kunfini meju vami i Vodnjanci z Guranom.

(Dalje drugi put).

*) zgora.

i videli smo, da taj posal negre nekako, kako uža poć, z jednum besedum, bali smo se, da to neće pasat bez duhtorove pomoći.

L. Ča niste mogli to prej storit, kad ste videli, da ta štroliga ni baba pomoć nemoru.

M. Doba j bila! nismo ni sada smeli! Baba j na nas naskočila kako ris, da ča smo ljudi k vragu ponoreli, da ča smo nemi poć po duhtora, poć spendevat na dve bandi bez koristi, ter da i ona noć zna, da j i ona študijala operacijoni kako saki drugi duhtor; i još morda i bolje, da ako joj damo deset fiurini, da će ona jednu malu operacijon storit, pak da neće bit potreba ni cerujika ni duhtora.

L. Kuma, ja vam dem šćeto i neto, ja bim ju bila platila i doma poslala.

M. Namor je meritala, ma ča ćete no, bali smo se velike špondije, stisnuli smo s pleći, neka so vrši volja Božja: aš ni mogla na nijedan način rodit, a već se j eno treti dan mučila.

L. Tako je joj so pak ča ponoslo?

M. Valje njoj je dala popit nekakovi prašići, a vaj si ju kade je j zola; to ti je pošela neč mešat i obraćat, doklegod je pravu kašu zamešala.

L. Ča ni bila niš vredna storit?

M. Aj je i još preveć, aš je — tuga moja, — smrt otroku storila!

L. Bog nas očuvaj i Sveti Vide! ča van ni bilo ke pametne muške glave va kuće?

M. I, kuma moja, joh i joh, novesta nam bila j više mrtva nogo živa, niš ni šlo va nju, a iz nje zgora i zdola kako na najveću trunbu, trbuh joj je otekal, da bi ga bili imeli dva ča obajet; a na, ča smo oteli storit, poslali smo valje, ako i kasno po duhtora, prišal je kuma moja, sreća ura kada j prišal, ča da ga nismo 2 3 dni prije zvali.

L. Kuma, skužajte mi termina, ma ja ga nebim bila već sada od srama i straha zvala.

M. Štiral je valje tu štroligu i babu, a račun da će pak š njimi na sudu delat; počel je kričat da se se kurl, da tu ni naštrapa, ni vuka ni vučice, nogo da j to nekakova Rišipila, mi bimo rekli Rožanfilja, ka njoj je va glavu trupila, a novestu da nam je baba na pol ubila, zato da joj je i terbuh toliko narasal i to da j uzrok, da gre z nje toliko zgora i zdola, aš da joj se j utroba važgala.

L. Nesreća na nesreću, joh si ga njemu, kega ta palica toka; Bože moj, a da j duhtor onako storil, to bi bil pun pajoz poguhi, bili bi rekli da ju j zaklal, a baba ima kartu bianku.

M. I to joj je valje činil, da joj stavljamo saki ¼ od uri morzlu vodu i morzle šugamane na glavu i na trbuh, i kontra lejavici i trbuhu joj je dal nekakovi prašići i nekakovu drugu lekariju.

L. Samo ako j pak bolje bilo?

M. Je, hvala Bogu, je, valje za tem, ma intanto bila j cel mesec na postelje, da se ni skoro ni maknut mogla, a još valje prvi dan rekal nam je duhtor, da će bit čudo, ako živa ostane, ma daj danns, daj jutra, neč dobra medižija, neč dobro nastanje, toliko da smo ju z te boli steguli.

L. Na moju puru, to vas je kakovu stolinicu guštalo.

M. Ča neće, na mesto jedne špondije, imeli smo je tri na jedanput; 10 štroligi, 10 babi, 20 duhtoru, to je četrdeset, četrdeset vrazi valje babu zelo; a kade su pak lekarije i druge stvari? kuma moja ča će reć, nedat se valje v ruke nekomu, ki se va bol razume!

L. Ne, kuma moja, nego ča će reć, kad nimamo na ordin poděstarije ni suda, ki bi malo neč pregledali i red va komune storili, joh mane, već je jedanajsta ura, poć mi j obed zasmočit, aš će mi družina prit iz dela.

M. Bog, kuma, Bog, baš mi j drago da sam se malo raztužila, valje mi j nekako lagje, prosim vas neka ta stvar moj nami ostane, aš nedaj Bog, da to pride do ušin onem va Trste, valje bi nas va fujeti stavili.

L. Ju mane, ča govorite, kako da ste to zidu povedela.

OB UZGOJU KLUBČASTE OŠTRICE

(Dactylis glomerata, Knaulgras).

Ova trava dobila je ime odtuda, što je sbijenoga klasića, zato ju rado žderu konji, goveda i ovce.

Svojstva ove trave jesu sliedeća: 1. uspieva i na slaboj zemlji; 2. korenje joj duboko u zemljište prodira, pa s toga niti ne trpi toliko od suše, koliko mnoge druge trave; 3. rano u pramaljeću zazeleni a brzo raste; 4. daje svake godine tri do četiri kositbe zelene krme, zato se toplo preporuča, da se sija ne samo na livadah, već i na poljih, a osobito na sjenatih mjestih oranice, jer je onda najprikladnija za kositbu i pašu.

Samo je to slabo, da skoro otvrdne.

Tlo (zemljište). — Obično se veli, da ona uspieva na svakom zemljištu; mogu i ja po svom vlastitom izkustvu reći, da je to istina, već jedino treba, da bude zemljište prilično jako i ne sasvim vlažno.

Dobro uspieva na crničnoj, dubokoj i suhoj ilovači i pjeskovači, slabije uspieva na mršavu, suhu i plitku zemljištu.

Najbolje joj svakako na sjenatih vlažnih mjestih, a po izkustvu Lawsonovu raste dobro i pod drvećem.

Obdjelavanje zemljišta. — Za ovu travu treba, da se zemljište dobro i duboko prerahli; jer čim je tlo dublje, tim više ploda t. j. koristi daje.

Sjetva. — Sije se, kao i prijašnje jur priobćene u „Našoj Slogi“ trave, naime: na *omaške* (rukom) i u *redove*. Isti redovi imaju biti jedan od drugoga 14—16 palacah (37 c. m. do 43 c. m.) razdaleko. Pošto joj je sjeme krupno, to treba po glasovitom gospodarskom piscu Spronglu na jedno austrijansko jutro t. j. na 1600 □° 14—16 ℔ (7 Kg. 84 Dg. do 8 Kg. 96 Dg.) sjemenja; nu ja sam kao bivši upravitelj imanja Vukšin-Šipak u Hrvatskoj izkusio, da je dosta 12—14 ℔ (6 Kg. 72 Dg. do 7 Kg. 84 Dg.), jer se ova trava na jaku zemljištu vrlo ukoreni; a dobro ukorenjeno stablo, kako znamo, bolje odoljeva nepogodam vremena a i više ploda daje.

Gledeć na gojitbu ove trave prigodom rasta samo mi je to spomenuti, da se ne smije puščati na nju ovce one godine, kada je posijana bila, a niti druge godine, jerbo onda manje godinah traje.

Je li ova trava posijana bila na lošem zemljištu, onda joj se može pomoći, da se kroz više godinah uzdrži (t. j. koristi daje), ako se gnoji mješancem-gnojem i gnojnicom iliti mokračom.

Žetva, uporaba i količina prihoda. — Za zelenu krmu valja ovu travu kositi isto tako kao i Franceski i Talijanski ljuljak, jerbo ju marha (blago) ždero nerado, kad je tvrda.

Kad se pazi na ovo, što napomenuh, može se na najboljem zemljištu 3 puta kositi. Na dvie kositbe dobio je gospodar Sprengel oko 20 centih krmo od jednog jutra.

Po Dr. Wolffu ima klubčasta oštrica medju 100 česti 52.3 česti hranivih tvari.

Proizvađanje sjemenja je bolje i sjegurnije nego li pri drugih travah, ako ga i neima toliko, koliko kod drugih, jer se lahko ne otrosuje od klasa: Ja sam dobio, veli Sprengel, tri centa od jutra. Spravljanje i mlatnja bliva isto tako kao i kod mačjeg repca, talijanskog, franceskog i engleskog ljuljka.

Dragi moj prijatelju! Prihvati ovaj iskreni bratinski savjet, jer ti ga brat Hrvat odposilja preko mile i zasluženo „Naše Sloge“. — Zdravstuj!

Tvoj brat i prijatelj

N. Vežić.

Vlasulja ovčija

(Festuca ovina, Schafschwingel).

Od ove trave razlikujemo ove suvrsti: *tankolistu* i *crljenu*; ova zadnja raste osobito na gorskih pašnjacih. Prava vlasulja ovčija ima, kako veli Lawson, hrapavo, vrlo uzko lišće, 12—18 palacah (32 c. m. do 48 c. m.) visoko vlatje, vatjkasto sjemenje, vlaknasto, dugotrajno korenje, pak samosijna raste najradje na svjetlu, suhu, pjeskovitu zemljištu po visinah, čega radi dopire i u planine.

Izmedju svih vrsti vlasulje daje ona najmanje koristi gledeć na količinu, niti baš nije preveć pitna, jer je tvrda, ali ju ovce vrlo rado jedu; ona poboljšava i učvršćuje razširenim korenjem i preostatci svojmi suhu, siromašnu pjeskovaču, s toga ju u pjeskovitih predjelih rado rabe u novije doba za pašnu travu. Po Spronglu ima ova trava mnogo kremenjače i 19.5 postotakah hranivih česti.

Drugi, a osobito Burger, zovu ju hranivom.

Zemljište. Ovčja vlasulja zadovoljna je i sa slabijom zemljom, ali bolje uspieva na jaku prikladnu tlu (zemljištu) n. p. na ilovastoj pjeskulji i na ilovači još bolje, osobito ako se sije za pašu pomišana sa drugimi travami.

Sjetva. Pošto ova trava većim dielom raste na brpo, zato ju valja sijati na omaško (rukom) i to gusto, čega radi treba na ralo 10—12 ℔ (5 Kg. 60 Dg. do 6 Kg. 72 Dg.) sjemenja, premda je zrno maleno.

N. Vežić.

Neukú Nauka.

Kukac (zanoktica, panereccio) na prstu, dlanu ili peti. Na večer metni svoje toplo bliźo nanj, obvij krpom i obveži; tim legni u krevet. U jutro, gdje je kukac, mlačnom vodom operi, pa će biti dobro. Ili: Uzmi papra, sitno ga stuci i prosij; zatim uzmi alauna, metni ga u taviću (ponjvicu, frsuru), ter ga razpusti; najprije postane voda, a ti žeži duže, dok postane prašina. Ovu prašinu sitno stuci i čuvaj svaku prašinu napose. Sad očisti krpami boleću stran kukca, uzmi pero, namaži ga uljem, pa onda uzmi papra, koliko ti stane na rtu iliti kraju od noža, pospi paprom, gdje te boli, zatim uzmi dva puta toliko prašine od alauna, sve to omotaj krpom, obveži, pa tako neka stoji do drugoga dana. — Ako je kukac tvrdokoran, a ti uzmi jedne i druge prašine jednako, pa čisti i posipavaj po dva puta na dan.

×

Stjenice i tekuti. Uzmi orahovo lišće, pomeći ga u postelju, natari njim sve režke; ma gdje se držale stjenice, nestati će jih. I ako se taj gad nastani pod gujezda kokošinja, a ti pomeći orahovo lišće u gujezda, pa će nestati i stjenica i tekuti.

×

Proti nazebi. Mrzla voda vrlo je dobar lijek proti nazebi. U večer, prije nego li se legneš spavati, uzmi platnenu krpu, složi ju četverostruko, umoči u vodu, onda ožmokni i privij na ozdilinu, a preko krpe obuci kosmatu rukavicu ili papuču. Ako ovako uradiš tri do četiri noći, nestat će nazebe. Isto tako valja raditi i onda, kada je ruka izpucala od nazebe, ili kada se je nazeba već gnojiti počela.

×

Proti konjskoj lijavici (dristavici), dobro je, ako dadeš konju izpržene zobi. Dobro je i ovo: Izvari nekoliko žira ili kore od divljega kestena, polij ovim izvarkom izprženo raženo brašno, baci u to nekoliko kuhinjske soli i daj to konju popiti.

×

Ako krava kod dojenja ne će da miruje, a ti joj dan prije rep sveži i to na tri mjesta: gore, dolje i u sredini, nu moraš paziti, da ne svežeš tako čvrsto, da bi možda kravu ozlodio. Prije nego ideš dojit, razveži kravi rep, pa ćeš viditi, da će biti kod dojenja mirna kao janje. *(Pučke Nov.)*

Književne viesti.

U koljovci naše hrvatske knjige, u slavnom Dubrovniku u Dalmaciji, počam od 1. svibnja tek. godine, izlazit će svakih petnaest danah nov list na našem jeziku, a zvati se **Slovinac**, te bit tiskan latinskimi i ćiriličnimi slovi napomieš. Zadaća je tomu listu promicanje književnosti, umjetnosti i obrtnosti, a neće izostati ni „Pogled po svietu“ ni „Sitnice“. Urednik će mu biti prof. *Iuko Zore*, a stalni suradnici *Pero Budmani, Antun Kazali*, Dr. *I. Kaznačić, Medo Pučić, Jovo Sundečić* i *Vuko Vrčević*. To su sve sama imena, koja su se već odavno proslavila na polju naše knjige, pa jamče za najbolji napjeh toga krasnog podhvata. Za to mi taj novi list preporučamo što toplije možemo onim našim čitateljem, kojim je do toga stalo, da se naša mlada knjiga na sve strane razvije, razcvjeta i razbokori. List će izlaziti u povećem formatu, u osam stranah, a stojat će izvan Dubrovnika u svoj ostaloj državi 5 for. Nadamo se, da će se gg. poduzetnici proći nekojih pravopisnih nedosljednostih i novotarijah, koje su od neko doba tamo doli mah prootele na veliк ošterb naše mladjahne knjige, koja treba da bude jedna ne samo u nutarnjoj nego i u vanjskoj formi, ako ćemo da napredujemo. I u to ime Bog pomozi!

***

Dobro i zlo, knjiga za svakoga, talijanski napisao Dr. Pavao Mantegazza, hrvatski priredio Ivan Fiamin, izišla je u drugom pregledanom izdanju. Ova doista poučna i ugodna knjiga za svakoga, prodaje se kod riečkoga knjižara g. Grünhdta po 35 novč. a ima 152 strani u maloj osmini.

***

Izašlo je djelo: **Katoličko Ženitbeno Pravo obzirom na gradj. zakone.** Knjiga 15 arakah jaka, može se dobiti kod podpisanoga s poštovnim poručećem po 1 f. 40 nov., koj pako pošalje unapred 1 f. 45 nov., tomu se knjiga postavlja na trošak pisca.

Bošnjaci 25. januara 1878.

Dr. J. Liebbald Ljubojević, žup.

Različite viesti.

Cesarov dar. Više godinah su sela buzetske občine upravo nesretna radi slabe ljetine. Da ljudi ne poumru upravo od glada, dostojalo se je nj. Veličan. podieliti im pomoć, za koju se je kupilo 15 tisuć kilogramah turkinje. Kotarski koparski Kapitan, presvjetli Barun Pouthon porazdielio je to žito na 27. prošloga februara medju najpotrebnije stanovnike na železničkih stacijah Buzetu i Cerovljah. To je dar velepleminit i opet nov dokaz, kako je njegovo Veličanstvo milostiva srca svagdje, gdje je puku prava potreba.

Dostojno i pravedno jest! „Narodni list“ ćesto izlazi u Zadru, napošnim člankom poziv'je sve občine u Dalmaciji, neka se obrate molbenicom zastupničkoj komori carevinskoga vieća u Beču, zahtjevajuć, da u srednjih dalmatinskih školah učevni jezik bude *hrvatski*.

Rusko Carstvo po najnovijem brojenju ima 94 milijuna i pol stanovnikah. Dakle samo 2 milijuna i pol manje nego Austrija, Francuska i Italija zajedno, a pedeset i četiri i pol milijunah više nego Njemačka.

Zastupnici raznih državah na berlinskom kongresu, ako se sastane, biti će sliedeći: Za Njemačku Bismark, il na mjesto njega Bülow te legacijski savjetnik Dr. Busch; za Austriju grof Andrassy i barun Calice; za Rusiju Gorčakov, Ignatiev i knez Labanov-Rostovski; za Francuzku ministar Waddington i grof do Saint-Vallier; za Italiju ministar Doprotis i grof de Launay; za Englezku lord Lyons i lord Odo Russel, a za Tursku Savfet paša i Sandallah-bey.

Gosp. Ivan Rabar, Hrvat iz Kanfanara u Istri, imenovan je ovih danah za pravoga učitelja na rečkih latinskih školah, odkako je dobro prošao izpite za gimnazijsko učiteljstvo.

Družtvo „Velebit“ držalo je u Beču dne 16. t. mjes. redoviti svoj sastanak, koj učini izvanredni utisak na sve one koji mu prisustvovaše a to biehu stanci prvaci i učeća se mladež nada budućnosti. Biahu tu medju ostalimi presv. g. Iv. Kukuljević Sakcinski, velem. g. Iv. Vončina, g. Dr. Klaić, preč. g. Miho Pavlinović i naš ljubljeni zastupnik na carevinskom vieću, presv. g. Dr. Dinko Vitezić, koj i tom prilikom opet zasvjedoči, kako mu je sav život i sve nastojanje posvećeno boljku i napredku svog naroda, te obreče, da će svomu osvjedočenju, za pravo našega naroda, ostati vjeran do smrti. Dao mu Bog do najkasnije starosti boriti se za to svoje osvedočenje i duboko osjećanje.

Pražka „Politik“ veleć kako je sadanji rat u Bugarskoj pokosio na tisuća i tisuća nesamo pojedinih osobah nego i cielih obitelji, te se tako ogromna i vele plodna bugarska zemlja nahodi bez radnikah, učiteljah, pisarah itd., nagovara češki narod nesamo da tamo uloži svoje glavnice, kupujuć posjestva i utemeljivajuć raznovrstna družtva, nego i da se tamo presele radnici i zanatlije svake ruke, kao n. p. zidari, kovači, stolari, koji će doista u razorenih gradovih i podrtih kućah naći djela preko svoje moći. Ovo bi se također moglo preporučiti i onim našim primorskim zanatlijam, koji godimice putuju u svjet trbuhom za kruhom.

Bosansko-hercegovačkih bjegunacah ima danas u Dalmaciji 37,000, od kojih dobivaju podporu 33,000; u Hrvatskoj 53,000, od kojih dobiva podporu 53,100. Godine 1875. bje potrošeno za bjegunce 475,910 f. 9 nvč., godine 1876. 2,122,097 f. 5½ nvč., a godine 1877. 3,290,000 f. U Dalmaciji se danas troši za mjesečne podpore 56,000 f., u Hrvatskoj 235,000, te se zato prošlih 3 mjesecih tekuće god. potrošilo 900,000 f. Nadajući se naša vlada, da će nastajućega mjeseca travnja, nestati bjegunacah iz naše države, odluči jim još za ovaj mjesec svotu od 290,000 f.

Školstvo u Českoj god. 1877. Prošle godine bilo je u Českoj: Občih pučkih javnih školah 4250 sa 8760 razredah. Javnih gradjanskih školah bijaše 117, na kojih službuju 574 redovita učitelja. Broj neosposobljenih pomoćnih učitelja na českih školah iznosi 1111, a na njemačkih 1077. Za industrijalnu obuku (izuzamši Prag) predloženo je na gradjanskih školah 47, na obćih pučkih školah 930 učit. mjesta. Za neobligatne predmete na gradj. školah predloženo je 130, a na obć. pučkih školah 88 učit. mjesta. Godišnja plaća i doplatci redovitih gradjanskih učiteljah iznosi 505,755 for. 98 novč.; plaće pučkih učiteljah pako 4,554,939 for. 17½ novč. Remuneracije učiteljem za neobl. predmete iznose 48,924 for.; za industrijalnu obuku 140,080 f.; za zabavišta 15,320 for. Za polazak škole upisano je 795,737 djece. Občina posjeduje 3840 školskih zgradah, 1800 školah posjeduje školske vrtove. Odkad je novi školski zakon u život stupio, sagradjeno je 626 školah sa troškom od 6,439,984 for. 55 novč.

Slavenska družtva u Beču. U Beču, gdje se broji do milijun stanovnikah, ima 200,000 samih Slavenah, dakle čitava petina, medju kojimi 150,000 češke narodnosti. Slavenskih družtavah ima tamo 24 i to: 1. „Slovanska beseda“ (sa 256 članovah i 6 počastnikah); 2. Slavensko pjevačko družtvo (sa 122 članovah, medju kojimi 9 Hrvatah); 3. „Bečki slavenski sokol“; 4. Družtvo „Včela“ (pčela); 5. „Komensky“; 6. „Pokrok“ (napredak); 7. „Slavoj“; 8. „Omladina“; 9. „Slovan“; 10. „Zaboj“; 11. „Žižka“; 12. „Lumir“; 13. „Družtvo sv. Metoda“; 14. „Tyl“. U ovih družtvih je 11 čisto českih, a tri su većinom. 15. „Sila“ (Poljaci). Djačkih družtavah ima 10 i to prema broju članovah: 1. „Český akademički spolek“ (družtvo sa 200 članovah); 2. „Ognjisko“ (Poljaci); 3. „Slovenija“ (sa 100 članovah); 4. „Velebit“ (Hrvati) sa 70; 5. „Zora“ (Srbi) sa 70; 6. „Osnova“ (Rusi) sa 50; 7. „Družtvo hrvatskih tehnikah“ sa preko 40; 8. „Sič“ (Malorusi) sa preko 40 i 9. „Tatrau“ (Slovaci) sa preko 30 članovah.

Smiešna pedepsa za turkoljube. Kad su onomadne ruski vojnici pratili u sužanstvo turske zarobljenike kroz grad Kiev, pohiti k njim 5 poljskih gospodjah te srdačno stajaše počastivati turske čestnike vinom, duhanom i ostalim, a na rusku pratnju nehtijaše ni obazrieti. Kako to doču glavni ruski zapovjednik, knez Dundukov-Korsakov, dade je odmah sve 5 odviesti i zatvoriti u ludnicu, koja je bila 5 vrstah daleko od Kieva. Nakon triduevnog boravljenja u ludnici po tom su gospodju iskreno ispovjedale, da su doisto posve izliečene od „turkomanije“, ispustiše je na slobodu.

Neuman kmet. Neki kmet u Njemačkoj imao je onomadno mlado tele, koje je bilo puno čeperah i drugoga smrada. Neznajuć kako teletu pomoći, razpita susjede, što da mu je učiniti. Rekoše mu, neka pomaže tele kamenim uljem iliti petrolijem i da će gamadi iliti smrada nestati. Da to učini, povede tele u kuću i u sobi (kamari) pomaže ga petrolijem, — nego skoro dojde mu na pamet, nebi li još bolje bilo, kad bi teletu rep zapalio. I kad to doisto htjedo da učini, ubogo se tele u čas odasvud najdo u živu plamenu, počeše strašno bjesniti i od muke rušiti to bilo si skočilo kroz okno i najbrže pobjeglo u staju (gdje je bilo puno siena), da ga nisu domaći, gaseć oganj, nekako zadržali i ruke si dobro opekli. Na veliko sveukupno ropotanje i krik, priletiše susjedi, polišе vodom na pol pečeno tele i oparene domaćine, te tako učiniše konac tom žalostno-smiešnom dogadjaju. I negdje drugdje ima dakle bedastih ljudi, ne samo kod nas.

Koliko ima novinah na svietu. U svemu svietu izbaja 23 tisućah listovah, pri kojih radi 50 tisućah osobah i imade do 80 milijunah predbrojnikah. U Americi izlaja 9,000 listovah, u Inglezkoj 2,509, u Francezkoj 2,000, u Austriji 1,500, u Italiji 1,300, u Aziji 500, u Afriki i Oceaniji samo 10.

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Imenik družtvenikah.

P. n. g. Matej Markić kapelan u god. prinos f. 1, Rajmund Jelušić kapelan f. 1, u kap. f. 1, u. g. pr. Antun Nežić uč. f. 1, Matija Brajša gimnaz. f. 1, Fort. Lupotina trgovac f. 1, N. N. u kap. f. 1, Ivan Giusti u g. pr. nvč. 30, Ivan Rovis sakristan nvč. 30, Ivan Comisso zvonar nvč. 30, Josip Comisso zvonar nvč. 30, Antun Fumić postolar nvč. 30, Močinić Marko kmet nvč. 30, Lukož Ivan kmet nvč. 30, Ružić-Oršanić Petar kmet nvč. 30, Starčić Josip kmet nvč. 30, Smoković Matej kmet nvč. 30, Vozila Ivan kmet nvč. 30, Lizzat Ivan kmet nvč. 30, Smoković Antun nvč. 30, svi u Pićnu. Mandić Franjo kmet u Kuceli f. 2 za god. 1877. i 1878. Dr. Geršetić Nikola pak. liečnik u Pešti f. 1, Rogač A. župe uprav. u Katinari f. 1.

Povjerenici Bratovšćine

jesu sliedeći.

Za Bašku:	Petar Doršić župnik.
„ Boljun:	Skender Zamlić župnik.
„ Bistrien:	Franjo Bahman liečnik.
„ Cres:	Lovro Petris Dekan.
„ Delnice:	Tomo Padavić vel. bilježnik.
„ Dobrinj:	Antun Kirinčić duh. pomoć.
„ Dubašnicu:	Niko Ilić župnik.
„ Karlovac:	Ivan Banjavčić odvjetnik.
„ Kastav:	Antun Puž duhovni pomoć.
„ Krk:	Mate Oršić „ „
„ Kopar:	Mate Kristofić učitelj.
Za Klanu:	Jakov Lužnik učitelj.
„ Kraljevicu:	Sebald Cihlar.
„ Lindar:	Antun Fabris duhovni pomoć.
„ Lovran:	Andrija Sterk župnik.
„ Mošćenice:	Antun Spinčić „
„ Omišalj:	Niko Jederlinić učitelj.
„ Pazin:	Antun Kalac duh. pomoćnik.
„ Pićan:	Rajmund Jelušić „ „
„ Podgrad:	Franjo Šabec trgovac.
„ Poreč:	Cleva kanonik.
„ Portole:	Antun Turak Dekan.
„ Prag:	Mate Mandić abs. filosof.
„ Pulu:	Ivan Barbalić duh. pomoćnik.
„ Rieku:	Ivan Martinolić učitelj.
„ Senj:	Tomo Matić gimn. ravnatelj.
„ Sisak:	Franjo Steidle gr. biljožnik.
„ Trst:	Matko Laginja.
„ Tinjan:	Šumborac-Šote Marin d. pom.
„ Vrbnik:	Zahija Mate upr. župo.
„ Volosko:	Vinko Zamlić kapelan.
„ Zagreb:	Janko Urbanić trg. pomoćnik kod Gutešc.
„ Žminj:	Franjo Orlić.

Vrueća je želja odbora imenovati povjerenike i po raznih drugih miestih osobito Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, te stoga moli onu gospodu, kojim je stalo do ovog dobrotvornog družtva, neka se čim javo odboru u Kastvu, te će jim se sve potrebne listine odmah odpraviti.

Umoljavaju se svi povjerenici neka čim bolje skrbe, da se družtvo razširi, te osobito da mu se kmetska vrata otvore. Valja samo dobre volje u povjerenikah te će biti i dobra naprodka.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 28. Marča 1878.

		OD		DO	
		for.	nč.	for.	nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 kg	—	—	—	—
Kafa Porteriko	„	120	—	132	—
„ S Domingo	„	90	—	102	—
„ Rio polag vrsti	„	77	—	102	—
Cukar austrijski	„	37	50	38	50
„ tučeni	„	34	75	35	75
Cvietje trave buhače (Grisantemo)	„	130	—	138	—
Naranče skrinjica	„	3	50	6	—
Karuba puljezko	za 100 kg	8	—	9	—
„ lerantinsko	„	—	—	—	—
„ dalmatinsko	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	10	—	14	—
„ puljezke	„	13	50	15	—
Limuni skrinjica	„	4	—	9	—
Bademki iliti mendule pulj.	za 100 kg	112	—	115	—
„ dalmatinske	„	—	—	—	—
Lešnjaci	„	18	—	30	—
Šljivo	„	20	—	40	—
Pšenica ruska	„	12	50	12	75
„ ugarska	„	11	50	13	25
„ galaćka	„	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	9	20	9	40
„ ugarski	„	7	60	9	60
Raž	„	9	50	11	—
Ječam	„	6	50	—	—
Zob ugarska	„	—	—	—	—
„ arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	13	—	15	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	11	—
Orih talijanski	„	17	25	24	—
„ inglezki (kitajski)	„	15	75	17	75
Vuna bosanska	„	110	—	120	—
„ morejska	„	130	—	—	—
„ arbanaska	„	123	—	125	—
„ istarska	„	—	—	—	—
Dasko koruške jelorice	„	52	—	94	—
„ šnjorske	„	44	—	75	—
„ Gredo	„	12	—	14	00
„ bukovice	„	8	—	9	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 kg	55	—	59	—
„ najbolje	„	78	—	81	—
„ srednje vrsti	„	60	—	70	—
„ dalmatinsko	„	55	—	56	—
„ istarsko	„	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	14	25	14	50
„ u kasotah	„	17	50	—	—
Koža strojeno naško	„	178	—	200	—
„ suho volovje naško	„	107	—	136	—
„ dalm., ist. i bos.	„	72	—	125	—
„ janječe naško	za 100 kom.	95	—	105	—
„ dalmatinsko	„	60	—	80	—
„ kozje	za 1 kg	—	75	—	92
„ vuneno slano	„	—	50	—	65
„ suho	„	—	49	—	50
„ zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 kg	30	—	34	—
Sardele i bariti	„	16	—	24	—
Vitriol modri	za 100 kg	32	—	33	—
„ zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	76	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	46	50	48	50
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	55	—	—	—
Slanina	„	44	—	49	—
Rakija etolitar (100 litorah)		—	—	—	—
Galjčić istarski	za 100 kg	26	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	9	25
„ istarski	„	8	90	9	—
Lišće od javorike	„	15	—	16	—
Vinske strgotine (Grapula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	30	—	35	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	14	—	16	—
Pakal baril od 100 kg	„	3	75	9	—
Cunje (Straco)	za 100 kg	17	50	23	50
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—29. Marča 1878.

Dne	Carduati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (argio)	Dne	Carduati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (argio)
16	5.56	9.52	—	106.25	24	—	—	—	—
17	—	—	—	—	25	—	—	—	—
18	5.56	9.52	11.94	106.35	26	5.61	9.61	—	106.15
19	—	—	—	—	27	5.59	9.59	11.98	105.75
20	5.57	9.54	—	106.05	28	5.60	9.59	—	106.—
21	5.56	9.52	—	106.25	29	5.69	9.76	12.20	107.—
22	5.56	9.52	11.93	106.25	30	—	—	—	—
23	5.57	9.54	11.95	106.35	31	—	—	—	—

LISTNICA.

P. n. g. T. u R.: Turski groš je isto što turska pinstra, koja vriedi 8—10 naših novčićah. — Onoga nepodpisanoga, koji nam je proštih danah „Izpod Učke“ pisao i poslao forint i 40 novč., molimo, neka nam javi u koju svrhu nam je one novce poslao. — ... u S. R.: Gledat ćemo vašimi se dopisi okoristiti.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

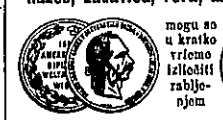

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljom, propovjednikom itd. Probdjenih kašljuć noćih, navadno jutarnja hreputavica i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je pandžinjun. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da budo na omotku kutijice (škatulo) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini*.

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste)*. — A izvan Trsta dobivaju se: na *Ricci* kod Prodana ljekarnika i kod Jochola i Patičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinj* kod Viviani-a; — u *Puzinu* kod Lione; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Barosa i Misture; — u *Šplietu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 20

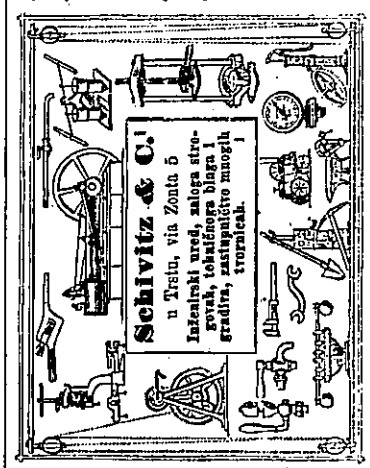

Dobro semenje

Gotove uljene Farbe

mogu se dobiti kod

G. Poppovića u Zagrebu.

Cienik se šalje franco

NADARENI

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinastih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-evi sladkiši so hiljadah **ozdravljenjah** prava tažila za kašalj. Nedvojbeno ozdravljenje.

Tko neozdravi, hoće mu se novci povratiti. Ovi dragocieni utažitelji sladkisi su u svojoj bitnosti za liečenju prsiuh i osobito zdravstvoni, jer nastavljeni od prostih ljekovitih rastilnah. Uzimaju se s najboljim uspjehom proti grčevitu nazobnu kašlju, toli umah u početku koli kad se već okorenio; onda proti bolesti od grla, proti rorini (grippe), zapali grla i žljezdicah, proti pomanjkanju glasa; izvrše pomažu i nedušljivcem.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izradjeno za sirova u Americi na račun K. Zanetti-a ljekarnika u Trstu. Lick komu nejma para proti suhoj boli, proti ulogom, gukam iliti zalram, pokostici (carrie delle ossa), protiski iliti bodcu, proti cingati iliti nuzli, proljevu mokrače, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolnstim, bolestim jetarah itd. Mnjo trokutno staklenice imadu u staklu odjelano moje ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti*, a toga nije jih moći pogrešno zamieniti s inimi, ako i trokutnimi, što se prodaju pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedino što su bilo nadarene na razuih izložbah, najbolji i najuspješnji lick proti griži kao i najuspješnije sredstvo za nutarnjo hladjenje bolnika. — Opazka: Valja paziti da nebudu patvorene.

Čistiteljne bobice iliti pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a*, što se već oiolih 35 god. traže i uzimaju proti šuljevom iliti krvarici, turobnosti, trepotu srdca, zapeki jetarah i slezeno, šumenju ušiuh itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. I najljuća zubobolja prestano namah jednom jedinom kapljicom ove vode, kad se na pamuku iliti bumbaku turi u škrbotinu bolna zuba.

Lick protu-grozničnі od Dra. *More* komu nejma para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosonogih Karmelitah u Mletcih.

Okrepna žitčina za konje. Ova žest uzdrži konje do skrajno starosti u jakosti i krieposti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naime proti ulogom (kostobolji i bodrobolji.)

Franceska žest i morska sol od *William-a Leea*. Kućno sredstvo proti oparini, žircobolji, oteklini ležiedcah kao i proti zubobolji, gdje jo odmah bolje, čim se samo izvana njom lice namaže, onda kad se tko gdje natuče ili pokrije. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčaji od Dra. *Eguisiera*, što se mogu rabiti bez tudjo pomoći.

Brescianski ostrižki staro i skušeno sredstvo proti svakovrstnoj kostobolji kao takodjer proti natuci.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željezom) prigotovljeno po lučbaru i liekarniku K. Zanetti-u u Trstu. Ovo je najbolje sredstvo proti slabini, kad se bolnik pridigne poslje težke bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka uoča ima u sobi dva zrna jodo-željeza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Giglio) za gospojo od *Planchais-a*, povjerenica parižkog lučbara. Krieposti ove vode jest jedna od najosobitijih. Ona podaje puti takovu mekanost i nježnost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, te čini da izčezne sa lica kojekakvo crvenilo i ostalo grubote. Nijedna gospoja, kojoj je mila krasota i čistoća puti, nebi imala biti bez ove žiljeve vode, koje poraba postaje obćenitom.

Oržov nepipljivi prah biele i ruženste boje za gospoje. Omot po 10 novčićah.

Bobice Redlingerove na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez ikakva ni duha ni teka, čisti što brže i bez srake boli. Ovo se ulje nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po koje stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su svieže i prave — Predmeti pruževine Ranarski strojevi — Podpasači — Pružive bjeove iliti čarape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

Svaki imaj oko na patvorenje. — Prodaje se na veliko u luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, svcobćeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Tursku.

SKLADIŠTA: U Kopru kod Giovannini-a — Motovunu kod Matojčića — Spljetu kod Tocigl-a — Poreču k Igei — Rovinju kod Angelini-a — Pulu kod Wassermann-a — Ričci kod Prolan-a i Catti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Šibeniku kod Misturo — Bazetu kod Farinoni-a — Tržiču (Monfalcone) kod Fumagalli-a — Ronchi kod Patune — Cervignanu kod Larisoni-a i u svih prvih ljekarnah evropejskih. 8

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 8. U Trstu 16. Aprila 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Pos.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmerno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Nalnačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nestolja na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplića nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Tipografia Pigli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjene poštarino. Vjesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvatku, uviek prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogodio oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se povraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanredniih slučajevah, neodpisuju, nego putem svoje *Listarnice*.

Vazmeni dar biskupa Dobrile.

„Velika nesreća preti našoj biskupiji: da joj naime ponestane svećenikah! To već znadu Slogini štioci iz pastirskoga lista presv. biskupa Dobrile od dne 2. febr. o. g., u kojem je dokazano kakvo je dobro vjera, i da su po božjoj naredbi svećenici potrebiti za uzdržanje i napredak vjere. Gdje nestaje svećenikah, ondje nestaje i vjere. A kad je vjere nestalo u narodu, nije ga mogla zadjeti groznija nesreća. A da nam ta nesreća preti uprav hitrim korakom, pomislimo samo na one žalostne brojeve iz napomenutoga pastirskoga lista. Našoj biskupiji bi trebalo, da ima u sjemeništu jedno ljeto s drugim najmanje petdeset bogoslovacah; ali mjesto 50, bijaše ih god. 1873 samo 20; god. 1874, nego 18; god. 1875 samo 13; god. 1876 samo 11, lani 9, a ove godine samo 7, dakle ove godine 43 premalo! Iz toga se vidi, da je svako ljeto gore, i doskora nećemo imati nego po kojega, dočim nam mnogi svećenici umiru, a drugi iznemagaju. Lani jih je umrlo 13, u mir ili penziju jih je preslo 8, jedan je ostavio svojevoljno službu, a mladih smo samo trojicu dobili za službu. Žalostnim ovim brojevom, neće biti suviše ako se još i ovi dodaju: po prilici je svih kolikih svećenikah spadajućih ovoj biskupiji 320. Od ovih jesu 3, koji imaju preko 80 god., 34 preko 70 god., 80 preko 60 god., a 150, koji imaju preko 50 god., dakle starci preko polovice svih skupa! Uz najbolju volju, većina ovih malo će još godinah moći upravljati svoje težke službe, osobito na polju. Već je sada po koje mjesto u biskupiji ostalo bez svećenika, a za čovječje pameti nije bilo bez njega. Svakdanja je tužba: Imali smo duhovnika, radi bolesti il starosti pošao je u mir, a nismo, i Bog zna do kad, a može bit ni nećemo dobiti drugoga; od bližnjega svećenika, koji već ima svoje stado, uz najbolju mu volju, slaba će nam biti pomoć! Tko će nam djecu učit sveti zakon i strah božji? Tko nas podučavati, tko nas božjom besjedom tješiti, tko umiruće sv. Sakramenti kriepiti? Smiluj nam se, Bože, i pomozi nam ti koji moreš! I tih tužbah bit će svaki dan većma, i do najdalje deset godinah neće biti kraja, da ne žaluje za svećenikom, kog neće imati.

Ako je čije žalovanje nad tom nevoljom, to je žalovanje presv. nam biskupa, koji više nego ilko drugi ljubi nevoljnu si biskupiju i zna promjeriti strahotu te nesreće sa svimi grdimi posljedicami u duševnom i vremenitom obziru svojih biskupljanah. Zna se, da je on već pred mnogimi godinami predvidio tu nesreću, pak već od onda skrbio kako da ju odstrani il barem umanji. A od kad nam ga Bog poslao u Trst, svakdanja mu je to i najglavnija skrb. Žalostno je za sv. vjeru sadašnje vrieme: posvuda joj neprijatelji i protivšćine; nu ipak se je on poprimio i najskrajnjega, česa se je mogo poprimiti, da očuva milu biskupiju od te smrtonosne nesreće. Dokazana je već istina, da ne tuguju nad pomanjkanjem svećenstva one biskupije, koje imaju *svoj konvikt ili malo sjemenište*, u kojem učenici već od prvih latinskih školah, uz mali ili nikakav trošak, pod samim nadziranjem biskupovim i ravnanjem pametnih osobah, pohadjaju potrebite škole, a odhranjeni u svetih načelih, koje su uz mlieko sisali od bogoljubnih majkah, i u naklonosti da postanu jednom pravi božji svećenici. Od neizmjerne koristi bio bi takov konvikt za našu biskupiju. I gle presv. biskup Dobrila nakanio ga je pomoću Božjom i dobrih ljudi utemeljiti. Živo je dirnulo i raztužilo mnogo srce ono njegovo žalostno očitovanje u pastirskom listu o sve većem pomanjkanju svećenikah; počelo se ozbiljno misliti, i to osobito u Trstu, da se zapreči ta nevolja. Njegovomu pastirskomu pozivu odazvalo se je više vjernih u Trstu. Dvadeset i četiri gospodska lica, kojim je ime med najčastnijimi u Trstu, i koje je Bog bogatstvom nadario, pod biskupovim predsjedničtvom sastali se u zakoniti Odbor, a zadaća jim je, da sami po mogućnosti dadu novčanu podporu za konvikt i da idu od kuće do kuće po Trstu, moleć milostinju u tu svrhu. O Vazmu će se ova gospoda javit u posebnom proglasu Trstu i svoj biskupiji. U svoje vrieme i u „Našoj Slogi“ bit će priobćen njihov proglas. Blagoslovi im Bog plemenito i častno požrtvovanje!

Nu ne samo gospoda nego već svaki biskupljan mora doprinieti svoj kamenčić, da se konvikt sagradi i utemelji. U tu je svrhu odredio presv. Biskup uslanovili u svoj biskupiji *bogoljubnu družtvo imenom „Sveta Obitelj“*, postavljajuć ga i pod njeno pokroviteljstvo. Svrha je družtvu, da razširi bogoljubnost prama „Sv. Obitelji“, koja bi morala biti ogledalo svakoj kršćanskoj družini, pak da se sabiraju novci za podpirati već od sada siromašne djake u latinskih školah, i za gradjenje i utemeljenje biskupijskoga konvikta. Svaki može stupiti u družtvo „Svete Obitelji“. Članovi se obvezuju, da će plaćali po gradovih najmanje jedan forint na godinu pa jedan put il u dva roka, svakoga Januara i Lulja po 50 novč.; a na polju po 50 novč. najmanje na godinu, koji se mogu platiti na jedan put il u 2 roka u istih mjesecih. Naredjene su i neke molitve u tu svrhu i zamoljen od sv. otca blagoslov. Što je forint il 50 novč. na godinu? Lahko jih prištedi svaki na kojoj nekoristnoj morda i škodljivoj stvari, da ih daruje Bogu na veliku čast a sebi i svojim na najveću korist. Istina je, puno, puno novacah hoće se za taj konvikt, ali božjom pomoću nać će se. Recimo, da se jih upiše po gradovih u „Svetu Obitelj“ samo 10 tisućah, a po polju drugih 10 tisućah, to je već najmanje 15 tisućah for. na godinu. Ali ufanje je veliko da bude i više toga, Bog će nadahnuti dobre ljude, pak će biti. Razveseli se, narode, i daj Bogu hvale, koj je već pokazao da mu je mila ta osnova. Čuj! Sam presv. Biskup Dobrila, od kad je Biskup, počeo je pametno šteditи da kako je već sebe, tako i sve svoje vjeri daruje i domovini. Koliko je on, dok je bio u Poreču, pomagao siromašnim djakom, to znade Bog, on i podupirani mladići. A vrh toga prištedi do šestdeset tisućah forinti. Od ovih, kad je bio premješćen u Trst, darovao je punih dvadeset tisućah porečkoj biskupiji, da se utemelji 8 stipendijah za siromašne djake. A sad se, evo, lišio svega ter *je podario četrdeset tisućah za konvikt*. Takova ljubav do vjere i svoga naroda, nemore imati nego blagoslovljene posljedice. Neka pobožna gospa u Trstu sliedila mu plemeniti čin, pak i ona pokloni za konvikt *celih petnajst tisućah forinti*. A dvie druge osobe po 1000 for. I neka bogoljubna Franceskinja, kojoj je po sreći došao u ruke lelošnji biskupov pastirski list, poslala je petdeset zlatnih napoleonah, tamo iz daleke Odese, da mu ljubezno srdce utješi.“

* * *

Timi rieči opisao nam je prijatelj u Trstu znamenitu nakanu biskupovu. Nemožemo, a da i od svoje strane još koju nedodamo.

Bilo bi bezumno vikati, a što će nam popovi? briga nas, bude li jih,

PODLISTAK.

RAZVOD ISTRIJANSKI

(Dalje, vidi broj 7.)

I tako se vsi ti komuni meju sobu veliko pregovaralu, i tako komun barbanski pokazà list, ki biše pisan na let božih 1058 v kom se udržahu termeni i razvodi od kunfini meju kuntradu Guranom i starco naprid staveći, ki znahu pravdu i razvodi od kuntradi meju njimi; a z drugo strani komun vodnjanski starci kažući ki znajahu pravdu i razvodi od kunfini meju njimi. I tu naprid kažući jedan inštromont, v kom se udržaše, da se je bil kordal i načinil niki župan Šist z Barbana na 5 let da nima niže teh zavod past. I tako vse do Trzarni ravance, i tako je plaćal arbadiga Vodnjanu, ki (inštromont) biše pisan na let božih 1140, a to v ime kuntradi gurjanske, i kako se vsi ti komuni veliko pregovarahu; i gospodin knez, i gospodin markez, i vsa gospoda velik čas svećaše i prizvaše k sebi od Buzeta sudac Mohor, i Pengar, i Matij, od Motovuna sudac Ričard i Karlan, i Baratereivić, i Korača, i Farin; od Oprtla sudac Gulić, i Črnejević i Mohor, od Labina sudac Lupetin, i Rumin, i Sidar, i Petroš; od Plomina sudac Brnaba, i Šalvestar; od Kostela i od ostalih mest. I tako vsi skupa velik čas svećaše, i jedne, i druge strane listi i pisma čtehu, i tako pulski komun pokaza svoj orijinal, kadi se vsa njih pisma i nodari udržahu, da ta inštrumont biše storen v njih polači po zapovedi njih starac, i gospode, v kom se udržaše, da ta župan Šist ima i more past svoje živine od toga vrha kuntradi Filipana, kadi so svršuju tri termeni od kunfini. I tako po termenih do ravance Trzarni, i vse do zatki opatije crekve svetoga Martina, kadi se svršuju četiri termeni od razvod i kunfini, i prose vse te gospode, da bi se imelo tako obdržat, kako je od stareh prišlo. Ovo su ošće i sada ljudi živi, ki su pri tom bili, i njih oci, ki su zato njim govorili, da nima veće od nijedne strane biti zmutnji, nego da se ima tako vazda naprid meju njimi udržat, i s toga nestupit. I gospodin Filip Macić govoraše od strani vse gospode komunu pulskomu, i vodnjanskomu, i barbanskomu, da bi imeli na stran ti komunu odstupit. I gospodin knez, i gospodin markez, i vsa gospoda velik čas skupa svećahu, a komun pulski i vodnjanski, i barbanski behu na stran odstupili. I tako se kruto meju sobu pregovoraku, i gospodin Filip Macić govoraše od strani vse gospode komunu pulskomu z Vodnjanci, i komunu barbanskomu, da zberu s Pula 6 starac, ki znaju pravdu i razvodi od kunfini meju Vodnjanci z Guranom, i Barbanci, a šest z Vodnjani, a šest z Barbana, i da poljaju pravo po razvodeh teh 18 starac naprid vsaki njih križ v rukah noseći, pravo, kako su slišali od stareh. I tako se vsi ti komuni meju sobu sjediniše, i velikimi zavezi i rotu utvrdiše, i rekoše, da ote pri tom ostat, kako oni meju njimi zavodi stvore. I tako stvoreno bi. I tako od toga muela, i cera i glave te koroni od toga brešca idoše ravno na jednu gromaču, i tu najdoše jedan križ na kamiki visečen; odtu na jedan velik cer, i v njem najdoše jedno zlamenje i jedan križ na kamiki visočen; od tu na jedan velik mmel, i v njem najdoše dva stara križa, i zabiše čavli v njem. Od tu idoše po zlamenjah ravno na ravancu, ka se govori Trzarna, tu na jednu gromaču, i tu je jedno zlamenje na kamiki visečeno, zgora puti, ki v Savičentu, i tu zakopaše jedan kamik i na vsaku stran jedno zlamenje visokoše. Od tu idoše ravno putem, ki gre z Motmorana v Savičentu, i po pute mnoge križe na kamikeh visokoše, i tako gredući po stareh zlamenjah vse putem do puta, ki gre od Vodnjani v Barban, na glavi te zatki opatije crekve svetoga Martina, od vrha Globoca, i tu najdoše stare križe, i stara zlamenja različna, i tu čekahu župan Marko, i Križman, i Brnaba, i Mikula, i vas komun golčanski; od svetoga Vicenca opatije, župan Paško, Adam, i Žil, i vas komun. I gospodin Filip Macić govoraše od strani vse gospode komunu golčanskomu, i komunu svetoga Vicenca: ako bi na tih rasputih, i na tih zlamenjah, ke su pokazali komun vodnjanski na glavi te zatki, pravi njih termeni od razvod? ki vsi rekoše, i velikimi zavezi i rotu potvrdiše, da se pravo ondi svršuju četiri termeni od razvod meju njimi, i vodnjanski, z Guranom, i savičenski, golčanski i barbanski. I tu pokazaše četire zlamenja različna na kamikeh visočeni, i ondi pokazaše komun golčanski list, ki biše pisan na prvih razvodih na let božih 1025, v kom se udržaše, da ta zlamenja tu jesu postavljena, od vsakoga toga mesta svoje zlamenje. I tu sam gospodin knez, i gospodin markez, i vsa ta gospoda čtehe ta list, i tako bi vsem ugodno, i tako ondi obrediše, kako je od stareh prišlo. I gospodin knez, i gospodin markez ta list potvrdiše, i komunu golčanskomu ga povratiše, prepisavši sebi i braniše gospoda. i vsakoj strani oznaniše, da, ka koli stran bi prek teh termini i zavod od

nebude li jih. Nije tomu tako. Svećenikah treba i kruto jih treba; i to treba takovih, koji će od prave nakane taj stališ odabrati. Današnje vrieme nekako sve za tim ide, da razum čovječji izoštri, a zaboravlja skoro posvema srce plemeniti. Još ćemo rado gledati vrieme, kad u čedne mantije zavijeni pokornici budu navješćivali nauk milostinje i treznosti, ter ga životom svojim svjedočili.

S te strane biskup Dobrila, zamisliv onu veliku misao, prikazuje nam se pravi apostol mira, pravi pastir svoga stada.

„Siromašna Istra mi je domovina, nevoljna podzemuljka mi je rodna kuća, od koje za cieloga školovanja ništa skoro nisam dobio; ljubav do roda i crkve kojoj pripadam moji su spomeni.... Prošle duge godine, i pročuo se glas, da je biskup Dobrila bogataš. Istina je. Evo prištedio sam četrdeset tisućah for. Ja jih dajem za konvikt, te opeta ostajem siromah!“ Tako je po prilici govorio biskup svojim crkvenim doglavnikom, kad jih je onomadne u zbor sakupio i svoju jim misao očitovao.

Tako se ufamo u ljepše dane, kad će opet naš puk imati dosti učiteljah, koji će ga izgledom i rečju učiti kršćanskim kriepostim, koji će braniti *pravicu proti krivici* posvem i svuda.

Želeći, da se ovo dobročinstvo kako protegne i na poreču biskupiju i na krču (ako joj ponestaje svećenikah), kličemo spomenitomu sinu našega roda: Desnica Ti cvietom cvala, a nebeski duša raj dopala!

DOPISI.

Iz Tinjanšćine.

Već je prošlo dugo vremena, da vam nisam pisao. Tomu je uzrok, što nisam imao ni šta toliko važnà, da vam javim. Nu sada me je probudilo jedno plemenito djelo, koje mislim da je vriedno, da se iznese na svitlo.

U našem Tinjanu bilo je dugo prepiranja i sukoba sporadi naše učionice. Narod je hrvatski sporad većine svoga broja zahtievao, da se u njoj uči hrvatski; a narod talijanski, koga je velika manjina, zahtievao je u njoj nauk talijanski. A to mu je pošlo i za rukom, jer u njegovih se je rukuh nalazila sva občinska oblast, kao što se nalazi i danas. I tako nebi bez smetnje i sukoba medju ovim narodom puno vremena, naime sve do početka tekućega školskoga ljeta; jer sporadi rečenoga uzroka množina djetce bi zapustjala školu svakidanju, a roditelji im radje su plaćali globu, nego da šalju djetcu u onakvu školu. Bivši pak učitelj sporadi nedozvoljene mu večerne škole, bio je zapustio i nedjeljnu školu. Ali sada imam vam javiti radostnu viest, da je dolazkom sadašnjega učitelja, g. Blaža Rimanića, našega domorodca rodjena iz Gračašćine, svega toga prepiranja i sukoba nestalo, jer njegova brižljivost i marljivost je sve to utolažila. Sada ne samo, da se ne plaća globa, i ne samo pohadjaju školu djetca iz onih selah, koja su morala i prije sporadi bližine i to do dvanaest godinah, nego suviše sada djetca pohadjaju dragovoljno školu takodjer iz onih selah, koja ju nisu dužna pohadjati sporadi prikomierne daljine. A svrhu toga još je jedno drugo čudo sada. Ne samo da djetca nezanemaruju polaziti učionu, nego još ter momci od dvadeset do dvadeset i pet godinah pod večer ostave nekoji vrganj, nekoji motiku ili koje drugo orudje, pak idu na učenje knjige i pisma, i akoprem nisu bili nikada u školi do ovoga ljeta, tim načinom jurve svi čitaju i pišu. Nedjeljnu pak školu nepolaze samo opetnici, nego i muži od težačke i rukotvorske ruke, u dobi od trideset do trideset i pet godinah, i tako i ovi i da nisu ikada polazili učionu do ove zgode jurve čitaju i pišu. Naš g. Blaž Rimanić nije samo dobar i marljiv učitelj, nije samo znao utolažiti i umiriti talijanski i hrvatski narod u Tinjanu, dieleć nauk svakomu po svojoj želji: nego suviše mnogo služi i prudi svojim izgledom i pobožnim ponašanjem, što nikada nezaludi sv. mise ni večernje. On zna sa svimi živiti u liepù miru i redu, čovjek napopunoma stalan, koji se neda smutiti od huljah, koji preziru svetu pobožnost i kmeta, kao što je taj zao običaj zavladao u sadašnjoj dobi kod mnogih, koji nose samo jedno malo vlastelske kabanice.

Zato uprav sporadi tih vrlinah usudjujem se ja danas u ovom mojem pismu u ime svega puka Tinjanskoga čestitat mu ove svete prve buduće blagdane Vazmene, koje će medju nami sprovoditi, kao našemu domorodcu, želeć mu, da ga svemogući i milostivi Bog poživi dugo i dugo vremena u dobrù zdravlju i blagostanju! *Rodoljub.*

Iz Klane.

Već smo više vremena ovdje bez plovana, i imamo samo administratora. Uzroci, zašto je tako, mnogo su različiti, a svih mi se neće ni napisati očito. Nego za ove neke vas molim, da je naštampate, i s njimi zajedno moju misal, kako bi se bolje načinilo; zašto i ovud više ljudi štije „N. Slogu“, pak je dobro da se obćenite stvari očito razprave. Najprvo mi je spomenuti, da je Klana razvikana, da su zli ljudi, neposlušnici, lutorani. Ali to nije istina! I ovuda je štercarije, kako svakud, ali je i pobožnoga svieta. Znali bi nekoji pripovjedati, koliko se može s našim pukom učiniti, ali treba znat s njim vladati. Ja ću vam po istini reći kako stvar stoji. U našoj plovaniji tako je uredjeno od nekada, da se plovansko mito plaća u gotovom novcu. Svako ognjište daje 1 for. 80 novč. A svaki zna kako je kmetu težko gotov novac iz ruke dati, ako ga ima, jer mu na sto stranah treba. Pametan plovan mogao bi se načiniti, da na mesto novca uzme toliko žita, sočiva, sena ili budi kakove letine.

Ali još bi nešto naši ljudi učinili, da dobiju pravo povoljnoga plovana. Oni bi odlučili, da će u jesensko doba sama občina iztjerat one novce, pak predati plovanu. Tako se on nebi imao nimalo poganjati s pukom radi plaće.

Ali još je nešto. Mi nemamo plovanske kuće od mnogo godinah, nego plovan ili administrator stanuje u drugoj občinskoj kući, koju su Klanjci kupili zajedno s drugim imetkom negdašnje gospošije. Ta kuća liepa je i prostrana i blizu crkve; ali bi ju trebalo prekriti i tnalo podignuti, da bude manje mokrote, vrata obnoviti itd. Vendar nemislite, da se u toj kući neda bivati. Ona je još dandanas posvema pristojan stan za svećenika naše vasi, nego kad bi se popravila, kako govorimo, onda bi mogao i biskup u njoj stanovati.

Sada nekoji govore, da nećemo imati plovana dokle se neodluči kuća za plovaniju. A mi bimo radi imati plovana, koga bi mi izabrali, zašto administrator, koji dodje, misli da ga je biskup ovamo poslao za kakovu kaštigu, pak se razžali, ako je i dobar bio. Kuću mora imat plovanija; samo nismo složni, kako bi se to odlučilo. S Klanom je u plovaniji i Studena. Klana mora svoj del dati po dušah i opet kako patron crkveni. Dakle po tom se vidi, da bi Klanjcem mučno zidati novu kuću. Studenjci govore: „Mi hoćemo, da se zida nova plovanija, na mirinah stare“. I oni bi dobre volje dali od svoga kraja što treba. I nekoji Klanjci tako govore. Ali oni nepromisle, da bi nova plovanija samu Klanu došla kostat kakove četiri tisuće najmanje; pak su pozabili, kako se obćinske stvari kod nas zidaju. Škola je imela bit sazidana po licitaciji i pogodbah za 2,800 for.; a dozidana koštala je 4300 for. Tako bi se i plovanija zidala!

Drugi govore ovako: Kuću, gdje sada plovan stanuje s „pristavom“, koja je okolo nje, nebismo mogli prodat ni za pet tisućah forinti. Skoro toliko koštala bi nas nova plovanija. Dakle procenimo mi ovu kuću s pristavom i dajmo sve skupa plovaniji, a plovanija neka nam povrati senokošu „Dno“, pak ćemo za to i pomoću studenjskoga dela dobro popravit kuću i naš pop bit će kako i slavonski spahija. Onda te se nabijat, koji će k nam, i mi ćemo jih imati dosta na prebor? Treti govore ovako: Težko će nam plovanija dati senokošu „Dno“, jer joj meće 60 do 80 f. na godinu bez troška, nego, ljudi, učinimo ovako: Odlučimo mi sadanju kuću za plovaniju i zagradimo jedan kus „pristave“ okolo kuće neka bude plovaniji. Ako joj nije dosta, neka nam plovanija pusti vrt na Brezovu, pak ćemo joj više pristave dati; a celu nikako ne; jer mi moremo drugi del pristave dobro prodati. Studenjci bi morali biti prisiljeni, da nećine gradit novu kuću, nego da daju svoj del prema onomu, koliko bude procenjena kuća i kus pristave uz kuću.

Ovako stvari do sada stoje. Čujemo, da će ove kraje brzo pohoditi presvitli biskup. Zato sam vam ovo verno popisao, želeći, da se barem ta stvar jedan put u red spravi, budući se i ovde događjaju nepodobštine, o kojih volim za ovaj put mučati. Ali ja mislim, da bi se i biskupija mogla obratiti na ljude, da čuje od njih misal, jer ovo se neda u jedan čas odrediti; i mene je strah, da će još do pravde doći med Klanom i Studenom, jer Studenjci neće nego da se nova kuća zida; a nije prilike, jer bi i oni više potrošili, i sadanja plovanija bi se u mirinu obratila malo po malo.

Iz Mošćenicah.

Za prvi put danas, častni uredniče, želja me potiče pisati vam, te molim da mi izvolite odstupiti malo mjestanca u vašem cienjenom listu; ujedno vas molim nezamjerite mi, ako mi nije sve u redu, i budite voljni izpraviti što treba.

Čujem da će doskora i naša podestaria u Lovranu imati nove občinske izbore, pa radi toga hoću, da i ja o toj stvari koju rečem svojim gospodarom. Mnogo i mnogo puti čujem, kako se težko tuže, da ova i ona komunska odluka ne odgovara našoj želji ni našoj koristi, te kad bi oni zapovjedali u komunu, da bi mnoge stvari bolje išle, nego li u obće idu. Ali ja nemogu drugo nego, da takovim rečem: Ljudi, braćo! Nikoj drugi nam nije kriv tomu zlu nego mi sami! Zašto nebirat u zastupstvo ili rapresentancu jedino one ljude, koji su za nas? one, kojim leži na srdcu blagostanje i koji će ju znati svakomu šarenjaku prisecknuti. Istina je, da nam je tužno, odkad smo mi i Berseč pali pod Lovransku podestariju, nu mislim, da je kadgod koristno nabrajati i tužne dogadjaje namjerom, što je slabo, da se popravi. Odkad smo pali, kako rekoh, pod Lovran, sve naše občinske stvari idu naopako. Ali smo tomu ponajvise sami uzrok. Mnogi bo kad je vreme

---

kunfini pasli, va dne, ali v noći, ona stran zapada komunu pene marku 1. soldini malih 40, arbadige marke 3, i, ka koli strana bi prestavili ali odstavili imenovane termini, i razvodi od kunfini, ona stran zapada pene marak 300: gospodinu knezu v Pazin 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I vsakoj strani njih listi, potvrdivši je, vratiše, prepisavši je gospoda sebi shraniše. I tako stvoreno bi. I pisaše listi jednoj i drugoj strane jezikom latinskim i hrvackim; a gospoda sebi shranište jezikom nemškim. I tako vsi ti komuni idoše veselo domov, da se tako na teh razvodeh smirom sjediniše.

Od teh razputi, i glave to zatke idoše vsa gospoda, i vsi ti komuni i deželani moju Golčanci i Barbanci, od tu ravno na jedan velik mnel, i tu najdoše dva stara križa, i čavli zabijeni, kako se v listu udržaše. Od tu na jedan velik cer, na kom behu dve zlamenja, od tu na jednu gromaču, od tu ravno na glavu zatke crekve svetoga Sanbasa; i tu najdoše dve različne zlamenja; i tu potuži komun pulski gospodinu knezu i gospodinu markezu, i svoj gospodi od strani svoje crekve, i njih gospodina opata, i tu pokazaše listi, v keh se udržaše, da tu crekvu ima komun barbanski obsluževati vsakimi potribami, i za nju davat tomu opatu prihodišća na leto mere barbanske pšenice starić 15, keh mnoga vrimena nisu dali, ni ote, kako je narejeno od stareh: a komun barbanski na to odgovaraše i potreboваše, da gospodin opat po veće krat jest njim otel dat njih pravice, a komun pulski krati, i da jih nima dat zvrhu te crekve i zemlje nje i oblasti, ka pristoji crekvi i zemlji, zato dajte nam pravice, a pšenicu vazmite. I tako gospodin knez i gospodin markez i vsa gospoda naredište, da komun pulski i gospodin opat imaju dat pravice, ke pristoje komunu barbanskomu, zvrhu njih crekve, i zemlje; a da Barbanci imaju plačati kako je od stareh prišlo. I tako stvoreno bi.

Od te glavi zatki i zlamenji idoše nad del Butkov, tu najdoše tri zlamenja, i tu se svršuju tri termeni, i razvod, i kunfini: barbanski, golčanski i savičenski, ondi je zgora jedan vrutak, kadi malo voda izvira, v jednoj rupi, ka se govori Pučul, ki je na stran barbansku, ke vode vsa ta gospoda, i komuni i deželani piše. I gospodin Filip Macić govoraše od strani gospode komunu barbanskomu, i golčanskomu, i svetoga Vicenca: aku bi ondi imili ku zmutnju, ali aku bi ondi bili pravi termeni i razvodi od kunfini moju njimi? ali neki rekoše da ne; i na to imaju jedna i druga stran listi, ke ondi pokazaše, da se ondi svršuju moju njimi tri termeni, ki biše pisan na prveh razvodeh, na let božih 1220. I tako tu naredište, da imaju pri tom ostat, kako je od stareh prišlo. I tako vsi ti komuni idoše veselo domov, da se tako na teh razvodeh s mirom sjediniše.

I tu gospodin knez, i gospodin markez, i vsa gospoda i deželani, i komuni idoše k večeri v *Žminj*. I tu prido gospodin Drmitar, *škof pićanski*, tužaše i kazaše listi i pravice na tri crekve, ke su skupa na žminščini: sveti Domenig, sveta Onida, i sveta Sobota da pristoje biskupiji pićanskoj za vsemi njih zemljami; a komun žminski i škof *porečki* jesu vse to poda se obrnuli. I tako pisa gosp. markez v *Poreč* da pride gospodin škof Oton.

XI. I bivši v jutro poli maši, pride list od gospodina škofa s Poreča. I tako gospodin knez i gospodin markez i vsa gospoda obredišće, kako je od stareh prišlo, da te crekve imaju biti pod biškupiju pićansku s prihodišći, kako se v pismi udrži, i zemlje teh crekav jesu do cimitera crekve svetoga križa. I tada vsaki škof pićanski staše na bregu berauskom poli crekvi svetoga Mihovila razve kada mašu škofu pojaše, ta(da) ju imiše peti v *Pićni*. Gospodin Filip Macić govoraše od strane gospode; župane žminski! pošljite ova list, ki piše gospodin markez komunu *dvegrajskomu*, da pridu vas komun na razvodi, i da prinesu pravice, i pisma, i da pridu stari, ki znaju pravdu i razvodi od kunfini moju vami i *Križanci*; a ta drugi list pošljite komunu v Kringu, da pridu vas komun na razvodi, i da prnesu pisma, i da pridu stari, ki znaju pravdu, i razvodi, moju vami. I tako pridoše sudac Kramar, i Fulin, i Križman, i Anžul, i vas komun dvegrajski v Žminj. I župan Mavar Žagrić, i Marinel, i Mihel, i vas komun žminski se veliko svećaše, i tako vsi kupno idoše pred vsu tu gospodu; a gospodin knez i gospodin markez, i vsa gospoda i želeani sedehu na placi pod ledonju, i govoraše sudac Kramar od strani komuna dvegrajskoga, i tu bešo župan i vas komun žminski: — gospodo! ovo su naši susedi nazoči kako mi moju sobu nijedne zmutnje od razvod i kunfini (nimamo), nego jedna i druga stran vse tako obdržimo, kako je od stareh prišlo. I gospodin knez, i gospodin markez, i vsa gospoda, i vsi ti prvo imenovani deželani velik čas svećaše, i gospodin Filip Macić govoraše od strani gospodo komunu dvegrajskomu i žminskomu: i gospodin knez i gospodin markez, i vsa ova gospoda i komuni ote, da vi imenujoto vaše zavodi i termeni od kunfini, i tako ote, da se zapišo po trih nadareh, kako su i dosada po deželi pisali. *(Dalje drugi put).*

občinskoga izbora, koji bi narodu rečju i činom mnogo koristili, u lepom broju ostanu kod kuće. Evo kako ružnim, te sramotnim načinom mnogi izmedju nas prodaju svoj značaj, svoje poštenje i kmetovščinu, koju nam djedovi trudom i mukom sakupiše. O tomu ću još koju drugom prigodom prozboriti. Danas ću samo reći nešto o komunskih zgradah.

Komunske zgrade su ovdi u najvećem neredu, te do malo vremena će se i starinski kastel srušiti, kako i komunski toš (tvornica gdje se ulje dela) u Dragi. Razlog najveći tomu je, što smo podložnici bez dobrih glavarah (ovce smo bez pastira), neimamo čovjeka, koj bi nam štogod za korist nas jadnih kmetah zapovjedio.

Predraga braćo! Složimo se jedanput, ljubimo svoj narod i svoj jezik, a koji s nami ne drži, čuvajmo se ga, jer je izdajica, da nebudu nas sinovi proklinjali, kad budemo u hladnom grobu počivali, od česa da nas Bog očuva!

Ja ovo pišem za to, da se naš puk ohrabri, pak da ovaj put izbere u zastupstvo ili rapresentancu ljude, koji su radi i koji znaju skrbiti za obćinu. Kod nas nije premnogo takovih ljudi, zato treba, da se birači već sada dogovore, kojih će izbrati, pak da svi složno za nje glasuju. *)

*) Rado ćemo još od vas glase čuti. Dobro je i sve u redu napisano. *Uredništvo.*

Pogled po svietu.

U Trstu 15. travnja 1878.

Carevinsko se vieće razišlo na uzkrsne praznike. Svih ovih prošlih petnaest danah bavilo se razpravljanjem novog zakona o daćah i nametih. U ovo petnaest danah sastali se po nekoji put i povjerenici odborah, što imadu u rukama nagodbene poslove med Austrijom i Ugarskom. U carevinskom vieću čulo se nekom prigodom tako težkih riečih proti Ugarskoj i obstojećemu razpolovljenju države, da im se Magjari nemogu ni najmanje naveseliti, a federalisti, ako se i neimaju čemu nadati, a ono mogu biti barem zadovoljni, što su se obistinila njihova proročanstva i predvidjanja. U Austriji vide svi, da se ovako nemože napred, pa ipak vladajuća stranka ide jednako s Magjari rukom pod ruku, samo da se i Slaveni nedokopaju svojih pravicah. All to mora biti il prije il poslije, ako neće, da dodje u pogibel i sam obstanak države. Slaveni muće, ali poznaju dobro svoju moći i silu, pa u odlučan čas neće zamuditi, da ju nebace na vagu. Milo nam je spomenuti, da su se braća Česi medju sobom pomirili, pa da će odsad unapred braniti složno svoje narodne i kraljevinske pravice. Što Slavenom u Austriji manjka, jest jedan zajednički program. Kad bi toga bilo, bili bi već odkada prisilili Niemce i Magjare, da se okane neopravdana gospodstva jednog naroda nad drugim. Nego se nadamo, da će jih dogadjaji, što se spremaju, već kada tada dovesti i na tu misal, pa da će u svoje vrieme spasiti od skrajne propasti i sebe i državu. U ugarskom parlamentu su se sve oporničke strančice složile u jednu veliku opornu stranku, kojoj je prva i najpreča zadaća mržnja i neprijateljstvo proti Slavenom u obće, a proti Rusiji napose. Ta se je stranka zavjerila, iz petnih žilah nastojati, da se bilo diplomatičnimi bilo vojnimi sredstvi preprieći svako preporodjenje i slobodnije kretanje Slavenah na Balkanskom poluotoku, jer da to preti zatorom magjarskomu narodu. Jadan narod, komu su uvjet obstanka verige, što su sputile noge i ruke drugog naroda!

Što je nova o iztočnih stvarih? Na to je pitanje ovaj put teže odgovoriti nego ikada. Ruski general Ignatiev, kao što javismo posljednji put, bio u Beču i vratio se u Petrograd, kao hoće jedni zadovoljan, o kao drugi nezadovoljan svojim uspjehom. No bilo kako mu drago, od ono se doba Austrija nije pokazala neprijaznijom Rusiji, dapače, sudeć po kojećem, kao da je naumila nepristajati uz Englesku, a Engleska kao da je već o tom izvieščena. Uz sav bo vojnički žamor sad se opet govori i u Engleskoj o možnosti, da se sastane kongres, pa mirnim putem izravnaju oprieke, što su se nasiale med Rusijom i tobože Europom usljed rusko-turskog mira. Tomu preobratu da je mnogo doprineo i Gorčakovljev pomirljivi odgovor na diplomatičnu Salisbury-evu okružnicu. A i Bismark da se mnogo trsi, da preprieči rat med Engleskom i Ruskom, jer mu se nikako nezna obsega, kad bi se jednom razplamtio. Nego tim nije još rečeno, ni da će se sastati kongres, ni da neće bit rata. Sad je stalno samo to, da se i Engleska i Rusija pripravljaju i oružaju što bolje mogu, kao da se i neradi o sporazumku i pomirenju. Tako se čuje, da se Rusi utvrdjuju gdjegod mogu okolo Carigrada, kao takodjer da dolazi ruskoj vojski sila živeža po Crnom Moru, a s druge strane da se u Rumunjskoj kupe iz Ruske neprestano nove čete. Iz toga se vidi, da i Rusija želi mir, al ipak da nije nakana miru za ljubav žrtvovati uspjeh svojih u Turskoj pobiedah, poslje tolike krvi i tolikih troškovah. A u tom tko joj može dati krivo? Iz ostaloga svieta ništa nova.

Framina i Jurina.

Fr. Jure!
Ju. Ča je?
Fr. Znaš, da mi se Marićina ni dala k svetoj maše nedolju?
Ju. Zač ne?
Fr. Zač da je neki zlodoj vas on babji pogovor va „Slogu“ stavil, ča ga je s Lucom imela.
Ju. Reci joj ti, da neka nebude nema. Znaju dobro Slogari zač se je ono štampalo. Više ono bode nekoga drugega, leh bi imelo Maru host.

***

Ju. Čuješ, Frane! Meni je pravo čudno, da se Andraš toliko mešа va posli od našega cesarstva; tr on ni cesar.
Fr. Ti se niš va to nerazumeš. On ni cesar, ma je prvi ministar za celo cesarstvo.
Ju. Pak?
Fr. Pak to je, kako da ti daš jednomu čoveku lopiž, kuhalnicu, muku, sol i vodu, i da mu rečeš: ovde ti je oganj i sva naređšina: mešaj kako sto vrazi te je volja, samo da dobra kaša pride van.
Ju. O sada ja, sada razumem kako je ta politika, ma neznan hoće li se dobra kaša zmešat.

***

Fr. Jurino si l' upravo na Fužini pil ono vino, ča si neki dan povedal?
Ju. Ča te je briga? Greh se poveda, a grešnika ne. Leh malo dan za onom sam bil va Rovinju i skoro zaglavil. Pravo govore ljudi, da starijemu čoveku svaka mala stvar naudi, kada počno koren micat i drvo mezgrit.
Fr. Morda si ča slabega pojil?
Ju. Šal san va oštariju lumero tuliko i tuliko. Prinese mi nekakovoga mesa, i to sam va se hitil; a kada ja prama Balam, prime me zlo i zlo; trbuh mi se je napel, da biš bil kosu nakljepal na njeu i narasal mi je tako, da bi financa bila za manu tekla da me vidi, zač bi bilo reć, da kuntraband nosim.
Fr. Je l' ti brzo odlahnulo?
Ju. Je, nebore, neku dobu.
Fr. To si se imel kozino najist, a on put su koze sjarne još bile, pak to nam škodi.
Ju. To bi moglo bit, ja! Ma bolje nutar va Istroj, nebore, svako leto se manje jarčići lože.

***

Fr. A ča je iz našega komuna?
Ju. Malo prvo sam bil va Kastvo kumu Tonku nać i sad upravo sam prišal nazad.
Fr. Pak jel' ti ča novega pripovedala?
Ju. A je, dosti.
Fr. A ča?
Ju. Od nekega kumisara...
Fr. I od kega još?
Ju. Od ljudi vicijanih. To da bi ti se, drago moje, sve oholo nosilo, rado čuda beći imelo i niš nedelalo!
Fr. Tr to je prava istina već današnji dan.
Ju. I neki da je mislel valje obogatet, pak je šal na Snežnik zi sinon beći kopat. Da su tri dni kopali, ma da nisu niš našli. Još su poslali po nekega starega, kega su morali na osle pripeljat, ma njin je rekal, da ni on nozna pravo reć kade su beći, tako da su morali poć doma kako oparени psi, lačni i od nemoći su morali najzad po nogah i rukah hodit.
Fr. Magari hujo takovem ljudem! Bolje bi storili, da bi dobro njivu razdelali i onde bi najviše beći našli.
Ju. A to da nenore samo kmeti; leh...
Fr. Ča leh?
Ju. Ma s tem si glavu razbijaju i neka gospoda...
Fr. I ča si još čul pul kumi Tonki?
Ju. A ča ti ja znan! Toliko mi se je tega natužila.
Fr. A ni ti povedala da si je neki zlomil vrat kad je šal iz Kastva po skalah od Stražnice.
Ju. Ej, ni tega toliko, ne!
Fr. Tako ča je?
Ju. Ljudi bi radi da se skale poprave.
Fr. Pak zač se nepoprave! morda nimaju s čim?
Ju. Aj imaju, i raprosentanca je već dvaput odlučila, da se imaju popravljat.
Fr. Pa zač se to nestori?
Ju. Zač da je kasa jetikava.
Fr. Pak kako to da govore, da si je neki vrat zlomil?
Ju. A to ljudi govore, da bi oni isti najprvo vrat zlomili, ki su krivi, da se skale od Stražnice nepopravljaju.
Fr. I si još čul da to neku novu cestu va Kastav obrnut, zač da stara ni nego za zator ljudem i blagu?
Ju. To neki misle, ma neće bit niš s toga.
Fr. Zač ne?
Ju. Zač da je neki ki ima konji prepovedela, da se nima cesta delat, zač da on nebi već za „foršpanj“ dobival.

***

Fr. Jurko, moj dragi, sad pak ću ti ja jednu povedat, ku nebiš veroval svakemu.
Ju. Ča je to, za prlamor do četiri?
Fr. A naši šarenjaki, da se silu božju boje, da će Istra past pod Pijamontoza.
Ju. Kako to? tr oni su za talijansku stran; tako još bi jim imelo drago bit, da Kalabardova soldatija pride.
Fr. Ne, Jure, zač oni ovako računaju: Šćavi su sada va svojen cesarstvu, pak jim mi sve *talijanski* opravljamo. A da padu pod Taliju, kapac bi Šćavom *hrvatski* pisat, pak bimo mi kruh zgubili.
Ju. Ala neka se noboje, ne! Nebi Talija bila onako munjena, da bi nam hrvatski jezik poštovala; leh va Austriji su tako pametni, da nam na silu gnjetu talijanski!

O uzgoju jare pšenice i o piru (triticum spelta).

U broju 22. „Naše Slogo“ prošle godine obrekao sam pri koncu, da ću ti uzpisati u svoje vrieme, kako imaš uzgajati jaru pšenicu i pir (triticum spelta). Pošto je vrieme, hvala Bogu, jur nastalo, da se ista ima sijati; zato se evo laćam pera, da svojoj želji po mogućnosti zadovoljim. —

Premda se kod nas malo znade za jaru pšenicu, to ju ipak mnogi poljodjelci siju. U sjevernih pako predjelih, gdje vlada velika studen — tamo ju osobito siju.

Ova pšenica od ozimne razlikuje se tim, što u kraće vrieme dozrije, zatim ima tanje i kraće vlaće i drobnije zrnje, zato manje brašna daje, pa zato ju pekari niti rado nekupuju.

Jara pšenica zahtieva kao i ozimna, dobro, gnojno i duboko obradjeno zemljište. — Zato još jednoć pročitaj moj članak o uzgoju ozimne pšenice u brojevih 21. i 22. „Naše Sloge“ od god. 1877.

Ova pšenica osobito dobro uspieva poslije ugara, repe i djeteline. Zemljište za nju ima se preorati jur u jeseni i to zato, što će ti se preko zime izorana nova zemlja podpuno raztvoriti i razmrviti od zraka i smrzljavice. Čim se je dakle ovakovo zemljište s pramaljeća osušilo provlači dobro težkom branom te onda, pošto si preorao i sjeme zavlači.

Ja scienim, da sam ti prilično uzgoj jare pšenice izpisao, a sad ću ti još nešta *o piru* pričati. U bregovitih predjelih sjeverne Francezke sije se pir sa dobrim uspiehom, a osobito oko Rajne, zatim po južnoj Njemačkoj, osobito u Virtenberžkoj, zatim u Švajcarskoj i Španjolskoj; takodjer i kod nas u Dalmaciji i Istriji. Ista vrst pšenice spada medju najstarije vrsti naših travah žitaricah, jer su pirovo zrno od pamtivjeka Rimljani i Grci poznavali.

Domovina ove vrsti pšenice jeste Perzija, pošto ju je glasoviti Krauze nalazio kao divlju oko Hamadana. —

Klas pira je tanak, kad dozrije savije se, te je vrlo krhak. U svakom klasiću ima po 2, riedko 3 zrna, na vrhu je više putih samo jedno. Zrno je dugoljasto, trouglasto i tupasto, nu fino i vrlo dobro brašno daje. Brazdica je širja te sjemovnik je vrlo tanak. — Zrno se pako težko mlati iliti vrši.

Suvrsti. — Pira ima više vrsti, nu najobičnije su *bieli*, *crljeni*, *modri* i *široklasni* pir. —

Bielog pira ima ozimnog i jarog. Zahtieva dobru zemlju i topao položaj.

Crljenog pira ima samo ozimnog. Isto zemljište zahtieva, kao i bieli. Dozrieva u mjesecu srpnju.

Modrog pako pira ima takodjer ozimnog i jarog. Zemljište zahtieva kao jur napomenuti. Rado poleže, osobito u vlažnih godinah, zatim kad je odveć gusto posijan.

Napokon *širokolisti* pir zahtieva takodjer isto zemljište, nu toplije predjele. —

Pir se sije u jeseni i pramaljeću, nu gospodaru mnogo manje koristi podaje u pramaljeću sijan. Kod nas u Dalmaciji i u Istriji ipak mnogi gospodari u pramaljeću iliti u kasnoj jeseni siju.

Način je isti sjetve, kao što i kod obične pšenice, naime: u redove i na omaške (rukom). Sjemena treba posijati dvakrat toliko, koliko od pšenice, s razloga, što se isto s plievami sije.

Zemljište. — Za pir isto tako priprav zemljište, kao i za pšenicu. — Zato izvoli pročitati još jednoć moj članak u brojevih 21. i 22. „Naše Sloge“ od god. 1877.

Pir uspieva poslije svakog žitka, nu osobito poslije ugara, djetelino i ozimne repice itd.; ali podnipošto *ne* poslije pšenice, jerbo onda ne daje gospodaru tako rekuć nikakve koristi. —

Značaj pira je osobito taj, što je malo kad sniotiv i što nije napadanju ptica i zareznikah izvržen. Isti ima jaku slamu te malo kad poleže. —

Pošto se pir ne oljušten, dakle sa pljevami sije, valja ga dvakrat — kako rekoh — toliko na jednu austrijansko jutro posijati, koliko pšenice, dakle 3—4—5 vaganah (1 hektolitar 84 litra i 50 centilitara do 2 h. 45 l. 90 c. l. do 3 h. 7 l. 40 c. l.)

Sjeme ne treba umakati (kvasiti), nadalje valja sve, što sam kod uzgoja pšenice (u br. 21. i 22. „Naše Sloge“) kazao.

Žetva i prihod. — Budući mu se zrieto klasje rado odtrguje, to se može prije žeti nego sasma dozrije. Ako pako klasići nisu još krhki, to se može bez velikoga gubitka zrnah i kositi.

Sa jednog jutra može se dobiti 15—25—40 vaganah (9 hektolitara 22 litre 30 centilitara do 14 h. 75 l. 60 c. l. do 24 h. 59 l. 50 c. l.); zrna ima oprieko 40%.

Slame se može pako dobit 20—25 centib, te je u obće za branu našoj domaćoj stoki lošija od pšenične; plieva glede hranive vriednoće stoji jednako sa raževom.

U mnogih predjelih mile mi domovine Dalmacije pirevo zrno podaju mnogi poljodjelci kanjom mjesto zobi, a osobito ondje, gdje pir ima manju cienu od zobi.

Došasti put odužiti ću ti se sa obećanim člankom „o bolesti pšenice.“

N. Vežić.

Književne viesti.

Narodni hrvatski odvjetnik jest ime knjizi, što je je odskora počeo izdavati na Rieci u svezcih g. Ivan Jurašić iz Krka. Ta će knjiga učiti svakoga pa i samoga kmeta, kako valja pisati svakovrstna zakonska pisma bez pripomoći ni odvjetnika ni bilježnika. Narodni hrvatski odvjetnik bit će dobro došao ne samo Hrvatom tamo u Kraljevini, nego i nam ovdje po Istri i Dalmaciji; jer je prilagodjen ne samo hrvatskim, nego i našim austrijskim zakonom. Prodbrojba na tu knjigu ostaje otvorena do 30 travnja t. g., od koje dobe unapred neće se moći dobiti nego u knjižarnicah. Svakih petnaest danah izaći će jedan svezak od 32 strane uz cienu od 30 nvč., koje će valjat platiti prigodom izručenja svezka. Tko uz poštarsku doznačnicu poslje do gori navedenog dana ili spisatelju, ili tiskaru Franji Karlotzky-u na Rieci svotu od f. 3.50, dobit će uz ovu cienu svu knjigu, koja će sastajati iz više od 15 svezakah. Tko naruči 10 knjigah, jedanaesta će mu se poslati na dar.

Predbrojnikom po selih dostavljat će se svezci po dva il tri na jedan put, da im netreba svakih 15 danah ići na poštu, da joj izruče 30 novčićah.

×

Poziv na Predplatu.

Hrvatski Dom, akademičko-literarno družtvo u Zagrebu, sprema i ove godine hrvatskomu svietu almanah, kano skroman cvietak mladjih srdcah hrvatskih.

Hrvatski Dom znajući dobro, kakovim mu je susretajem susretao hrvatski svjet minule dvie godine to čedno poduzeće, stupa pouzdano i ovaj put pred hrvatski svoj narod, to se uhva, da će i ovog puta naći u njeg što usrdnjeg odziva.

Almanah će izniesti najmanje 20 štampanih arakah, a biti će u njem pjesamah, pripoviedakah i raznolike pouke. Predplatna mu je ciena 1 for., a izaći će koncem mjeseca srpnja t. g.

Novci, molimo, da se šalju na **Hrvatski Dom** u Zagrebu. Može se naručiti i poštarskim pouzećem, nu tada družtvo neplaća poštarine. Predplata i predbrojba se prima samo do konca travnja t. g., zato molimo svakoga, koji se želi predplatiti ili koji je skupio više predplatnikah, da nam čim prije pošlje novac i izkaz, da se uzmogne ustanoviti naklada knjige, jer će se tiskati samo toliko iztiskah, koliko ih bude predplaćeno ili predbrojeno.

Tko sakupi 10 predbrojnikah, dobiti će jednu knjigu na dar.

U Zagrebu, dne 27. ožujka 1878.

Uprava „Hrvatskog Doma".

×

Preporučujemo što toplije možemo našim čitateljem Miličevićev **Mali Stoljetnjak ili Kolodar za sto godinah**, što je od skora ugledao svjetlo u Mostaru u Hercegovini. S poštarinom stoji 2 f. a. v.

Različite viesti.

Novačenje iliti leva. Usljed zakona od 23 decembra prošle godine, polag kojega ova stran carevine mora dati za tekuću god. 54,541 vojnika u stalnu vojsku, a 5,454 u pričuvnu ili reservnu, ovdašnje c. k. namjestničtvo javlja, da jih na Trst, Goricu i Istru spada 1497 prvoga, a 150 drugoga reda. Novačenje će se obaviti u Istri: u Kopru na 11, 12, 13 i 15 Aprila — u Piranu na 16 i 17 Aprila — u Buljah na 23 i 24 Aprila — u Poreču na 26 i 27 Aprila — u Rovinju na 29 i 30 aprila — u Puli na 2, 3 i 4 maja, — u Podgradu na 6, 7 i 8 maja — u Labinju na 7 i 8 maja — u Buzetu na 10 i 11 maja — na Voloskom na 10, 11 i 13 maja — u Motovunu na 13 i 14 maja — u Pazinu na 16, 17 i 18 maja. U Krku (Veji), Cresu i Malom Solu (Lošinju) bit će novačenje od 15 do 31 maja tek. god., nu koje uprav dane, nije još odlučeno.

Tako valja! Pišu iz Praputnika i Hrvatina vrh Bakra, da su ondješnji ljudi počeli uz putove i ceste tako rado i marljivo saditi voćke i ostala drveća, da se poganjaju jedan s drugim, tko će više i bolje. Dao Bog, da bi već i naši ljudi spoznali neizmjernu korist sadjenja voćakah i stabalah te nasliedovali ovaj liepi primjer!

Carina iliti daclja poštarskih pošiljakah u vanjske zemlje, koja se ima plaćati u srebru, usljed povećanja prida iliti agia, bje takodjer povišena od 6% na 8%.

Nejgrajte se puškom. U Opatiji kod Voloskoga dodje sa lova prošlih danah ljubovnik u kuću svoje ljube te odloži u kut kreatu pušku. Djevojka uzme pušku u ruke, nateglne ju, stade se njom igrati i za šalu mjeriti u ljubovnika. Al eno, puška se spruži i ljubovnik mrtav na tla sruši! Eto, žalibože, nova dokaza, kako se puškom šaliti nije, jer se ona, što no rieč, i prazna opali!

U Bosni i Hercegovini ima 1,300,000 stanovnikah, medju kojimi 619,000 Muhamedanacah, 460,000 grčko iztočne vjere, 186,000 Katolikah i 2,600 Židovah. Pučanstvo u Bosni i Hercegovini, izuzam dva po sto, sve je od starine čisto hrvatsko. Katolici imaju 3 biskupa i 79 plovanijah; u samostanih 84 redovnika i u raznih župah 110 službujućih svećenikah. Oni grčko istočne vjere imaju 4 eparke, 1 metropolitu i 4 biskupa. Židovi 3 rabina. Turci u Bosni imaju 927 tako zvanih školah, u kojih se, izvan koranskih zapovjedi, ništa drugo neuči. Katoličke škole, kojih ima do 40, sve su u franjevačkih i drugih redovničkih rukah. Bosna i Hercegovina prije sadašnjega ustanka brojila je 2,223,000 glavah ovacah, 1,090,000 kozah, 520,000 govedah, 162,000 krmakah, 106,000 konjah i 6,000 osalah i mazgah.

Trgovačko kretanje 1877. godine. Statistični ured ovdašnje trgovačke i obrtne Komore obielodanio je trgovačko kretanje 1877. god., uvoz naime i izvoz po moru i po kopnu. Iz tog obielodanjenja sliedi, da je prošle godine vriednost uvožone po moru trgovačko robe dosegla svotu od for. 249,188,029, a po kopnu svotu od f. 262,191,326, tim ukupno vriednost od f. 488,849,355. Ta svota nadvisuje onu od mnogih prijašnih godinah.

Izglozka vojna sila dieli se: I. U evropejsku vojsku, koja ima 63,637 momakah pješačtva, 22 pukovnije konjaničtva, 15 batorijah na konjih, 42 poljske batorije, 29 kumpanijah mjorničtva (inžonirah), ukupno 92,100 pješakah i 14,380 konjanikah; vrh toga 30,000 riserve iliti pričuve. II. U indijsku vojsku, koja broji 62,000 englezkih vojnikah sa 342 topa, 130,000 indijskih vojnikah, kojim je dodati 42,000 vojničkoga redarstva (policije) te ona vojsku, što ju imadu 50 nezavisnih indijskih knezovah naime 241,063 pješačtva, 64,172 konjaničtva, 9,390 topničtva i 5,250 topovah. Morska inglezka sila broji 50 oklopnjačah sa 540 topovah, i 453 ratnih drvenih brodovah sa 2,200 topovah. Inglezka se vojska nekupi novačenjem kao što naša: inglezki su vojnici sami dobrovoljci. Neima na svietu draže vojske od inglezke, jer svaki vojnik dobiva na dan 58 novč., dočim se naš mora zadovoljiti sa pustih 6 novč. na dan. Povrh toga inglezki vojnik ima svaki dan svoje meso, biftek (pečenu govedinu), onda pije pivo i grize bieli kruh. Inglezki oficir vuče dvojinom toliko plaće koliko naš.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 11. Aprila 1878.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 kil.	—	—	—	—
Kafa Portorike	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	88	—	102	—
Rio polag vrsti	„	70	—	100	—
Cukar austrijski	„	38	—	39	—
„ tučeni	„	35	50	37	—
Crietja trava hubako (Orisantamo)	„	136	—	142	—
Naranče skrinjica	„	1	—	8	—
Karuba puljezka	za 100 kil.	8	—	8	50
„ levantinska	„	—	—	—	—
„ dalmatinsko	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	10	—	14	—
„ puljezko	„	15	—	—	—
Limuni skrinjica	„	4	—	5	25
Badomki iliti mandule pulj.	za 100 kil.	112	—	116	—
„ dalmatinske	„	—	—	30	—
Lešnjaci	„	18	—	20	—
Šljive	„	26	—	41	—
Pšenica ruska	„	13	50	13	75
„ ugarska	„	13	—	13	75
„ galačka	„	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
„ ugarski	„	9	50	9	70
Raž	„	10	—	10	25
Ječam	„	9	50	11	—
Zob ugarska	„	8	25	8	50
„ arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažal), polag vrsti roke	„	13	—	15	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Orlič talijanski	„	17	25	24	—
„ inglezki (kitajski)	„	15	75	17	75
Vuna bosanska	„	110	—	120	—
„ morejska	„	130	—	—	—
„ arbanaska	„	123	—	125	—
„ istarska	„	—	—	—	—
Dasko koruško jelovico	„	52	—	94	—
„ štajersko	„	14	—	75	—
„ Gredo	„	12	—	14	60
„ bukovico	„	8	—	9	—
Ulje tršlj. nižje vrsti	za 100 kil.	55	—	59	—
„ najboljo	„	78	—	81	—
„ srednje vrsti	„	66	—	76	—
„ dalmatinsko	„	55	—	56	—
„ istarsko	„	—	—	—	—
Kamene ulje u barilah	„	15	25	15	50
„ u kasetah	„	17	—	17	25
Kože strojene naške	„	178	—	206	—
„ suho volovje naške	„	107	—	134	—
„ dalm., ist. i bos.	„	72	—	117	—
„ janječe naške	za 100 kom.	93	—	105	—
„ dalmatinsko	„	60	—	80	—
„ korje	za 1 kil.	—	75	—	80
„ tunčne slano	„	—	58	—	65
„ suho	„	—	19	—	30
„ zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Rakalar	za 100 kil.	28	—	33	—
Sardele i barit	„	16	—	21	—
Vitriol modri	za 100 kil.	28	—	30	—
„ zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	76	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	46	50	48	50
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	55	—	—	—
Slanina	„	14	—	49	—
Raklja etolitar (100 litarah)	„	—	—	—	—
Galvidi istarski	za 100 kil.	26	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	9	25
„ istarski	„	8	90	9	—
Lišće od javorike	„	15	—	16	—
Vinsko strgotine (Ortpula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	30	—	35	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	14	—	16	—
Pakal baril od 100 kil.	„	3	75	9	—
Canjo (Strace)	za 100 kil.	17	50	23	50
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—14. Marča 1878.

Dne	Car.dukat (cekini)	Napoleoni	Lira ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car.dukat (cekini)	Napoleoni	Lira ster.	Prid srebro (agio)
1	5.68	9.74	—	106.50	9	5.67	9.72	12.15	106.25
2	5.67	9.72	—	106.—	10	5.68	9.69	12.13	106.25
3	—	9.81	12.25	107.25	11	5.68	9.69	—	106.25
4	5.69	9.77	12.20	106.75	12	5.68	9.72	12.14	106.15
5	5.69	9.76	12.18	106.75	13	5.68	9.70	12.13	106.15
6	5.68	9.73	12.14	106.50	14	—	—	—	—
7	—	—	—	—	15	—	—	—	—
8	5.68	9.72	12.17	106.25		—	—	—	—

LISTNICA.

P. n. g. Korelića Franji, župniku u Kersiki: Vaša je predbrojba namirena do konca tekuće godine. — Žodanu Juru na Bokanjcu: Primismo poslata nam 2 for. u ime lanjske i ovogodišnje predplate. „Hrvatska Pčela" već odavna prestala je izlaziti. — Bočini Marku u Leščevici: Vaša je lanjska predbrojba namirena.

OGLASI.

Grlena bol. kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izlječiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini ljekar i ljekarnik u Trstu.

Vsema pomažu ublieljem, proporjedutkom itd. Predbjenih kašljuć nosih, navadno jutarnjo hreputavico i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je pačarijaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* to gledati, da budu na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Ricci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechola i Parličića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Korpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Vitiani-a; — u *Pazinu* kod Lione; — u *Zadru* kod Berčića i Borettini-a; — u *Šibeniku* kod Berova i Misture; — u *Špiljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih ljekarnah iliti Specierijah. 21

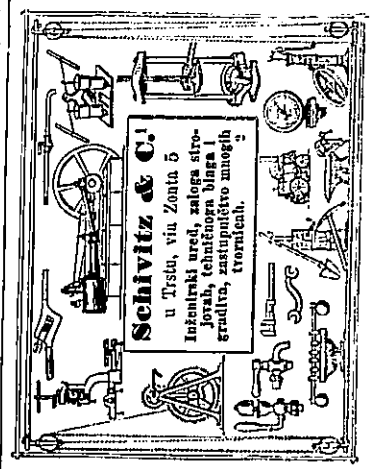

NADARENI

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domačih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinastih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-ovi sladkiši od tiljadah ozdravljenjah prsna tiščla za kašalj. Nedvojbeno ozdravljenje.

Tko neozdravi, hoće mu se novci povratiti. Ovi dragocieni utažitelji sladkisi su u svojoj bitnosti za liečenje prsih i osobito zdravstveni, jer sastavljeni od prostih ljekovitih rastlinah. Uzimaju se s najboljim uspiehom proti grčevitu nazebnu kašlju, toli umah u početku kad se već ukorenio; onda proti bolesti od grla, proti tarlni (grippe), zapali grla i Ijezičcah, proti promukjanju glasa; izvrše pomažu i nedusljivcem.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izvadjeno za strova u Ameriei na račun K. Zanetti-a ljekarnika u Trstu. Liek komu neima para proti suhoj boli, proti ulogem, gukam iliti zalvam, pokostici (carelo delle ossa), protiski iliti bodcu, proti cingali iliti nuzli, praljevu mukraće, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Moje trokutno staklence imadu u staklu odjelano moje ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti*, a toga nije jih moći pogrešno zamienati s inimi, ako i trokutnimi, što se prodaju pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedino što su bile nadarene na raznih izložbah, najbolji i najuspješniji liek proti grizi kao i najuspješnije sredstvo za nutarnje hladjenje bolnika. — Opazka: Valja paziti da nebudu patvoreno.

Čistiteljne bobice iliti pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a*, što se već cielih 35 god. traže i uzimaju proti suljevom iliti krvavici, turobnosti, trepetu srdca, zapeki jetarah i slezeno, šumenju uših itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. 1 najljuća zubobolja prestane namah jednom jedinom kapljicom ove vode, kad se na pamuku iliti bumbaku turi u škrbotinu bolna zuba.

Liek protu-groznični od Dra. *More* komu neima para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosonogih Karmelitah u Miletih.

Okrepna žlčina za konje. Ova žest uzdrži konje do skrajne starosti u jakosti i krieposti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naimo proti ulogom (kostobolji i bedrobolji)

Franceska žest i morska sol od *William-a Leea.* Kućno sredstvo proti oparini, žlcobolji, otekline zleđdeah kao i proti zubobolji, gdje je odmah bolje, čim se samo izvana njom lice namaže, onda kad se tko gdje nalubi il porađe. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčaji od Dra. *Eguiletera*, što se mogu rabiti bez tudje pomoći.

Brescianski ostržiki staro i skušeno sredstvo proti svakovrstnoj kostobolji kao takodjer proti natuci.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željezom) prigotovljeno po tučbaru i ljekarniku K. Zanetti-u u Trstu. Ovo je najbolje sredstvo proti slabini, kad se bolnik pridigne poslje težko bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka uneа ima u sebi dva zrna jodo-željeza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Gigllo) za gospojo od *Planchais-a*, poriščena patrižkog tučbara. Krieposti ove vode jest jedna od najeo-sobitijih. Ona podaje puti takovu mekanost i nježnost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, te čini da izčezne sa lica kojekakve crvenilo i ostale grabote. Nijedna gospoja, kojoj je miła krasota i čistoća puti, nebi imala biti bez ove žiljeve vode, koje poraba posinje obćenitom.

Orižov nepipljivi prah biele i ružičaste bojo za gospoje. Omot po 10 novčićah.

Bobice Redlingerove na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez ikakva bi duha ni teka, čisti što brže i bez srake bull. Ovo se ulje nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po koje stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su svieže i prave — Predmeti pruževine Runarski strojevi — Podpasači — Pružive hječve iliti čarape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

Svaki imaj oko na patvorenje. — Prodaje se na veliko u luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, sveobćeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Tursku.

SKLADIŠTA: U Kopru kod Cleramanini-a — Motovunu kod Matejčića — Spljetu kod Tocigl-a — Poreču k igei — Rovinju kod Angelini-a — Puli kod Wassermann-a — Ricci kod Prodan-a i Catti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Šibeniku kod Misture — Buzetu kod Farinoli-a — Tržiću (Monfalcone) kod Pamagalli-a — Rovinji kod Patune — Cervignanu kod Luzzoni-a i u svih prih ljekarnah evropejskih. 9

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 9. U Trstu 1. Maja 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljako samo 1 for. za celu godinu. Razmorno 1 for., a seljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdjo se najdo najmanje 8 seljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazo se Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama srojoj vriednosti i smioru oroga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalazo mjesta u orom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak surše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem stoje *Listarnice*.

NAČRT

pravila za kotarska gospodarska družtva.

Ime, sjelo i zadatak.

§. 1. U ..... ustanovljeno je „Gospodarsko družtvo za ..... kotar.“

§. 2. Tomu je družtvu zadatak: Upućivati stanovničtvo ovoga kotara na razložnije gospodarenje u svakoj struci.

Postizanje svrhe.

§. 3. Družtvo će nastojati da postigne svoju svrhu: primjerom umnoga gospodarstva, nagovorom, priznanicami i darovi, uprosi na občinske, zemaljske i državne oblasti, predstavkami na zakonodavne sborove glede uredjenja poljodjelskih odnosajah, godišnjimi prinosi družtvenih članova i nagradami od pojedinaca i oblasti.

Članovi, dužnosti i prava jim.

§. 4. Članom družtva biti, ima pravo svaki samostalan čovjek, koji može po svojoj časti, službi, zanimanju i drugih dobrih sposobnostih družtvu koristiti.

§. 5. Članovi se diele u prave i počastne. Pravi su oni, koji pristupe družtvu očitom voljom, da vrše sve dužnosti družtvene. Počastnimi članovi bira družtvo ljude u gospodarstvu znamenite, i koji bi mogli družtvu osobito koristiti.

§. 6. Pravi članovi dužni su točno vršiti sva družtvena pravila, dakle sborom i tvorom unapredjivati družtvene svrhe; dolaziti na skupštine; plaćati članovinu u novcu ili raboti, računajuć ju po ..... na dan; obavljati časti, koje jim se dáju, ako neimaju težka razloga proti tomu; osim toga svaki je pravi član dužan družtvu prodavati sjemenje, mlada stabla, rozge itd. u običnu cienu, ako bi družtvo to zahtjevalo.

§. 7. Svaki pravi član ima pravo: birati i izabran biti; na skupštinah glasovati i predlagati, interpelovati, svaku dobu pregledati družtvenu blagajnu, od družtva dobiti sjemenja, nasada itd., za onoliko, koliko je družtvo za to potrošilo; rabiti družtvene knjige i spise.

§. 8. Ako bi se slučajno medju članovi o družtvenih stvarih razpre porodile, suditi će jih pomirnici, od kojih svaka stranka bira jednoga, a odbor jednoga.

§. 9. Tko želi postati članom mora se prijaviti družtvenomu odboru i obećati, da je pripravan vršiti družtvene dužnosti. Bude li primljen dobije maticu.

§. 10. Iz družtva može svaki po volji izstupiti po ustanovi §. 13.

§. 11. Glavna skupština, a ako je sila i odbor, ima pravo većinom glasova brisati iz družtva člana o kom bi dokazano bilo, da očito radi proti družtvenim svrham.

§. 12. Pravim članom prestaje biti: a) ko svojevoljno izstupi; b) ko umre: c) ko je izobćen. Gubi sam po sebi članstvo onaj, koj bi izgubio gradjanska prava.

Umre li koji pravi član, to imaju njegovi baštinici i pravni nasljednici platiti družtvu zaostavše godišnje prinose.

§. 13. Ko hoće iz družtva izstupiti mora to bar tri mjeseca prije svršetka godine odboru javiti, maticu povratiti i još za godinu, u kojoj izstupa, članovinu platiti. Najavi li to kasnije, mora platiti takodjer za sljedeću godinu.

§. 14. Ko bi dvie godine redoma zanemario platiti članovinu ima se stoprv onda, kad ga je družtveno predsjedničtvo dva puta zaludo pismeno opomenulo, smatrati izobćenim članom, a dužan je platiti zaostavši prinos i povratiti maticu.

Glavne skupštine.

§. 15. O sljedećem ima glavna skupština odlučivati: 1. Izabirati predsjednika, podpredsjednika, dva odbornika i tajnika; 2. Imenovati počastne članove; 3. Ustanoviti godišnji prinos članova; 4. Potvrditi godišnji račun, predujam za sljedeću godinu i odobriti troškove nepredvidjene u predujmu; 6. Ustanoviti djelovanje, broj i medje podružnicam. 7. Izobćivati članove; 8. Promjenjivati pravila i razpuščati družtvo. 9. O svem onom, o čem hoće članovi izrično, da se na glavnoj skupštini razpravlja.

§. 16. Družtvo ima svake godine jednu redovitu glavnu skupštinu. O mjestu i vremenu, gdje se ima sljedeća skupština držati, odlučuje skupština u predjašnjoj sjednici.

§. 17. Glavnoj skupštini ima predsjedati predsjednik ili njegov namjestnik, a zapisnik voditi tajnik.

Da budu odluke skupštine pravovaljane, mora biti prisutno osim predsjednika (ili njegova zamjenika) i tajnika najmanje... pravih družtvenih članova.

§. 18. Kad se je svršilo vjećati o točkah u dnevnom redu naznačenih, ima svaki član pravo govoriti o svačem onom, što spada na družtvo. Dakako mora to pred glavnom skupštinom javiti predsjedničtvu, koje ima ustanoviti, kad ima ono, što nije u dnevnom redu, na red doći.

Pravilno je red onoga o čem se ima na glavnoj skupštini govoriti ovakav. 1. Izvješće za prošlu godinu; 2. Podastrenje računa za prošlu godinu i proračuna za buduću. 3. Izvješća i predlozi odborovi; 4. Izvješća i predlozi podružnica. 5. Predlozi i predavanja pojedinih članova.

Samo skupština može odlučiti, da se tim redom nevjeća.

§. 19. Skupštine su očite, Postupa se parlamentarnim načinom, i glasuje javno.

Da bude odluka pravovaljana mora biti za nju absolutna većina prisutnih članova; da se što odluči o točki 8. §. 15. zahtjevaju se dvie trećine prisutnih članova.

§. 20. Predsjednik ima pravo sazvati izvanrednu glavnu skupštinu najprikladnijim načinom te mu naznačiti, o čem će se na njoj viećati.

O svem, o čem se na glavnoj skupštini ili drugom prilikom vjeća, ima se koliko je moguće obširan zapisnik voditi.

Nutarnja uredba družtva.

§. 21. Družtvom upravlja odbor petorice, naime predsjednika, podpredsjednika, bilježnika i još dvojice članova, a izabira se svake godine.

§. 22. Odbor obavlja sve družtvene poslove o kojih naročito nije rečeno, da jih skupština obavlja.

§. 23. Predsjednik vodi i razdieljuje poslove po pravilih; ustanovljuje kada ima zasjedati odbor, te predsjeda u odborovih i u družtvenih sjednicah, podpisuje zajedno s tajnikom sve družtvene spise, zapisnike i odluke, i jest u obće zakoniti družtveni zastupnik.

Kad on nemože opravlja te poslove podpredsjednik, koji pak ima u nazočnosti predsjednikovoj samo ona prava, koja i ostali odborovi članovi.

§. 24. Tajnik odgovoran je družtvu za uredno poslovodstvo.

On vodi zapisnik u svih sastancih, podpisuje zajedno sa predsjednikom sve družtvene spise i zapisnike, nadzire družtven imetak, bilježi točno članove i obskrbljuje sve novčane stvari.

Sve navedene službe su počastne bez ikakve nagrade.

Imetak.

§. 25. Družtveni imetak sastoji: od članovine, što ju pravi članovi plaćaju, od darova, što ih daruju pojedinci, občine, zemlja i država. Za družtveni imetak odgovara odbor.

§. 26. Kad bi se družtvo imalo razpasti, ima skupština pravo odlučiti, što ima biti s imetkom; a kad bi bilo razpušćeno, imetak pripade „bratovšćini hrv. ljudi u Istri“.

Podružnice.

§. 27. Družtvo je vlastno po kotaru ustanoviti podružnice, odlučiti jim broj i medje.

§. 28. Svi družtveni članovi stanujući u medjah podružnice, jesu ujedno i njoj članovi.

§. 29. Svaka podružnica ima u svojem kraju unapredjivati družtvene svrhe.

§. 30. Svakoj je podružnici predsjednik na čelu. Njega bira na godinu dana družtveni Odbor. On je dužan imati podružnu maticu članova, ravnati podružnicom i zastupati ju prama ukupnom družtvu; dopisivati na ime podružnice, predlagati družtvu štogod bi smjeralo na korist. podružnice. Njemu pristoji pravo odštete za troškove, koje bi imao u ime podružnice.

§. 31. I podružnica drži svake godine barem jedanput skupštinu, koje se točno izvješće ima podnesti glavnoj družtvenoj skupštini. Na skupštinu podružnice slobodno je doći i onim gospodarom, koji nisu članovi, ali neimaju na njoj glasa.

Zagovornik i Jezik.

§. 32. Družtvo ima pravo na glavnoj skupštini odabrati si zagovornika.

§. 33. Družtvo će govoriti i pisati hrvatski; u potrebi rabit će i druge jezike.

DOPISI.

U Kastvu *dne 10. aprila 1878.*

Podpore od „Bratovšćine“. — Dne 3. aprila sastao se je u podpunom broju odbor „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri“, da podieli podpore siromašnim učenikom. Svih moliteljah biaše 16. To je najbolji znak kakva nevolja tare letos naše istarske kmetove. Toliki broj moliteljah biaše uzrok, da je odbor odlučio podieliti ove godine 260 for. Možebit će tkogod odboru prigovoriti da previše dieli, nu odbor nije taknuo niti glavnice niti kamate, dapače je nade da će i letos glavnica za koju stotinu narasti. Odbor treba, da pomaže i sadašnje siromašne učenike, kojih žalibože ima mnogo bez nikakve podpore.

Odbor bi bio rado dopitao svim moliteljem podpore, nu je ipak dvojici morao uzkratiti. Podpore bijahu dopitane sljedećim učenikom:

Pavlu Baričeviću pravniku iz Vranja 35 f. Ivanu Grškoviću sedmoškolcu iz Verbnika 20 f. Petru Bonifačiću petoškolcu iz Baške 20 f. Josipu Ivaniću četvrtoškolcu iz Poljanah 20 f. Antunu Stembergaru drugoškolcu iz Jelšane 20 f. Matiji Rovisu šestoškolcu iz Pićna 20 f. Antunu Zidariću pervoškolcu iz Lindara 20 f. Vinku Mandiću iz Kućeli, Vekoslavu Kinkeli iz Rukavca, Josipu Vlahu iz Jušići, Ivanu Mahulji iz Verbnika, Albertu Brozoviću, Antunu Dukiću i Franju Rubeši, (ova trojica iz Kastva), učiteljskim pripravnikom u Kopru po 15 for.

Istina da pojedinac nedobije velike svote, nu ipak dobije velike kamaće za plaćeni novac. Odbor je još odlučio neka se tiska koja stotina iztisakah pravilah, jer svaki novi član želi znati način i svrhu tog dobrotvornog družtva.

Konačno izrazi odbor vruću želju, da bi u svakom gradiću i povećem selu bio koji povjerenik, jer jedino ovim putem moći će se Bratovšćina dočepati žudjene svrhe. Isto priporuča neka bi se prijavili predsedničtvu u Kastav oni, kojim je stalo do napredka Bratovšćine, te bi primili povjereničtvo. Povjerenici pako neka sdušno skrbe, da se čim više ovo družtvo osobito med prostim pukom razširi a imućnije nagovore, da pristupe kao utemeljitelji. Ako hoćemo to ćemo i moći. Nepomožemo li si sami, drugi nam neće pomoći.

Iz Martinšćice na otoku Cresu, *mjeseca travnja 1878.*

Već evo punih osam godinicah čitam vaš cienjeni list, a nisam vam još pisao nijednoga dopisa, očekujuć, da će to koja mudrija glava od mene učiniti; nu na moju žalost nevidim nijednoga. Oda svuda čitam dopise tužeće se poradi školah, nu sa otoka Cresa nikad nijednoga! Zato evo mene prvoga, da se malo iztužim, te vam opišem žalostno stanje naših školah, nego molim vašu dobrotu, da mi popravite pogreške, jer sam još tomu nevješt i mogu lahko pogrešiti.

„Tko muči, tomu je pravo!“ veli naša poslovica. Dali naš narod zna trpiti i mučati dosta težkih nevoljah. Evo, kako rekoh, čitam više puti dopise, gdje se tkogod tuži na škole, negdje na talijanske a narod je hrvatski, negdje na slabo uredjene škole, negdje na slaba učitelja itd., a u nas? — A u nas, što je sramotno ni reći, nima škole nikakve, ni talijanske ni hrvatske! Žalostno li stanje u ovoj podobćini, gdje bi moglo pohadjati školu preko 50 djece: i to nije samo u nas, nego na cielom otoku što je izvan grada, a u gradu škola talijanska, koja i onako nije za nas, jer je predugo te ju naša djeca nemogu nikako polaziti, a siromak kmet nemože smagati trožkovah, da drži djecu u gradu u školi, da mu se uči u tudjem jeziku 2—3 godine, a kad doma, nezna niš. Naša slavna obćina ili podestarija nemari za školu, dapače joj je i drago, da se škola neuči, jer da nije tako, nebi upravljala onimi novci, kojimi su se plaćali duhovni pastiri? ili kapelani, da školu drže — novci od starine naši, koji su bili ustanovljeni, kad je bilo povraćeno crkvam blago. Ti novci su se preselili tom pogodbom, da će nam se plaćat od njih učitelj; nu žalibože već cielih 6 godinicah neima ni znaka skoli. Učinila se u obćinskom uredu molbenica, da se odpravi na Kapitanat i na Juntu, na koju su se podpisali naši poglavari i više kmetah, te i sam g. Podista obećavši „Non ste aver paura, la suplica ve sarà bona, gaverè la scuola, ve daremo il maestro“ dok su bili ondje, a kad oni tja, molbenicu u kut, a vi čekajte učitelja i školu. Pitao jedan od naših kmetah, da će uzet na se učiteljsko breme, samo da mu dopuste te mu dadu primjerenu plaću, nu njemu našli sto prigovorah, da neima školah, da mu se hoće da prodje 7 razredah školskih do izpita zrelosti (esame di maturità) te da nije nikako vrstan za učitelja. On je doista prost čovjek bez školah, ali bi barem naučio djecu čitati i pisati, a ovako se neuče ničemu akone lienčarenju i opaku govorenju, dangubeć i skakutajuć simo i tamo.

Kad on nije vrstan, a oni neka nam dadu drugoga, savršenoga i dobroga učitelja. — No, dali bi nam morebit i učitelja, ali onda nebi upravljali onimi novci, a kad bi se djeca štogod u školi podučila te malo pogledala i uvidila, kako stvari u svietu stoje, nebi nam mogli naprtivat na pleća svako ljeto namete ili adicionale, negda 5, negda 10, negda 15 negda 20 a lani i 25 nov. od svakoga forinta štibre ili kontribucione, pa kad pitamo kamo i zašto ti novci, sve odgovara „per i bisogni comunali“. Samo daj pak muči, kako ona pričica, kad su vodili Turci jarca pred raju „plati harač rajo“ Oni imaju, kako se kod nas veli, sukno i škare u rukuh, pa kroje po svojoj volji, a mi moramo plesati, kako nam oni sviraju. I tako vam eto kod nas stvari stoje, dok naš narod čami u gluposti i neznanstvu. Kad su pako već izbori, onda nam pošlju listu i poziv na birališće, pa sve sama ili većim dielom imena ljudih, kojih već puno godinah neima na svetu; ako tko dojde, koji nije imenovan, oni mu reku: „chi non è nominato o non ha la procura, non ha l'autorità di votare.“ A što će mu vrag prokuru udjelat, kad nije živ onaj, koji je pozvan? A naš narod nezna tomu zlu doskočiti, prepisav imena, te se obično čuje reč: „Neka zbiraju kako te, ter isteso delaju će ih je voja.“ A naši starešine tresu se od straha pred njimi te kad dojdu pred njih, skinu kapu i ture ju pod pazuhu, pak ponizno slišaju, što jim oni naredjuju, makar s puka i kožu derali, samo da njim reku „šior anciano“ oni su zadovoljni, a nevide nevoljni, što pada na siromaha kmeta, da to pada i na njih, akoprem nisu svi takovi, ali što će jedan ili dva medju tolikemi? Svemu tomu je kriva glupost i neznanstvo; kad bismo imali škole, bilo bi već prosvietljenih glavah, koje bi znale stvari urediti.

Zato molim ponizno poštovano uredničtvo Naše Sloge, neka izvoli utiskati ovo u svoj cjenjeni list, nebi li ovo doprlo do koje više oblasti, te morebit koga u srdce dirnulo, da nam kadgod svane zora, zora prosvjete i napredka. Ja znam pokle Sloga polazi naš puk po Istri, da se je netko i probudio te se već na više miestih ustrojila škola, negdje nova a negdje stara ponapravila, samo kod nas niš; jer „tko išće nahodi, a tko kuca otvara mu se“ dočim mi niš neišćemo i niš nenahodimo!

Rodoljub iz Sv. Martina.

Sa Učke.

Uvodni članak posljednjeg broja „Naše Sloge“ donio nam je velevažnu viest, o plemenitoj naime nakani premiloga nam Biskupa. Nije srdca da nebi ganuto bilo čitajuć pozorno onaj članak. Čuje se iz ustiuh prostoga seljaka: blagoslovio nam Bog takva biskupa, blagoslovio njegovu plemenitu nakanu, urodio mu stostrukim plodom previsoki dar! I doista, mora svatko, prost i izobražen reći: dobri pastiru, dobro si shvatio kukavno stanje mile nam domovine, muški si nakanio joj doskočiti u pomoć; odazvala ti se na hiljade plemenita srdca i vidio ti u kratko Konvikt, koji odgojivao sviestne težake za vinograd od Boga ti povjeren!

Propadajuća nam otačbina neima ufanja da joj pomoć dodje od druguda, ako ne od sdušnoga i iskrenoga svećenika ili od kakvoga učitelja, a riedko gdje od kakvoga činovnika. Kako se dakle nebi imalo radovati srdce svakoga Istrijanca, kad bi vidio zavod, gdje mu se sinci izobrazuju za buduće blagodati mile nam domovine.

Tomu se ima tim više svatko radovati, što bi s Konviktom došlo vrieme kad bi zemlja imala svoje sinčice za svećenike, koji bi ju ljubili, njegovali, i rado se za nju žrtvovali. O tom najsjajniji imamo izgled u premilom nam biskupu. Njega dade na svjetlo uboga istarska seljakinja; pa što nije dosele taj nas premili zemljak za domovinu učinio i što sve nekani učiniti?

Kad bi već jednoč dragi nam biskup vidio izpunjenu svoju nakanu, gotov naime Konvikt, što svaki Istran nek moli, dao Bog u kratko, bojati se je, da bi mu srdce pozledjivalo, da mladež rad kukavne i zdvojne plaće nebi se rada posvećivala stališu svećenskomu. I doista čuditi se mora svatko, kako naši vladajući ljudi neće da vide, da je jednomu čovjeku sa 210 forinta plaće gotovo nemoguće živiti. Istina, svaki svećenik imade nešto i od tako zvanih izvanrednih dohodakah, a to su sv. mise. Ali pitamo svakoga, koliko se toga more računati poslje što je vlada izdala takove zakone, da lihvari mogu i posljednji novčić kmetu uzeti? Gospoda i bogataši hoće da su slobodnjaci, koji neće da znadu ništa ni o Bogu ni o duši. Pitam, od koga će dakle svećenik da izčekuje milostinju za kakvu svetu misu? Opetujem, jeda li pak može sa 200 uzmimo 450 svekupno forinta živiti? Ali reći će mi tko: ministar nastave i pravosudja dava svećenikom svake godine podporu. Jest, ove godine dobili su duhovni pomoćnici 23—24 forinta, i to poslje 15 mjeseci izčekavanja. Neznam jedali mogu duhovni pomoćnici nazvati ovo podporom? Svakako mnijem, da su mnogi, koji bi rekli, kad bi jim bilo čast govoriti s njegovom preuzvišenosti ministrom: Stremajerom: nek vaša preuzvišenost drži i ove forinte, jer nam s njimi baš ništa pomoći nećete. Jest i drugo, što po mom izkustvu veoma upliva na mlada srdca, a to jest postupanje s duhovnimi pomoćnici. Veći dio njih mora da ide u pomoć kakovomu iznemoglomu staromu župniku. Ovdje, svakako s nèznatnom iznimkom, mora sve dušobrižničtvo na svoja pleća uzeti, a to bez ikakve navade.

Zgodi se, da župnik imade po 40—50 forinti podpore za držati konja. Iznemogne li župnik, pošlje mu se pomoćnik. Sad niti župnik niti duhovni pomoćnik neimadu paušala, prem da poslednji mora uvjeke sam k bolestniku. Čudno je, kako gospoda misle, da duhovni pomoćnik imade konjske noge, ili pak da od ogromnih dohodakah od 200 f. može trošiti i za konja. Iz vlastitoga izkustva znadem, koliko to upliva na otce, kad imadu djeteu za školu. Kad ja jednoč nagovarah otca kao pučki učitelj da može slati sina u višje učione što mi odgovori: Gospodine, videć ja kakovi ste vi siromasi nimam srdca da sina nagovaram, da se posveti svećenskomu stališu, a za drugo nemogu ja trošiti. Samo ako bi sam drage volje na to privolio, drago bi mi bilo i nebih mu nipošto prečio. Ako dakle i prosti sviet vidi, da su svećenici slabo plaćani, kako ćete da se tada mladost žrtvuje stališu svećenskomu. Dao dobri Bog da naš premilostivi biskup popravi i nadvlada i ta zla, pak će ga istarska mu braća spominjati i blagoslivljati do vieka.

Beršec *na 24 marća 1878.*

Častni i veleštovani gospodine uredniče Naše Sloge, pozdrav vam veliki! Za prvi put vam pišem i vas prosim nemojte zamerit, da vam grdo pišem, zašto lepše neumjem. Ovo vas prosim, da stavite u novine: Drago mi je da nam tako lepo Našu Slogu uredjujete i ljepih stvari podučavate, a drago mi je zašto Sloga je od Boga, a nesloga od vraga. I tako vam pišem kako ovdje na Beršešćini sve naopako grede. Tri stvari su, ke nas najveć muče: *prvo* neimamo podeštarije nego u Lovranu, tri ure daleko; *drugo* jesmo nesložni; *treće* smo pusti i goli; mislim reći od šume (boška), jerbo koji projde preko naše gore, ne vidi, nego sve pusto i golo, jer gdje nije šume ni dobre paše, ondje se može reći, da je pusto i golo. Tako je kod nas na Beršešćini. Naši stari pripovjedaju, da je jur bilo nešto šume i paše, ali se je najprvo šuma zatrla, onda i trava. Sada se već više nemože živiti. Još bi se nešto malo zaraslo da se tvrdo zabrani. Ali već je nekada htjela podeštarija i zastupstvo, da se zabrani, a puk je kratio. Dakle sami smo si krivi, da je naše komunsko zemljišće goli kras; već je za nas slabo, a za našu djecu pak još gore; kamo te oni? Svi nemogu ni na more! Zato dajmo se na djelo i očuvajmo, što se može. Ovako nećemo moći ni blaga držati, a ni polje nam neće roditi, ako se ne gnoji; zašto jedanput da je jedan čovjek zvao fratra, neka mu polje blagoslovi, pak je došao i blagosivao a kad mu je dosta bilo, da reče: lodame, lodame sior župan, no miga la mia santa man (gnoja, gnoja gospodine župane, a ne moju svetu ruku). Kako ćemo moć blago držat, kada neima dobre paše, a joh si je čovjeku bez polja. Ledi su zemlju nazdignuli, vode izprale u more i vjetri razpuhali; žalostno je kod nas i druguda po Istriji viditi nekoje kraje. Sada sam vam opisao po istini, što sam bolje znao i umio; a kada naši čitatelji prošlju, neka sude jeli ili nije pravo govoreno. *)

Na Rieci *dne 4. travnja 1878.***)

Genij ljudskoga uma neide postupce naprvo istim korakom, već kadkad posrne, a kadkad zaostane. Tako vidimo, da naša vila lagahni sanak snivala prošloga vjeka, reć bi, kao da odpočine od mnogoga rada i da se pripravi na nov. Tako i bi. Stari kasteo Krapina narodi izbuditelja te miljenice Božje, ona se probudi, plane svim žarom srdca svoga te i nas jadne uzhiti plamenom rodoljublja i požrtvovanja, a srdce nam osine ljubavlju.

Najjasnija zviezda na novom našem pjesničkom obzorju je Petar Preradović. Nježnije i čutljivije duše neznam bi li se našlo širom biela svieta. On pjeva, on ljubi, on miluje majku, toli milu, toli divnu, da neljubiti je, bio bi najveći grieh pred Bogom. Sloga zove on sve u svoje kolo i nalaže svetu ljubav domovine kao najpreču dužnost svakomu. Na takovom rahlu zemljištu posadi on busen, iz kojega uzraste kita cvieća, koja neće uvehnuti do vieka. Tu kitu poda on na uzdarje domovini, neponoseć se ipak sa Venusinskim pjesnikom: „Exegi monumentum aere perennius“, već skromno moleć rod i domovinu:

Prah pod našim koracima,
Prah nam slavnih predjih to je,
Prah Zrinjskoga i Hrvoje
I muogijeh sličnih njima.
Bud'mo i mi vriedni dosti
U njem s' hranit svoje kosti!

Ali nesrećom ni ta želja mu se neizpuni, jer njegove kosti leže izvan domovine, u tudjem Beču. Zahvalna domovina ozva se sa svih stranah, da izpuni želju milomu si sinu. A ni Rieka ne ostala zadnja. Ovdešnja nar. Čitaonica pripravi dne 2. o. m. o 7½ satih sjajan koncert uz sledeći program: 1. Proslov. 2. Preradovićev „Bože živi“, napjev od Iv. pl. Zajca: mužki sbor. 3. „Putnik“ od P. Preradovića od Achille del Nero: gusle. 5. Ruska pjesma „Troprega“, potpouri iz opere „Traviata“ i „Ständchen“ od Schuberta: citara. 6. „Brzojav“ vesela gluma u dva čina. 7. Sintonička glasbena slika iz melodijah glasbene opere „Zrinjski“ od Iv. pl. Zajca (priredjeno baš za ovu sgodu). 8. „Gdje je stanak moj“, narodan napjev: soprano solo. 9. „Muta di Portici“, osmeruće na dva glasovira. 10. „U boj“ pjesma Dr. Fr. Markovića, napjev od Iv. pl. Zajca; mužki sbor.

Već o 7¼ bijaše dvorana puna puncata. Na svačijem licu čitao si očito zadovoljstvo i veselje i nezadovoljno čekanje, Napokom poslie 8 sati pokaže se na pozorište g. Iv. Rabar, koji pozdravi gostove rječitom besjedom: naerta u kratko život pjesnikov i prosudi isto tako u kratko, ali jezgrovito njegove pjesme. Čemu, da dalje trošim rieči? Koncert bijaše u svakom obziru najsjajniji. Tuj si mogao vidjeti virtuosah i virtuosicah u pravom smislu, koji svi bijahu pozdravljeni sa gromovitim „Živio“ i najmanje po dvaput izazvani. Najviše uzhiti gostove „U boj“ poslje kojega se orio urnebesni „Živio“ dugo vremena, te se morao željno opetovati. Ciela zabava trajaše do prieko 11 sati. Poslje koncerta se plesalo. Još imam

*) Pozanmo mi onaj vaš pusti kraj; ali ste marljivi ljudi, to ćete moć očuvati, što se može, samo ako je dobre volje.

Gospodarsko družtvo, koje će se u Kastvu osnovati za oleli kotar, bit će vam od velike pomoći, ako budete i vi svoju dužnost vršili. *Uredničtvo.*

**) Zakašnjeno radi nedostatka prostora. *Ured.*

ovdje iztaknuti, što dočuh iz vjerodostojnih ustijuh, da se Čitaonica pripravlja na nov koncert, koji bi bio na korist „Bratovšćine“. Pratio ju Bog u takovih rodoljubnih nakanah i dao Bog, da pokaže, da nije uvenuo *Neven-cvjet*, akoprem je bio tjeran burom vremena i prolaznih vjetrovah, već da je duboko usadio svoje korenje u čelik-značajna srdca primorskih Hrvatah!

Pogled po svietu.

U Trstu 30. travnja 1878.

Stvari se u ovo petnaest danah nisu u ničem promienile ni u ovoj našoj carevini ni o ostalom svietu.

Kod nas si i jedni i drugi ministri još uvjek glavu razbijaju ugatnim nagodbenim pitanjem, ali nemogu nikako pogoditi pravâ puta iz tog labirinta iliti zahodnjaka, što su ga pred desetimi ljeti na našu skrajnu nesreću zasnovali i ogradili novovjeki Dedali, Beust i pokojni Deak. Kamo se god okrenu ti naši Tezeji iliti ministri, svuda sve same sliepe ulice, iz kojih nema izlazka, a spasiteljice Arijadne sa svojom niti nema te nelma. Sad se čuje, da se dogovaraju, neka sva ta stvar ostane ovakva kakva jest sve dotle, dokle se komu živû posreći iznaći najuspješniji način, kako da se razuzla i razplete vješto i povoljno za jednu i drugu polovicu stradajućega carstva. Tim bi se nagodba odgodila na nedogled. Ako ovakvo riešenje tog pitanja i nije najmudrije i najkorisnije za državu, a ono je barem najlastnije i najlagodnije za gospodu ministre.

Prošlih su se danah iz sve Ugarske sastajali u Pešti punomoćnici onog razreda ljudih, koji po izbornih zakonih ugarskih neimadu pravâ birati narodnih zastupnikah, pak su odlučili o tom raditi, da se to pravo protegne na sve bez iznimke ugarske državljane. Znajuć mi, kako su i ugarski izborni zakoni tako udešeni, da je po što po to samo Magjarom osigurana saborska većina, želimo iz svega srdca najbolju sreću tim ugarskim novotarom; jer je to najpreči put, da sviet i još bolje spozna, tko su i što su Magjari u Ugarskoj, u kojoj po turski vladnju i gospodare. To pokazaše i onomadne, kad su čuvenog srbskog rodoljuba, g. Dra. Svetozara Miletića, odsudili na pet godinah težke tamnice, a sad izlazi na svjetlo, da su svjedoci, što su svjedočili proti njemu, bili podmićeni i podkupljeni, jer drugače tim zakupnikom Ugarske nije bilo moguće iz škripca. Ali grieh neće nego na pokoru, pak evo i njih stiže zasluženi pred cielim svietom zazor i preziranje.

A sad, da svrnemo oko na ostali sviet, valja nam prije svega reći, da je Rusiji pošlo za rukom, uglaviti Europu, da je Engleska, koja u svojoj nadutosti i oholosti neće mira, pa dodje li do rata, taj će se rat voditi najbrže med samom Rusijom i Engleskom. Bismark kao miritelj bio je predložio, neka se i engleska flota i ruska vojska odmaknu na jednaku odnosno daljinu od Carigrada, pak onda neka dodju i jedni i drugi na dogovor, gdje će moći svaki svoju reći, da se izravnaju medju sobom sanštefanski predugovor mira i pariški ugovor od 1856. onda 1871. godine. S prva bijaše Engleska na to pristala, ali se na skoro predomislila te rekla, da ona svojih brodovah neće da miče. I tako se Bismarkovo promirljivo nastojanje sasvim izjalovilo, te nada u kongres opet u zraku razplinula. Nego, najbrže po ruskom i njemačkom savjetu, sad je talijanski ministar Corti postavio Englesku baš u u pravi škripac. Na ponudjeni engleski savez, Italija odgovara, da ona toga saveza naprečac neodbija, ali Engleska neka prije svega izjavi, čim misli nadomjestiti sanštefanski predugovor, da bude pravo i Kršćanom i Rusiji, a s druge strane da se uz njezine na Iztoku interese spase pravi interesi i ostale Europe, pa tim i same Rusije. Engleska, koja neide na drugo, nego da poniži Rusiju, hoće veom. težko odgovoriti na ovo pitanje, koje nemože biti finije i lukavije. Kako dakle naši čitatelji vide, evropejski se prvi ministri gledaju dosad samo nadmudriti iz svojih pisarnicah; a sam Bog zna, da li nije to tekar izlika, dokle se nisu spremili, da se oružanom rukom ogledaju na bojnom polju. Gorčakov i Bismark da se nešto razboliše. Da nisu starci, kojim lahko naškodi svaka mala, reklo bi se, da su se dogovorili. Nego se čuje, da im je opet bolje. A neka i jest, jer onakve su glave na redko posijane.

Dne 25. travnja je izišla papina enciklika iliti okružno pismo na sve nadbiskupe i biskupe katoličanskog svieta. U tom pismu, punu dobrohotnosti, navadja papa neizmierna dobročinstva, što jih je narod čovječanski postignuo od papinstva. U neko doba, da nebude papinstva, evropejsko bi se družtvo bilo poremetilo, te gotovo propalo. Kako nitko nezna, što nosi budućnost u svom krilu, dodajemo mi, da može još doći do toga. Neka niknu i nadvladaju nekoja načela, koja se sad stopram izjiha slju, pak eno nas usried prevratah, kakvih još sviet nije nikad vidio. Nadalje kaže, da crkva nije proti napredku i civilizaciji, kao što joj njezini protivnici zlobno predbacuju. Na koncu preporuča zdrave nauke za škole, popravu običajah, a navlastito svetost ženitbenoga zakona.

Sutra se otvara u Parizu svjetska izložba, gdje će se u obrtu i umjetnosti nadticati svi narodi svieta. Tu će svaki viditi, dokud je u čem došao, te što mu još manjka, da se usavrši. I to je zastalno naugodnija viest u ovo naše neizviestno i nemirno vrieme.

Što imaš raditi svakoga mjeseca

u vinogradu, u vrtu i u voćnjaku.

MJESECA TRAVNJA.*)

Za vinogradara. Dovrši sve poslove, koji su ti zaostali u mjesecu ožujku.

Preporučam ti, da dovršiš što skorije kolenjo, vezanje i prvo kopanje; pošto će skoro trs (panj, čokot) početi plakati i pupolje nabrecavati.

Gledaj, da su ti kolci gladki, bez kore i 4—5 stopah (1 m. 25 c. m. do 1 m. 58 c. m.) visoki. Isti imaju biti odaljeni od trsa 8 c. m. do 11 c. m. — a od sjeverne strane postavljeni, da se trsu sjena ne pravi.

Takodjer gledaj, da čim dublje svoj vinograd kopaš — barem na dvie motike; pošto će moći dublje prodirati kiša, sunce i zrak, te će raztvarati zemlju i tako dosta hrane trsu podati. Čim ga bolje okopaš i to na liepu vremenu, tim će ljepši i koristniji bit vinograd. Trs (panj, čokot) okopaj do korena očisti ga truhlih žilah i ostavi mu samo jedan glavni koren, ostale prosjeci. Zato je vrlo koristno za ovakove poslove, da kopač uvjek nosi sobom kosir. S toga ja uvjek velim, da pomljiva kop vrlo mnogo pomaže vinograde.

Ovdje dakako razumievam i to, da se kopači dobro nadziru, i jer se nekih žalibože nadje, gdje izpresiecaju trsove žile, pa onda naravno neće roditi. Nu ovo se jedino samo ondje dogadja, gdje poljodjelac (gospodar) svoje kopače nenadzire. Briga je njih, ako ti štetu počine; oni gledaju samo na svoju zaslužbu. Dederte, moji poljodjelci, uvažite ovo što rekoh!

Gnoji vinograde, koliko svake godine možeš, jer ne samo što pognojen vinograd bolje radja, već se i loši popravljaju.

To je stvar sasvim naravna. Kad ti sve samo vadiš žito iz žitnice, a nenosiš ga više onamo, napokon će žitnica oprazniti, makar kako bila izprva puna i velika. Isto tako mora ponestati i onih tvarih u vinogradu, kojimi se panj hrani, ako ne nadomjestiš onoga, što si berbom i rezitbom iz vinograda odnio.

*) Zakašnjelo. *Uredničtvo.*

Dakle, kako rekoh, gnojenje vinograda je od velike važnosti, pa zato nastoj, da svoje vinograde što češće gnojiš (bar svake 2, 3 ili 4 god.) osobito slabo čokotće (panje).

Kod naših poljodjelacah (gdjegdje i kod neke gospode lihvarah) opazio sam da isti ne shvaćaju, da se može gnojenjem i slab trs pomoći, nego gnoje samo jako i rodovito čokotće, a slabo zapuštaju.

Ljudi Božji! Na ovo što rekoh imajte opazku, jer ćete tako lošije vinograde morati krčiti, premda bi vam mogao još koju godinu korist podavati.

Gnojenjem obavlja se na više načinah, nu najbolji je ovaj: Je li se u starim vinogradim nalazi panji (čokotće) sa slabimi rozgvami, to se oko panja (trsa) izkopa jama najmanje 1 do 1½ stopa (32 c. m. do 48 c. m.) i to tija do korenja, zatim se pokrije ono sa nešto zemlje i poda se jedna košara gnoja ili mješane zemlje, i napokon se izpuni jama sa izbačenom zemljom.

Površno gnojenje, gdje se gnoj kao i na polju, razmeće, te se motikom il lopatom razbaca, nije vrledno preporuke; jer pravo korenje od takovog gnoja nedobije tako rekuć ništa već (od takovog gnoja) korist jedino imaju najgornje vlasaste žilice, koje se i onako odrezivati imaju, te se kao drač gnoje.

S toga ti još jednoč preporučam, da prvo pravilo usvojiš, naime, da gnoj zakopaš oko trsa najmanje 32 c. m. do 48 c. m., jer ti ga tako neće do godine kopač moći lahko izkopati. — Nov vinograd možeš još i ovog mjeseca saditi i to za suha i liepa dana, da se zemljište nesbijo.

Za voćara. Voćke okopaj i plievi; nastavljaj suzbenje od gusenicah, pa od mahovine (maha), takodjer i od stare kore — riečju sve one poslove dovrši, koje sam ti spomenuo u mjesecu veljače i ožujku.

Voćke, koje su u jeseni il u pramaljeću posadjene, ako je suša, valja ih zaljevati.

Pri koncu ovog mjeseca mogu se kruške i jabuke pod koru kalamiti i to sa onim mladicam, koje su u jeseni usjećene, nu držane u vrtu u zemlji il podrumu u pjesku.

Za vrtljara. U vrtu pako imaš ovo poslovo raditi. Prokopaj i rahli gredice (lihe), na koje ćeš vrtljarsko povrtlje sijati i razsadjivati. — Zato sve sile skupi u jednu, pa se lati posla u vrtu, jer je ovaj mjesec takov, koji ne dopušća nit časa odmora, već marljivo oko istog (vrta) posluj.

Putevo u vrtu treba čistiti, zatim zidovo i plotove popraviti; sij rotkvicu (povrtnicu), ciklu, pori luk, grašak, rani pasulj. Prosadjuj salatu, korabu i rani kupus, te sij ranu repu. Sad je doba saditi na prirodjene gredice špargu.

Ako su pako dani liepi i topli, možeš odmah poslije uskrsa sijati krastavce (kukumare), cikle, dinje i ljubenice; ali je sad sigurnije prije mrazovah. Ne posij sve odmah sjeme krastavacah s razloga, što bi ti se lahko moglo dogoditi, da ozebe il ga mraz opali (furi).

A sad mi je još nešto reći o daljnem uzgoju vrtljarskog povrtlja.

V. Mrkva. — Zahtieva dobro zemljište, nu duboko obradjeno, kao što vlažno i podvodno mjesto u vrtu. Mrkvu treba sijati no pregusto, a da bi ovo što rekoh sigurnije bilo, tada sjeme od iste pomiešaj sa rahlom zemljom i tako ju posij.

Kad smo ju posijali, onda treba liepo zubačam (grabljam) sjeme pokriti. Sa ovom gredicom proko cielog lieta nikakva tako rekuć posla neimaš, već ju što češće plievi i kadkad zalievaj.

Mrkva ima žut koren, koji je do tri prsta debeo, a 32 c. m. dug; isti je vrlo hranivan i slastan za ljude.

U najnovije doba rabe gospodari mrkvu za liek i hranu našoj domaćoj stoci (živini); jer ju konji, goveda i ovce vrlo rado žderu. Mrkvu rabe za liek onda, kad je želudac slab od pokvarene hrane.

Takodjer mi je to dobro poznato, jerbo sam izkusio, da svinče se prije od mrkve utori (odeboli), nego li od koje druge vrsti povrtlja.

Lučba (kemija) dokazala je, da mrkva u sebi ima mnogo šećerne tvari, pa ju zato naša domaća stoka rado žderu.

Želimo li ovce, konje i govedčeta sa mrkvom hraniti, tada trobamo istu na male komadiće srezati; pa slamom i sienom pomiešati i tad stopram blagu podavati.

Preporučam ti, da krave sa istom nehraniš, jer mlieko zaudara sa nekom duhom. Mrkva se iz zemlje vadi o jeseni, pa se u pjesku drži do potrebe.

Deder mi sad, brate, kaži, je li nije koristno mrkvu sijati? Ja velim, da jest; pa zato se uhvam, da moj bratinski savjet neće ostat glas vapijućeg u pustinji. Bože daj, da bude tako!...

Nu drugi put ob ostalom.

N. Vežić.

OBIČNA METLICA

(Poa trivialis).

Suvrsti. — Ova trava ima više odrodah iliti vrstih, naime: *metlica vodna* (Poa aquatica), *planinska metlica* (Poa alpina) i *godišnja metlica* (Poa annua).

Metlica vodna je najplodnija od svih napomenutih i uspjeva na močvarnih tlih; na suprot *planinska metlica* dobro raste na bregovitih pašnjacih, dočim posljednja t. j. *godišnja metlica* jest prosta travurina.

Osim ovih napomenutih ima više manje drugih odrodah, kao što su: *livadna metlica* (Poa pratensis), *uzkolista metlica* (Poa augustifolia), *pužava (potleušna) metlica* (Poa compressa) i *šumska metlica* (Poa nemoralis), koja se sije većim dielom u voćnjacih i na šumskih livadah.

Ali radi mnogih svojih prednosti zaslužuje osobito *metlica obična* da se gospodaru preporuči i da on na uju pazi. Ona je već odavna poznata za najbolju livadnu travu, te naraste malo ne vazda 6—8 stopah (1 m. 93 c. m. do 2 m. 53 c. m.) u visinu.

K tomu raste brzo i rano u pramaljeću zazeleni, na povoljnu zemljištu daje malo ne tri kositbe vrlo hranive i tečne trave, koju vrlo rado jedu *goveda, konji* i *ovce*. Zlo je pak ove trave, što kratko traje, što hoće zemljište dobro obdjelano i gnojno i što se od nje sjemenje težko dobiti može.

Položaj i tlo. — Kad ova trava raste divlja, tada ju možeš naći na vlažnih, plodnih livadah, travnicih i uvratih, i na vlažnih šumskih livadah, što ti odmah kaže, da trebaš ovoj travi dati: *zemljište (tlo) vlažno i plodno, tlovasto, na zaklonih i na sjenovitih mjestih.* Je li pako ova trava rasla na mršavu i suhu zemljištu, kao što i na nezaklonjenu mjestu, tada gubi mnogo hranivih tvari i manje godinah traje nego li obično, jer na ovakoru zemljištu izgine već u petoj godini.

Obdjelavanje zemljišta. — Zemljište treba duboko orati; što ima biti što rahlije, jer ova trava zahtieva rahlu zemlju. Zato će koristno bit svakom poljodjelcu, da zemljište oprodjeljeno za ovu travu još o jeseni preore, jer će mu se preko zime izorana nova zemlja podpuno raztvoriti i razmrviti od zraka i smrzljavica.

Način i obilnost sjetve. — Sjetva se obavlja na omaške i u redove. Na jedno jutro uzimlje se 12—15 ℔ (6 Kg. 72 Dg. do 8 Kg. 40 Dg.) dobra, klicava sjemenja, komu treba vazda suha pjeska primiešati, budući da se jedno zrno rado drži drugoga.

Gojitba prigodom rasta. Kako je ova trava vrlo osjetljiva prema studenim zimskim mrazovom, treba joj zaštite, ako hoćeš da ti se proljećem razvije ranije i krepčije. Zato nastoj, brate, da ona mjesta, koja su posijana bila ovom travom, u jeseni pokriješ sa stajskim gnojem, mješancem, blatom (muljem) itd., jer ne samo što ćeš ovako zaštititi istu od mrazovah, već će ti poslije toga izvanredno liepo uspjevati proljećem. —

Žetva, poraba i korist. Preporuča se, neka se onda kosi, kad je sjemenje počelo zoriti; ali ja sam višegodišnjim izkustvom izkusio, da je onda prezorila, te da je s toga bolje kositi kad je cvatnja na domaku (kad je ocvala). Pri malom pokusu, druge sam godine nagnojio mješancem-gnojem, pa sam dobio u dvie kositbe oko 25 centih od jutra. Dokazano je i to, da pomiešana s drugimi travami daje više paše i sena.

Dr. Wolff računa, da joj ima medju 100 česti 46 hranivih.

Opazio sam, da domaće blago ovu travu vrlo rado jede tako, da mjesta, koja je blago popaslo jesu — kao poslije kositbe livade — sasvim gola; a to nam je dakle dokazom, da je ona vrlo tečna kao trajna pašna trava na gnojnu i zaklonjenu zemljištu.

Sjeme treba prije nego li prezori, odrezati skupa sa dielom vlati (trave), u svežičiih osušiti i po potrebi prije ili poslije izmlatiti. Sjeme se dobiva vrlo mučno i težko; budući da se mala zrnca jedno drugoga drže; zato ju treba sa rukom trti i kroz veliko rešeto prorešetati.

Budi zdrav!

N. Vežić.

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Imenik družtvenikah.

Jakov Sila katehet f. 4 u g. prinos za 1877. i 1878. godinu, Vjekoslav Spinčić profesor f. 3, Kristofić Mate učitelj f. 2, Blaž Glavina svetjenik f. 2, Josip Kristan profesor f. 1, Ivan Kavalić kooperator f. 1, Ivan Mahulja učit. pripravnik novč. 50, svi u Kopru. Antun Fabris svećenik f. 2, Antun Klemenčić novč. 40, Fr. Jedrejčić f. 1, Josip Klenovar novč. 50, Mate Česić novč. 30, Ivan Steffanutti novč. 30, Josip Lovrinić novč. 30, Ivan Zidarić novč. 30, Mato Filiplić novč. 30,

Mate Jugovac novč. 30, Ivan Pučić novč. 30, Marin Fabris novč. 30, M. Revelante novč. 30, Šimo Jedrejčić novč. 30, Fr. Gojtan novč. 30, Josip Stihović novč. 30, Josip Fabris novč. 60, svi u Lindaru. Drvenović u Zarječju for. 1, Josip Serdoč novč. 30, Mate Marković novč. 30, Ivan Serdoč novč. 30, Josip Serdoč novč. 30, Blečić Mate novč. 30, Andre Marković novč. 30, Andre Blečić novč. 30, Josip Serdoč novč. 30, Mate Sušanj novč. 30, Ivan Serdoč, novč. 30, Mate Serdoč novč. 30, Antun Blečić novč. 40, Andre Luković novč. 50, svi kmeti u Srdočih. Ivan Bačić u Jurčićih novč. 30, u kapital novč. 30, Antun Monjac novč. 60, Mate Puhar novč. 40, Vicko Blečić novč. 30, Ivan Jugo novč. 30, Mate Serdoč novč. 30, Ivan Čiković novč. 30, Josip Čiković novč. 30, Mate Gerbac novč. 50, u kap. novč. 50, svi u Zametu. Ivan Barbalić svećenik u Puli f. 2, Jakov Ravnikar župe upravitelj u Šišanu f. 1.

Različite viesti.

Promjeno u tršćansko-koparskoj biskupiji. U Gamelniku umrô je dne 10. o. m. M. Č. G. Anton Sovinc, Vikar u pokoju. P. U. M.

Družtvo austro-ugarskog Lloyda porinulo je prošlog mjeseca u more nov parobrod imenom „Vorwärts“, koji je najveći medju lloydovimi parobrodi. U daljini mu je 318, u širini 37, u dubini 27 nogah, u stroju ili makini moć od 1200 efektivnih konjah i nosi do 60,000 centi. Bio dogotovljen u ordješanjem lloydovom Arsenalu u 260 danah.

Savjet Hrvatskoj Matici. Kako primismo, tako štampamo sliedeće:

Štovani Uredniče!

Poznavnjuć vašu skrb za sve, što može igda promaknuti napredak našega naroda, usudjujem se prositi vas, da izvolite ustupiti malen prostorac sliedećim vrsticam. Ja znam, da sl. „Hrvatska Matica“ netroba od nikoga savjeta u vršenju težkih si dužnostih prama svojim družtvenikom, što ona podpuno zasvjeločuje izborom i izdavanjem od godine do godine sve to ljepših i koristnijih knjigah. Ipak mislim, da je neću uvrieditti, ako svrnem njezinu pozornost na Smilesa, engleskog spisatelja, koji se proslavio sa svojih pučkih spisah ne samo u svojoj domovini, nego u čitavom izobraženom svietu. Do sada imademo jednu jedinu njegovu knjigu provedenu u naš jezik s umjestnimi prerađbami, a to je „Radišu Bog pomaže“. Nu tko je čitno njegove „Značaje iliti Karaktere“, onda „Postojanost pobjedjuje neznanost“ itd., mora težko žaliti, što nisu već i te knjige pristupne našemu narodu, koji bi iz njih crpio mnogo više koristi, nego li iz kojekakvih neslanih Romanah, kojih uz svu neizmiernu množinu ima jako malo dobrih u svietu. Znam ja, da mora Matica jednako skrbiti za sve svoje družtvenike, zato da ne može ni kad ni kamo bez Romanah, ali ono samo napomješ. Doder dakle, Slavni Matičin Odbore, posiegnite i za engleskom književnošću, pak ćete naći u njoj obilo i veoma zdrave duševne hrane za naš narod, a u prvom redu u napomenuta već spisatelja, uz vječnu zahvalnost našega veoma poučljiva naroda.

Jedan Matičin družtvenik,

Sveti otac Papa Leo XIII. primivši prošlog mjeseca u posebni saslušaj iliti audiencu kardinala Howarda, poznatoga prijatelja Hrvatah, opunovlasti ga, da priobći hrvatskomu sveučilišću u Zagrebu i njegovomu rektoru, njegov apostolski blagoslov.

Rodoljubni dar. Dne 12. pr. mjeseca preminuo je u Zagrebu u najiepšem cvietu svojega života doktorand prava Dušan Kotur. Po njegovoj smrti plemenita mu majka darova domorodnim zavodom 8400 for., i to: Hrvatskoj Matici 2500, Svjetozeronimskomu družtvu 2500, Jugoslavenskoj Akademiji 2000, Štipendijskomu fondu 800. Dvie sto for. Družtvu za „Podporu Ubogih Pravnikah“, dvie sto for. Družtvu „Hrvatski Dom“, dvie sto for. Družtvu „Hrvatska Lira“. Ugledali se mnogi u ovaj plemeniti čin!

Umro je mjeseca srpnja prošle godine u Južnoj Ameriki u mjestu Pilgrims Restu neki zlatokopač, rodom Hrvat, po imenu Andrija Lazarević. Gradjanska englezka oblast, iz Tranvalla, napomenute pokrajine, traži pokojnikove rodjake.

Daily News, engleski list, govoreć o sadanjem političkom položaju, donaša sliedeće: Sve zavisi od Austrije. Predobije li Rusija za so Austriju, to će ruska vojska bez dvojbe posvojiti Bospor. Izjavi li se pako Austrija za Englezku, tad se Rusi neće usuditi zaposjesti Bospora. Rosija bit nda jamačno pustila cielu Tursku Englezkoj, izuzam tvrdjave, pa bi se zatim svom silom oborila na Austriju; te udarila sa tri strane na nju, iz Poljske, Rumunjske i Bosne. Pobjedi li kasnije Rusija il Austrija, Englezka bi dobila u svakom slučaju, jer bi poslie rata posjedovala Tursku. Pobjedi li Austrija, zauzele bi Rusija i Austrija svoje položaje prije rata, a nebi dobile ništa, već samo povećale svoj državni dug. Izgubili li Austrija, stavila bi na kocku svoj obstanak. S druge strane ponudila bi joj Rusija u cienu saveza Bosnu i kus Bugarske od Sofije do Soluna, te bi se tako Austrija razširila do egejskoga mora. Pita se sada, koju će stran Austrija poprimiti. — Ove rieči kažu, kako su Englezi još uvjek najveći šebičnjaci, nevriedni iskrena drugovanja.

Proročanstvo. Po njemačkih novinah kola neko staro proročanstvo, koje navješćuje „vinarom godine 1878“ ovo: „Bačvari! Pravite bačve, pravite bačve, koliko ih samo možete! Vinari, van s njim po što po to! Vinska ruža divno cvate, a ruža od Jerika divno se o Božiću razvila. Od tuda ima izgleda na bogatu jesen. Veselite se vi judni *vinari!*“ — *Liepo je to proročanstvo, samo* da neslaže!

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 25. Aprila 1878.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vesak primorski i ugarski	za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	88	—	102	—
Ito polag vrsti	„	70	—	100	—
Cukar austrijski	„	38	—	39	—
tučeni	„	35	—	37	—
Crietje trave buhače (Insantome)	„	136	—	142	—
Naranče skrinjica	„	6	50	7	25
Karube puljezko	za 100 klg	8	—	8	50
levantinske	„	—	—	—	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	10	—	14	—
puljezke	„	—	—	—	—
Limuni skrinjica	„	4	50	5	50
Badenski iliti mondulo pulj.	za 100 klg	120	—	125	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Lošnjaci	„	19	—	30	—
Šljive	„	20	—	41	—
Pšenica ruska	„	11	75	13	—
ugarska	„	12	75	13	—
galaška	„	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	8	25	8	70
Raž	„	10	00	—	—
Ječam	„	9	50	11	—
Zob ugarska	„	8	25	8	50
arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažoli), polag vrsti robe	„	13	—	15	—
Bob	„	—	—	—	—
Loća	„	12	—	14	—
Orlič inlijanski	„	17	25	24	—
inglezki (kitajski)	„	15	75	17	75
Vuna bosanska	„	110	—	120	—
morejska	„	130	—	—	—
arbanaska	„	123	—	126	—
istarska	„	—	—	—	—
Daske koruško jelovice	„	52	—	94	—
štajerske	„	44	—	73	—
Gredo	„	12	—	14	60
bukovico	„	8	—	9	—
Ulje itatij. nižje vrsti	za 100 klg	55	—	59	—
najbolje	„	78	—	81	—
srednje vrsti	„	66	—	70	—
dalmatinsko	„	55	—	—	—
istarsko	„	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	19	25	—	—
u kasnah	„	17	—	—	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suho volorjo naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	117	—
janjeće naške	za 100 kom.	95	—	105	—
dalmatinsko	„	60	—	80	—
kozje	za 1 klg	—	75	—	80
runeno slano	„	—	58	—	65
suho	„	—	49	—	50
zečje za 110 komadah, u srobru	„	25	—	27	—
Bakalar	za 100 klg	28	—	33	—
Sardele i baril	„	15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 klg	28	—	30	—
zeleni	„	5	50	6	—
Masto	„	76	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	47	—	49	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	53	—	—	—
Slanina	„	44	—	49	—
Rakija otolitar (100 litarah)	„	—	—	—	—
Galviči istarski	za 100 klg	26	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	9	25
istarski	„	8	90	9	—
Lišće od javorike	„	15	—	16	50
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	30	—	35	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	14	—	16	—
Pakal baril od 100 klg		3	75	9	—
Canjo (Strace)	za 100 klg	17	50	23	50
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

LISTNICA.

Sl. Obćini u Kastvu: Kad ste prva četiri broja „Naše Slogo“ zadržali, a stopram potoga nam vratili, nisto se s nami ponesli kao ljudi, i to tim manje, što je na čelu našega prvoga broja stajalo, tko nam ga nepovrati, da ćemo ga smatrati svojim predbrojnikom. — P. n. g. Ujoviću Anti u Poljican: Mi vam uredno šaljemo list, kao što se iz naslova osvjedočiti možete na tamošnju poštu u Imoski, a da ga vi neuredno dobivate, tomu imala bi biti kriva pošta, nuder dakle preglejte kod tamošnje pošte. — N. N. kmetu u Borsaču: Kao što javismo u 22. broju od 16. novembra lanjske godine, tako zvane „Amerikanske motike“ prodavaju se kod kmetskoga kranjskoga družtva u Ljubljani, a u Beču kod trgovca Adalberta Pollaka — Brünnerstrasse 6, i to polag veličine po 75 do 1 f. 75 noč.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30. Aprila 1878.

Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srobro (srgio)	Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srobro (srgio)
16	5.70	9.73	—	106.15	24	5.70	9.80	—	107.—
17	5.68	9.71	12.15	106.30	25	5.82	9.86	12.31	107.25
18	5.69	9.72	11.11	107.25	26	5.77	9.82	12.28	107.25
19	—	—	—	—	27	5.70	9.86	12.31	107.50
20	5.69	9.72	—	106.25	28	—	—	—	—
21	—	—	—	—	29	—	—	—	—
22	—	—	—	—	30	—	—	—	—
23	5.70	9.74	12.19	106.50	—	—	—	—	—

Griena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vriome izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotori P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljam, proporjednikom itd. Probdjenih kašljuć noćih, navadno jutarnjo hreputavico i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* to gledati, da bude na omotku kutljice (skatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Ciena 30 novč. kutljici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Partičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnora; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Borčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih ljekarnah iliti Specierijah. 22

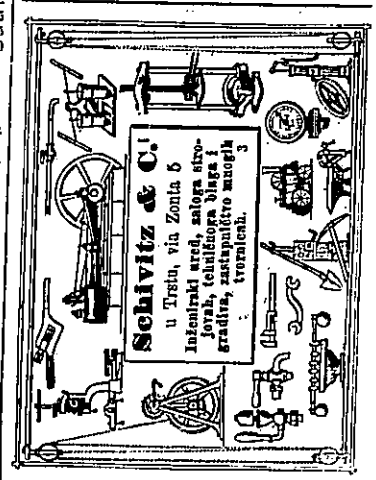

NADARENI

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD
KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinastih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-evi sladkiši za hiljadah **ozdravljenjah** prava tražila za kašalj. Nedvojbeno ozdravljenje.

Tko neozdravi, hoće mu se novci povratiti. Ovi dragocieni utažiteljni sladkiši su u svojoj bitnosti za lječenje prsiah i osabito zdravstveni, jer sastavljeni od prostih ljekovitih rastlinah. Uzimaju se s najboljim uspjehom proti grčevitu nazebnu kašlju, toli umah s početka koli kad se već okorenio; onda proti bolesti od grla, proti rorini (grippe), zapali grla i žljezdicah, proti pomanjkanju glasa; izvišse pomažu i nedušljivcem.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izvadjeno za sirova u Americi na račun K. Zanetti-a Ljekarnika u Trstu. Liek komu nejma para proti suhoj boli, proti ulogom, gukam iliti zalvam, pokostici (carrio dollo ossa), protiski iliti bodcu, proti oingati iliti nuzli, prolioru mokraće, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Moja trokutne staklenice imadu u staklu udjelano moje ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti,* a toga nijo jih moći pogrešno zamieniti s inimi, ako i trokutnimi, što se prodaju pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedine što su bilo nadarene na raznih izložbah, najboljі i najuspješniji liek proti grizi kao i najuspješnije sredstvo za nutarnje hladjenje bolnika. — Opazka: Valja paziti da nobudu patvorene.

Čistiteljne bobice iliti pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a,* što se već cielih 36 god. traže i uzimaju proti suljorom iliti krvarici, turobnosti, trepetu srdca, zapeki jetarah i slezene, šumenju ušah itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. I najljuća zubobolja prestano namah jednom jedinom kapljicom ovo vode, kad se na pamuku iliti bumbaku turi u škrbolinu bolna zuba.

Liek protu-grozničnі od Dra. *More* komu nejma para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosonogih Karmelitah u Mletcih.

Okrepna žildčina za konje. Ova žest uzdrži konju do skrajne starosti u jakosti i krieposti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naimo proti ulogom (kostobolji i bodrobolji.)

Franceska žest i morska sol od *William-a Lecca.* Kućno sredstvo proti oparini, žircobolji, oteklini zlezdicah kao i proti zubobolji, gdje je odmah boljo, čim se samo izvana njom lice namaže, onda kad se tko gdje natuče il poreže. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčaji od Dra. *Egnistera,* što se mogu rabiti bez tudjo pomoći.

Bresciansk ostrižki staro i skušeno sredstvo proti svakovrstnoj kostobolji kao takodjer proti natuci.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željezom) prigotovljeno po ljučbarni i lekarniku K. Zanettiu u Trstu. Ovo je najbolje sredstvo proti slabini, kad se bolnik pridigne poslie težke bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka unča ima u sebi dva zrna jodo-željeza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Giglio) za gospoje od *Planchais-a,* porlažćena parižkog lučbara. Krieposti ove vode jest jedna od najosobitijih. Ona podaje puti takovu mekanost i nježnost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, to čini da izčezno sa lica kojekakve crvenilo i ostale grubote. Nijedna gospoja, koja je milu krasota i čistoća puti, nobi imala biti bez ove žiljeve vode, koja poraba postaje občenitom.

Oriž0v nepipljivi prah bielo i ružičasto boje za gospoje. Omot po 10 novčićah.

Bobice Redlingerove na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez ikakva ni duha, ni teka, čisti što brže i bez srake boli. Ovo se ulje nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po koje stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su sviežе i prave — Predmeti pručevine Ranarski strojevi — Podpasači — Pružive bjčve iliti čarape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

Svaki imaj oko na patvorenje. — Prodaje se na veliko u luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, svcobćeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Turku.

SKLADIŠTA: U Kopru kod Giovannini-a — Motovunu kod Matejčića — Spljetu kod Tocigl-a — Poreču k Igei —. Rovinju kod Angelini-a — Pulu kod Wassermann-a — Rieci kod Predan-a i Catti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Šibeniku kod Misture — Buzetu kod Farinoni-a — Tržiću (Monfalcone) kod Fumagalli-a — Ronchi kod Patuno — Cervignanu kod Larisuni-a i u svih prvih ljekarnah evropejskih. 10

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 10. U Trstu 16. Maja 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu, Razmerno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Onde se najde najmanje 8 seljakah to su voljni, da im list šaljemo sim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodjo na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se nepiše nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se

Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju plaćene poštarine. Vieсti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalazo mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suvše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogodo oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svojo *Listarnice*.

Naša valja!

U sedmom broju ovoga lista ljuto smo se potužili, kako se po Istri našemu jeziku neće vrata otvarati u sudove i druge oblasti.

Istom prilikom poufali smo se, da će Dr. Vitezić, naš poslanik, u Beču tu stvar obznaniti komu treba, da se od sada unapred nebude očito trlo zakone, na kojih se dižu temelji cesarstva i koji nam osiguruju život. Nismo se prevarili. Istina i pravda mora obladati prvo ili kasnije.

Dr. Vitezić, koji nigdje truda nepožali, da nam obrani što se može, razložio je cielu stvar na tanko Njegovoj Preuzvišenosti Ministru sudstva i polučio je što smo htjeli.

Apelacijoni sud u Trstu pisao je 30. Aprila o. g. na pazinski sud ovako:

Pres. Br. 992.

Cesarskomu-Kraljevskomu Kotarskomu Sudu u Pazinu.

Rešavajuć izvješće od 21. t. mj. br. 6620, radi odluke od 20. novembra 1877 br. 12332, kojom se je odbilo molbu Mihovila Pamića za prepis negibiva blaga na njegovo ime, zato što je ta pogodba bila pisana hrvatski *), te ga se je uputilo da donese vjere dostojan prevod te pogodbe na talijanskom jeziku, ove se opazke čine tomu c. kr. kotarskom sudu:

Po §. 89. zakona od 25. julija 1871 broj 95 državnoga zakonskog lista ima se vjere dostojan prevod dokumenta, na temelju kojega se upis traži, samo onda donesti, ako dokumenat nije pisan u jeziku, u kojem se sudu — gruntovnoj oblasti — smiju podnašati molbe. A po ministarskoj naredbi od 15. marča 1862 br. 865, priobćenoj okružnicom ovoga predsjedničtva dne 16. marča 1862 br. 244 *moraju sudovi primati* molbe pisane hrvatski, i te molbe treba rešiti ili u tom istom jezikom, ili u onom koj se za druge rešitbe rabi; od toga dolazi da se je Pamićeva molba imala rešiti i nepitati prevod priložene pogodbe. Neprotivi se tomu dvorska odluka od 22. decembra 1835 br. 109, spomenuta u izvješću, jer ta odluka govori samo o dokumentih koji nisu pisani u sudbenom jeziku ili u jednom zemaljskom jeziku; a tomu ovdje nije bilo tako. Netreba se bojati da će od takova postupka nastati neprilike obćenite, kako se govori u izvješću, jer budući se u gruntovne knjige upiše samo odluka u sudbenom jeziku, a dokumenat se sahrani u knjigu izpravah posebice, to će se knjiga svejedno pisati jednim jezikom. Cesar. kralj. kotarski sud će unapred paziti na spomenute zakonske ustanove, da zapreči pravedne pritužbe.

Trst 30. aprila 1878.

Kemperle s. r.

Iz ovoga sljedi nepobitno:

Prvo: Da je svaki u Istri vlastan pisati sudu hrvatski i da taj sud nesmije odbiti mu molbe, kamo li da bi dopustio rugati se čovjeku ili jeziku, kako čujemo od jedne strane.

Drugo: Da se kupnje i prodaje, oporuke, darovnice, ustupnice i svakovrstne pogodbe mogu pisati hrvatski, i sud mora prepis izvesti u gruntovnici na temelju tih pogodbah.

A iz ovoga obojega sljedi:

Da će mnogi, koji se dosad s našim jezikom rugao, stisnut s pleći i uzeti u ruke gramatiku, da bude koliko toliko razumio hrvatski.

Drugi put poći ćemo dalje, jer to još nije sve. Miho Pamiću budi zadovoljan, da su velika gospoda doznala, kako ti nisi šaren, već da ti je vedro hrvatsko čelo; mi smo zadovoljni, da zabadava nepišemo, a svi zahvalimo Dru. Viteziću, da zna držati vjeru, koju nam je obećao kad ga je pol Istre u Beč slalo da kaže naše jade i nevolje, te nam pomoć pita.

Gornja odluka glasi se talijanski ovako:

Nr. 992 Prs.

All' I. r. Giudizio distrettuale di Pisino.

In evasione del rapporto 21 corr. Nr. 6640, riflettente il decreto 20 Novembre 1877 Nr. 12332, con cui fu respinta l'istanza di Michele Pamich per trascrizione a suo nome di stabili, perchè il relativo contratto era esteso in lingua slava e fù rimesso a produrre una traduzione autentica dello stesso in lingua italiana, si osserva a codest' i. r. Giudizio distrettuale quanto segue:

Pel §. 89 della legge 25 Luglio 1871 Nr. 95 B. L. I. è da prodursi una traduzione autentica del documento, in base del quale si chiede una iscrizione, allora soltanto, se il documento non è redatto in una lingua, nella quale possono presentarsi istanze al giudizio tavolare. Pell'Ordinanza Ministeriale però del 15 Marzo 1862 Nr. 865, comunicata colla circolare di questa Presidenza del 16 Marzo 1862 Nr. 244, devono accettarsi dai Giudizii istanze redatte in lingua slava, che devono evadersi o in questa lingua o in quella usitata per le altre evasioni, dal chè segne, che l'istanza del Pamich doveva evadersi senza chiedere la traduzione dell'unitovi contratto. Non vi osta l'aulico decreto 22 Decembre 1835 Nr. 109 citato nel rapporto, perchè lo stesso contempla unicamente documenti non estesi nella lingua del foro o in una lingua del paese, il chè qui non era il caso. Non sono da temersi da questa pratica inconvenienti nell'interesse pubblico, come si espose nel rapporto, perchè seguendo l'inserizione nel libro fondiario soltanto del decreto nella lingua del foro, mentre il documento viene separatamente conservato, non soffre l'uniformità nella tenitura del libro. L'i. r. Giudizio distrettuale si terrà quindi presenti per l'avvenire le citate prescrizioni di legge per non dar adito a giuste lagnanze.

Trieste 30 Aprile 1878.

Kemperle m. p.

*) Op. mi smo proreli „lingua slava“ = hrvatski jezik, jer, kako znamo slovjenskih jezikah ima više, a onaj, što se po Istri govori, zovo se hrvatski.

DOPISI.

Iz Tinjanšćine *mjesseca Travnja.*

Ima već više vremena, da se pripravljam ljepoj „Našoj Slogi“ koju pisati i javiti, kako se stvari kod nas sbivaju. Prećilo mi dosele to činiti nešto poljsko djelo a nešto i gospodarstvo. A borme katkad treba da čovjek i svojoj jadnoj čeljadi pomože ovce vračati; a to se osobito kod nas sbiva, budući su nam pašišća tako tesna, da tesnija nemogu biti. Mi tinjanci ponajviše do sada dobivasmo stogod poslije vina za kakovo janje, skopca, za kakovu starku (staru ovcu) i govedo. Ali nuto krute žalosti! Pred više ljetah prodade ovdješnje poglavarstvo, komu bijaše glava baš tko i današnje doba, lepo i veliko obćinsko pašišće, naše tako zvane „deferencije“ i to za malu svotu. Ipak sreća da to kupiše razboriti i mili naši benevrekari, i to je jedino što nas tješi. Ali stvar neosta na tomu. — Malo poslije obćinsko glavarstvo zanemarivalo je plaćati davke cesarskoj kasi.... i

PODLISTAK.

RAZVOD ISTRIJANSKI

(Dalje, vidi broj 8.)

Sudac Kramar, i vas komun govoraše: moju nami i Žminci najprvo počinje naš termen na Valijoli, i tako gre koronu posredi zlamenjah ravno na Kašteler, i tu su jedne i druge strane zlamenja na kamiki visečena, od tu ravno po zlamenjah ravno na koronu pod creki svetoga Jakova, i tu na njega dan držimo na našu stran naš sanam; a Žminci na njihu stran, i oudi su zlamenja moju nami, znamenja postavljena od razvod, od naših starijih, od tu po starih zlamenjah i gromačah ravno na Lašti, i tu je jedan velik kamik zakopan, na kom su zlamenja jedne i druge strani, od tu po zlamenjah i gromačah ravno na rupu, i tu je jedno zlamenje visečeno, i tako ravno na ravancu pred kanton svete Marie, ondi su tri zlamenja, i tu se svršuju tri termeni od razvod i kunfini: dvegrajski, i žminski, i savičenski.

I tako gospodin knez, i gospodin markez, i vsa gospoda jednoj i drugoj strani oznaniše, kada su sami dobrovoljno imenovali termeni meju njimi, i razvodi od kunfini, i postavili, i tako da imaju obdržat. I tako naredišo. I, ka koli stran bi prek teh termeni imenovaneh pasli va dne, ali v noći, ona stran zapada peno komunu marku 1. soldini maleh 40. arbadigi marko 3. I, ka koli stran bi prestavili ali odstavili imenovane termeni, ona stran zapada pene marak 300: gospodinu knezu v Pazin 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak.

I pisaše listi jednoj i drugoj strani jezikom latinskim i hrvackim, a gospoda sobi sbranišе jezikom nemškem. I tako komun dvegrajski i žminjski bišе veseli, da se tako s mirom na teh razvodeh sjediniše, i tako stvoreno bi.

I gospodin knez, i gospodin markez, i vsa gospoda, i vsi ti komuni i deželani idoše v Kringu k večori, i sedošo na placi pod ledonju, i gospodin Filip Macić govoraše od strani gospode: župane s Kringi! pošljite ov list v Satlovreč, ovo piše gospodin markez, da pridu jutri rano na razvodi vas komun, i da prinesu pisma, i da pridu starci, ki znaju pravdu i razvodi meju vami, i dvegrajci; a vi sudac Kramar iz Dvejugradu, i vas komun prnesito vaša pisma, i da pridu starci, ki znaju pravdu i razvodi meju vami i Križanci i Satlovrečanci; a vi župane s Kringe, pripravite vaše pravice, i pisma, i starci, ki znaju pravdu i razvodi meju vami kako ste razumili.

I tu pride gospodin Albert, opat svetoga Petra od Silbe, Gospodin knez preda vsu tu gospodu darova gospodinu opatu drugi del desetini v Kringi od žita, od vina i janjac, tako, da ima bit pol gospodinu knezu, a pol gospodinu opatu, dajući tomu redovniku od Kringi vsaki 4 kvarteh jedne i druge strani, i listom svojim pod pečatom visućim potvrdi na *pripču* preda vsu tu gospodu. I tako stvoreno bi.

XII. I bivši v jutro poli maši, idoše vsa gospoda, i vsi ti komuni i deželani na Valijol, i tu čekahu sudnc i vas komun dvegrajski. I tu pride župan Petar, Prosiegov sin, i Anton, sin župana Lovreča, i Stina, i vas komun s Kringi. I gospodin Filip Macić govoraše od strane vse gospode komunu dvegrajskomu i križanskomu, da pokažu vsaka stran svoje pravice, i pisma, i starce, ki znaju pravdu i razvodi, meju njimi. I tako se meju sobu veliko pregovaraliu, i ta(ko) ondi sami meju sobu naredišе, da zberu komun dvegrajski 3 starci, ki znaju pravdu i razvodi, kako su slišali od stareh; a križanski komun 3 starci, ki znaju pravdu i razvodi meju njimi, i da poljaju, kako su slišali od starijeh. I tako vsoj gospodi bi ugodno, i tako naredišе, i velikimi zavezi i rotu meju sobu utvrdiše, da ote pri tom ostat, kuda termeni i razvodi stvore teh 6 starac. I tako vsaki njih križ v rukah noseći idoše naprid od posredo Valijola drago ravno koronu kužeć, i stara zlamenja i gromače, i tako ravno na mnel veliki kadi se govori Baba. Na 'nom behu tri stara zlamenja, i tu zakopaše jedan velik kamik, i v njem visokoše tri zlamenja, i tu se svršuju tri termeni od razvod, i kunfini: Satlovrečki, i dvegrajski, i križanski, i tu čekahu sudac Valent, i Karlan, i Žulijan, i Brnardo, i vas komun Satlovreča. I gospodin Filip Macić govoraše od strane vse gospode komunu Satlovreča: Suci, i vas komun! kako vam je včera pisano, pokažite vaše pravice i pisma, i starce, ki znaju pravdu i razvodi meju vami i Križanci, i Dvegrajci, i ako bi tu pravi termeni i razvodi od kunfini meju vami, ali ne?

I tako komun Satlevreča pokazaše list, ki bišе pisan na let božih 1130, v kom se udržaše, da su ondi, i da se svršuju tri termeni i razvodi od kunfini: Satlovrečki, dvegrajski, i križanski, i gospodin markez sam čteše ta list preda vsu gospodu, i tako vsa gospoda oznaniše jednoj i drugoj strani, da imaju pri tom ostat, kako je od stareh prišlo.

(Dalje drugi put).

narasli su miliari (tisuća) (stvar čudna ali istina). Tako bi bile išle na licit naše ljepe sjenokoše, veliko pašišće, koje nam naši pradjedovi brižljivo čuvaše i za baštinu ostaviše, pak da se tim velikim našim uporišćem koj tudjinac obogati; mi pako da jadne sirote ostanemo i bez kvarte pašišća te da trpimo neizgovorljivi kvar na blagu. I malo da se neizpuni ta nesreća ovog naroda. Za sreću našlo se je razbornih i srćanih Tinjanaeah, koji svojom srćanošću — da do mala nevide velike i ljepe sjenokoše u tudjih rukah, te potomci ih nebudu u hladnomu grobu proklinjali — prozboriše koju besjedu većnikom, te nije se moglo mučati, dok se nije ozbilno došlo, do najshodnijega načina, da se oslobodi tu našu imovinu.

Občinsko vjeće odluči, da se svaki pojedini kmet ima obvezati na sto forinti glavnice prama ovoj občini, predplativ 10 f. interesa (kamat) i 2 f. za troškove učiniti se imajuće za odlučenu razdielbu *sve* občinske imovine, razmierno razdieliti se imajuće med nas tinjanske kmete. Dakle obvezav se mi Tinjanci na imenovani dug i plativ zahtevanih dvanaest forinti postasmo mi svi ukupno posjednici svih občinskih dobarah.

Stoga nebi se bilo smilo ma išto od toga nikomu prodati. A komadići koji su bili izostali, bilo bi pravedno i dostojno, da se porazdiele medju one, koje je mršavija faša (kus) dopala. To se ipak nije učinilo, nego su se ti izostali naši komadići pod javnim licitom prodali. I kako se je čulo prije prodaje na placu publikati, onaj novac morao se je već izplatiti. I sasvim tim občinski kasir (blagajnik) još te neznade o tomu noveu ništa — a broji se vriednost ne stotinah nego nešto više.

Prodano je sve i to dosta koristno. Tesni su nam puti (dosta širok je malo koj) a borme i lokve neobiluju prostorom, a to svedoči najbolje „Sprahovica“ kojoj se ipak nemože narugati „Dolenjaća“ ni ježenjska lokva pa ni još koja druga. I tu ćemo morati osjetiti poteškoću za blago napajati.

Pašišća tesna, putevi tesni, lokve malene a zaostali komadići (naši), što kupismo, prodani. Stoga ja se ufam da mi neće občinsko glavarstvo, komu je glava g. Anton Šestan zamjeriti, ako ja sirota, tinjanski kmet, stavim ova pitanja puna poniznosti.

1. Zašto su se prodali zaostali naši komadići? i 2. Kamo su novci za te naše komadiće primljeni? — Čujem da se razgledaju stari računi, a o novih neima niti govora zašto to? Zar ćemo se starimi računi baviti, da novi nedodju nikada na red?.... Novi, novi računi neka dodju na red, a zatim će se moći razgledati i stari. U starih se radi o stotinah a u novih o hiljadah (čujte Tinjanci). Dakle na svetlo s novimi računi.

Tinjanska občina osim 5 tudjinskih obitelji ima sve hrvatske obitelji, pa stoga naravno pravo nam daje narodnu dakle ovdje hrvatsku školu. I to se ufamo postići od vlade, koja za našu veliku radost zapovedi staviti na ovdješnju žandarmarijsku hišu pod nemačkim napisom i rieči „C. k. žandarmarijska postaja“. Jest od vlade se mi nadamo hrvatskoj školi, kojom jedinom će se moći bistriti i razvijati um naše djece, dočim se tupe i gnjave tudjim nepoznatim jezikom, te tako na svoju škodu vrieme izgube. *)

Jest od vlade se to nadamo, koja djeli pravicu po zakonu a ovaj sadrži mnogo paragrafa, medju kojimi se nalazi i paragraf devetnaesti ustrojen u carevinskom vieću a potvrdjen od premilostivog našeg Cesara. Po ovomu paragrafu se ima u cielomu austrijskomu cesarstvu svako pleme odgojivati u svomu jeziku dakle i hrvatska djeca tinjanske občine imaju se hrvatski odgojivati, jer je to hrvatsko pleme. Zakon je zato da ga se vrši.

Od vlade se to nadamo a ne od glavara, koj u jednoj svojoj podobćini smatra sposobnim učitelja, koj neznade govoriti pučki, to jest hrvatski jezik.

Sada se nastoji nešto ponačiniti i poljepšati naš grad, To je ljepo i hvale vredno. Mi vanjski kmeti se neprotivimo da grad ima taraee, bankine, ljepa drveta za hlade, ferale (svetiljke). No pošto je to novae občinski, bilo bi pravo i hvale vredno, da se potrosi štogod i vanjskim kmetom u korist. Mogle bi se lokve prirediti, da nepijemo uvek smrdljivu vodu; — u povećih selih moglo bi se dati pomoći (podpore) za studence (sterne) zidati. Puteve bi se moglo ponačiniti. Nastojati da i podalja sela imadu veću korist od škole — siromašnijoj kmetskoj djeci moglo bi se nabaviti potrebne knjige zabadava, a bolje stojećim dati za pol vrednosti. To bi vrlo dobro došlo osobito ovo leto, kad idemo od kuma do botre da nam posude deset solada za sol a petnaest za ulje.

Upravo u tom pogledu je žalovati štono nekoja sela neimaju prežentanta (većnika) kao: „Brečevići, Milohanići, Bašići, Srbinjak i Ježenj“ jer neće imati zagovornika kod prežentance. No ufat se je, da će tko od onih sedam u našem gradu koju kadkada i nam u korist reći.

Medjutim bilo što bilo ovo občinsko glavarstvo pod glavarom g. Antonom Šestanom neće durati (trajati) nego samo nešto više od dvih godinah. A moglo bi se i prije birati drugo občinsko vieće. A to i zakon kadkada dopušta.... Onda ćemo opet čuti obećanja — no bit ćemo gluhi... pa ćemo ako Bog da i sreća junačka pokazati, da se dobrota, pravica i poštenje koje moraju biti u prežentantu, nadju u benevrekarskoj ili u bezjačkoj hiši, a nesamo pod veladom. Opozorujem pako svu prežentancu, neka nemuče u sjednicah, nego neka govore. Pravde nisu nikomu ugodne ni koristne. Jednu ima naša občina sa g. sadašnjim glavarom i to više godinah. Pazite, da nebude razloga i za druge.

Kako čujem sada je neki Tinjanac nakanio zidati hišu, da ovdje postavi butigu (dućan). Ovdje mi je napomenuti samo to, da ćemo se mi služiti, gdje bude najbolja peza (vaga) i mjera, gdje budu stvari za bolju cienu, k tomu gdje se bude štovao naš mili hrvatski jezik i naša svetinja narodnosti. Gdje nam se bude naš jezik i narodnost izmjehavalo i ružilo, onamo nećemo ulaziti, nego ćemo se radje služiti u Poreču i Pazinu, gdje ćemo i tako dobit bolju robu, a za manju cienu. Svaki pako trgovac će rado s nami hrvatski govoriti za svoju korist, dočim to nekoji tinjanski botegar protivno čini. Ako smo vidili i čuli, pa mučali, stoga se neka nemisli, da nismo razumjeli.

*) Varato se. Vlada negnjeto po sili hrvatska škola. Plitajte ju tvrdo, pak ćete ju dobiti.

Iz občine pazinske *dne 26. Aprila 1878.*

Koli me je razveselio onaj dopis iz Tinjanšćine u zadnjem broju „Naše Sloge“! Oh! kad bi imali posvuda po našoj miloj Istri takovih učiteljah i takovih školah, liepo li bismo napredovali, brzo li bi se probudio naš zanemareni narod! Ali na žalost se ne može onakvom pohvalom govoriti o svih naših školah, dapače više ih je ukora nego li pohvale vriednih, osobito okol Pazina. Da nespominjem drugih, evo vam škola Lindarska. Odkad je tamo škola na novo preustrojena ima već punih šest godinah. U to vrieme moglo se nešto učiniti, nu kako kažu sami Lindarci i oni, koji su tu školu pohodili, dosta je slaba. Nitko nije s njom zadovoljan, ni ono malo Talijanah, što ih ima gori. U toj školi se ne može govoriti o napredku i to je dosti. Izmedju drugih uzrokah, jest tomu kriv i naučni jezik. Djecu se muči samo nerazumljivimi taljanskimi knjigami, a možda izmedju stotine djece sposobne za školu, jedva ćeš naći dvie ili tri, koji razume talijanski. I uz dobru volju učiteljevu, težko bi bilo napredovati, a uz slabu, kako? Spoznali su to i sami Lindarci pak su bili pred nazad dvie godine upravili molbenicu na c. k. pokrajinsko školsko vieće u Trst, da bude ondje naučni jezik hrvatski, ali neznam da li su im ikad na to što odgovorili. To pak znam, da stvar nije išla na bolje. Ima i drugih uzrokah zašto nenapreduje već imenovana škola, ali volim o tom mučati, premda sam dobro obaviešćen. Nu to stoji, da ta škola malo vriedi, a ipak od velike je potrebe, da ono bude jedna izmedju najboljih. Pogledajte si Lindar. U njem ima samo u gradu do 60 djece sposobne za školu. Od Pazina nije odaljen ¾ ure, tako da mogu Lindarska djeca, kad jednom svrše u rodnom si mjestu pučke škole, nastaviti nauke na pazinskoj gimnaziji i to bez velika troška, jer može jutrom u Pazin a večerom kući. A kad bi se popravio stari put na kratko za Pazin, koliko bi to bilo laglje! Odkad je dosadašnji učitelj učiteljivao tamo, upisalo se kakvih 7—8 djece u gimnaziju pazinsku a bilo bi jamačno i više, da je bilo dobre volje u učitelja. Sad je pošao za mastnijom plaćom (Bog mu ju blagoslovi!) i ostavio Lindar. Tim je ondje izpražnjena učiteljska služba. Da li će tko biti poslan odmah sada tamo, a da zauzme to mjesto izpražnjeno, neznam, ali svakako treba, kad se bude imala podieliti budućemu učitelju stalna služba, gledati, koga se prima. Kažu nekoji, da je bolje neimati škole, nego imati zlu, zato dužnost jest pokrajinskomu kotarskomu školskomu Vieću i Lindarskomu podžupanu nastojati, da nebude ondje od zla gorje (slabije). Vam dakle, kojim je to u rukah, paziti je na sposobnosti budućega učitelja, na njegovu ljubav za školu; Vaša je dužnost gledati, da ova škola, ako želite imati dobra učitelja, bude ne kao dosad od III. reda, nego od II. a da može učitelj svojom plaćicom pošteno živiti; Vaša je dužnost zadovoljiti pravedne želje Lindarskih stanovnikah, te im dati učitelja, koji zna hrvatski, a da on razumi djecu i djeca njega; Vaša je dužnost skrbiti, da se već jednom sagradi pristojna kuća za školu, koja bi zajedno služila i učitelju za kuću, budući da sadanja neodgovara svojoj svrhi ni s obzira zdravstvenoga ni pedagogičkoga.

Radi toga još, što mogu Lindarska djeca bez velika troška polaziti njemačku gimnaziju u Pazinu, dobro bi bilo, da znade budući učitelj i njemački, a da može sposobnije djake, koji misle nastaviti nauke uputiti u njemački, dok je u Pazinu gimnazija njemačka.

Ta škola Lindarska mogla bi dati jedno ljeto uz drugo dva do tri djaka pazinskoj gimnaziji. Tako bi mogao Lindar imati vremenom više razumnih ljudi, koji bi koristili nesamo Lindaru, nego i cieloj domovini. Što se tiče večernje škole po zimi i nedjeljne, nadam se, u koliko ja poznajem Lindar i Lindarske mladiće, da nebi zaostali za Tinjanskimi. Sve to odvisi od srećna izbora budućeg učitelja. S toga još jednom velim: pozor! dok je vrieme!

U Mošćenicah *dne 5. Maja.*

Mojim dopisom u vašem cienjenom listu, br. 8. poticao sam ovaj narod na buduće občinske izbore, koji će biti, kako čujem, okolo zadnjih danah o. mj. u Lovranu. Poradi toga želim još nekoje crte onomu dodati. — Ali, mili Bože, narod ovdje još posve spava! jer neima čovjeka, koji bi mu oči otvorio. Pa i ja se bojim, da moje rieči će zrakom prozujiti i slaba ploda donositi, jer vidim, da se narod ovdje pripravlja na izbore, kao da mu je ići na vješala.

U toj priložnosti, nemogu drugo, nego zaviknuti: Pozor braćo, pozor svi, koji pod lovransku podestariju spadate! U vrieme izborah stoji u vaših rukah vaša sreća i vaša nesreća, pa kakove zastupnike izberete, onakove ćete morat i uživati ciele tri godine, budu oni zli il dobri. Pazite dakle, da izberete pametne i poštene ljude, kako sam jur spomenuo u 8. br. ovoga cienjenoga lista, i u istomu dopisu sam rekao odkad smo pod Lovran pali, da nam občinske stvari idu naopako. — Ovom prigodom još onomu dodajem i ovo: „Sve što je proti zakonu, mora izaći na svjetlo, pa bio krivac tko mu drago!“ Naši zastupnici ili rapresentanti riedki su, koji gledaju što je puku dobro i koristno, nego jedino ono, što je njim milo i drago. I radi toga treba, da ovaj put dojdu drugi ljudi u občinsko zastupstvo, koji će znati svim našim potrebam doskočiti. Što da bolje rečem? Oj žalosti! mnogo ih ima izmedju nas, koji, kad se bira novo zastupstvo u komunu, il deputati za sabor ili dietu, onda se izpričavaju govoreć: „Neka izberu kega vraga im drago; svaka usta jedu, ki god ostane zastupnikom, neće bit bolji od prveh, zato negrem nikamo vremena gubit!“ A kada nam se poviše adicionali, plaćilo za komunšćinu, onda se tuže na ovo i ono, proklinju zakone, psuju na rapresentante; ali ti takovi, neka ne krive ni Petra ni Pavla, nego sebe istih, — sve te tuge i trpljenja padaju njim istim na obraz. Ali da toga unaprvo nebude, što nam je činiti? Skupimo se svi skupa i pogovorimo se muški, pa izberimo med sobom nekoliko pametnih voditeljah, koji će u svemu pravo postupati, pa na dan izbora da nitko neostane kod kuće jedne iste, nego da svi složno nje glasujmo. Poslovica veli: „Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ Složno dakle!

Nepustimo se više prevariti od onoga, komu je želja, ne samo nam zapovjedati, ma i trbušinu i džep našom mukom napunjivati. Složno, svi za jednoga, a jedan za sve, pa pokažimo, da smo razborni i pametni ljudi; ako tako učinimo potomci će nam iz zahvalnosti spominjati naše pošteno ime, i na grobovih nam lovorove vjence viti.

Na noge dakle, braćo, ne trpite više tog nereda; ako se sami za se ne brinete, drugi se za vas brinuti neće.

Za danas dosta, drugi put, častni gospodine uredniče, hoću vam štogod više pisati, jer danas nemogu više produljiti, jer je za poštu zadnji čas, a sutra neću imat vremena, i molim vas, da mi mane (falinge) ispravite, jer je pisano u hitnji.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. svibnja 1878.

Ovaj put najvažnija viest iz Beča bila bi svakako ta, da će se sporazumak glede nagodbe med Austrijom i Ugarskom već kada tada najbrže postići, te se tim Niemcem i Magjarom narodni kod nas zakup na drugih deset godinah stalno osigurati. Neka se tomu veseli tko hoće, mi se lje nećemo, ne kao da neljubimo mira, nego jer ljubimo kao što smo dužni i same sebe, to jest, svoj narod i svoj narodni obstanak i napredak, čega u dualizmu nikad nedoživismo.

Kako smo opazili, naša se politika, najbrže radi tih naših načelah, vidi kojekomu tamna i neshodna, ali ona mora biti ipak jasna razborita za svakoga, koji hoće, da svi narodi, s ove i s one strane Litave, uživaju jednaka prava, kao što

imaju svi i jednake dužnosti. A mi borme nismo krivi, što se to kod nas nemože postići, nego na strogo federalističkom temelju. Gdje više narodah živi, a neće jedno drugomu da služe, tu neima druge pomoći. Zato naša politika, kao što nije njemačko-austrijska, ni magjarsko-ugarsko, nije dosljedno ni slavensko-austrijska, nego jedino zajedničko-jednakopravna. Na tom temelju naš ideal jest, vidjeti Hrvatsku pod sjajnom vladajućom kućom prikupljenu u jedno političko tielo sa slovenskimi i hrvatskimi pokrajinami, koje se nalaze što ovdje što ondje, pa i u samoj Turskoj, te zauzimati u saveznoj državi ono važno mjesto, koje bi ju onda moglo i moralo iti. Istra, prikupljena tako zdravo osnovanù i jakù tielu, mogla bi lahko odoljeti nekojim agitacijam, koje sad žalibože pasivno podnašati mora. Ako se tko u Istri neslaže s ovim našim programom, neka nam neuzkrati poslati svojih nazorah, koje ćemo mi svojski uvažiti, jer neželimo drugo, nego da naš list bude živi odziv javnog istarskog mnienja.

Poslje ove zastranke javljamo, da će se što skorije sastati delegacije, da nadovežu svoj onomadne prekinut rad. Onim 60 miliunom, što su bile delegacije dozvolile Andrássy-u, kao da je došlo vrieme, da se troše. Čuje se bo, da naša država baca vojsku u Transilvaniji na rumunjsku, a u Dalmaciji na crnogorsku medju. Čemu i za što, to nije jasno. Bosanskim je bjeguncem kod nas obustavljena podpora, a Turska umoljena, neka im zajamči na povratku život i imetak. Ali ona kao da toga nemože, pa se i opet govori o provali naše vojske u Bosnu i Hercegovinu, da tamo nebude od zla i gore.

Što se tiče Ruske i Engleske, one se nisu još ni danas sporazumile, nego se jednako rebre i na rat spremaju. Sad je grof Šuvalov, ruski poslanik na engleskom dvoru, što poskuša, nebi li zasno jaz, što se provalio med jednom i drugom državom. Za to je proslih danah i putovao iz Londona u Petrograd. Ali tragovi njegove se politike odviše kriju, nego da bi moguće što o njoj reći. Englezi su u Bugarskoj i Macedoniji podmitili raztepene turske vojnike i druge turske stanovnike, te sad hajduče od sela do sela, a i u povećih četah navaljuju poput ustašah i na samu rusku tamo vojsku. Čuje se, da su i Grci pristali uzanje, ni radi čega, nego da se osvete Rusiji, što im je Bugare iz noktiuh iztrgla, jer su i oni rada Slavene gnjaviti. Odkad Englezi i Rusi rogobore jedno na drugo, Turci su se u Carigradu bili odali nekakvim ludim nadam, te su docnili izručiti Rusom ugovorene tvrdjave. Nego je general Tottleben, vrhovni sad tamo zapovjednik mjesto velikog kneza Nikole, zapretio onomadne Sultanu, ako mu u tolike i tolike dane nerazpremi te i te po ugovoru tvrdjave, da će mu bombardovati i osvojiti i sam Carigrad.

U Berlinu se proslih danah dogodio strašan zločin. Nekak je mladjuh pucao iz revolvera na cara Vilima, kad se po podne vozio sa kćerju u šetnju. Vele, da taj nesretnik spada u socialističku il komunističku zavjeru, koja na to ide, da na razvalinah sadašnjega u svietu reda i poredka uvede nekak novi red, bez obitelji i osobnog vlastničtva, Car Vilim je utekao pogibeli, zločinac pako pao u pravosudne šake.

Što imaš raditi svakoga mjeseca

u vinogradu, u vrtu i u voćnjaku.

MJESECA SVIBNJA.

Za vinogradara. — Dovrši sve silnije poslove od prošlog mjesaca zaostavše.

Sada se ključci iz jamah vade, razvezivaju i u loznik na redove presadjivaju.

Takodjer se ovog mjeseca preduzimlje plietba jalovih mladicah. — Na mladicah, imaju se vršci do 2 lista iznad zadnjeg grozda odtrgavati, da utaman trsu hranu ne oduzimlju. —

Dogadja se višeput, da plemeniti stari čokot (trs, panj) zahviri ili slabo tjera, tada uzmi kravjega svježeg lajna i nešto mokraće ili gnojnice, k ovome pridaj 7—8 litara govedje krvi, sve to skupa zazredi u 42—56 litara vode, dobro razmuti i nekoliko danah pusti, da stoji. Zatim se načini nad trsom jamica, pa se u istu ulije nekoliko litara te smiese; sutradan, pako zagrni jamu i poravnaj. Pokušaj, molim te, pa ćeš vidjeti, da pravo imam, što rekoh.

Ako ti ovoga mjeseca trsje pozebe od mraza, onda treba odmah na novo obrezati.

Za voćara. — Rast *mladih* voćakah treba višeput pregledati, da se osvjedočiš, je li se ili nije cipp (kalem) primio; ako nije, tada sa grančicami, koje su u jeseni spravljene bile, kalami još pod korn. Ako u rastilu jur cieplјeno voće tjera iz svojih izdanakah mladice, takove treba odmah obrezati, a ranu prouzročenu od odreza na mladoj biljki namaži sa vrtljarskim mazilom.*) — Zavezi na cieplјenih voćkah imadu se ponešto popustiti i odmotati, da ne zasiecaju u drvo. Preporučam ti osobito ondje, gdje je pitoma mladica naglo potjerala priveži ju uz kolac, da ju vjetar ne slomi; trgaj i reži potiske ilitl divlje mladice sa voćakah. Ako je ovoga mjeseca nastala suša, tada zalievaj posadjena drva — riečju cielo rastilo; mladi nasad i mlado pitomice od korova čisti i okopaj motičicom pazeć, da mlade biljke no raniš.

Ako ti koja grana na voćki hvirl t. j. slabo napreduje, tada joj plod odkidaj — ako samo ima — pa ćeš odmah vidjeti, da će ti takova voćka bolje napredovati; suprot, no ima li ploda, odsjeci ju bez ikakva milosrdja.

Šljive, trešnje i drugo pećkovite voćke pitomi na oko. Uništuj gusenice i hrušto. Evo ti jedno sredstvo proti gusenicam, koje nam preporuča neki Francezki vrtljar. Evo ga: Uzmi — veli — u jednu taviću žeravice, pa baci na nju (u apsobni praška) smole i nešto sumpora. Sad će se dignuti dim, kojeg pod obe grane pusti, gdje ima množ gusenicah. Od ovoga će dima voći dio gusenicah popadat na tlo, a što ih ostane na grani, to su sve mrtve.

Ovo sredstvo upotrebi osobito onda, kad je vrieme tiho, jer se onda neće dim razpršiti na sve strane stabla, već će ići na dotičnu granu, na kojoj množ gusenicah plazi ili sjedi.

Ja upotrebujem — veli isti vrtljar — ovo sredstvo kroz više godinah, i vazda najboljim uspjehom. Takodjer ti i ja brate mogu sa svojim vlastitim izkustvom ovo što napomenuh preporučiti.

Za vrtlara. — Prije svega ti brate preporučujem, da sve one poslove, koje si imao u mjesecu prošastom obaviti, da ih bar sad ne odgadjaš već da ih odmah izvršiš.

Posadjene jur lieho (gredice) sa svakovrstnim povrtljem treba ih što srdačnije plieti, okapat i za vrieme suše zalievat, jer će ti tako siguran i dobar plod podati. Sredinom ovoga mjeseca valja ono povrtlje, koj je gusto poniklo razrieditl, za da ostavljeno bolje raste; ovo pako što rekoh treba vazda izvršavati po vlažnom vremenu t. j. kad je zemlja mokra. Presadjuj biljke svakovrstnog povrtlja, kao što *kelj, korabu* i *rani kupus;* sij *salatu* i *rotkvicu.* Sadi razne vrsti *pasulja (graha), boba*, zatim *ugorke (krastavce, kukumare).*

Upozorujem te i na ovo, naime, da priesad, koj je mjeseca travnja presadjen, a primio se, treba poslije kiše motičicom okopat, za da uzmogne zrak itd. lakši pristup zadobit; suprot ne imali kiše, tada večerom isti dobro zalievaj, dočim jutrom odmah okopaj.

A sad ti evo ovdje opet daljni uzgoj vrtljarskog povrtlja odpošiljam.

VI. Kelj. — Isti zahtieva *dobro, gnojnu* i uz to sasvim *dobru obdjelanu zemlju.* Sijanje i sadjenje obavlja se kao i kod kupusa. Ovo što napomenuh o kelju isto vredi i za korabu.

VII. Mjesečna rotkvica. — Ljubi pjeskovito i vlažno zemljište. Sije se rukom tako riedko da biljka od biljke ima na 5 c. m. odaljeno bit. Ona se sije svakoga mjeseca. Je li suša, onda se samo po sebi razumieva, da se češće zalieva; budući u suhoj zemlji postane odveć ljuta i drvenasta, bez ikakva ukusa.

VIII. Kupus. — Kupus zahtieva dobro preorano i gnojno zemljište. Kad je priesad dovoljno narasao, tada ga na dobro obdjelanoj gredici sadi u redove tako, da ti bude struk od struka 63 c. m. jedan od drugoga daleko; nu i kupus uz uže saditi valja.

Da ti se priesad brže i sigurnije primi, zalievaj ga vodom; ako ju pako ne imaš, onda sadi odmah poslije kiše. Ovako sadjen kupus, dat će ti liepe glave, pošto će bolje suši odoljeti — a to je glavni uzrok, što se nam Hrvatom kupus slabo plaća.

A sad čim se je primio, zatim kiša pala, onda ga okopaj — rječju kupus se ima u obće što češće okapat, ali *ne* za vrieme velike suše.

Kasniji kupus, koji će se zimi kisolit, sijo se na lieho (gredice) početkom ovog mjeseca, a poslije, kako je za razsadjivanje prispio, sadi se. Ovaj se pako kupus sadi na daleko struk od struka na 95 c. m. Daljni je naime uzgoj isti, kao i kod ranog kupusa.

Posluži li mi gospod Bog zdravljem, sklon sam ti za koje vrieme obširnije u kupusu prozboriti.

N. Vežić.

*) Uzmi 45 dekagrama i 5 grama *proste smole* 14 dekagrama *crnovice (šeste),* raztopi oboje skupa polagano miešajuć na vatri (ne prosiroj), pa dobiješ tekuću drvomaz, koj se čuva u maloj posudi od lima ili u staklenki. Ovaj vrlo jednostavni i jeftini drvomaz služi mi više godinah po ljeti i po zimi najboljim uspjehom, to ga mogu i ja svim napredniim voćarom preporučiti.

O BOLESTI PŠENICE.

Završujuć svoj člančić „O uzgoju pšenice" u broju 21. god. 1877 i broju 8. god. 1878 „Naše Sloge" rekoh ti pri koncu, da ću drugom prigodom o bolesti pšenice uzpisat; a obećanu rieč tim radostnije izvršavam, što se uhvam, da će u dobro vrieme ovaj naputak doći.

Poznato je žalibože svakom poljodjelcu, koliko od nametnicah, osobito od snieti, trpe naši usjovi, a naročito pšenica, koja gubi vrlo mnogo na svojoj vriednoći i cieni. Dakle pšenica trpi većim dielom od *snieti,* zatim od *glavičavosti,* daljo od *medljike* i napokon od *pikca.*

A sad ću ti u kratko opisati rečene bolesti i sredstva proti istim.

I. Sniet.

Sniet nije ništa drugo nego kup nebrojenih gljivicah, koje su se u klasu razrasle i napokon se u crno sjemenje (trusje) pretvorile. Rečene glivice sisaju sok iz bilinah, hraneći se njime, te su povodom kršljivosti i uginuća njihova il barem nesavršenoga i manjkavoga zametka zrnja.

Sjeme se od ovih glivicah voćim dielom nalazi u onoj brazdici na zrnu, koj je blizu klice; pa zato treba pšenicu, ako se dvoji, da je snietnjiva, dobro izprati, da se ono sjeme sa zrna odstrani.

Svaki je poljodjelac za cielo opazio, da snietljivo zrno mnogo ranije procvate, nu kasnije se oplodnje, pa zato i boluje.

Od snietljivog brašna kruh pomodri i nije zdrav, zato snietljivo zrno trgovci rado nekupuju; a ako ga i kupe, tada ga i manje plaćaju, jer odbija troškove, što bi od snietljive pšenice dobili, — pa ete, dragom mom poljodjelcu, veliko šteto, koji takovu pšenicu prodaje. O postauku ovih gljivicah mnogi *praktični* i *umni gospodari* svakovrstnu dokazuju. Prvi dokazuju, da je uzrok ovoj bolesti: kada izza vrlo suhog lipnja, nastane topao i kišovit srpanj.

Zatim vele, da je ovoj bolesti povod *slabo, kršljavo* i *nezdravo sjeme,* daljo *kasno sijanje* i napokon *gnojenje svježim (friškim) gnojem* itd. —

Dočim umni gospodari u. p. glasoviti gospodari i pisači *Unger, Horsky* itd. vele, da je uzrok snieti odviše *živahno djelovanje životne snage* i odtud proizticuća nejednakost toga djelovanja, nadalje *pomanjkanje svietla, nagla promjena zračne topline, dugotrajna suša, pregusta i zakašnjena sjetva, nesavršeno sjeme i močvarna polja.* —

Proti ovoj bolesti ima vrlo mnogo sredstvah, te su takodjer učinjeni svakovrstni pokusi, da se ona preprieči; pa zato ti ovo neke odpošiljam preko mile i zaslužno „N. Sloge". Istih sam se i sâm držao i uvjek sa dobrim uspjehom.

1. Ako ti zemljište pati od podvodnje, onda istu čim prije osuši i to sa odtvorenim ilitl zatvorenim jarci; jer na ovakovo zemljište vrlo rado sniet napada.

2. Ne gnoji zemljište, na kojem želiš posijati pšenicu, sa sviezim (friškim) gnojem; jer sniet napada i ovakova zemljišta.

3. Sij posve *zrelo, zdravo* i *teško zrno pšenično.*

Ovo nam zlatno pravilo poručuju umni gospodari iz Francezke. Zato ga i ja vam, mili moji hrvatski poljodjelci, preporučam, pošto sam i sâm višegodišnjim izkustvom izkusio, da pravo imaju.

Zato čujmo, kako nam neki Francezki gospodar priča o napomenutom zlatnom pravilu. On veli: „Ja pustim ne samo dozrieti svoju pšenicu podpuno na polju, već sipljem izmlaćeno sjeme u vodu, da mi izplove slaba i za razplod novaljana zrna na površinu. Dočim sam posijao zdravu jedrenu pšenicu, tada me zamoli susjed, da mu poklonim izplavljeni tušak, te ga i on posije istoga dana. Dojduće godine raste jedan i drugi usjev dosta dobro, nu poslije cvatnje zavlada u hrdjavoj pšenici od tuška strašnja snjet, a pšenica od zdravoga težkog sjemena ostade sasvim zdrava, klasi su joj debeli i težki!"

Iz ovoga ćeš, brate, razumieti, da je *izbor zdravoga sjemenja prvi uvjet za zdravu biljku* i najbolji liek od nesretne snjetine. A voda, hvala Bogu, nije skupa, da je natočimo u badanj, te operemo i razlučimo u njoj težko jedreno sjeme od lakšeg i za razplod nevaljanog.

4. Opet neki gospodari iz Njemačke preporučuju ovu smjes: Uzmi *56 dekagramah obične kuhinjske soli, 28 dekagramah pepelike (potaše)* i *28 dekagramah zelene galice* (FeO, SO_3, koja se u ljekarni dobije), te sve raztopiti u toliko vode, da se raztopinom sjeme dobro nakvasiti može.

5. Češki pako gospodar *Eiselt* preporuča proti snieti t. z. *plavetnjak (Kupfervitriol).* On kupuje na svaki 61 litru i 56 c. l. 10 Dg. i 5 g. toga plavetnjaka, otopi ga dan prije sjetve u toplej vodi i dobije ovoj otopini toliko vode, da se sva zrna kako treba nakvase. Poslije ovoga metne pšenicu u kakav badanj, škropi ju ovom vodom i miešа, da se svako zrno napije te otopine. Pošto ju je 5 do 6 putih dobro promiešao, ostavlja ju na miru 20 do 24 sata, pa ju onda siju.

Takodjer sam i ja ovo sredstvo jur više puti pokušno i uvjek dobrim uspjehom; pa zato ga i vam, dragi moji poljodjelci, što toplije preporučam. Isti se može kupiti u svakoj pravoj i poštenoj ljekarni.

6. Takodjer je dobar liek od pšenične snieti i *vapno,* naime, ako se istim škropi sjeme, dakako prije sjetve. *Dederte, prijatelji, i ovo sredstvo upotrebite, da spasite svoju ljetinu!*

7. Gledaj, da posiješ pšenicu *što ranije;* jer ranije posijana pšenica ne trpi toliko od snieti, koliko kasnija.

Napokon evo vam još jedno sredstvo proti snietljivosti; isto nam preporuča neki glasoviti gospodar. On veli i preporuča: „Uzeo sam jedan plitki badanj, usuo u isti pšenicu i u ovu toliko vode nalio (ulio), da je voda pšenicu nekoliko palacah preplavila.

Sad sam ¼ sata miešao pšenicu i ovo miešanje opetovao sam kroz dva sata, nu poslije toga sam ovu vodu malo ne sasvim crnu odlio. Zatim sam opet nalio čiste vode i opet pšenicu miešao i prao, a pošto sam treći put vodu promenio, onda sam nalio i četvrtu vodu na pšenicu, u koju sam na svaki 66 litarah i 50 c. l. pšenice 28 Dg. *zelene galice* (FeO, SO_3) pridodao, i budući sam kroz 6 satih pšenicu u ovoj galičnoj vodi miešao, tada sam i tu vodu odlio. Ovako pripravljenu pšenicu dao sam izvaditi iz badnja, i metnuo sušiti, *gdje sunčani traci ne dopiru i gdje dostatno promaje ima.* Ista se ima što češće *lopatom promiešati,* da se uzmogne što prije osušiti. Sutra dan idjem odmah posijati, jer se je u toliko osušila, da ju mogu sijati."

Ovo je tako jednostavno sredstvo, da ga može najsiromašniji poljodjelac smoći.

Ova ti sredstva proti snietljivosti *srdačno preporučam na praktično izvršavanje.*

II. Glavničavost.

Žalibože naši hrvatski poljodjelci još ne znadu razlučiti *sniet od glavičavosti.* Ja sam prilično kazao poljodjelcu što je *sniet,* naime, neki prašak, koj je sastavljen iz nebrojenih glivicah itd., suprot *glavničavost* jeste tvrdo, čvrsto, lomasto, valjasto i ponešto uglasto tielo, koje po prilici ima oblik tvrdoga roga, te je izvutra navadno biel ili siv, a izvana crno-ljubičast.

Glavničavost je po svom izvanjskom vidu sasvim slična pšeničnom zrnu, nu mnogo je duža i to riedko kada nadilazi 3 c. m., zatim je menje ili više izvijena; ima tri brazdice, od kojih je ona glavna najdublja. —

Ova bolest obično napada pšenicu, *osobito raž* i *kadkad kukurnzu.* Proti ovoj bolesti sredstva su ona ista, koja sam napomenuo proti snietljivosti.

Još mi je i to spomenuti, da je glavičavost u sviežem stanju koli za čovjeka, toli i za našu domaću stoku vrlo otrovna, zato ju valja od pšenice odmah odlučiti, jer truje brašno, pa se može najveća nesreća dogoditi.

Sa glavičavosti *otrovano govedče u najvećim mukam crkava,* jer malo po malo cielo se tielo zapali i trune; ova zapala biva ozgor s nosa, pa tija do papakah noguh itd.

Nasuprot podaješ li bredjim kravam hranu takovu, gdje je mnogo glavičavosti, onda takova krava pobaci. *Zato, brate, pozor na glavičavost.*

III. Medljika.

Medljika nije ništa drugo, nego *medljiva, ljepljiva, smrdljiva tvar*, koja neprestano iz lišća pišti, to zatvarajući lišću šupljice, prieči daljno razvijanje i lišća i vlaća. Koj je uzrok ovoj bolesti, još se sigurno ne zna. Jedni vele, da medljika iz zraka pada u spodobi medljane rose, budući se medljika nalazi više puti i na kamenu, staklu i na čistoj daski itd. Dočim drugi vele, da medljika postane od cvietnog praška, kad isti na rosu padne; suprot opet so veli, da je uzrok medljici *ušenci*, koji lišće piću te mu s upiknutih mjestih sok izpiju; i napokon neki drže da bolest postaje ondje, gdje se vriome mienja, naime, kad *poslije liepog i toplog dana, noć nastane vrlo hladna* — a to je vrieme mjesec *lipanj* i *srpanj*. Proti medljici ne imamo žalibože sigurnih sredstvah. Ako bi ipak naše usjeve (n. p. raž, pšenicu itd.) od iste spasili, to nam za nuždu mogu sliedeća pravila služiti, naime *duboko oranje*, zatim *rana sjetva*, dalje *zriela gnojitba* i napokon *zdravo sjeme*.

IV. Pikac.

Takodjer i pikac nije ništa drugo, već neki prašak, koji je sastavljen iz sićušnih gljivicah tako zvane *truske*. Ovo trusko (glivico) so vrlo lahko odlučuju i pošto su skoro nikakve težine, razprostrane se najmanjim vietrićem na sve strane.

Uzrok je ovim gljivicam takodjer nagla promena vremena t. j. kada izza veliko kiše il magle sliedi sunčana žega.

Pikac se ponajviše pokaziva na slami, na lišću i na klasu u podobi sitnih mrkih pjegicah. Sredstvo proti ovoj bolesti jedino je to, ako se žitak rano posije.

***

Završit mi je ovaj člančić sa molbom, da prihvatiš ovo mojih nekoliko rieči o bolesti pšenice, tim više, što potiče iz izkustva i iz srdca hrvatskog, te dao Bog, da ti blagoslovi tvoje trude, a hoće, tada so spomeni mene, da te naime srdnčno i bratinski ljubim.

Drniš mjeseca ožujka 1878.

N. Vežić

Nadzornik gosp. i šumarstva občinskog.

Različite viesti.

Prvi izkaz darovah za biskupijski konvikt. Presvj. Biskup J. Dobrila: za gradnju konvikta 10,000 f., a za podpore 30,000 for. austr. papirne rente. Zapis gospodje grofice M. L. for. 1,000 srebrne rente. Zapis gospodje M. M. f. 300. Gospodja N. N. 15,000 for. (Za ove dvie zadnje svote kupilo se je for. 23,200 austr. papirne rente). Gospojica Sofija pl. Vassal iz Odese franakah 1,000 u zlatu. Neimenovani u Kranjskoj državnu obveznicu lutrijskoga zajma for. 100. Neki svećenik u Trstu for. 500 srebrne rente. Vitez F. Ks. M. for. 100 papirne rente.

Drugi izkaz. Gospodja grofica Dolmestri franakah 1,400 u zlatu. N. N. f. 200 srebr. rente. Gospodja N. N. f. 100. N. N. f. 25. Dinko Skarpa for. 100 u srebru. Pop Anton Paulović u Labinju f. 200. Poštovana Uprava austr. ugar. Lloyda for. 1,000 papirne rente. Gospodin Iv. Kov. for. 100, Ljudevit vitez Gutmannsthal-Benvenuti f. 200 u obveznicah zemljišne vjeresije. Iv. Krs. vitez Scrinzi di Montecroce for. 300 srbr. rente. Jakov vitez Miniussi f. 1,000 papirne rente. Za istu svrhu platiše u kasu bogoljubnog družtva „Svete Obitelji“: različiti članovi f. 479.60, m. č. g. Petar Svetlin for. 100. N. N. f. 5. gg. Bello i Pastori f. 5. N. N. f. 10. g. G. A. Cov. f. 100.

U Drnišu u Dalmaciji sastavilo se dobrovoljačko kazalištno družtvo, što je već i dalo nekoje predstave vrlo dobrim uspjehom. Drago nam je, što je tomu Družtvu predsjednikom naš vrli dopisnik, gosp. Nikola Vežić. Ovom prigodom izjavljamo želju, da se takva družtva usnuju u svih povećih mjestih naše domovine, što bi neizmierno pomoglo našemu razvitku.

Dr. Grosić občinski liečnik u Kastvu, koga je puk vrlo obljubio, čujemo da julija mjeseca pušta službu, te ide da se usavrši u kirurgiji na bečkih školah.

Kačka ujela. Pišu nam iz Drage kod Rieke, da je neki tamošnji kmet, imenom Glavan, u svojem vrtu stao da odvali nekak kamen, pa kako je pod njega postavio ruku, očuti da ga je nešto badnulo. Pogledav bolje pod kamen, opazi veliku kačku, koju odmah i ubije, ništa zla nemisleć o sebi. Al malo zatim, ocrveni i otečo mu grdo ruka i trpljaše strašno, pa kako se nije htio ničim pomoći, a nije bilo blizu ni liečnika, nakon nekoliko satih gorkih mukah izdahno dušu!

„Primorac“ list za politiku i narodno gospodarstvo, što se je štampao u Kraljevici, neštampa se više. Ufamo se, da će braća u Kraljevini gdjegod blizu Rieke drugi list zasnovati na obranu hrvatstva.

Parižka izložba otvorila se je velikim slavjem. Sviet da se osobito čudi talijanskoj finoj kljesarij. Neki kip je već prodan za silu božju novacah. Francezi skaču od veselja, jer i oni imaju dičnih stvari, a drugi narodi da se nisu dosta pripravili, kako bi se dostojno pokazali na tom umnom majdanu cieloga svieta.

Žensko na željeznicah. Znano je da u mnogih mjestih ženske služe na poštah kao muški. Pred neko vremo uzela je Frau-Josipova željeznica u službu 25 ženskih, koje će dielit karte, cedulje za prtlagu itd., a i druge željeznice da se spremaju ženske uzeti u plaćeniko, jer su cjenije nego muški.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Maja 1878.

Dne	Carski dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Carski dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
1	5.76	9.82	12.29	107.45	9	5.74	9.75	12.26	106.50
2	5.78	9.85	12.33	107.70	10	5.72	9.72	—	106.25
3	5.78	9.84	12.32	107.60	11	5.72	9.73	12.10	106.—
4	5.77	9.81	—	107.50	12	—	—	—	—
5	—	—	—	—	13	5.71	9.72	12.18	105.85
6	5.76	9.80	12.28	107.25	—	—	—	—	—
7	5.75	9.80	12.27	107.15	—	—	—	—	—
8	5.75	9.78	—	106.75	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 9. Maja 1878.

			OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100	klg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„		129	—	132	—
S. Domingo	„		92	—	102	—
itio polag vrsti	„		73	—	100	—
Cukar austrijski	„		38	—	39	—
tučeni	„		35	—	37	—
Crietje trave buhače (Grisantemo)	„		136	—	142	—
Naranče skrinjica	„		—	—	—	—
Karube puljezke	za 100	klg	5	—	7	75
levantinske	„		—	—	—	—
dalmatinske	„		—	—	—	—
Smokve Kalamata	„		10	—	14	—
puljezka	„		—	—	—	—
Limuni skrinjice	„		4	50	5	50
Bademki ilitti mondule palj.	za 100	klg	120	—	125	—
dalmatinske	„		10	—	30	—
Lešnjaci	„		25	—	27	—
Šljive	„		12	75	13	—
Pšenica ruska	„		12	75	13	25
ugarska	„		—	—	—	—
galaška	„		—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„		8	10	8	80
ugarski	„		9	60	—	—
Raž	„		9	50	11	—
Ječam	„		8	25	8	50
Zob ugarska	„		—	—	—	—
arbanaska	„		—	—	—	—
Pasulj (fažoli), polog vrsti robe	„		13	—	15	—
Bob	„		—	—	—	—
Leća	„		12	—	14	—
Orlž talijanski	„		17	25	24	—
inglezki (kitajski)	„		15	75	17	75
Vuna bosanska	„		110	—	120	—
morejska	„		—	—	—	—
arbanaska	„		120	—	122	—
istarska	„		—	—	—	—
Daske koruške jelovice	„		52	—	94	—
štajorske	„		44	—	75	—
Gredo	„		12	—	14	60
bukovico	„		8	—	9	—
Ulje italij. nižjo vrsti	za 100	klg	55	—	59	—
najbolje	„		78	—	80	—
srednje vrsti	„		60	—	70	—
dalmatinsko	„		55	—	—	—
istarsko	„		—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„		15	25	—	—
u kasetah	„		17	—	—	—
Kožo strojeno naško	„		178	—	200	—
suho volorjo naško	„		107	—	135	—
dalm., ist. i bos.	„		72	—	117	—
janjeće naško	za 100	kom.	95	—	105	—
dalmatinsko	„		60	—	80	—
kozje	za 1	klg	—	75	—	80
runeno slano	„		—	58	—	65
suho	„		—	40	—	59
zečje	za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100	klg	28	—	33	—
Sardelo 1 baril	„		15	—	24	—
Vitriol modri	za 100	klg	28	—	30	—
zeleni	„		5	50	6	—
Maslo	„		76	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„		43	50	49	—
Salo	„		—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„		53	—	—	—
Slanina	„		44	—	49	—
Rakija otolitar (100 litarah)	„		—	—	—	—
Galvići istarski	za 100	klg	26	—	—	—
Ruj naški	„		9	—	9	25
„ istarski	„		8	90	9	—
Lišće od javorike	„		15	—	16	50
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„		31	—	46	—
Med	„		30	—	35	—
Lumber (jabučice od javorike)	„		14	—	16	—
Pakal baril od 100	klg		3	75	9	—
Canje (Strace)	za 100	klg	17	50	23	50
Katram dalmat.	„		—	—	—	—

Povlašćena Mehanična

SUMPORAČA

— (VALERIJEV SISTEM) —

Ova sumporača novoga načina vrlo je koristna vinogradaru.

Spretno i pojednako podieli se sumpor po grozdu. Malo sumpora treba i prištedi se vremena i djela; posvema se lahko vlada; sastavljena je tvrdo i priprosto. Nosi se na pas.

Služi za trsje obično posadjeno, za brajde i za ruže; može se sipati i lozu, koja se okolo drugoga stabla vije, a netreba ljestve ni druge spremo.

Ovaj stroj, koga su vještaci pregledali i izpitali preporuča se toplo svim vinogradarom.

Cieua joj je zajedno sa mjerom za sumpor koliko ga upravo treba usipati — samih 6 f.

SKLADIŠTE U TRSTU

GIUSEPPE PILOTTI

laterničar via della Sanità Nr. I. 1

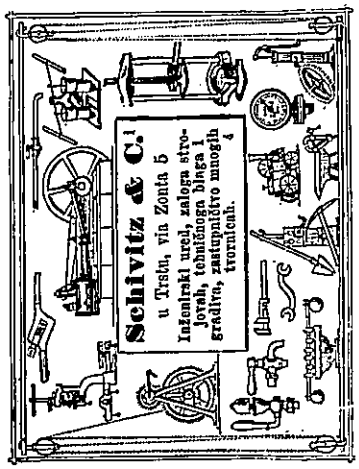

IZJAVA PREMEŠĆENJA.

Čast nam je javiti p. n. občinstvu, da smo naše

SKLADIŠĆE SITNIH STVARI

premieslili u prostore razi zemlje nove školske zgrade, iste ulice Sv. Nikole.

Adami & Frennez

u Trstu. 1

NADARENI

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinastih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-ovi sladkiši so hiljadah ozdravljenjah prana tužila za kašalj. Nedvojbeno ozdravljenje.

Tko neozdravi, hoće mu se novci povratiti.

Ovi dragocjeni utažitelji sladkiši su u svojoj bitnosti za liečenje prsiah i osobito zdravstveni, jer sastavljeni od prostih ljekovitih rastlinah. Uzimaju se s najboljim uspjehom proti grčoritu nazobnu kašlju, toli umah s početka koli kad se već ukorenio; onda proti bolesti od grla, proti reriul (grippe), zapali grla i ljezdicah, proti promanjkanju glasa; izvrše pomažu i nedušljivcem.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izvadjeno za sirova u Americi na račun K. Zanetti-a ljekarnika u Trstu. Liek komu nejma para proti suhoj boli, proti ulogom, gukam ilitti zalvam, pokostlei (carrio dello ossa), protiski ilitti bodcu, proti cingati ilitti nazli, proljevu mokraće, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Moja trokutna staklenice imadu u staklu udjelano mojo ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti*, s toga nije ih moći pogrešno zamienitti s inimi, ako i trokutnimi, što se prodaju pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedine što su bilo nadarene na raznih izložbah, najbolji i najuspješniji liek proti griži kao i najuspješnije sredstvo za nutarnje hladjenje bolnika. — Opazka: Valja paziti da nebudu patvorene.

Čistiteljne bobice ilitti pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a*, što se već cielih 35 god. traže i uzimaju proti šuljerom ilitti krvarici, turobnosti, trepetu srdca, zapeki jetarah i slezeno, šumenju ušluh itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. I najljuća zubobolja prostano namah jednom jedinom kapljicom ove vode, kad se na pamuku ilitti bumbaku turi u škrbotinu bolna zuba.

Liek protu-grozničnі od Dra. *Morc* komu nejma para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosenoglih Karmelitah u Miletih.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su svieže i prave — Predmeti pruževine Ranarski strojevi — Podpasači — Pružive bječve ilitti čarape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

Svaki imaj oko na patvorenje. — Prodaje se na veliko i luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, sveobćeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Tursku.

SKLADIŠTA: U Kopru kod Giovannini-a — Motovunu kod Matejčića — Spljetu kod Tocigl-a — Poreču k Igel — Rovinju kod Angelini-a — Pulu kod Wassermann-a — Rieci kod Prodan-a i Catti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Sibeniku kod Misture — Buzetu kod Farinoni-a — Tržiću (Monfalcone) kod Fumagalli-a — Ronchi kod Patuno — Cervignanu kod Larisoni-a i u svih prvih ljekarnah ovropejskih. 11

Okrepna žlčina za konje. Ova čest uzdrži konje do skrajno starosti u jakosti i krieposti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naimo proti ulogom (kostobolji i bedrobolji.)

Franceska žest i morska sol od *William-a Lcea*. Kućno sredstvo proti oparini, žircobolji, otekliui zleždicah kao i proti zubobolji, gdje je odmah bolje, čim se samo izvana njom lice namaže, onda kad se tko gdje natuče ili poreže. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčaji od Dra. *Eguistera*, što se mogu rabiti bez tudje pomoći.

Breselanski ostrižki staro i skušeno sredstvo proti svakovrstnoj kostobolji kao takodjer proti natuci.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željezom) prigotovljeno po ljekaru i ljekarniku K. Zanotti-u u Trstu. Ovo je najbolje sredstvo proti slabini, kad se bolnik pridigne posije težke bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka unča ima u sebi dva zrna jodo-željeza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Gigllo) za gospojo od *Planchais-a*, perlašćena parižkog ljekara. Krieposti ovo vode jest jedna od najosobitijih. Ona podaje puti takoru mekanost i njeznost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, te čini da izčezne sa lica kojekakvo crvenilo i ostalo grubole. Njiedna gospoja, kojoj je mila krasota i čistoća puti, nebi imala biti bez ove žiljeve vodo, koje poraba postaje občenitom.

Oružov nepipljivi prah biele i ružičasto bojo za gospoje. Omot po 10 novčićah.

Bobice Redlingerove na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez škakva ni duha ni teka, čisti što brže i bez svake boli. Ovo se uljo nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po koje stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 11. U Trstu 1. Junija 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slegom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljako samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carovine više poštarina. Gdjo se najšo najmanjo 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim skupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodjo na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

URED NIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalaze se

Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjena poštarino. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izradku, naime prama svojej vriednosti i smieru ozoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrobljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalazo mjesta u orom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stojo 60 novč., a svaki redak surše 5 novčićah; il u slučaju opetovanja po što se pogodo oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedoplanja, nego putem svoje *Listarnice*.

POZIV NA PREDPLATU.

Početkom dojdućega julija nastaje drugo poluljetje, zato pozivamo opet naš narod, da se predbroji što u većem broju na ovaj pučki list. Preporučamo pako što vruće onim našim predbrojnikom, koji nisu platili za cielu tekuću godinu, il nam još od lani što duguju, neka što prije učine svoju dužnost, da uzmognemo bez straha i svoje štete uredjivati list.

U Trstu, 1. junija 1878.

Uredničtvo.

Hrvati u Puli.

Pravo smo veseli videć, da nam trud nije uzaludan. Sve po koja priprosta ruka napiše nam dopis kako bolje znade i umije, te nas moli, da ga štampamo. Znak je, da se puk budi od onog mrtvila u kom je ležao; a kad se jednom probudi i okolo sebe ogleda, onda će napredak u svakom dobru mnogo brži biti.

I ti nam Mladene iz Pule ovako liepo dopisuješ:

„Množina je ovdje Slovenah, Hrvatah iz Istrije i riečke okolice, a nije jih ni čuti, nit se nezna je li jim želja u čem napredak vidjeti. Čudno je od male djece slušat, kako se diče svojim jezikom od majke hrvatkinje jim darovanim. Ovdje su rodjeni i odgojeni, al opet je njihova zabava hrvatski govoriti, kao u drugih mjestih; rekao bi da nisu u gradu, gdje se najvećim dielom talijanski govori. Ali ta naša djeca rastu bez nauke; neimaju pomoći, da bi se knjigom ojačali u materinskom jeziku!

Pravo bi bilo pobrinuti se za to i okupiti djecu na učenje. Istina je, ima ovdje talijanska pučka škola, ali svi neće u nju, jer ako ju i marljivo posjećuju, svejedno će badava ljeta gubiti. Hrvatskim jezikom više bi se naučili, jer jim majka mnogo pomože i napredak bi veći bio.

Nikomu se nebi smjelo nepravedno činiti, dapače pravo je, da se podigne u Puli *mala hrvatska škola*. Množina toga naroda ovdje stanuje!

U drugih gradovih Sloveni, Hrvati, gdjegod bili, kako se čita, imaju družtva — svoje *čitaonice*, a ovdje je sve mrtvo, kao da nije nijednoga, koj bi željan bio vidjeti sporazumak i skupštinu Hrvatah.

Meni se čini, da bi se i Hrvatom pravica krojila od svakoga, komu je u ruki, kad bi se samo o tom pogovorili, te po zakonu pitali školu za nauk djece u materinjem jeziku.“ —

Ti, Mladene, posvema mudro govoriš. Na hrvatskoj lipi neće uzrasti talijanska jelša, ni na jelši lipa. Tako ni hrvatsko diete nemože pravi čovjek postati kad se talijanski odgaja. Jer kad ponaraste, pitat će sam sebe: a što su moji roditelji, gdje je moja domovina? ter će uviditi, da je baštard i sam će se stiditi neznajući na koju bi stranu.

Hrvatska škola bila bi vam vele potrebna. Kad bi se vas nekoliko sdružilo i pitalo oblast, da vam takovu školu dade, ja mislim, oblast nebi mogla odbiti vam molbe. Ako li bi težko dobili očitu školu, onda evo vam naše preporuke:

U Puli imate sigurno kakova popa, koji dobro hrvatski zna. Umolite ga, da koje vreme vašu dječicu skupi i u domaćem jih jeziku podučava. Morda biste za malu plaću i posvjetnoga čovjeka našli. A da vas mnogo samo po koji novčić dade, to nebiste ni očutili. Onda bi vaša djeca za malo časa pjevala onaj divić-grad, kamo smo pritvrdili uspomene Marka Kraljevića, pjevala bi Premanturu i Pomerje, te zlatnu jabuku što je na gospodskom stolu igrala i vrata razbila Trogiru i Šibeniku i Zadru nad morem. Vaša djeca ukrepila bi se na viru čistoga domaćega studenca i tako bi hrvatstvo sačuvala onomu dielu Pule, koji se od vas zove „Kroacia“.

A da još imate *čitaonicu*, kolike vam dike! Mogli bi se sastati, čitati i poslušati dobru knjigu, razgovoriti se o svakom boljku; i tko zna kakove bi sve koristi od toga imali. Vaše hrvatsko ime nebi onda onako prezirano bilo, kako je u Puli dosta puti, već bi ljudi uvidili, da ste puk, koji od svoga žulja živi, al hoće, da pristojno živi.

Ako bi i malo teže bilo dobiti hrvatsku očitu školu, jer imamo mnogo neprijateljah, čitaonicu vam nije nimalo mučno dobiti. To stoji u vas po svem svega. Netreba vam nego zakon učiniti, kako će to biti uredjeno, pak predati Namjestničtvu na potvrdu; ono nemoze takove stvari odbiti.

Rado ćemo od vas glase čuti, da ste u to ime što učinili.

Evo nadoknadno u hrvatskom prevodu poziva, što ga je izdao Odbor, koji kupi priloge za školanje mladićah, koji se žele u tršćanskoj biskupiji posvetiti svećeničkomu stališu:

POZIV.

Posvemašna skoro nestašica mladićah, koji bi bili nakani posvetiti se crkvi i oltaru, da nadomjeste svećenike, koji il umru, il radi slaboće il starosti nemogu više poslovati u vinogradu gospodnjem, zadaje Katolikom ovih sjedinjenih biskupijah i tko njimi ravna težku brigu radi prežalostnih okolnostih, u kojih će se u najbližoj budućnosti nalaziti služba božja i kršćansko dušobrižničtvo, stvari naime, kojih spasonosni i najveći upliv ne samo na uredan život, nego i na čudoredno i družtveno blagostanje pučanstva, jest živa nepobitna istina.

Da se kako ublaži ta žalibože dokazana i skora zgoda, te predusreti neizmierna škoda, što ju predvidja vrhovni Pastir ovih biskupijah u svojoj okružnici od dne 2. februara t. g., niže podpisani, duboko ganuti s tog žalostnog stanja stvarih, te slušajući glas svoga, kao i velike većine crkvenog Predstojnika svojih sugradjanah, sakupiše se u zakonit Odbor namjerom, da shodno i uz jednak obzir na razne narodnosti promiču školanje i odgojivanje učećih se mladićah, koji poznaju jezike, narav i ćud svojih zemljakah, te su vjerojatno nakani prigrliti svećenički stališ.

A to uz bodrenje na dobrovoljne priloge iliti prineske, da se uzmogne njimi: već sada podupirati u dugotrajnom školanju pristojan broj sposobnih mladićah, a možda i utemeljiti biskupijsko dječačko sjemenište, il barem osnovati dovoljan broj godišnjih školskih podporah, a da nebudu nadarenici radi toga ni najmanje priečeni u konačnom izboru svoga stališa.

Važnost i svetost svrhe, na koju se smiera, korist što bi se dala postići poboljšanjem načina u naucih i odgojivanju, prilagodivši je vremenu, kao takodjer neizmierna škoda, što bi ju ućutili, kad se nebi medju nami obnavljalo svjetovno svećenstvo u broju, odgovarajućemu neobhodnim potrebam pučanstva, naime u najozbiljnijih i najsvećanijih zgodah čovječjega života, hoće bez dvojbe uzbuditi obćenito i najčvršće osvjedočenje o shodnosti i skrajnoj potrebi, da svaki po svojem premoženju

---

PODLISTAK.

RAZVOD ISTRIJANSKI

(Dalje, vidi broj 10.)

I tako naredišo, da, ka koli stran bi prek teh termeni i razvodi pasla, va dne ali v noći, ona stran zapada pene komunu 1 marku, soldini maleh 40, i ka koli stran bi prostavili, ali odstavili imenovane termeni, i kunfini od razvod, ona stran zapada pene marak 300: gospodinu knezu pazinskomu 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komun.., ki bi mirno obdržal, 100 marak. I pisaše listi jednoj i drugoj strani jezikom latinskim i hrvackim; a gospoda sebi shraniše jezikom nemškim. I tako list stari potvrdišo, strani vratišo, prepisavši ga sebi shranišo.

I tako vsi ti komuni idoše veselo domov, da se tako s mirom na teh razvodeh od kunfini sjedinišo, i tako stvoreno bi.

I gospodin Filip Macić govoraše od strani gospodo komunu Satlovrečkomu, i komunu križanskomu, da pokažu jedno i drugo strani svoje pravice i pisma, i starce, ki znaju pravdu i razvodi, i termeni od kunfini meju njimi. I tako ti komuni velik čas skupa svečaše, i tako se veliko moju sobu pregovarahu, i tako vaspet k toj gospodi pridoše. I tu komun Satlovreča pokazaše list, v kom se udržahu termeni i razvodi meju njimi, ki bišo pisan na prveh razvodeh, tu na ta dan, kako je zgora; a komun križanski pokazaše svoj list, od razvod, ki bišo pisan pravo vse tako, i bihu ta oba jednoga glasa; I gospodin knez, i gospodin markez, sama čteše te listi pred tu gospodu, i sudac Valtar, i Karlan, i Žulijan, i Brnardo gredehu napred, i župan Petar, i Anton, i Stina, i vsaka stran noseći list, i sudac Žulijan čteše, a za njimi vsa gospoda; i vsi komuni, i deželani, i tako idoše od te Babi po stareh zlamenjeh, i gromačah, kako se v listeh udržaše, objemljujući inišе*) opatije crekve devi Marije na vrhu. I tu potuži gospodin Albreht od svetoga Petra od Šilbe, da mu komun Satlovrečki od jedne strani posiljuju, a od druge strane komun križanski zvrhu teh njiv, i zemalj, i da bi ne teli plaćat dohodak narejenih toj opatiji. I tako gospodin knez, i gospodin markez, i vsa ta gospoda naredišo, da to njive i zemlje imaju toj opatiji i crekvi devi Mario na vrhu desetinu služit i dajati, kako je od stareh prišlo.

*) op. može bit „i niže“.

Od tu idošo po stareh zlamenjah, i gromačah ravno zgora puča tri sečeni na kamik; tu bihu dvi zlamenji, i da je puč ta križanski, od tu po stareh zlamenjah, kuda listi kazahu, pravo na Babnjak, i na Skril veliku; od tu po zlamenjah na veli oreh, i tu su 2 križa na njem, i tu na kamiki 2 križa visećena; od tu na koronu, i tako tu koronu objemši Rušin breg. Od tu vse po stareh zlamenjah, i gromačah, kako se v listih udržaše, i tako ravno na trnovu lokvu; tu se svršuju četiri termeni od razvod i kunfini od kuntradi. I tako ondi obredišе gospodin knez i gospodin markoz, i vsa ta gospoda, kako je od stareh prišlo, i kako su sami meju sobu razvodi z listi stvorili, kako se na puni v njih udrži. I tako ondi jednoj i drugoj strani oznanišе, da, ka koli stran bi prek teh termeni i razvod pasli, va dne, al v noći, ona stran zapada pene komunu marku 1, soldini maleh 40, arbadigò marke 3; i, ka koli stran bi prostavili ali odstavili imenovane termeni, i razvodi od kunfini, ona stran zapada peno marak 300: gospodinu knezu v Pazin 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I tako vse njih stare listi potvrdivši, vsakoj strani povratišo; prepisavši je, sebi shranišo, i pisaše listi jednoj i drugoj strani jezikom latinskim i hrvackim; a gospoda sebi shranišo jezikom nemškim. I tako stvoreno bi. I gospodin knez i gospodin markez, i vsa ta gospoda i komuni, i deželani idoše v Satlovreč k večeri.

XIII. I bivši v jutro poli maši, sedoše vsa gospoda na placi, i sam gospodin knez govoraše gospodinu markezu, i toj gospodi, da bi ga imeli obdržat poli njega pravic, i ondi pokaza listi, v keh se udržaše, da ti žlahtni od Satlovreča imaju vazda služit gospodinu knezu u Pazin cića da jesu od prvih knezi darovani, i komun Satlovrečki ima služit v Pazin s prihodišći, ohranujuć gospodinu Podreki njegovu oblast, i prihodišća. I tako sam gospodin markez čteše listi preda vsu gospodu i komuni. I tako dugo svečaše, i volik čas se razgovaraše za vsu onu gospodu, ki behu s njim. I tako vaspet ondi naredišе, kako je od stareh prišlo, i kako se v listih udržaše, da ima komun Satlovrečki služiti gospodinu knezu v Pazin, desetinu od žita i vina, i janjac; a gospodin knez vsaku četrtu ima dat tem redovnikom, i komun ima postavit vse te desetine v Pazin, i ta komun na vsako leto, na dan svetih apostol Petra i Pavla miseca juna imaju dat gospodinu knezu marak 5 v Pazin; a ti žlahtni od Satlovreča 4 librice papra, i da gospodin knez od danas i naprvo nimia veću držat svojih ljudi tu, ni v

priskoči u pomoć tako bogoljubnoj i zaslužnoj namjeri toli za cielo čovječansko družtvo, koli za obitelji i pojedine ljude.

Toga radi podpisani Odbor upravlja najvrući poziv na onaj odlični duh uzvišene darežljivosti, kojim se toli odlikuje primorsko pučanstvo, i siguro se neće prevariti u nadi, da će uspjeh u toli važnoj stvari podpuno odgovarati njegovomu pouzdanomu očekivanju.

Dobrovoljni prinesci mogu se upravljati, ili izravno ili putem članovah Odbora, preč. duhovnomu Stolu iliti Ordinariatu, a ti će se u shodnih rastojcih vremena objavljivati u listu *Osservatore Triestino*. Isto tako u svoje će vrieme biti obielodanjena i poraba, što će ju Odbor naći za shodno da učini od dobrotvornih prinesakah.

U Trstu 20. aprila 1878.

Odbor za predusretenje nedostatka svjetovnih svećenikah u tršćansko-koparskoj biskup.

Predsjednik

J. Dr. Dobrila, biskup.

Dr. Alber vitez pl. August — Burgstaller Josip — Ciascovich Spiro — Colognati iv. — Cosolo iv. — Cosulich pl. Teofil — Cumin Dominik — Deseppi Friderik — Dragovina Karlo — Dr. Ferrari Fr. — Dr. Goracuchi vit. Aleksander — Gustin Ivan — Gutmannsthal-Benvenuti vit. pl. Ljudovit — Morenzi Marg. pl. Franjo — Morussig vit. Franjo — Miniussi vit. Jakov — Pascotini Barun Karlo — Pibor Ant. — Poronto vit. pl. Karlo — Reinelt Karlo — Dr. Righetti vit. Ivan — Schwachhofer Adolf — Dr. Scrinzi vit. pl. Ivan krst. — Tommasini vit. pl. Muclj — Valerio vit. Angjeo.

Gospodarsko družtvo

ZA VOLOVSKI KOTAR.

Preporučamo najtoplije svim rodoljubom političkoga kotara volovskoga, da se mnogobrojni odazovu ovomu proglasu:

Gospodine!

Kudagod su ljudi nekoliko napredovali, svagdje gledaju ujedinjeni postignuti ono, što bi samomu jednomu bilo težko, možda i nemoguće.

Tako su postala svakojaka družtva, medju timi i gospodarska.

Pučanstvo političkoga kotara Voloskoga još je dosta zapuščeno; uzrok je tomu zemlja na kojoj živo, a osobito to, što neima skoro nikakove poduke.

Nije dakle čudo, da uz najbolju volju oblasti i uz najtvrdje zakone ni u **gospodarstvu** neima pravoga napredka; dapače nenadješ ni jednoga mjesta, gdje bi se moglo reći: ovdje se posvema razložite gospodari.

Mi se ufamo, da bi se tomu zlu doskočilo ponajbolje **kotarskim gospodarskim družtvom** gdje bi sdruženi strukovnjaci, seljani, svećenici i drugi, po jednoj osnovi nastojali, da se podigne vinarstvo, voćarstvo (gojenje žira) i svaka druga grana gospodarstva.

Mi sami postignuli bismo vrlo malo, ali nam je tvrda vjera, da će i zemlja i ces. kralj. vlada živo pomagati djelo, koje, prema reči našega svjetloga vladara, *„sdruženimi silami“* za tim ide, da siromašni stanovnici na Krasu budu bolje živili.

Zato vas gospodine pozivamo, da na **11. junija o. g. dodjete u Kastav na skupštinu** gdje će se pretresti štatut družtva polag načrta štampanoga u „Našoj Slogi“ od 1. maja o. g.

Kastav 16. maja 1878.

Osnovateljni Odbor

Jelušić Anastaz s. r. c. kr. šumarski pristav. — *Jelušić Ernest* s. r. Rav. školo, privrem. tajnik.

Pipp Sebastian župan obćine Jelšane. — *Tepper Ferdinand* c. k. šumarski porjerenik.

Župančić Romuald posjednik u Meterijah.

DOPISI.

Iz Žminjšćine.

Negda sam si mislio: Novine su samo za gradove i za gospodu, te zato sam se i bojao, ili da bolje rečem, sramovao pitati našega kapelana ili učitelja: što je nova po novinah? — jer si ja mislih: to nije za te čobane! Dakako, da naši šarenjaci ni dan danas dobrim okom negledaju duševni napredak u nas seljacih, a tim manje za taj naš napredak skrbe; i to samo zato, jer se boje, da i mi jednom oči otvorimo, te da jih se oslobodimo. Nu ipak, budi hvala marljivim, naše dobro želećim i za naše dobro radećim ljudem, neide svuda i vazda pravo onako, kako bi željeli naši karnjelići i talijanaši. „Naša Sloga“ njim je najoštriji trn u oku, jer po njoj su već seljaci na više mjestih oči otvorili, i ona uništi, te razkine više nego jednu proti nam naperenu šarenjačku zanku.

Rekoh, da se negda sramovah dapače pitati: što je nova po novinah. Sad mi je pak najveća dika, svake nedelje i svakog blagdana susjedom, a u večer obitelji čitati „Našu Slogu“, jer sam podpuno osvjedočen, da ona sama brani potištena i gazena naša prava.

U vašem vrednom listu od 16. januara o. g. broj 2., čitao sam dopis iz Raklja u Barbanšćini, koji počimlje ovako: „Ovo je prvi put, što ja pišem u novine, zato nezamjerite mi, ako sve nije u redu, i budili voljni vi, koji znate, popraviti sve, što treba“. Ovaj dopis podtakne i mene, da vam dva redka pišem, molbom, da je uvrstite u vašem cienjenom listu, i ako je što pogrešena, da popravite.

Žminjac sam, nu neću vam ništa kazati o Žminju, jer su — kako vam je znano — kod nas, Bogu i dobrim ljudem hvala, stvari na bolje krenule. Mi imamo danas narodnu rapreženstanca, od koje se svakomu dobru nadamo, nu i zahtjevamo. O naših razmjerah dakle vam neću ništa kazati, već bi želio nešto govoriti našim susjedom Barbancem. Imadem kuma na Barbanšćini, čovjeka značajna i zdrava razuma. S tim se sastasmo neke nedjelje poslje maše kod sv. Matije. Po njemu, komu podpuno vjerovati mogu, doznah po koju žalostnu iz one obćine. Neću da govorim o zlom gospodarenju one podeštarije u obće; već ću Barbancem prosboriti kao braći o stvari, koja bi njim najvećma na sreu ležati imala, nu za koju se oni pak žalibože najmanje brinu, i to je pučka njihova škola.

Barbanci! vi imate u Barbanu školu, i drugu za silu u Raklju; nu u jednoj i drugoj podučavaju se djeca u talijanskom jeziku. Mnogo bi vam znao kazati u ovom obziru, da se nebojim, da gosp. urednika uztrpljenje zapusti; s toga ću biti kratak.

Svi vi Barbanci, izuzamši 2 ili 3 iz Karnije k vam dotekle obitelji, ste čisti Hrvati. Kako je dakle došlo do toga, da vi čisti Hrvati za vašu djecu u školi talijanski jezik uvedoste, i što gore jest, i dandanas tu općinu trpite? Bilo je ovako: Po prilici pred 8 godinah pitana bi vaša rapreženstanca, u kojem li jeziku želi — talijanskom ili hrvatskom — da se u barbanskoj školi djeca podučavaju? Vaše ondašnje zastupstvo iliti rapreženstanca odgovori da u talijanskom. To se i dogodi, i traje do današnjeg dana. Naravno je ovdje pitanje: Jeli dobro i koristno za vas i vašu djecu, da se ova u tudjem, a ne u vašem materinskom jeziku podučavaju u školi. Ne, nit je dobro, nit koristno, jer se vaša djeca nete nikada u njim nepoznatom jeziku podučavana štogod naučiti; ona gube zaludu vreme u školi, a vi zaludu i bez svake koristi bacate novce, koje morate na porezu davati za školu i učitelje. Djecu se mora u školi u materinskom jeziku podučavati; i kad u ovom dobro štiju i pišu, mogu se zatim ili sami od sebe ili u školi ako njim se dobro svidi — i talijanski i svaki drugi jezik navaditi. Djete, koje samo svoj materinski jezik hrvatski govori, slati u školu, gdje se u talijanskom jeziku podučava, to je toliko, koliko Turčina, koji bi se htio navaditi nauk kršćanski, te razumije i govori samo svoj turski jezik, slati u crkvu, gdje se hrvatski propovjeda i vadi nauk kršćanski u hrvatskom jeziku. Jednom besjedom, hrvatsku djecu talijanskim jezikom podučavati je na svietu najveća glupost. Dakako, da što takova od Krnjelah nikada čuti nećete. Oni te vam dapače kazati, da se samo onaj spasiti može, koji talijanski govori. Vi medjutim nesmjete slieno tomu vjerovati, već ako meni nevjernjete a sami neuvidjate i razumiti nemožete, posvjetujte se s ljudmi, koji bolje od vas znadu, što je škola, i koji za vas i djecu vašu više skrbe nego Krnjeli, kojim se vi klanjate, i bedasto pred njimi treptite.

Budeli zato još jednom obćinsko vaše zastupstvo pitano: koji želi da bude učevni jezik u vaših školah, neosramotite se kao Kanfanarci, koji su i opet u jednoj obćinskoj sjednici bedastoću počiniti, te odlučili, da se njihova *hrvatska djeca* u školi *talijanskim jezikom* podučavati imadu.

Danas imamo pravicu na oblasti pisat svaku stvar hrvatski, na našem jeziku danas se mudre nauke pišu, pak zašto ćemo svoju djecu daviti odmah kako u školu stupe tudjim jezikom.

I u Beču je učinjen zakon, da i naš jezik valja, a cesar je zakon posvetio. Nitko nas dakle nemože *siliti* na tudji jezik, ako nas nije dobra volja. Koji dakle govori, da se u *naših* školah *naša* djeca talijanskim jezikom *moraju* učiti, taj se protivi zakonu, nije dobar gradjanin, bio to makar obćinski načelnik barbanski, koji se, košto mi moj kum kaza, iz petnih žilah muči i trudi, da budu i od sada vaša djeca u školi talijanskim jezikom podučavana. Budite zato spremni, te narnčite vašoj rapreženstanci, da ako bi u buduće u buli kojoj sjednici obćinskoj bila pitana, u kojem jezikn žele da se u školi podučava, neka jim bude uviek pred očmi boljak vaše djece, t. j. da škola neće djeci nikada i ništa koristiti, dok ne budu u svojem materinskom jeziku t. j. hrvatski podučavana. Dakako, da te vaši Krnjeli sve podignuti, da smute vaše obćinske zastupnike, nu neuzmi vuka za poruka, t. j. nevjerujte jim, jer oni vuku vodu na svoj malin.

Predraga braćo, Barbanci! nemogu završiti, dok vam još jednom ne uzkliknem: „Složimo se jedan put, ljubimo ovaj narod i svoj jezik, a koji s nami nedrži, čuvajmo se ga.

Mi si kujmo sreću, kako je nas volja, a komu nije pravo, neka se seli, tamo gdje sunce zapada. Sramota je, da nas tisuće u svakoj stvari mora dvim, trim služiti. Pak još, da bi za dobro!

Beršec *5 Maja 1878.*

Onaj dopisnik iz Beršeca, u 9. broju cienjenoga lista „Naše Sloge“ liepo je opisao stanje šume Beršečke, te još prije rekao: da smo nesložni, a valjda je pozabio opisati kako smo nesložni. Zato sam ja namislio danas malo progovoriti o toj nesložini, ako mi dopusti Vaša dobrota gospodine Uredniče u Vašem cienjenom listu malo prostora. Liepoga pisanja i govora neću Vam poslati, zašto neznam i ne može se zahtjevati od trudne ruke liepopisja, niti od nenaučne glave izvrstna govora.

---

turni, nego da ima tako stat, v oblasti gospodina Podreki, i komun imaju dati obvarovanjo turnu i kaštelu gospodina kneza, dajući mu to; ako li bi ne teli davati i tako služiti, tako ima gospodin knez vaspet svoje ljudi držati v tom turni i kašteli za vsimi prihodiši, i, da ta turan i kaštel se nima zapustiti, nego tako komun ima vazda pripravno, vazda prez vsakoga zapuščenja držati, kako je od štareh prišlo. I tako se sjedinišo. I tako stvoreno bi. I gospodin markez pisa list komunu motovunskomu, da pridu jutri vas komun na razvodi od kunfini, i da prinesu pisma i pravice, i da pridu starci, ki znaju pravdu i termeni i razvodi od kunfini meju njimi i Trvižanci, i da pridu na trnovu lokvu. I gospodin Filip Macić govoraše od strani vse gospode: suci i komunu Satlovrečkomu, da pošlu ta list v Motovun, a ta drugi list v Trviž, ki piše gospodin knez, da pridu jutri na razvodi od kunfini, na trnovu lokvu, i da prinesu pisma, i da pridu starci, ki znaju pravdu, i termeni, i razvodi od kunfini meju njimi; a vi suci i vas komun Satlovrečki, prnesite vaše pravice, i pisma, i starci da pridu, ki znaju pravdu i razvodi i termeni od kunfini, na trnovu lokvu; i vi župane s Kringi prnesite vaše pravice i pisma, i starci da pridu, ki znaju pravdu, i termeni i razvodi od kuntradi, kako vam jo rečeno, i da pridu najprvo na trnovu lokvu. I tako storeno bi.

XIV. I bivši v jutro poli maši idoše gospodin knez i gospodin markez i vsa gospoda na trnovu lokvu, i vsi ti imenovani, i vsi deželani, i š njimi gospodin Drmitar škof pićanski, i gospodin Albreht, opat svetoga Petra od Silbe, i š njimi s Pula gospodin Debonas, gospodin Toma, i gospodin Macoli, gospodin Deboka, i gospodin Ivan, gospodin Škandola, i gospodin Jakov, i gospodin Kleopazij, i mnozi druzi; z Motmorana sudac Loli, Zener, Filido; z Labina sudac Lupetin i Rumin, i Sidar, i Petroš; od Plomina sudac Juri i Kuzma, i Brnaba i Baštijan; od Vodnjani sudac Crloni, Cezarii, Tronbaro, i Blaž; od Bulzeta sudac Blaž, sudac Mohor, i Pengar, i Brton, i Stipan; od Oprtla sudac Gulić i Crnešić, i Mohor; z Dvojugradu sudac Kramar, i Fulin, i Križman, i Petroš; od Kostela župan Petar, i Mohor, i od druzih mest dovolje častnih muži; a s knežije od vsakoga mesta 3 častni muži, i župani. I tu obedvaše, i počivahu vsa ta gospoda, i komuni, i deželani. I tu pridoše sudac Ričard, i Karlan, i Koreča, i Varin, i Brnardo sin Barateruv, i Stipan, i vas komun motovunski; Satlovreča sudac Valtar, i Karlan, i Žuljjan, i Brnardo, i Mohor, i vas komun; s Kringi župan Petar, i Anton, i Lovreč Stina, i Grgur i vas komun; s Trviža župan Andrej i Grdoina, i Salvestar, i Virić, i Pogorel, i vas komun. I gospodin Filip Macić govoraše od strani vse gospode komunu motovunskomu, i satlovrečkomu, i komunu trviškomu, i križanskomu, da pokažu vsaka stran svoje pravice, i pisma, i starce, ki znaju pravdu i termini, i razvodi, i kunfini od kuntradi, kako vam je včera pisano, i govoreno, i aku bi tu bili pravi termeni, i razvodi, i termeni i kunfini na tih trnovih lokvah, kadi smo sada.

I tako se vsi ti komuni meju sobu veliko pregovorahu; i tako komun motovunski rekoše, da jesu. I tu pokazaše i dašo v ruke gospodinu markezu list, ki biše pisan na let božih 1271, v kom se udržahu pisani termeni i razvodi od kunfini meju njimi i Trvižanci, ki biše pisan pravo poli te lokve ternove, kako tu obi strani obistiniše; a komun trviški prikaza takojo list gospodinu knezu, ki biše toga glasa, kako i list motovunski od početka do svršenja. I tako gospodin knez, gospodin markez vsaki niju držeći čtehota listi, i behota vesela, da se skladahota, i vsa gospoda je čteše; a komun satlovrečki pokazašo listi svoje s komunom križanskom, po kih su vodili ta drugi dan, do te trnave, i da se tu svršuju meju njimi termeni, i razvodi, i kunfini od kuntradi. I tako komun motovunski, i komun trviški zvrhu listi z velikimi zavezi i rotu potvrdiše, i rekoše, da se tu svršuju teh četiroh komuni termeni i razvodi od kunfini, meju njimi. I ondi imaju vsaka stran čistit svoju lokvu. I tako ondi vsa ta gospoda obredišе, da ima pri tom ostat, kako je od starih prišlo, i kako se v listeh udrži. I vsakoj strani oznaniše, da, ka koli stran bi prek teh termeni i razvod pasli va dne, ali v noći, ona stran zapada pene komunu marku 1, soldini maleh 40, arbadigo marke 3. I, ka koli stran bi prestavili ali odstavili imenovane termeni, i razvodi od kunfini, ona stran zapada peno marak 300: gospodinu knezu v Pazin 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I pisaše listi jednoj i drugoj strani jezikom latinskim i hrvackim; a gospoda sebi shraniše jezikom nemškem.

I vso njih listi potvrdiše, vsakoj strani vratiše, i, prepisavši je, sebi shraniše. I tako vsi ti komuni idoše veselo domov, da so tako s mirom na teh razvodeh sjedinišo; i tako stvoreno bi.

(Dalje drugi put).

Tkogod od naših štovanih čitateljah cienjenoga lista „Naše Sloge“ mogao bi si lahko pomisliti, po ovoj nesložćini, da smo medju sobom neprijatelji, a ipak nismo pod nipošto, nego nesložni smo u občinskih stvarih. Pustimo sve na stranu a pogledajmo samo kako je kod popravljanja putovah: Kada se imaju popravljati, ili da bolje rečem načinjati putovi, navjesti se puku u blagdan koji dan ima se poći na rabotu. Ovdje kod nas se navjesti svake godine, da se ima započeti djelo o sedmoj uri u jutro; ali tko je voljan spavati, može slobodno spavati do sedam urah, onda se ustati, naložiti oganj, svariti (skuhati) palentu, najesti se pak otići, i još će najprvi doći na odlučeno mjesto. Kada se sakupe okolo devete ili desete ure, tri su, a četiri fale; onda koji jesu, mrmlju i jade se, ter neimaju nikakve volje za djelati. Jedan reče: neću djelati ništo, ako se on ne ubija, neću se niti ja, zašto sam ja mladji od onoga. A onaj, koj štogod popravi i načini, govori onomu koga nije: Da bih ga vidio ovuda hoditi bim mu s kamikom nogu prebio i t. d., jedan reče jednu, drugi drugu, toliko, dan projde i neučini se ništa. Kada smo išli prošle godine načinjati put, da reče netko jednomu: Kume valja poć načinjati put. Ovi da mu odgovori: Ja ne glen, ni od moje kuće nijedan ne gle, a kada na njem padem ne hote me nijedan stot, i na taj način nije volja djelati, onoga koj bi štogod učinio. Eto tako se događja svim putevom i stazam u našoj občini, kojim se može reći da nisu za čovjeka i mazga (mulca) (bez kojega nemožemo mi ovdje nikako živjeti), nego na njih bi i koze lahko noge polomile. Zato vi poglavari (četari) rabote ustanite na noge, pak progledajte malo i poćnite pravo zapovjedati pak ćete biti i pravo poslušani; oni skitavci koji vam ne dojdu na djelo budi si kakovo, nemojte njim odprostiti, nego jih predajte najprije našemu občinskomu pisaru neka jih on pokara i priuči na rabotu i ako nebi ovo koristilo, tada ih može sudu na Voloskom tužiti, gdje ote bez dvojbe platiti globom i zatvorom.

Najposlje govorim svim občinarom zajedno: Složimo se bratjo! načinimo naše putove i staze i kako su dosada druge občine nami za zrcalo, tako da budemo do malo vremena mi s našimi putovi njima za zrcala. Ne pustimo, da se drugi s nami i našimi putovi rugaju. Pogledajmo malo u cienjeni list „Naše Sloge“ koja izlazi jur devetu godinu i dosada svi brojevi bili su u mojih rukuh; ali na čelu svakoga lista vidio vam onu staru poslovicu. „Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ Tako i mi složimo se i napraviti ćemo sve; ali ako nebudemo složni u istinu nikada ništa; ako budemo vukli jedan desno drugi ljevo nikada nećemo doći do napredka, nego će nam biti svako lane bolje i ljepše a svako k letu huje i grdje. Pogovorimo se dakle jedan s drugim gdje i kako se ima što napraviti i načiniti, pak stavimo se na djelo, nežalimo dva, tri dana makar cieli tjedanj na naših putovih; nam hote služiti, a ne drugomu. Kada čovjek sve svoje liepo nastoji, Bog i ljudi mu se raduju. Tako te i nami.

Svakidanji kopač.

Pogled po svietu.

U Trstu 31. svibnja 1878.

Naše carevinsko vieće, mimo svojih strogo domaćih poslovah, ima još uvjek na rukama i nagodbu s Ugarskom. Iz tog vječnog nagadjanja dualizam će ovaj put iziti tako operušan, da će bit veliko čudo, ako preživi ovih drugih budućih deset godinah. Sve su mu mane izišle na svjetlo, a da nije mogao pokazati ni jedne jedine svoje prednosti, koristne po državu. Većina austro-ugarskih narodah nezadovoljna, blagajnice prazne, pučanstvo prenapréceno daćami, država slaba i neodvažna naprama ostalomu svietu — eto blagoslova, kojim je dualizam urodio. Zato se, naime u ovoj polovici monarkije, diže sve to veća hajka na njega ne samo u novinah, nego i u zastupničkoj i gospodskoj kući, gdje je bio našaran i naružen, da nemože gore. Očito se vidi, da bi ga kod nas za malo prodali, ali ga zato to žešće brane Magjari zubmi i nokti. Sad su oni koji sile, neka se zaboga dodje što skorije do konačnog sporazumka, dočim su se dosad držali, kao da ga mogu i onehajati. To je, ako Bog da, početak njegova svršetka.

Sad sjede u Beču i delegacije. Grof Andrássy im tumači već po stoti put svoju mudru politiku, ali one u njoj il nevide, il neće da vide nikakve mudrosti, pak mu muške odgovaraju. Andrássy govori tu kano svoj svojim, pa im ipak nije po volji; a što bi stopram bilo, kad bi morao govoriti nesvojim, kojih ondje neima? Glede onih šesdeset milijunah, što si je bio naručio kod delegacijah za posljednjeg sjedjenja, nada se, da ga one neće potanko pitati računa, jer da bi to razglabanje moglo razkriti njegove oltare, te naškoditi njegovoj još uvjek tajnoj politici, ali koristnoj po državu, kako to naime on sam tvrdi. On još uvjek govori o interesih monarkije naprama iztoku i najnovijim tamo dogodjajem; ali kao da još ni on sám nezna, ni gdje počimlju, ni gdje svršuju. Jedna se ipak u svoj njegovoj politici jasno vidi, a ta jest, zaustavljanje Slavenstva sveg i svuda.

Sad se u svietu negovori, nego o miru te miru, koji da će se po što po to sačuvati, jer da su se Ruska i Engleska najzad našle, gdje su se tražile. A to čudo, ako je istina, da je stvorio grof Šuvalov. Njemu da je pošlo za rukom ono onomadne, kad je bio u Petrogradu, uvjeriti svog gospodara Aleksandra, da Englezi neće da tobože poniže Rusije, s druge pako strane Engleze, da su Rusi najkroće i najbezazlenije na svietu duše. Zato je sad gotova stvar, da će se u Berlinu ove prve polovine junija sastati kongres, što se imao sastati, kako su naši čitatelji siećaju, ono nekada jur prvih danah prošlog aprila. Samo se po sebi razumi, da nitko nezna, što će pak biti poslje kongresa, da li mir ili rat. I eto na čem smo sad. Iz ostalog svieta nikakvih novostih, nego da u Pariz dolaze silni strani gosti, da se u izložbi načude svjetskomu napredku i franceskoj gostoljubivosti i udvornosti.

Franina i Jurina.

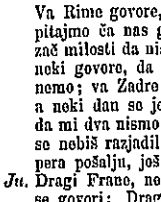

Fr. Tu smo hvala Bogu!

Ju. I doba je.

Fr. Znaš da sam se već bil razjadil?

Ju. Zač?

Fr. Kako nećeš! Od sveh kraj na tu tužnu Slogu buče. Va Rime govore, da nas ni; va Beču, da pitajmo ča nas gre, pak da te nam dat, zač milosti da nisu navajeni dolit. Ovuda neki govore, da mi dva malo provež kunemo; va Zadre pišu, da smo jakobini; a neki dan se je i va Zagrebu neki javil, da mi dva nismo svojedne misli. No, kako se nebiš razjadil! Na mesto da nam za pera pošalju, još nas ogovaraju.

Ju. Dragi Frane, nebudi baba, ne; znaš ča se govori: Draga moja mâ, svaki svoju zna. A onom va Rime recimo: Ča se babi htilo, to se babi snilo.

Fr. Pravo imaš!

×

Ju. Tako ala Frane, to novice!

Fr. Neznam kado počet.

Ju. Ter si bil va Poreču, tako si dosta mest prošal.

Fr. Uprav tamo su lepu upoharili. Vanjskem kmetom su razdolili komunali, da jih uživaju i da plaćaju interesi od onega, koliko se bude svakomu kapitala proračunalo.

Ju. To je pravo. Če si kigod barem ča ogradit i znsadit.

Fr. Bi bil nem.

Ju. Zač?

Fr. Zato, zač da ni pravo njegovo; uživat da more 29 let, a prodat ni zastavit nemore.

Ju. A ki će platit štibru, ka je zaostala od više let?

Fr. Svaki po svojem kusu.

Ju. Bravo! A kamo je ono, ča su dosada plaćali za pnšišća, i ča su od drv dobili?

Ju. A kamo je lanjski sneg Juro?

×

Ju. Kako ča sinjorine po srednjoj Istroj?

Fr. Novu modu su obernule. Da se neto udavat, leh da vole novestam oganj potikat.

Ju. Ča bi reć?

Fr. A bome, to bi reć: pul kmeta se mora težko delat, a gospode još ni toliko, da bi moglo sve va jedan kraj poć.

Ju. Slabo kaže.

×

Fr. Neki stari gospodin mi se je tamo dole jako tužil, da Sloga nekeh proviše mrazi, da to ni pravo.

Ju. Si mu mogal reć, da ni tega toliko. Sloga samo želi, da ljudi progljedaju, i da se svi brinu za občinske stvari, a ne da jih sto gre kamo jedan kaže, kako i ovce, kad škopac ki zvono nosi, va dolac skoči.

Fr. Tor sam mu tako nekako odrezal, pak je rekal, da to i poštoni Talijani žele.

Ju. Tor mi nimamo niš s poštonomi Talijani, leh s onemi šaromi, šaremi, ki bi radi svoh nas pobaštardali.

×

Fr. A ča je doma novega Juro?

Ju. Da već neće Frane za podestu bit.

Fr. Zač ne?

Ju. Da gre nekamo za poštmajštera.

Fr. Hod s Bogom, a kade mu je pratika?

Ju. Pratika! Ča se ni morda spratikal, kad je sam tolika leta već va Terst nosil, ča bi bil imel po pošte poslat.

Fr. Ča tako je to?

Ju. Ma uprav tako.

Fr. On put ga je trebe zbankat, kada budu izbori, zač bi se mogal predomislet.

Ju. I ja bim rekal.

×

Ju. Čuješ Frane, ča da je va Bakre jedan školanić jednu knjigu od pravic dal štampat?

Fr. A je nebore!

Ju. Bože moj, to mora bit fina glavica.

Fr. Nebore ni toliko, leh da se je tel narugat nekem profesorom, ki misle palače zidat, a još da nisu ni onega dali naštampat, ča vade, pak da svaki školanić posebe mora pisat za njimi.

Ju. Zač pak nebi to štampali?

Fr. Zač kuća da hita i četiri po sto na leto, a knjige se neizplate.

Ju. Tužna nam sreća!

×

Ju. Frane kako gre letina po Istroj?

Fr. Neznam, kako je druguda, ma va Lovrane, da se je silnoh *marum* zaleglo.

Književne viesti.

Počam od 11. svibnja t. g. u Vukovaru, u Slavoniji, izlazi nov list na našem jeziku pod imenom **Srlemski Hrvat**, a pod uredničtvom Dragutina Altha. List je posvećen zanemarenim hrvatskim interesom u onom predjelu naše domovine i kažu, da veoma liepo odgovara svojoj zadnći. Izlazi svake subote i stoji 5 f. na godinu. Mi ga najvrć'a preporučamo i našim čitateljem.

***

Preporučujemo što toplije možemo našim čitateljem **Put u Rim**, putopisne crtice od župnika Petra Bučara. Tko je rad upoznati se u kratko s Italijom i njezinimi običaji, neka čita te putničke crtice, pak je postigno svoj cilj. Knjižica nestoji nego samih 36 novč., a dobiva se u knjižari i knjigovežnici Mučnjaka i Senftlebena u Zagrebu.

***

Slavulj, niz hrvatskih pjesamah za zabavu, nasladu i razkoš hrvatskoj mladeži. Knjižica ima 76 različitih pjesamah a stoji samo 15 novč. Preporučamo ju našemu puku, koji će u njoj naći podpunu i svoju obljubljenu pjesmu, „Još Hrvatska ni propala!“ Svakom učitelju će ta knjižica također dobro doći, jer ima za djecu vrlo sgodnih pjesamah. Štampala ju je ukusno „Primorska Tiskara“ u Kraljevici na račun Gavre Grünbuta knjižara na Rieci. Kod njega se i prodaje.

Od g. Dragutina Hirca, učitelja obćo pučke škole, izišla je u Bakru, pod imenom **Putopisi**, krasna knjiga, koju našim čitateljem najljepše preporučamo. Tu ima baš ponešlih so opisah više zanimivih predielah hrvatske domovine, kao i drugih znati vriednih crtah i crticah. Kujiga stoji: za predplatnike 60 za nepredplatnike 75, više postarine 5 novčićah.

Kako se poznaje starost iliti doba kod konja.

Kada si nakan kupiti konja, prije svega treba ti znati, koje je dobe; — nu da to znadeš, morao si tražit savjet u kakova nadriliečnika; pa za loši mu savjet morao si skupo platiti. Dožívio sam i ja dosta takovih slučajevah, gdje ovakovi nadriliečnici — gulikožo zahtjevaše i po 3 fiorina — samo za odgovor koliko je konj star.

Ele, moj čitatelju, da te oslobodim toga suvišna troška, napisao sam ti u tom pogledu mali naputak, kako u slučaju kupovanja poznati moreš bez ičijega savjeta koliko je godinah konju, kojeg kupiti želiš. —

Najsigurniji način, po kojem se može saznati, koliko je konj star, sastoji se u ogledavanju njegovih zubi. Često opažamo, da konjari, kada kupuju konje, zaviruju istim u zube, da vide, koliko imadu godinah. A zbilja mogu po tom lahko pogoditi godine.

Zubi se dielo na *prednjake* (sjekutiće), na *očnjake*, (koji su kod kobilah sasma maleni te jedva i vidljivi) i na *kutnjake*.

Konj ima 40 zubih i to: 12 *prednjakah* (sjekutičah), 4 *očnjaka* i 24 *kutnjaka*.

Prvi zubi zovu se *mliečnjaci;* na mjesto kojih kasnije izrastu *stalni zubi*.

Gornja ploha na svakom zubu zove se ploha *trenja*, u kojoj (plohi) se nalazi veća ili manja *dubina*, a to je *kaljak*. Ako je kaljak manje izdubljen, zovo se *marka;* ako nije nikakove dubine, onda se zove *znak*.

Svaka vidljiva promjena kod zuba, zove se *doba* iliti *odobje*. Takovih razlikujemo *šest* vrsti; to su sliedeće: I. *Doba mjećnja*, od 0—2 godine. II. *Doba mjenbe* od $2^1/_2$—5 god. III. *Doba oblojajasta* od 6—12 god. IV. *Doba okugla* od 12—18 god. V. *Doba trokutna* od 18—24 god. VI. *Doba naopako jajasta* od 24—27 godine...

I. Doba mliečnjaka.

Novo rojeno ždrebe ima već *sječnjake mliečne* i 1. 2. i 3. kutnjak; od 5 nedjeljah dobije *srednjake;* od 6 mjesecih pokaže se ploha na *sjekutićih;* od 8—9 mjesecih pokažu se *skrajnjaci;* od 1 god. pokaže se ploha trenja i kod *skrajnjakah* i 4. kutnjak izraste; od $1^1/_2$ godine počme se *kaljak* trti; od 2 godine kaljka na sječnjacih nestane, dočim se na *srednjacih* i *skrajnjacih* pojavi.

II. Doba mjenbe.

Od $2^1/_2$ godine promiene se *sječnjaci* i prvi *kutnjak;* od 3 godine *sječnjaci* počmu se trti i drugi *kutnjak* se mienja; od $3^1/_2$ godine *srednjaci* se promiene; od 4 godine *srednjaci* su u trenju i treći *kutnjak* se promieni; od $4^1/_2$ godine mienjaju se skrajnjaci; od 5 godinah *skrajnjaci* su poravnani.

III. Doba oblojajasta.

Sada valja paziti na nove *sjekutiće*. Ovi (sjekutići) imadu na gornjoj plohi male dugoljaste crne rupice (znak oblojajast), koje se grizenjem lagano bruse pa ih nestaje onim istim redom, kojim su zubi rasli i izpadali. Od 6. godine znak je oblojajast na *sječnjacih*, a *srednjaci* i *skrajnjaci* jesu s kaljkom. Od 7. godine ima znak oblojajast na *srednjacih;* od 8. godine ima znak oblojajast na *skrajnjacih*, — i to još uvjek na doljnoj čeljusti; od 9. godine ima znak oblojajast na *sječnjacih*, gornje čeljusti; od 11. godine ima znak oblojajast na *skrajnjacih* gornje čeljusti.

IV. Doba okrugla.

Od dvanaeste do osamnaeste godine postaju ti *znakovi* sasvim *okrugli* i opet onim istim redom najprije na dolnjoj a onda na gornjoj čeljusti.

V. Doba trokutna.

Od 18. godine ima znak *trokutan* (nalik na *trokut*) na sječnjacih dolnje čeljusti; od 19. godine ima znak trokutan na *srednjacih* dolnje čeljusti; od 20. godine ima znak trokutan na *skrajnjacih* dolnje čeljusti; od 21. godine ima znak trokutan na *sječnjacih* gornje čeljusti; od 22. godine ima znak trokutan na *srednjacih* gornje čeljusti; od 23. godine ima znak trokutan na *skrajnjacih* gornje čeljusti.

VI. Doba naopako jajasta.

Od 24. godine ima znak naopako jajast na *sječnjacih* dolnje čeljusti; od 25. god. ima znak naopako jajast na *srednjacih* dolnje čeljusti; od 26. god. ima znak naopako jajast

na *skrajnjacih* donje čeljusti; od 27. godine ima znak naopako jajast na *sječnjacih* gornje čeljusti itd.

Po ovoj mjenbi zubih može se podosta sigurno ustanoviti konju doba (starost), premda ima i u tom različitih prevarah.

Zato upozorujem svakog brata poljodjelca, da dobro pazi pri kupovanju konjah na zube, da li nisu varalice (tih žalibože u novije doba ima dosta) *zbrusili i opiliti* mlječnjake konjem; jer neki prodavaoci konjah tako znadu umjetno zbrusiti i opiliti mlječnjake dvoljetnim ždrebetom, da isti (mlječnjaci) izgledaju, kao u peto- i šestogodišnjih konjah; suprot pale starim, dvanaestero- i višegodišnjim konjom one znakove, kako ih nalazimo u peto- ili šestogodišnjih, pače i četverogodišnjih konjah. *Zato bratje pozor na ovo, što rekoh!*

Još i ovo: Sasvim starog konja poznat češ po nekih znakovih, a ti su sliedeći: *stari konj ima siede dlake oko očiju* i *na bokovih*, zatim *očna dubljina odveć je duboka, dolnja je gubica mljitava* a ima i muogo drugih u oči udarajućih znakovah.

Pri koncu mi je reći bratu Hrvatu, da je ovaj člančić iz dosta prilična izkustva napisan; pa zato ti ga, poljodjelče, što toplije na praktično izvršavanje preporučam.

***

Velocienjenomu gospodinu i vrlom rodoljubu

Augustinu Mazalinu,

vrlom tajniku dične i slavne občine Drniške u Dalmaciji itd.

Za dokaz velikog štovanja posvješćuje ovaj člančić

N. Vežić

Nadzornik gosp. i šumarstva občinskog.

Različite viesti.

Razpisano je mjesto občinskog liečnika u Kastvu. Po oglasu novine „Osservatore Triestino" plaća mu je 900 for., a 300 for. paušal za konja. Pobliže uvjete doznat će občine. Molbenice upravljene občin. zastupstvu u Kastvu valja predati do 30 junija o. g.

Presv. biskup J. Dobrila pohodit će i podielit sv. Krizmu u sliedećih plovanijah: dne 2. Junija u Škednu, dne 23. Junija u Lokvi, 24. u Gospu, 25. u Tinjanu, 26. u Rizanu, 27. u Pasjoj-vasi.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. Č. g. Josip Močilnikar bi odpuščen od ove i primljen u Ljubljansku biskupiju. — Č. g. Mih. Šobaru je produžena mirovina za drugih 6 mjes.

Promjene u porečko-puljskoj biskupiji. M. č. g. Jovitn Blečić do sad župnik u Novomgradu bi imenovan župničkim upraviteljem u Fontani. — Novogradska župa je značasno izručena m. č. g. Juliju Guth-u, momoranskomu župniku. — Č. g. Blaž Košnara, do sad duh. pomoć. u S. Lovreču, ide kano kapelan u Kavran, a na njegovo mjesto, povraća se č. g. Ivan Rosić, do sad duh. pomoć. u Kanfanaru.

Treći izkaz darovah za biskupski konvikt. Gospoda: Ivan Blaž i Marija Sardoč f. 1000 srebrene rente. Josip Burgstaller i žena mu Gabrijela Burgstaller-Bideschini f. 200 srebrene rente; Teofil Kozulić do Pećine i gospodja mu f. 200 papirne rente. Anton Piber f. 200 srebr. rente; Ivan Cosolo f. 100 pap. rente; Frano Dr. Ferrari f. 100 pap. rente; bratja Frane i Josip Cosmitz f. 100; G. P. f. 25; Ante Thomann f. 500 pap. rente; komenda Carlo Dr. Porenta f. 200 pap. rente; gospodja Cecilija Bonza f. 10; Josip pl. Bordini f. 10; B. H. f. 2; Ante Klodić f. 10; c. kr. ravnateljstvo pošte f. 24; Petar Somazzi f. 100; Miho Zamparo f. 50; c. kr. ravnateljstvo financijah f. 44. — U kasu bogoljubnog družtva Sv. Obitelji uplatiše stolni kapitul f. 100; gospodja A. V. f. 50; Frano Kosac f. 15; preč. Dominik Bonifacio f. 30; č. Frane Paucur f. 5; gospodje N. N. i N. N. f. 30; pročastni kanonik Aug. Grozić f. 100. Više članovah bogoljubnog družtva sveto obitelji f. 214.50.

Čovjek-vuk. Pudar (poljski čuvar) u Novojvasi kod Pirana prošlog mjeseca hodeć poljem opazi vuka. Hitro skino pušku sa ramena i u daljini od 50 korakah, upali ju u stvar, koja mu se činjaše, da je vuk. Nu kolika nebi njegova žalost i čudo. kad primaknuvši se bliže stvari, vidi, da je.... čovjeka smrtno pogodio! I doisto, bio je to poznati mu kmet iz istoga sela, koji izgubivši srp, iskaše ga rukami i nogami po tlu plazeć, i zato ga pudar bio uzeo za vuka!

U Moskvi izišao je proglas na vas ruski narod, da se sabiraju dobrovoljni prinesci za kupovanje morskih brodovah, koji će se naoružati te poslati robit englezke trgovačke brodove u slučaju rata sa Inglezkom. Na čelo toga poduzeća postavio se je sam ruski carević nasliednik. Rusi su u Americi kupili dviesto hiljada pušakah odredjenih od negda za Tursku i naručili jih još pol milijuna.

Strašna nesreća dogodila se je u Parizu dne 14 pr. mjeseca u 9 sati u večer. Neka se naime tvornica iliti fabrika, u kojoj su se pravile razne užigajuće igračice za djecu, kao n. p. pištole, maljahni topovi itd. upali i razleti u zrak. Ljudi, koji su nedaleko od nje bili, vidili su, kako poslie nikad nečuvena potresa i buke, ta bje fabrika najprije uzdignuta u zrak, za tim se nakon nova strašna groma u zraku razpuči i najzad pade opet na tla. I druga mimo stojeća kuća iste se doba sruši i svojimi razvalinami nemilostivo pokri sve svoje stanovnike! Ta nesreća poda Parižanom velik strah i trepet, a što mrtvih, što ranjenih bijaše do 200.

Tčk Novacah polag Borse u Trstu

od 16—28. Maja 1878.

Dne	Car. dukati (cekini)	Napoleoni	Liro ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car. dukati (cekini)	Napoleoni	Liro ster.	Prid srebro (agio)
16	5.67	9.69	12.13	105.75	24	5.66	9.66	12.09	105.75
17	5.66	9.69	12.12	105.75	25	5.63	9.62	—	105.50
18	5.67	9.68	12.10	105.60	26	—	—	—	—
19	—	—	—	—	27	5.59	9.56	11.94	105.—
20	5.69	9.71	—	106.15	28	—	9.53	—	104.50
21	5.69	9.71	—	106.33	—	—	—	—	—
22	5.69	9.68	—	104.25	—	—	—	—	—
23	5.67	9.67	12.10	106.—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišča.

dne 23. Maja 1878.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S Domingo	„	96	—	103	—
Rio polog vrsti	„	78	—	102	—
Cukar austrijski	„	34	50	36	50
tučeni	„	35	—	37	—
Grietje trave buhače (Grisantomo)	„	125	—	135	—
Naranče skrinjica		6	—	7	30
Karuba puljezko	za 100 klg	8	50	9	—
levantinsko	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	10	—	14	—
puljezke	„	—	—	—	—
Limuni skrinjica		8	—	9	50
Bademki iliti mendulo puljezki	za 100 klg	116	—	122	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Lešnjaci	„	19	—	22	—
Šljive	„	24	—	37	—
Pšenica ruska	„	12	—	12	25
ugarska	„	12	25	12	75
galiačka	„	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	8	—	8	10
Raž	„	—	—	—	—
Ječam	„	9	50	11	—
Zob ugarska	„	8	25	8	50
arbanaška	„	—	—	—	—
Pasulj (fažoli), polag vrsti robe	„	13	—	15	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Orliz talijanski	„	17	25	24	—
Inglezki (kitajski)	„	15	75	17	75
Vuna bosanska	„	110	—	120	—
morejska	„	—	—	—	—
arbanaška	„	120	—	122	—
istarska	„	—	—	—	—
Dasko koruško jelovico	„	52	—	94	—
štajersko	„	44	—	75	—
Grede „	„	12	—	14	60
bukovico	„	8	—	9	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 klg	55	—	59	—
„ najboljo	„	78	—	80	—
„ srednje vrsti	„	66	—	70	—
dalmatinsko	„	55	—	—	—
istarsko	„	—	—	—	—
Kamene ulje u barilah	„	15	—	—	—
u kasetah	„	17	—	—	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suho volovje naško	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	117	—
janjeće naške	za 100 kom.	95	—	103	—
dalmatinsko	„	60	—	80	—
korjo	za 1 „	—	75	—	80
runeno slano	„	—	58	—	65
suho	„	—	49	—	50
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 klg	28	—	33	—
Sardele 1 baril	„	15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 klg	28	—	30	—
zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	70	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	46	50	49	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	52	—	—	—
Slanina	„	42	—	47	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galjčići istarski	za 100 klg	26	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	9	25
istarski	„	8	90	9	—
Lišće od javorika	„	15	—	16	50
Vinsko strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Mod	„	30	—	35	—
Lumber (jabučico od javorika)	„	14	—	16	—
Pakal baril od 100 klg		3	75	9	—
Canje (štrace)	za 100 klg	17	50	23	50
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

LISTNICA.

Gosp. B. u Bakru i gosp. dopisniku iz Treskavca: Oprostite, da vaše još nije štampano; u dojdućem broju bit će stalno.

OGLASI.

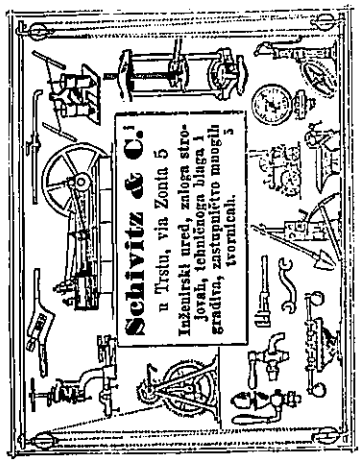

Povlašćena Mehanična

SUMPORAČA

— (VALERIJEV SISTEM) —

Ova sumporača novoga načina vrlo je koristna vinogradaru.

Spretno i pojednako podieli so sumpor po grozdu. Malo sumpora troba i prištedi se vremena i djela; posvema se lahko vlada; sastavljena je tvrdo i priprosto. Nosi se na pas.

Služi za trsje obično posadjeno, za brajde i za ružo; može se sipati i lozu, koja se okolo drugoga stabla vije, a netreba ljestve ni druge spreme.

Ovaj stroj, koga su vještaci progledali i izpitali preporuča se toplo svim vinogradarom.

Ciena joj je zajedno sa mjerom za sumpor koliko ga upravo treba usipati — samih 6 f.

SKLADIŠTE U TRSTU

GIUSEPPE PILOTTI

lattenicar via della Sanità Nr. 1. 2

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Predbdjenih kašljuć noćih, naradno jutarnje hreputarice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panadinjaju. Zato valja uzjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini*.

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jeobela i Pastičića mirodiljara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnora; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrianera mirodiljara; — u *Malom Lošinju* kod Vivlani-a; — u *Pazinu* kod Liena; — u *Zadru* kod Borčića i Berotlini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misturo; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zorotti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specterijah. 23

NADARENI

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinastih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-evi sladkiši so hiljadah ozdravljenjah prena tažila za kašalj. Nedvojbeno ozdravljenje.

Tko neozdravi, hoće mu se novel povratiti.

Ovi dragocieni utažitelji sladkiši su u svojoj bitnosti za liečenje prsnih i osobito zdravstveni, jer sastavljeni od prostih ljekovitih rastilnah. Uzimaju se s najboljim uspjehom proti grčevitu nazebnu kašlju, toli umah s početka koli kad se već ukorenio; onda proti bolesti od grla, proti rorini (grippe), zapali grla i žljezdicah, proti promanjkanju glasa; izvišo pomažu i nedušljivcem.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izvadjeno za sirova u Americi na račun K. Zanetti-a ljekarnika u Trstu. Lick komu nejma para proti suhoj boli, proti ulogom, gukam iliti zalvam, pokostici (carrie della ossa), protiski iliti bodcu, proti oingati iliti nuzli, proljevu mokraće, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Mojo trokutno staklenice imadu u staklu odjelano mojo ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti*, s toga nije jih moći pogrešno zamieniti s inimi, ako i trokutnimi, što se prodaju pod drugim imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedino što su bilo nadarono na raznih izložbah, najboljі i najuspješnji lick proti griži kao i najuspješnije sredstvo za nutarnje hladjenje bolnika. — Opazka: Valja paziti da nebudu patvoreno.

Čistiteljne bobice iliti pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a*, što se već cielih 35 god. traže i uzimaju proti šuljovom iliti krvatici, turobnosti, tropotu srdca, zapeki jetarah i slezeno, šumenju ušiuh itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. I najljuća zubobolja prestano namah jednom jedinom kapljicom oro vode, kad se na pamuku iliti bumbaku turi u škrbotinu bolna zuba.

Lick protu-grozničnі od Dra. *More* komu nejma para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosonogih Karmelitah u Miotelh.

Okrepna žiđčina za konje. Ova žest uzdrži konjo do skrajno starosti u jakosti i krieposti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naime proti ulogom (kostobolji i bedrobolji.)

Franceska žest i morska sol od *William-a Leca.* Kućno sredstvo proti oparini, žircobolji, otekllni zleđičah kao i proti zubobolji, gdje je odmah bolje, čim se samo izvana njom lice namaže, onda kad se tko gdje natuče il porče. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčaji od Dra. *Eguislera*, što se mogu rabiti bez tudjo pomoći.

Bresclanski ostrižki staro i skušono sredstvo proti svakovrstnoj kostobolji kao takodjer proti natuci.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željozom) prigotovljeno po lučbaru i liekarniku K. Zanetti-u u Trstu. Ovo je najbolje sredstvo proti slabini, kad se bolnik pridigno poslje težko bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka unča ima u sebi dva zrna jodo-željeza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Giglio) za gospoju od *Planchais-a*, porlašćena parižkog lučbara. Krieposti ove vode jest jedna od najosobitijih. Ona podaje puti takovu mekanost i njeznost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, te čini da izčezno sa lica kojekakvo crvenilo i ostalo grubote. Nijedna gospoja, kojoj je mila krasota i čistoća puti, nebi imala biti bez ove žiljeve vode, koje poraba postaje občenitom.

Orižov nepipljivi prah bielo i ružičasto bojo za gospoje. Omot po 10 novčićah.

Bobice Redlingerove na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez škava ni duha ni teka, čisti što brže i bez svako boli. Oro so ulje nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po koje stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su svieže i prave — Predmeti pruževine Ranarski strojevi — Podpasači — Prušive ljevče iliti čarape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

Svaki imaj oko na patvorenje. — Prodaje se na veliko u luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, svcobćeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Tursku.

SKLADIŠTA: U Kopru kod Giovannini-a — Motovunu kod Matejčića — Spljetu kod Tocigl-a — Poreču k Iget — Rovinju kod Angelini-a — Pulu kod Wassermann-a — Rieci kod Prodan-a i Cotti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Šibeniku kod Misture — Buzetu kod Farinoni-a — Tržiču (Monfalcone) kod Fumagalli-a — Ronchi kod Patuno — Cervignanu kod Lavisont-a i u svih prvih ljekarnah evropejskih. 12

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 12. U Trstu 16. Junija 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a soljako samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a soljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 soljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, darat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Imo, prezimo i najbližu pošту valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalazi se

Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjeno poštarinc. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemalazo mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak sviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogodo oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listarnice*.

POZIV NA PREDPLATU.

Početkom dojdućega julija nastaje drugo poluljetje, zato pozivamo opet naš narod, da se predbroji što u većem broju na ovaj pučki list. Preporučamo pako što vruće onim našim predbrojnikom, koji nisu platili za cielu tekuću godinu, il nam još od lani što duguju, neka što prije učine svoju dužnost, da uzmognemo bez straha i svoje štete uredjivati list.

U Trstu, 1. junija 1878.

Uredničtvo.

Smutnje po Istri.

Latinah je u Istri odavna, još od rimskih vremenah, po zapadnoj strani u gradovih. Ima Talijanah i u nutri po gradićih i to su pojedine obitelji od benetačkih vremenah. Napokon ima jedna vrstə Talijanah, koji su se od Hrvata u nje prekrstili, i onih, koji su od vana došli.

Kažu ljudi, da je Istranin pitao dolazećega Karnjela: Kamo pobratime? — A gren ga tamo kade ga ljudi svoj račun nezna — rekao je Karnjel.

Ti ljudi, koji nisu znali svoga računa bili su naši oci, što nisu nauka imali, i bila je Austrija, koja bi se bila morala više brinuti za istrijanskoga seljanina.

Na dva ovoga mjeseca kako svake godine slavili su u Italiji spomen onog dana, kad je Pijemont dobio slobodu, ustav, konstituciju, koja je kasnije obvaljala za cielu kraljevinu. Taj dan slave Talijani kako dan u koj jim je spasenje došlo, kad su zagospodili u svojoj kući.

Pišu novice i javljaju nam prijatelji, da se je onaj dan, bolje rekuć, onu noć, po većih mjestih u Istri vijalo talijanskih zastavah, da je bilo napisah u zdravlje Umberta Prvoga i proglasah na Istrane-Talijane, kako se je i njihova zvjezda ukazala, kako se ovi kraj ima osloboditi i proći iz jarma Austrije u blaženo krilo majke Italije. Toga, govore, da je bilo u Kopru, Poreču, Rovinju, Vodnjanu i *Pazinu* a najbrže i druguda, nego se tajno drži, koliko je moguće.

Hvala Bogu, sad može i zadnji kmet u Istri znati, kakova se kuha.

Jedna stranka obstoji, koja čeka zgodu, da se Austrija s kim boka prime, pak da Talijani obliži i zadnja tri pera svog „artićoka“ Goričko, Trst i Istru.

Zato se piše, da su ove zemlje talijanske po legu, po povjestih, po volji pučanstva; zato se sipju proglasi, kako su ovuda Talijani zasužnjeni jače, nego Židovi, kad su Faraonu opuke pekli. A mi znamo, da Talijani u Istri gospodaruju i rade što jih volja. Krsti se čovječe od te bezobraznosti!

Mi smo već mnogo puti rekli, da nemislimo pohrvatit ni Kopra, ni Poreča, ni Vodnjana ni Rovinja; ali smo i to rekli, da nas nijedna sila više neće uzdržati, da svoje nebranimo. Ako se pak Talijani boje, da bi njih malo po malo ponestalo, kad bi mi u svojoj kući krepki bili, to su druge gusle; tu jim nemožemo pomoći.

Negda je Hrvat pomaman letio u Italiju misleć da i sebe brani braneć cesarove orle, ali su zli savjetnici cesarove krune Hrvate plaćali onim, čim su druge kaštigali, a cieli sviet je vikao, da su Hrvati sužanjsko pleme, da bi zatrli slobodu svih narodah.

Odstup Venecije potvrdilo je Njeg. Veličanstvo onim pohodom u Veneciju, kad ona već nije njegova bila. Tamo je Austrijski cesar svojim prijateljstvom potvrdio i jedinstvo Italije. Onda su i Hrvati progledali i zapisali si nauk: Što više postuješ tudje, to krepče brani svoje.

U naših povjestnicah i u srdcih naših najljepša je uspomena tvrda vjera prama vladajućemu rodu. Ali u ustavnih državah čini se velika razlika medju krunom i medju savjetnici krune izbranimi od najjače strane. I ovim je doba reći: Što ste posijali, ono žanjete. ?

U Istri, gdje je veći diel hrvatskoga-slovinskoga puka, podržavaju se talijanske škole, sudi se talijanski, druge oblasti pišu talijanski i njemački; u Istri se u svem javnom životu podržava tudjinstvo, koje bi se moglo i moralo jednim dekretom uništiti.

Da mi takovu vladavinu pomažemo više nego zakon pita, bili bismo sami proti sebi.

Samo da dodje čas, kad bi se silom [illegible] ljah, gdje još imamo ufanja, da ćemo vremenom i naukom jedanput po svoju živiti, onda bismo silu silom suzbili, braneć svoj i vladarove kuće obstanak. A oni, koji dižu zelene zastave na zemlji natopljenoj našega kmeta potom, neka promisle, koliko je blaženstvo za krajeve, gdje se digne rankun i motika, gdje se bieli gradovi zadime i gdje se ljuta pjesma pjeva: Za crno robstvo krvav pir!

DOPISI.

Iz Kastva.

Naš občinski glavar rekao je jednom, da mu je škola deveta briga. To je potvrdio i djelom. Na kraju svoga šestgodišnjega vladanja nakanio je napokon na silne pretnje od viših oblasti odlučiti nešto o toli potrebitoj školskoj sgradi u Kastvu. Čujemo, da kani predložiti občinskomu zastupstvu, da bi se dosadanja školska kuća popravila i razširila, te da bi za to kupile razvaline negdašnje Strakove kuće. Mi se nadamo od naših zastupnikah, da će rado privoliti na trošak toli potrebit, ali da neće nikako privoliti, da se kupuje Strakova mirina, ni da se škola na onom vrhu gradi. Mi bi bili zato da se dosadanja školska kuća priredi za stanovanje učiteljem, a za školu da se sagradi druga nova kuća. A imala bi se sagradit ondje, gdje bi bilo najshodnije i najprikladnije, i koliko moguće manjim troškom. Da se sagradi na onoj mirini, bila bi bi na neprikladnom mjestu jer nebi k njoj od nikuda pravoga prihoda, a i trošak bio bi mnogo veći radi donašanja kamenja i ostalog materiala.

Naša je misao, da se sada ništa neodluči, nego da se odabere jedan [illegible] prilici trošak ovdi i ondi. Po drugud gleda se, da bude skolska sgrade i ures mjestu. To bi moglo biti i kod nas, i to da se nadje gdje pred gradom shodno mjesto za to.

Do sada čujem, da se jedan samo javio za ljekara i to neki gosp. G... koj je u Motovunu.

Prijatelj mi kaže, da će sigurno pitati to mjesto i naš domorodac mladi doktor *Fran Mandić-Rošićev*, koj je već godinu i pol u tršćanskom gradskom špitalu za ljećnika, štovan od svih. Ja sam tvrdo osvjedočen, da se neće naći jednoga jedinoga zastupnika, koji nebi volio svoj glas dati za naše gore lista, a k tomu dobroga ljekara i vrloga domorodca. A trebamo rodoljubnih ljudi i ovdje, jer su se kod nas, osobito na

PODLISTAK.

RAZVOD ISTRIJANSKI

(Dalje, vidi broj 11.)

Od te trnove lokve idoše komun motovunski napred, i komun trviški meju njimi po razvodeh, kažući starci zlamenja, i vsaka stran listi čtući, i vsa ta gospoda za njimi, i vsi ti komuni, i deželani po stareh zlamenjah ravno na kamik beli. Tu su na njem zlamenja gospodina Podreki, i gospodina kneza, i jedan križ na kamiki visečon; od tu po stareh zlamenjah kako se v listeh održaše i tako ravno na tri oknice, i tu su stara zlamenja; od tu po zlamenjah ravno na loki priščare, i na toj lokvi jedna i druga stran imaju svoje živine napajati, i vsaka stran svoj pol čistit, i poli te lokve v jednom ceri jesu križem čavli zabijeni. Od tu idoše po stareh zlamenjah pod breg Mantelan, i tu vkopaše jedan kamik velik, kadi je i prvo bil, i tu postaviše zlamenja gospodina Podreki, i gospodina kneza: od tu idoše po stareh zlamenjah ravno na mnel veliki, i tu najdoše križem čavli zabijene. Od tu na lokvu po drenovu rupu, i na toj lokvi jedna i druga stran imaju svoje živine napajat, i vsaka stran svoj pol čistit, i poli te drenove rupi dva križa visokoše; od tu idoše po stareh zlamenjah ravno po srede Mavrovega brega, i tako ravno na posred lokve Badavse, i te lokve je pol komunu motovunskomu; a pol komunu trviškomu, i tu je naposred te lokve jedan velik križ visečon na kamiki, i poli te lokve jedan brest, v njem su čavli križem zabijeni, i vsaka stran ima svoj pol čistit, a ne vsi jedan dan pod penu marak 5. ka pena se nima odpustit; ona stran, ka bude čistila, ta druga stran ima čekat. I tako ondi narediše. I ka koli stran bi na drugu stran živine napajala, i koliko koli krat bi našasta (našla se) ona stran vazda zapada pene marak 5. I te pene gre polovicu gospodinu, a drugi pol tomu, ki ruba. I tako se ondi obi strani sjediniše, i tako ondi narediše; od tu odoše po stareh zlamenjah na jedan velik oreh, ki ima tri vrhi, i v njem su čavli križem zabijeni. Od tu idoše po stareh zlamenjah na vrutak Valigaštar, i tu jedna i druga stran imaju živine napajati, i vsaka svoju stran čistit, i načinati, i tu su čavli na velikoj oskoruši križem zabijeni, i stara zlamenja v jednom orehi, i tu su postavili na jednom kamiki zlamenja gospodina Podreki, i gospodina knoza; od tu idoše po stareh zlamenjah zdolu na veliku smokvu, i v njoj su čavli križem zabijeni, i tu je jedan volik kamik, na kom jesu dva križa visečona. Od tu idoše po stareh zlamenjah na vrutak pod breg veli, meju sveti Spas, i Novaki, i tu ima jedna i druga stran živine napajat, i tu postaviše jedan velik kamik, na kom je jedan križ visečon, i tu počivahu vsa gospoda i komuni, i deželani, i piše vsi toga vrutka vodu, i narekoše ime tomu vrutku Knež studenac.

I tu gospodin Albert opat od svetoga Petra od Silbe potuži svoj gospodi, da komun motovunski jesu za se obratili veći del zemalj crekve svetoga Spasa i sveto Žabeti, i vas Šublent, ki pristoji tem crekvam, kažući listi i svojo pravice od prvih knezi i gospode pazinske, da te crekve i te njih zemlje pristoje svetoga Petra od Silbe, i take se komun motovunski veliko pregovarahu z gospodin opatom, da ti vinogradi, ki se sada sade po vsem Šublenti, nimaju dati desetine tem crekvam, nego ti stari vinogradi imaju služiti. I vsa ta gospoda kada jesu slišali tužbe, i odgovaranja, i gospodin knez, i gospodin markez, i vsa ta gospoda čtešo listi, ke pokazá gospodin opat, i tako ondi vaspet obrediše, da te zemlje teh crekav, ki bi na njih sejal, imaju dati desetinu gospodinu opatu, i vsaki vinograd po vsem Šublenti, ki se dela, imaju dati desetinu gospodinu opatu. I na to mu listi, i potverjeni gospodin knez, i gospodin markez svojimi visućemi pečati potvrdiše, da se ima tako obdržati, kako je od stareh prišlo.

I tako ondi narediše, od razvod, ke su stvorili, da, ka koli stran bi prek prestupili s pašu va dne, ali v noći, ona stran zapada pene komunu marku 1, soldini maleh 40. arbadige marke 3, i, ka koli stran bi prestavili ali odstavili imenovane termeni, i razvodi od kunfini, ona stran zapada pene marak 300: gospodinu knezu 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. A listi i pisma oto storit, i dat vsakoj strani, kadi se budu dosvršili razvodi meju njimi. I tako stvoreno bi. Od toga vrutka idoše pravo na sveti Spas, i na zvoniki svetoga Spasa najdoše zlamenja na kamiki visečeni gospodina Podreki, i gospodina kneza pazinskoga, i tu su bili jedno i druge strane zapovidali, ta zlamenja postaviti, da se do tu imaju meju njimi termeni i razvodi i kunfini od zemlje, i kuntradi, do tu obdržat, kako se v njih listeh obdržaše. I tako ondi obrediše, kako je od stareh prišlo. Od tu idoše ravno po stareh zlamenjah ravno na posred grma Kalderskoga, i tu postaviše zlamenja, kadi su i prvo bila, od tu idoše po

občinskoj loži, stvari jako izmufile. Zastupnici, pozor! Svaka ptica k svome jatu leti!

Sa Treskavca na otoku Krku *mjeseca travnja 1878.*

Da budeš u stanju, dragi čitatelju, osvjedočiti se malko o radinosti bašćanskoga poglavarstva, naumio sam ti ovdje u kratko nešto iztaknuti.

Svatko, tko marljivo čita velecienjeni list „Našu Slogu“, imao je većkrat sgodu čitati koješta ob odnošajih trgovišta Baške, a držim da polag sadržaja istih dopisah imat hoće dobar pojam o našem občinskom poglavarstvu. Po mojem skromnom mnienju sudim, da svakomu občinskomu poglavarstvu prva bi briga imala biti napredak moralni i materijalni svojih občinarah, a to polučit bi se moglo jedino onda, kad bi se nastojala i njegovala pučka škola kao zenica u oku, kad bi se občinskim imetkom jednoč već započelo gospodariti onako, kako treba, netrošeć nikad novac na nepotrebite narodu nekoristne stvari. Da ti se blagi čitatelju odužim na zadatoj rieči, evo ću ti naertat koješta o djelovanju našeg občinskog zastupstva. Sudim, da je bnetačka republika krstila naše mjesto „Bescanuova“, pak zato i naše občinsko zastup., kojemu valjda milozvučno zuji rieč „Nuova“ želi, prvo nego svoje omiljene zastupničke stolice ostavi, naše mjesto posve obnoviti, da tako čim tim svoje ime u narodu ovjekovječi. Vidiš, reć će mi tkogod, ovaj dopisnik je mrzenjak ter bi rada, da se sve stvari u Baški još i napred vode po starom kopitu. Brajne moj, ako to pomisliš, kruto se varaš, jer ja kao napredan čovjek želim i nastojim, da i moj zavičaj nezaostane u napretku, neg mu od srca želim, da brzim korakom koracati započne po stazi napredka i naobraženosti. Da zavirimo malo što je ruku nova skovalo. Reći za stalno nemogu, kad je bilo u občinskoj sjednici zaključeno nabaviti za naše trgovište nekoliko svjetlionikah, nego to ti je puklo najednoč i svatko se je čudio, kad je opazio, da po ulicah isti svjetionici ponamještaju. Ovaj podhvat našeg občinskog zastupstva odobravam, dapače i ja sam većkrat tu stvar našim občin. zastup. preporučivao, ali i s tim ćemo se malo pomoći; jer mi potriebujemo ne samo svjetla noćnog nego takovoga šta, bez čega valjana i napredna občina nebi imala biti, a da dojdem na stvar to su dvie občinske sgrade naime: župni stan i škola.

Naša mjestna občina broji do 3700 dušah, dakle imade liep broj djece za školu. Koliko je meni poznato, javna pučka škola obstoji u Baški od godine 1835., uvjek učiteljuju u njoj četvorica učiteljah — dva naime učitelja i dvie učiteljice; — ali občina si nije nikad trla glavu, kako bi sagradila svoju školsku sgradu. Kad uzmemo na um, da občina jedino za školske prostorije, neračunajuć ovdje učiteljske stanarine plaća godimice najmanje 250 for. (nu plaća i više), evo za tečaj ovih godinah potrošila je za školsku najmovinu forintih 10,750. Nebi li probitačnije bilo, da se sagradi nova školska sgrada, nego da se za volju Petra i Pavla drže školske prostorije u najam? Rieč o gradjenju nove školske sgrade zametnuo bijaše mislim godine 1872 naš velevredni gospodin župnik Petar Dorčić, i to uprav onom sgodom, kad je naša občina dobila podporu od Njegovog Veličanstva Našeg premilostivog Vladara, koji sažalujuć ovo pučanstvo, komu bijaše tuča svu ljetinu uništila, blagoizvolio bijaše na utaloženje biede stanovničtva ovog mjesta, pokloniti svotu od forintih 3000. Prvo nego se bijaše ta svota porazdielila, sazvana je bila sjednica občinskog zastupstva, koje imalo je odlučiti, po kojem će se ključu ta svota medju pučanstvo porazdieliti. Medju ostalimi članovi toga vieća odrešito zagovarao i predlagao je zastupstvu naš velevredni duhovni pastir, da se rečena svota ne djeli medju pučanstva, nego da se ta svota na sigurno mjesto uglavniči ter, da će se ista upotriebiti na gradnju nove školske sgrade. Ovaj liepi predlog podupro bijaše i isti c. k. odsalanik i nekoliema zastupnikah, ali kad se došlo do glasovanja predobiše s glasovi trgovčići i krčmari, jer učiniše račun bolje da novci, koje će ljudi kod nas potrošiti u naš džep dojdu, nego da se gradi škola. Tako su novci razdieljeni bili medju pučanstvo i dva tri dana sirotinja je veselo skakutala i pjevala, jer imućniji svoju svoticu istoj poklonišo; a da se zahvalio predlogu našeg velevrednog pastira, evo danas bi se Baška ponosila liepom školskom sgradom, ter tako bi se bio podignuo iz zahvalnosti i privrženosti vječni spomenik Slavno Vladajućemu Našemu Vladaru.

Ovom se prigodom mogu barem ovim pohvaliti, da se je izpunila vruća želja pučanstva ovog trgovišta, jer je občinsko zastupstvo u zadnjoj svojoj sjednici jednoglasno izabralo svojim liečnikom Velečnog gosp. Dr. Steinbacha, vriednog poštenjaka i dičnog Hrvata. Bože daj, da bi on u našoj občini mnoga ljeta službovati mogao! Kad sam evo na liečnika došao pripomenut mi je, nek se i druge občine u Istri i na Kvarnerskih Otocih ugledaju u našu občinu, ter onda kada red dojde na nje da izabiraju liečnika, nek tad glasuje svaki u sjednici za čovjeka, koji je naše gore list, a ne za takova, koji kad dojde bolestniku mora se s njim razgovarati „alla muta“. Uprav me žalosti kad moram na vidjelo iznašati nekoje naše jade, al nek mi to nitko neupiše u grieh, jer mi je nakana zlo, ako je iole moguće odstraniti. Mi narodnjaci uzradovali smo se bili onda, kad nas je Pokrajinska škol. Vlast riešila hrvatskom jeziku nevješta učitelja, ter smo misleli i stalno se uzdali, da će na njegovo mjesto biti imenovan učitelj, koji će s vremenom ono popraviti, što je prvi zanemario, al kad se došlo na stvar, na mjesto dobiti napredna i narodnim duhom zadahnuta učitelja, nadležne Oblasti dadoše pri izboru prednost jednomu staromu učitelju, koji, bojim se, neće za nas biti.

Budući sam priviknuo svaki broj „Osservatora“ prolistati, to mi nedavno pade pred oči viest, da su Lošinjani od pomorskog blagotvornog zavoda na posudu uzeli 100,000 forinti, a njihova njim občina za tu ogromnu svotu jamči kod istog zavoda. Kad pročitah ovu za mene i za svakog Istrana interesantnu vjest, rekoh: čemu je bilo od potrebe o božiću sazivati pokrajinski Sabor ter zahtjevati, da siromašna Istra za bogate lošinjske brodovlastnike jamči onoliku ogromnu svotu? Kako su se sami sada pomogli, zar to nisu mogli odmah onda učinlti, ter bi tako bili pokrajini prištedili onaj trošak od jedno 2.000 for., koga su joj prouzročili sazovom sabora.

Jedan rodoljub.

Mošćenice *dne 7. junja.*

Dopisnik „Naše Sloge“ iz Mošćenicah il nije Mošćeničan (jest. Ur) il nije točno proučio ovdašnje občinske odnošaje. On bi rado viditi u občinskom zastupstvu druge ljude, koji bi više gledali što je puku dobro i koristno nego ono što je njim milo i drago, pak bi rado da se skupimo, pogovorimo i da na dan izbora složno glasujemo. Nu uprav ovo je sad nemoguće.

Mošćenička — jednom samostalna — občina ima četiri porezne občine — comuni censuarii — il kako su naši djedi govorili „Županije“, što bi talijanski možda moglo se reći „frazione comunale“, a ne nikad „sottocomuni, o comuni censuarii“. Ove su: Mošćenice grad —, Kalac, Draga i Kraj. Većina stanovnikah ovih županijah je na polju, ili bolje na gori, i ima posve druge interese nego oni koji stanuju uz more. Skoro svaki poljanin ima po nekoliko ovacah, a ovčice uz more možeš na prste pobrojiti. Zato su poljanom veoma koristni občinski pašnjaci, dočim su onim koji uz more stanuju — a i onim koji su na polju, a ovaca nimaju — škodni jer, premda njim ništa nekoriste, moraju občinski porez i namet — stivru i adicional — plaćati. Radi toga ovi žele da se občinska zemljišta prodaju, a oni, to jest poljani, se tomu suprotive iz petnih žilah. Sada skupljaj jih i nagovaraj da na dan izbora složno glasuju!

Dojde li jednom do izbora, oni koji se suprotive prodaji će sve zastupnike medju sobom izabrati, i ako posežu za kojim iz druge stranke to će velika milost biti, a onaj koga izberu, bit će nevoljica o kojoj su uvjereni da njim neće smetati. Tako kad su nam prošle godine naprtili nametak od 50%, što, da se umno gospodari i upravlja občinskimi pašnjaci i šumami, nebi potrebno bilo, nije nijedan zastupnik prosvjedovao, premda to nebi bilo baš težko ako se uvaži:

da občina ima preko 3000 jutarah — jugeri — što pašnjaka, što šuma, te mislim da bi se ovi umno uporabili da nebi potrebno občinare s adicionali mučiti, dapače ja mnijem da bi se svi občinski troškovi mogli namiriti a k tomu još kakov soldin prištediti za izvanredne potrebe, kojih ima sila. A i mnogi drugi su ovoga mnjenja i zato dok se občinski posli tako neurede da se budu obične občinske potrebe redovitimi dohodci izplaćivale neće biti sloge ni mira u občini. Znam dobro da kad se jednom počnu uvadjati reforme u občinskoj upravi da će biti halabuke ali to nebi smelo smetati jer: „što je pravo je i Bogu drago“, a k tomu i norci se priuče pameti.

Naša stara poslovica veli: „uzdaj se u se i u svoje kljuse“ zato govorim onim, koji žele da bude bolje, bili oni poljani il primorci, da neće toga nikad dočekati, jer niti občinsko niti kotarsko poglavarstvo neće se maknuti ako se mi nemaknemo, zato velim skupimo se posvjetujmo se i prošt čovjek koju pametno reče, pak kad jednom što zaključimo izručimo naše posle poštenomu i učenomu čovjeku, koji pozna naše zakone, i kanimo se naših pisaričah, a napose onih, koji bi za merieu vina nas i naše vragu zapisali.

Braćo! dosta smo se jurve natužili sad treba da radimo.

Možebit da još koju napišem i izrazim moje mnjenje što i kako valja učiniti da naše stvari krenu na bolje.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. lipnja 1878.

Kod nas u Austriji je sve po starom. U Beču i Pešti viečaju još jednako narodni zastupnici, baveć se jedni i drugi najviše nagodbenimi poslovi. Nego ti poslovi da će bit gotovi već tekućega mjeseca, pa carevinsko vieće da

---

stareh zlamenjah ravno prek na kantun crekve svetoga Mihovila, na breh Žamaska, i tu najdoše zlamenja visečena na kamiki gospodina Podreki, i gospodina kneza pazinskoga, kada su skupa prvo razvodi činili, tako su tu trda svoja zlamenja postavili, da se ima tako meju njimi, i ti razvodi obdržat, kako je od stareh prišlo. Od toga kantona te crekve idoše ravno veliku cestu po sredo Žamaska, i tako ravno zdolu opodce putem na brežac, tu je jedna velika gromača, i tu je jedan kamik, na kom je jedan križ visečen. Odtu ravno po stareh zlamenjah na Sergoninu stenu, tu su tri križi visečeni, i tu se zatvaraju i svršuju termeni i razvodi i kunfini od zemlje i kuntradi meju gospodinom Podreku i meju gospodinom knezom pazinskim, i od kuntradi i razvod, i pasišć meju komunom motovunskim, i trviškim i sovinskim z Vrhom. I tako tu listi, i pisma gospodin knez i gospodin markez pred vsu tu gospodu i komuni čteše, i ti komuni rotu, i velikimi zavezi utvrdiše, i rekoše, da ote pri tom ostat, kako je narejeno.

I tako ta gospoda obredišе, kako je od stareh prišlo. I jednoj i drugoj strani oznaniše, da, ka koli stran bi prek teh termeni, i razvod od kunfini pasli va dne ali v noći, kako je šasto, ona stran zapada komunu pene marku 1, soldin maleh 40, arbadigo marke 3; i, ka koli stran bi prestavili ali odstavili te imenovane razvodi i termeni postavljeni, ona stran zapada pene marak 300: gospodinu knezu v Pazin 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I vse njih stare listi potvrdiše, vsakoj strani vratiše, prepisavši je, sebi shraniše, i pisaše listi jednoj i drugoj strane jezikom latinskim i hrvackim; a gospoda sebi shraniše jezikom nemškem.

I tako stvoreno bi. I tako komun motovunski i trviški idoše veselo domov, da se tako s mirom na teh razvodeh sjediniše. I gospodin Paušpetal sluga z Mumljana prosi gospodina kneza i gospodina markeza, i vse gospode i komuni i deželani, da pridu v Mumljan na razvodi. I gospodin knez i gospodin markez, i vsa gospoda i komuni i deželani idoše k večeri v Završje.

XV. I bivši v jutro poli maši idoše i pridoše v Mumljan, i bivši v jutro poli maši, gospodin Filip Macić govoraše od strani gospode; župane mumljanski! pošljite ovo listi, ke piše gospodin markez, komunu buljskomu, i grožnjanskomu, da pridu na razvodi, i da prinesu svoje pravice, i pisma, i starci, da pridu starci, ki znaju pravdu i razvodi i termeni od kunfini meju vami, i njimi, kadi se govori Peć; a vi župane, i vas komun pripravite vaše pravice i pisma, i starce, ki znaju pravdu i razvodi od kunfini meju njimi i vami, i Buljci, i Grožnjanci. Ov list pošaljite komunu v Srbar, da pridu takoje na razvodi svojimi pravicami, i komun od Kaštalbon, i od Oskoruša, i Krbotuna, i Topolca, da pridu na razvodi, i da prinesu svoje pravice od razvod. I tako stvoreno bi.

XVI. I bivši v juiro poli maši, idoše gospodin knez i gospodin markez, i vsa gospoda, i vsi ti komuni najprvo od Pula, od Vodnjani, i Motmorana, od Labina, i Plomina, od Bulzeta, i Kostela, i Motovuna, od Oprtla, od Satlovreča, i Dvejugradu, i vsi deželani, ki su bili na teh prveh razvodeh, kuda su opeljali, i pridoše kadi se govori zeleno drevo, i tu čekahu sudac Koradin, i Rožović, i Anbrožin, i Mohor, i vas komun buljski; z Momljana župan Kablar, i Andrijaš, i Čoleb, i Voldrih i vas komun. I gospodin Filip Macić govoraše od strani vse gospodo tem komunom, da pokažu svoje pravice, i pisma, ke imaju od razvod, i ako bi tu njih pravi termeni na tom mesti, ali ne?

I tako se ondi veliko ti komuni meju sobu pregovoraliu, i tako komun buljski pokazaše list, ki biše pisan na let božih 1130, v kom se udržahu termeni i razvodi od kunfini meju njimi, ki biše pisan na tom mesti, na prveh razvodeh, i da se ondi svršuju termeni i razvodi od kunfini meju komunom buljskim i mumljanskim, i tako gospodin Paušpetal sluga svojimi kmeti s komunom buljskim se lepo vaspet razgovoriše i sjediniše meju sobu. I tako obi strane kuntentaše, i meju sobu velikimi zavezi i roću potvrdiše, da jesu ti razvodi pravo storeni. I gospodin knez, i gospodin markez i vsa gospoda ondi obredišе, da imaju tako obdržat, kako je od stareh prišlo. I ondi jednoj i drugoj strani oznaniše, da, ka koli stran bi prek teh termeni i razvod od kunfini pasli va dne ali v noći, ona stran zapada komunu pene marku 1., soldini 40 arbadigo marko 3, i, ka koli stran bi prestavili ali odstavili imenovano termeni i razvodi od kunfini, ona stran zapada pene marak 300: gospodinu knezu v Pazin 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I pisaše listi jednoj i drugoj strani jezikom latinskim i hrvackim; a gospoda sebi shranišе jezikom nemškem. I ta list potvrdiše, i komunu buljskomu ga povratiše, prepisavši ga, sebi shraniše. I tako stvoreno bi.

(Dalje drugi put).

će onda zaključiti svoj šestgodišnji rad, naše sadanje ministarstvo da će odstupiti, a izbori za novo carevinsko vieće da će se obaviti pod ministarstvom, što će za ovim slieditи.

Najkrupnija kod nas novost u ovo petnaest danah jest ipak ta, da je ratno ministarstvo dalo pokrenuti dio naše vojske, koja se naime u Dalmaciji i Hrvatskoj prikuplja na turskoj granici. Iz toga nekoji izvode, da će ta vojska provaliti u Bosnu i Ercegovinu, da ju il posjedne u ime naše države, il umiri i uredi u ime turske carevine. Mi želimo, da se obistini onaj prvi slučaj, pa da se već jednom prestane voditi i nutarnja i vanjska protuslavenska politika, koja na koncu nemože nego upropastiti ovu staru krasnu državu.

Nego sad su sve oči uprte u Berlin, gdje su se dne 13. tekućega sastali u kongres zastupnici svih šestero velikih državah europejskih, da il konačno riješe, il opet samo zabašure ogromno iztočno pitanje. A ti zastupnici jesu glavom sami prvi ministri tih šestero državah. Već iz toga se vidi prevelika važnost toga berlinskoga sastanka. On se sastao, jer se drugače nije bilo moguće ugnuti ratu. Hoćemo vidjeti, hoće li biti to moguće uz kongres. Na Andrássy-ev predlog kongres je izabrao za svog predsjednika kneza Bismarka. Kažu da će kongres trajati deset do petnaest danah. Zastupnici manjih državicah europejskih nisu pripušćeni na kongres. Izvan iztočnoga kongres se neće baviti nikakvim drugim pitanjem. Netko je bio pustio u sviet glas, da će naša zaslieplјena braća Poljaci iznieti pred kongres nekakve tužbe proti Rusiji. Nego to je ludo naručena viest od nekoga, koji hoće, da i ovom svečanom prigodom spočita Rusiji nesnosljivo tobože tlačenje svojih Poljakah. Mi neznamo, kako godi ta viest grofu Andrássy-u, ali znamo, da bi se mnogo većim pravom mogla na berlinskom kongresu dići tužba proti Magjarom, koji tlače Slovake i ostale u Ugarskoj Slavene i Rumune bože gore, nego Rusi Poljake.

Na starog njemačkog cara Vilima opet su pucali. Dne 2. tek. je neki Dr. Nobiling opalio nanj sa prozora dvocievku, te u glavu ga i ruke pogodio sa trideset manjih zrnah, ali na sreću nije ga smrtno ranio. I taj delija da pripada onoj istoj buntovničkoj stranci, kojoj i Hödel, što je pucao na cara dne 11. prošlog mjeseca. Toga radi u Njemačkoj su veoma zabrinuti s drzovitosti te buntovničke sliedbe, pak se domišljaju, kako bi joj putem zakona na put stali. Usljed toga sadašnji će se Reichstag razpustiti, te razpisati novi izbori, nebi li narod njemački izabrao takove ljude, koji će pristati na strože zakone, što jih njemačko vlada kani proglasiti proti tim rušiteljem obćeg mira. Car se Vilim već dobro oporavio od straha i dopadnutih ranah.

U Turskoj ide po turski, a naime u Carigradu, odakle dolaze svakojake viesti o Sultanu, koji da je svaki čas u pogibelji, da izgubi život i prestolje, Onomadne gorio mu carski dvor, a prošlih su danah tako zvani Softe iliti turski djaci tražili, da se razkruni, a mjesto njega učini Sultanom neznamo tko drugi. Istina, Softe su bili pohvatani i pozatvoreni, ali u Carigradu da jednako vrije, pa da se tamo može od dana do dne svašta dogoditi.

Književne viesti.

Poziv na predbrojbu

djelah o pomorstvu u hrvatskomu jeziku, priredjenih za tisak, ako se nadje dovoljna broj predbrojnikah, i to:

Morski riečnik prvi dio, talijansko-hrvatsko-njemački. Ciena knjizi 50 novč.

Zapovjed brodovnih obavah u hrvatskom, njemačkom i talijanskom jeziku. Ciena knjižici 15 novč.

Nazivlje korita i jedrilja broda na dvi table s ilustracijom. Ciena 1 f. Ovo preporučila primorskim učionam Kralj. Hrv. Slav. Dalm. zemaljska vlada.

Nemogav izvaditi za dosada izdana djelca tiskovne troškove, to sam se obratio glede predbrojbe i širenja knjige na sve poznance i rodoljube po hrvatskom Primorju, Dalmaciji i Istri, i nadam se tako izdašnoj podpori, da nebi radnja zapinjala. Treba bo svačije desnice preporodu naše mornarice.

U Bakru 4. Svibnja 1878.

Božo Babić rav. nautične učione.

***

Galeb, jest ime novomu listu što izlazi u Bakru svakih petnaest danah. Godišnja mu je ciena for. 3.50. Preporučamo ga našemu narodu.

***

Isto tako preporučamo knjigu **Djetinje sigre (igre)** za mladež obojega spola, što ju je priredio Andrija Hajdenak, učitolj mužke vježbaonice u Zagrebu. To je sasvim nov pojav u našoj književnosti, koliko ju mi poznajemo, za to se hoće i mora priljubiti mladeži, koja nemože, da se nekako nezabavlja. Knjiga baš liepo i uknsno štampana, na više mjestih sa kajdami (notami) i crisi raznih igrah, stoji 60 novč.

***

Izišle su u posebnoj knjizi u Kraljevici i pripovjesti iz Zagorja, dio I. **Baruničina, Ljubav** od Antuna Kovačića, što su se čitalo u podlistku kraljevičkog „Primorca“. To se pripovjesti jako rado čitaju, zato jih i što ljepše preporučamo našim osobito građanskim čitateljem.

Franina i Jurina.

Fr. Juro si ča dobro volji?

Ju. Šior ši ne!

Fr. Juro ča ti je s pameti, bog nas očuvaj, kako to govoriš?

Ju. Kako govorim! Talijanski. Kadn već po Pazinu smeju talijanske zelene bandieri obešat i pisat da je va Rimo naš kralj, on put nam ni druge, leh talijanski parlat.

Fr. Ne boj se, Juro ne, zeleni kolur je lep, ma ni od durade.

***

Ju. Kamo si se to odpravil Franc?

Fr. Poć mi je va Pazin, ću morda toh barat ča pokupovat, pak me neć i va Kaufanar zovu.

Ju. Tako greš ča razkrižat?

Fr. Ja, ako bog da, ću gledat da me za podeštu zberu.

Ju. On put greš za niš, zač tamo jih je puno ki bi otoli za podeštu bit, pak jedan obećuje spud vina, drugi 20 litri rakije, treći još neć više.

Fr. A ja ću jim obećat pol računi, jur te me onput izbrat.

Ju. Tako hodi srećno! I ja moram sada neć s kumparom Martinom govorit.

***

Ju. Pst, ej, čuješ Franc?

Fr. Čujem, ča ćeš?

Ju. Da je Kastavska podeštarija razpisala za lekara, ki će morat znat po našu, i *nemški* i *talijanski*. More l' to bit?

Fr. More bit i mora! Halubje nerazume leh nemški, a Škrapna samo talijanski, Tako to mora bit!

Ju. Ala bog te videl, vavek si od volje.

Martin i Jurina.

M. Hvala Bogu Jurino da te vidim jedan put u Borseću. Ča si sam, kade ti je Franina?

Ju. Mi smo te jurve iskali na prvu Subotu pasanog meseca. Franina je šal danas u Pazin.

M. Mi je pravo žal da me ni bilo doma, oni dan sam bil u Lovranu na žurnade.

Ju. Ča si delal, ter tamo ima dosti dobreh i pametneh težaci?

M. Mi nismo kopali, ni ružo vezali, mi smo prali.

Ju. Ča vas je bilo više?

M. Smo bili svi Berseći i Mošćenički Rapresentanti.

Ju. Ste prali u Cesaroj ali u Medvojoj?

M. Ne bedari, mi nismo žene da ćemo robu prati, mi smo prali Lovranski računi.

Ju. Ča su bili blatni?

M. Tamo nekakovi revisori, da su bili našli maruni u računeh, koji nisu bili pregledani ni potvrdjeni, jurve 11 let.

Ju. Ča jednajst let nisu bili prikazani računi?

M. Aj da su, neg nisu biti pregledani.

Ju. A ste pak vi to dobro pregledali i očistili?

M. Smo, ter nam ni bilo potrebno gledati niš, ni čuti ča ti revisori govore, nam su nekoji Gospoda svedočili da je sve dobro i u redu, pak Bog.

Ju. Su vam pomogli prat i Lovranci?

M. Su samo dva tri, a drugi pravi tvrdoglavci nisu se dali tomu poslu prez revisori.

Ju. Ča jim zameraš, oni znaju bolje od vas, kade jih postol žuli. Povej mi Martine ako se sme znati, koliko si dobit za žurnadu, jednu liru ali jednu barbin?

M. Ja ne znam ča su drugi, ja sam dobil obed i fijurin.

Ju. Slaba platja za takovo delo, ali škoda i za on fijurin.

M. Zač?

Ju. Zač ste prali bez koristi.

M. Ča to govoriš?

Ju. To ča je prava istina.

M. Jurino ti se s manom šališ?

Ju. Ne šalim se ja ni merve, neg to pravo goverim, da kako sam čul vaša sednica ne valja niš.

M. Bimo mi hteli videti onoga, koj bi mogao dolo vreći ča mi Rapresentanti odlučimo.

Ju. Češ ga videti? Evo ti ga, paragraf 44. obćinskoga zakona.

M. Ča govori ta paragraf.

Ju. Lepi Rapresentant si mi ti, koj ne poznaš paragrafi obćinskoga zakona.

M. Ne rugaj se s manom, ča govori ta paragraf?

Ju. Da vaša sednica ne valja niš, primi zakon u ruke, pak nauči se biti Rapresentant ter znaš štat i pisat.

M. Ako je tomu tako, nas trud dakle je bez koristi.

Ju. Ne samo da je bez koristi, neg pred svetom je vam jako naudil, vi ste se gordo osramotili.

M. Bog me videl, ako grem ja već u Lovran, tamo bi mi se i deca rugali.

Ju. Martine, ni vam treba poći u Lovran, ter kako čujem doma vam se dosti rugaju, svi pametni i pošteni Bersećani i Mošćenićani, da ste šli nokti zabadat u tudji posli, da biste bili ljudi ne biste se bili tako lahko pačali u Lovranski računi, kako se oni ne pačaju ni malo u Vaši barem ste mogli poslušat onih deset koje postol žuli.

M. Da bi nestalo ljudi, koji za svoje sverhe zapljuju siromašnoga čoveka.

Ju. Martine! bolje rocimo, da bi nestalo Rapresentanti, koji ne misle svojom glavom i za jedan obed i fijurin se puste peljati kako ovce u tudju škodu.

Neukû Nauka.

Liek od zlatenice iliti žutenice. Natuci za 1½ žlice sjemena od konoplje, skuhaj ga u ½ mjerice (sajtlika) mlieka na 2—3 vara ili vrutka (kao da kavu kuhaš). Ovako pripravljeni liek naime kuhano mlieko popij u jutro, o podne i u večer i to svaki put ½ mjerice; tako napreduj svaki dan, te ćeš u 8—10 danah ozdraviti.

×

Da ti torac i kuna ne davi kokoši, metni u kokošinjak pasju kožu. Smrad te kože zaplašit će kokomorce.

×

Repa. Ako repu posiješ na zemlju novo podjubrenu (ognojenu), neće ti biti sladka, jer povuče na se gorkosti (žuhkoće) od frižkoga djutreba (gnoja). Za repu godinu danah prije dobro priredi djubrene zemlje. — Izvadi repi cimu dobro, izkruži repu nožem; oprana, u mokar papir zamotana, pod žeravicom (žerjavkom) pečena, ako se jede sa malo sitnoga papra i soli, vrlo je dobra za prsi. Repa rano u proljeće, više u sjeni nego na suncu usijana, n. pr. na livadi (sjenokoši), za kratko će vreme debela i dovoljno sladka narasti.

×

Krumpir mnogo će ti biti slastniji, ako lonac, u kojem ga kuhaš, ne zalješ prepuno vodom i čim on brže kod nagla oguja uzavre, tim će ti krumpir biti bolji. Dobro je, da lonac odmah, čim krumpir k ognju pristaviš, pokriješ i da pustiš, da pokriven zakipi.

×

Kao nadomjestak kave vele, da nekoji rabe sladki kesten, koji se pomoćju topline olupi, zatim se na vatri prži, dok bude smeđje boje i onda kao kava semelje. Kažu, da ovako priredjen kesten podpuno nadomješta kavu. Isto tako nekoji tvrde, da su koštice od grožđja, ako se posuše, sprže i samelju, izvrstna „kava.“

×

Najbolje će očistiti prazne lagve (bačve) ovako: Baci u lagav, koji drži n. pr. 5 hektolitarah, ½ litra vinovice (špirita od vina), te ju upali i onda lagav dobro začepi. Vinovična para prodiro velikom silom u šupljinice lagva, posve jih očisti i uniști sve gljivasto proboje, koji su se možda već na lagvu pojavili.

×

Kako možeš konja odučiti, da se u štali ne kopa i da se ne valja? Vrlo mnogo ima konjah, koji u konjušnici kopaju a time pod, podkove i sama kopita kvare. I ovoj su velikoj falingi ljudi na put stali ovako: Metnuli su konju preko dana, dok je u štali, puto na noge, a u večer ga skinu, da mu pri ležanju ne smeta. Ima pako konjah i takovih, koji se rado, za jasle vezani, po štali valjaju Ovakove konje treba tako vezati, da ne mogu glavu na zemlju nasloniti, jer da se konj valja, mora mu glava sasvim na zemlji ležati.

×

Sjetina stvar, kojom možeš zaliepiti čaše itd. Sokom od divljega ili pasjega luka možeš zaliepiti čaše, posude itd. od porculana i alabastra, samo namaži oba prelomljena komada ondje, gdje se imaju sliepiti i stisni jih dobro.

(Pučke Nov.)

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. Č. g. Ivan Nep. Legat je imenovan pravim učiteljem vjeronauka na c. k. gimnaziji u Trstu. — Č. g. Franjo Ropić, dosad kapelan u Gradinji ide za žup. upravitelja u Sočergu. — Č. g. Ivan Svet, dosad kapelan u Podgorju ide za kapelana u Klanec. — Č. g. Franjo Klemenc, do sad duh. pomoć. u Hrušici ide za kapelana u Podgorje, a na njegovo mjesto pride č. g. Mate Markić dosad kapelan u Pićnu. — Dobiše stanovitu mirovinu M. č. g. Josip Bratulić, plovan na Vrhu, M. č. g. Valentin Orel, župnik u sv. Križu, i č. g. Josip Cergol, duh. pomoć. u Tomaju. — Č. g. Ivan Kavalić, duh. pomoć. u Kopru, dobi mirovinu za tri mjeseca. — Dne 5. ov. mjeseca umrlo je č. g. Josip Fink, kapelan u Klanci. D. P. U. M. — Razpisana je do konca ovoga mjeseca župa sv. Križa.

Četvrti i peti izkaz darovah za biskupski konvikt. — Gospoda: Karlo baron Pascotini f. 100 srebrene rente; Serafina pl. Rossetti-Skander f. 20; Ida pl. Fischer rodj. Rossetti-Skander f. 20; Anton Reina f. 10; Fr. knez Marenzi f. 200 papirne rente; Iv. Krst. Centassi f. 30; Kat. Udova Amati f. 10; Karlo Reinelt f. 3000 srebrene rente; Klem. pl. Vest, rodjena Reyer f. 200; Frid. knez Götzen f. 50 papirne rente; Adolf Schwachhofer f. 200 papirne rente; Nasljednici Petra Maklića f. 15; Srećko vitez Maklić f. 10; Frid. Deseppi za se i majku f. 500 srebrene rente; M. A. Lozzi f. 100 papirne rente; B. f. 5; N. N. f. 5; T. A. f. 5; Karmela Kotroneo f. 15; N. Pr. f. 100; Elisabeta Wallmann širah 200 italijanske rente; Josip Dr. Defacis f. 25; A. Sterbenk f. 20; G. A. f. 10; Novo Družtvo parnoga mlina f. 100 papirne rente; Petar baron pl. Sartorio stariji f. 200; Paolina Bouillon f. 25; Vinko Gorzalini f. 1000 papirne rente; Regina kneginja Nugent f. 200 papirne rente. — Izidoro Ferrari f. 50; Ana Vogt rod. kneg. Marenzi for. 100; Josip Parisini u Pazinu for. 100 papirne rente; N. N. Pazinac f. 20; Mat. Urbančić Ivanov for. 100 papirne rente; C. V. P. f. 10; Mucio vitez Tommasini i sinovi f. 200 papirne rente; Frid. Hausenbichler f. 20; činovnici pomorske vlade f. 31.30; preuzvišeni barun Kemperle f. 200 papirne rente; činovnici prizivnoga suda f. 100 papirne rente; činovnici pokrajinskoga suda f. 45.20; vitez Stalie f. 50; E. F. Mettel f. 30; Germanik Romano f. 10; Iv. Krst. Cambon f. 5; Fr. Andrejka f. 5; K. Gasser f. 5; Fr. Sager f. 10; Spiro Klesković f. 50; Karolina Bernardi f. 30; Iv. Krst. Burgstaller f. 200 papirne rente. — U kasu bogoljubnog družtva S. Obitelji uplatiše: Duhovnici tršćanskoga Dekanata f. 145; Preč. kanonik i župnik A. Hrovatin f. 100 (svako godine); Č. g. Petar Svellin f. 22; N. N. f. 5; četvorica N. f. 4.50; više članovah bogoljubnog družtva sveto Obitelji f. 205.18.

U carevinskom vieću predložio je dalmatinski poslanik dr. L. Monti, da se našoj mornarici povrati stara austrijska zastava bez

krpe magjarske, il da se u nju umetnu i slavjanske boje.

Vrlој braći, slovenskim učiteljem! Centralni odbor za priredjivanje obćih hrvatskih učiteljskih skupštinah opredielio je, da će se 3. obća hrvatska učiteljska skupština obdržavati u Osieku, i to 4., 5. i 6. rujna (septembra) o. g., (3. rujna u večer biti će psedskupština). Slovenski učitelji pokazali su dosada, da pozorno prate naš rod, to su nas kod prijašnjih skupštinah u znatnom broju i posjetili. Nadamo se, da i ovaj put u Osieku ne će izostati. Naša briga biti će, da jim boravak u Osieku što više osladimo. Pristupnico, s kojimi su skopčane polakšice kod vožnje onamo i natrag, bezplatan stan u Osieku itd., dobivaju se po 1. for. kod ravn. učitelja kaptolske škole u Zagrebu g. Antuna Irgulića.

U Zagrebu, 26. svibnja 1878.

Za centralni odbor:

Ivan Filipović, predsj. *Ljud. Tomšić*, tajnik.

Matica Hrvatska u Zagrebu, koja broji 1299 članovah, izdat će za tekuću godinu 1878. deset knjigah, (6 izvornih i 4 pohrvatjenih). Liep je to doista Matičin rad za sama tri forinta.

Trgovina drvi. Počamši od 1. lipnja ove godine talijanska će vlada pobirati od svakoga kubična metra drvah, što se iz Austrije u Italiju dovažala budu, jedan franak uvoznine.

Velika nesreća na moru. Kod Folkestona u Inglezkoj dvie su prusko ratne oklopnjače po nesreći udavilo jedna u drugu tako, da je jedna odmah utonula, a drugu ostala jako oštetjenu. Od blizu 500 ljudi, što bijaše na utonuloj ladji, 300 jih pogibe!

Strašan požar uniśti dne 1. tek. mjeseca obuoć u gradu Karlovcu 36 kućah. Za nesrećno pogorelce, koji nespasiše uprav ništa od svega, što imahu u kućah, sabiraju se dobrovoljni prinesci. Nj. Veliè. naš Car poklonio je u tu svrhu 2,000 for.

Skoro poginuli od plina ili gasa. Na željezničkom kotodvoru u Ljubljani tri težaka odoše spavati u tamošnji magazin. Jedan od njih zagasi plinsku svjetlobu, al valjda ciev, po kojoj izhadja plin neosta posve začepljena. Trudni kao što biše, tvrdo zaspahu, a plin tjeraše svendilj van iz cievi, napuni vas magazin i omami spavajuće tako, da kad dojde tovariš, da jih probudi, jedva jedan se od njih oglasi, ustane i naskoro opet na tla pade; drugi dva bili su već do toliko omamljeni, da jih nadošavši lječnik jedva jedvice u život povrati. Velika je bila sreća, da nije nitko sa svićem došno u magazin, jer bi se tada bio plin dakako užgao i obratio u strašan plamen vas magazin.

Sto obćinskih školah ima sada grad Berlin! Kad su prošlog marča bili sazidali zadnju, kojom se je taj broj podpunio, odprli su ju osobitom svječanošju.

London, poglavito mjesto inglezkoga kraljestva, najobsježniji i najveći je grad na svietu. On ima skoro 4 milijuna dušah, medju kojimi 100,000 tudjinacah od svih stranah svieta. London ima više Katolikah nego Rim, i više Židovah nego sva Sveta Zemlja. Svakih se 5 časovah jedan čovjek rodi, a svakih 8 jedan umre. Po ulicah toga ogromnoga grada, koje se protežu 7,000 inglezkih miljah, onesreći se svaki dan do 7 ljudi. Stanovničtvo londonsko pomnoži se svakog dana sa 123, a svake godine sa 45,000 ljudi. Navadnih domaćih zločinacah ima upisanih u londonskoj policiji 117,000, pijanacah pako zatvori se svake godine do 38,000.

Bečani su pojeli prošle godine 1877. 95,503 volovah, 167,691 telića, 236,194 krmaka, 47,280 janjacah, 371,704 ovce i 4,056 konjah.

One, koji nam pošaše protest, molimo da se strpe. Bit će toga i više!

Uredničtvo.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 15. Junija 1878.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg	129	—	132	—
Kafa Portorike	„	96	—	105	—
S. Domingo	„	78	—	102	—
Rio polag vrsti	„	37	50	36	50
Cukar austrijski	„	30	50	37	50
tučeni	„				
Crvitje trava bubače (Grisantomo)	„	125	—	135	—
Naranče skrinjica	„	4	—	10	—
Karube puljezko	za 100 klg	8	50	9	50
levantinsko	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	10	—	14	—
Smokve Kalamata	„	—	—	—	—
puljezko	„	4	50	8	—
Limuni skrinjica	„	120	—	125	—
Bademki ilititi mondule pulj.	za 100 klg	—	—	—	—
dalmatinsko	„	21	—	29	—
Lešnjaci	„	24	—	37	—
Šljive	„	10	50	11	—
Pšenica ruska	„	10	75	11	50
ugarska	„	—	—	—	—
gališka	„	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	6	50	7	—
ugarski	„	8	—	8	50
Raž	„	7	50	8	50
Ječam	„	7	—	7	75
Zob ugarska	„	—	—	—	—
arbanaska	„				
Pasulj (fažol), polag vrsti	„	13	—	15	—
robe	„	—	—	—	—
Bob	„	12	—	14	—
Leća	„	17	25	24	—
Orižtalijanski	„	15	75	17	75
inglozki (kitajski)	„	110	—	110	—
Vuna bosanska	„	125	—	—	—
morejska	„	120	—	122	—
arbanaska	„	—	—	—	—
istarska	„	52	—	91	—
Dasko koruško jelovico	„	41	—	75	—
štajersko	„	12	—	14	00
Greda	„	8	—	9	—
bukovico	„	55	—	59	—
Ulje italij. niže vrsti	za 100 klg	78	—	80	—
najbolje	„	66	—	70	—
srednje vrsti	„	53	—	—	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
istarsko	„	15	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	17	—	—	—
u kasetah	„	178	—	200	—
Kože strojene naške	„	107	—	134	—
suho volovje naške	„	72	—	117	—
dalm., ist. i bos.	„	95	—	105	—
janjeće naško	za 100 kom.	60	—	80	—
dalmatinsko	„	—	75	—	80
kozje	za 1 klg	—	58	—	65
vuneno slano	„	—	49	—	50
suho	„	25	—	27	—
zečje za 110 komadah, u srebru		28	—	33	—
Bakalar	za 100 klg	15	—	21	—
Sardele 1 baril	„	28	—	30	—
Vitriol modri	za 100 klg	5	50	6	—
zeleni	„	70	—	91	—
Maslo	„	40	50	49	—
Loj dalmatinski i naški	„	—	—	—	—
Salo	„	32	—	—	—
Mast (salo razkopljeno)	„	42	—	47	—
Slanina	„	20	—	—	—
Rakija stolitar (100 litarah)	„	9	—	9	25
Galviči istarski	za 100 klg	8	00	9	—
Raj naški	„	—	—	—	—
Istarski	„	15	—	16	50
Liše od javorike	„	31	—	40	—
Vinska strgotina (Gripula)	„	30	—	35	—
spleh	„	14	—	16	—
Med	„	—	—	—	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	3	75	9	—
Pakal baril od 100 klg	„	17	25	23	25
Cunjo (štace)	za 100 klg	—	—	—	—
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

OGLASI.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadna jutarnja hreputavica i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uviek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini*.

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Ricci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechola i Pavličića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrlunera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Vitviani-a; — u *Pazinu* kod Lliona; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Boresa i Misturo; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zoretti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah ilititi Specierijah. 21

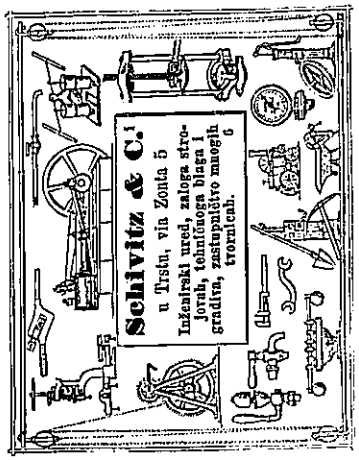

Povlašćena Mehanična

SUMPORAČA

— (VALERIJEV SISTEM) —

Ova sumporača novoga načina vrlo je koristna vinogradaru.

Spretno i pojednako podieli se sumpor po grozdu. Malo sumpora treba i prištedi se vremena i djela; posvema se lahko vlada; sastavljena je tvrdo i priprosto. Nosi se na pas.

Služi za traje obično posadjeno, za brajde i za ruže; može se sipati i lozu, koja se okolo drugoga stabla vije, a netreba ljestve ni druge spreme.

Ovaj stroj, koga su vještaci progledali i izpitali preporuča se toplo svim vinogradarom.

Ciena joj je zajedno sa mjerom za sumpor koliko ga upravo treba usipati — samih 6 f.

SKLADIŠTE U TRSTU

GIUSEPPE PILOTTI

Interničar via della Sanità Nr. I. 3

IZJAVA PREMEŠĆENJA.

Čast nam je javiti p. n. občinstvu, da smo naše

SKLADIŠĆE SITNIH STVARI

premiestili u prostore razi zemlje nove školske zgrade, iste ulice Sv. Nikole.

Adami & Frennez

u TRSTU. 2

NADARENI

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinastih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-evi sladkiši **od hiljadah ozdravljenjah** prsna tažila za kašalj. Nedvojbeno ozdravljenje.

Tko neozdravi, neće mu se novci povratiti.

Ovi dragocieni utažitelji sladkiši su u svojoj bitnosti za liečenje prsnih i osobito zdravstvenih, jer sastavljani od prostih ljekovitih rastlinah. Uzimaju se s najboljim uspjehom proti grčevitu nazebnu kašlju, toli umah s početka koli kad se već ukorenio; onda proti bolesti od grla, proti rorini (grippe), zapali grla i žljezdicah, proti promanjkanju glasa; izvrše pomažu i nedušljivcem.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izvadjeno za sirova u Americi na račun K. Zanetti-a ljekarnika u Trstu. Liek komu nešma para proti suhoj boli, proti ulogom, gukam ilititi zalvam, pokostlec (carrio dello ossa), protiski ilititi bedcu, proti cingati ilititi nuzli, prolјuvu mokrače, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Moje trokutno staklenico imadu u sinklu uljelano mojo ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti*, s toga nije jih moći pogrešno zamienitі s inimi, ako i trokutnimi, što se prodaju pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedino što su bile nadarene na raznih izložbah, najboljі i najuspješniji liek proti griži kao i najuspješnije sredstvo za nutarnje hladjenje bolnika. — Opazka: Valja paziti da nebudu patvorene.

Čistiteljne bobice ilititi pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a*, što se već cielih 35 god. traže i uzimaju proti šuljevom ilititi krvavici, turobnosti, tropetu srdca, zapeki jetarah i slezene, šumenju ušiuh itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. 1 najljuća zubobolja prestano namah jednom jedinom kapljicom ove vode, kad se na pamuku ilititi bumbaku turi u skrbotine bolna zuba.

Liek protu-grozničnі od Dra. *More* komu neima para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosonogih Karmelitah u Miotcih.

Okrepna žlčina za konje. Ova žest uzdrži konjo do skrajno starosti u jakosti i krleposti. Ona je dobra i protі mnogim ljudskim bolestim, a naime proti ulogom (kostobolji i bedrobolji.)

Franceska žest i morska sol od *William-a Leea.* Ručno sredstvo proti oparini, žircobalji, oteklini zločdicah kao i proti zubobolji, gdje je odmah bolje, čim se samo izrana njom lice namaže, onda kad se tko gdje natuče il poreže. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Ustržaji od Dra. *Eguislera*, što se mogu rabiti bez tudje pomoći.

Brescianski ostrižki staro i skušeno sredstvo proti srakovrstnoj kostobolji kao takodjer proti natuel.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željezom) pripotorljeno po ljekaru i ljekarniku K. Zanetti-u u Trsta. Ovo je najbolje sredstvo proti slabini, kad se bolnik pridigne posliје težke bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka unča ima u sebi dva zrna jodo-željeza.

Prava žlјeva voda (Vera Acqua di Giglio) za gospojo od *Planchais-a*, povlašćena pariškog lučbara. Krlepost ove vode jest jedna od najosobitijih. Una podajo puti takovu mekanost i njeznost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, te čini da izčezne sa lica kojekakve crvenilo i ostale grubote. Nijedna gospoja, kojoj je mila krasota i čistoća puti, nebi imala biti bez ove žlјeve vode, koje paraba postaje obćenitom.

Orižov nepipljivi prah bielo i ružičasto bojo za gospoje. Omot po 10 novčićah.

Bobice kedlingorove na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez ikakva ni duha ni teka, čisti što brže i boz svake boli Ovo se ulje nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po koje stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su svieže i prave — Predmeti pruževine Ranarski strojevi — Podpasači — Pružive hjeve iliti čarape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

Svaki imaj oko na patvorenje. — Prodaje se na veliko u luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, svećbeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Tursku.

SKLADIŠTA: U Kopru kod Giovannini-a — Motovunu kod Matejčića — Spljetu kod Tocigl-a — Poreču k Igei — Rovinju kod Angelini-a — Pulu kod Wassermann-a — Ricci kod Protan-a i Catti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Šibeniku kod Misturo — Buzetu kod Farinoni-a — Tržiću (Monfalcone) kod Fumagalli-a — Ronchi kod Patuno — Cervignanu kod Lavisoni-a i u svih prvih ljekarnah evropejskih. 1

Tčk Novacah polag Borse u Trstu

od 1—14. Junija 1878.

Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
1	5.57	9.48	11.88	104.10	9	—	—	—	—
2	—	—	—	—	10	—	—	—	—
3	—	9.47	—	104.—	11	5.57	9.43	—	103.85
4	5.56	9.48	11.86	104.—	12	5.54	9.40	11.76	103.65
5	5.57	9.48	11.86	104.10	13	5.51	9.36	11.72	103.25
6	5.57	9.47	11.86	104.1.	14	5.52	9.37	11.72	103.15
7	5.56	9.45	11.85	104.15	—	—	—	—	—
8	5.56	9.43	—	104.15	—	—	—	—	—

A. KARABAIĆ Vlastnik.

Izdavatolj i odgovorni urednik K. KRISCIAK.

Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 13. U Trstu 1. Julija 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarine. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List primi i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalazo se

Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjena poštarino. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, samo prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrobljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalazo mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogodo oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se navraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listarnice*.

POZIV NA PREDPLATU.

Početkom tekućega mjeseca nastaje drugo polugjelje, zato pozivamo opet naš narod, da se predbroji što u većem broju na ovaj pučki list. Preporučamo pako što vruće onim našim predbrojnikom, koji nisu platili za cielu tekuću godinu, il nam još od lani što duguju, neka odmah učine svoju dužnost, da uzmognemo bez straha i svoje štete uredjivati list.

U Trstu, 1. julija 1878.

Uredničtvo.

PROTESTI

proti demonstracijam u Pazinu.

Nekakvi izdajice domovine povješahu u nedjelju 2 junija prije zore po gradu Pazinu množ trobojnicah talijanskih, pod kojimi bijahu zaljepljeni listići bieli i crveni s tiskanimi napisi: „Viva Umberto I. nostro re“ i „Fuori lo straniero!“

Mi podpisani iz grada Pazina i Okolice jesmo tim jako uvriedjeni, što se i u naše ime ruje proti domovini i caru našem, pak zato protestujemo tim što više znamo i možemo protiva takovim izdajničkim namjeram i spletkam; javno izpovjedamo, da Italijani nismo i da za Italiju nećemo da znamo; pred cielim svietom se zavjeravamo, da jesmo i da ćemo ostati uvjek vjerni našoj miloj domovini i našem Premilostivom Cesaru Franu Josipu I., kojemu kličemo iz dna srca: Živio! te da smo pripravni ustati na branik, ako treba, kao što naši oci protiva Francezu, tako i mi protiva kojemu drago neprijatelju za dom i cesara. One izdajice pak domišljamo na one rieči: Striela udri iz vedrine, izdajalca domovine! a da nas više ne smućuju i neizazivlju u tih toli nemirnih i mutnih vremenih, jer neka znadu da smo još živi!

U Pazinu 4—10 lipnja 1878.

261 podpis i križ iz grada i polja pazinskoga.

Mi podpisani, potomci slavnih Lindaracah, koji su pod Barunom Lazarićem pomogli potući i iztjerati neprijatelje Francoze god. 1813. iz mile nam domovine Istre, javno protestujemo proti onim smutljivcem Talijanom, koji su dali izvjesiti na 2. t. m. talijanske zastave ili bandiere po nekih gradovih istarskih i koji su izazivajuće listiće s napisi: „Viva Umberto I. nostro re — Fuori lo straniero!“ dali priliepiti po zidovih; izpovjedamo, da jesmo i da ćemo ostati vjerni našem Premilostivom Cesaru Franu Josipu I.; i opominjamo naše susjede smutljivce, da nas više neizazivaju takovimi izdajničkimi čini, jer konac, kad se previše nategne, pukne!

U Lindaru na Tielovu 1878.

47 podpisah i križah.

U Šumbregu na duhovski blagdan 1878.

Ožalostio nas je nenadani glas o zločinu izdajstva dne 2. tekućeg mjeseca učinjenom u Pazinu, da se je naime našao na nekojih kućah napis: „Viva Umberto I. nostro re, fuori lo straniero.“ Mi kmeti iz Šumbrega pod pazinskim Kapetanatom jednoglasno prosvjedujemo proti tomu izdajskomu činu, te veselim srdcem i orijaškim glasom kličemo: Živio Franjo Josip I. naš cesar, živila austrijska kuća! Vjerni bijahu ovomu domu naši oci i mi biti ćemo vjerni caru i njegovomu domu do smrti.

Živio, Živio, Živio naš premilostivi cesar Franjo Josip I.

7 podpisah i križah.

U Tinjanu na duhovu.

Dne 2. t. m. prosuo se glas, da su u Pazinu gradu bile pritepljene po zidovih talijanske zastave s napisi: „Viva Umberto I. nostro re, fuori lo straniero.“ Veoma nas kosnuo ovaj glas, zato mi podpisani tinjanski stanovnici spadajući pod pazinski kotar, prosvjedujemo svimi silami proti tomu paklenomu činu izdajicah, i ujedno iz dna srca kličemo: „Živio naš premilostivi cesar Franjo Josip I., a smrt takovim izdajicam!“ Vjerni smo bili do sada i bit ćemo u naprieda caru i domovinu. S toga još jednom orijaškim glasom vičemo: „Živio Franjo Josip I.! Živio austrijski dom!“

94 podpisa i križa.

Dne 2. tekućega mjeseca učinjene bi veleizdajničke demonstracije po nekojih gradovih Margrofije Istre, nedjela vražja nekih istarskih italianissimah poimence u Pazinu. Razvjesene biše talijanske trobojnice sa plakati na ulicah: „Viva Umberto I. nostro re, fuori lo straniero!“ (Živio Umbert I. naš kralj, van sa tudjincem!)

Nije nam namiera Vas obavjestiti o toj stvari, već nam se izjaviti, kao vjerni podanici srećno vladajuće habsburške kuće, da postojano prosvjedujemo u ime našega puka proti tomu veleizdajničkomu činu, ujedno proseć tim Našu Vladu *), da nam u javnom životu oživotvori prava zajamćena po §. 19. državnih zakonah, a po podupiranju tudjinskoga duha nam uzkraćena; pa Istran Hrvat će junački se uzporedati uz barjak i do zadnje kaplje krvi braniti domovinu od tudjinskoga napadaja; te tim jednoglasno vičemo: Živio Njegovo Veličanstvo Franjo Josip I. Naš Cesar i Kralj, živila pod njegovim žezlom Naša Istra na vjeke!

Boljun dne 25. junija 1878.

Sliede podpisi.

*) Mogli smo reć: zahtjevajuć od nje, jer milost se *prosi* a pravica se *pita*. *Ured.*

RAZGOVOR

med Ivanom i Šimunom nad Pazinom 2 Junija 1878.

Bilo je 2 junija ove godine. Pod večer podjoh šetat prama Starom Pazinu. Sreu mi upravo omilila okolina ovoga gradića — uživao sam, da vam istinu kažem, svu milinu proljetnoga večera. Nakon uru šetnje svrnuh u jednu šumicu kraj ceste i umoran legoh u hlad pod jedan dub. Izprva bijah sam, al nije dugo potrajalo te začujem dva čovjeka gdje idu živo se razgovarajući prama meni. Jedan bješe odjeven više na gradjanski, a drugi bijaše po nošnji kmet sa pazinskoga polja. Neopaziv me, svrnu i oni kraj mene u šumu.

— Anno, dragi Ivane, reče prvi, ovdje neima nijednoga: povjedi na tanko što se danas u jutro zbilo u Pazinu. Tu nas neće nitko buniti. Nemogu se vidjeti doli na igralištu, gdje se dere gomila pijancah, šarenjakah i propalicah.

— Evo me za tobom Šimune! odgovori drugi. Pravo reče. I mene srce boli kad vidim, da se neki ludi kmeti druže po krčmah sa onimi potipuhi i lahkoumno troše na igrah sav svoj trud i muku od cieloga tjedna. Do mala

PODLISTAK.

RAZVOD ISTRIJANSKI

(Dalje, vidi broj 12.)

Od tu idoše po starch zlamenjah, i tako ravno pridoše k Peći, i tu sudac Aitin, i Pengar, i Mohor, i vas komun grožnjanski čekahu; od Srbara župan Petar, i Andrej, i Mikula, i vas komun. I gospodin Filip Macić govoraše od strani gospode komunu grožnjanskomu, i mumljanskomu, i Srbaru, da pokažu svoje pravice, i pisma, i starce, ki znaju pravdu i razvodi, i termeni od kuntradi meju njimi, aku bi na toj Peći vaši pravi termeni i razvodi od kuntradi, ali ne? I tako se ondi vsi ti komuni meju sobu pregovarahu, i komun grožnjanski pokaza list, ki biše pisan na let božih 1130, v kom se udržahu razvodi meju njimi, ki biše pisan tu na prvih razvodeh, kada i buljski, i da se ondi, na toj peći pravo svršuju termeni grožnjanski, mumljanski, srbarski. I tako ti komuni meju sobu velikemi zavezi i rotu potvrdiše, da je pravo šasto, i kako se udržaše v listu. I tako gospodin knez i gospodin markez i vsa gospoda obrediše, da imaju pri tom ostat, kako je od starch prišlo. I ondi jednoj i drugoj strani oznaniše, da, ka koli stran bi prek teh termeni i razvod pasli va dne, ali v noći, ona stran zapada komunu pene marku 1, soldini malch 40; arbadige marke 3, — i, ka koli stran bi prestavili ali odstavili imenovane termeni i razvodi, i termeni od kunfini, ona stran zapada pene marak 300: gospodinu knezu v Puzin 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I pisaše list jednoj i drugoj strani jezikom latinskim i hrvackim, a gospoda sobi shraniše jezikom nemškim. I ta stari list potvrdiše, i komunu grožnjanskomu ga povratiše, prepisavši ga, sobi shraniše gospoda. I tako stvoreno bi. I tako komun buljski i grožnjanski idoše veselo domov, da se tako smirom na teh razvodeh sjediniše.

I gospodin knez, i gospodin markez, i vsa gospoda, i vsi ti komuni prvo imenovani i deželani idoše k večeri v Mumljan.

XVII. I bivši v jutro poli maši, gospodin Filip Macić govoraše od strani gospode županu mumljanskomu: ovo gospodin markez piše listi, ke pošljito županu v Kaštelbon, da pridu vas komun na razvodi, i da prinesu pisma, i da pridu vas komun na razvodi, i da prinesu pisma, i da pridu starci, ki znaju pravdu i razvodi meju vami: ta drugi list pošljito županu v Oskoruš, da pridu vas komun na razvodi, i da prinesu pisma, i da pridu starci, ki znaju pravdu i razvodi meju vami; a vi, župane, pripravite vaše pravice i pisma, i starce, ki znaju pravdu i razvodi meju vami. I tako stvoreno bi. I gospodin knez, i gospodin markez, i vsa gospoda, i vsi ti komuni i deželani idoše od te Peći po starch zlamenjah, i pridoše kadi se govori Napriči k jednomu velikomu mnolu, na kom su stara zlamenja, i križem čavli zabijeni, i tu čekahu župan Ivan i Mohor od Kaštelbon, i vas komun; od Oskoruša župan Martin, i Andrej, i vas komun. I gospodin Filip Macić govoraše od strani gospode komunu mumljanskomu, i od Kaštelbon, i od Oskoruša, da pokažu svoje pravice, i pisma, i starce, ki znaju pravdu i termeni, i razvodi od kuntradi meju njimi; aku bi tu pravi termeni od razvod meju njimi, ali ne? I tako se ondi vsi ti komuni meju sobu pregovorahu. I tako ondi gospodin Paništpetal, sluga od Mumljana prikaza pravi list, ki biše pisan na let božih 1200, ki biše pisan pravo poli toga mnola na prvih razvedeh, v kom se udržahu razvodi i termeni meju njimi.

I tako ta list sam gospodin knez, gospodin markez čteše, i tako dasta vsoj gospodi čtet, i da se tu svršuju termeni i razvodi od kuntini. I tu na Briči vse tako obrediše poli toga mnola, gospodin knez, i gospodin markez, i vsa gospoda, kako je od starch prišlo. I tako tu obrediše od razvod i paše, kako je zgora meju Mumljunci, i Grožnjanci, i Srbara.

Od tu idoše gospodin knez, i gospodin markez, i vsa gospoda, i vsi ti komuni i deželani, i gospodin Paništpetal napred jezdeći, i ta pravi list v rukah držeći, čtući ga, i napred starci, križ v rukah noseći, ki znahu pravdu i razvodi meju temi komuni. I tako ravno idoše po starch zlamenjah i pridoše v dragu slivsku: tu je na jednom kamiki križ visočen, i tuj jedna gromača. Od tu idoše po starch zlamenjah, i pridoše na kraj dugih njiv, i tu je na jednom kamiki križ visočen, i tu jeno zlamenje poli toga križa postaviše. Od tu idoše po starch zlamenjah, i tako ravno na kraj dugih brd, i tu čekahu: župan Pišak, i Kacola, i vas komun krbotunski; od Srbara župan Jerolim, i Matej s temi drugemi, i vas komun; od Topolca župan Križman, i Mihel, i vas komun. I tu najdoše jedan kamik, na kom behu visečeni četiri križi. I tu je jedna gromača velika blizu toga kamika. I gospodin Filip Macić govoraše od strani vse gospode vsem tem komunom, aku bi tu bili njih pravi termeni, i razvodi od kuntradi, na teh zlamenjah, i na toj gromači, ali ne? I tako se vsi ti komuni meju sobu tu prego-

neće ništa imati pa će po navadi dug praviti i najzad propasti kako se mnogim dogadja. —

— Ovdje u tom hladu je ugodnije. Sjedi bliže na ovaj bus mirišljive trave. Slušaj nu! kako miló priželjkuje slavulj nad nama u gustom granju! Tu da odpočinem dok mi izpričaš, što već danas prije velike mise obećá, opet će Šimun.

— Kad toliko želiš znati, kazat ću ti sve, reče Ivan. Bio sam nočas na vratima moje kuće. Oko jedne ure poslije pol noći čuo sam neki vanredni štropot i zamor. Jedan glas činilo mi se kao da poznam, nu budući sánljiv i trudan opet zatvorim vrata i ležem na postelju. Sanjao sam u snu čudnovate stvari. Činilo mi se kao da netko mjeri našu jamu, a oko jame kao da lete zloslutni gavranovi mrsko graktajuć svojim hrapavim glasom. Iz sna se prenuh i nemir obuze mi srce. Skočih sa postelje i sa „N. Slogom“ izšetah iz kuće na svježi jutranji zrak. Upravo se razdanjivalo: u rumenilu zorinom blistao vršak naše stare Učke. Idući glavnom ulicom gradskom najednom stadoh čudeć se nenadnom prikazu. Bi li vjerovao! Pred sobom vidjeh grad iskićen talijanskimi zastavami sa ozdol prilieplenimi listići, na kojih bijaše stampano: *„Viva Umberto nostro I. re!“* i: *„fuori lo straniero!“*

— Koga biesa, Lumberto, veliš, ta Franjo Josip je naš kralj! viknu Šimun.

— Ne Lumberto nó Umberto. Tako se zove sadašnji kralj talijanski. Strpi se malo i slušaj me. Na svakom uglu skoro lepršala zastavica sa listićima. Tako bje okićena stara baba fontana na „Mostu“, tako najdoh na „Buraju“, na Vrtlišću, na „Pristavi“ a u vrtu sv. Petronile počašćeno bi tako svako stablo. Umberta hoće neki Pazinci-Prekomorci za kralja, a nas Hrvate ćeraju, moj dragi Šimune, kao inostrance od ovde...

— Sramota! Izdajstvo! opet zavapi srdito Šimun. Neće nas prognat po moju petu. Pobrati će se prije ko drugi odavde sa svojom silom, batićem i šestilom u Italiju „marune“ peći, nó mi našom kukom i motikom. Ovo su naša polja i naše njive! Mi ih obradjivamo i našim znojem natapamo. Nećemo da budemo podnipošto talijanski najamnici. Austrijski smo Hrvati. Našu milu kuću i svoj obstanak pripravni smo vazda braniti ma stojalo nas života!

Nego neki Prekomorci opet su počeli glave dizati, al neka se paze, da ju tko ne izgubi...

— E, moj Šimune, ima u našem gnezdašcu strastnih zanešenjakah, koji Austriju preziru, a teže neprestojno za blaženom Italijom. —

— Željan sam znati što će sada početi naša vlada, Ivane?

— Na to ti neznam upravo odgovoriti ali najbrže će mučati kao i do sada. Nije to *prva* uvreda, Simiću moj! Sjećaš li se još, što se zbilo kad se zidala sadašnja školska zgrada pred kloštrom?

— Nesjećam se. Čini mi se, da me upravo onda nije bilo kod kuće. Još sunce nije zapalo, pripovjedi mi i ovo molim te, Ivane!

— *Kad se svrši zgrada neki „Nardo“, rodom Krnjel nadje jednu zastavu talijansku sa podpisom: „Viva s. Marco!“ te ju razvije u jednu nedjelju na oči mnogobrojnog puka na zgradinom krovu* misleći, da će puk gledati pa mučati, al se ljuto kukavica prevari, jer da je nije brže skinuo, nestalo bi bilo za vavik i zastave i Narda i još koga drugoga. —

— A kada je bilo to molim te, Ivane?

— *Nije tomu sto godinah, nije ni deset.* Još su skoro svi živi, koji su to vidjeli. Da li je i to naša dobra vlada doznala, neznam. To samo znam kako je ondašnji kapitan pazinski gledao razjareni puk utišati i stvar čim bolje zamazati, da se na daleko ne razčuje. Današnji dogodjaj nije prvi, nije ni drugi. Istranski Prekomorci su ih učinili, što no rieč, više nego „Bertoldo!“ Tko će znati sve ono, što oni još danas potajno snuju!

— Ja doista nemogu pojmiti kako može to naša vlada mirnim okom gledati. Ta to su djela izdajnička, Ivane!

— Dašto, da su, odgovori Ivan. Nu ipak naši Talijani u Istri imaju svu vlast u rukuh, a vjerni Hrvati moraju pravo robovati. Ostavimo sve drugo. Pripomenut ću ti samo nešto o istranskih školah. Ovkraj Učke neima *jedne* prave hrvatske škole premda je Hrvatah najmanje *tri puta* više nego Talijanah. Posvuda reko bih su talijanske škole, *u kojih se širi prava talijanska propaganda po Istri* a neću prećerati za cielo, ako rečem, da se mladež u njih gdješto i u moralnom obziru kvari.

— Koga biesa veliš! ta naši svećenici nam vaviek preporučuju škole.

— Da, preporučuju, ali vam preporučuju sigurno samo prave škole. Naše sadašnje pučke škole vam neće sigurno nitko preporučivati. Čuj me što ću ti kazati. Neki dan sastao sam se na Starom Pazinu s mojim prijateljem Lukom. On se nosi gospodski, al nijedan nezna kako pod onom gospodskom odjećom kuca plemenito srce puno ljubavi spram našem potištenom i u svakom obziru zapuštenom narodu. Medju ostalim kaza mi, da je bio lani na ispitu djevojačkom u jednom nedalekom gradiću. Opazio je veoma veliku zapuštenost i nazadak u svakoj struci. U sreu ga je zazeblo kad je jedno djevojče naustice brbljalo ove precizne rieči pred svim skupom presvietle gospode, da je *naš puk u Istri „Nel più basso grado di coltura in tutti i sensi, inmettó al lavoro, cattivo, rapace e ladro per natura!“* Ti Šimune nešto razumiješ talijanski pak ga, — sudi. Znači li to ulivati ljubav u mladjahna srca spram zemljakom!

Onom lani psovao i bljuvao jedan učiteljčić pogrdne rieči na Boga, na svete sakramente te očito pred svimi u školi zablejao, da je sve, što vjeronauk uči, — nie!

Jednom pitalo se municipij pazinski, da razdieli neke hrvatske knjige poljanskoj djeci, što polazi nedjeljsku školu, nu se odgovorilo ovako: Istrija poznaje samo talijanske škole, komu ove nisu po volji, neka ih ne polazi. Hrvatskih knjigah nedamo! Tako nam se, moj Šimune, zašvikalo. Hrvatske knjige još danas najbrže izjedaju moljci, ako ih za koju drugu stvar neupotrebljuju u kakvoj škrinji, a poljanska djeca željna nauka, mora doma bez knjigah ostati!

Tako je dopušteno pazinskim Talijancem koješta; dopušteno im je nazivati naše groblje sa „Campo santo“ kà da se, na njem sami Talijanci „zakapaju“. Još im manjka nazvati „buraje“, „vrtlišća“ i „pristave“ italjanskimi imeni, kako da su već jedanput bili naumili, pak će im se srce smiriti...

Talijanom u Istri sve je dopušteno, a vjerni Hrvat mora mučati i trpjeti! Nisam ja, moj Šimune, protivnik pravih školah. Nu one škole gdje se vjera izsmichava, gdje se riga otrov na najveće naše svetinje; škole u kojih se uzgajaju izdajnici, bezdušnici, oderuhi našega naroda u Istri, nemogu a da ne osudim!

Školah neka daju tužnoj Istri, u kojih se štuje Bog, vjera, narod i domovina, pak nestati će u kratko izdajnikah, noćnih čukah i sovuljagah!

— Pravo imaš, Ivane, možda će sada vlada progledat! viknu Šimun.

— Možda! Ali čuj još ovo! Pred tri ljeta su Lindarci i Pazinci bili poslali u Trst na Namjestničtvo molbu sa mnogimi podpisi, da se ustroji u Pazinu za većinu hrvatske djece i hrvatska osnovna škola, ali još *danas* čekamo odgovora na našu molbu! Sada s Bogom, Šimune! Za danas znaš dosta. Sunce je već zapalo, ja moram kući. Kad ti je prigode ulaviesti o tih stvarih i ostale kmete, možda će sada bolje spoznati neke naše kaputaše. —

— Hvala ti, Ivane. E kad bi svi Pazinci bili kao što si ti! Idem kući. Povjedat ću ja kod prve prigode i drugim kmetom tu tvoju litaniju, a pisat ću i Našoj Slogi da ju štampa. Vriedno je, da ju i ostali sviet znade. S Bogom! Prijatelji se razstadoše, a ja odoh kući.

DOPISI.

Mošćenice *dne 22. junja.*

Kako mnogi, tako mnijem i ja, da bi za občinu i za občinare najkoristnije, da se občinska zemljišta, il sva il djelomice, razprodaju. Prodaja pak bi se morala obaviti tako, da svaki kmet, bio bogat, bio ubog, imao neimao novacah, može kupiti; dapače, kad bi bez občinske štete moguće, trebalo bi obzirati se posebno na one, koji malo posjeduju. To se može postići ovako:

Svako ralo (juger, jutro) zemljišta polak položaja i kakvoće treba razdieliti na više komadah, pak na javnoj dražbi — na inkantu — prodati i dati onomu, koji više ponudi. Ko neima novacah neka jamči s onim što kupi, i tako će uz mar i radinost našega kmeta, jurve poslie prve godine, ono što kupi više vrediti, nego kada kupi. Da občina s nikim ne dojde u nepriliku, i da u nijednom slučaju neštetuje, pak da se i zakonu zadovolji, neka jamči, i dielom svoje imovine za glavnicu, koju će za kupljeno zemljište občini dugovati plaćajuć joj godišnje kamate 5%.

Občina ima preko 3000 rali zemljišta, od kojih bi se sad moglo prodati samo tisuću. To bi dalo toliku glavnicu, da bi se od interesah (kamatah) mogli namiriti svi obćini občinski troškovi. Stavimo da se svako ralo proda po 10 forinti, 1000 rali dalo bi glavnicu od 10000 for., a ova godišnjih 500 for. kamati. A može se jamčiti da bi se prodaja obavila uz mnogo povoljniju cienu. Ja sam uvjeren, da bi se jedno ralo s drugim prodalo po 25 for.: to bi dalo glavnicu od 25000 for. a godišnjih kamati 1250 for. Liepa svotica! koja bi se mogla uložiti u veoma koristne stvari i s kojom bi se moglo pomoći mnogim potrebam. A što onda, ako bi se svako ralo prodalo po 30—40 for. kako nekoji misle?

Staze su nam loše, da lošije nemogu biti, občinska kuća u gradu podrta, da ju je ružno viditi, toš u Dragi srušen, u školi treba mnogo što popraviti i dobaviti, a zato treba novca, koga neće smoći žalj tužnoga kmeta, zato treba, hoćeš nećeš, misliti na načine, kojimi bi namirili neobhodno potrebne troškove. Svakako bi preporučio c. k. kotarskomu glavarstvu, da dobro prouči i izpita naše odnošaje, prvo nego preporuči pokrajinskomu odboru namet, koji nam misle naprtiti. Puku se neće mnogo pomoći kljukami paragrafa, nego dobrim svjetom i djelom.

Ja neću nikomu po sili narinuti svoju misao, samo bih želio, da razboritiji občinari počnu razmišljati o svom boljku, pak da se maknu. Kad budemo, komu treba, dokazali korist i pogodbe

---

varahu, dobro da jesu slišali od njih starejeh, i častnih muži od Buj, i od Grožnjana, ki jesu bili znani v tom, da je vsaki komun jedan del držal teh brd, i da jesu bila razdeljena na četri deli, i tako su držali, i uživali, i tako otac gospodina Panšpetala nam ni kratil past i uživat. Na to odgovoraše gospodin Panšpetal: moj otac i gospodin to je dopuščal da ste bili njega kmeti za vsu službu i prihodišči, kako ovo jesu videli gospoda moje pravice; a srbarski komun nigdar ni imel dalje oblasti past, ni uživat, nego do oveh razvod; a ovo su moje pravice, a vi pokažite vaše, da budu znali razlučit meju nami ova gospoda, i da budemo v dobrem susedstvu meju sobu živeli. I tako gospodin knez, i gospodin markoz, dugo svećaše, i prizvaše k sebi s Pula Debonas, i ki behu š njim, kako i prvo; od Labina sudac Lupetin, i ki behu š njim; z Vodnjani sudac Crloni, i ki behu š njim; z Bulzeta, sudac Molor; i ki behu š njim; od Motovuna sudac Ričard i ki behu s njim; z Oprtla sudac Črnošić i ki behu s njim; Sadlovrča sudac Žulijan i ki behu š njim; z Dvejngradu sudac Kramar i ki behu š njim. I to suca od Buj i Grožnjana i od vsakoga mesta z knežije dva župana, i tako vsi volik čas svećaše; a komun mumljanski, i gospodin Panšpetal behu na stran odstupili. I komun krbunski, i ti drugi komuni se veliko meju sobu pregovorahu.

I zvrhu toga gospodin Panšpetal prova, i pokaza živimi muži, i starci, ki znahu pravdu i razvodi, i imenjem, i zlamenji, i pismi, da pristoje vsa duga brda komunu mumljanskomu. I gospodin knez, i gospodin markoz, i vsa gospoda ondi obredišče, da ima tako bit, kako je od starch prišlo. I ondi oznaniše jednoj i drugoj straui, da vsa duga brda imaju biti i budite komunu mumljanskomu, i, ka koli stran bi prek teh termeni od razvodi i kunfini pasli va dne, ali v noći, ona stran zapada pene komunu marku 1, soldini maleh 40; arbadige marke 3, i, ka koli stran bi prestavili ali odstavili imenovane termeni od razvod, ona stran zapada pene marak 300: gospodinu knezu v Pazin 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I pisaše listi jednoj i drugoj strani jezikom latinskim i hrvackim; a gospoda sebi shraniše jezikom nemškim. A Krbotun i Topolac vinu*) da služe za vsimi dohodki, v Mumljan, kako je od starch prišlo. I tako ondi obredišče. I ta list potvrdivši gospodinu Panšpetalu povratiše, prepisavši ga, sebi shraniše. I tako vsi ti komuni bilo veselo domov, da se tako s mirom na teh razvodeh od kunfini sjedinišе, i tako stvoreno bi.

I tako idoše gospodin knez, i gospodin markez, i vsa gospoda, i vsi ti komuni i deželani v Mumlan k večeri.

XVIII. I bivši v jutro poli maši sedoše vsa gospoda na placi, i tu prosi gospodin Rodger, sluga od Negrinjana, i Košluna, gospodina kneza i gospodina markeza, i vse te gospode, da bi razgledali od njega razvod, i meju buljskim komunom, i njih termeni od kuntradi, a to da nedrže ti Buljci kako je od starch prišlo. I tako gospodin markez pisa list komunu buljskomu, da pridu v Mumljan. I gospodin Filip Macić govoraše: župane mumlanski! pošljite ta list v Bulje, ovo piše gospodin markoz, da pridu semo, i da prinesu svoje pravice, i pisma, i da pridu starci, ki znaju pravdu i razvodi meju njimi i Košlunom i Negrinjanom.

XIX. I bivši v jutro poli maši, sedoše vsa gospoda na placi, i tu pride sudac Koradin, i Rožević, i Ambrožin, i Molor, i vas komun buljski. I tu gospodin Rodger, sluga tužaše gospodinu knezu i gospodinu markezu, i vsoj gospodi, da komun buljski prek termeni i razvod, i zlameni od kunfini prestupaju, i nova zlamenja jesu stvorili, i tako proti pravici i istini moju kuntradu uživaju, i za se obraćaju. I tu pokaza list, ki biše pisan na lot božih 1130, v kom se udržahu termeni i zlamenja od razvod, i kuntradi, i kunfini, meju Košljunom, i Negrinjanom, i meju buljskim komunom, ki biše pisan na prveh razvodeh pred obima stranama. Na to odgovarahu komun buljski: da jesmo vazda tako držali razvodi od kunfini meju sobu, i vaš otac nise nigdar suprotivil, nego je tako vazda s nami prijazniv živel, i prosimo vas i sada, gospodo, da nas vi očete takoje poli toga obdržati. Na to gospodin Rodger sluga odgovarnše: moj otac i gospodin ni vam kratil past, kako je meju nami, jedni do drugeh, braneći škodi; a živinami ležat na svoju kuntradu; a uživat niste imeli oblasti, nego do tih zlameni, a preku ne, ovo su moje pravice; a vi pokažite vaše, da budu znali ova gospoda razlučit meju nami, i da budemo v dobrem susedstvu živeli. I tako gospodin knez, i gospodin markez, i vsa gospoda, i vsi ti komuni i deželani velik čas svećaše, i tako tu naredišo, kako je od starch prišlo, da imaju po teh starch zlamenjah i razvodeh, i termenoh od kunfini obdržat, i tako pravo posredi to kare je k Buljam, da bude komunu buljskomu, a kare je Košljunu, i Negrenjanu, da bude gospodinu Rodgeru, i njega gradom.

(Dalje drugi put).

*) Itako, vendar.

prodaje i nevaljanost dosadašnje občinske uprave, jamačno ćemo dostignuti svrhu. Zakonom u rukuh ćemo sve zapreke nadvladati.

Još jednu ću dodati a to je: da pojedini zastupnici nisu ovlašćeni prodavati občinskoga imetka, zato, kad se jednom to bude uredjivalo, sve prodaje učinjene bez dozvole višnje oblasti držat ćemo za nevaljane i opet prodati.

Pogled po svietu.

U Trstu 30. lipnja 1878.

Dne 27. tek. mjeseca odgodilo se carskim pismom carevinsko vieće na neizviestno vrieme, a ono ne zatvorilo, kao što bjesmo mi posljednji put pogrešno javili, da hoće. U tom previšnjem pismu nj. vel. Car priznaje veliku požrtvovnost, što ju je pokazalo rečeno vieće i sadašnje ministarstvo u uganačivanju nagodbe s Ugarskom, usljed koje se nj. vel. nada sve to ljepšemu sporazumku med ovom i onom polovinom carstva, koje nemože uspjevati nego na temelju mira i sloge. Dao dobri Bog, da se obistini nada nj. vel. te urodi željenim plodom skrb, kojom nastoji promaknuti blagostanje svojih narodah.

Danas u Budim-Pešti u 12 sati nj. vel. zatvara svečano prestolnim govorom ugarski sabor. Izbori za budući sabor da će tamo biti već dojdućega mjeseca kolovoza, a novi sabor otvoriti se u listopadu. Mi smo veoma željni znati, hoće li se za ovih izborah Slovaci i Rumuni bolje držati, nego li to bijaše žalibože njihova pogubna navada do sada. Gdje se miliuni i miliuni naroda onako povrgnu, kao što su se povrgli oni, tu je na nekoji način Magjar došljak ovlašćen, da po svojoj volji zemljom upravlja i gospodari, jer svaki ima ono, što zasluži. Ovom bi prilikom trebalo, da se ostali Slaveni zauzmu svjetom i djelom za siromašne Slovake, a i za njihove samučenike Rumune, da bar nekoliko glasovah proturaju u ugarski sabor. Što se braće Srbaljah tiče, oni se već, hvala Bogu, bolje drže.

Po viestih, što dolaze iz europejskog kongresa u Berlinu, naša je vlada ovlašćena, posjednuti Bosnu i Hercegovinu na neizviestno vrieme, da je umiri i uredi, a nadamo se i nikad već iz rukuh nepusti.

Prekjučer je berlinski kongres imao svoju osmu sjednicu. Kongresaši su medju sobom ugovorili, da neće nikomu kazati, što učine, ni što neučine. Zato se upravo nemože znati, što su dosad postigli, akoprem dolazi odanle svaki dan sila svakojakih glasovah, koji su baš radi toga najviše puti jedni drugim protivni. Al ipak postaje od dana do dne sve to izviestnije, da Rusija neće proći onako zlo, kao što su joj to bili namienili neprijatelji Slavenstva i njezini. Rusija se je, prije neg hoće na kongres, dogovorila s Engleskom, pa sad europejski punomoćnici kao da neimaju druge zadaće, nego malenimi promjenami pristajati na taj dogovor. Polag tog dogovora, Bugarska će biti nešto manja, nego li ju bijaše sakrojio ruskoturski svetostjepanski predugovor mira, te mjesto jedne, razdieljena u dvie kneževine, naime u predbalkansku i zabalkansku. Predbalkanska će biti sasvim neodvisna, a zabalkanska će pod Sultanovim vrhovnim gospodstvom imati svojeg guvernera kršćanina i svoju narodnu vojsku, dakle podpunu samoupravu. Sultan će samo tu i tamo postavljati tursku vojničku posadu, kao što ju je do 1862. postavljao u biogradskom gradu iliti tvrdjavi.

Dakako da taj uspjeh neodgovara slavenskim nadam i željam poslje onolikih žrtavah u krvi i noveu; ali mudra politika mora znati na vrieme sama sebe zatajiti i koješta lukavo pregoreti, samo da spasi od oluje klicu, koju je zasijala. I Rumunjska bijaše jednom razdieljena u dvie kneževine, ni ona nebijaše uvjek ovolika; pa evo je, kakva je sad, te kakva će biti jednom i divotna Bugarska. U ostalom, iz svega, što je dosad kongres tobože učinio, jasno se vidi, da je Turskoj u Europi odzvonilo; jer ako kongres i neće da potvrdi sve, što su Rusi učinili, ipak naginje više na to, da ju razkomada, nego li da ju spasi i podrži. Ako pak u kongresu idu stvari ovako gladko, tomu je najviše uzrok miroljubivost cara Aleksandra; jer da je po volji ruskoga naroda, nikad nebi bilo rusko-engleskog dogovora, pa ni ovog kongresa, a kamo li ovakva mu uspjeha.

Kongres da će mnogo više vremena trajati, nego li se to sprva mislilo. Ovih danah da će doć na red Grčka, Srbija i Crnagora. Srbija da neće proći onako, kako bi želila i kako je zaslužila, jer ima u kongresu ljudih, koji bi najvolili da je i neima. Nikad nebi čovjek pomislio, kako se sviet u obće boji Slavenah, pa kako se iz petnih žilah opire njihovu razvitku, ali uzalud i badava; jer oni ipak gorostasnim korakom stupaju napred, da se priprave poslu, namienjenu im od budućih vjekovah.

Franina i Jurina.

Ju. Franino! ča si opravil u Kanfanaru?

Fr. Pusti me s mirom, pravo nis!

Ju. Škoda, da ti se ni poneslo, bi mi bilo pravo drago imet barem jednoga Podestu prijatelja, jer u obće svi Podesti viču, da smo njihovi neprijatelji.

Fr. A ča si pak ti opravil va Berseču?

Ju. Ča nisi štal, kako je neki Slogar, ki svakamo zabada svoj nos, čul ča sam ja govoril s' Martinom, i to ti je valje raztrubil po svetu.

Fr. Sam štal, sam; kako si pak ti *prat* Martina i njegovu kumpaniju. Se jade ča?

Ju. Kako sam čul nedolju, na dan samuja sv. Aurelija, oni se ne jade, jer su ljudi i spoznaju da su krivi, nego ih je sram, ne bi hteli za Bog zna ča, da su se pustili kako ovce peljati u tudju škodu.

Fr. Ja jim se čudim?

Ju. Ni se ča toliko čudit; nisu jim dali mira, do tri puta su jih prosili i molili da dojdu, i tako su se pustili provarit. Ali sada da bi sulo zlato sipali pred nekimi, ne bi se pustili više zapeljat.

Fr. A ča jim govore drugi pametni ljudi?

Ju. Su jih pitali da ča su pozabili, kako su bili poljani na led čim su bile sdružene ova tri podestarije, kod pervoga votacijena.

Fr. Kako to?

Ju. Pred votacijonom je njim bilo oglašeno, da imaju birat 8 Rapresentantov i 3 sostituti.

Fr. Je to moguće? Ča su bili pozabili ča govori zakon, da polovica koliko je rapresentanti ima biti sostituti:, dakle 8 rapresentanti i 4 a ne 3 sostituti.

Ju. Al nisu znali, ali su najbrže naposte pozabili. Ako nisu znali to je jako gerdo. Ako pak su naposte pozabili je sramotno i neposteno varati ljude.

Fr. Jurino, kako to govoriš, gledaj se, da te ki ne čuje.

Ju. Neka čuje, ter neće drugo čut nego pravu istinu.

Fr. Ja ne znam zač bi to činili.

Ju. Zač? Ako ovi predobiju, da mogu valje votacijon dole hitit, i tako se je zgodilo. Da bis pak znal drugu, koju sam čuo tamo na samuju.

Fr. Kâ?

Ju. Pravo lepu. Jedan mužak jim je daval pod nos, da ča su pozabili na zadnju votacijon, kada kroz mrežu zakona Bersečanom i Mošćeničanom ni mogla ni mala mušica, a njim su skroz leteli živi voli.

Fr. Je to moguće?

Ju. Je, jer radi toga razjaren Berseški poštenjaković Tomazićo nije više htel biti kod votacijona i sve pustil, jer Bersečanin, ki već 15 let je užival baštinu pokojnoga otca, jer ju ni bil na se upisal, ni mogal glasovat, a njihov nekoji, koji je on dan Bog zna kadi plovil u Americi, ipak je glasoval.

Fr. Kako je to moguće?

Ju. Lahko, kad se hoće, bez biti sv. Anton! Su činili doć čoveka istoga imena i pridovka. Pozvan odgovori: evo me, jeste vi ta i ta? josam, i ako premda nije bio izbornik, je glasoval.

Fr. Ja to nemorem verovat ni morebit, da se po pomutnje dogodilo.

Ju. Neka je kako će, ma to ti je prava istina.

Fr. Kad je tomu tako, reci ljudem, da neka gledaju ča dolaju, nek paze kod novoga votacijona.

Ju. Ni njim treba više govorit ni predikat, jer sami govore da pametnoga i poštenoga čoveka se može samo jedan put peljat na led.

Fr. To su ljudi, ki su se valje uglavili.

Književne viesti.

Materin blagoslov igra s petjem izpisal Anton Klodič, v Trstu, Tisk. B. Appolonio. Cena 60 novč.

Pod tim naslovom izdao je veleučeni gosp. pokrajinski školski nadzornik u Trstu knjižicu od 85 stranah.

Sadržaj te knjige je preradjena vesela igra „Novi svet“, koju je bio štampao god. 1868; ali proradjena posvema.

Stari Podkuknik u Kobnaridu ima jedinicu Jelku, koja je omilila Petru siromašnom kovaču; a i on je njoj drag. Ali stari „oče“ neda kćerke siromaškomu zanatniku. Petar se odpravi u sviet i torbom na ramenu zadje u krčmu, da se čašom vina oti tuge okropi, te onda na put krene. U krčmi sastane dvojicu inžinjira, zamelne s njimi pogovor, oni ga uzdrže, osvjedoče se, da je najbolji kovač, uzmu ga odmah u posao, da će radit kovačko djelo i nadzirnti druge pri gradnji „Predilske željeznice“.

Petar se uglavio, odluči ostati. Stari Podkuknik koj se je s istimi mjerčini prije upoznao u Gorici, nagovoren od njih, sklonuo se je najkasnije dati Petra svoju jedinicu. Na štovu gdje bijaše više prijatoljah i ona dva inžinira, zavjerile se dvoje mladih i igra tako dovršila.

Metar je u toj igri upravo klasičan. Težko da bi ni čakavština onako ga mogla izpeljati kako ga kajkavština može. Na trudu, koj je gosp. spisatelj tu uložio, svak mu može od srdca čestitati.

Misli nam se čine posvema naravske prema ljudem, kojim su namienjene; pod odielom *naj niže* ljubavi rodnoga kraja, kriju se gnuljivo nauke na ljubav domovine:

„A misli tuji kruh da dobro ne diši,
Da domovino ljubo zapustiš. Gorjè
Človeku, ki nestâni srcê čpajoč
Domači zemlji da slovô —“

Vrlo karakteristični su prizori, osobito onaj gdje zanatnici igraju „tresette“ tudju ndomaćenu igru, zatim onaj, gdje svak svoji znanat hvali pred inžinjiri

Naučne ljude ova će knjižica nada sve znanimati rad jedrine jezika. Provalili smo hvala Bogu onu dobu kad se je mislilo, da samo Zagreb ili Ljubljana ili Beograd pravo pišu. Danas već znamo, da nam valja sve dobro pobrati, a najbolje odabrati i tako stvoriti jedan jedini jezik od Soče do Timoka.

Spisatelj ove knjižice dao je priliku da mnogi pojam od sada u pravo odielo zaodjenemo.

***

Preporučamo našim čitateljem, koji mogu, da se predbroje na drugo polutjetje **Vienca**, koji će donašati slike sa parižke svjetske izložbe.

Nekoliko domaćih lieckovah i još nešto.

Pripovjedao mi ovih danah krepak i dosta jak čovjek, da je pred nekoliko godinah od vodene bolesti skoro umro, da je bio posve otečen, da nije niti ležati, niti stajati niti sjediti već mogao i da mu od nikojega liečnika više pomoći nije bilo. Svi da su već posve za stalno držali, da mu je umreti. Na srećom saznao je za sliedeći lek, od koga je posve ozdravio, i vodena mu se bolest nikada više povratila nije. Evo toga lieka:

Uzmi bekovicu (žutu vrbu iliti žukvu kojom se trsje veže,) sastruži s nje najprije prvu koru i baci ju. Onda nastruži druge kore dvie dobre šake. K tomu sreži oprana, al ne objeljena hrena na tanko (nemoj ga ribati, već rezati) za dvie dobre šake, napokon primješaj ovomu još za groš birse. Sve skupa skuhaj u tri poliću vode i kuhaj dotle, dok svega samo još polić bude. Ovu vodu daj bolestniku piti i ozdravit će. Prokušano je sredstvo, a skoro ništa ne stoji.

Pred godinu danah po prilici obznanio sam prokušan liek od vrbanca. No budući tamo nerazumljivo natiskan, a svi ga čitatelji „Pučkih Novinah“ čitali nisu, evo ga i ovdje:

Uzmi za žlicu neprana putra kako iz stepnice dodje, k tomu metni komad kafre, kolik orah i nekoliko niti šafrana. Sve to stavi na slabu vatru ili žeravicu, da se polagano raztopi i liek je gotov. Imaš li vrbanca na licu ili na glavi, načini od papira, u koj se slador (cukar) umota, krinku ili larfu, naliči ju s nutra tom masti i priliepi na lice. Ozdraviti ćeš jamačno!

Proti hripavcu kašlju ne ima boljega lieka od sirupa od rožićakah (karubah i žuta slador (kandiša.)

A sada još nešto našim gospodarom.

Kokoš, kada kukuriče kano pievac, treba zaklati, jer je na nesreću gospodarice. No ne mislim, da bi joj radi kukurikanja tko u kući umro, il da bi nju il koga drugoga kakova nesreća stigla, već zato, jer samo ona kokoš kukuriče, koja je stara, te slabo jaja nosi, il u obće vrlo malo jajah nosi, makar i mlada bila. Kokoš dakle, koja kukuriče zato zaklati moramo, jer nam je od slabe koristi, budući ne nosi jaja, koliko bi morala. U tom je sva mudrost naših starih, koji su rekli, da se kokoš mora zaklati, koja kukuriče.

Predenac (vilinu kosu, mačak itd.), što nam detelju silno tamani, nekoj izvrstan gospodar, koji veli, da je sam to sredstvo prokušao, ovako tamani i uništuje:

U vodi se raztopi obične soli toliko, da voda vrlo slana bude. Predencem osmradjen komad pokosi se, te se tom vodom jako zalije. Za dva tri dana nestati će predenca, a detelja dobro će i bujno rasti. Ako bi predenca što zaostalo, još se jednom polije vrlo slanom vodom.

Ja ću ljetos to sredstvo kušati, molim, da ga i drugi kušaju, te ćemo uspjeh obznaniti.

P. Krampler u „Puć. Nov.“

Što imaš raditi svakoga mjeseca

u vinogradu, u vrtu i u voćnjaku.

MJESECA LIPNJA.

Za vinogradara. — Dok panji crato ne diraj u vinograde; jer ćeš dirajuć više štete imati nego li koristi. Je li pako sasma ocvalo trsje, onda ga okopaj, ako ga nisi po drugi put okopao, zatim plij jalove mladice.

Takodjer veži trsje, osobito ondje, gdje je običaj.

Ovo vezanje treba ondje ponajprije upotrebiti, gdje je panj (čokot) blizu medja, na obršju, jer ovdje mladice (na panju) brzo rastu. Budući se lahko odtrgavaju, zato treba vrlo paziti kod vezanja, da štetu sam sobi ili drugom ne počiniš. Veži za suha vremena i to sa likom ili raževom slamom, koja je 63 c. m. duga.

Ročene poslove svakako gledaj, da dovršiš.

Je li se bojiš pljesni, posipaj sumpornim cvietom grozdove.

Istog možeš kupit u svakoj pravoj i poštenoj ljekarni.

Takodjer te molim, da vinograde, koji su prošastog mjeseca potučeni od tuče, treba opet obrezati, s razloga, što ćeš za budućn godinu bolju lozu dobit, na kojoj ćeš moći ostavit valjan rezanik (brk).

Evo ti na ovo što rekoh primjera: Ovdješnji vinogradi pokazali vrlo dobro, ali na 22. svibnja t. g. poslije podne oko 3 sata, razvali se nad ovdješnjim predjelom strahoviti vihar, za čas udarila *suha tuča* od veličine

liešnika — te nam smlati hametom sve vinograde.

Sad ovom narodu nije drugo preostalo, već obrezati vinograde, pošto će se zadobavit za buduću godinu valjan brk (rozník).

I zbilja su mnogi poljodjelci po *mom naputku* radostno obrezali potučene vinograde.

Ordje mi je osobito spomenut čestitog Drniškog gradjanina *Lazu Petranovića*, koji je sve svoje vinograde tučom ostećene obrezao tako, da mi već sad hvali na koristi, koja će iz tog sliedit.

Evala mu! Bože daj, da se i drugi u njegov primjer ugleda! —

Za voćara. — Rastilo mladih kalemah (ciepah) treba češće okopat i plivit, osobito kad je zemlja vlažna, pazeć, da žilice njihove ne raniš. Ako bi se iz žilah izdanci pojavili, tada ih odmah treba oštrim nožem tija do žila odrezati, dočim ranu sa voćarskim voskom namaziti. Presadjene voćkice za suha vremena marljivo zalievaj. Striži živice. — Poslije Ivanja možeš početi pupovnjem ili očenjem pitomiti divljake, pa se taj posao obavlja tija do 15 mjeseca kolovoza. Pupuju se *trešnje, višnje, breskve, kajsije (mandalice)* i neke vrsti *šljivah*. Ob ovom načinu pitomljenja voćnkah govorit ću drugi put obširnije, jer mi sad vremena ne preostaje.

Sabiraj pećke (koščice) od *trešanjah* i *visanjah*, kojo ćeš u svoje vrieme u rastilu sijati. Ubori i zdrepaj murvice, pa izpori i osuši sjeme za proljetni usjev. Nastavljaj gusenice tamanit sa voćakah, i to onim sredstvom, kojeg sam ti u broju 10. ovogodišnje „Naše Sloge“ kazo.

Za vrtljara. — Prije svega ti, brate poljodjelče, preporučujem, da na plievljenje, okapanje i zaljevanje (za veliko suše) vrtu što veću pazku obratiš; jer tko se ovoga napomenutog drži, taj za cielo veliku korist iz svog vrta crpi. — Sadi zelje i drugi priesad. — Špinac, grah itd. sij, jer ćeš tako i za jesen imat svježe prikuhe.

Sij povrtnicu, mjesečnu repu i kasnu salatu, jer kako poberes krastavce (kukumare), odmah prekopaj onu gredicu i posadi zimnu salatu. —

Ako ti na one gredice, gdje je posijan bob i drugo zelenje, napadu goli pužići, tada takova mjesta posipavaj sa ječmenovom plievom, pa će ih odmah nestati. Ovo sredstvo preporučaju mnogi umni gospodari, pa ga i ja vam dragi hrvatski poljodjelci evo odpošiljam preko rodoljubne „Naše Sloge“ za uvaženje.

N. Vožić

Nadzornik gosp. i šumarstva občinskog.

TRGOVINA SVILACAH

(po tršćanskomu *Osservatoru* 22. juna).

Tržište Kopar.

Dne 19. juna 763.45 Kilog. domaćih i tudjih iste vrsti mjehurićah. Srednja cieua f. 1.56$^{7}/_{10}$ po Kilu. Japanezkih izvabljenog sjemena 93.1 Kilo Srednja cieua f. 1.09.

Dne 20. juna domaćih 166.25 Kilog po srednjoj cieni f. 1.57 $^{8}/_{10}$. Japanezkih izvabljenog sjemena 11.45 Kilog. po f. 1.11.

Dne 21. juna domaćih 1150.16 Kilog. po f. 1.60 jedno s drugim. Japanezkih izvabljenog sjemena 31.80 Kilog po f. 1.08.

Tržište Pazin.

Dne 21 juna. Domaćih žutih 1212 Kilog po f. 1.67$^{3}/_{10}$ jedno s drugim. Najniža cieua f. 1.60.

Različite viesti.

Šesti izkaz darovah za biskupijski konvikt. G. Josip Parisi f. 20; g. Ivan Hinko Gerolini f. 100; gospodja Lucia pl. Reya f. 50 pap. rente; g. Josip Dr. Bizjak f. 40; iz Ronka f. 100; g. Ivan Lucatolli f. 2; g. Franjo Widmer f. 5; g. Petar Ambrosich f. 5; N. N. f. 5; N. N. f. 10; g. Josip Raffi f. 10; g. Stjepan Ivančić f. 1: g. Niko Grego f. 100.

U istu svrhu platiše u kasu bogoljubnog družtva: Č. g. Anton Planinšek f. 6; župljani Marezežki f. 20; č. g. Josip Zeme f. 5; župljani u Barkoli f. 7; g. Dominik Colli prinos petorice članovah f. 5; nekoji nastanjeni u Gracu f. 15; gospodja Amalija pl. Brukner f. 25; preč. kanonik-plovan Hrovatin za prvo poljetje f. 50; častno svećenstvo župe sv. Antona novoga f. 85; družtvenici u župi sv. Antona novoga f. 125.50.

G. Josip Godina, umirovljeni c. k. činovnik, čuveni slovenski rodoljub i spisatelj, ovih je danah opet pokazao, kako ljubi svoje rodjeno mjesto, tršćansku naime okolicu, daroravši obligaciju od 100 f. za oltar sv. Josipa, što se na troškove župljanah izradjuje za crkvu sv. Ivana u Verdeli kraj Trsta. Hvala mu od njegovih susiedah, a plaća od Boga!

Hrvati u tudjini. Pišu „Narodnomu Listu“ zadarskomu iz Bunasajira (Buenos-Aires) u južnih Amerikah, da su se tamo stanujući Hrvati složili u družtvo, kako bi jedan drugomu do pomoći bio, i kako bi se ljepše spominjali svoje stare domovine. Takova družtva već obstoje u Limi i S. Francisku Kalifornije. Plemenito je to nastojanje naše braće u tudjini. Diži se, diži, mili rode moj; i svuda čuvaj liepi jezik svoj!

Kako je na sastanku u Berlinu! Sastanak europejski drži se u palači, koju je pred više godinah pruska vlada bila kupila za dva milijuna i pol od bogate poljske obitelji Radzivil. Palači izkićeno su stube riedkim biljem; dvorana, gdje se drže sjednice, vrlo je velika, prije je služila za plesanje. Krasna je, ulaštenih zidovah, obrubljena mramornim nakitom, a nebo je bogato izradjeno a po njemu sve liepo slike. Zidovi su jasnosmedji, a uglovi živo-crveni. Sa svake strane velike dvorane nalazi se po jedna manja dvorana, u kojoj se drže dogovori. Jedna velika soba pred velikom dvornnom pridržana je tajnikom; na ljevoj je strani dvorana za blagovanje, u kojoj je postavljen veliki stol za jiće. Iz te dvornne vodi prostran hodnik, izkićen pilovi, u zimski vrtac i u običan vrtac, po kojih se članovi sastanka mogu šetnti, kad za čas prekinu razprave radi odmora. — U sredini velike dvorane stoji velik stol u podobi konjske podkove. Taj stol je pokriven zelenom kožom, a isto tako i stolci naokolo. Diplomati europejskih državah poredani su na okolo tog stola, i po redu francuzko abecede, započinjuć vienati. Po francuzkoj abecedi ovo je red: 1. Allemagne t. j. Njemačka; 2 Autriche t. j. Austria; 3 France t. j. Francuzka; 4 Grande Bretagne t. j. Englezka; 5 Italie t. j. Italija; 6 Russie t. j. Rusija; i 7 Turquie t. j. Turska. — Članovi kongresa, jesu sljedeća gospoda: grof Julij Andrašy ministar izvanjskih posalah Austro-Ugarske, grof Vjekoslav Karoly, austro-ugarski poslanik na berlinskom dvoru, oba za austro-ugarsku državu; ministar Waddington i grof de Saint Vottier za Francezku; grof Vjekoslav Corti i grof Eduard Launay za Italiju; knez Gorčakov, grof Šuvalov i Oubril za Rusiju; lord Beaconsfield, lord Salisbury i lord Oto Russel za Englezku; knez Bismark i Bülow za državu Njemačku. Bismark kao presjednik sjedi u sredini stola. Desno uz Bismarka sjedo zastup. austrijski, a lievo francuzki. Na austrijske priključuju se zastupnici Englezke i Rusije, a na francuzke oni Italije i Turske. Na lievom donjem kraju podkove sjede tajnici Radovitz, i Moni, a na desnom pomoćni tajnici Herbert, mladi Bismark i Busch. — Najstariji član sastanka jest Gorčakov, kojemu je 80 godinah. Za njim dolazi Beaconsfield, koji ima 73 godine, a pak Mauuay koji je prošao 70. Najmladji su Vallier i Haymerle, koji nemaju više od 40 godinah. U dnu dvorane stoji drugi manji stol, na kojem leže mape Europe i Azije.

Kupovanje konjah za vojsku u Dalmaciji. Naša je vlada doznačila 700,000 for. na nabavu konjah za vojsku u Dalmaciji. Pučanstvo da rado prodaje svoje konje, i vlada je već mnogo dobrih konjah nabavila u zadarskom okružju.

Sveti otac Papa, Leo XIII., vele nekoji listi, da je jako bolešljiv te da su mu poradi toga liečnici svjetovali nek za nekoje vrieme iz Rima kamo drugamo otide. Da to sve nije istinito, vidi se i odtud, što sveti otac još uvjek audijencije podaje.

Georg V., prognani kralj hanoveranski, umro je u Parizu 12. pr. mj. Pokojnik morao je s priestola god. 1866. zbog toga, što je htio ostati vjeran njemačkomu savezu. Uslied kapitulacije kod Langensalza svrgnut je kralj, a Prusi mu otešе i vlastitu imovinu. Od onda je živio ponajprije u Hitzingu, zatim u Beču i Gmundenu, a najposlje u Parizu. Prem protestant, kao kralj bio je ipak katolikom sklon uviek, tako da su mu to protestanti i predbacivali. Bio je velik prijatelj znanosti i umjetnosti, te se je mnogo starao, da se djela Leibnizova koga su predji njegovi na dvor pozvali bili, opet s nova izdadu. Sirotinji bio je darežljiv otac.

Koliko stoji ugarska zastupnička kuća? Predsjednik sabora Ghyczy ima na mjesec 1000 f, dakle na godinu 12,000 f.; zastupnici, kojih ima 448, imaju na dan 5 f. 25 novč., što čini za 30 danah 70,560 for. Bilježnici stoje mjesečno 945 for., činovnici 1525 for., a služinčad 810 for., kvestor 100 for., a pošta 26 for. Za tisak izdalo se je prošloga travnja 2000 for., a na uredjenje kuće 1500 for. Nepredvidivi troškovi 1000 for. U travnju je dakle stojala zastupnička kuća 81,341 for., ili na dan 2,711 for. 36 novč.

Pivovarstvo u Austriji. Godine 1876 izvareno je u Austriji 12,176.885 hektolitarah piva, i to u Českoj 5,197.758 hektl., u Moravskoj 1,022.596 htl., u Šlezkoj 245.671, u donjoj Austriji 2,638.952. u gornjoj Austriji 771.044, u Solnogradskoj 287.410, u Štajerskoj 547.296, u Kornškoj 103.313, u Kranjskoj 35.313, u Dalmaviji 1116, u Tirolskoj 165. 182, u Galiciji 611.311, u Bukovini 45.476, a u Ugarskoj i Hrvatskoj 505.507 hktl. Poreza plaćeno je na pivu u svem 22,729.711 for. Češka je od toga platila 8,825.193 for. (dakle $^{1}/_{2}$), Moravska 1,828.423 for., Šlezka 454. 295 for., a Ugarska i Hrvatska 995.051 for. Glede potroška spada na jednu glavu u Českoj na godinu 96 litarah, u Moravskoj 48, u Šlezkoj 45, u donjoj Austriji 120, u gornjoj Austriji 104, u Solnogradskoj 187, u Štajerskoj 41, u Koruškoj 30, u Kranjskoj 7, u Dalmaciji $^{2}/_{10}$, u Tirolskoj 18, u Galiciji 10. u Bukovini 8, u Ugarskoj i Hrvatskoj 3 litra pivo. U Bavarskoj dodje na jednoga stanovnika 216, a u Virtemberžkoj 228 litarah piva.

Koliko se u Europi vina pije? Izračunalo se, da se u Europi toliko vina pije, da pride na glavu: u Španjolskoj 190 litarah, u Francezkoj 115, Italiji 109, Grčkoj 84, Austriji 65, Švajcarskoj 58, Badenskoj 46, Würtemberžkoj 26, Bavarskoj 12, Volikoj Britaniji 8, Pruskoj 5, Rusiji 4, Saksonskoj 2, Norveškoj 1.5 na godinu.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 27. Junija 1878.

			OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg		—	—	—	—
Kafa Pertoriko	„		129	—	132	—
S. Domingo	„		94	—	103	—
Rio polag vrsti	„		78	—	100	—
Cukar austrijski	„		37	—	37	50
tučani	„		33	75	35	25
Cvietjo trave bulače (Grisantema)	„		—	—	—	—
Naranče skrinjice	„		125	—	135	—
Karube puljezke	za 100 klg		4	—	10	—
levantinske	„		8	50	9	50
dalmatinske	„		—	—	—	—
Smokve Kalamata	„		10	—	11	—
puljezke	„		—	—	—	—
Limuni skrinjica	„		6	—	11	—
Bademki liti mendulo pulj.	za 100 klg		120	—	128	—
dalmatinsko	„		—	—	—	—
Lešnjaci	„		21	—	29	—
Šljive	„		24	—	37	—
Pšenica ruska	„		10	50	11	—
ugarska	„		10	75	11	50
galačka	„		—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) raski	„		—	—	—	—
ugarski	„		6	50	7	—
Raž	„		8	—	8	50
Ječam	„		7	50	8	50
Zob ugarska	„		7	50	8	50
arbanaska	„		—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti	„		—	—	—	—
rebe	„		13	—	15	—
Bob	„		—	—	—	—
Leća	„		12	—	14	—
Oriž taljanski	„		18	50	21	—
inglezki (kitajski)	„		19	50	18	50
Vuna bosanska	„		110	—	116	—
morejska	„		125	—	—	—
arbanaska	„		120	—	122	—
istarska	„		—	—	—	—
Daska koruško jelovica	„		52	—	94	—
štajorsko	„		44	—	75	—
Grolo	„		12	—	13	60
bukovico	„		8	—	9	—
Ulje italij. nižo vrsti	za 100 klg		55	—	59	—
„ najbolje	„		78	—	80	—
„ srednje vrsti	„		66	—	76	—
dalmatinsko	„		55	—	—	—
istarsko	„		—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„		15	—	—	—
u kasolah	„		17	—	—	—
Kože strojeno naško	„		178	—	200	—
suho volovje naško	„		107	—	131	—
dalm., ist. i bos.	„		72	—	117	—
janjeće naško	za 100 kom.		95	—	105	—
dalmatinsko	„		60	—	80	—
kozje	za 1 klg		—	75	—	80
vuneno slano	„		—	58	—	65
suho	„		—	49	—	50
zečje za 110 komadah, u srebru			25	—	27	—
Bakalar	za 100 klg		28	—	33	—
Sardele I baril	„		15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 klg		28	—	30	—
zeleni	„		5	50	6	—
Maslo	„		76	—	94	—
Loj dalmatinski i naški	„		16	—	48	—
Salo	„		—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„		49	50	—	—
Slanina	„		40	—	47	—
Rakija etolitar (100 litarah)	„		—	—	—	—
Galvidi istarski	za 100 klg		26	—	—	—
Ruj naški	„		9	—	9	25
„ istarski	„		8	90	9	—
Lišće od javorike	„		13	—	16	50
Vinske strgotine (Gripula)			—	—	—	—
sploh	„		31	—	40	—
Med	„		30	—	35	—
Lumber (jabučice od javorike)	„		14	—	16	—
Pakal baril od 100 klg	„		3	75	9	—
Cunje (Straco)	za 100 klg		17	25	23	25
Katram dalmat.	„		—	—	—	—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30. Junija 1878.

Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
16	—	—	—	—	24	5.53	9.38	—	102.50
17	5.52	9.38	11.76	103.—	25	—	9.39	—	102.65
18	5.54	9.38	11.73	103.—	26	5.51	9.37	—	102.65
19	5.55	9.44	11.78	103.25	27	5.52	9.37	—	102.50
20	—	—	—	—	28	4.59	9.34	11.66	102.35
21	5.55	9.44	11.78	103.25	29	—	—	—	—
22	5.53	9.41	11.73	103.25	30	—	—	—	—
23	—	—	—	—	—	—	—	—	—

OGLASI.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

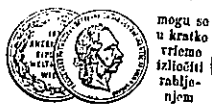

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, proporjodnikom itd. Prebrdjenih kašljuć nodih, navadno jutarnje hreputarice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se pazliti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (skatulo) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini*.

Cieua 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pasličića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirneca; — u *Puli* kod Wasermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Vivlani-a; — u *Pazinu* kod Lione; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misturo; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zorctti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah šitli Specierijah. 25

Povlašćena Mehanična

SUMPORAČA

— (VALERIJEV SISTEM) —

Ova sumporača noroga načina vrlo je koristna vinogradaru.

Spretno i pojednako podieli se sumpor po grozdu. Malo sumpora treba i prištedi se vremena i djela; posvema se lahko vlada; sastavljena je tvrdo i priprosto. Nosi se na pas.

Služi za trsje obično posadjeno, za brajdo i za ružo; može se sipati i lozu, koja se okolo drugoga stabla vije, a netreba ljestve ni druge spreme.

Ovaj stroj, koga su vještaci progledali i izpitali preporuča se toplo svim vinogradarom.

Cieua joj je zajedno sa mjerom za sumpor koliko ga upravo treba usipati — samih **6 f.**

SKLADIŠTE U TRSTU

GIUSEPPE PILOTTI

laterničar **via della Sanità Nr. 1.** 4

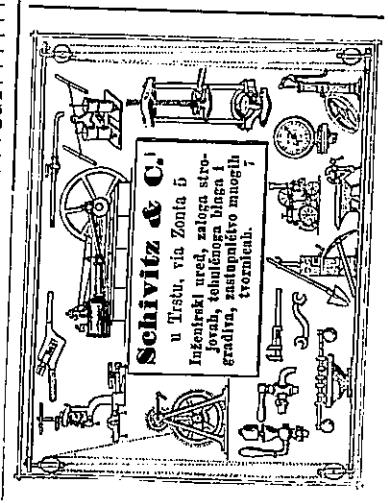

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 14. U Trstu 16. Julija 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljako samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a seljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najte najmanje 8 seljakah to su voljni, da im list šaljemo svim skupno pod jednim zavojem i imenom, darat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, naplsav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazo se Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju plaćene poštarine. Vlesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvatku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromno stvari nemedaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak sviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listarnice*.

POZIV NA PREDPLATU.

Početkom tek. mjeseca nastalo je drugo poluljetje, zato pozivamo opet naš narod, da se predbroji što u većem broju na ovaj pučki list. Preporučamo pako što vruće onim našim predbrojnikom, koji nisu platili za cielu tekuću godinu, il nam još od lani što duguju, neka odmah učine svoju dužnost, da uzmognemo bez straha i svoje štete uredjivati list.

U Trstu, 16. julija 1878.

Uredničtvo.

Bosna i Hercegovina.

„A vi, što rodu mojem danas ste prvi,
„Mučno je, znam, krotiti ljutoga lava,
„Al vam je žabor i nemarna slava,
„Ili prokletstvo vjekovi prolite krvi.“

Berlinski kongres dao je Austriji oblast, da posjede Bosnu i Hercegovinu. Nekoji kažu, da samo za koju godinu, dok se u zemlji red uvede. Mi kažemo za uvjek i to iz sljedećih razlogah.

Prvo: Nijedan nedaje rado onoga što ima. Nit Turska nije htjela dati Bosne i Hercegovine. Kasnije je bila pripravna dopustiti, da ide austrijska vojska u te zemlje, al je hotjela, da se ustanovi rok, do kojega će austrijska vojska u njih ostati. *Austrija nije na to nikako privoljeti htjela.* Turska je morala stisnuti s pleći. Koji nije vriedan braniti onoga, što ima, još manje biti će vriedan to natrag zadobiti, kad već jednom izgubi.

Drugo: Da uljeze austrijska vojska u Bosnu i Hercegovinu, da u njih red zavede, hoće se novacah. Naša će država na to mnogo potrositi. Ona hoće biti za to naplaćena. To može biti ili timi zemljami, ili od Turske. Turska je zakopana u dugove, tako da se neda nit pomisliti da bi ona to izplatiti mogla. *Austrija nemože biti naplaćena nego da uzme te zemlje za svoje.*

Treće: Austrija je nešto slična jur učinila. Prije sto i neku godinu Turska i Rusija vojevale su kao i ljetos i lani. Kad je taj rat svršio, onda je austrijska vojska uljezla u dio tadanje zemlje turske, u današnju Bukovinu. Ona je ostala do danas u vlasti austrijskoj uza sve protivljenje Turske, *a tako će ostati i Bosna i Hercegovina.*

Četvrto: Po najnovijem razkomadanju Turske, Bosna i Hercegovina skoro su posve od nje odjeljene, odsječene. Ona, kojoj se jur preko sto i petdeset godinah trga komad po komad, i koja nije mogla još nijednoga odtrganoga komada natrag zadobiti, *neće moći nit Bosne i Hercegovine.*

Peto i glavno: Bosna i Hercegovina su hrvatske zemlje. Prije skoro tisuće i tri sto godinah naselili su se u te zemlje Hrvati. U ono slavno doba, kada su Hrvatskom vladali domaći kraljevi, kada je ciela hrvatska zemlja bila jedna država, bila je Bosna i Hercegovina jednim biserom te kraljevine, bila je banovina hrvatska. Kada je prije tri sto i petdeset godinah bio izabran za kralja hrvatskoga prvi iz prejasne kuće habsburške, onda su Hrvati njemu i njegovim nasljednikom prisegli vjernost, a on za se i za svoje nasljednike dao je kraljevsku riec, *da će braniti sve zemlje hrvatske krune, koje dobiva, i nastojati, da zadobije one, koje su Hrvatom prije spadale a koje su jim Turci uzeli.* Medju one, koje se nisu mogle obraniti, spada „Turska Hrvatska“, a medju one, koje su jur prije Turci uzeli bili, spada Bosna i Hercegovina. Kada se je prejasno vladajući naš cesar i kralj krunio za ugarsko-hrvatskoga kralja, *vila se je pri toj prilici medju drugimi zastavami austrijskih zemaljah takodjer zastava bosanska* — znak da po pravu i Bosna ugarsko-hrvatskim kraljem pripada.....

Zaposjednuću Bosne i Hercegovine protiviti će se naši domaći i tudji neprijatelji, a još veće sdruženju njezinu kao i sdruženju drugih hrvatskih zemaljah s materom zemljom. Koliko se oni tomu veće protive, toliko moramo mi to veće zahtjevati. Protiviti se mogu koliko će, al neće dokle će: *Pod vladom prejasne vladajuće kuće Hrvatska mora biti jedna.*

Korist velike Austrije sada je i korist razkomadane Hrvatske. To je najtvrdja misao naše narodne politike, da vladajuća kuća po naših mislih i po naših pravicah, ništa nemože izgubiti, a razširiti može i mora svoje gospodstvo. Mnogi se protive sjedinjenju Bosne i Hercegovine jer da tobože neće ništa koristiti, a mnogo će se novca u nje potrošiti. Ti takovi neboje se toga, već se boje da će jim krila pasti, da već neće po svojoj volji vladati, kada nas više na okupu bude.

Ako Austrija uvede u Bosnoj toliko poreznih uredah, da se ni za njih nebude smoglo novca, ako uvede takove zakone, da se sedam godinah bude pravdalo za jedan dukat, ako bude silila na tudji jezik, ako bude dala bez razloga šume sjeći, a polja neobradjena držati, onda i mi držimo, da joj Bosna neće koristiti, nego škoditi i ljuto škoditi.

Ali mislimo, da naši vladajući ljudi danas po izkustvu od mnogih godinah dobru nauku znadu, pak se ufamo, da će se austrijska vlast pokazati u Bosnoj blagotvorna, da će potrebne ceste i željeznice otvoriti, dobre škole uvesti, pravične zakone sakrojiti, svaku plodnu stranu one zemlje u korist okrenuti, i tako onomu narodu omiliti. Ufajuć se to, kličemo iz dna duše: Da živi Franjo Josip cesar i kralj! da živi pod njegovom krunom ujedinjen hrvatski puk!

Sielo volovskoga kotara.

Mnogo godinah bijaše govora o tom, gdje bi prilično, da budu kotarske oblasti: jali na Volovskom, jali u Kastvu. U takovih stvarih navadno ljudi zaboravе, da tu ima samo pravica odlučiti, a ne korist jednoga il drugoga mjesta. Danas je već stalno, da je odlučeno, neka sve ostane, kako i dosada, na Volovskom ili kako nekoji vole reći: u Voloskoj.

Ima ljudi u tom gradiću, koji misle, da nebi bilo ni „Naše Sloge“ ni Hrvatah u Istri, kad bi zemlja Kastav progutala. Osobito idu ovamo oni, koji se kadgod ponose, da su jim stari iz Bosne ponosne došli, ipak Hrvati neće nikako da budu. Ovaj list je riedko pisao o gornjoj stvari, jer bi se to bilo moglo svakako tumačiti.

Sad je gotovo, i mi ćemo reći, kako smo od prvoga kraja o tom mislili.

Na Volovskom je kapitanat, kasa, porezni ured i sud. Kapitanat ima oblast od Plominja do Brezovice, ali posla neima sigurno sa svimi občinami, koliko s Kastavskom i obližnjimi. Pravično je bilo, da bi kapitanat pošao u Kastav.

Ali za njim imao bi bio poći i porezni ured s kasom. Eto odmah nepravice, da se dolnji ljudi još od Volovskoga moraju uzpinjati do Kastva.

A sud? Da podje sud u Kastav, morao bi se bio drugi učiniti u Lovranu radi daljine onih mjestah.

Kastav po nemarnosti svoga obć. zastupstva neima poštene ceste, koja bi

---

PODLISTAK.

RAZVOD ISTRIJANSKI

(Dalje, vidi broj 13.)

I jednoj i drugoj strani oznaniše, da ka koli stran bi prek teh termeni, i razvod od kunfini pasli va dne ali v noći, ona stran zapada pene komunu marku 1, soldini maleh 40, arbadige marke 3, i, ka koli stran bi prestavili ali odstavili te imenovane termeni od razvod i kunfini od kuntradi, ona stran zapada pene marak 300: gospodinu knezu v Pazin 100 marak, a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I pisaše listi jednoj i drugoj strani jezikom latinskim i hrvackim; a gospoda sebi shranište jezikom nemškim. I ta list stari potvrdište, i gospodinu Rodgeru povratište, propisavši ga, sebi shranište. I tako komun buljski ide vesolo domov, da se tamo s mirom na teh razvodeh sjedinišo, i tako stvoreno bi.

XX. I bivši v jutro poli maši, sedoše vsa gospoda na placi, i gospodin Panšpetal tužaše vsej gospodi, da komun od Kastel-Vener nebi oteli obdržat termeni i zlamenji od razvod i kunfini od kuntradi, kako je od stareh prišlo, i da (su mu) njega tri kmešćini stoje blizu poli razvod i kunfini meju njimi. I na to odgovorahu župan Voldrih, i Martin, i Andrej, i Mohor, i vas komun od Kaštel-Vener: da jesu vazda te razvodi držali; a za te tri kmešćine vaš otac je bit nam za nje posilil, a grmje vsako naše, ko mu je mogal vzet naš komun, i prodat za potrebi; a to cića prostranosti, da ni vašim kmetom ni jedno škodo, ošće dah posajeno 10 poli teh vinu (vendar) su bilo ohranene staje i zavodi njih. I gospodin Panšpetal sluga pokaza list, ki biše pisan na let božih 1087 v kom so udržahu termeni, i razvodi i kunfini od kuntradi meju oblastjh Mumljana i Kaštel-Vener, ki biše pisan na prveh razvodeh, meju njimi pred obima stranama, na tom mesti, kadi se svržuju termeni i razvodi poli crekve svetoga Martina, ka je ondi tada stvorena: najprvo termeni piranski, mumljanski, i Kaštel-Vener, i da te kmešćine i ž njih pristojanjem, i ž njih kunfini, i termeni, i prihodišći jesu služili v Mumljan, i da im se ni moglo od teh Kaštel-Vener ni jednoga grmlja, ali njih zavod, za ni jedne potribe odnet; a s pašami vsaka stran na svej termen pojt ležat. I tako vsa gospoda ideše po stareh zlamenjah, kako se v listu udržaše, i pridoše k crekve svetoga Voldriha. Tu, pod ceri vsa gospoda počivahu, i tu najdoše stara zlamenja, na kamiki viseča. I tu na jednom ceri čavli zabijeni križem, ke stareí pokazaše, od Pirana, ki se težko vijahu. I tako se tu ti komuni veliko pregovaralu, i komun od Kaštel-Vener govoraku, da njim pristoji ta creki, i da je zdola 20 sežen pravi termen od kunfini, i tako smo ga vazda držali, i da su piranski komun(i) stariji gospodina Panšpetala prek volje i suprot pravici tu crekvu uzidali, za obdržat svoje termeni, ke su tu, i v drugeh mestoh zazlamenali. I gospodin Panšpetal govoraše: vaša posiljenja to su činila: pokažite vaše pravice, ke vi imate, a ovo su moje, da budu znali ova gospoda razlučit meju nami, i da budemo v dobrem susedstvu meju sobu živeli. A te zmutnje, ke vi jeste obkovali, poklo se jeste vašega pravoga gospodina odvrgli, i njega na postelje zaklali, i njega red zatrli; a tomu se predali, zato je pravica vapila, da se krivica potare, v koj sto vi stali do razvod, ki su tada storeni, i pisma meju nami, jednoj i drugoj strani stvoreni, i pod visućemi od gospodina Podreki i knezi Pazinskeh pečati potvrjeni, i veliko vrimena i let za prololeh za to držani.

I tu gospodin knez, i gospodin markez, i vsa gospoda, i vsi ti komuni imenovani, i deželani ta list steku, i druga pisma, ka ondi komun piranski napred pokaza, komu se veliko čudovahu vsi. I na to ondi gospodin knez i gospodin markez, i vsa gospoda ondi obredišče, kako je od stareh prišlo, i da su ondi pravi meju njimi termeni, i svršeni poli te crekvi svetoga Voldriha, i ta creki ima biti komunu mumljanskomu, i te vse kmešćine, za vsem njih pristojanjem, imaju služiti gospodinu v Mumljan, i da komun od Kaštel-Vener nemogu tem kmetom prodat ni jednoga njih grma; nego ti kmeti mogu za svoje potrebi les seć, a ne prodat, nego njih gospodin od Mumljana.

Od tu idoše po stareh zlamenjah, i napred stareí, kako list govoraše i tako ravno na creki svetoga Martina, zgora Strugi na Brešci, i tu čekahu gospodin Juri, gospodin Krsogon, gospodin Jerolim, gospodin Petar, i suci Mohor i Žulijan, i vas komun piranski. I gospodin Filip Macić govoraše od strani vse gospode, aku bi tu pravi termeni i razvodi od kunfini meju vami, ali ne? — I gospodin Panšpetal govoraše, da so tu, poli te crekvi, svršuju tri termeni i razvodi od kunfini, i tu

od rečke „nove ceste“ u grad išla. Po nemarnosti svoga zastupstva Kastav neima školah, kakove bi mogao imati; radi malenkosti i neki Kastavci su voljeli da oblasti ostanu gdje jesu. To je dosta uzrokah, da se ništa nije promjenilo.

Nam je jedno sielo isto tako miło, kao i drugo, zato tu nismo imali interesa za jednoga ni za drugoga. Vendar još neverujemo da je pravično, što kapitanat ostaje na Volovskom, al to ne radi Kastva samoga, već i radi drugih gornjih občinah. Nego po svoj prilici država bi bila prisiljena novi jedan sud učiniti, kako rekosmo, a to su troškovi, na koje se je mučno dati.

Kažu nam, da se je u Voloskoj jur čulo, da je to premještenje propaganda vlade skupa s Kastvom, da se tobože Volovsko ustraši, što nije za hrvatsku stvar. Ovo nam se čini preveć smješno, ako je istina. Najprvo naša vlada nije još nikoga kaštigala, koji je svoju hrvatsku narodnost zatajio, i bojimo se, da neće brzo. Drugo se Vološćaki, koji tako govore, sami izdavaju. Jer premda smo jedni i drugi Austrijanci, ipak je razlika medju onimi Istrani hrvatske (ili recimo ilirske) narodnosti, koji se svoga odmeću, kako neki susjedi od Lipovice, i medju onimi, koji visoko svoju zastavu dižu.

Itako su i Kastavci mnogo dobili s tim, da oblasti ostanu na Volovskom. Čudit ćete se, al je istina: Dobili su to, da jedan gospodin u Kastvu neće više moći ljude za nos voditi, obećujuć jim stvar, kojoj je sve protivno, i za koju se je on najmanje brinuo; jer da se je skrbio, bi bio nastojao, da po vremenu barem ovo može reći: U Kastav nije mučno poći, jer u njega liepa cesta vodi!

DOPISI.

Iz jelšanske Okolice.

U broju 7. „Naše Sloge“ javio je jedan domoljub iz Ugarske nešto od mjesta jelšanskoga. Već više vremena čitam „Slogu“ a do sada nisam drugo čuo nit čitao od mjesta Jelšanah. Taj dopisatelj se prevario kad je htio to selo počastiti da je mjesto (grad), a to nije grad, neg selo kako i druga sela; u njem nema neg 69 kućnih brojah, i to da je u Jelšanah poštarski ured i župnički sa 3 svećenika, a za drugo nije bolje nit lepše selo od tih drugih.

Javio je taj pisatelj da nije podestat u mjestu Jelšane ni da ne drži občinski ured u Jelšanah, i to je istina. Ali tomu su sami Jelšanćani uzrok, zašto kad su došli godine 1849. novi zakoni i da se može ustanoviti občinski ured, bio je izabran za glavara jedan čovjek iz Jelšanah, koji je bio sposoban za to i koji je znao s občinom vladati, a sve po svojih domaćih ljudih bio je po nenavidnosti izbačen. Svet iz okolišnih selah vidi da drugoga takovoga čovjeka u Jelšanah nema, koj bi bio za taj posao, da bi bio vredan s občinom vladati, dakle je primoran u stranjskom selu si glavara izibrati, čovjeka koj skrbi za puk i za svaka prava, i da ne radi velike stroškove ljudem, pak da je čovjek dobroga srca. A ima jih u Jelšanah, koji misle da ako bi bili za glavara, da jim nebi trebalo već ništa radit, nego samo s palicom se na šetnju prohajat, ali se gorko varaju, jer kod nas nema glavar nego 100 f. godišnje plaće; dakle ako nema drugoga dobitka i taj ga nebude živil, a da drži občinski ured kod sebe, to baš nije takovo zlo. Koji ima što posla kod občinskog ureda, nek se sam potrudi pošto se veli: „poj k maši kadi zvoni“, ne da budu siromaški ljudi stroška imeli zbog jednoga, koj bi imao rada občinski ured pred nosom.

Još mjesecа Oktobra lanjske godine imali smo volitve za novo zastupstvo, i bilo je izabrano, ali jedni kim nije bilo po njihovoj volji, berže bolje učiniše utok proti tomu, ali kod druge volitve jim se opet nije poneslo. Zabadava je nekoji okolo ljudi i po selih svoje čižme derao i kod toga kakov novčić potrošio, jer seljak seljaku se nemore hvalit: ja sam takov i takov čovjek, kad ga dobro poznam, ni oni nije nikoj pridan, koji se sam hvali, nego da ga drugi ljudi hvale, to treba.

Na 4 ovog mjesecа smo imeli biranje novoga glavara. Zastupnici potvrdiše i izabrane prvoga glavara, koj je bio do sad 4 godine.

Domorodac.

Štampali smo ovo, da se i drugo zvono čuje, ali pravo vam nemožemo dati posvema, ni jednim, ni drugim. Glavar može biti iz drugoga sela, nego ako vam je zakon da u Jelšanah bude občinski ured, onda tako mora biti, il promjenite sjedište županstva. A zato vam se netreba toliko prepirati. Izbori su slobodni, tko predobije, njegova valja. Svim se nemože ugoditi. Javite nam se još o drugih stvarih, rado ćemo priobćiti.

Uredničtvo.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. srpnja 1878.

Danas imamo, da javimo našim čitateljem, pune šake svakojakih novostih, domaćih i stranih.

Prije svega, naši su ministri bili zamolili Cara, neka im dozvoli stupiti iz službe, sad gdje je gotova nagodba s Ugarskom; ali im Car nije uslišao molbe, nego da neka i nadalje ostanu na svom mjestu, i to najbrže dotle, dokle se razjasne stvari izvanjske politike. Jedini je Lasser bio uslišan radi slaba zdravlja, a njegove je dužnosti uzeo na se ministar Auersperg. Čuje se, da se Česi misle okaniti svoje dosadanje pasivne politike, te stupiti u carevinsko vieće. Ta je odluka za neke stvari prekasna, a za neke druge prerana. Ali najbrže da jih je strah, da im s nerada stranka još i više neprognjije.

U Ugarskoj izborno' kretanje postaje od dana do dne sve to jače i zamašnije. Odporna stranka hoće, da se na izbornom polju osveti Tiszi i Andrássy-u radi njihove tobože mlitave politike naprama onoj u državi stranci, koja u propasti turske carevine te u oslobodjenju kršćanah nevidi one skrajne pogibeli, koju vide okoreli Magjari. Tko je kriv i nepravedan dakako da se mora bojati tog dogadjaja, pa kad ga nemože prepriečiti, neostaje mu drugo nego izkaliti svoje zlobno i pokvareno srdce, gdje i kako može. Hrvatski sabor, što se sastao dne 8 tekućega, bio je dne 13. svečano zatvoren kraljevskim odpisom. Tim i naša braća u kraljevini imadu pred vrati saborske izbore, koji da će se obavljati mjesecа augusta do polovine septembra, i to za prvi put po novom izbornom redu. U svoj kolikoj carevini hrvatska je kraljevina još jedini kutić, gdje se mogu Slaveni nešto slobodnije kretati, te po svojoj volji prama svojim narodnim potrebam zakone krojiti. Zato svaki lahko pojmi, koliko nam na srdcu leži, i kano Hrvatom i kano Slavenom, da se ti izbori obave sdušno i savjestno, kako će odgovarati i postojećemu u kraljevini redu i onomu prevožnomu novomu položaju, u koji će stupiti ta kraljevina uz prirast Austriji dviuh hrvatskih pokrajinah, Bosne naime i Hercegovine. Novi sabor vele da će se sastati 1. listopada.

Europejski kongres u Berlinu je svršio svoj posao. U subotu imao je svoj zadnji sastanak. Trajao je dakle ciglih mjesecа danah, naime od 13. junija do 13. julija. Taj dan doprečitao se i podpisao protokol. Svjetski je dakle mir osiguran, ako nebude rata. Ali kako je život početak smrti, tako je ovaj mir najbrže početak rata. A to što nije njim nitko pravo zadovoljan. Nisu zadovoljni Rusi, jer su preveć krvi prolili i preveć novca potrošili, a svojeg pravog cilja nisu ipak podpuno postigli; nisu zadovoljni Turci, jer su se nadali, da će Europa posve raztrgati i zabaciti svetostjepanski predugovor mira, a ono ga nije nego okrnjila, njihovu pako carevinu dorazkomadala i zatrla; nisu zadovoljni naši Niemci i Magjari, jer su mislili, da će Turci moći i nadalje tlačiti Slavene, a ono moraju mirno gledati, gdje se izviše Bosna i Hercegovina zauvjek oslobadjaju izpod turskog kopita; nisu zadovoljni Talijani, jer su se nadali, da će ako ikad naime ovom prigodom dobiti Trentinsku, a možda i Trst i Istru, a ono nisu ni jedno ni drugo; nisu zadovoljni Francezi, jer su očekivali, da će iz kongresa izaći jači i ugledniji, a ono su ostali što su i prije bili; nisu napokon zadovoljni Srbi, Rumunji, Crnogorci i Grci, jer su Rumunji još'nešto i izgubili, Srbi i Crnogorci samo nešto pridobili, a Grci baš ništa. Tko je dakle zadovoljan? Nitko drugi nego nevierni Englezi! Ali kao da će još jednom skupo platiti to svoje zadovoljstvo, jer evo što se dogodilo. Pod sami konac kongresa njihov prvi ministar javi, da je Engleska sklopila sa Turskom savez, uz koji joj osigurava proti svakomu vanjskomu neprijatelju njezine zemlje u Aziji, a Turska da joj za tu ljubav ustuplja otok. Cipar, koji da će ona Turskoj onda vratiti, kad joj Ruska vrati Kars, Bajazid i Batum u Armeniji. Tim svojim postupkom Engleska je do smrti uvriedila Rusku, a zamjerila se da nemože gore Italiji i Franceskoj, Grčkoj pako zauvjek i dovjeka. Italija i Franceska vide u tom poslu još i više osjeguranu englesku premoć na moru, a naime na sriedozemnom, kuda plove i njihove nebrojene ladje sa svakojakom trgovačkom robom; Grčka pako se osvjedočila, da je njezino narodno jedinstvo baš sada dalje nego ikada, i to krivdom baš one države, koja joj je obećavala nebo i zemlju, samo da se neveže s Ruskom proti Turskoj. Engleska je sad pokazala, da nije bila nikad prava prijateljica ni Turskoj, ni Grčkoj, ni stradajućim pod Turskom kršćanom, nego sebi te sebi, pa bilo to komu krivo il pravo. Istina, Turci se radaju tomu savezu, jer još najbrže nevide, da su uz englesko pokroviteljstvo u Aziji postali engleski podanici, il da će to postati prije il poslije. To se vidi takodjer iz toga, što Engleska u tom savezu i nespominje europejskih turskih zemaljah, nego kao da ostavlja, neka jih jednom uzme tko hoće. Ali da, veli se, da će joj jih drugim savezom osjegurati Austrija, te tim živiti u vječnu neprijateljstvu sa Rusijom i sa Slaveni i Grci, koji bi usljed toga morali i nadalje brojiti vjekove svojega robstva.

Na konen tih litanijah hoćemo reći kako je Rusija neizmierno pogriešila, kad nije proljetos uzela Carigrada i protjerala Sultana u Aziju; jer Engleska bi bila i onako učinila, što je učinila, a sad bi sav balkanski poluotok bio u pouzdanim slavenskim rukama. Nego

---

pokaza list, ki je tu bil pisan na prveh razvodeh, i takoje i komun piranski pokaza list, ki je tu bil pisan na prveh razvodeh, i takova glasa, i vse kako list gospodina Panšpetala, ki biše pisan na let božih 1187. I tako se ondi sjedinišе, i velikimi zavezi i rotu potvrdiše, da se tu svršuju tri termeni. I tako ondi obrediše gospodin knez i gospodin markez, i vsa gospoda, i ti komuni, i deželani. da imaju pri tom ostat, kako je od stareh prišlo, i da komun piranski ima na vsako leto v toj crekvi svetoga Martina činit čtet i služit 10 maš, i kandel užigat; a komun mumljanski tolikoje, a komun od Kaštel-Voner ima storit čtet 5 maš. I tako se ima obsluževat, i narejevat i držat. I tako tudo komun piranski i mumljanski činiše tu bišu, i jednoga redovnika tu postaviše, ki ima tu stat, i obsluževat; a da ti tri komuni i po narejenju toga redovnika (imaju) platit, i zadovoljno storit. I tako se vsi ti komuni sjedinišе, i zato se moju sobu prijazuivo razgovorišе, i da ote tako obdržat. I tako jednoj i drugoj strani vsa ta gospoda oznaniše, da, ka koli stran bi prek teh razvod i termeni od kunfini, pasli va dne ali v noći, ona stran zapada pene komunu marku 1, soldini maleh 40, arbadigo marke 3. I ka koli stran bi prestavili, ali odstavili imenovane termeni, i razvodi od kuntradi, i njih pašišć, ona stran zapada pene komunu marak 300: gospodinu knezu 100 marak; a toj gospodi 100 marak; a komunu, ki bi mirno obdržal, 100 marak. I pisaše listi jednoj i drugoj strani jezikom latinskim i hrvackim; a gospoda sebi shranišе jezikom nemškim.

I vse njih stare listi potvrdivši, stranam vratišе, prepisavši je, sebi shranišе. I tako vsi ti komuni idoše veselo domov, da se tako s mirom na teh razvodeh od kunfini sjedinišе, i tako stvoreno bi.

I tu bi konac svršeni od razvod meju gospodinom Rajmundom Podreku oglejskim, i meju gospodinom Albrehtom knezem pazinskim, i komunom, i gospode benetačke, i meju žlahtnimi te zemlje. I vsakoj strani istino termeni i pravo razvode oznaniše, i navestišе, i pokazaše, i svojimi visućimi listi i pismi potvrdiše, da so ima tako napred držat, i neprestupit pod penu, ka je pisana, njim očito vsagdi navešćena. I tako stvoreno bi.

I tako se ondi gospodin knez i gospodin markez veselo i prijazuivo pozdravista, i razlučista, i vsa ta gospoda meju sobu i vsi ti komuni imenovani, i deželani, obećujnći jedna stran drugoj vse tako obdržat, i s toga van ne stupit, i dobro susedstvo držat, i v njem živeti večnom zakonom. I vsa ta gospoda se veseljahu, takova obeta meju njimi zaćiša večnoga mira, i gospodin knez posla svoje četro sluge zlatom pasane: gospodina Rudolfa, gospodina Andreja, gospodina Bilaima, gosp. Martina, vsaki njih z dva na deste lugami*) na konjeh; a pešeh 12, da sprovode, i da poju s gospodinom markezom, i da ga druže v Kopar, i z onn gospodu, ka je s njim. I takoje ideše s njim vsi ti komuni od *Pirana*, od *Pula*, i z *Motmorana*, od *Bulj*, i *Grožnjana*, i *Vodnjani*, od *Sallovreča*, i *Dvejagradu*, od *Labina*, i *Plomina*, od *Buzeta*, i *Kostela*, i *Motovuna*, i od *Oprtla*, i od ostaleh mest, i teh komuni; a gospodin knez, i gospoda, i zlatom pasnici 8 vsaki njih z dvanajste slugami na konjih; a z 12 pešeh. I deželani idoše v *Pazin*, i tako se vsa gospoda velik čas svećaše, i vsi ti komuni, i tako ondi obredišе, da od vseh teh razvod, ke su stvorili po deželi, ima biti jedan orijinal poli gospodina *Podreki v njega* polači, a drugi ima biti poli gospodina *kneza v Pazini;* a treti ima biti poli gospodina *kneza v Gorici.*

I tako ondi vsem i pred vsemi i vsakoj strani oznaniše, i navestišе to njih odlučenje.

*) Reči će: s dvanajstimi slugami.

I tako vsem ugodno bi. I tako stvoreno bi. I tako se razlučišе. Pisan na let božih, i miseca i vse kako je više. Bog s nami.

***

I ja pop Mikula, kapelan gospodina kneza, i vse gospode deželske, i plovan Golegorica očit oblašću sveto rimske crekve, i c. s. *) nodar, i kneza pazinskoga i vse gospode deželske pisar na pripću jesam bil na vseh teh razvodeh. I tako jesam verno, pravo po zapovedi pisal, nepriložeć, ni odložeć (ča bi) komu zmutilo pravdu, jezikom hrvackim, kako se udrži v orijinali jedne i druge strane; po imenu niže pisanih nodari. Tu bi na pripću gospodin *Dmitar*, *škof pićanski*, gospodin *Albert*, opat od svetoga Petra od Silbe, gospodin *Frančisko od Savornani*, gosp. *Ant on od Pitilani*, gospodin *Kristof Dekokoni*, gosp. *Friderik z Gorice*, mojstar dvora cesarastva, gospodin *Žane z Vidma*, gospodin *Miklav z Vidma*, gospodin *Bartolomei s Čabdada*, gospodin *Petar s Čabdada*, gospodin *Andrej z Budrie* **), gospodin Anrih stari *sluga z Gorice*, gospodin Rudger *s Krmina*, gospodin

*) cesarstvo svetlosti.
**) najbrže: iz Idrije.

kako rekosmo, ovaj je mir zametak rata, pa što nije bilo, biti će prije il poslije. Sad će tamošnji Grci i Slaveni još željnije upirati oči u Rusiju, naime ako se Austrija bude dala prevariti, te pristala na engleske svirale. U tom slučaju neće uteći ratu s Rusijom, uz koju će tada stojati ne samo Njemačka nego i Italija. Toga radi Austriji nepreostaje drugo, nego takmiti se i mirno nadtiecati s Rusijom, tko će prije i uspješnije usrećiti probudjene balkanske narode. A misli li ona udariti tim putem, to ćemo viditi već za prvih godinah njezina gospodarenja u Bosni i Hercegovini.

Kongres je, uz mnogobrojne posebne, imao svega skupa 18 podpunih občenitih sjednicah. Za Dardanele i Carigrad valjaju i nadalje zaključki parižkog ugovora. Engleska je već posjela otok Cipar. Kazalo se, da austrijska vojska ima unići u Bosnu i Hercegovinu kao danas, dočim se sad čuje, da neće tamo do konca mjeseca, il još kasnije.

Franina i Jurina.

Franina (čita pismo, koje je dobio od Jurine).

Dragi moj Frane!

Najprvo lepo pozdravljam Tebe i svu tvoju družinu. Nozameri, da Ti se nisam javil, kada sam šal od domi. Nagto je prišlo, da sam se morał odpravit va Trst. Nisam šal po železnice, leh z Reki do Pula po moru, a od Pula krajem, zač sam sve kudagod posla imol.

Va Pazin sam pismo dobil, a neznam od koga. Tamo Ti piše, da su na Orelijevu negder pevali ovako:

Kad smo on dan bili va Lovranu
Pod nekomi pomoć kopat janu,
Užili smo sladkoga obeda,
Al prez plaće nitko ništa neda.
Ala, Marko, nebugari tako,
Leh do vire kakogod drugako!

Govoril sam ovdo s jednim gospodinom, ki je jako proti nam. Pital me je, da ča neznam talijanski? Ja sam se storil nemoji leh sam, pak mu zabrusim: Šior ši, ne! A on će na to: Dove potete andare colla vostra lingua barbara? A ja sam mu rekal da je i Barbara svetica, a najdalje po svetu, da se nemore ni s talijanskim jezikom prit, leh s volovjem, ki je najveći. On put je zamuknul. —

Jedan konšiljer ovdo va srednjoj Istroj je već odavna zel patentu, da će štrace pobirat. Ljudi su se s prvine temu smeli, ma potle su zamuknuli, zač jih dosta vide po Istroj, ki su s krpami počeli, a danas samo beči broje. —

Si valjda već čul, da je bilo nekakeh pisam opet po Istroj. Sad govore naši ljudi, da te se i oni dat opeta čut, neka se zna čagodar i od naše strani. —

Jedan Boljunac mi je povedal, da su lane tamo počeli prvu školu hrvatski vadit, pak da mu je sam učitelj rekal, da deca puno bolje napreduju ovako leh prvo, kad so je valje talijanski počelo. No hvala Bogu! barem Hoverljice ćemo verovat, kada sami sebe neverujemo! —

Franino moj, nekada si dva dni po Istroj hodil, da nisi oštarije našal, a sada? Koliko gnjezd je sada, kade ljudi po col dan piju i hartaju i Boga vreme kradu! Neki govore, da je to dobro zlamenje, da se puk civilizuje. Ćemo videt, ki prokljeti civilizacijon je to! —

Orde va Trstu nas nemogu živeh videt. Ako rečeš, da si „Kroato“, još te se nekako barem žacaju. Sad pišu, da jim nedamo mira, zač da se naši ljudi neč misle oglasit. Znaš onu fabulu, Franino, kad je lesica bila ježa zola va jazvinu, da ga nebi nevreme ubilo, pak je jež do mala govoril, da komu je tesno, neka gre van. Bog to šentaj, ako upravo nam ni tako!

Dragi Frane! Prosim Te lepo pozdravi mi Maričinu i malu, pak pomozi, ako bi ča sila. Ja moram još par dan ovde ostat, zač imam jednu malu trgovinicu za obavit.

Ja pače; iz Banata se jako pojidaju, da jim je šenicu pal na pol zatrla.

Od Boga ti zdravlje, od mene pozdravlje.

U Trstu 16. julija 1878.

Jurina Pustnesmirom.

Što imaš raditi svakoga mjeseca

u vinogradu, u vrtu i u voćnjaku.

MJESECA SRPNJA.

Za *vinogradara*. — Ako još nisi privezao svoje vinograde, to sad bar bez oklevanja izvrši. Rozgve (mladice) bez grožđja privezuj i bez kolca, ili između više njih postavi kolac, te uz istog sveži.

Poslije cvatnje možeš odmah oštipnuti vršiko na mladicah, da se uzmogne rozgve i grožđje bolje ojačati, te tako će lagljo odoljeti pozebi. — Vladaju li ostrih vjetrovi (takovi se žalibože kod nas u Dalmaciji i Istriji često pojavljuju), tada poslije istih prodji po vinogradu, poravnaj kolje, i diži prevaljene panje (čokote, trsje).

Tko nije prokopao drugi put svoj vinograd, sad je tomu krajno vrieme; *ali samo poslije cvatnje!* Takodjer se u ovom mjesecu i po treći put kopaju vinogradi; ali samo oni, koji su jur drugi put okopani.

Zato me je upravo veselilo iduć ovih danah po našem liepom Drniškom polju gledjajuć, kako neki naši marljivi vinogradari kopaju svoje vinograde i po treći put; nu sad prestadoše, jerbo vinogradi cvate. —

Za *vrtljara*. — I ovog mjeseca valja vrtljaru neumorno raditi i nadzirati istog, ako želi iz svog vrtlja neku korist izvadit.

Prijo svega dužnost mu je osobita ta, da za vrieme velike suše povrtlje večerom zaljeva.

Ovo zaljevanje osobito upotrebi kod *salate, spinaca, tobolca, krastavca* i *mješeće rotkice*; jer će nam inače u protivnom slučaju rečeno povrtlje promjenit se u sjemenje.

Preporučam ti, da najkrupnije krastavce zabilježiš i ostaviš za sjeme.

Ako prošnstog mjeseca nisi prazne gredice nasijno sa zimskim povrtljem, kanoti: Sa *jesenskom mrkvom* (merlinom), *graškom, pašuljom, zimskom povrtnicom, plošnjačom repom, špinacom*, — to sad sij. Od rane salate i od graška (biža) treba sjeme za vremena kupiti, ako je dovoljno zrelo, te ga na zračnih mjestih sušiti.

Početkom ovoga mjeseca, ako ni toga prije učinio nisi, zagrni kasni krumpir dobro, da ga nebi srpanjska vrućina priečila u njegovu rastu.

Koncem srpnja treba bioli luk i kapulu kopat, u vience plesti, pa na zračno mjesto objesiti, za da se dobro osuši.

Za *voćara*. — U rastilu mladih voćakah no ima ovoga mjeseca nikakva posla, već za vrieme suše zalievaj večerom iste i čisti ih od svakovratno travetine.

Priredjuj grede (like) za nova rastila. Sabiraj sjeme od svakovrstnog voća, dočim poćke (koščice) od trešanjah mogu se sad jur sijati (sadit). Pregusto obraščene cjepove u krošnji proriedi. Pitomi voćke na oko.

Pošto obećah dragom voćaru, da ću mu drugom prigodom podati način, kako se okuliraju (pupaju, oče) voćke; to sad evo radostno izvršavam, jerbo scienim, da ću mu pruditi (koristiti); tim više, što je ovaj naputak mojim višegodišnjim izkustvom potvrdjen.

A sad za cielo znadem, da ćeš me upitat, mileni voćaru, što će reći pupovati?

Evo ti odgovora: Izreži iz sredine plemenite mladice oko (pupoljak) sa korom, pa ga stavi pod koru divljake, tako, da se rečeno oko hranom divljake potjera i uspješno razrasto.

Ovaj način oplemenjivanja voćakah produzima se onda stopram, kad stablo obiluje sa sokom; to je dakle *pramaljeće* i mjesec *srpanj* i *kolovoz*, pošto — kako rekoh — u ovo doba godine stablo sa sokom obiluje; pa zato se i okuliranje (pupovanje) može uspješno obaviti.

Takodjer se može pupovanje obavljati i u mjesecu, rujnu i listopadu, budući su i u ovih mjesecih kora lahko od stabla odlupi. —

Divljake za pupovanje treba da su debele kao mali prst, a najlanje kao guščije pero; nu za pupovanje najbolje su divljake dvo- i trogodišnje; suprot na starijih i debljih voćkah mogu se samo slabije grane očit (ili se takova stabla mogu cieplt na razkol ili pad koru).

Spomenut mi je, dragom voćaru, da su dva načina očenja, naime: *pupovanje na spavajuće oko* i *pupovanje na tjerajuće oko*.

A sad ću ti u kratko reći, kakva je razlika izmed jednog i drugoga.

Razlika jeste ta, što kod pramaljetnoga pupovanja još iste godine mladica potjera, zato se ovo pupovanje zove u *tjerajuće oko*: nasuprot kod ljetnog pupovanja spava oko kroz svu zimu pa stopram u pramaljeću počimlje mladicu tjerati, s toga se ovo očenje zove na *spavajuće oko*.

Ja pupovanje u *tjerajuće oko* ne preporučujem s razloga, što mladica, koja iste godine potjera iz oka, jeste odveć slaba i ne dozriela, te lahko preko zime pozebe.

Ja ti ovo što rekoh preporučujem na uvaženje; budući sam mnogo puti izkusio, da pravo imam, što rekoh.

Nu prije nego predjem na pitanje: Kako se obavlja pupovanje? reći mi je prije svega, kakove imaju bit grane, od kojih želimo oko snimiti. Plemenite grane, sa kojih želimo pup (oko) snimiti moraju biti: 1. *sasvim zdrave*: jer ako se na to pazilo nebi, onda bi i u budućoj grančici, koja bi iz oka proizašla, bolest uništavala mladi naraštaj tako, da zdravo nigdar bilo ne bi. Takodjer se višput dogadja, da se i na zdravoj voćki nalazi bolestnih mladicah; s toga opet velim: nesjeci mladicu, koja nije *sasvim zdrava*; jer od bolestne mladice biva i drvo bolestno, a poslije i novaljan plod poda.

Ako je grana, od koje želimo pup snimit, iznutra crna, crvenkasta a srdce bielo nije; onda takova grana nije za snimanje pupah.

Čim je dakle grana zrelija i čim su pupoljci na istoj puniji i jači, tim je uspješnija za pupovanje (i cieplјenje), jerbo je dokazom, da je grana zdrava. Takodjer treba da su grane od kojih želimo pup skinuti od iste godine u kojoj papujemo.

Ako ovakove grane ostaviš odsječene dužo vremena za porabu, tada nam je neobhodno nuždno, da se sa vlažnom mahovinom omotaju iliti zakopaju na neko mjesto u voćnjaku ili vrtu, gdje sunčani traci ne dopiru; budući bi nam u protivnom slučaju iste sasvim ne rabljive bile, jerbo bi se osušile.

Čim smo dakle zdravu i zrelu istogodišnju granu odsjekli, s koje smo izrezali pupoljak, onda se izabere gladko mjesto na divljaki, koja je puna soka i to na mladoj 21 c. m. — 26 c. m. (8—10 polaca) od zemlje, a na jačoj u visini blizu krošnje urezi nožićem ovako T, jer što niže kalamiš, tim je posao sigurniji.

Poslije ovoga se kora odluči od drveta nožićem ili košću na njem se nalazećom, te se metne pup, što je od plemenite grane, u obliku tronglastog štita izrezan pazeć, da mu krilca nit pupa ne raniš.

Kad pup umetneš, dobro pazi, da ti rez pupovog štita sa rezom od kore za granići iliti stablici u koju kalamiš sasvim slaže t. j. da se složi poprečna crta pupa sa poprečnim krajem divljake. Sada ćeš odmah čim pup umetneš i smestiš povoštenim ličjem ili papirom (kartom) čvrsto smotati i tako svezati, da jedino pup iz zavoja viri. Za vrieme rasta, kad opaziš, da se je pup primio, tada prereži sve ogranke na stablu na kom si kalamio, da sok bolje u pupovno oko udara.

Da se je oko primilo i da je prirastlo, poznat ćeš to za 14 danah, kad pokraćeni list izpod pupa sam ili pošto ga malo dirneš, odpadne.

Ne pokaže li se to, tada na novo okuliraj.

Poslije tri ili četiri sedmice (tjedna) treba zavoj malo popustiti, osobito onda, ako odveć u drvo zasjeca i dizanje soka preči.

Prije nego li zaključim, reći mi je još i to, da se očenje sa dobrim uspiehom može obavljati jutrom i to sa zapadne ili sjeverne strane divljake, jer sa ovih stranah najbolje napreduje.

Da si mi zdravo!

N. Vežić

Nadzornik gosp. i šumarstva občinskog.

Ob uzgoju dobrih livadnih travah.

Medunika *ili* **Pahulja** *(Holcus lanatus, Honiggras).*

Ova trava za rogatu marvu nije od tolike koristi, a za konje nimalo, dočim za ovce jeste vrlo dobra paša. Kao sieno ne daje tečne hrane, jer se posve osuši, te tako i na težini gubi.

Nu ipak ima tu zlamenitost, što rado uspieva kako na močvarnoj (vlažnoj), tako i na posve suhoj zemlji, zatim se toliko ne boji proljetnih mrazovah.

Daje sa jednog jutra prema dobroti zemljišta 25—30 cent. siena. Još mi je napomenuti, da je ova trava za pašnjake najprimjerenija, te, da joj u tom pogledu ne ima para, jer joj ne škodi, kad se pogazi; brzo opet naraste i svojimi mnogimi žilami popravlja zemlju. Takodjer kad je posijana sa djetelinom u lošoj zemlji dobro uspieva, umnožava ljetinu i brani djetelinu od mraza. Još se i tim odlikuje, da posijana na njivu oddavna oranu n. p. ozimicu, liepo niče, kao da je bila zavlačena.

Krestac *(Cynosurus cristatus Kammgras).*

Ova trava vrlo slabo napreduje na mršavoj zemlji, dočim na dobrih livadah vrlo bujno raste i ima veliku cienu kao sieno.

Domaća je stoka rado jede (ždere), osobito kad je mlada; nu čim je prezorila, onda ju ista ne rado ždere.

S toga se češće po livadah opaža, da travke od iste ostaju ne pojedjene, jer blago takove ždrati ne će, pošto je, kako rekoh, ista prezorila. Sjemenja od ove trave množtvo se dobiti može.

(Dalje drugi put).

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. Č. g. Anton Kjuder, do sad duhovni pomoć. u Lovranu, bi imenovan župničkim upraviteljem u Sv. Križu; č. g. Marko Andolšek, do sad župnik u Pomjanu ide za kapelana u Pregarje; a č. g. F. Teran, do

---

Mancol z Ogleja, gospodin *Pernart z Gorice, ki beše pisar jezikom nemškem*, gospodin Ivan s Krmina, ki *biše pisar jezikom latinskim*, oba od vseh teh razvod, gospodin *Debonas s Pula*, gospodin *Juri s Pirana*, gospodin *Petar s Kopra*, sudac *Mohor z Buzeta*, sudac *Lapetin z Labina*, sudac *Karlan z Motovuna*, sudac *Valtar z Sallovreča*, sudac *Koradin z Bulj*, sudac *Altin z Grožnana*, sudac *Gulić od Oprtla*, sudac Kramar *z Dveju-gradu*, sudac Crloni *z Vodnjani*, sudac Brnaba *s Plomina*, sudac Loli *z Motmorana*, župan Petar od *Koslela;* a s knežije od vsakoga mesta dva župana, i dosti častneh muži z drugih mest, ki su bili poli toga vsega. Na to ime i zlamenje moje običajno i navadno postavih, za veću veru više pisanoga, i konačnoga. *)

***

I ja pop Jakov Križanić, z Barbana, očit oblašću apostolsku i c. s. nodar verovanjo činim, kako jesam ispisal v očitu formu ovi inštroment, zgora pisani z jezikom latinskim, i nemškim, i hrvackim, pisani z orijinala i z matice inštrument od razvodi i kunfini zgora imenovanih, pisani ruku gospodina Ivana s Krmina, i gospodina Pornarta z Gorice, i gospodina pre Mikule z Golegorice, očitih nodari, na to zgora pisanih inštrument, kako se udrži njih ruku podpisane. I tako ja pop Jakov rečeni jesam spisal ta rečeni inštrument od besedi do besedi, verno, pravo, i čisto, ništar nepriložeći, ni odložeći, *ča* bi pamet človečansku zmutilo, budući tumač vzvelečeni i dobrorojeni gospodin Juri Libar, tada budući knežije pazinske kapitan, na let božih 1502, i pravim svojim pečatom pritisnetijim potvrdi. I tu bi na pripću sudac Blaž od Blažoli z Vodnjana, i š njim sudac Štandofer, sudac Anton Maluza, i š njimi 10 svetniki, ki behu poslani s punu oblastiju od komuna slišat toga inštrumenta, i videti te orijinali više imenovanih kunfini od razvod. I tako se tude vsi ti imenovani v arbadigu kordaše, od brešca Filipana do Trzarni. I tako do glavi zatki svetoga Martina, kadi se svršuju četiri termeni od razvod, kako se napuni vnutri udrži. I na to ime i zlamenje moje običajno i navadno postavih, za veću veru više pisanoga. †††

***

I ja pop Lovac Križanić, kanonik žminski i tinjanski, očit oblašću apostolsku, i c. s. nodar, verovanjo činim, kako jesam ispisal ovi inštroment zgora pisani, od kunfini, kako se v njem udrži, iz jedne kopije autentike, pokojnoga gospodina pre Jakova Križanića, očita nodara, kako je zgora, i to verno, pravo, od besedi do besedi, ni priložeći, ni pomanjkući, kako v njem najdoh, a to na let božih 1546 indikcione 4, v Žmini, i kolacionah ga miseca avgusta dan 2, pred svedoki: najprvo gospodin pre Vicenco Brunković, plovan tinjanski, očit nodar, držeći on tu kopiju autentiku, kako je zgora; a ja tu, ku jesam izpisal, i čtući ja tu, a on onu pred gospodinom Mihovilom Markučićem, plovanom heramskim, i pred gospodin prejurem *Glavanićem*, tada kapelanom v Berni, i v njej se najde kako v jednej, kako i v drugej. I zato ju postavih va ovu očitu formu, i autentiki teju dveju nodaru, kako je zgora, i njih sejali postavili, kako najdoh, v rečenoj kopiji. I na to ime i zlamenje moje običajno i navadno postavih v krepost više pisanoga, pred svedoki, kako je zgora.

KONAC.

*) najbrže: konéanoga.

sad u Pregarju ide za župnič. upravit. u Pomjan; č. g. Mih. Dobrancu bi produžena mirovina još za ljeto danah. — Do konca ovoga mjeseca su razpisano župe Kubedska i Trvižka.

Sedmi izkaz darovah za biskupijski konvikt. G. Preuzvišeni Barun Pino pl. Friedenthal f. 200 pap. rente; iz Kopra: g. Sofija pl. Puthon f. 100 pap. rente; g. vitez pl. Baseggio f. 100 pap. rente; g. Franjo Vičić f. 100 pap. rente; g. Viktor Dr. Rumer f. 10; g. Zak. Dr. Lion f. 10; g. Vjekoslav Poli f. 25; g. Fr. Sollinger, iz Trsta f. 10; g. J. A. Spinotti f. 50; g. Katarina Garusa lutrijskog zajma grada Trsta f. 50.

U istu svrhu uplatiše u kasu sv. obitelji: č. Josip Zakotnik f. 5; razni vjernici u Paunjanu, Šmarju i sv. Antonu f. 6; g. župnik-dekan G. Staker f. 10; g. plovan-dekan G. Stariha f. 25; č. Rajmund Jelušić f. 5; č. M. Zimmerman f. 15; g. B. Zwelber f. 5; č. G. Dragovina f. 5; č. G. Jelovšek f. 5; č. F. Pecnlić f. 5; č. Al. Zamlić f. 5; č. G. Sila za prvu trećinu trogodnih f. 12; č. Fr. Cerne f. 5; č. Fil. Vončina f. 4; N. N. f. 5; č. Ivan Lupetina za više članovah župe sv. Maria Maggiore f. 18; č. Josip Sancin f. 10.

Porečki sabor, što se je bio ono o božiću sastao, kažu da je od zemaljskog kapitana opeta sazvan na 29. o. mj. da obavi dalje, što mu preostnje.

Družtvo „Jedinost". Pišu novine, da se je tršćansko političnо družtvo „Jedinost" razširilo tako, da će sada djelovati po cielom austro-ilirskom primorju dakle i u Istri. Zadatak mu je buditi puk, da se i od ovih stranah čuje glas onogu dielu naroda, koj nije talijanske narodnosti. Svi ljudi znaju, da ni mi nećemo pod Italiju, zato će nam ovo družtvo dobro doći. Al kako ono misli u Istri postupati, o tom nemožemo ništa reći, jer dosad neimamo od toga družtva nikakovu glasa.

Fzm. Josip barun Filipović, koji bje imenovan od Cara zapovjednikom bosansko-hercegovačke okupacijske vojske, rodio se g. 1818 u Gospiću od otca štopskog časnika. Kao sin vojničke Krajine posveti se i Filipović vojničtvu. Godine 1836. bude kadet, 1839. podčastnik, a malo zatim predje k glavnomu štopu te postane kapetanom, dočim g. 1848. nahodimo ga kao četnika u 5. krajiškoj pješačkoj pukovniji, s kojom se odlikova u vojnah bana Jelačića, te si stečе i Leopoldov red. Godine 1850. promaknut bude na glavnoga banova pobočnika i an podpukovnika, a dne 12. rujna god. 1852. posta pukovnikom i zapovjednikom 5. krajiške pukovnije. Dne 15. travnja 1859. pope se na čast gjeneralmajora i brigadira u 6. vojnom zboru, koji tada vojevaše u Italiji pod princom Aleksandrom hesenskim. Za veliko svoje zasluge odlikova ga Njeg. Veličanstvo redom željezne krune drugoga razreda s ratnom kolajnom i na osnovu tog odlikovanja zadobi god. 1860. barunstvo za se i za svoje nasljednike. Zatim bijaše brigadirom u Zemunu, te ga g. 1861. zapadne čast carskoga povjerenika kod srbske narodne skupštine. God. 1864. zadobi viteški krst Stjepanova reda. U vojni god. 1866. vidimo ga pobočnikom zapovjednika drugoga vojnoga zbora u sjevernoj vojsci. Iztakao se kod Blumenaun, i posvjedoči osobnu hrabrost povedši pješačku pukovniju kralja belgijanskoga osobno na juriš. Dne 16. veljače god. 1867. posta feldmaršlajt., god. 1871. zadobi čast tajnoga savjetnika, 1872. ode u Brno za zapovjedajućega gjenerala, a 28. siečnja 1874. imenovan bi feldcajgmajstorom. Bivši g. 1874. u lipnju imenovan barun Koller ratnim ministrom, bude u Kollerovih rukuh sjedinjena mjesta zapovjedajućega gjenerala i namjestnika u Pragu, opet razlučena i barun Filipović imenovan zapovjedajućim gjeneralom. Od god. 1862. jest posjednik 35. pješačke pukovnije. Fzm. barun Filipović, veli „Bohemija", jest poput svih hrvatskih gjeneralah u vojsci, od pete do glave vojnik. Kao dobar poznavalac jugoslavenskih i bosanskih odnošajah, s kojimi se od više vremena bavi, jest upravo zvan za velevažno poslanstvo u Bosni.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 16. Julija 1878.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	85	—	100	—
Rio polag vrsti	„	70	—	100	—
Cukor austrijski	„	37	—	37	50
tučeni	„	33	75	35	25
Cvietje trave buhače (Grisantemo)	„	125	—	132	—
Naranče skrlajica	„	8	—	—	—
Karube puljozke	za 100 klg	9	—	10	—
levantinske	„	—	—	—	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	10	—	13	—
puljozke	„	7	—	10	—
Limuni skrinjica	„	120	—	125	—
Bademki iliti mandule palj.	za 100 klg	—	—	—	—
dalmatinske	„	22	—	28	—
Lešnjaci	„	24	—	35	—
Šljive	„	10	50	11	—
Pšenica ruska	„	10	75	11	50
ugarska	„	—	—	—	—
galačka	„	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	6	50	7	—
ugarski	„	8	—	8	50
Raž	„	7	50	8	50
Ječam	„	7	—	7	75
Zob ugarska	„	—	—	—	—
arbanaska	„	13	—	15	—
Pasulj (fažol), polag vrsti	„	—	—	—	—
robe	„	12	—	14	—
Bob	„	18	50	24	—
Leća	„	17	50	18	50
Orlič talijanski	„	100	—	116	—
inglezki (kitajski)	„	125	—	122	—
Vuna bosanska	„	120	—	—	—
morejska	„	—	—	—	—
arbanaska	„	—	—	—	—
Istarska	„	52	—	94	—
Oasko koruško jelovice	„	44	—	75	—
štajersko	„	12	—	14	60
Gredo	„	8	—	9	—
bukovice	„	53	—	58	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 klg	60	—	80	—
najbolje	„	55	—	—	—
srednje vrsti	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Istarsko	„	15	—	—	—
Kamenо ulje u barilah	„	13	—	14	75
u kasetah	„	178	—	200	—
Kože strojeno naške	„	107	—	134	—
suho volovje naške	„	72	—	117	—
dalm. ist. i bos.	„	93	—	105	—
janječe naške	za 100 kom.	60	—	80	—
dalmatinske	„	—	75	—	80
kozje	za 1 klg	—	58	—	65
vuneno slano	„	—	19	—	59
suho	„	14	—	14	75
zečje za 110 komadah, u srebru	„	23	—	27	—
Bakalar	za 100 klg	26	—	36	—
Sardele i baril	„	15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 klg	28	—	—	—
zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	76	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	10	—	47	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo razopljeno)	„	30	—	—	—
Slanina	„	39	—	47	—
Rakija etolitar (100 litarah)	„	—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 klg	26	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	9	25
istarski	„	8	90	9	—
Lišće od javorike	„	15	—	16	50
Vinske strgotine (Grifpula)	„	—	—	—	—
sploh	„	31	—	46	—
Med	„	30	—	35	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	14	—	16	—
Pakal baril od 100 klg	„	3	75	9	—
Cunje (Strace)	za 100 klg	17	25	23	25
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—14. Julija 1878.

Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid sre-bro (agio)	Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid sre-bro (agio)
1	5.48	9.31	—	101.75	9	5.46	9.30	11.61	101.50
2	5.46	9.29	11.60	101.66	10	5.46	9.33	—	101.85
3	5.49	9.26	11.55	101.25	11	5.46	9.32	—	101.75
4	5.13	9.28	11.58	101.50	12	5.47	9.32	11.67	101.85
5	—	—	—	—	13	—	—	—	—
6	5.45	9.29	—	101.63	14	—	—	—	—
7	—	—	—	—	15	—	—	—	—
8	5.45	9.27	11.59	101.50	—	—	—	—	—

OGLASI.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što ih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjeno. Zato valja svjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad ih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini*.

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Ricci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pariščića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Rerettini-a; — u *Sibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zoretti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 26

Poviašćena Mehanična

SUMPORAČA

— (VALERIJEV SISTEM) —

Ova sumporača novoga načina vrlo je koristna vinogradaru.

Sprutno i pojednako podieli se sumpor po grozdu. Malo sumpora treba i prištedi se vremena i djela; posvema se lahko vlada; sastavljena je tvrdo i priprosto. Nosi se na pas.

Služi za trsje obično posadjeno, za brajde i za ruže; može se sipati i lozu, koja se okolo drugoga stabla vije, a netreba ljestve ni druge spreme.

Ovaj stroj, koga su vještaci pregledali i izpitali preporuča se toplo svim vinogradarom.

Ciena joj je zajedno sa mjerom za sumpor koliko ga upravo treba usipati — samih **6 f.**

SKLADIŠTE U TRSTU

GIUSEPPE PILOTTI

laterničar via della Sanità Nr. I. 5

IZJAVA PREMEŠĆENJA.

Čast nam je javiti p. n. občinstvu, da smo naše

SKLADIŠCE SITNIH STVARI

premieslili u prostore razi zemlje nove školske zgrade, iste ulice Sv. Nikole.

Adami & Frennez

u TRSTU. 3

NADARENI

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinaslih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-ovi sladkiši od blijedah ozdravljenjah prsna tužila za kašalj. Nedvajbeno ozdravljenje.

Tko neozdravi, ljuće mu se novci povratiti. Ovi dragocieni utažitelji sladkisi su u svojoj bitnosti za liečenje prsihh i osobito zdravstroni, jer anstavljeni od prostih ljekovitih rastlinah. Uzimaju se s najboljim uspiehom proti grčevitu nazebnu kašlju, toli umah s početka koli kad se već ukorenio; onda proti bolesti od grla, proti rorini (igrippe), zapali grla i žlyezdicah, proti promanjkanju glasa; izvrsna pomažu i nedušljivcem.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) Izvadjeno za sirova u Americi na račun K. Zanetti-a ljekarnika u Trstu. Liek koun nemna para proti suhoj boli, proti ulogom, gukanu iliti zalvam, pokostici (carrio delle ossa), protiski iliti bodnu, proti ongnut iliti nazli, prolyevu mokraće, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Moje trokutno staklenice imadu u staklu uljelano manje ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti*, s toga nije jih moći pogrešno zamienaiti s inimi, ako i trokutnimi, što se prodaju pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedine što su bilo nadarene na raznih izložbah, najbolji i najuspješniji liek proti grizi kao i najuspješnije sredstvo za nutarnje hladjenje bolnika. — Opazka: Valja paziti da nebuda patvorene.

Čistiteljne bobice iliti pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a*, što se već cielih 35 god. traže i uzimaju proti šuljerom iliti krvavici, turobnosti, trepetu srdca, zapeki jetarah i slezene, šumenju ušiuh itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. I najljuća zubobolja prestane namah jednom jedinom kapljicom ove vode, kad se na pamuku iliti bumbaku turi u skrbuttu bolna zuba.

Liek protu-grozničnі od Dra. *More* komu nemna para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosenogih Karmelitah u Mleciih.

Okrepna žlička za konje. Ova žest uzdrži konje do skrajne starosti u jakosti i kriepasti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naime proti ulogom (kostobolji i bedrobolji)

Franceska žest i morska sol od *William-a Lcea.* Kučno sredstvo proti oparini, žlyezobolji, otekline zležućih kao i proti zubobolji, gdje je odmah bolje, čim se samo izvana njom lice namaže, onda kad se tko gdje natuče il porče. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčanji od Dra. *Eguisiera*, što se mogu rabiti bez tuđje pomoći.

Brescianski ostrižki staro i skušeno sredstvo proti svakovrstnoj kostobolji kao takodjer proti natuci.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željezom) prigotovljeno po lučbaru i liekarniku K. Zanetti-a u Trstu. Ono je najbolje sredstvo proti slabini, kad se bolnik pridigne poslje težke bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka unča ima u sebi dva zrna jodo-željoza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Giglio) za gospoje od *Planchais-a*, porisčena parižkog lučbara. Krispost ove vode jest jedna od najosobitijih. Ona podaje puti takovu mekanost i nježnost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, te čini da ižčezno sa lica kojekakvo crvenilo i ostalo grubote. Nijedna gospoja, kojoj je mila krasota i čistoća puti, nebi imala biti bez ove žiljeve vode, koje poraba postaje občenitom.

Oružov nepipljivi prah biele i ružičaste boje za gospoje. Omot po 10 novčićah.

Bobice Redlingerovo na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez škakra ni duha ni teka, čisti sto brže i bez srake boli Oro se ulje nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po koje stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su svieže i prave — Predmeti pruževine Ramarski strojevi — Podpasači — Pružive bljčve iliti čarape itd. — Jedina omeo-patična središnja ljekarna.

Svaki imaj oko na patvorenje. — **Prodaje se na veliko i luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 25, svcobčeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Tursku.**

SKLADIŠTA: U Kopru kod Giovanahni-a — Motovunu kod Matejšića — Spljetu kod Tocigl-a — Poreču k Izei — Rovinju kod Angelini-a — Pulu kod Wassermanna-a — Rieci kod Prodan-a i Catti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Sibeniku kod Misture — Buzetu kod Farinoni-a — Tržiću (Monfalcone) kod Fumagalli-a — Ronchi kod Patuno — Cervignanu kod Lavisoni-a i u svih prvih ljekarnah evropejskih. 2

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISTJAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 15. U Trstu 1. Augusta 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST,

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmerno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah to su voljni, da im list šaljemo svim skupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Nazamčicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Iziazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvatku, našmo pranu svojoj vriednosti i smieru svoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrobljuju, O-obna napadanja i čisto sukromne stvari nemalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki red ak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak sviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanredniih slučajerah, nedopisuju, nego putem svojo *Listarnice*.

Pazin-grad je zemlje glava.

„Sva Istra reć i: velik nam je sud, Da glava zemlje nije Pazin-grad!“

I.

Od sve Istre, najviše su već vremena pod vladajućom cesarskom kućom, kastavska kapitanija i pazinska knežija.

U tih dvih krajevih naš puk ima uredjene kuće i polja, zna više čitati i pisati, ljubi djelo i nesramuje se svoga jezika, ni negazi roda i kolina.

Na Buzeščini i po dolnjoj Istri, kuda je gospodovala Benečija, premda je bolja zemlja, naš puk je zapušten, nezna čitati ni pisati koliko druguda, neće mu se dobro gospodariti, zaboravio se je svoje starine. Tako je zapušten, da ćeš naći čovjeka, koji si ni svoga pridjevka nezna, ni kućnog broja.

Kad su se Hrvati iz Dalmacije selili u dolnju Istru, talijanska gospoda prebijala jim volove, sjekla trsje, popasivala polja i svakako jih mučila. To nisu naše izmišljotine, to se čita u knjigi „Notizie storiche di Pola“, koju je pulska občina dala štampati; hvala joj, da je istinu na svjetlo iznesla, ako i bode. Naši ljudi, „gente industriosissima“, pod benetačkim gospodstvom posladoše poludivji, bez nauke, bez molitve, bez ljubavi za svoje.

To sve skupa uči nas, da talijansko gospodstvo nam nije dobra donesło, i da nam je austrijansko gospodstvo mnogo i mnogo manje škodilo, pak da se možemo nadati, da će se malo po malo pogreške u našoj vladavini odstraniti i da će za Istru bolja doba nastati.

II.

Ako je tomu tako, budimo onda iskreni, pak neka se znade naša misao i naše djelovanje. Naše misli o Istri nisu griešne, al zato valja, da jih na glas povjedamo. Sám stari Garibaldi, da znade dobro kako naše stvari stoje, poviknuo bi: Ljudi, nemojmo Istre uzimati, ona zemlja nije talijanska, u njoj veći diel drugu vjeru vjeruje.

Mi dakle sada o tom imamo *nastojati, da Istra izgubi obilježje talijansko u svem onom, što nespada na same Talijane. Zahtjevajmo svoje škole, pišimo svakoj oblasti u domaćem jeziku, javimo se u novine s drugimi ljeljami, nego se javljaju naši protivnici.*

III.

Da naša politika nebi Istri koristi donosila i pravično korist podjelila, ništa nebi valjala. Ali mi i zaštim idemo, da koristi bude. Nekada se na nas nije paziło, zato su naša mjesta počela propadati, a druga se dizati.

Grad Pazin, prvi posjed austrijski u Istri, bio je zapušten. Kopar ima soline i tamnice i talijanski gimnazij i svilopreju; Piran ima soline; Poreč ima zemaljske oblasti; Rovinj ima fabriku tabaka i dobro pristanište morsko; Pula ima vojenu luku i silu zaslužbe; Voditja ima vojničke špitale, — svi gradovi imadu od česa živu, — samo Pazin do jučer nije imao ništa. Sad ga prolazi željeznica, al nu nenosi koristi; ima latinske škole, al nenose koristi, koliko bi morale nositi.

Pazin je na vrlo prilično mjestu, baš u sreu Istre, zato su ga Njemci i bili nazvali Mitterburg, to jest kao da rečeš: *srednji grad.*

U Pazinu je križišče velikih i liepih cestah: iz Trsta do Pule, iz Poreča do Pule, iz Poreča do Rieke. *Mi mislimo, da bi pravedno bilo, kad bi se zemaljske oblasti preneśle iz Poreča u Pazin.* Poreč nije po ničemu znamenitiji od Pazina, nego po tom, da ima starostavnu crkvu i biskupiju. Poreč ima 2471, a Pazin 2909, stanovnikah. Poreč je pri moru i može gojiti bolju uljiku i bolje vino od Pazina, a tim i živiti.

Poreč neima većih školah i nije prilike, da bi jih dobio. Pazin ima latinske škole, u kojih bi zemaljski plaćenici mogli školati svoju djecu. Poreč je neprikladno mjesto za prihodak. U Pazin sada možeš malim troškom iz svih stranah.

Zemlja bi mnogo prištedila, da je u Pazinu sabor, jer bi putni troškovi manji bili. Pazin je hrvatski grad premda se u njem i talijanski govori, ali okolica mu je čisto hrvatska. U Pazinu bilo je demonstracijah protutalijanskih; sva okolica digla se je protestovati proti njim. Taj puk iz okolice pazinske, koji se je probudio, koji spoznaje svoju narodnost, koj prisiže vjeru svomu cesaru, *taj puk neka vidi i koristi od svoje politke. Kad bi se oblasti preselile u Pazin, ljudi oni, ako ne drugo, prodali bi više uljeka, više mesa, više muke, ostao bi jim koji novčić, a bome i nas je Bog stvorio da živemo.*

IV.

Premda nam je ova misao odavna po glavi neka, ipak nismo htjeli ništa do sada pisati. Sada pišemo, kad smo doznali, da u Pazinu i polju pazinskomu ima ljudi, koji su na to pomislili i koji to žele. Nam je drago! Pazin bi se znamenito podigao, da se kakovih sto tisućah forinti na godinu u njem potroši. *)

Po §. 9. dodatka febroarskom patentu od 1861, ima cesar pravo odlučiti na dalje, gdje da bude sedište sabora i junte istarske. *Pazinska velika občina i druge hrvatske občine po Istri mogle bi se obratiti prošnjom na njegovo veličanstvo cesara i kralja, da dopusti neka se zemaljske oblasti premjeste u Pazin. Stanovnici pazinskoga kapitanata sri bi morali u istoj prošnji spomenuti, da je onaj kraj tvrdo vjeran ašburškoj kući, i da se nikad neće odmetnuti od svoga vladara ni od svoje narodnosti.*

*) Zemaljski pravilnik za Trst, Istru i Goričko.

POLITIČKO DRUŽTVO „EDINOST“.

Odbor slavnoga Političkoga Družtva „Edinost“, što već od više godinah obstoji u Trstu, poslalo nam je sliedeće pismo i uz pismo niže sliedeći Poziv:

Slavno Uredničtvo!

Zaprečeni kojekakvimi posloví, nemogosmo Vam odmah javiti, da će naše Političko Družtvo „Edinost“ odsad unapred poslovati zakonitim putem i u susjednoj Istri, te nastojati svimi zakonitimi sredstvi, da naš narod, jednog i drugog govora, dodje i tamo do svojih političkih i narodnih pravicah. Nego, što nismo učinili dosad, to činimo sad, prosev Vas, da štampate u Vašem cienjenom listu „Naša Sloga“ priklopljeni Poziv na braću Istrane, te da naše Družtvo i njegovo narodno nastojanje što toplije preporučite i hrvatskomu u Istri pučanstvu. Izvolite primiti izraz našega poštovanja.

U Trstu dne 30. julija 1878.

Odbor Političkoga Družtva

„Edinost“.

Poziv.

Mila braćo Istrani! Politička družtva imaju zadaću, braniti narodne pravice, puk izobrazavati i politički ga kriepiti. Političko Družtvo „Edinost“,

PODLISTAK.

PRIGODNA PISMA.

M. H.

I.

Nemoj mo zaglušivati tolikimi molbami. Tà ti dobro znaš, da sam ja uvjek i u svako doba pripravan no samo izpuniti, nego i preteći svaku tvoju želju. Samo mi piši, kad nebudeš o čem na jasnu, pa budi uvjeren, da ću ti ja na svako pitanje odgovoriti po svojoj najboljoj viesti i sviesti. Tim ću da rečem, kad nebude ni meni stvar jasna, da ću ti iskreno izpovjediti svoju neukost i svoje neznanstvo. Ali moram te uzajemno i ja jednu prositi, a ta jest, da mojih mislih i mojih razsudah neuzmeš nikad pod gotovu istinu; jer istina visoko sjedi, pa čovjek više puti misli, da joj je čisto u lice pogledao, a ono joj nije ni traga vidio. To želim da držiš dobro na pameti, pak smo ja i ti u sjegurnù zaklonu od svake nepogode, koja bi se mogla putem na nas oboriti. A sad ajde da se svratim na tvoje najnovije pismo.

Pišeš mi, da što mi se čini o pravopisu, kojim su dandanas pisane skoro sve hrvatske knjige i novine. Moj brate, pod suncem nije i nemože biti ništa stalna i savršena, pa nije, po mojem mnienju ni naš sadanji hrvatski pravopis. Tù će trebati još mnogo tesati, piliti i blanjati, dokle se bude moglo reći, evo ga u redu. Nu to nas uesmie ni najmanje smućivati, jer kolika je i kakva je njemačka književnost, pa se ipak njemački učenjaci i dandanas dogovaraju o pravilih, po kojih bi imali pisati svoj jezik. Ako dakle nije to sramota napredniim Niemcem, nemože bit ni nam, koji smo se tekar sietili, da imamo i mi jezik, kojim se dade govoriti i pisati isto onako krasno, krepko, jedro i mudro, kao svakim drugim. Naravska je stvar, da se početnici više puti prevare u sukanju svojih mislih, pa da u njihovih zaključkih nemože biti svagda reda i poredka. Ali sa svim tim, nedosljednostih, kakvih ima u našem načinu pisanja, mislim, da jih neima nigdje na svietu. I ti se baš punim pravom znebivaš nad sadanjim pisanjem drugoga padeža u višebroju, gdje vlada tolika pomutnja, da se čovjeku ni kod najbolje volje nije tù moguće osvietiti te pogoditi pravi put iz tog novovjekog zahodnjaka. Odkad se odbacio *h*, pišu taj padež kako koga volja, nemareć ni najmanje, da li je to njihovo pisanje čitatelju jasno i razumljivo. Ako koga zapitaš, da za što se to učinilo, odgovorit će ti, 1. da tako čine Srbi; 2. da se taj *h* i onako neizgovara; a 3. da su bez njega naše knjige i novine mnogo ljepše i blagovidnije; jer da se tako umanjujo broj suglasnikah, kojih ima i bez tega preveć u našem jeziku. Na prvu točku svaki pametan čovjek mora odgovoriti tim mudracem, da Srbi imadu i drugih nebrojenih osebujnostih, pak za što se nisu i to prihvatilo te stalo pisati: *volovima, ženama, pismima*, onda *lepo, lijepo, srpski, natkriti, ratati, muve, pra* itd.? Barem onda bi Srbi imali doneklo pravo, da su im Hrvati jezik ukrali, kao da nije onaj stariji, koji je podpuniji i obilniji u svojih oblicih i glasovih, a to je hrvatski: i kao da nije *ča* starije od *što* i *šta*, a u starih pismih kao da se u čem *čakavština* razlikuje od *štokavštine*. Ako se jednom to pitanje ozbiljno pokrene, bormo neznam, tko će ostat tat, Srbin il Hrvat! Ali ono, velo u drugoj točki, neizgovara se. Neizgovara se po srbskom govoru, (kad se već od Srbah učimo pisati svoj jezik), neizgovara se velim ni u šestom padežu, neizgovara se ni kod pridavnikah; pa za što ga naši pišu i ovdje i ondje, za što ga i tù neizpuščaju, kao što ga dosljedno ponajviše izpuščaju naši tobožnji učitolji Srbi? Ali najsmješnije je treća točka, gdje se veli, da izpuščanjem slova *h* postaje naš jezik blagoglasniji i čuti i vidjeti. Prije svega moram primetiti, ako *ahavci* i pišu slovo *h*, da ga ipak neizgovaraju, kao što ga neizgovaraju ni Talijani, ni Francezi, a u nekojih slučajih ni Niemci, akoprem ga i oni pišu, gdje mu je po naravi mjesto. Pa jesu li ti jezici za to neblagoglasniji? S druge pako strane, ako se za volju blagoglasja izpuśća *h*, jer se neizgovara, za što se neizpuščaju i mnoga druga slova, koja se takodjer neizgovaraju? Za što se n. p. nepiše *gosposki, rasaditi*, mjesto *gospodski, razsaditi* itd.? Dapače za što se nepiše *meja, kjuć* (kao što se mjesto *medja* i *ključ* negdje u Primorju uprav i govori); onda *mudros kriepos* (kao što su nekoji stari Dubravčani i govorili i pisali) itd., itd.? A nebi li se moglo pisati i *e* pred poluglasnikom *r* n. p. *perst, kerst, tverdo*, itd.? Takvim dosljednim postupanjem, koliko se nebi tù odstranilo suglasnikah, a s druge strane namaklo samoglasnikah u organizam našega jezika, uz gotovo tobožje povišenje njegova blagoglasja? Ali ne, na takve se novotarije neće da pristano, jer kažu da bi poradi njih, a naime nekojih, postao jezik nerazumljiv i samomu narodu, iz kojega je nikao. Krasno,

koje ima svoje sielo u Trstu, prenačinilo je svoja Pravila tako, da smie sborovati po svem Primorju, toga radi protegnuti će svoje djelovanje i na susjednu Istru. Da može Družtvo krepko i uspješno poslovati, treba mu što veći broj članovah, koji su ga voljni materialno i duševno podpomagati, da uzmogne s uspjehom sazivati obćenite zbore, skupštine, tabore itd. Kad dojde vrieme, da se biraju zastupnici u sabor, budi pokrajinski budi državni, Družtvo će po svojih povjerenicih skrbiti, da bude izborna agitacija dobro osnovana i mudro vodjena. Glede muževah, koji se budu imali izabrati, Družtvo se hoće uvjek sporazumiti sa najodličnijimi i najuplivnijimi u Istri rodoljubi hrvatskimi i slovenskimi. Proglase, Pozive i razne štampane spise Družtvo „Edinost" hoće pošiljati na dobu onamo, gdje bude trebalo, i u hrvatskom jeziku. Podpisani se Odbor toplo preporuča preč. gg. Svećenikom i svim inteligentnim u Istri rodoljubom, da stupe u kolo Političkoga Družtva „Edinost", da kupe članove i pošiljaju upisninu družtvenomu Odboru u Trst, da uzmogne što prije i uspješnije započeti svoje spasonosno poslovanje. Braćo istarski Hrvati! evo Vam ruke brata Slovenca. Mi smo svi Slaveni, svi smo jedna krv, svi jedne majke sinci. Naš cilj je jedan te isti, a u jedinosti i slozi naša moć i sila; složimo se dakle i složno radimo za narod naš i slobodu našu. Krepko i neustrašivo tražimo naše pravice, energično zahtevajmo jednakopravnost, čvrsto stojmo na braniku proti svakomu neprijatelju, nepodajmo se. Primorci od Gorotana do Kvarnera, pristupite svi pod narodni barjak, na kojem stoji zlatnimi slovi pisano „Jedinost"!

U Trstu 30 julija 1878.

m. p. *Odbor Političkoga Družtva*

„Edinost".

Danas nam nije moguće mnogo govoriti o tom novom pojavu u našem političkom životu. Ali zato ćemo to obširnije učiniti drugom prigodom. Danas budi dosta rečeno, da se mi veoma radujemo, sad gdje smo se sporazumili, obstanku toga slavnoga Družtva i u ovoj najnovijoj mu odjeći, te ga tim, već sad, što vruće i toplije preporučamo svim rodoljubom naše hrvatske u Istri narodnosti. Mi bijasmo prvi, koji smo prije više godinah iztaknuli u ovom pučkom listu potrebu političkoga družtva za Istru. Na to su se mnogi naši znanci i prijatelji izjavili živom željom za takvo družtvo; ali su ujedno i kazali, da nam treba prije svega tomu narod pripraviti. Pa uprav kad smo bili u tom, da se opet vratimo na tu našu staru misao, eno nam braće Slovenacah, gdje su djelovanje svoga već obstojećega Družtva i na Istru protegnuli. Tim je korakom ono slavno Družtvo prestalo biti specifično slovenskim te postalo slovensko-hrvatskim. Hvala Bogu, sad toj složnoj braći sviće zora ljepše budućnosti. Odsad ćemo i mi Hrvati u Istri njegovati i grliti to Družtvo kao svoje. Ele, da nije to prvi zametak one veličanstvene zgode, kad će Hrvati i Slovenci, sdruženi u jedno političko tielo, srećno živiti pod sjajnom Habsburžkom kućom!

Drugom prigodom hoćemo štampati i Pravila, da svaki vidi, kako može stupiti u to družtvo, te kakova su mu prava i dužnosti.

PROGLAS.

Evo Proglasa, kojim se javlja bosansko-hercegovačkim stanovnikom dolazak austrijske vojske u one strane:

„Stanovnici Bosne i Hercegovine!

Čete austrijskoga cara i ugarskoga kralja spremne su, da prekorače granice vaše zemlje.

One nedolaze kao neprijatelj, da tu zemlju silom osvoje.

One dolaze kao prijatelj, da dokončaju zla, koja od više godinah uznemiruju ne samo Bosnu i Hercegovinu, nego i susjedne austro-ugarske zemlje.

Car i kralj bolno je saznavao, da je gradjanski rat opustošio tu krasnu zemlju; da stanovnici iste zemlje medju sobom ratuju, da su trgovina i promet prekinuti, da su vaša stada izvrgnuta grabežu, da su vaše njive neobradjene i da se je udomila bieda u gradu i na selu.

Radi velikih i težkih dogodjajah vašoj vladi nebijaše moguće, da trajno uzpostavi mir i slogu, na kojih počiva narodno blagostanje.

Car i kralj nije mogao dulje gledati, kako u njegovih pokrajinah vlada nasilje i nemir, kako kuca bieda i nevolja na granicah njegovih državah.

On je svratio oči europejskih državah na vaš položaj, te je u vieću naroda jednoglasno zaključeno, da vam Austro-Ugarska povrati mir i blagostanje, kojih tako dugo neimate.

Nj. veličanstvo sultan želeć vašu sreću, sklonuo se je povjeriti vas okrilju svoga moćnoga prijatelja, cara i kralja.

Tako će dakle medju vas doći c. k. čete. One vam nenose rat, one vam mir nose.

Naše oružje imade štititi svakoga, a nikoga tlačiti.

Car i kralj zapovieda, da svi sinovi te zemlje uživaju jednako pravo po zakonu, da se svim štiti njihov život, njihova vjera, njihove dobro i imetak.

Vaši zakoni, i naredbe neimaju se svojevoljno oboriti, u vaše običaje i navade neće se dirati. Ništa se neće silom mienjati, dok se zrelo nepromisli, što vam je od potrebe.

Stari će zakoni valjati, dok se novi nedonesu. Od svih svietovnih i duhovnih oblasti očekuje se, da će držati red i podupirati vladu.

Dohodci te zemlje imadu se upotrebiti izključivo za potrebe zemlje.

Zaostali porezi posljednjih godinah neće se utjerivati.

Careve i kraljeve čete neće zemlje tlačiti i uznemirivati. One će plaćati u gotovu ono, što trebaju od stanovnikah.

Car i kralj znade za vaše tegobe i želi vam sreću.

Pod njegovim moćnim žezlom stanuje mnogo naroda zajedno, a svaki govori jezikom svojim. On gospoduje vjernikom mnogih vjerah, a svaki izpovjeda vjeru svoju.

Stanovnici Bosne i Hercegovine!

Dodjite s pouzdanjem pod obranu proslavljenih zastavah austro-ugarskih.

Primite naše vojnike kano prijatelje — slušajte oblast, prionite opet uz vaš posao i biti će vam štićeni plodovi vaše radnje!"

Proglas na vojsku.

Zapovjedajući general barun Filipović istodobno sa proglasom na stanovnike Bosne i Hercegovine izdao je sliedeću zapovjed na vojsku:

Vojaci!

Gradjanski rat najstrašnije vrsti, plemenska i vjerska borba, fanatički vodjena na naših granicah, prisilila je stotine tisućah bjegunacah, da od groznoga progona traže zaštitu na austro-ugarskom zemljištu.

Njegovo Veličanstvo car, naš vrhovni ratni gospodar nehtijući vlastito zemljište prepustiti kao trkalište tudjih anarkičnih težnjah nit dulje trpiti napokon i našemu miru i sigurnosti ozbiljno prieteće zamršaje u susjednih zemljah, zaključio je u suglasuju sa svimi velevlastmi Europe i s privolom Porte, da tomu prenesretnomu stanju odlučno učini kraj posjednućem Bosne i Hercegovine.

Vjerni načelom lojalnosti, koja su od vajkada bila oznakom naše politike, nije ni ovaj put pohlepa za osvajanjem, već neumoljiva skrb za vlastito blagostanje, koja nam zapovieda, da prekoračimo granice carevine.

Vojaci! vaša zadaća je jasno označena!

U proglasu, koji vam je istodobno obznanjen, zadaje se svečano riec stanovnikom Bosne i Hercegovine, da će se, uz uvjet, ako se budu dobrovoljno pokoravali odredbam, koje ću ja izdati, s njima kao s iskrenimi prijatelji postupati, da će se prava svake narodnosti i vjeroizpovjedi poštovati, vlastničtvo i kućno pravo štititi.

Vaša svedjer radostna poslušnost zapovjedi našega vrhovnoga ratnoga gospodara, vaš uzoran zapt (disciplina), pružaju mi sigurno jamstvo za držanje toga u vaše ime danog obećanja.

Izvadjajuć povjereno nam poslanstvo, neću trpiti prigovora i znat ću predusresti svakomu odporu, došao s koje mu drago strane.

Vojaci! Vaša zadaća, plemenita i uzvišena u svojih ciljevih, težka je!

Poradi odnošaja zemaljah u koje stupate, očekuju vas mučni putevi, loši konaci, oskudice i kine svakovrstne.

Ipak ja se sasvim pouzdavam u vašu snažnu volju i ustrajnost; Vam nikakva zapreka nije tako velika, da ju vi nebi mogli lahkoćom svladati.

Još jednom, vojaci! ponavljam, ja vas nevodim na sjajne pobjede, već vas vodim na težku radnju, svršavanu u službi čovječnosti i prosvjete!

Ove rieči, u njihovoj uporabi toli često zlorabljene, imadu pod krilima dvoglavoga orla po vami zadobiti povećani ugled, novi sjaj, imadn postati pravom istinom.

Filipović, gjeneral topničtva.

DOPISI.

Iz Kastva.

Onaj dopis o školskoj zgradi razljutio je nekoje ovdje, jer govore, da je bolje budi što graditi i budi gdje, samo da već jednom imamo pristojnu školu. I ja sam one misli, da se nebi imala graditi škola na mirini dosadanje, nego da bi se imala prireditи za učiteljske stanove, a škola zidati na pristojnijem mjestu, te donosim jedan nov razlog, da ga moji zemljaci prosude. Sada je stalno, da u Kastav neće dobiti kotarskih oblastih, koje bi se bile imale smjestiti u gospoštinskoj kući. Čujem od vjerovane strane, da bi baruni V., kastavska gospoda, bili voljini ustupiti obćini taj kaštel i zemlju, što ju imaju za 20 tisućah forinti. Gospoda V. su plemeniti i bogati ljudi, pak bi se sigurno s obćinom pogodili tako da bi jim svake godine nešto odplaćivala, pak bi u 10 ili 15 godinah kuća bila plaćena. Zemlja bi se mogla parcelarno prodati i tim novcem prenačiniti kaštel za školu, liepu i pristojnu, kako ide našoj obćini. Neka promisli, na koga spada. —

Pred nedavno morala je naša obćina uzajmiti za tekuće troškove 2000 for. Meni se to čudno vidi. Znam, da je težko sve poslove obavljati, ali tudjim novcem sigurno nije najlaglje. Koji je posudio one 2000 for. hoće svoje interese. Zar nebi bilo pametnije jedan mali adicional udariti na meso, koje najviše bogatiji jedu, i na pivo, koje bogatiji piju? Naši ljudi njurgaju samo, da jim spomeneš adicional, ali žalibože vidit te kašnje, je li bokje na novce debele interese plaćati, il je bolje meso i pivo novčić draže kupovati. A baš na pivo i meso valjda bi bio razložniji adicional, nego li na zemljištni porez. Jer je u našem kraju danas ljudi, koji dosta zemlje imaju, pak moraju vodu žljempat i krumpirom se daviti, a drugi piju pivo i meso jedu, ako i neimaju zemlje.

Obćinskomu zastupstvu izteklo je vreme koncem junija. Brzo ćemo sinati nove izbore. Ufam se, da će ovoga puta naš sviet malo življe nastojati, da izabere ljude, koji su voljni bolje skrbiti za obćinu i koji se koliko više razumiju u te posle. Dosadanji glavar, da govori, kako jedva čeka, da to breme strese sa sebe. Bog ga podrži i pokriepi u toj pameti! Komisar, koga nam je bilo poslalo, da uredi račune, morao je u vojnike. Računi su nam uredjeni, kako i prije. Ja mislimi, da nelažem, jer bismo mi najprvo imali znati, što je uredjeno i kako. Radi bismo znati, je li visoka Junta zadovoljna timi posli i hoće li se naći čovjek u zastupstvu kastavskomu, koji će protestovati ove uzaludne troškove.

---

divno priznanje! Tim priznanjem smo već kada tada prispieli na pravu točku, sa koje treba smatrati pisanje i nepisanje slova *h* u drugom padežu višebroja u našem jeziku. Prva vlastitost svakoga pisma jest i mora biti, da bude na prvi mah čitatelju prozračno i razumljivo. A koliko naše knjige i naše novine ne gube u jasnosti i razumljivosti poradi izpuščanja slova *h*? Nije li živa istina, da bez toga slova nezna više puti ni viešt čitatelj pogoditi, da li mu stoji pred očima prvi il drugi padež jednobroja, il pak drugi višebroja, budući da su ta tri padeža, kako se sad pišu sasvim slična jedan drugomu. A smućuje li to viešta, koliko neće više neviešta n. p. diete, seljaka, stranca, koji je rad naučiti naš jezik? Neka stoji n. p. pisano il štampano: Djeteca se boje *pasa*, *konja*, *vojnika*, *kanuna* itd. Sad reci, tko si junak, je li ovo genitiv jednobroja il višebroja, jer može biti jedno i drugo? Ili nadalje: *Vrana* se neboji *vrana* Po čem se ovdje razpoznajo prvi padež jednobroja od drugoga padeža višebroja? Mudrac će odmah reći, po glagolu. A diete u školi, a seljak u svojoj kolibi, a stranac, što se stopram uči našemu jeziku, po čem će ga oni razpoznati? Meni se glava vrti, kad promislim, kakvimi se neizmiernimi zaprekami moraju boriti naši jadni učitelji, kad im treba djetci ili strancem dokazati, da je ovo prvi il drugi padež jednobroja, a ono drugi višebroja. I sve to jedino s toga, što se htjelo bez razloga izpustiti slovo *h* u pisanju toga padeža. Ali eno gdje mi netko prigovora, veleć, da to nije istina, jer da se taj genitiv opredjeljuje kojekakvimi znakovi, koji dovoljno nadomještćuju nepotrebito pisanje slova *h*. I zbilja, u naših češ knjigah i novinah naći *žéna*, *kòza* i *pastirá*; ali najviše puti bez ikakva kraka i znaka, što dakako neide po ćudi ni neprijateljem slova *h*. Pitam ja sad, kad se već mora, da opredieli taj genitiv budi kakvim znakom, za što da taj znak nebude opet slovo *h*, kao što je to bilo u prvo doba naše mladjahne književnosti?

To su ti eto moje misli o pisanju genitiva u višebroju. Ako se i neizgovora, treba ga ipak pisati, kao što se piše u njemačkom, a i u samom talijanskom i francoskom jeziku, jer prva vlastitost svakoga jezika, kako već rekosmo, mora da bude jasnost i razumljivost ne samo u govoru, nego i u pismu.

Zdravstvuj.

Pogled po svietu.

U Trstu 31. srpnja 1878.

Ako smo u zadnjem broju javili velik dogadjaj, koji se tiče ciele Europe i velikog dielа Azije, naime zaključak svetostjepanskog rusko-turskog mira u berlinskoj odjeći i to nam je danas javiti, usljed istog mira, velik i preznamenit dogadjaj, koji se tiče naše Austrije, a napose nas Hrvatah i u obće Slavenah, stanujućih u prastaroj slavnoj monarkiji habsburžkoj. Nedjelju, dne 28 julija u jutro, naša je vojska prekoračilo medje ovoga carstva, te stupila na zemlju, koja stoji u savezu s čarobnim iztokom, naime na zemlju bosansku i hercegovačku.

Mi neimamo riečih, da izrečemo sve, što u ovaj par ćutimo u svojem radošću opojenu srdcu. Iz Bosne i Hercegovine je prilično dio našega naroda, što sad živi u Istri i Primorju, kamo je prije više stotinah godinah pribjegao, tražeć utočišće od biesnih Turakah. U Hercegovini govori se najčišće ovaj krasni jezik, kojim mi pišemo i govorimo; na Bosnu i Hercegovinu nas siećaju i nebrojena obiteljska imena, koja se kod nas još i danas nose i spominju. Ali ostavimo to pokrajinsko veselje, pa recimo, da je tom prigodom hrvatska zviezda zasjala neobičnom svjetlobom na našem južnom nebu, jer ako Bog da neće nitko drugi nego Hrvati jednom ići, što se danas tamo sije. Magjari kažu, da jih je prije hiljadu godinah Bog poslao u Europu, da razdvoje slavenski sjever od slavenskog juga; stopram sad pako da su uspjeli razplatiti i sam slavenski jug na dvoje, zahvatom naime u Bosnu i Hercegovinu. Mi bi rekli, da se Magjari precienjuju u svojoj političkoj mudrosti, pak da su baš sad proti svojoj volji postavili temelj našoj ljepšoj na jugu budućnosti, ako su naime ikad po svojoj volji pristali na okupaciju Bosne i Hercegovine. A da se na svaki način prevare u svojem griešnom računu, to će sad stojati samo do nas Hrvatah svih i svuda. Ako smo do sad neumorno radili na polju prosvete i napredka, sad moramo stostruko napeti sve svoje sile, da se pokažemo dostojni one sreće, koja nas čeka pod ovim krasnim južnim nebom. Reći će tko, da li mislimo, da naša država troši tolike novce, da ugodi nam Hrvatom. Bože sačuvaj, mi toga nemislimo, nego mislimo, što će jednom iz toga biti, ako i prieko nećije volje. Hrvati su dosta krvi prolili za Europu i za Carstvo, pak je pravedno u očima božjim, da im sad ona ista Europa i ono isto Carstvo krče put u njihovu staru domovinu. Istina, da to neće biti ni danas ni sutra, ali će biti; zato i opet velimo, da se radujemo prelazu carske vojske u te stare banovine hrvatske.

Poslje ovog neobičnog izljeva naše duše, treba da se umirimo te običnim govorom zabilježimo obične dogadjaje svjeske.

U zlatnom Pragu čine se velike priprave za sjajan doček nj. carske visosti, Carevića Rudolfa, kamo ima prispieti sutra dne 1. augusta po pôdne. Iz Ugarske pišu, da su Magjari dobro ohladnuli, pa da već nećine ni polu buke, što su ju činili dosad prigodom izborah. Dakle se prevariše oni, koji su sviet strašili, da će Magjari iz kože stupiti, ako nebude Austrija plesala, kako joj oni sviraju.

Kažu, da su već sa svih dvorovah stigli podpisi berlinskog mira, ali koji neće biti najbrže nikad trajan toliko, koliko parižki. Rusija i Engleska moraju se do skora strašno spopasti, i to baš ondje, gdje su joj Englezi mislili najviše naškoditi, naime u maloj Aziji. Svojim turskim savezom Engleska je Ruskoj došla baš na skok. Tu će se jednom razbiti i skršiti engleska premoć, odurna i mrska više manje svim Evropljanom. Onda ćemo vidjet, ako će Englezi još ludo i dalje obožavati svoga pokršćena Žida Beaconsfilda, porazitelja tobože i pokoritelja ruskog naroda.

U Njemačkoj je sve na noguh radi izborah, što se obavljaju za njemački parlamenat. Njemački car Vilim odputovao je u Toplice, pa kad se tamo u oktobru vrati opet u Berlin, da će glavom otvoriti novi parlamenat. I u Engleskoj će bit do skora izbori. I tamo ima ljudih, koji nisu ni najmanje zadovoljni s politikom sadašnjega ministarstva. U Italiji se drže veliki pučki sastanci, napereni svi proti Austriji, radi neizbavljenih još tobože talijanskih pokrajinah, medju kojimi su Goričko i Istra, gdje stanuju u velikoj većini Slaveni. I još ima tamo ljudih, koji vele, da se klanjaju velikomu načelu narodnosti, a evo ga istom vriedjaju i gaze. Grei toliko što se nepobiju s Turci radi medjah svoje domovine: i to je sve što su od kongresa dobili. Srbska se skupština razišla, posle kako je prihvatila točke berlinskog kongresa, tičuće se Srbije.

Franina i Jurina.

Fr. Ja sam mislel, da su te va Torste va more hitili, a to si već tu, hvala Bogu!

Ju. Dà, dragi moj Frane, ki je otročan, mora letet simo i tamo i trdo se mučit, da dobi kakov krajcar. Mislel sam, da ću par stotin conti sena prodat va Torste, pak niš. Nisam ni za slanu palentu dobil.

Fr. Tako nekupuju sena za vojsku.

Ju. Aj kupuju, ma va Štajerskem, zač naše da ni tako pitno.

Fr. Ej morebit ni nekupuju, zač težko da te ni poć naši va Bosnu.

Ju. Dragi ti, Frane, čujem da je ta Bosna silu prostrana i da ima naroda, koliko jedno cesarstvo?

Fr. Prostrana, prostrana, drago moje, zač promisli malo, trejset i dve nemške milje hoda va daljini, i toliko va širini, to je čagodar. A ljudi je va njoj preko miljjuna.

Ju. Koliko more to bit, Frane, jedan milijun?

Fr. A tisuće tisuć! Jur poznaš kakovo mesto, kade je tisuće ljudi, pak za tisuće takoveh mest je naroda va Bosnoj.

Ju. Ma ti, Frane, govoriš, da to teško uniši ni poć nutar, zač ne? Ča su mažje suze toliki milijuni, ki su se potrošili, dokle se je vojska zdignula na noge, i ča će se još potrošit?

Fr. Zač neki govore, da drugi kralji sada nete tega pustit, a naš da je slab.

Ju. Ala, Frane, ki ti je to va glavu zabil. Malo čudo, da si bil tamo negder. Naš more milijun vojski zdignut, pak da je slab! A ki će suprot stat, kad su našemu va skupščine u Berlinu rekli, da neka va Bosnoj mir i red stori!

Fr. Talijani, da silo za pol Tirola i za Trst, zač da naš bi bil prejak, kad bi imel te i još Bosnu. A naš da će volet pustit Bosnu, leh zgubit Trst i Tirol.

Ju. Ej, nešupari ne, ter su Talijani jur oteli imet i Dolmaciju, pak su malo po malo zatihnuli, a neka gljedaju, da još i ono nezgube, ča su naščapili, kad jim se je namerilo.

***

Fr. Poznaš ti onega meštrića va sredujoj Istroj, ki na moti decu vadi?

Ju. Poznam, hvala Bogu!

Fr. A onega podeštu, ki je očito rekal, da je Istra talijanska zemlja?

Ju. Poznam i njega!

Ju. Frane! da se neki spravljaju našu kozu privezat malo dalje od mora, zač da bi tela svaki čas va more skočit.

Fr. I ja sam čul, da ju mislo va Pazin proložit.

Ju. Če li pak bit tamo mesta za nju?

Fr. Ako ga nebude, te ga storit.

***

Fr. Juro, mi smo se prenaglili, kad smo se ono jadili na oneh, ki su va Pazino kričali „fuori lo straniero!“

Ju. Kako smo se prenaglili? Zač? Ča i ti sada s njimi va jedan rog pušeš?

Fr. Aj ne, nego oni su pravo kričali, da van s dotepuhi, ki su se va Istru naselili za našu škodu.

Ju. Pravo imaš, Frane! Van s onemi dotepenci, ki su nam se u Istru naselili, pak bi oteli, da i Boga molimo talijanski.

Fr. Znaš, kako bim ju ja zafrigal tem dotepuhom?

Ju. Kako?

Fr. Kako su počeli va nekoh mestoh oderuhoim Židovom.

Ju. Najme?

Fr. Nikad niš od njih ni zet ni kupit, nikad se s njimi ni počat ni družit; pak biš videl, kako bi se brzo spokorili i lepo po našu Boga molili!

Ju. Isto tako bi trebalo storit i našim odpadnikom, gojusnim Šarenjakom.

Ob uzgoju dobrih livadnih travah.

(Dalje, vidi broj 14.)

Ovsik visoki kletski *(Bromus cletensis, Riesentrespe).*

Ova vrlo korisna trava žalibože malo se cieni kod nas gospodarah, premda u gospodarstvu veliku ulogu igra zato, što je vrlo napredna i zlamenita sa svojimi obilatim hranivim sastojinami. Stoga mi je upravo dužnost, kao gospodaru, da ob ovoj korisnoj travi prozborim i svakom iole napridnom gospodaru preporučim, da ju čim više sije i njeguje.

Rečena trava daje poraznjerne najviše krme; jer posijana u zemlju, od koje se možeš nadati prilične zobi, dat će i do 40 centih sena, jerbo se vrlo busa i rasto 3—4 stope (95 c. m. — 1 m. 26 c. m.) u visini.

Ako još nešto djetelinu (kakovegod) pridodaš, dobit ćeš više sena, te će ovo biti osobito pitno i tečno. Za jedno jutro treba 7 Kg. 28 Dg. — 9 Kg. 52 Dg. (13—17 ū) sjemenja.

***

Ovsik mekani *(Bromus mollis, Weiche Trespe).*

Daje na suhom srednje ruke zemljištu množtvo krme. Ovu travu valja rano pokositi, jer na brzo stvrdne i sjeme gubi, i tako se na dobije ništa nego sama slama. Za jedno jutro treba 17 ū (9 Kg. 52 Dg.) sjemenja.

Opazka: Ovih danah bio sam ustmeno i pismeno propitkivan, gdje se može nabaviti valjano sjeme od dobrih livadnih travah; mislim dakle, da će mnogomu dobro doći, ako to u rodoljubnoj *„Našoj Slogi“* objavim. Ja sam kao bivši gospodarski upravitelj u Hrvatskoj urjek nabavljao livadno sjemenje od čestitog trgovca *Julia Dürra* (prije Karl Schmidt) u Ljubljani.

Takodjer prodaje valjano sjeme od dobrih livadnih travah i rodoljubni trgovac gosp. * Djuro Popović* u Zagrebu (trg Jelačića broj 335). Ja ovu čestitu gospodu trgovce što toplije preporučam našim hrvatskim gospodarom.

N. Vožić

Nadzornik gosp. i šumarstva obćinskog.

Književne viesti.

Pomorski život, spjevao Nikola J. Abramović New-York 1875. Sigismund Voytits Tiskarna N. 19 Ann Street. Ta knjižica, štampana pred tri godine jedva, nam je sada rukuh dopadnula. Znamenita je po dvojem, naime što je štampana u stranom svietu u dalekih Amerikah, a drugo što nam daje dokaz, da u naših pomoracah nije utrnula iskra domoljubja, da ljube svoj jezik i odaljeni od domovine.

Sadržaj knjižice je u pjesmi opisan život pomorca, najprije kako se po svietu zabavlja, kada kamo na kraj dodje, onda kako trpi za drvo i kamen, napokon poziva vladu, da se više brine za pomorca, da bi imao bolje hrane i boljeg pića.

Jezik baš nije osobito odabrau, ali tomu se nemoj nitko čuditi, jer naši pomorci do najnovijeg doba nisu ni za djetinstva učili svog jezika po školah. Evo nekoliko kitičah:

„Uzdižite, što je od starine
Ljepo, svoje ime Slavjanine,
Vašu mladost ljepo provedite,
Ame knama hoditi nemojte.“

„Bolje poći s Turcim bojak biti,
Neg po moru hranu si tražiti,
Bolje doma hladnu vodu piti,
Neg po moru malvasiu liti“

„Mora tužan pomorac hježati
I tudjoj se braći primicati,
Od svoje se odaljiti majke
Trda broda i malene šajke.“

„Slano jedo a još gore pije,
O tome se govorit nesmije,
Mesa slana, malo obvarena,
I to s morem predje prokuhana.
Nije šala Atlantik brodìti
A Japonu dalnjem dolaziti,
Putem oko zemlju okoliti
Slano jesti gnjilu vodu piti.“ itd.

***

Mi se ni jednoj hrvatskoj knjizi nenaveselimo toliko, koliko onim, koje se bavo gospodarstvom. A kako nebi, kad je gospodarstvo izvor bogatstva i blagostanja, te tim uvjet svakog drugog napredka? Zato nam je veoma milo, što možemo danas svrnuti pozor naših čitateljah na novu knjigu u toj struci. Kod Albrechta u Zagrebu izišla je knjiga pod imenom **Mala knjižica o praktičnom gospodarstvu**, što ju je M. Krešić preložio iz franceskoga na hrvatski jezik. Ta knjiga nesmije faliti u nijednoj kući, ni seljačkoj ni gospodskoj, u kojoj su ljudi radi, razumiti se u gospodarske poslove. Mi mislimo, da na koncu školske godine neima za odraslu djecu koristnijeg dara od ove knjižice. Pa koliko i jest liepa i koristna, ipak nestoji nego samih 40 nvč.

***

Poviest rimskih papah zove se djelo, što ga je napisao prof. obće poviesti na hrvatskom sveučilištu Nadko Nodilo, te će ovih danah ući pod štampu. Zaista naša knjiga može se tomu radovati, jer će dobiti riedko strukovno djelo.

Vrieme mjeseca augusta.

Franceski vremenoznanac Mathieu de la Drôme, opirajuć se na znanost i svoje veliko izkustvo, već od više godinah javlja mjesec po mjesec, kakvo će gdje po svietu biti vrieme, pa valja reći, da najviše puti i istinu govori. Evo što kaže o vremenu istom nastavšega augusta:

Oluje tu i tamo od 1. do 5. u Franceskoj, Španjolskoj, Italiji, Švajcarskoj, Njemačkoj, Grčkoj i južnoj Rusiji; jače i biesnije u Siciliji, Tunisiji, Algeriji i Maroku. Od 5. do 13 velika vrućina u svoj Europi, a naime u sredilju europejskog kopna, to jest, u Franceskoj, Švajcarskoj, južnoj Austriji Njemačkoj i na sjevera Turske europejske. Nezdravo u Rumunjskoj i u dolnjem Podunavju. Oluje na planinah Pirenejskih Balkanskih, Apeninskih u Švajcarskoj, Tirolskoj itd. itd. — Viharine u Oceanu (velikom moru). Taleuje snjega na Pirenejih, u Švajcarskoj i u Tirolskoj. Pljuskoviti, neprestani i obćemiti dažđi u svoj Europi o ustupu, što nastaje 13. u svršuje 21. Jak vjetar u Oceanu i sredozemnom Moru osobito na južnom kraju Jadranskog Mora. Kratke oluje na visočinah. Mornarom se preporuča, neka jedre s vjetrom u svih lukah europejskog kopna, osobito u sredozemnih. Bojati se je nesrećah na moru. — Budući da ovaj mjesec padaju u istu dobu dažđi i taljenje snjega, to će biti naplavah na mnogih rickah. A radi toga i padanje topline. Od 21. do 28. bit će vrieme promenljivo, a od 28. do 31. lieno. Radi nestalnosti vremena i zdravlje će mnogo trpiti.

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. — Č. g. Sebastian Marchio, do sad kapelan u Milah, ide za duh. pomoć. u Kopar. Č. g. Juraj Pitacco, kancelist kod biskupske Kurije, bi imenovan duh. pomoć. kod Staroga S. Antona u Trstu; č. g. Petar Flego, biskupov kapelan bi imenovan i kancelistom Kurije. Č. g. Jakov Leben, do sad u miru, ide za kapelana u Gradinju. Č. g. Ivanu Mahniću, kapelanu u Starodi, je povjerena uprava Munske plovanije. — Dne 25. o. mj. umrô je u 72. god. vjeka svoga u 46. službovanja m. č. g. Josip Šinkovic, župnik u Munah. P. U. M. — Do konca Augusta su razpisane plovanije: Kršan i Brdo, a Mune do 15. Septembra.

Bogoslovi u Goričkom Semeništću svršit će svečanom zahvalnicom školsku godinu u četvrtak 1. Augusta. Tršćansko-koparske biskupije bilo ih 7. Od ovih 2 su svršili, jedan, vojnik, pošao u Bosnu, a jedan zapustio bogoslovje; ostaje ih dakle samo trojica. A slaba il nikakova nada, da se tko novi oglasi za duhovnički stališ.

Na učiteljišću u Kopru razpisana je služba za *hrvatski* jezik sa povješću i zemljepisom u hrvatskom i njemačkom jeziku učevnom. Prednost imaju oni, koji poznaju talijanski jezik. Plaće je 1000 for. a. v; godišnjega doplatka službovanja 200 for., poslie svakih pet godinah dobiva se 200 for. veće. Moliti se može do 20. kolovoza t. g., a molbenice pošilju se na *predsjedničtvo c. kr. školskoga vieća za Istru u Trstu* (Praesidium des k. k. Landesschulrathes für Istrien in Triest.)

U Klani voloskoga kotara ubiše u šumah kneginje Turn-Tazisove medvjeda. Čist potegnuo je cent i pol. Mnogi naš seljak bi se radovao, da ima takovoga pršćića o Martinji!

Iz Opatlje, pri Voloskom, nam pišu, da je i ove godine, pritičan broj gospode, koja je tamo došla ljetovati. Riečki Hrvati pohodiše taj kraj dva puta. Jednom su upravo uznesli srca onoga puka divnim pjevanjem izabranih pjesamah. Dobro bi, da više putah dodju!

Iz Ponta, na Otoku Krku, nam pišu, da je tamo med mladežju zavladala hrdjava navada, klatiti naime noću po selu; pa da se više putih u takvih prigodah pripetila i po koja krupna nesreća, toli pojedinim ljudem, koli cielim obiteljim. Tako da su ovih danah nekoji mladići išli da poberu smokve kraj kuće nekomu susjedu, ali ovaj da jih odtjera, stane trčati za njimi. Nu u svoj zao čas, jer lopovi, okrenuv se, nasrnuše na njega kamenjem, i toliko da ga neusmrtiše. Bilo bi već skrajno vrieme, da se u te umiešaju dotične oblasti, te da strogo zabrane svako divljačko noćno klatarenje, da se tako preprieči put, tamnicam globam, sramoti i još gorim i većim nesrećam.

Strašna nesreća dogodila se ovdje u petek dne 26. prošloga po podne. U Miljskoj Drugi (Val di Muggia) zateklo nevrieme ladju, što se iz Trsta vraćala u Milje. Nebo bilo naoblačeno, more podebelo, ali ni sluta kakvoj pogibeli. Nu, u koliko bi mignuo, zavio vjetar, navio more, uzdignuo ladju, te ju prevrnutu opet spustio. Od 17 osobah, što bijahu u ladji, sami siromašni voćari i peračice, 10 jih je poginulo, te ostavilo mnogobrojnu drobnu čeljad u najvećoj biedi i nevolji. Sad se kupe dobrovoljni prinesci, da se otaru suze toj sirotčadi.

Novi koledar u Ruskoj. Sve to obćenitije osjeća se u Rusiji potreba složiti ruski ili stari kolekar sa zapadnoevropejskim ili novim. Kako „Ruski Mir" priobćuje, i zbilja već učiniše prvi korak da uvedu Gregorijanski koledar u ruski svieat, tim što po višem nalogu bje predana o tom razprava akademiji znanosti u Petrugradu, da izreče svoj sud i potvrdu.

Starovjerci u Bosnoj pozivaju u jednoj knjižici Bošnjake turske vjere neka jim se pridruže i oružjem opru cesarovim vojskam, kad prevale u Bosnu. Turski Hrvati iz Bišća odgovarajuju jim u „Obzoru", da se nikad neće sporazumit s njimi, koji su pljenili Bosnu i ništa jim nije sveto bilo, ni krščeno ni nekršćeno. I Muhamedovci da žele mir i poredak, ali to da može učiniti samo jaka ruka hrvatskoga kralja i bečkoga cesara.

Slavenska statistika. Po najnovijih podatcih imade 90,365.600 Slavenah, Od ovih je 61,199.600 Rusah, 9,492.160 Poljakah, 5,940.200 Hrvatah i Srbah, 5,123.950 Bugarah, 4,815.150 Čehah, 2,253.850 Slovakah, 136.000 Windah i 111.416 Kašubah (ovi osobitim jezikom i literaturom). Od Rusah je 14,168.288 Malorusah a 3,488.600 Velikorusah.

Koliko ima Francuzka vojnikah? Po „Journal de sciences militaires" iznosi sada cielа ratna snaga francezka preko tri miliuna. I to: 1. u aktivnoj službi nalazi se 480,000 ljudi i 50,000 pomorskih vojnikah, u sve 530,000; 2. na dopustu je 800,000 momakah kopnene vojske i 700,000 rezerve, 20,000 aktivne i 40,000 rezervne mornarice; teritorijalna vojska iznaša 700,000 momakah a rezerva isto toliko. Iz podatkah, koje priobćuje rečeni list, izlazi, da Francezka može odmah dići 1,200,000 momakah, a još joj jih ostano dobro uvježbanih u rezervi 200,000. K tomu za nutrnju službu preostane do 700,000 momakah. Organizacija je vojske tako dobra, da se u najkraće vrieme može sva mobilizovati.

Domišljati seljak. Pred nekoliko danah ode k nekomu fotografu u Pragu čovjek tako otrcan i razdrapan, da je izgledao kano najveći prosjak. „Što želite?" upita ga fotograf, i segne rukom u žep, da dotičnomu seljaku dade koju krajcaru. „Hoću se fotografirati, koliko stoji tucet slikah?" „U toj odjeći?" „Uprav u toj, to je baš glavno." „Četiri forinta." Ali sve škulje i otrcine moraju vidljive biti na fotografiji." „Biti će." Plati odmah trošak, dade adresu i ode. Fotografije su mu odmah napravljene i poslane. Tko je bio taj čovjek? Seljak neki kod Melnika, koji je bio posljednjih godinah zatečen više puta nesrećom, spao je u najveću nevolju. Nije mogao plaćati poreza (davke), a u posljednje imali su mu odvesti posljednje tri krave. U to ime posla molbu na financijalno upraviteljstvo, da ga poštede, rišuć živimi bojami svoju biedu, a da pokaže, da istinu govori, priloži svoju fotografiju, koja ga prikazuje kano pravog razderuha. Odgovora još nije dobio na svoju molbu!

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 25. Julija 1878.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 kg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	120	—	132	—
S Domingo	„	83	—	98	—
Rio polag vrsti	„	70	—	96	—
Cukar austrijski	„	37	—	37	50
tučani	„	33	75	35	25
Cvietje trava buhače (Grisantemo)	„	125	—	132	—
Naranče skrinjica	„	—	—	—	—
Karube puljezke	za 100 kg	9	—	10	—
levantinske	„	—	—	—	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	—	—	13	—
puljezke	„	—	—	—	—
Limuni skrinjica	„	8	—	10	50
Bademki ilitti mondule palj.	za 100 kg	100	—	120	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Lešnjaci	„	22	—	28	—
Šljive	„	24	—	32	—
Pšenica ruska	„	10	—	11	—
ugarska	„	10	—	11	—
galadka	„	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	6	50	7	—
Raž	„	8	—	8	50
Ječam	„	7	50	8	50
Zob ugarska	„	7	50	8	—
arbanaska	„	6	50	7	—
Pasulj (fažoli), polag vrsti roba	„	13	—	15	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Orlz talijanski	„	18	50	24	—
inglezki (kitajski)	„	17	—	18	50
Vuna bosanska	„	100	—	116	—
morejska	„	125	—	—	—
arbanaska	„	120	—	122	—
Istarska	„	—	—	—	—
Daske koruško jelovice	„	52	—	94	—
štajerske	„	44	—	75	—
Oredo	„	12	—	14	60
bukovice	„	8	—	9	—
Ulje stalj. nitja vrsti	za 100 kg	53	—	58	—
„ najbolje	„	60	—	80	—
„ srednje vrsti	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	55	—	—	—
Istarsko	„	—	—	11	75
Kameno ulje u barilah	„	14	—	—	—
u kasetah	„	14	—	14	75
Kože strojeno naško	„	178	—	200	—
suho volovje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	117	—
janječe naške	za 100 kom.	95	—	105	—
dalmatinske	„	60	—	80	—
kozje	za 1 kg	—	75	—	80
runeno slane	„	—	58	—	65
suhe	„	—	40	—	50
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 kg	20	—	36	—
Sardele 1 baril	„	16	—	21	—
Vitriol modri	za 100 kg	28	—	—	—
zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	76	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	15	—	40	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo razkopljeno)	„	19	—	—	—
Slanina	„	40	—	40	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Gatrići istarski	za 100 kg	26	—	—	—
Roj naški	„	9	—	9	25
„ istarski	„	8	90	9	—
Lišće od javoriko	„	15	—	16	50
Vinske strogotine (Grapula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	30	—	35	—
Lumber (jabučice od javoriko)	„	14	—	16	—
Pakal baril od 100 kg	„	3	75	9	—
Cunje (Stracc)	za 100 kg	17	25	23	25
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30. Julija 1878.

Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Cardukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
16	5.46	9.29	11.64	101.50	24	5.48	9.27	—	101.35
17	5.46	9.28	—	101.25	25	5.47	9.27	11.56	101.35
18	5.46	9.29	11.64	101.35	26	5.46	9.25	11.54	101.25
19	5.46	9.28	11.62	101.50	27	—	—	—	—
20	5.46	9.28	11.62	101.3	28	—	—	—	—
21	—	—	—	—	29	—	—	—	—
22	5.47	9.27	—	101.35	30	5.42	9.21	11.40	100.75
23	—	9.27	11.50	101.40	31	5.42	9.18	11.46	100.75

LISTNICA.

P. n. gosp. Popu A. Krinfokaju u Bolu: Primismo. — D. Zaulovićeu Zup. u Žumbergu: Takodjer. — I. Santiniu u Turnju: Plaćeno do konca tek. godine. — M. Mikušu, duh. pomoć. u Roću, takodjer. — M. Benakoviću u Župnjah: Poslatu predplatu upisasmo za prošlu god. 1877. — Dopisniku iz Punta: Pošljite, ako bude vriedno, hoćemo stampati drage volje.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izlječiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

Što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebljenih kašljuć nodih, naradno jutarnjo hreputavico i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panašinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkišie (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotki kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad ih sladkišah ima, utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Cieua 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: u *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavišića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Korpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Vidani-a; — u *Pazinu* kod Ljona; — u *Zadru* kod Berošla i Rorettini-a; — u *Šibeniku* kod Borosa i Misturo; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zanetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih ljekarnah ilitti Specierijah. 27

Povlašćena Mehanična

SUMPORAČA

— (VALERIJEV SISTEM) —

Ova sumporača novoga načina vrlo je koristna vinogradaru.

Spretno i pojednako podieli se sumpor po grozdu. Malo sumpora treba i prištedi se vremena i djela; posvema se lahko vlada; sastavljena je tvrdo i priprosto. Nosi se na pas.

Služi za trsje obično posadjeno, za brajde i za ruže; može se sipati i lozu, koja se okolo drugoga stabla vije, a netreba ljestve ni druge spreme.

Ciena joj je zajedno sa mjerom za sumpor koliko ga upravo treba usipati — samih **6 f.**

SKLADIŠTE U TRSTU

GIUSEPPE PILOTTI

laternićar via della Sanità Nr. I. 6

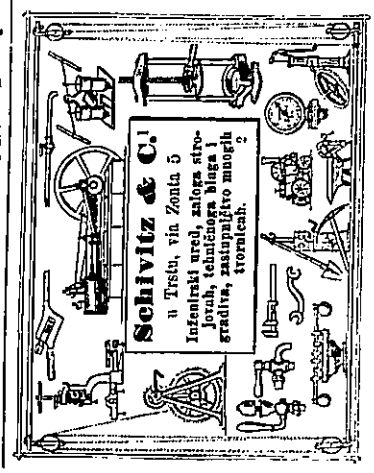

NADARENI

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinasiih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-evi sladkiši od hiljadah **ozdravljenjah** prana tažila za kašalj. Nedvojbeno ozdravljenje.

Tko neozdravi, hoće mu se novci povratiti. Ovi dragocieni utažiteljni sladkiši su u svojoj bitnosti za liečenje prsiuh i osobito zdravstroni, jer sastavljeni od prostih ljekovitih rastiinah. Uzimaju se s najboljim uspiehom proti grčevitu nazebnu kašlju, toli umah s početka koli kad se već ukorenio; onda proti bolesti od grla, proti rorini (grippe), zapali grla i žljezdicah, proti pomanjkanju glasa; izvrše pomažu i nedusljivcem.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izvadjeno za sirova u Ameriei na račun K. Zanetti-a ljekarnika u Trstu. Liek komu nema para proti suhoj boli, proti ulogom, gukam ilitti zalvam, pokostici (carrio delle ossa), protiski ilitti bodcu, proti otlagati ilitti nuzli, prolječu mokraće, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Moje trokutne staklenice imadu u staklu udjelano moje ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti,* s toga nije jih moći pogrešno zamienitti s kimi, ako i trokutnimi, što se prodaju pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedine što su bile nadarene na raznih izložbah, najboljі i najuspješniji liek proti grizi kao i najuspješnijo sredstvo za nutarnje hlađenje bolnika. — Opazka: Valja paziti da nebudu patvorene.

Čistiteljne bobice ilitti pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a,* što se već cielih 35 god. traže i uzimaju proti suljevom ilitti kvasiei, turobnosti, trepetu srdca, zapeki jetarah i slezene, šumenju ušiuh itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. I najljuća zubobolja prestane namah jednom jedinom kapljicom ove vode, kad se na pamuku ilitti bumbaku turi u škrbotinu bolna zuba.

Liek protu-grozničnі od Dra. *More* komu nejma para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosanogih karmelitah u Mletcih.

Okrepna žildčina za konje. Ova žest uzdrži konje do skrajne starosti u jakosti i krieposti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naime proti ulogom (kostobolji i bedrobolji)

Franceska žest i morska sol od *William-a Leea.* Kućno sredstvo proti oparini, žirobolji, oteklini zleđdeah kao i proti zubobolji, gdje je odmah bolje, čim se samo izvana njom lice namaže, onda kad se tko gdje natuče il poreže. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčaji od Dra. *Eguistera,* što se mogu rabiti bez tudje pomoći.

Brescianski ostrižki staro i skušeno sredstvo proti svakovrstnej kostobolji kao takodjer proti natuci.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željezom) prigotovljeno po lučbaru i liekarniku K. Zanetti-u u Trstu. Ovo je najboljo sredstvo proti slabini, kad se bolnik pridigne posije težke bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka ućka ima u sebi dva zrna jodo-željeza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Giglio) za gospoje od *Pianchais-a,* povlašćena parizkog lučbara. Krieposti ove vode jest jedna od najo-ohitijih. Ona podaje puti takovu mekanost i njeżnost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, te čini da izgleda sa lica kojekakvo crvenilo i ostalo grubote. Nijedna gospoja, kojoj je mila krasota i čistoća puti, nebi imala biti bez ove žiljeve vode, koje poraba postaje občenitom.

Orižov nepipljivi prah biele i ružicasto boje za gospoje. Omot po 10 novčićah.

Bobice Redlingerovo na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez ikakva ni duha ni teka, čisti što brže i bez svake boli Ovo se ulje nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po koje stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su svieže i prave — Predmeti pruševine Runarski strojevi — Podpasači — Pružive bjeće ilitti čarape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

Svaki imaj oko na patvorenje. — Prodaje se na veliko u luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, sveobćeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Tursku.

SKLADIŠTA: U Kopru kod Giovannini-a — Motovuna kod Matejčića — Spljetu kod Tocigl-a — Poreču k Igei — Rovinju kod Angelini-a — Pulu kod Wassermann-a — Rieci kod Prodan-a i Catti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Sibeniku kod Misturo — Buzetu kod Farinoni-a — Tržiću (Monfalcone) kod Fumagalli-a — Ronchi kod Patune — Cervignanu kod Farinoni-a i u svih prvih ljekarnah evropejskih. 2

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 16. U Trstu 16. Augusta 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmerno 1 for., a seljake 50 nevč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najlo najmanje 8 seljakah to su roljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 nevč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačenicu*. Imo, prezimo i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalazo 'se Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjena poštarino. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u celosti ili u izvatku, naime prama svojej vriednosti i saderu ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanje i čisto sukromno stvari nemalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena su pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak savše 5 novčićah: il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listarnice*.

Djelovanje sabora.

Porečki sabor imao je opeta tri sjednice, i to na 2. 6. i 7. augusta.

Kako su zemaljski sabori izgubili mnogo znamenitosti, odkada se uvedoše izravni izbori za carevinsko vieće u Beču, tako se o njih malo ili ništa nečuje; jer premda može takova zemaljska skupština mnogo koristna odlučiti za onu zemlju, ipak to drugi sviet nezanima.

Naša je dužnost u kratko spomenuti djelovanje porečkoga sabora, jer je sabor naše zemlje.

Na 4. sjednici od dne 2. augusta izvjestilo je predsjedničtvo sabor o raznih spisih i molbah, koje su iz više stranah prispjele. Medju drugimi je zastupnik Dorčić predao molbu brodovlastnikah Nove Baške, da se pospješi gradjenje tamošnje luke. Odobrio se je izbor Dr. Barsana, koga je birao veliki posjed; odbila se je molba rovinjskog uzajemnoga družtva za osjeguranje govedah, da se tamo postavi živinar na zemaljske troškove; odobrili su se potroški od 1877. i proračuni za 1879. raznih zemaljskih školskih zakladah.

Peta sjednica od dne 6. augusta prihvatila je molbu bašćanskih brodovlastnikah i rudarskog družtva u Karpanu, prvu za pospješenje gradjenja luke, drugu za uredjenje luke Rabca, te naložila Junti, da jih uz toplu preporuku sabora podastre visokoj Vladi. Uredio se račun školske zaklade; i promjenio zakon od 14. febrara 1876. o zaštiti divljačine skrativši vreme, kada se smie loviti.

Na istoj sjednici razpravljao se je predlog Junte, da se privremeno providi za zemaljske plaćnike i učitelje, koji su morali u vojsku. Primio se je predlog Juntin s promjenami, koje je predložio Eluschegg. Taj zaključak naredjuje, da dok nebude zemaljskim zakonom drugačije odlučeno, zemaljski plaćnici i učitelji u vriemie mobilizacije dobivaju svoju plaću dok su u vojski, kao da su na svojih mjestih; samo ako su u vojski častnici, onda nedobiju ciele, već samo trećinu plaće.

Nadalje su se birali prisjednici ili assessori Junte. Izabrani bieše: Dr. Campitelli, a zamjenik mu Dr. Barsan, zatim Barun Kamalić-Polesini, zamjenik mu Dr. Cech.

Dr. Costantini predložio je, da se Junta pozove, neka razpita koliko je obći vojnički zakon štetan za pučanstvo Istre, i neka u budućem zasjedanju predloži, što bi se imalo činiti, da se te štetne posljedice odstrane. Ovaj predlog je primljen većinom glasovah.

Na sjednici od 7. augusta medju drugimi stvari, odlučilo se je i to, da se plaće onih učiteljah, koji su po starom zakonu izpite činili, izjednače s plaćami ostalih učiteljah, a ne da dobivaju 100 for. manje, nego drugi.

Trokratnim Živio-klicom na Njeg. Veličanstvo svršio je sabor svoje ovogodišnje djelovanje. —

Ljudi moji, to je sve liepo i dobro, ali nije sve.

Pučke skupštine za „Neizbavljenu Italiju“ po Italiji još nisu svršile. Medju neizbavljene zemlje računa se i Istra. Mi nemožemo i nesmijemo suditi, kako o toj stvari misle talijanski zastupnici na porečkom saboru, jer to nije naš posno; ali možemo i moramo očito izbosti našim zastupnikom, koji su zajedno zastupnici većine pučanstva, što nisu svečano prosvjedovali proti onim željam Italije, i što nisu predložili, da se Njegovomu Veličanstvu posebnom adresom izjavi osobita vjernost i privrženost zemlje istrijanske prema habsburžkoj kući. Mi smo osvjedočeni, da svi naši zastupnici tako misle, ali što tko misli, ono se nečuje i nevidi, a što bi se bilo na saboru govorilo, ono bi se bilo čulo, i bilo bi dobar nauk pučanstvu od Cormonsa do Messine, pučanstvu, koje naših stranah dobro nepozna. Ove rieči su zajedno najumjereniji prikor našim zastupnikom; a kad budu izbori, pokazat ćemo jim, da se i bez njih može!

U KOLO!

Kao što smo se mi, tako mislimo da su se i svi naši prijatelji u Istri naradovali viesti, što smo ju razglasili u zadnjem broju ovoga lista, da je naime tršćansko političko družtvo „Édinost“ protegnulo svoje djelovanje i na Istru, kojoj je takvo družtvo trebalo baš kao ozeblu sunce, pa da je usljed toga postalo družtvom slovensko-hrvatskim.

Danas, kao što bijasmo obećali, štampamo evo i Pravila tog družtva, da svaki vidi, kako može družtvenikom postati, te kakve su mu dužnosti i prava.

Mi netrebamo trošiti mnogo rieči, da uputimo naš u Istri narod o velikoj koristi političkoga za nas družtva; jer je to iz poziva, što smo ga zadnji put štampali, a još više evo iz Pravilah, svakomu dosti jasno i razumljivo.

Kao što s jedne strane neima nepravde, neima narodne težkoće, na koju se neće moći narod potužiti zakonitim putem u krilu tog družtva: tako s druge neima želje, neima pravedna zahtjeva, kojih neće moći izjaviti i na svjetlo iznieti na oči prijateljah i neprijateljah svojih. Sve što sad pojedini ljudi il ciele obćine moraju zamučati il pregoreti, hoće naći oduška pomoću i posredovanjem političkog družtva. Gdjegod i od koga se god prekrši zakon na našu štetu, političko će družtvo dići svoj glas na obranu prava, na imalo se uteći i najvišemu u carevini sudu. A koliko nam neće koristiti političko družtvo stopram prigodom izborah!

Dobar uspjeh izborah visi o složnu radu i nastojanju cieloga naroda. Ali tog složnog rada i nastojanja neima i nemože biti neg ondje, gdje cio izborni pokret vodi i ravna jedna jedina glava i jedno jedino srdce. A ta glava i to srce jest političko družtvo. Što nije moguće i najbolje uredjivanu listu, to je moguće političkomu družtvu; jer političko družtvo ima u svakom selu pouzdanih članovah, koji zakonitim putem vrše njegove domorodne naredbe. Putem političkoga družtva u svakoj se kući zna točno i jasno, koga imaju izabrati to birači to izbornici, da narod nadvlada i predobi u cieloj zemlji, budi na pokrajinskih budi carevinskih birališćih. Tada se nemože nitko izpričavati, da nije znao, što mu bijaše raditi, da spasi poštenje svoje i svojega naroda.

Politička su družtva tim moćnija i uglednija, čim imaju u zemlji više članovah. Rekosmo moćnija, jer imaju više dohodka, pa mogu i više trošiti; a svaki lahko vidi, da se naime prigodom izborah neda bez troška ništa učiniti. Tu treba trošiti za tiskarinu, tu za poštarinu, tu za poputbinu pouzdanih ljudih, koji u ime odbora putuju po zemlji, te vode narod na birališća. A gdje su troškovi, kad treba narod skupiti u tabore iliti javne pučke sastanke, da izjavi svoju želju il svoje negodovanje u ovoj il onoj stvari?

Ali su i uglednija, jer po ustavnom načelu u svakoj zemlji vlada većina, pa što jest koje družtvo mnogobrojnije, to ga više ciene i uvažuju više oblasti i sama protivnička stranka, bila ona u većini il manjini. Kad progovori odbor takova družtva, zna se, da za njim stoji sila naroda, pa se nemogu i nesmiju napreko onemariti njegove prošnje il njegovi prosvjedi, jer se nemože i nesmije vriedjati narod.

U kolo dakle, Hrvati u Istri i na kvarnerskih Otocih, stupite listom u političko družtvo „Jedinost“, što ima svoje sjedište ovdje u Trstu, te će odavlje bditi nad vašimi pravicami, voditi vas i ravnati u vašem političkom i narodnom životu, koji neizmierno duboko zasieca u blagostanje i napredak svakoga naroda. Neka neima sela ni zaselka, dapače skoro bismo rekli krova, pod kojem nebi bio po koji član toga, odsad unapred i našega političkoga družtva. Trošak je malen, naime 1 f. kad tko stupi u družtvo, onda 10 nvč. na mjesec.

Istina, vanjski družtvenici nemogu uživati nekojih pravah, koja uživaju oni, koji stanuju u Trstu, kakono dolazenje u družtvenu dvoranu, čitanje družtvenih knjigah i novinah, udioničtvojanje kod družtvenih zabavah itd.; ali to nisu bitna nego tek uzgredna prava, radi kojih nije družtvo utemeljeno, pa koja su se mogla i izpustiti, a da družtvo ipak jednako koristi svojemu narodu. Zato je i rečeno u Pravilih, da će se dalnjim, il gotovo ubogim družtvenikom ulaznina 1 f. odpustiti, il slučajni im se družtveni list uz nižu cienu, il dari badava pošiljati.

Prava, koja mora svaki rodoljub pred očima imati, jesu sasvim druge, naime političke naravi, pa koja nisu ni najmanje skupo plaćena sa ono par novčićah uz golemu korist, koju će odtud imati sav narod.

Toga radi mi smo do kraja osvjedočeni, da će se naši zemljaci svećenićke i svjetovne, gospodske i seljačke ruke dati listom zapisati u družtvo, komu je cilj i namjera onako sveta i uzvišena. A koji je taj cilj? Evo ga: da naš narod u Istri ustane iz groba, u koji ga bijahu zakopale nepovoljne okolnosti minulih vjekovah!

Pa, ako je velika pred Bogom zasluga, spasiti jednog jedinog čovjeka na bilo od koje pogibeli il nesreće; ako je liepo i dično odgojiti te na mužke postaviti noge jednog jedinog mladića: koliko veća zasluga, koliko veća dika i slava nemora biti pred Bogom i pred ljudmi, spasiti biljade i biljade duševno i tjelesno zapuščenih ljudih, dići na svoje vlastite noge jedan cio narod? — A to je eto namjera političkog družtva „Jedinost“!

Reklo se od nekojih naših neprijateljah, da se mi badava mučimo, da se zaludo trudimo, jer da je naš narod u Istri sasvim propao, pa da mu već neima spasa. Pokažimo, da to nije istina, il ako jest, pokažimo, da mi vjerujemo u uskrsnuće mrtvih, pa će mrtvi u istinu i uskrsnuti. U kolo dakle!

PRAVILA

POLITIČKOGA DRUŽTVA „EDINOST“ ZA PRIMORJE.

Ime i sjedište družtva.

§. 1. Utemeljuje se za cielo Primorje, spadajuće pod tršćansko Namjestničtvo, političko i čitateljno družtvo imenom „Edinost“, a sjedištem u Trstu.

Namjera iliti cilj družtva.

§. 2. Namjera toga družtva jest, buditi i širiti narodnu sviest i raznu, osobito pak gospodarsku pouku i naobrazbu med slovenskim ljudstvom u Primorju; braniti narodne i sve druge pravice rečenoga ljudstva te, u kratko, gledati njegovu materialnu i duševnu korist u državnih, obćinskih, crkvenih, školskih i gospodarskih stvarih.

Sredstva družtva.

§. 3. Sredstva za postignuće družtvene namjere jesu sliedeća:

a) Shadjanje članovah u družtvenoj dvorani k čitanju i prijazan pogovoru;

b) Zborovi družtvenikah, u kojih će se pretresati družtvenoj namjeri odgovarajuće stvari, kakono izbori, prošnje, adrese, te sklapati resolucije;

c) Novine i razne knjige, što će se nalaziti u družtvenoj dvorani za pouku i zabavu članovah;

d) Zabavni sastanci iliti besjede za naobrazbu i bistrenje duha;

e) Sazivanje pučkih sastanakah (taborah) pod vedrim nebom i javnih obćih zborovah po svom Primorju po smislu §. 3. zakona od 15. novembra 1863. drž. zak. broj 135;

f) Po mogućnosti takodjer izdavanje posebnoga družtvenoga lista.

Tko i kako može postati družtvenik.

§. 4. Tko želi stupiti u družtvo, priglasi se Odboru. Taj odlučuje s nadpolovičnom većinom u tajnoj vieću, tko se prima, tko neprima.

Isto tako odlučuje Odbor, kad se ima tko izključiti iz družtva, pa nije dužan kazati dotičnih razlogah. Maloljetni ljudi, ženske glave i tudji državljani nemogu biti članovi toga družtva.

Prava članovah.

§. 5. Svaki član ima pravo u družtvenoj dvorani čitati družtvene novine i knjige, biti dielnikom svih družtvenih sastanakah, zborovah i razgovorah, u zborovih smie govoriti, savjete davati, predloge činiti i pri odlukah i izborih glasovati.

Dužnosti članovah.

§. 6. Svaki član ima dužnost, po svojoj moći promicati i podupirati družtvene namjere (§. 2.), vladati se po zborovih pravilih i odborovih odlukah, te unapred platiti f. 1 ulaznine i potom 10 novč. na mjesec, za smaganje družtvenih strošakah.

Dobrovoljni se prinesci primaju sa zahvalnošću; uplaćeni se prinesci nevraćaju.

Dalujim ili pa gotovo ubogim članovom će se ulaznina i mjesečna družtvenina sniziti, prva čak oprosti, ili im se družtveni list po sniženoj cieni, bude li moguće bezplatno na dom pošiljati, o čem odlučuje Odbor.

Izbor predsjednika i odbornikah.

§. 7. Obći zbor bira izmedju članovah družtva predsjednika i 9 odbornikah; predsjednik pako i barem 4 odbornika moraju stanovati u Trstu, ili pa u tršćanskoj okolici.

Odbor bira izmedju sebe podpredsjednika, tajnika i blagajnika, koje tri osobe moraju stanovati u Trstu ili u okolici.

Obći zbor bira pak takodjer 9 namjestnikah; kojih 4 moraju stanovati u Trstu ili okolici. Ako je koji odbornik zadržan, da nemože doći k sjednici, mora to naznaniti predsjedničtvu barem dva dni pred sjednicom, da ono na njegovo mjesto pozove u sjednicu namjestnika, koji ima tim u sjednici sve pravice odbornikah.

Odbornici i njihovi namjestnici imaju zadaću, da sazvanu potrebe svoje pokrajine ili mjesta te je prijave Odboru, da je pretrese i ako treba, stavi na dnevni red obćega zbora.

Poslovanje i dužnosti Odbora.

§. 8. Odbor prima članove (§. 4.), saziva zborove i sastanke (§. 10.), uredjuje nutarnje poslove, izvršuje odluke obćih zborovah te razglasuje po novinah, poziva goste u zborovanje, gospodari družtvenim imetkom, i kad odstupi, daje od svega toga odgovor obćemu zboru; predsjednik ili namjestnik mu zastupa družtvo kod oblastih i trećih osobah.

§. 9. Da izpunjuje te svoje dužnosti, Odbor se sastaje na predsjednikov poziv u skupno viećе i odlučuje nadpolovičnom većinom glasovah. U slučaju jednakoga broja glasovah, odlučuje glas predsjednikov ili namjestnika mu. Za valjanost odborovih odlukah, mora biti nazočnih barem pet odbornikah.

Obći zbor i njegove pravice.

§. 10. Redoviti obći zbor mora biti barem jedan put na godinu i to mjes. oktobra; u tom obćem zboru Odbor položi račun i izvieśće o svojem godišnjem djelovanju (§. 8.). Vanredni obći zbor mora biti, ako to zahtjeva 6 odbornikah, ili pako trećina družtvenikah.

Zborovanje je u družtvenoj dvorani, ili pako u kojem god kraju Primorja, što odlučuje svaki put Odbor.

§. 11. Sjednicam i zborom predsjedjuje te je vodi predsjednik, ako je on prepriečen, njegov namjestnik; kada pako nijednoga tih dvajuh nije k sjednici ili zboru, predsjedjuje najstariji odbornik.

§. 12. Obći zbor ima pravo birati odbor (§. 7.), odlučivati o poslovih, koji idu u prilog družtvenoj namjeri, pregledati godišnji račun, kao takodjer poslovna izvieśća odstupivšega Odbora (§. 8.), prenaredjati pravila i razvrći družtvo te odlučiti, što se ima u tom slučaju učiniti družtvenim imetkom.

§. 13. Kano pregledatelje računah bira obći zbor 3 člana, koji nisu bili odbornici u prošlo doba odborova poslovanja.

Da zbor pravovaljano odlučuje, mora biti nazočnih barem 20 članovah; samo ako se radi o družtvenom razvrgnutju, treba da je prisutna polovica članovah, a moraju to potvrditi dvie trećine svih nazočnih članovah.

Uvadjanje gostovah.

§. 14. Odbor ima pravo uvesti u družtveno zborovanje punoljetne muževe kano goste, koji s dozvoljenjem predsjednikovim mogu biti i dionici razpravah, nu nesmiedu ni glasovati ni birati. Svaki se gost ima upisati u posebnu tomu odredjenu knjigu.

Knjiga uspomenah.

§. 15. U knjigu uspomenah se zapisuje sve, što se dogadja kod sjednicah i zborih, naime: predmeti govorah, učinjeni predlozi i odluke o njih, dovršeni izbori i svi drugi za družtvo znameniti dogadjaji, tako da ta knjiga postane družtvena kronika (povjestna knjiga). Tu knjigu vodi tajnik.

Tko smie u družtvenu dvoranu i k družtvenim zabavam?

§. 16. U družtvenu dvoranu k čitanju smiju dolaziti jedino članovi i uvedeni gosti.

§. 17. Zabavne sastanke iliti besjede naredjuje, navješćuje i vodi Odbor, kojih se besjedah učestvuju članovi s obiteljmi i uvedeni gosti.

Sud o prepirih.

§. 18. Ako nastane med družtvenici prepir iliti razpra, o toj sude izabrani sudci. Svaka stranka družtvenikah izbere dva družtvenika za sudce, ako se pak oti nesjedine, izberu si sudca, koji konačno razsudjuje.

Izstup i izključenje iz družtva.

§. 19. Tko će da stupi iz družtva, mora to javiti Odboru mjesec danah napred.

Bit će izbrisan iz družtva, tko bi družtvu sramotu činio, isto će tako biti izbrisan onaj, koji zaostane 3 mjeseca s plaćanjem družtvenine, te i na ponovljenu odborovu opomenu duga nenamiri.

Tko podpisuje družtvena pisma.

§. 20. Pisma, oglasi i zapisnici jesu valjani onda, kada jih podpiše predsjednik ili njegov namjestnik zajedno sa tajnikom.

Blagajnik.

§. 21. Sve dohodke prima blagajnik i izplaćuje sve stroške; on valjano podpisuje namirnice; ipak nesmie ništa izdati bez odborove odluke. Svaka tri mjeseca mora blagajnik u odborovoj sjednici dati izvješće o stanju blagajnice.

U Trstu, 5. maja 1878.

6028 — 1.

U smislu §§. 9. i 10. družtvenog zakona od 15. novembra 1867. izjavljuje se, da političko družtvo „Edinost" u Trstu zakonito obstoji na temelju predstojećih promienjenih pravilah.

U Trstu dne 7. junija 1878.

Za c. k. Namjestnika
Pozzi.

DOPISI.

U Kastvu *6. augusta 1878.*

Opisat ću vam dvie zadnje sjednice obćinskoga zastupstva, koje su u nas uvjek znamenite, jer se radi o kakovih 15,000 dušah, a to nije šala.

Predposlednja sjednica od 27. julija imala je odlučiti, da se prodaju obćinske državne obligacije od imenovne vriednosti 21,000 for., koje su založene u Trstu pri nekom advokatu, koji obćinu brani.

Naš glavar zna tako liepo bjelo za crno pokazati, da se ljudi jedva kasnije sgreše, da nisu pravo odlučili.

Obćina treba nešto novca. Onaj gospodin, u koga su obligacije, dat će još novca, ali mu moramo prodati obligacije, da bude naplaćen za prijašnje. I zbilja je zastupstvo na to pristalo. Prodalo se je 21.000 for. obligacijah srebrne rente, ali to sve sa interesi do oktobra, još neplati advokata. S onim što nam ima na novo uzajmiti, dugovat će mu obćina još 3,000 for. pod 7 po sto!...

Dug treba platiti, i ako nemoreš drugačije, moraš prodati vola, konja, njivu, štogod imaš. Tako i obćina. Samo bi ja mislio, da nije bilo pametno prodati obligacije, *jer one nose 4 for. 20 novč. čistih interesah od 100, te čini na 21 tisuću, liepu svotu od 882 for. na godinu.* One mogu i veću vriednost dobiti, a može i veća i krvavija sila doći, da se prodaju.

Pametnije je adicional metnuti. Petnajst po sto na zemlju, makar sto po sto na vino i meso, potrošarinu na pivo, to bi dalo obćini liepoga dohodka, a svaki, koji vino pije i meso jede vrlo malo bi ga ocutio.

Možebiti ćemo vendar jedanput udariti takov adicional kad naš glavar nebude zajedno predsjednik odbora, koji je redu na se uzeo.

Takodjer imamo na Kastavšćini u svakom kutu psa. Kako je kod nas slaba mjestna policija, šćenci mogu i pogibeljni biti. Baš pred lani moglo se je svašta dogoditi. Ja bi i na nje udario psetovinu. Tko ima čim psa hraniti, neka ga i plaća. Dakako, da bi pravi psi stražari bili oslobodjeni od toga poreza.

Hvalevredno je, da je naš glavar dao pročitati sve *troškove* u šest godinah njegove vlade. Odotud se vidi, da je obćina potrošila 24,000 for. (sigurno bez odvjetnika) i da je po potrebi potrošeno. Ali, gospodine glavare, zašto se nisu i *dohodci* obćinski pročitali? Na priliku koliko su hitile one bukve iz Lisine; koliko se je interesa od štivre platilo. Vidite, onda bismo pravo znali račun, jer bi nam pred očima bilo nesamo koliko je iz obćinske mošnje prošlo, nego i što je došlo u nju, i koliko je moralo doći.

Na istoj se je sjednici imalo odabrati obćinskoga liečnika. Kako ste jur čuli, javilo jih se je više, ali izbor se je vrlio o dvojici, o domaćem Dr. Mandiću i o nekom G. Gospodin G. nije doktor kirurgije, a Dr. Mandić nemože odmah u službu, jer je u vojski. Za jednoga i drugoga bilo je dakle neprilično. Premda se je glavar osobito potrudio, da se svi dokumenti od A do O gospodina G. na hrvatski prevedu i ljudem raztumače, ipak je velika većina odlučila, da bira domorodca, pod pogodbom, da si u vremenu od mjeseca danah izabere zamjenika.

Ali čujte čuda! C. kr. kapitanat pozvao je glavara, da sazove sjednicu, i da se bira Dr. G., jer da je Dr. Mandiću *prerike* vremena dano, da si zamjenika nadje, a ljudi se tuže, da moraju skupo plaćati tudje liečnike.

Hvalevredna je ta skrb političke oblasti. Ali u istom kotaru velika obćina Jelšanska neima ovo liečnika, novogradska neima liečnika, Veprinac, Mošćenice, Lovran, Beršec neimaju liečnika, — i naš g. kapitan to mirno gleda, a Kastav mora brzo, brzo liečnika dobiti, premda ga do pred tri godine ni Kastav nije imao više vremena.

Sjednica bijaše sazvana na 5. ovoga. Gospodina kapitana zastupao je kotarski liečnik; valjda bi bili kakvoga kancelera poslali mjesto doktora, da ga je tko trebao.

Obćinsko zastupstvo potvrdilo je svoj prvi izbor i odlučilo, da zamjenik novoizabranog liečnika ima za tri dana dokumente priposlati, i za osam danah, odkad kapitanat pregleda dokumente (!!), ima doći. Medjutim liečnik je već došao. Taj zamjenik je Dr. Julio Makanac.

Obćinski tajnik poslan od glavarstva u Klanu da utjera neke novce za novu školu, pronevjerio je 600 forintih. Predposljednja sjednica odlučila je, da se tajnika pusti s Bogom, nit ga se što pita, nit se prima u službu. U posljednjoj sjednici bacilo se je pitanje, tko će te novce nadomjestiti, jer kod nas se i to može dogoditi, da se opet eksekucija vodi. Glavar je vrtio simo i tamo, i odlučilo se stvar prijaviti c. kr. sudu, da razvidi, je li pronevjerenje? Kolikogod je ovo čudno odlučeno, ako je u istinu odlučeno, ja bih rekao, da će sud suditi: tajnik je pronevjerio onomu, koji ga je poslao u svoje ime, i onda će se viditi tko plaća!

Svršujuć imam vam javiti, da je na zadnjoj sjednici dne 5. ovoga mjes. jedan gospodičić imao srca progovoriti *talijanski* na obćinskoj loži, pred svećano sakupljenimi zastupnici, od kojih težko da trojica razumiju dobar govor talijanski. Taj čovjek, — Juntin komisar za račune, — imao bi znati, da nije odabrao pravoga mjesta za svoje osnove, i da će se prevariti u računu.

Iz Barbanšćine *mjeseca julija.*

Čitah u 11. broju „Naše Sloge" od 1. junija t. l. dopis iz Žminjšćine, u kom je neki Žminjac nam Barbancem predbacivao, da kako možemo trpiti, da se u naših školah naša hrvatska djeca u taljanskom jeziku podučavaju. I nisi nas, brate Žminjče, zaludo opominjao; jer čuj, što si nam pred miesec danah priporučivao, to je danas već stvar dovršena. U javnoj sjednici našeg obćinskog zastupstva od 14. o. mjes., kojoj bijaše prisutan i naš okrajni glavar iz Pule, naše obćinsko zastupstvo osvitlalo si je lice, te oslobodilo obćinu crne sramote i u nebo vapijuće krivice učinjene nam pred 8 godinah od ondašnjeg našeg zastupstva, — da se naime hrvatska naša djeca u naših školah taljanski podučavati imadu, — odlučiv sa 18 glasovah proti jednomu, da odsad unapried bude u školah naše obćine učevni jezik jedino hrvatski. Veliko je bilo napinjanje naših protivnikah, da premame naše zastupnike, nu, hvala Bogu, sve zaludu. Zato vam, braćo zastupnici naše obćine, iz svega srca kličemo: *slava!* Izpunili ste najvruću želju ovoga puka. Imajte i unapried pred očima jedino boljak vašeg puka, koji vas je i zato izabrao, te nemojte na svaki mig naših talijanaših sliepo pristajati. Prvi korak do *našega* izobraženja, prosvjete, ter probudjenja iz duševnog našeg spanja jest, hvala Bogu, učinjen. Imamo narodnu školu, u kojoj *samoj* svaki narod može naći prve početke dalnjega svojega duševnoga razvitka. — Ufamo se pak sad takodjer, da će naše višje oblasti poslati nam i narodnoga, u svojoj struci sposobnoga i vriednoga učitelja, kakvog više trebamo ovdje, nego igdje drugdje.

Navesti bih mogao ovdje puno stvarih, te po koju reći o gori spomenutoj sjednici, o našoj sadašnjoj školi i učitelju: nu neću nikoga osobno učiti, budući da dandanas dobro se zlim vraćati običava, i za dobre nauke žanje se nezahvalnost. Reći ću samo jednu besjedu našemu obćinskomu zastupniku, jedinomu, koji, — akoprem „benevrekar" kao mi —, vas gori, plamti i uzpaljuje se za stvar talijansku, ter je protivan u naših školah materinskomu svomu jeziku, ili da bolje rečem, u svojoj kući vlastitoj, svojoj rodjenoj majci. I vam dakle, „barba župane", rekao bih lako po koju žuljku istinu u obraz, što vam možebiti nebi bilo ugodno; nu za sad ću mučati, jer mislim, da vas je sjednica od 14. julija koliko toliko probudila. Reći ću vam samo: čast, komu ide, (vam ne), i vječna sramota onomu, koji narod svoj izdaje i tudjemu ga narodu prodavati pomaže: a to čini svaki, koji u školah materinskomu se svomu jeziku protivi.

Na noge dakle i ostale, vi obćine, tužne naše Istre! Ugledajte se u nas, ter netrpite nadalje, da se vaša djeca u vaših školah, koje vi vašimi krvavimi žuljevi sagradiste i uzdržavate, talijanski podučavaju; od česa ona neimadu nikakove koristi, izvan dvojice ili trojice djece krnjelskih obiteljih, ako se slučajno medju vami nahode. Hoćete dakle i unapredak biti toli zaslipljeni, ter vašimi krvavo stečenimi novci tudju talijansku djecu u vaših školah odgojivati pomoći, svoju vlastitu pak u neznanju puščati? A to doduše i činite, dokle u vaših školah talijanski jezik kao učevni jezik trpite.

Iz Punta na otoku Krku *6. kolovoza 1878.*

Želeći napredak umni i čudoredni kanoti i pravu korist ovoga mjesta, usiljen je čovjek razglasiti po svietu uzroke, zbog kojih napredka viditi nije.

Za danas, ufanjem da će nadstojeće oblasti priskočiti, nakanio sam priobćiti žalostno i nepravilno stanje naših školskih stvari.

Ovdje na Puntu imalo bi dnevimice pohadjati učionu preko sto djece, dočim ju nepohadja nego dvadesetorica, a zašto to? Jer gosp. učitelj jutrom nedrži djecu više od jedne ure, poslje podne isto tako; što će se dječaci tako naučiti? Dodajte k tomu, da često po jedan, dva i više danah nedrži škole, pa zato i netreba iskati uzroka slaboga pohadjanja. U mjestu stanuje jedan član mjestnoga školskoga vieća, ali kao da ga nebi bilo; dodju gospoda nadzornici prije desete ure u jutro, ali nenadju ništa nego zatvorenu učionu. Neznam kako vrše svoju dužnost, možda za njih je dostatno, ako dodju u učionu, bilo il nebilo učenikah! Valjda najdu sve u redu, jer inače bi na red pozvali gosp. učitelja.

Za imati pojam ispitah ove škole dostatno budi znati, da je ove godine došao k nam kotarski nadzornik baš u nedjelju poslje podne. Posla po selu jedno djete vikati: Tko polazi školu, neka dodje odmah u školu, jerbo je izpit (!). Možete razumjeti, da je išao tko je htio; čuo sam, da petorica. Pa znate, koliko je u svemu, uračunav pohod učinjen učitelju, stao ovdje gosp. kotarski nadzornik? Jednu uru! Liep zaista morao je biti izpit i gosp. nadzornik mogao je učiniti si pojam o napredku.

Kad je pako lani i ove godine ovdje bio pokrajinski gosp. nadzornik, nije imao sreće viditi nit jednoga djaka, a neznam u kakovom redu je našao, ako se je potrudio razvidili, školske zapisnike. Valjda u dobru, jer se stupa starim putem.

Jadni novci, što za takovu školu plaća občina i pokrajina, dapače jadni seljani, koji svojimi žulji uzdržuju tu školu, u kojoj se kroz četiri godine djeca nenauče ni dobro čitati ni pisati!

Kako čujem, novom školskom godinom, misli se učiniti pravilnija ova škola, pa da će biti dva učitelja, a to je i nuždno; da će biti i ženska škola, ali gdje će biti učiona? koji će bit učitelji i učiteljica?

Da nebudem predug, do drugoga puta prekidam, jer itako neimam vremena.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. augusta 1878.

Ovaj ćemo se put u kratko pogovoriti. Iz Beča ništa nova. Iz Ugarske isto tako, samo što je na birališčih nadvladala vladina stranka, akoprem je tu i tamo i u nekoje uplivne ljude izgubio narod svoje povjerenje. Tako je n. p. ministar predsjednik Tisza propao u Debrecinu, najljućem magjarskom gradu u svoj Ugarskoj; al je zato, osim na nekojih drugih birališčih, bio izabran i na Rieci, da kako po naruci.

Taj debrecinski dogadjaj znamenuje, da su Magjari koliko oholi toliko sliepi, jer su tim neizborom htjeli pokazati, da oni neodobrovaju sadašnje vanjske politike. Sirote, oni misle, da joj je kriv njihov Tisza; a ono nije ni koliko Sultan u Carigradu. Samo malo po malo hoće se morat Magjari naučiti, da je nestalo za uvjek onih crnih poganskih vremenah, kad je jedan narod nad drugim gospodovao. Neka jednom propade sasvim tursko gospodstvo u Europi, pa je propalo i magjarsko u Ugarskoj. Tu neće biti onda drugog izbora, nego izjednačiti se sa drugimi ondje narodi. Da kako, da će još dotle mnogo vode Dunavom proteći, ali to će se ipak jednom dogoditi.

I u Hrvatskoj su ovih danah saborski izbori. Naši će se stari čitatelji začuditi, što mi to tako mirno javljamo, kad nismo u neko doba imali dosta vatrenih riečih, da pomognemo, koliko je u nas stojalo, pripraviti narod hrvatski na tu svečanu prigodu. Ali i to ima svoj uzrok, a taj jest, da je sad, hvala Bogu, narodnoj stranci osigurana pobjeda, budući da druge stranke u zemlji i neima; jer i tako zvana oposicija nije drugo, nego prednja il zadnja četa, neznamo kako bi bolje rekli, ote iste stranke. Ipak mislimo, da je za sada bolje, da ova četa ostane u pričuvi; ali zato očekujemo, da novo narodno zastupno bude svakako življe od staroga. Ako se nevaramo, narod od svog zastupstva netraži za sada drugo, nego da Magjari poštuju nagodbene zakone, jer da jih ima mnogo, koji se baš bezobzirno gaze. Nebudu li htjeli, eno onda u vatri i same pričuve!

Mi smo danas zaronili u ovaj vojnički način govora, jer nam lebde pred očima Bosna i Hercegovina, gdje teče krv kano u pravù ratu. Turci Bošnjaci oprli se carskoj vojsci, pa gdje god mogu, s njom se počarkaju. Tako su n. p. kod Maglaju, a i na nekojih drugih mjestih, zasvjedočili svoje staro junaštvo i svoju tursku prevejanost, dapače gotovu nevjeru. A što je još gore, pristaje uza nje i sama regularna turska vojska, koja već u Bosni neima ni glave ni zapovjednika. Dapače kao da ga neima samo prividno, jer je sva prilika, da je taj turski odpor naručen iz Carigrada. Ali badava, jer će naša vojska ipak biti za koji par danah u Sarajevu. I to tim sigurnije, što se sad tamo neradi samo o zaposjednuću onih zemaljah, nego i o časti našega oružja, koja jednako na srdcu leži svim austrijskim narodom, pa i njihovim sinovom, našim tamo vojnikom. Nego i ova krv, koja se prolila i koja će se još proliti, ima svoje veliko historičko znamenovanje. Na tu će se krv jednom Austrija pozivati u svom postupanju sa bosanskimi begovi i sa carigradskom diplomacijom; na tu će se krv pozivati i bosanski i hercegovački stanovnici, ako bi ikada komu u Austriji palo na um, da onima zemljama vlada na njemačku il na magjarsku. Dosad su naši doprli sa gornje strane do Banjaluke, Travnika, zvornika, Jajca, Vranduka i Zenice, a sa dolnje do Mostara. U Sarajevu je neki Hadji Loja Ćurčić, zanešen Turčin, koji buni i ucka prosti turski i kršćanski narod proti Austriji. Srbija i Crna Gora sav taj posao gledaju mirno sa strane. Arbanasi su se stopram sad sjetili, da ima negdje i njih na svietu, pa se nude turskoj vladi proti Grčkoj, Srbiji, Crnoj Gori i samoj Austriji.

Naši će se čitatelji spominjati, kako je ono u Njemačkoj Bismark bio naručio u parlamentu težke zakone proti katoličkoj crkvi, pa kako su usljed tih zakonah bili progonjeni više manje svi njemački biskupi, a nebrojene njemačke crkve ostale bez svećenikah. Te zakone i to progonstvo nazivali su tamo prosvjetnom borbom. Crkva je prosila i molila, neka se ti zakoni promiene, jer da jih nijedan katolik nemože ovršivati, ako će da ostaue pravim katolikom. Nu Bismark je na te molbe oholo odgovarao: Nećemo, podajte se, poštujte zakone svoje zemlje. Crkva je trpila i mučala, čekajuć, da joj svanu, kako uvjek, ljepši dani. I eto, ti su joj dani odskora i svanuli, jer su sam car Vilim i knez Bismark zaželili, pomiriti se s crkvom, pa se sad o tom dogovoraju s papinim poslanikom. Što jih je sklonulo na to pomirenje? Vele, da obćenito nevierstvo i strašna pokvarenost, koja se pojavila u njemačkom narodu tako, da mu prieti nekakvim prosvjećenim divljaštvom. A i mora, jer ljudi bez Boga, bili oni još izobraženiji, nisu nego životinje. Proti tim divljakom dakle hoće sad da vojuje Bismark, zato mu treba pomoć i katoličkoga u Njemačkoj pučanstva. Tako su eto i za to stvari okrenule na bolje po katoličku tamo crkvu. U Njemačkoj se dakle još i sad bije prosvjetni bojak, samo nešto u drugom značenju.

U Rimu je umro papin tajnik, kardinal Franchi, a na njegovo je mjesto stupio kardinal Nina. Mudrost i opreznost, kojom Papa Lav XIII. vodi i ravna svetu crkvu, priznaju crkveni prijatelji i neprijatelji; što je tim ulješiteljnije u ovo naše mutno i razvraćeno doba, jer je rimska stolica jedino utočišće duševnog svjetskog poredka i božanstvenog na zemlji ugleda.

Slav. c. k. Ravnateljstvu Poštah u Trstu.

Slavno Ravnateljstvo!

Budući da je to slavno c. k. Ravnateljstvo bilo toli uljudno, te je njemačkim i talijanskim roditeljem, koji imadu sinovah, što liju krv u Bosni i Hercegovini za cara i domovinu, naznačilo, kako i kamo imadu listove slati, da je njihova draga djeca točno primu: želimo znati, kad će se i hrvatskim u Istri roditeljem taj vele potrebiti naputak objaviti, da se i oni znadu ravnati u toj prevažnoj za nje stvari, jerbo ni njim nestoji manje do krvi i života svojih sinovah nego Niemcem i Talijanom.

U Trstu 16. augusta 1878.

UREDNIČTVO „NAŠE SLOGE."

Franina i Jurina.

Fr. Jure, čuješ ča iz Bosne?

Ju. Čujem neč. Neki govore, da neće proć lišo, kako smo misleli; Svo kadegod se moraju potuć.

Fr. Ter ja nisam nigdar mislel, da će brez krvi proć. S vojskami smo Bosnu zgubili, s vojskami ju je treba dobit.

Ju. Je istina, je! Jur da ju je nekada svu kralj Matijaš bil zel, pak su ju opeta bili zgubili.

***

Ju. Frane, ča ti se vidi od zadnje sednice va Kastve?

Fr. A ča mi se vidi! Ja sam bil tamo, ma neverujem sam svojemu ulu.

Ju. Ča neveruješ? Ter sam i ja bil tamo, pak ću ti ja morda raztumačit, ča neznaš.

Fr. On kumesarić od Junti je valjda ono *nemški* neč govoril?

Ju. Aj ni, leh *talijanski*!

Fr. Aj ni, leh *nemški!*

Ju. Aj ni *nemški*, ma ni *talijanski!*

Fr. Tako je morda *tudeski!*

Ju. Aj neka je, kako će, mi ga nismo razumeli!

Fr. Aj bim mu ja pašaporat podpisal.

Ju. Aj bim i ja, zač mu ni onde mesto, kad misli, da se je na tovari nameril!

***

Ju. Ča on rečki *Balančun* blazni, da su Rečani sami goli Talijani?

Fr. Goli su, a Talijani neznam koliko su.

Ju. Aj znam ja, zač sam deset let v Reke bačvaril, pak mi ni bilo treba talijanski se navadit; a moja pokojna teta Marica, Bog ju pomiluj, je dvajset let na rečkoj placo kruh prodavala, pak se ni talijanski navadila, akoprem ni bila baš tupo glavi; a da su Rečani Talijani, kako su n. p. Benečani, bi bila voljar ča zapametila, da je još sto puti tupeja neg oni ki va tà krivi rečki *Balančun* pišu.

Fr. Ma i ja tako mislim, i to vidi svaki — *kega pred večer noć nestigne!* —

Što imaš raditi svakoga mjeseca

u vinogradu, u vrtu i u voćnjaku.

MJESECA KOLOVOZA.

U ovom mjesecu svu travu, koja u vinogradu obstoji, poženji i iznašaj ju iz istog. Prevršuj rozgve (mladice), nakoli i poveži trsove (panje); koji su se srušili. Vinograde ilovasta zemljišta po treći put prekopaj, pazeć, da štetu sam sebi ili drugom na grozdovih ne naneseš.

Gdje je po vinogradu gospodarsko bilje (n. p. grašica, heljda, bob itd) posijano poradi gnojitbe, treba takove sad povaliti i podkopati s tim dodatkom, da grozdove ne ozlediš.

Ovo zeleno biljavno gnojivo preporučuju mnogi umni i praktični gospodari; pa zato ga i ja Vami, hrvatski poljodjelci, evo podajem na uvaženje, jer sam višegodišnjim izkustvom izkusio, da pravo imaju, što preporučuju.

U ovom mjesecu takodjer ćeš dobro učinit, ako klaštriš lišće od jaše, u snopiće na 32 c. m. t 16 c. m. debele. Ovo je vrlo koristno za povaljivanje trsa i grebeničanja u jame podmetnuti i podkopati, kao podlogu, pošto se mnogo gnoja prištedi, dočim koristi mnogo dobiješ.

Ovo što rekoh vrlo gospodarom preporučam! I ovog mjeseca liečí grožđje, ako ti se na istom pokaže pljesan, sa sumpornim cvietom. —

U vrtu. — U ovom mjesecu vlage, hvala Bogu, u zemlji dosta imademo, zato presadjuj svakovrstno povrtlje, osobito zimsko. — Sij na novo spinaću, bielu kapulu, glavatu salatu (ločiku). Ako si zakasnio bielu repu sijat, sijiu odmah, budući si još na vrieme. — Ovo što napomenuh vriedi osobito za braću Istrijance i za nas Dalmatince. —

Je li od crnog luka perje na tle opalo i isto se jur osušilo, tada ga odmah vadi iz zemlje. Nu pazi, da ga prije dobro osušiš i na suho mjesto u kući spraviš. Celer, zelje i rana ropa se okupa.

Sjeme zrielo obiraj od žute repe, pršuna, Cviklo itd. Istog treba dobro očistiti i na zraku osušiti i na prominjnom mjestu spraviti za daljuju porabu. Dobro ćeš učinit, ako višeput preko zime sjeme spravljeno dobro pomiješaš.

Sjeme od krastavacah (kukumarah) valja kupiti.

Za voćara. — Nastavljaj pitomiti voćke sa pupovanjem na spavajuće oko. — Za vlažna vremena nastoj, da mlade clope okopaš i od dračа čisto držiš.

Višeput se dogadja, da se voćarski vosak na stablu, koje je cieplieno bilo, odtrgne i to od *kiše* ili vjetra. Čim si to opazio, treba odmah na novo sa sviežim voskom namazati, da kiša u ono ući ne može, jer bi u protivnom slučaju takove voćke trumut počele. —

Je li su voćke prepune voća, podboči grane, da se ne polome. — Sjemenje od ljetnog voća kupi, da ga za buduće sijanje imaš gotovo. — Za velike suše zalievaj mlade voćke.

Jame kopaj za stabla, koja misliš ove jeseni sadit. —

Liepo te pozdravljam!

Tvoj

N. Vežić.

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. Č. g. Josip Župan do sad duh. pom. u Sežani je imenovan za kapelana u Tomaju; Č. g. Franjo Matičić, do sad kapelan u Vatovljah, ide za duh. pomoć. u Sežanu, a na mjesto mu pride č. g. Primož Subič, do sad kapelan u Koprivi. Umrô je dne 12. ov. mj. č. Otac Beno Delpin, Franjevac u Pazinu. P. U. M.

S. Krizma. Presvjetli gosp. Biskup J. Dobrila pohodit će i podjelit sv. Krizmu u sljedecih mjestih: Augusta dne 20. u Podgrajah; 21. i 22. u Jelšanah; 23. u Klani; 24. i 25. u Kastvu; 26. u Bergudu; 27. u Veprincu; 29. u Beršeču; 30. u Mošćenicah; 31. Aug. i 1. Septembra u Lovranu; 2. na Volosku.

Preč. g. Dr. Ivan Glavina, župnik kod starog sv. Antona u Trstu i počastni kanonik kapitula tršćanskog, rodjen u Boršu u Istri kraj Trsta dne 13. aprila 1828. postao je biskupom Porečko-Pulske biskupije u Istri. Želimo od srdca tomu našemu zemljaku dugo i sretno vladanje tih dviuh starih i važnih biskupijah!

Iz programa pazinske gimnazije, što nam ga je poslalo ono slavno ravnateljstvo, vadimo, da je ljetos onu gimnaziju zajedno sa pripravnicom polazilo 129 djakah, i to, po narodnosti: 6 Njemacah, 76 Talijanah, 37 Hrvatah i 2 Slovenca. Hrvatah u obće vidimo još uvjek manje, nego bi jih u istinu imalo biti. Je li tomu uzrok, što naši ljudi nemare pošiljati svoje djetce u latinske škole;

il što možda mnogi taje svoju hrvatsku narodnost, pak su upisani u Talijane mjesto u Hrvate? Bilo ovako il onako, nije utješljivo ni jedno ni drugo. Nemoženo nikako razumiti, za što se u pripravnici uči nauk kršćanski u talijanskom jeziku, već ako nisu u njoj svi sami čisti Talijani, kao što mislimo da nisu; pa ako nisu, zašto se Hrvatom nepredaje hrvatski taj prevažan predmet za moralno odgojenje svačijeg srdca, pa i to naše narodno nade. Ljetos je na toj gimnaziji bio za prvi put izpit zrelosti. Od 3 djaka, što su mu se podvrgla, 2 su dobila svjedočbu zrelosti, a i zrelosti sa odlikom. U svoje vrieme hoćemo štampati Oglas, tičući se nove školske godine, koja počima 1. oktobra.

Riečka hrvatska gimnazija. Slavno ravnateljstvo riečke hrvatske gimnazije dostavilo nam je i ljetos svoj program, iz kojeg doznajemo, da je ove prošle školske godine bilo na onoj gimnaziji 196 djakah, dakle 20 više nego lani. Iz Istre i kvarnerskih Otokah bilo jih je 19, iz riečkog grada sa kotarom 57. Ostali su svi iz Hrvatske, osim 2 iz Češke i 4 iz Kranjske. U programu ima vele zanimiva razprava o petroliju od profesora Antuna Korlevića. Ako ikoje, to se mi radujemo napredku hrvatske riečke gimnazije, a ona, hvala Bogu, i napreduje baš liepo.

Hrvatski gimnazij u Sinju u Dalmaciji na veliku štetu našega naroda, bje ukinut 27. lipnja tek. godine.

U Trstu prošloga se mjeseca rodilo 186 muških i 187 ženskih. — Preminulo je 143 muških i 143 ženskih. Najviše jih je preminulo 26 i najmanje 3 na dan. Vienčalo se 116 parah i 1 civilni. Najveća toplina dosegla je 30 stupnjah, najmanja 12. Pojelo se 1257 volovah, 166 kravah, 1778 teletah, 694 skopca, 3255 janjacah i 4 konji.

Skupščina austrijskih pčelarah bit će ove godine u Greifswaldu u Pomoraniji i to od 10 do 13 rujna.

Ulaz naše vojske u Bosnu proslavila su mnoga mjesta i gradovi po Hrvatskoj razsvjetami, gruvanjem mužarah, gospodskimi štovi itd.

Austrijska vojska, koja prisvaja Bosnu i Hercegovinu broji 63½ batalijuna, 20 kompanijah, 12½ eskvadrona i 128 topovah; vojnikah ima 94.233, te 31.395 konjah. Kako se čuje, kani se odpremiti tamo još vojnikah.

Riek, zaliev na turskoj medji u Dalmaciji, zaprla je naša vlada za neko vrieme brodovom. Po noći nesmie nijedan brod u ta zaliev, a kroz dan samo dopuščenjem i pratnjom odlučena pilota.

Riečka „Bilancia" u broju od 30 srpnja ima dug članak, gdje govori, da se sada Hrvatom želje izpunjuju glede Bosne i Hercegovine (Bog zna! Ured.) te zahtjeva, da se već jedanput zakonom izreče, da Rieka neima više računa s Hrvatskom. Mi mislimo, da će se ta stvar prije na drugu „balanču" postaviti, nego li se nekomu želja izpuni.

Primorska tiskara dosad u Kraljevici, gdje se je liepih knjigah naštampalo i izdavala novina „Primorac", premjestiti će se na *Šušak* pri Rieci, jer je tako odlučila izvanredna glavna skupština od 28 srpnja.

OTVORENO PISMO *)

Poglavitomu Gospodinu **Dr. Hijacintu Petrisu,**
c. kr. kotarskomu kapitanu
na Veloskom.

Poglaviti Gospodine!

Dne 5. ovoga mjeseca usudio se je Juntin povjerenik za pregledanje občinskih računah u Kastvu, progovoriti talijanski pred sakupljenim občinskim zastupstvom, gdje on neima prava ni hrvatski govoriti.

Doljeran dva puta do mučanja, taj gospodin hotio je opravdati svoj postupak riečima: „Signori, siamo nell' Istria!".

Mi, koji ondje prisutni bijasmo, nismo trebali poduke od njegove strane, jer znamo dobro, da Kastav nije u Puljizkoj. Nego onomu gospodinu treba dati lekciju.

Vi ćete nam, Poglaviti Gospodine, prisleditи trud, pak ćete mu zakonitim putem sami dati lekciju, kako se ima vladati u državi, koja poštuje hrvatsku narodnost, u občini, kojoj je po davnoj odluki uredovni jezik hrvatski, u puku, gdje si je onaj gospodin kruha našao, i u narodu, koji je sada više nego ikada pripravan braniti svoje.

Za mnoge druge i za se
Odličnim štovanjem
U Klani, 10. augusta 1878.

M. Laginja
Drd. prava

*) Za ova pisma urad. neodgovara, nego u koliko ga zakon duži.

OSMRTNICA.

Niko Kevešić, rodom iz Nerezih na otoku Braču u Dalmaciji, preminu ovdje u Trstu dne 6. tekućega mjeseca u 65. godini svojega vieka.

Akoprem živeć u svietu bijaše u svakidanjoj pogibeli, da izgubi pravu vjern i svoju narodnost, ipak je sačuvao čistu i neoskvrnjenu svoju savjest, ostavši do smrti u ljubavi prama Bogu i iskrnjomu, te pravim i iskrenim rodoljubom. Nadaren uzvišenim umom, sakupio je svojim marljivim radom liepo bogatstvo, kojim je neprestano pomagao ne samo svoju rodbinu, nego i strane ljude. Promicao je domorodne podhvate to činom to mudrim savjetom. Bio je darežljiv i milostiv naprama ubogim, dobar svjetovatelj i vjeran prijatelj, bez taščine i slavohleplja.

Njemu neka Bog daruje pokoj vječni, a njegovoj razveljenoj supruzi Anki onu u žalosti utjehu, koja proizlazi iz njegovih dobrih djelah.

U Trstu 10. augusta 1878.

Nekoji njegovi znanci i prijatelji.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 14. Augusta 1878.

		OD for.	nč.	DO for.	nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S Domingo	„	80	—	96	—
Rio polag vrsti	„	70	—	90	—
Cukar austrijski	„	37	—	37	50
tučeni	„	38	75	38	25
Crietje trave bahuše (Grisantemo)	„	125	—	132	—
Naranče skrinjica	„	—	—	—	—
Karube puljezke	za 100 klg	9	—	10	—
lovantinske	„	—	—	—	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	—	—	13	—
puljezke	„	—	—	—	—
Limuni skrinjica	„	7	—	10	—
Bademki ilititi mendulo pulj.	za 100 klg	100	—	120	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Lešnjaci	„	22	—	28	—
Šljive	„	21	—	37	—
Pšenica ruska	„	10	—	11	—
ugarska	„	10	—	11	—
galaška	„	11	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	6	50	7	—
Raž	„	8	—	8	50
Ječam	„	7	50	8	50
Zob ugarska	„	7	50	8	—
arbanaska	„	6	50	7	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	13	—	15	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Orlič talijanski	„	18	50	24	—
inglezki (kitajski)	„	17	—	17	50
Vuna bosanska	„	100	—	110	—
morejska	„	125	—	—	—
arbanaska	„	114	—	120	—
istarska	„	—	—	—	—
Dasko koruško jelovino	„	52	—	94	—
štajorske	„	44	—	75	—
Gredo „	„	12	—	14	00
bukovine	„	8	—	12	25
Ulja italij. niže vrsti	za 100 klg	53	—	58	—
„ najboljo	„	70	—	80	—
„ srednje vrsti	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	55	—	—	—
Istarsko	„	—	—	—	—
Kamene ulje u barilah	„	13	50	—	—
u kasetah	„	17	—	—	—
Koža strojena naška	„	178	—	200	—
suha valorije naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	117	—
janjeće naške	za 100 kom.	95	—	105	—
dalmatinske	„	60	—	80	—
kozje	za 1 klg	—	75	—	80
vunene slano	„	—	58	—	65
suho	„	—	49	—	50
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 klg	26	—	36	—
Sardele i baril	„	15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 klg	28	—	—	—
zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	76	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	14	50	—	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljano)	„	49	50	50	—
Slanina	„	41	—	49	—
Rakija otoljtar (100 litarah)	„	—	—	—	—
Galrići istarski	za 100 klg	26	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	9	25
„ istarski	„	8	90	9	—
Lišće od jarorike	„	15	—	16	50
Vinsko strgotine (Gripula)					
sploh	„	31	—	46	—
Med	„	30	—	35	—
Lumber (jabučice od jarorike)	„	14	—	16	—
Pakal baril od 100 klg	„	3	75	9	—
Cunje (Strace)	za 100 klg	17	25	23	25
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

LISTNICA.

Gosp. dopisniku iz Ugarske: Nemojte nam u grieh upisati, što nismo priobćili vašega dopisa. U predpostednjem broju mogli ste se osvjedočiti, što nam se čini pravo, što krivo, a sve drugo mogu učiniti sami obćinari, ako su složni. — P. n. g, Urliću Ivanoviću Grgu, učitelju: Poslatu nam predplatu primismo.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Augusta 1878.

Dne	Cardukati (srebro)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Cardukati (srebro)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
1	5.41	9.16	11.43	100.35	9	5.50	9.28	11.60	101.25
2	5.44	9.18	11.45	100.50	10	5.50	9.28	—	101.25
3	5.45	9.21	11.50	101.—	11	—	—	—	—
4	—	—	—	—	12	5.49	9.29	—	101.25
5	5.45	9.22	—	101.25	13	—	—	—	—
6	5.46	9.23	—	101.25	14	—	—	—	—
7	5 50	9.29	11.58	101.25	15	—	—	—	—
8	—	9.29	11.62	101.25	16	—	—	—	—

OGLASI.

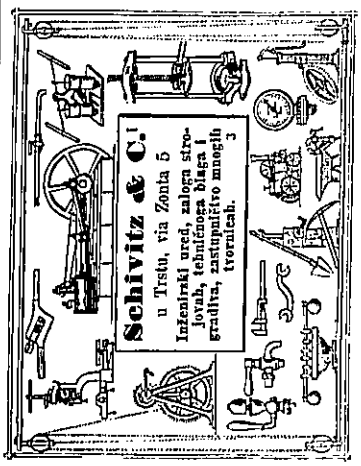

OGLAS.

Jedna vriedna obitelj u *Gorici* želi davati uz dobre uvjete hranu i stan u svojoj kući mužkoj il ženskoj djeci. Stanovanje nahodi se u prikladnu i zdravu mjestu blizu školah. Obavješćenja mogu se dobiti kod gospoje Alojzije Galzinić, via Farneto, u bivšoj žendarmskoj kući I. pod.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiha itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, proporjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadno jutarnje hreputarice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je pana-činjaju. Zato valja urjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da budu na omotku kutijice (škatuljo) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Cieno 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jeschela i Partičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Vivlani-a; — u *Pazinu* kod Linna; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Borosa i Misture; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zavetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah ilititi Specierljah. 23

☞ NADARENI ☜

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinastih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-evi sladkiši od hiljadah ozdravljenjah prsna tužila za kašalj. Nedvojbeno ozdravljenje.

Tko neozdravi, hoće mu se novci povratiti.

Ovi dragocieni utažitelji sladkiši su u svojoj bitnosti za liečenju prsiuh i osobito zdravstveni, jer sastavljeni od prostih ljekovitih rastlinah. Uzimaju se s najboljim uspjehom proti grčevitu nazebnu kašlju, toli umah s početka koli kad se već ukorenio; onda proti bolesti od gria, proti rarlmi (grippe), zapali gria i žljezdicah, proti pomanjkanju glasa; izvrše pomažu i neduljivecm.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izvadjeno za sirova u Americi na račun K. Zanetti-a ljekarnika u Trstu. Liek komu neima para proti suhoj boli, proti ulogom, gukam iliti zalvan, pokostlol (carrio delle ossa), protiski iliti bodeu, proti cingati iliti nuzli, proljevu mokraće, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Moje trokutno staklenice imadu u staklu udjelano moje ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti,* a toga nije jih moći pogrešno zamienili s tnini, ako i trokutnami, što se prodaja pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedino što su bilo nadarene na raznih izložbah, najbolji i najuspješniji liek proti griži kao i najuspješnije sredstvo za ostranjo hladjenje bolnika. — Opazka: Valja paziti da nobuđu patvereno.

Čistiteljne bobice iliti pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a,* što su već stotih 35 god. traže i uzimaju proti šuljevom iliti krvarici, turobnosti, tropetu srdca, zapeki jetarah i slezene, šumenju ušiuh itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. I najljuća zubobolja prestano namah jedinom kapljicom ove vode, kad se na pamuku iliti bumbaku turi u škrbotinu bolna zuba.

Liek protu-groznični od Dra. *More* komu neima para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosonogih Karmelitah u Milanih.

Okrepna žlčina za konje. Ova žest uzdrži konjo do skrajne starosti u jakosti i krieposti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naime proti ulogom (kostobolji i bedrobolji)

Franceska žest i morska sol od *William-a Lece.* Kućno sredstvo proti oparini, žlčobolji, otekline zleđicah kao i proti zubobolji, gdje je odmah bolje, čim se samo izvana njom lice namaže, onda kad se tko gdje natuče il poreže. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčaji od Dra. *Eguisiera,* što se mogu rabiti bez tudje pomoći.

Brescianski ostrižki staro i skušeno sredstvo proti svakovrstnoj kostobolji kao takodjer proti natuel.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željezom) prigotovljeno po liečarn i liekarniku K. Zanetti-u u Trstu. Ono je najbolje sredstvo proti slabini, kad se bolnik pridigne poslje teško bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka unča ima u sebi dva zrna jodo-željeza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Giglio) za gospođe od *Planchais-a,* porlašćena parizkog liečara. Krieposti ove vode jest jedna od najosobitijih. Ona podaje puti takovu mekanost i nježnost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, te čini da izčezne sa lica kojekakvo crvenilo i ostalo grubote. Nijedna gospoja, kojoj je mila krasota i čistoća puti, neći imala biti bez ove žiljeve vode, koje poraba postaje obćenitom.

Orižov nepipljivi prah biele i ružičasto bojo za gospođe. Omot po 1½ norčićah.

Bobice Redlingerovo na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez ikakva ni duha ni toka, čisti što brže i boz svake bolí Ono se ulje nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po koje stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su svieže i prave — Predmeti pruževine Ronarski strojevi — Podpasači — Pružive bjeđce iliti čarape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

☞ Svaki imaj oko na patvorenje. — Prodaje se na veliko u luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, svečbeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Tursku.

SKLADIŠTA: U Kopru kod Giovannini-a — Motovunu kod Matejčića — Spljetu kod Tocigl-a — Poreču k Igei — Rovinju kod Angelini-a — Pulu kod Wassermann-a — Rieci kod Prodan-a i Catti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Šibeniku kod Misturo — Buzetu kod Farinoni-a — Tržiću (Monfalcone) kod Fumagalli-a — Ronchi kod Patuno — Cervignanu kod Larisoni-a i u svih prih ljekarnah evropejskih. 8

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 17. U Trstu 1. Septembra 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a soljako samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a soljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 soljakah to su roljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Iziazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se

Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjano poštarinu. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvatku, uvime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 6 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak surlšo 5 novčićah: ii u slučaju opetovanja po što se jogoda oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svojo *Listarnice*.

OBĆINSKI IZBORI.

Do pred malo godinah bili smo u nekih krajevih Istre sluge zemaljskoj gospodi, u nekih zasužnjeni članovi talijanskih municipijah, koji su se u svojih gradićih od vajkada ravnali po svoju, ni nepitajuć je li to njihovim seljanom dobro je li zlo.

Nenaučeni tako uplitati se u obćenite posle, mislili smo da je jedino dobro u tom: brinuti se za svoju kuću i njivu, a puteve i ceste, kapitale obćinske, šume, livade itd., neka uredjuje i gospodari s njimi onaj, koga nekako sreća nanese na čelo obćine.

Koje čudo, da je to tako ostalo, kad nam je zakon ob obćinskoj samoupravi dao u ruke sukno i škare? Da je ta nebriga potrajala malo vremena, oprostilo bi se, al žalibože u većini naših obćinah i danas, poslje tolikih gorkih izkustvah, nadješ većinu ljudi, kojim su izbori deveta briga. Ako idu glas dati, daju ga nepromisljeno, ako imadu ikakova domaćega posla onaj dan, onda ni neidu birati, da tobože vrieme nepotrate. Ljudi! to nije dobro ni pametno, svi su vaši prigovori u tih prilikah šuplji, šturi. Sudite sami, nije li ovako: Oni muži, koje si obćina za poglavare izabere, imadu svetu dužnost, da uzdrže ono, što smo od otacah dobili, i da kako svaki provrtan čovjek i oni puste obćini više još, nego li je do njih imala. Ali svaki obćinar nezna tako gospodariti. Posadi Petra na slabu Pavlovu kmešćinu, on će ju trudom i razlogom povećati i obogatiti; a Pavle će Petrovu dobru kmešćinu zapraviti. Tako je i s obćinom. Izaberite dobre ljude, poštenu čeljad, pak će vam obćina napredovati. Ako i bude troška, al će se znati i viditi, kamo je što potrošeno. Izaberite nevaljane gospodare, onda jao i naopako! Da Vam se prijube, oni tobože neće učiniti kakvog malog troška, ali sve drugo bit će potrošeno ludo bez koristno.

Jedan reče: Izabrali smo druge ljude, pak je svejedno; ništa se manje ne troši. To može istina biti, ali onda je znamenje, da ste se prevarili, pak se sakupi nekoliko ljudi, dokaže oblastim, da li i ti muži nisu dobri gospodari, pak se opeta bira. Nego tako prigovaraju oni, koji misle, da obćina nebi smjela ništa potrošiti, a vendar bi rado, da mu diete zna čitati i pisati, da su obćinski putevi dobri, da voda polje nedere, da su porezi od komunala plaćeni. Ali ti prigovori malo vrede, jer što treba, za ono se mora trošiti. Nijedno poglavarstvo nebira se, da iz svoga žepa za obćinu troši, ali svako poglavarstvo, koje birate, neka je takovo, da se obćinski imetak ludo ne trati, nego da se pametno gospodari.

Drugi reče: I bez mene će se obaviti, što jim treba moga glasa ni savjeta. Ni to nevalja, brate. Bez tebe se može obaviti, al onda nemoj vapiti, kako te deru i bezdušno gospodare; bilo i tebi skrbiti, da se bolji izaberu. A da svi rečemo „i bez mene će se obaviti“, tko bi obavio? Bi li svaki za se školu zidao, bi li svaki za se put popravljao, liečnika držao, učitelja plaćao, gore branio; ili bi živili raztrkani, kao vuci u gori, kad jedan od drugoga uvjek štogod potrebujemo, kad u obćinstvu živiti moramo?

Ovo smo napisali, da opet ljude pameti dozovemo, jer znamo, da se nekoja obćinska zastupstva obnavljaju do mala. Rado smo napisali, jer nam izkustvo potvrdjuje, da smo istinu rekli, i da si možemo pomoći, kad nas je volja. Baš ove dane si je Lovran s Mošćenicami i Beršećem lice osvjetlao. Tamo se nisu baš tisuća potratila, ali nije ni to istina, da je sve do krajcara u redu bilo; tamo se nisu vijale talijanske zastave, ali se je talijanski pisalo od hrvatske obćine. Narod je progledao, pak je ovog mjeseca izabrao druge ljude. Obćinsko zastupstvo, gdje sjedi jedan Mate Skočanić i jedan plovan Spinčić, koga se poštenju i plemenitu srdcu mnogi čude, ter isti Talijani, takovo će zastupstvo sigurno za korak napred pomaknuti obćinu i hrvatsko čućenje onih ljudi. Živili svjestni Lovranci!

Kad već govorimo o tih obćinskih stvarih spomenut ćemo ustanovu, koju bi valjalo promjeniti. Nam se čini, da nije dobro, da se može birati isti čovjek za glavara odmah i sljedeće druge tri godine. A to iz više razlogah: Glavar je obično jedan od mudrijih, pak može takovu politiku imati, da prve tri godine nešto dobra učini samo zato, da bude izabran za druge tri, gdje neće ništa dobra učiniti; onda glavar po svojoj moći i ugledu lahko kopa i prikuplja za sebe glasove, kad znade, da može biti na novo izabran; onda se zastupstvo priuči glavaru malo po malo popuštati, i on lahko nehotice u grieh pade; napokon kad bi se svake tri godine drugi glavar *morao* birati, onda bi svaki imao manje prilike, da griesi, a više bi nastojao dobro vladati, jer bi znao, da će do mala njegovim djelom oštar sudac doći. Da su u naših zastupstvih ljudi od oka i da jim nemože svaki lahko pokazati crno za bielo, onda nebi trebalo ovakova zakona, al kad imamo još mnogo neukih ljudi, potrebito bi bilo učiniti, koliko rekosmo.

LJETOŠNJI
RODJENDAN CAREV.

Naši će se čitatelji dobro spominjati, kako su noću 2. junija tekuće god., kao na ljetnicu talijanskog ustava, potajnice ruke po nekojih primorskih gradovih razsijale nekoliko talijanskih zastavah i izdajničkih talijanskih proglasah, smierajućih na odcieplenje ovog Primorja od Austrije. Spominjat će se takodjer, kako su se poslje berlinskog kongresa, od koga se Talijani nadaše tobože dopopunjenju svojeg jedinstva, držali po svoj Italiji nebrojeni pučki sastanci, da izjave taj isti zahtjev u lice ciele Europe.

Je li naš narod mogao ostati ravnodušan na te spletke tè mirne duše gledati, kako noćni nepozvani gosti i tudji narodi protežu svoje grabežljive ruke na zemlju, u kojoj je on pravi i zakoniti gospodar, jer se nahodi na njoj od starine u ogromnoj većini? Nije, nego je čekao zgodnu priliku, da svečano protestuje proti lim toli tajnim koli javnim talijanskim željam i nadam. Ta mu se je prilika pružila na rodjendan njegova Cara. Na taj je dan htio da pokaže, ne samo kako je vjeran svojemu Caru, nego takodjer kako je pripravan braniti do zadnje kapi krvi i ovu grudu zemlje, koju su mu ostavili njegovi oci. Zato ga je ljetos i proslavio na neobični i nevidjeni dosad način.

Gori od Tolmina, na skrajnoj slavensko-talijanskoj granici, pa doli do Raba u Dalmaciji, cielo austrijsko Primorje našlo se u predvečerje i večer toga dana u jednom jedinom plamenu. Kao na dogovor, na svakom brdu, na svakoj glavici, na svakom humku, gdje god stanuju Slaveni, gorio je svoj narodni kries, tè na daleko i široko naviešćivao svojim plamsanjem narodno veselje i nepomičnu slavensku viernost prama Caru i domovini. Pa dočim su sela i zaselci izjavljali uz kresove svoje domorodno oduševljenje, to su mjesta i gradovi davali oduška svojemu domoljubju, dopodne uz svečanu službu božju, a popodne i večer uz veselè gostbe, uz sviranje glasbe, uz ples i sjajnu razsvjetu kućah i ondje, gdje se to dosad nije nikad dogodilo. Ljudi nam pišu i pripoviedaju, da još nikad nisu vidili takova čuda; da naš narod nije još nikad bio tako složan i jednodušan u nijednoj stvari, kao ljetos u slavljenju rodjendana Careva. Mi smo o toj neobičnoj svečanosti dobili sa svih stranah nebrojenih dopisah, da je štampamo. Ali kako nam to nije moguće, tako štampamo samo nekoje, da naši čitatelji vide i sami, što je tu bilo, proseć, da nam ostali nezamjere, što jih nemožemo služiti.

Nam je ovom prigodom, što se tiče Istre i Kvarnerskih Otokah, onako na srdcu, kako onomu, koji za prvi put vidi zrelo voće na stablu, koje je on svojom rukom posadio i kroz tolike godine brižljivo gojio i zalievao. Milo nam je, što nam je to voće palo u krilo baš na rodjendan Carev; zato i mi vičemo iz sve duše: Živio naš obljubljeni Car i Kralj, Franjo Josip I.! A sad evo nekoje od tih dopisah:

DOPISI.

Iz Pazingrada *mjesseca kolovoza.*

Još nikad nije Istra ovako sjajno i oduševljeno proslavila rodjendan svojega premilostivnoga Cara. Od sieda starca do mala djeteta sve lećaše na gorice i brdašca, da ondje pale kresove, da pjevaju i da se raduju sve u slavu rodjendana Vladarova! Oni bezbrojni bukteći kriesovi po Istri bijahu ujedno vanjski znak nutranjeg ognja, ljubavi i viernosti, što u srcu svakog poštenog u Istri Hrvata plamsa pram slavnom Habsburskom domu!

I Pazingrad nije u toj svečanosti zadnji zaostao. Sjećao se dobro, kako ga hlješe neke crne ličnosti ocrniti svojim izdajničkim činom pred Carem i ostalim svietom, pak je s toga nestrpljivo čekao prigodu, da osvjetla svoje uvjek pošteno lice.

Na 17. u večer bijaše sa malom iznimkom sav grad razsvjetljen. Oduševljeni Pazinci hodahu po ulicah vapijući: „Živio!“ svomu Caru i njegovoj obitelji. Uprav veličanstven bijaše prizor, kad preko stoline rodoljubah poleti na obližnji vrh nad Pazinom te uz prasak ognja, uz pucnjavu iz pistoljah i uz gromor hrvatskih pjesamah orio se opetovani „Živio“ Caru i njegovu domu!

Srce ti se topilo od miline i radosti u grudima, videći bukteće kriesove po visovih Lindarskih, Zariečjih i drugih. Ovim je ovdašnji puk sasvim osudio proklete spletke nekih talijanskih kapetašah, koji htjedoše Istru izdati i ocrniti pred Carem i ostalim svietom. Vam bezduševni rovari i smutljivci, vam, kojimi se prohtjelo igrati se narodnom srećom i poštenjem, dovikuju oni kriesovi: „prestanite rovati, sakrijte se u vaše lamne kulove i - - strepite!“

A narod, koji na ovaj način zna braniti svoju narodnost, svoju viernost, svoje poštenje, jednom rieču svoje najviše svetinje, nije propao, on mora primiti svoju nagradu, on mora stići svojej meti ili cilju.

Samo jedna nas je stvar veoma neugodno dirnula. Iz pazinske naime obćinske kuće, kao takodjer iz kućah nekoje druge gospode, razprostirao se mrak i tmina. Videći, gdje su isti drvodjelje, postolari i druge upravo uboge kuće razsvietlili svoje kolibe, zazeblo nas je u srcu, da su municipij i načelnikova kuća ostali tamni! Ovim nas je opet gospodin načelnik u veliko uvriedio, a radi bismo znati s kojega uzroka! Mi dobro znademo, kamo neke pazinske osobe skilje, al da će i pazinski municipij uza nje prionuti, toga lje ne mišljasmo!

Dostavit ćemo vam još i to, da se na 18. držala svečana sv. Misa za Cara uz prisustvo c. kr. kapitanata i velikog množtvo puka. Na svršetku mise pjevala se naški „Carevka“. U večer istoga

dana pojavili se opet kriesovi. Odlikovalo se, kako čujem, pazinsko polje, a osobito hrabri Lindarci na visu sv. Martina i Zarječani na Givčići. Živili!

Iz Pazinske občine *na 23. augusta 1878.*

Kad su bili nekakvi izdajice domovine dne 2. junija dali objesiti po Pazinu i drugde po Istri talijanske zastave ili bandere. To je ovaj hrvatski puk u Pazinu i okol njega protestirao proti tomu, jako se je jadio, skoro pobunio, pak još se sada neprestaje govoriti o tomu. Tako se je bio razljutio! Nu klin treba klinom izbiti! Zato se nije zadovoljio pismeno protestirati, nego je na predvečerje rodjendana Njegovog Veličanstva Našeg Prem. Cesara Franja Josipa I. a još više na večer spomenutog dana posve protivnom demonstracijom pokazao, da nehaje za Italiju nego da je pripravan ustati proti svakomu, ako treba, za svoju Domovinu i za svoga Cesara.

Kao što je u Pazinu, tako je bilo i u svoj Pazinskoj okolici veliko veselje. Iste su večeri naime i vrli Zarečani jako liepo razsvietliti svoje mjestance, noseć po njem kao pužala iliti baklje od rženice, s pepela i petrolija načinjene svieće i vičuć: Živio Naš Cesar Franjo Josip I.! I na Lindarskom brdu bilo je vidjeti najprije neki oganj, koga nošahu po briegu amo tamo, a zatim kašnje kries, kličuć okol njega neprestano: Živio! Isto tako vidjelo se kriesovah i drugde, čak po Učki! To bijaše na predvečerje. Ali na rodjendan Njegovog Veličanstva Našeg Presv. Cesara bijaše svuda puno ljepše. Do podna svečana služba božja u crkvah, po pôdne gostbe i ostalo veselje, a po zapadu sunca počeli plamsati kriesovi sve naokolo. Vidit ih bijaše osobito na Turčićevu briegu, na Stražici vrh željezničke postaje, na Lindarskom briegu i u Lindaru, u Zarieču i vrh Zarieča na onih brdinah, tamo dalje od Starog Pazina itd. Ali što govorim kriesi! Ne, to nisu bili kriesi, nego prava razsvjeta ciele okoline Pazinske! Na stotine malih i velih nosilo je u rukah snopove od rženice ili od druge slame, lonce u kojih je bilo pepela polita petrolijem, pužala od koromača itd., pak hodili, trčali, skakali od veselja po tih briegovih sad svi u redu kao na procesiji, sad svi skupa u kolu da zapjevaju: „Bože živi, čuvaj Bože, Cara našeg i naš dom!“ i „Još Istra ni propala!“ sad raztreseni na sve strane. Kad bi viknuli: Živio! oni s Turčićeva briega, odgovorili bi jim oni sa Stražice, pak oni s Lindarskog briega, pak Zarečani, dajuć si tako odgovor jedan drugomu, odgovor koji znamenuje „Složnost u narodnoj stvari.“
I od grada Pazina bilo je čuti neprestano vikanje i pjevanje.

Tako je trajalo to liepo i dostojno veselje sve do 9¼ ili 10. ure, a onda se ljudi razišli kući pjevajuć i kličuć neprestano: Živio Naš Prem. Cesar!

Scienim, da je bio ovo dosta sjajan protest proti onim izdajicam domovine, koji nas nastoje potalijančiti, onda odtrgnuti od Našeg Cesara i predati nas maćehi Italiji. Mislim, da još nikad nije bio ovaj narod ovako probudjen i pripravan braniti svoju narodnost, nego li sada, kad ga njegovi neprijatelji izazivaju. — Pomislim li natrag šest godinah, to moram reći: „E pur si muove!“ pak to mi daje ufanje za bolju budućnost ovoga hrvatskoga puka!

Iz stare Liburnije *22. augusta.*

Carev dan, narodni dan! To se je vidilo ove godine naime u našoj Liburniji. U svih Plovanijah u predvečerje pucali mužari i zvonili zvona u slavu. Tako isto sutra dan u zoru. Na rodjendan služile se svečane svete Mise sa „Tebe Boga hvalimo“ i pjevalja Careva pjesma. Crkve bijahu pune pobožnog puka. Na Voloskom, glavnom kotarskom mjestu, prisustvovaše službi božjoj c. k. kotarski činovnici, kao i občinske oblasti sa školskom djecom. Isto tako i u drugih Plovanijah občinske oblasti i školska djeca bijahu u crkvah na prvom mjestu. Župnici su u svojih propoviedih opominjali vierni puk, da moli za Cara i za carevu u Bosni vojsku, koja uz težki napor oslobadja našu tamo braću izpod višestoljetnog turskog jarma. U nedjelju na večer, doli od mora pa gori do Rečine, buktiše nebrojeni naši starodavni narodni kriesi. Stari Kastav grad bio je sav u živù plamenu. Na Voloskom sa luke razsvjetljivao grad veliki oganj. Isto su se tako liepo odlikovale Veprinačka i Lovranska občina sa svojimi velikimi kriesi. U Lovranu bilo je milo slušati, kako su djeca okolo kriesa pjevala „Bože živi!“ Milo velim, jer mi hoćemo da svojoj djeci ostavimo neoskvrnjenu onu viernost prama Caru i domovini, koju smo mi nasliedili od svojih otacah. To isto budi rečeno o Mošćenicah i Beršecu, kao takodjer o Klani, Sv. Mateju, Poljanah i Rukavcu. Na taj je način sav ovaj hrvatski puk pokazao, koga ljubi i komu kani bit vjeran do vieka. Bog živi na mnogaja ljeta našeg Cara i Kralja, Franja Josipa I.!

U Kastvu *25. augusta.*

Riedko kad je Kastav slavio rodjendan našega premilostivoga Cara i Kralja na takav svečani način kao ove godine! Vierno je pučanstvo svojevoljno pokazalo svoju odanost i ljubav prama Kralju i Njegovoj visokoj kući. U oči blagdana sjetiše nas mužari na važnost slavećeg se dana, neprekidna puenjava probudi nas 18. Kolovoza, zastave narodne vijale se po ulicah, svečana služba božja obavila se u prisutnosti svih oblastih. Svećenično slovo sjeti vjernike sa svetoga mjesta na velike krieposti i vrline našega obljubljenoga Kralja, a puku bijaše na lieu vidjeti kako smjerno uzdavaše svoju molitvu na visine, nek nam Previšnji sačuva kralja i premili Mu dom. Oko 6 satih sakupiše se okò nakićena stola oblasti i nekoji gradjani te uz zvuk muzike napiše zdravicu Nj. Veličanstvu, Njegovu prejasnomu sinu i Njegovoj sjajnoj obitelji!

Na večer odeo se grad Kastav u neobičnu svjetlost, nebijaše kuće, koja nebje razsvetljena, a nebijaše ni grla, koje nebi na javnom mjestu pred gradom, zavikuulo mnogobrojne „Živio Franjo Josip I.!“ Javno šetalište gorilo je raznimi bojami, crkveni toranj gojio je na svojem vrhuncu na daleko svjetleći se oganj, a brežuljci ciele občine kriesili se neizbrojenimi ognji, reć bi sva okolica slavila je neopisivi dan. Domorodne pjesme odjekivaše ulicami, a po glasu moglo se razabrati, da je i krasni spol u velikom broju bio zastupan. Prostorije Čitaonice savršiše svetkovinu, svečani bo ples zaključi nezaboravni nam dan!

Izza te imali smo drugu svetkovinu. Naš presvjetli biskup Dr. Juraj Dobrila prispio je u Kastav 23. augusta na večer. Grad Kastav ga sjajno dočeka, napravi mu slavoluk sa velikim napisom: „Dobro došao — Vjeri i Domu“! — Poprati ga sa bakljami i bengaličkom vatrom do crkve, a od crkve do župničkog dvora, neprekidno ga pozdravljajuć urnebesnim „Živio“! Biskup se odmah pri dolazku srdačno zahvali, rekavši da nije zasložio takova dočeka; al ga naš hrvatski puk, znajuć dobro, da i u njega bije naša krv, pa kako ljubi svoj narod, još gromkije pozdravljao. Tim se i opet obistinilo, da krv nije voda, pak kad svoj k svojmu dojde, da nije veselju i radosti kraja ni konca.

U Žminju, *19. augusta 1878.*

Evo vam šaljem, štovani gosp. uredniče, opis svečanosti obavljene u Žminju, prigodom rodjenog dana našega Cara.

Jurve subotu večer bi obaviešćen puk o dotičnoj svečanosti zvonjenjem u slavu, pa takodjer nedelju jutro od 3½ sata na dugo se zvonilo, a za vrieme zvonjenja orila se puenjava iz pušakah.

Ob jedanaestoj uri bi velika svečana misa uz podvorbu, a poslje mise pevalo se latinski „Tebe Boga hvalimo“, na koju prisustvovao je mnogobrojni sviet, sve zastupstvo občinsko i sva gospoda gradjanska; za vrieme sv. mise i „Te Deum“ se je pucalo iz pušakah. Poslje obavljene svečanosti u crkvi oko 12½ poprati župnik i ovdašnje duhovničtvo občinskoga načelnika u občinski ured, kamo dojde mnogo zastupnikah občinskih i gradjanske gospode, gdje pak župnik Orlić izgovori priloženi govor prigodom ove svečanosti. Svršivši svoj govor pozdravi načelnika i ostale, te vrati se u svoju kuću, a tako i ostali učiniše.

Kad nastane noć ob 8 uri počelo se opet zvoniti u slavu, tada bi odmah razsvietljen čitav gradić najosobito pak trg Žminjski. Na občinskoj sgradi bi zato pripravljena uzvišena kruna careva sa podpisom W. F. G. I. i sva razsvietljena. Pod ladonju došli su školari s učiteljem i pjevali su hrvatski carevku „Bože živi“, koju su takodjer pjevali i u crkvi poslje „Te Deum“. Kad su svršili pevati kojput zaviknuše „Aviva“, „Živio“ zavapili su se bojali. (Koga? Ured.).

Razsvietljenje grada trajalo je do 11 ure večer. A sad evo župnikova govora:

„Štovana Gospodo! Prigodom današnje svečanosti dopustite, da Vam koju rečem i kao župnik i kao zastupnik. Danas velikom radošću i neobičnim veseljem moramo da svetkujemo rodjeni dan Njegovog Veličanstva Našega premilostivog Cara i Kralja, Franja Osipa I. Rekoh neobičnim veseljem, jer po božjoj providnosti i po opunovlašću velesilah u Berlinskomu sastanku, izpunjuje se ovog mjeseca svečana prisega, koju svaki austrijski vladar, tako i naš car učini pri svojoj krunitbi narodu hrvatskomu, to jest, da će nastojati oslobiditi braću mu izpod turskog jarma te pridružiti ju ugarsko-hrvatskoj. Puk Žminjski bio je uvjek vjeran svomu Caru i njegovoj presvetloj kući. Naši Žminjski junaci kako vazda, tako su i sada na mig svoga Cara ostavili svoju domovinu, kućù i kućišće, nekoji svoje razcviljene i nemoćne roditelje, nekoji svoje tugujuće žene i nejaku djecu, te latili se oružja, da se emo bore i prolivaju svoju krv u turskoj zemlji za svog Cara, da izpune njegovo volju i njegovu prisegu, da oslobode našu braću, koji ćame kroz 400 godinah pod turskim jarmom, da i njim svane zora slobode i prosvjete, te tako oprošćeni težkih okovah da i oni stupe u naše kolo i pod krilo i zaštitu Našeg Cara. Daj Bože da se svi vrate zdravi i pobiedonosni, a ciela naša hrabra vojska da na povratku pokloni pred carevo prestolje biser, što je 400 godinah bio u nekršćenim rukama, to jest Bosnu i Hercegovinu! Vele slavan i hvalevriedan jest dogadjaj, koji se sbiva u ovo naše vrieme i glede čovječanstva, i glede krštjanstva i glede našega naroda, zato je vriedno i dostojno da i mi ovaj dan osobitim veseljem i neobičnom svečanostju proslavimo. Tvrdo se takodjer nadati možemo, da će usljed tog dogadjaja i za naš hrvatski narod u Istri nastupiti bolji dani, da se naš narod i naš mili jezik neće više tlačiti i prezirati, jer će krv, kojom naša hrabra vojska natapa Bosnu i Hercegovinu, dobrim plodom uroditi po naš jezik i našu narodnost. U toj nadi zavapimo svim glasom „Živio naš Car Franjo Osip I.! Živila njegova hrabra vojska!“

U Baški *19. kolovoza 1878.*

Za mojeg se života nije još nikad ovdje tako sjajnim načinom proslavio dan narodjenja Njegovog Veličanstva, Našeg premilost. Vladara, kao što ove godine. Naš narod, koji iz dubine srca ljubi svog Premilost. Vladara, hotio je ove godine baš činom dokazati, da kao što su bili naši stari pradjedovi odani Vladajućoj kući, da smo takodjer i mi dušom i tielom njoj privrženi. Nakanio sam štov. čitateljstvu tog cienjenog lista u kratko opisati ovaj proslavljeni dan, koji će ostati neizbrisiv u pameti ovdešnjim stanovnikom.

Već u oči rodjendana Nj. Veliè. t. j. u subotu u jutro opomene nas gruvanje mužarah na dojdući dan 18. kolovoza. Dična naša mornarica pohrlila odmah na brodove, te je nakitila mnogobrojnimi zastavami, a i po svih crkvah u području ovog mjesta, bje dan isti znak na dolazeću svetkovinu zvonenjem o podne i na večer.

Drugi dan izhodom sunca započe gruvanje mužarah, a po tom pohiti malo i veliko, te nakiti brodove, a imućniji kuće mnogobrojnimi zastavami. Ravno u 10 sati započe služba božja svečanim načinom, poslje pak vjerovanja izreče puku krasno slovo naš veleč. Gosp. Župnik, predočujuć bogoljubno svojemu stadu, kako imamo biti odani i privrženi dušom i tjelom Nj. Veliè. našemu Premilost. Vladaru. Po dovršenoj sv. misi bje blagoslov pred presv. Oltar. sakramentom uz svečano pjevanje „Tebe Boga hvalimo“, a crkva bila je dubko bogoljubnim narodom napunjena. Pod sv. misom veselo se pjevanje izmjenjivalo i gruvanje mužarah. Poslje podne igralo je kolo mlado i staro, što se još ovde do sada nije nikad dogodilo, u svečanom bielom odielu crvenimi i modrimi pojasi po bokuh, a u kolu se pjevala Carevka i ostale krasne narodne pjesme. Odmah zatim nadošli mladići i djevojke sa svojimi svirači iz obližnjeg selca Jurandvora, koji su veselo pjevali i plesali na trgu sve do na večer, a zatim se vratiše kući kličuć gromoviti Živio! Pod večer pak uz veselo pjevanje i plesanje nastupi razsvjeta, što je bila preredka novost za ovo mjesto. Od imućnijih svaki metnuo po više svećah po prozorih, a osobito nije u tom zaostalo naše svećenstvo, činovničtvo, a nit obćinari; dapače bje i na kući veleč. našeg župnika baš krasni transparent nadpisom „Živio naš car Franjo Josip I.“ odozgor hrv. grbom, kojeg su držali dva krasna angjela. Osim toga vidjeli se i veliki kresovi na obližnjih brdih i na otoćiću Prviću, načinjeni od ondešnjih pastirah. Već pod kasno doba sve igralo i pjevalo, plesalo malo i veliko, mlado i staro i posvuda se vikalo gromoviti „Živio“, da je bilo milota gledati i slušati. Napokon se morao i raztati, narod zaviknuv još jednom Živio i zapjevav Carevku, krene kući, — tim se svršio 18. kolovoza ove godine, koji će ostali nezaboravan u srdcu svakog pojedinog ovdešnjeg žitelja.

Po ovoj svečanosti su bašćani pokazali, da su i oni Hrvati, da i u njih hrvatska krv bije, da su vierni, privrženi svojemu Vladaru, našem Premilostivom Caru Franji Josipu I., i da neće pustiti da dodju u ruke tudjincu, zaklelomu neprijatelju Talijanu!

Jedan mornarski sin.

Iz Dubca u Omišlju na otoku Krku *dne 18. kolovoza 1878.*

Molimo Slavno uredničtvo „Naše Sloge“, da nam blagoizvoli u svojem cienjenom listu ovo nekoliko redakah uvrstiti.

Žarko sunce već počelo pripicati po omišaljskih ulicah, a maleno se družtvance djačko s ostalimi rodoljubi i domorodci, sastalo, sa poglavarstvom dogovarajuć se, kako i što im uraditi, da se čim bolje i ljepše sprovede dan 18. kolovoza. —

Zvonovi zazvonili, mužari zagrmili i eto ti znaka i poziva, da se požuriš u crkvu, k službi božjoj, koja se imala služiti za Njegovo Veličanstvo, našega premilostivoga kralja Franjo Josipa I. Družtvance podje iz trga put crkve, da i ono sudjeluje pri toli važnoj i znamenitoj svečanosti. U crkvi je stojalo sve u najboljem redu. Naše poglavarstvo već sjedjelo na svojem opredieljenom mjestu. Uz poglavarstvo stojahu umirovljeni stari činovnici, ljetošnji mladi vojnici i školska mladež. Naša omladina, liepo se poredav, ozbiljno stoji i čeka. Svi se odjeli što ljepše i pristojnije drže, a na lievoj im se strani, dakako po staroj navadi, struk bosiljka vije. Na licu svium mogao si čitati nekakvu ozbiljnost.

Služba božja započme. Sve bilo uprav svečano. U vrieme Slave, Evangjelja, Vjere i Podizanja tutnjili su mužari. Slavlje pako i svečanost svrši se sa: „Tebe Boga hvalimo“. Velečastni naš gospodin župnik i dekan, blagosloviv svoje stado, svoj pobožni puk presv. olt. Otajstvom, zaključi svečanost. U isto pako vrieme orili se mužari na daleko i široko, da je sva okolica odjekivala. Puk se razišao noseć u srcu liepu uspomenu današnjega dana, današnje svečanosti.

Poslje podne maleno se družtvance opet sastane kod čaše vina, da se malko porazveseli. Tu se napijale zdravice našemu premilostivomu kralju, braći Hrvatomu, braći u Bosni i Hercegovini, radujuć se od srca, što i njim već jednom prosinu luč svjetla, koje će ih tmice izbaviti. Nemogosmo mimoići a da se nesjetimo i naše braće u Istri, želeći da i njim Svevišnji dade toliko jakosti i srčanosti, da se svojski opru i suprotstave Talijanom, svojim starim neprijateljem i gnječiteljem. — Žarko sunce bilo već podobro odmaklo. Nestalo one žege i sparine, što no običaje za dugih ljetnih danah, a osobito po podne, žeći i sukati. Zapadnjak razastro svoja lagana krila te poče po malo duvati, ublažujuć umorena uda.

Mladi vojnici sa svojimi sudrugovi, da što veću čast izkažu, započmu na trgu narodno kolo, koje se igralo do tamna mraka. Medjutim poče mrak sve gušći padati, te svoju koprenu po tmastoj zemlji razastirati. Da se pako veselje što ljepše i udobnije svrši, odputismo se svi ukupno uz sviranje naših domaćih sopilah k Sv: Antunu, na omišaljski ljepogled. Pri sv. Antunu napravio se kries. Oko njega se plesalo, pjevalo, a urnebesni živio orio se glasno po malenoj, ćak do mora, prostirućoj se dolinici. Dok je kries trajao, bilo veselje neizrecivo, neopisivo; čim pako kries prestao, prestalo i veselje. Nu nebi dugo — u tinji čas sve opet oživi. Na obzorju se pomoli bliedi mjesec, taj noćni putnik. Izašo da i on vidi, da i on bude članom ovoga veselja. Kad družtvo zapazilo mjesečinu, staroga babajka, počelo se opet veseliti i skakati. Sopile zasvirale i urnebesni živio se opet razliegao gorom i dolom. Evo te opet novoga veselja i radosti pri mjesečini. Slavlje je trajalo do kasne dobe noći. Svršilo se s narodnom pjesmom „Još Hrvatska ni propala.....“ i trostruko urnebesnim, „Živio nam Naš premilostivi kralj Franjo Josip I.“!

U Oprtlju (Portole) *24. kolovoza.*

Molim, da mi izvolite dati nekoliko mjesta u vašem cienjenom listu.

Čitajući u raznih novinah, kako se proslavio dan 18 kolovoza malo ne po svih mjestih naše domovine, naime rodjen dan Premilostiva nam cara Franje Josipa I. te uzalud čekajući, da će morda sjetiti se tko u ovom malenom mjestancu, da izjavi svečanost ovog mjesta, koju je barma učinilo svećenstvo sa pobožnim pukom ovdje i u okolici stanujućim, evo mene, da bar koješta o tomu napomenem.

U 10 sati počeše zvonovi razlievati svoj mili glas, tako, da je morao svaki upitati, što je danas,?

U brzo se sakupi velika množina puka u crkvu, da podigne svoje molitve za mila si Vladara. U 11 sati započe sv. misa, koju je čitao veleč. g. dekan Anton Turak sa dvorbom od dvajuh kapelanah. U blizini sv. žrtvenika prisustvovao je g. glavar ove občine sa ostalim činovničtvom, a pokraj ovih školska djeca sa svojim učiteljem, s desne strane djevojčice u bjelini kano angjeli. Bilo je dosta inteligencije, osobito liepi broj gospojah. Sve te je pobudjivalo u srcu na zahvalnost G. Bogu za miloga si vladara, a ujedno policalo, da se utečeš svojom molitvom prama visokim nebesam za daljnje milosti i za dug život svoga Vladara i visoke njegove kuće. Poslie bilo je „Tebe Boga hvalimo.“ Po dovršenoj tako službi božjoj čestitaše ovdješni svećenici i ostali činovnici g. glavaru, da on izrazi odanost naroda visokoj vladajućoj kući.

Mogao si vidjeti svakomu skoro na licu veliko veselje, što je onaj dan doživio, a tim većma što se dižu izdajice svoje domovine svaki dan više. Treba indi znati, da će isti vjeran narod, koji je veselo proslavio taj veliki dan, za svoga Vladara bili spreman žrtvovati zadnju kap svoje krvi, te da će onako pobjedonosno dizati barjak svoje domovine, kano što podigoše braća njegova nad bjelim gradom Sarajevom, oslobadjajući kršćanstvo od bjesnog okrutničtva Turskog.

Braćo samo slozno riečju i tvorom, pa ćemo uvjek pobjedjivati neprijateljsko oruđje. —

Iz Šumbroga *20. kolovoza.*

Čast imam vam javiti o svečanosti učinjenoj u Šumbregu dne 18 t. m. prigodom rodjendana Nj. Veličanstva. Služba božja pred i po podne bi obavljena najsvečanije, kojoj prisustvovaše množina puka. U oči istog dana bijahu paljeni mnogi kresi. — Jučer sam bio za prvi put kod Šatlovreča (S. Lorenzo) i proti mojoj nadi nadjoh u mestnom župniku ne samo najljubeznijega čovjeka, nego takodjer i dobra narodnjaka. Evo čujte kako se proslavi N. V. rodjendan u Satlovreču blizu Baderne.

U predvečer i na dan iste svečanosti zvonilo se u slavu. Na dan svečanosti se je mnogo hitalo, naime pod osobitimi dieli sv. mise, koju služiše veleč. mestni župnik. Ovaj pod sv. misom proizbori nekoliko rieči puku, poučujuć ga o uzroku svečanosti, te kazao narodu kako treba nutarnju ćud i ljubav takodjer vanjskim načinom napram svomu vladaru pokazati. Puk sasluša svojeg pastira, napraviv poslje mnogobrojne kresove. Napokon u večer sakupiše se svećenici i drugi odličniji ljudi mjesta na prijateljsku gostbu, mjestni glasbari svirahu carevku i učiniv gostovi mnoge napitnice N. V. i njegovoj obitelji u zdravlje, ljubeznim se pozdravom razidoše. Što više! Grad bi razvietljen, u prvom redu župni stan i većina mjestnih kućah. Svakuda se je vidilo kresovah.

Iz Opatije *mjeseca kolovoza.*

Opatija, to starodavno hrvatsko selo, taj dražestni predielić hrvatske domovine, doživila je ovoga mjeseca veseo danak. Jur davno bili joj i u crkvi i u občini tudjinci ili tudjinski misleći gospodari. 19. proš. m. proslavili Opatijci imenovanje njihovoga čovjeka kao crkvene glave, i odlučili na čelo občine izabrati čovjeka, koj će na njihovu, na hrvatsku mislili.

Crkvene poslove u Opatiji obavlja kapelan spadajući pod župu volosku, a pod biskupiju tršćansku. Crkveno dobro, starinsko, spada arhidiakonu riečkomu, koji ima po ovoj opatiji naslov opata „Ad palum“. Takovim bi pred kratko imenovan poznati hrvatski spisatelj preč. g. Ivan Fiamin, rodjen Opatijac. Rečenoga dana dodje on u svoj zavičaj i bi instaliran opatom uz prisustvo poglavitoga gospodina dra Petrisa, kotarskoga poglavara, velečastnoga gospodina V. Kranjca, župnika voloskoga, i gg. občinskih starješinah. Uredile se neke stvari o posjedu te ustanovilo čije je što. Prečastni g. Fiamin je za svoju osobu sav dohodak, koji bi njemu išao kao opatu, poklonio crkvi. Nije to Bog zna što, al vidi se iz toga njegovo dobro srdce, a opet Opatijcem i to malo veoma će dobro doći. Poslje obreda bijaše čedan štov, gdje su uz još neke znance prisustvovala spomenuta gospoda osim kotarskoga poglavara, koj je rad poremećena zdravlja bio prisiljen družtvo ostaviti. Tu, u družtvance čisto hrvatskom, bilo je nazdravljeno raznih zdravicah. Prvu je nazdravio novo instalirani opat Caru austrijskom i kralju hrvatskomu, koj se je dostojao njega Opatijca počastiti tom častju. Njemu je nazdravio veleč. g. župnik voloski, te jedan starješina opatijski u ime ostalih, koji su se suzom u oku naradovali svomu čovjeku kao svomu opatu. Veselu „Živio“ nebi ni konca ni kraja.

Opatija je podobćina občine voloske od neko vreme. Slabom upravom i obćenitim postupanjem glavarstva voloskoga ozlovoljili se Opatijci. Oni su toga dana odlučili birati novo zastupstvo kao svjestni občinari kao čestiti Hrvati. Velikom radošću bilježimo to. Lovranci su se jur izkazali. Opatijci zajedno sa svjestnimi Vološćaci izkazati će se. Nani se prikazuju dani bolje budućnosti!

Franina i Jurina.

Fr. Jure, ča da je neki dan bila *suša* va Kastvo?

Ju. Je, ma se je valje za tom namočilo, pak je nekemu desta vodi za opanak zašlo.

***

Ju. A znaš li pak ti, Frane, zač ni nikad opozicijona te je protivnosti va Voloskoj raprežentance?

Fr. Zač bi morali protokol protelat, da se ki ča suprotivi.

Fr. Tako ča ga prvo store?

Ju. Ma da ja!

***

Fr. Ki acijuni bolje stoje na Lovranu, Jure? Ča oni od komitata za račun, il oni od raprežentance?

Ju. Bog te videl, ča nisi još čul, da je raprežentanca likvidala, pak je komitat jedno i drugo na se zel.

***

Fr. Frane, tako ča misliš: ćemo prenest Juntu va Pazin?

Fr. Neka, ćemo se još ča pogovorit na laznom.

Pogled po svietu.

U Trstu 31. kolovoza 1878.

U ovo doba godine neima obično nikad velikih političkih novostih, pa ni ljetos; jer se visoka gospoda, koja svietom ravnaju, ponajviše odmaraju od svog truda i napora.

Kod nas u Austriji hoće početi doba novostih stopram tamo koncem septembra, onda početkom novembra, a u decembru će mjesecu biti u najljepšem cvietu; jerbo koncem septembra će se otvoriti pokrajinski sabori, početkom novembra carevinsko vieće, a u decembru da će se sastati delegacije. Sad je u nas sav politički život sbljen u trvenje stranakah u onih carevine pokrajinah, u kojih se obavljaju izbori za pokrajinske sabore. A to biva, osim ostalih, osobito u Českoj, gdje da je narodna stranka naumila stupiti opet na bojište u kraljevinskom saboru, dapače da bi pod nekojimi uvjeti bila voljna doći i u carevinsko vieće. Kamo sreće, da se je na to odvažila koju godinu prije: možebit bi sada nekoje stvari u Austriji imale drugo lice!

Ali, da se vratimo k visokoj, gori spomenutoj gospodi, moramo reći, da se našim vladajućim krugovom ipak nije kada odmarati, jer radi zaposjednuća Bosne i Hercegovine imaju pune ruke posla. Polazak naše vojske u one zemlje pretvorio se u pravi živi rat, kao što smo već to i zadnji put napomenuli, koji je tim ljući i teži, jer se vodi sa zanešenimi, raztrkanimi ustaškimi četami, povrh toga u zemlji, u kojoj neima ni putevah ni udobnostih, kakvim su vični na europejsku odgojeni vojnici. Sa svim tim, naša je vojska liepo napredovala, jer je dne 19. uzela Sarajevo, glavni grad Bosne ponosne, te se sad sa starog sarajevskog kaštela vije slavna carska zastava. Koliko je taj znameniti dan našu hrabru vojsku stojao truda, muke napora i junačke krvi, to se najbolje vidi iz izvješća, što ga je o tom događaju dao vrhovni zapovjednik, gjeneral Filipović. Od rana jutra pa do dva sata po podne tekla krv na potoke sa jedne i druge strane. Turci se borili kao lavi, mužko i žensko, djeca i starci, čitavo i ranjeno, sa svakog je okna, sa svakog krova, sa svakog zakutka pucalo na naše vojnike, a izza svakog dovratka, ugla i zaklonka sjevale na nje sablje, noževi i ljuti handžari. Ali, ako su Turci junaci, nisu ni naši kukavice: to su na oči cielega svieta zasvjedočili i sad kod zauzetja Sarajeva. Pa ako ikad, to se možemo uprav sad ponositi sa svojom hrabrom vojskom, jer je i opet pokazala, da je ustrajna i da se neboji smrti, kako ikoja na svietu. Nego zauzetjem Sarajeva nije stvar gotova. Tu će još trebati neizmierna napora, dokle se iztrebe mnogobrojne ustaške čete sa šumah i planinah, kamo su se slegle poslje poraza u Sarajevu. Zato se sad i nečuje ništa sa bosanskog i hercegovačkog ratišta, jer glavni zapovjednici čekaju na novu i veću silu, koja se uprav sad šalje za njimi.

Ali, dočim se naša vojska drži onak hrabro na iznenadanu ratištu, raznose se Europom nečuveni i nevjerojatni glasovi. Veli se naime, da je Andrassy sklopio baš sad s Turskom ugovor, uz koji pripoznaje nad Bosnom i Hercegovinom vrhovnu vlast Sultana, pa da će mu je Austrija i vratiti, čim je umiri i uredi. Ako je to istina, onda može već biti sve na svietu. Zašto se onda lije naša krv, zašto se troše naši onoliki novci? Znamo, da je Andrassy Magjar, znamo da se Magjari ljute na prelaz u Bosnu te priete radi toga gotovo bunom; ali znamo i to, da se u državi, kakva je naša, moraju uzeti u obzir težnje i drugih narodah, ne samo Magjarah. Zato mi tu viest nedržimo za sada nego za puku izmišljotinu.

Što je kod svega ovog posla fališo jest to, što nije naša vojska zaposjednula Bosnu već pred dvie godine, ili barem onda, kad nam ju je nudila Rusija. A to je sve Andrassyeva zasluga. Ali mi se nekako nadamo, da ćemo vidili još na Iztoku Austriju i Rusiju zajedno vojevati proti Turčinu.

Ni Englezom na otoku Cipru nevatu ljepše ružice nego nam u Bosni.

Turci su je i tamo latili oružja. Ruska vojska nije još ni sad ostavila okolice Carigradske, nego sjedi kao i dosad u sv. Stjepanu i drugih tamo utvrdjenih mjestih. Dapače, kako Turska neće, da izvede nekojih berlinskih ustanovah glede Grčke: tako joj Ruska prieti da će provaliti vojskom i u Macedoniju, da ju sjeti te njezine dužnosti. Bugari nisu već sad zadovoljni, što jih je berlinski kongres pocjepao na dvie različite domovine; a Rusi da im to povladjuju te gotovo obećaju, da će i prije neg misle vidjeti ujedinjen svoj narod. Mnogo se govori, da će ruski Car dati Poljakom samoupravu, zato da je iz Varšave pozvao u Petrograd i poznatoga kneza Velopoljskoga. Na 22 su naša braća Srbi u kneževini slavili veliki dogodjaj svoje državne neodvisnosti.

ISTRANOM!

Ustaj, rode! iz sna se probudi —
Vila tvoja k slobodi te zove:
Od istoka mlada zora rudi,
Učko naše zlati već vrhove!

Dugo dugo vremena si spavô —
Prezren, gažen dugo trpio si,
Sroga nisi uživao prava,
U sužanstvu gnjusnom cvilio si.

Ustaj, rode! svojo pravo traži,
Za slobodu, Cara kâ lav plani:
Zvier da nisi, da si čovjek kaži,
Neka strepe pred tobom tirani!

Zalaju li neke biesne psine
Nestraši se — bojak biješ sveti —
Grom će ubit psine sa vedrine,
A ti slavno doći svojoj moti!

A. K.

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

POZIV.

Dne 23. septembra bit će u Kastvu godišnja glavna skupština „Bratovšćine hrv. ljudi u Istri," te se pozivlju članovi da izvole istoj mnogobrojno prisustvovati.

PROGRAM.

1. Izviestjo tajnikovo
2. Izviestjo blagajnikovo
3. Izbor novog odbora.

Bratovšćina Hrvatskih ljudi u Istri.

U Kastvu dne 27. augusta 1878.

Vjekoslav Vlah Predsjednik — **Er. Jelušić** Tajnik

OB UZGOJU
DOBRIH LIVADNIH TRAVAH.

Širokopuz (agrestis alba stolonifora; Tioringras).

Kod troskota (narod hrvatski u Dalmaciji naziva ju takodjer i rosuljom) ima više suvrstih ili odrodah, koji su ponajvećma znani kao oranična travurina, izmedju kojih jedini *Širokopuz* vriedi kao kulturna trava osobito za sjetvu livadah, kao takodjer i za pašu našoj domaćoj stoci (osobito ovcam).

Ona je ponajstarija od svih gojenih travah, prije je osobito u Englezkoj strastveno njegovana bila, s toga se nije po svoj prilici o nijednoj drugoj travi toliko pisalo i razpravljalo po gospodarskih knjigah i novinah, koliko ob ovoj travi. Još se i sad neki gospodari ne slažu o istoj, čemu je po svoj prilici uzrok taj, što svagûje negoje ovu pravu vrst širokopuza.

Pravog širokopuža nalazimo, na vlažnih livadah, po jarcih, u šumah, tratinah (utrinah) i na obalah potočnih.

Ova trava pruža se od 1—2—3 i tija do 6 metarah. Nu tu se ne treba predstavljati kao da će se od iste 3—6—18 stopah dugo sieno kositi, Nego biljka se pruža po zemlji i kod svakoga koljenca pruži korjen u zemlju a kod svake ove točke diže u vis travku 1—1½ stope (32 c. m. — 48 c. m.). Toliko dakle može kosa odnieti a ne više.

Takodjer na povoljnu i jaku zemljištu daje obilnu i gustu pašu, raste tija do pod zimu; u blagih podnebjih rabe gospodari ovu travu i u zimi za pašu; a ovo je tim koristnije, jer onda sadržaje u sebi mnogo hranivih sastojinah, tako, da ju goveda (a osobito svinje)vrlo žderu od svake ine travo i sienu, a i mnogo mlieka kravo daju; pa i konji ju vrlo rado žderu.

Položaj i zemljište. — Ova trava ljubi zemljište vlažno, koja se natapaju, ali ne možo podnieti štojeće vode.

I zbilja dobije li ovakovo zemljište, koje je moćvarno i kojem nemanjka vode, onda podaje pićno sieno, koje se poznaje osobito kod ovcah, jer se isto od širokopuza dobro udebljaju.

Suprot na suhom i mršavom zemljistu postaje tako tvrdom i bezsoknom, da ju nikakva domaća životinja žderat neće. Za krajevo maglovito i vlažne osobito je prikladan.

Obdjelavanje zemljišta. — Nastoj, da ti zemlja na kojoj želiš ovu travu sijati, bude dosta rahla i boz druge zločeste travurine.

Način i količina sjemena. — Širokopuz možo so razploditi na dva načina, i to: *sjemenom* ili sa *korenjem* i *vriežami*. Za jedno jutro anstrijausko (1600 □ hvatih) dotječa 5—6 ℔ (2 Kg. 80 Dg. — 3 Kg. 36 Dg.) sjemena, jer su sjemenke vrlo sitne. Ova se trava takodjer i sa korenjem i vriežami vrlo lahko razpleduje i to sliedećim načinom: Livadu se uzore, gdje širokopuz raste, korien i vriežo se izdrljaju i to sa oštrom željeznom branom, pa se onda pokupi i sadi na jur pripravljenu njivu (dakako razumievam onu njivu, koja je moćvarna i kao takova ne daje druge koristi osim, da ju protvoriš u livadu) u redove, koji su razdaleko 4—6 palcah (11 c. m. — 16 c. m), pokrije se ⅔ biljko zemljom, ili se pako po Sprouglu razrežu izdanci u komade duge 2—3 palca (5 c. m. — 8 c. m.), onda se razbacaju po jednako i puste ovce da ih nabiju t. j. pritisnu. Vrieže potjornju za kratko vrieme iz izdanakah, budući da svaki uzao njihov pušta u tlo (zemljište) vlaknato korenje; a za neko vrieme ovakova se njiva zatratini u livadu.

Njega pri rastu. — Prvu godinu ne smije se sa domaćom stokom pasti po posadjenoj ili posijanoj njivi i to sve dotle, dok se ista dobro ne ubokoreni. Najbolje uspieva na natapanih livadah, ako se može unapustiti dosta vode, pa ju takodjer onda i dovoljno odpustiti.

Žetva, uporaba i korist. — Kad se ovoj travi poda moćvarno tlo i dobro njeguje, onda još prve godine daje vrlo obilnu žetvu. Neki gospodari hvale ovu travu veleć, da spada medj vrlo hranive; ova hranivost osobito dobije tek u kasnije doba godine, i može se koristno do pod zimu rabiti za pašu ili sieno. Sušitba siena nije tegotna, jer je dosta, da se ova trava rieši vanjske vlage, i to biva često za jedan dan.

Sa jednog jutra dobit ćeš 2—3 godine po 25—35 centih siena, pa onda dobru pašu; suprot u Englezkoj i Irskoj dobivaju za čudo od jednog našeg jutra 60—80 centih siena. Pa kad uzmemo i samo polovinu toga, već je to dovoljno.

Osobito je dobra paša ove trave u mjesecu listopadu i studenu, kad su ine trave već prestale rasti.

Crljena djetelina (Trifolium pratense; rother Wiesenklee)

zove se obična djetelina, ovatuća crljenimi glavicami i rastuća na naših livadah (jer ima crljene djeteline, koja po brežuljcih raste, a zove se *gorska djetelina*). Ova (livadna) djetelina nahodi se na svim moćvarnim livadam. Ista se od štajerske (jerbo je i ona crljena) tim razlikuje, što imade lišće malko više dlakavo, nego li Štajerska djetelina (T. pratense sativum). —

Takodjer medj dobre livadne trave spada i biela djetelina (Trifolium repens, weisser Klee). Biela djetelina raste posvuda samoničice i zove se tako radi svojih bielih cvietnih glavicah.

Druga djetelini slična trava jeste *dunjica* (Medicago; Schneckenklee).

Najlaglje ćeš ju razlučiti od djetelina pogledav joj sjeme, koj je u dunjice zavinuto kao spužić, odkuda je i stekla njemačko ime.

Kod nas u Dalmaciji i u Hrvatskoj raste jedna vrsta dunjice samoničice po suhih pašnjacih i zove se *hmeljasta dunjica* (M. Lupulina; Hopfenklee), zato tako nazvana, jer od cvieta ostaju kasnije šitve žute glavice, kao što ih ima u hmelja. — Napokon medj dobre livadne trave spadaju i ove djeteline: 1. zlatna djetelina (Trifolium Aureum); 2. *Svedska djetelina* (T. hybridum) i još mnogo druge. —

*
* *

I tako mi je završit uzgoj dobrih livadnih travah, koje sam počeo još lanjske godine u rodoljubnoj „Našoj Slogi" priobćivat, te zaključujuć velim: da sam ti isto napisao s najboljom namjerom, te dao dobri Bože, da se svakomu naprednom hrvatskom poljodjelcu dopadu, a on da što veću korist iz njih crpi.

N. Vežić
Nadzornik gosp. i šumarstva občinskog.

Različite viesti.

Domorodno veselje. Kako nam pišu iz Jelšanah, naš presvjetli biskup, Dr. Juraj Dobrila, bio je veoma svečano dočekan od onog pučanstva, kad je dne 21. na večer prispio tamo, da sutra dan 22. dieli Otajstvo potvrde ilili berme. Došlo mu nasprotu preko 180 školske djetce i množtvo seljakah. Pod službom božjom držao je presvjetli biskup sabranu u crkvi puku veoma ganljiv govor, javiv mu vesela srdca radostnu viest, da je naša vojska unišla u Sarajevo. Po službi božjoj odpjevao je radi toga svečani „Tebe Boga hvalimo", a puk završi crkvenu svečanost carevom pjesmom. Za stolom nazdravljalo se sa svih stranah Nj. Velič. Caru i Njegovoj hrabroj vojsci te ljepšoj budućnosti naše braće u Bosni i Hercegovini.

Gosp. Ante Mečar, pazinski gimnazijalac, oslobodjen bi i posvema nedužnim proglašen dne 17. kolovoza t. god. nakon 43 dana zatvora u Rovinju. Bio je naime zatvoren rad onih komedijah od 2. junija t. g. Čujemo, da je taj mladić dušom i tielom Hrvat, te nemožemo pojmiti, kako je do sada mogao bit zatvoren na slavu neodkupljene Italije!

Piše nam prijatelj iz Rieke. „Drago mi je, gospodine, da vam mogu javiti o novom jednom našem talentu. Imao sam priliku viditi crnyon-slike, što jih je iz manjih slikah povećano izradio naš mladi domorodac *Fran Pavačić*, Hrvat iz Omišlja na Krku. Jedno je obraz pokojnoga pjesnika Proradovića, naručen od djačkog družtva „Velebita", a druga je stara neka gospodja iz Rieke. Oboje vam je to majstorski izvedeno. Samo vam je gledati i diviti se, kako se je ciela slika vierno ponesla, kako su pojedine črte, pregibi, člani i sve čudesstveno lieno izvedeno. Mladiću je 18 godinah no potpunih. Bio je o trošku obitelji jednu godinu u Beču na akademiji, gdje mu se isti učitelji dive. Čujem, da je hrvatsku vladu zamolio za pripomoć. Nisam prorok, al mislim, da će taj mladenac na veliku čast rodu biti, te je vriedan očite pohvale i preporuke."

Gosp. Ivan Sussa, ravnatelj računarskog oddielu visoke zemaljske Junte, pregledno je neki dan občinske račune u Kastvu i Lovranu. U ovom poslednjem mjestu osvjedočio se je, da su istiniti prigovori odbora za pregledanje občinskih računah proti dosadanjem glavarstvu. U Kastav je došao, da razpita dosadanje djelovanje Juntinog povjerenika, kojega občinsko zastupstvo neće pa neće.

Streljačko druztvo. Doznajemo iz dosta pouzdana izvora, da se uzdiž cielog anstrijskog Primorja namierava osnovati slavensko družtvo *Narodnih Strielacah*, da se u njem naša mladež vježba u oružju i kadkada muški razveseli. Takva su družtva u običaju po susjednoj Italiji i Njemačkoj, pak su svagdje pokazala, da neizmierno pobudjuju i promiču domoljublje i junačtvo, bez kojih neima spasa nijednomu narodu, pa ni našemu. Zato se uprav veselimo toj viesti, jer će utemeljenjem tog družtva naš narod stojati kao naoružan junak uz obale ovog mora. To će družtvo biti, dakako, porazdieljeno na kotarske čete, koje će se u stalno doba ljeta sastajati sad ovdje sad ondje, da se nadiecaju u strieljanju i mladenačkoj okretnosti.

Škole u Zagrebu. Na višoj djevojačkoj školi u Zagrebu hijahu u sve 362 učenice, to 67 *više* nego lani. Na kaptolskoj pučkoj školi bio je 261 učenik, (26 više od lani); na donjogradskoj 417 učenikah (59 više od lani): na sveto duhovskoj školi bilo jih je 38 (3 više od lani). Na svih javnih i privatnih obćih školah bilo je u Zagrebu 2191 učenikah i učenicah, (t. j. 170 više od prošle godine). Od tih je 1933 katolika; 70 grčko-nesjedinjenih; 17 grčko-sjedinjenih; 166 židovah; 8 protestantah.

Ratni troškovi Rusije za prošloga rata proračunani su na 988 milijunah rubaljah (1 rubalj je 2 nasa forinta).

Najtežî čovjek. U Škotskoj umro je prošlih danah mladić od 22 god., koji je težio 728 funatah.

Veliko blago (težor) našli su u Napolitanskom u zemlji „Terra di Bari" u jednoj zapuštenoj pivnici staroga nekoga vojvodskog dvora. Četiri sto tisućah dukatah! Ljudi nije šala!

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 31. Augusta 1878.

		OD for.	nč.	DO for.	nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 ℔	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	80	—	96	—
Rio polag vrsti	„	70	—	96	—
Cukar austrijski	„	37	—	37	50
tučeni	„	33	75	35	25
Crljetjo travo buhače (Grisantomo)	„	125	—	132	—
Naranče skrinjica	„	—	—	—	—
Karube paljezke	za 100 ℔	9	—	10	—
levantinske	„	—	—	—	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	—	—	13	—
paljezke	„	—	—	—	—
Limuni skrinjica	„	7	—	10	—
Bademki lilti mendule palj.	za 100 ℔	100	—	120	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Lešnjaci	„	22	—	28	—
Šljive	„	24	—	37	—
Pšenica ruska	„	10	—	11	—
ugarska	„	10	—	11	—
galačka	„	11	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	6	50	7	—
Raž	„	8	—	8	50
Ječam	„	7	50	8	50
Zob ugarska	„	7	50	8	—
arbanaska	„	6	50	7	—
Pasulj (fažol), polag vrsti	„	—	—	—	—
robe	„	13	—	15	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Orliž taljanski	„	18	50	24	—
inglezki (kitajski)	„	17	—	17	50
Vuna bosanska	„	100	—	116	—
morejska	„	125	—	—	—
arbanaska	„	114	—	120	—
Istarska	„	—	—	—	—
Daske koruško jelovice	„	52	—	94	—
štajersko	„	44	—	75	—
Grede	„	12	—	14	60
bukovice	„	8	—	12	25
Ulje itali. nižje vrsti	za 100 ℔	53	—	58	—
„ najbolje	„	70	—	80	—
„ srednje vrsti	„	—	—	—	—
dalmatinske	„	55	—	—	—
Istarsko	„	—	—	—	—
Kamene ulje u barilah	„	14	50	—	—
u kasetah	„	17	—	—	—
Kože strojene naške	„	178	—	200	—
suhe teleče naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	72	—	117	—
janječe naške	za 100 kom.	95	—	105	—
dalmatinske	„	60	—	80	—
kozje	za 1 ℔	—	75	—	80
vunene slane	„	—	58	—	65
suhe	„	—	49	—	59
zerje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 ℔	26	—	36	—
Sardele 1 baril	„	15	—	24	—
Vlrlei modri	za 100 ℔	28	—	—	—
zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	76	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	11	50	—	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	49	50	50	—
Stanina	„	41	—	49	—
Rakija stolitar (100 litarah)	„	—	—	—	—
Galviči istarski	za 100 ℔	26	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	9	25
„ istarski	„	8	90	9	—
Lišće od javorike	„	15	—	16	50
Vinske strgotine (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	30	—	35	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	14	—	16	—
Pakal baril od 100 ℔	„	3	75	9	—
Cunja (štrace)	za 100 ℔	17	25	23	25
Kairam dalmat.	„	—	—	—	—

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, naradne jutarnjo hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uviek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini*.

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavičića mirodjara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrlunera mirodjara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pazinu* kod Lione; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Boresa i Misture; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah ilitl Specierijah. 29

A. KARABAIĆ Vlastnik. — Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. — Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 18. U Trstu 16. Septembra 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljaku samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljaku 60 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Neće se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označit. Komu List nedođje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se nopleća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se

Tipografia Figli di C. Amati, via delle Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjeno poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvatku, naime prama srojoj vriednosti i smjeru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemaju mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suvišе 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajerah, nedopisuju, nego putem svoje *Listarnice*.

Roditelji, ŠKOLE SE OTVARAJU!

U današnjem broju štampamo, kao što bijasmo obećali, oglas ravnateljstva o otvaranju c. k. gimnazije pazinske i o upisivanju novih djakah.

Odgojenje djece jest prva i najsvetija dužnost ne samo pojedinih obiteljih nego i cieloga naroda. Zato mi ovom prigodom opet i opet preporučamo istarskim roditeljem, neka šalju svoju djecu u latinske škole, da dobimo što u većem broju prosviećenih glavah; jer narod, koji nema, tko da za njega misli i skrbi, mora potonuti i propasti bez slieda i traga, makar ga bilo još više na svietu. Narod bez naučenih ljudih jest tielo bez glave, kojim se igraju po svojoj miloj volji i drugi narodi i same vlade. A neka se naši istarski roditelji neboje troškovah, jer dobrim mladićem nefali nikad liepih štipendijah i drugih podporah, da im se tako olakša odgojenje. S druge strane oni, koji se žele posvetiti crkvi i oltaru, i sami znadu, koliko se radi, da se za njih otvori Konvikt, što ga je velikodušno zamislio i postavio mu temelj naš presvj. i preč. g. biskup Dobrila, pa kad ako Bog to bude, onda lahko roditeljem za troškove.

Ovom prigodom nemožemo, da još jednu nerečemo. Mi smo već kada tada doznali, kako se dogadja, da je na pazinskoj gimnaziji više tobože Talijanah nego li Hrvatah, akoprem je na njoj hrvatskih imenah velika većina. Tomu su čudu krivi sami roditelji, jer kod upisivanja svoje djece, budi u pripravnicu budi u gimnaziju, nemisle i nepaze na ništa drugo nego da jih upišu. Direktor jih pita u talijanskom jeziku, tko su i odkud su, a oni mu možda koju talijanski i odgovore, pa eno i njih i njihove djece zapisanih u Talijane. Zato bi trebalo, da kod upisivanja Direktor pita djecu il roditelje, kako govore u familiji, pak bi bio kraj svoj pomutnji. Al i kad nebi toga Direktor pitao, kao što je njegova dužnost, to bi mu morali kazati sami; jer i učitelj mora uvjek imati pred očima, kako ga diete bolje razumije, ako će da napreduje. Dakle već iz ljubavi prama svojoj djeci moraju roditelji reći, da je njihovo diete zadojeno hrvatskim mliekom; pa kad nebi što razumjelo, da ga treba hrvatski opomenuti i hrvatski mu stvar razjasniti. Radi tog istog uzroka bilo bi pošteno i pametno, da poprave svoju pogrešku i oni roditelji, koji su već prošlih godinah, u znani il neznani, upisali svoju djecu za Talijane, pa da Direktoru očito kažu, da se u njihovoj kući negovori talijanski, nego hrvatski. A bilo bi još najbolje, da roditelji kod te prigode povjere svoje diete g. župniku, il komu drugomu domorodcu i narodnjaku, pa da ga on dovede k Direktoru i upiše, a mogao bi tako jedan i više njih dati upisati, kao što to i biva po gradovih. Na taj bi se način zauvjek preprieèilo, da se iz Hrvatah netešu Talijani, a iz potalijančenjakah naši najljući i najludji neprijatelji, kao što su upravo tako zvani šarenjaci ili poludani.

Za prave roditelje otvaranje školah jest najvažniji i najznamenitiji događaj, jer se tom prigodom radi o budućnosti ne samo njihove djećice nego i cieloga naroda, komu po volji i odluci Božjoj pripadaju. Zato evo na konac, stavljamo i opet na srdce našim istarskim roditeljem, neka nezalude te liepe prigode, nego neka se muški odvaže i na kojekakve malene troške, samo da bude jednom i njihovoj djeci i svemu našemu u Istri narodu ljepše i bolje. A preporučamo i gosp. župnikom, duhovnim pomoćnikom, učiteljem i ostalim rodoljubom, da nagovaraju roditelje, neka dadu djecu u latinske škole, gdje god vide, da je Bog dao talenta i koliko toliko premožena.

Dne 1. oktobra otvara se i riečka hrvatska gimnazija, kamo obično šalju svoju djecu Kastavci i Otočani. I njih, jednih i drugih, jest od neko doba manje nego je obično bivalo na onoj staroj i slavnoj gimnaziji; zato i njim iz istih uzrokah ponavljamo ono, što smo rekli njihovoj braći po ostaloj Istri, da se naime i oni spomenu svoje dužnosti toli naprama svojoj djeci, koli naprama crkvi i narodu. I ovdje u Trstu se opaža, da se ove godine upisuje u latinske škole mnogo i mnogo više djece, nego prošlih godinah. Neka se dakle to obistini i u Pazinu i na Rieci, pak ćemo moć reći, da napredujemo i mi zajedno sa Talijani i Niemci. I u to ime Bog pomozi!

Stanovnikom političke obćine Kastavske.

Puće poštovani! Vaši oci ostavili su Vam prostrane komunšćine i guste šume, da Vas je bio na daleko glas. Samo vas nisu naučili tanko računati, da uzmognete obćuvati, što su vam ostavili.

Vi ste malo po malo goru proredili, državne obligacije prodali, ceste nenačinili, škole nedozidali i sve jedno je prazna dan na dan vaša obćinska kasa.

Najkasnje palo je na vas ruglo, da je Junta morala poslati svoga komisara, neka Vam račune uredi, neka Vam knjige složi, neka odluči što je vaše i koliko je toga. Taj čovjek, po zakonu k vam poslan, bere sto forintih na mjesec i dijete kad ide, kamo mora ići!

Da znam ja, koji ovo pišem, da ste svi zadovoljni s takovim stanjem obćine, ja bih rekao: pogubljenje tvoje od tebe samoga Izraele, pak bih zamuknuo.

Ali je nemoguće, da ste svi s tim zadovoljni, pače nijedan neće reći, da stvar pravo ide napred. Zato Vam upravljam par iskrenih rečih.

Naše dosadanje zastupstvo dobro je, al nije dosta dobro. Dosadanji glavar preveć je pametan čovjek za naše zastupstvo. On ima dosta svojega posla. Kad ide za svojim poslom, nemože poći za tudjim, a voli za svojim nego li za tudjim. Suviše, on pozna zastupstvu grud i ćud, tako da uvjek valja ono, što on hoće, a možebit da uvjek i nevalja.

U našem zastupstvu morao bi sjediti barem jedan čovjek, koj zna što korisna predložiti i obrazložiti.

Ima po svietu ernih dušah, koje bi rado, da se naš rod u Istri zatare, da nikad od nas nebude znamenitoga kolina. Ti ljudi nagovaraju vas, da se razdielite, to će reći, da selo proti selu na pravdu skoči, da se pokoljete ob onom što još imate, pa kad bi vas tkogod dobro obrijao, onda nebi ni jedni ni drugi ništa imali. Zar će Kastavci manje troška imati, ako budu tri komune imali mesto jednoga, tri glavara mesto jednoga, tri kase mesto jedne?

A kako ćete podieliti goru, kad bog i ljudi znadu da je gora skupna, kako je skupna i krasa. Dok je pogača cela još kako tako, a stane ju kusati, vidit ćete kolike mrvice i pravde i prepori. Zašto se zove Kastavac po svietu i Ružić i Halubljan, i Brežan i Zamećanin? Zato, jer ste svi jedna familija, jedna krv i jedna družina. Al zato imate svi skupa i pravo i dužnost braniti tu skupnost. Ako li se dva tri nevjerna brata odmeću, vi ćete jih najprvo tim ukrotiti, da se svi ostali skupa držite.

Dug kod advokata narasao je našoj obćini pred nedavno na petnajst tisućah forintih? Bi li bilo do tolikoga novca došlo, da se je svake godine s advokatom račun učinio, pak da ga se je platilo makar adicionalom? Nebi! Ni drugih nespodobah se nebi bilo dogodilo, da je u zastupstvu čovjeka, koj bi znao mužkom rečju raztumačiti što je i kako treba da bude.

Poslali su Vam komisara. Kako je mogao onako težak posao dobiti mladić, koj u tom nikakove pratike neima, premda u drugih stvarih može biti izvrstan? Može li naše stvari razumjeti čovjek, koj našega jezika nezna? Nemože! Može li on raditi što su mu naložili, ako zastupstvo ima još u svojih pravicah ostati? Nemože! Ili njega netreba, il netreba zastupstva.

Bliža se vreme, kad se svemu tomu može pomoći. Izbori za novo poglavarstvo nisu daleko. Dojdućim zastupstvom možete pokazati, da Kastavšćina ima ljudi, koji znadu bolje i cienije ravnati obćinu, nego li dosadanje zastupstvo i dosadanji komisari. Dva tri poštena lica, koja mislim da bi dobro izabrati, spomenut ću vam na dobu dogovorno s ljudi, koji Vam dobro žele.

Vaš jedan prijatelj.

DOPISI.

Izpod Učke.

Glas, da dolazi presvjetli biskup Juraj Dobrila u ove naše krajeve, svih nas je veoma uzradovao. Željno smo iščekivali dan, da vidimo prvi put u našoj sredini biskupa, koji nam je svim po imenu jur odavna poznat po onoj zlatnoj knjižici od njega napisanoj *„Otče budi volja tvoja.“* —

Dne 23. augusta došao je presvjetli naš biskup u Kastav i od tuda zaputio se po cielom prostranom dekanatu. U Kastvu dočekan je biskup sjajno, kako se bilo i nadati od Kastavacah. Pod liepim slavolukom sakupljeno svećenstvo sa svojim obljubljenim g. dekanom na čelu, i množina puka dočekali i sa trokratnim burnim „živio“ pozdravili dolazećega biskupa. Bakljami i bengaličkimi ognji sprovedu ga do crkve a od crkve do župničkoge dvora.

Kastavska plovanija je mnogobrojna. Ima preko 12 tisućah dušah. Velik je bio broj djece za sv. Krizmu; zato su bila odlučena dva dana za dielenje sv. berme, subota i nedelja. U nedelju došlo okolo 600 djece k svetoj bermi, a puku ni broja se nezna. Jur za rana napuniše dubkom crkvu i ulicu od crkve do plovanskoga stana. Liepo li bilo vidjeti gdje vrhovni pastir obkoljen sa svimi župnici cieloga dekanata stupa kroz pobožni puk, al li bilo mučno opaziti, da tu neima domaćega župnika, obće štovanoga i častnoga starca dekana, Vjekoslava Vlaha, koji radi ne male nemoći nemogaše sprovesti biskupa do crkve. Dao dobri Bog, minula ga doskora ta nemoć i on čil i zdrav čekao i dočekao biskupa na povratku. — Došavši u crkvu, uzadje biskup na pripravljen prestol i progovori puku nekoliko baš apustolskih rečih. Premda je bila crkva upravo dubkom napunjena, ipak sve bilo tiho i mirno kao da neima nikoga; svatko pazi da mu ni rieč neizmakne, koja onako gladko teče iz biskupovih usliju. Liep je doista ovo običaj ako i dosta tegotan, da biskup u svakoj crkvi puku u kratko prosbori. Siguran sam da će se njegovih liepih rieči spominjati mnogi i mnogi ciel svoj život. —

Kako je bio biskup dočekan i radostno pozdravljen u Kastvu, tako su i po ostalih plovanih i kapelanijah gledali svećenici s pukom, da ga čim ljepše dočekaju. Jur putem u Kastav čekali su ga Svetomarjeci sa svojim pastirom na čelu i sprovodili u svoju liepu crkvu, koju su pred desetak godinah svojimi žuljevi podigli. —

Ako je ikako moguće, biskup nepropusti, da ne pogleda svaku crkvu.

Putem iz Berguda svrati se u Zvoneću, a od tud u Rukavac, gdje stoji upravo još nedogradjena velika crkva. Zvonečani i Rukavčani veselo su hodili u susriet svomu biskupu i radostno mu kličali: Živio! Dobro nam došao! Iz Rukavca krenu biskup ranim jutrom u starodavni Veprinac. Od daleka pozdravljaše harmoničan zvuk velikih Veprinačkih zvonovah i pucanje mužarah dolazećega biskupa. Obaviv tuj sveti obred krizmanja i razgledav preliepu crkvu i njezinu bogatu riznicu, zaputi se pješice u susjednu plovaniju Poljansku.

I Poljanska crkva je od mala sazidana, ali je jurve svim obilno oskrbljena brižljivostju tamošnjega revnog duhovnika i darežljivostju i dobrotom poljanskoga puka. Srdce ti zaigra od radosti kad stupiš u taj božji hram. Biskup pohvali pobožnost i dobrotu puka i iza kratka odmora pozdravljen sa burnim „Živio“, spusti se u čarobnu Iku. Ikarski brodovlastnici i kapetani saberu se i u liepoj kiti dočekaju biskupa pred mornarskom crkvicom sv. Mikule. Biskup ugodno iznenadjen, unidje u crkvicu, izmoli kratku molitvicu i tronutim glasom zahvali sakupljenim, preporučujuć im, da budu i nadalje ovako odani vjeri i složni medju sobom.

U prvi mrak stigne biskup u Lovran. Velika množina puka čekaše pod slavolukom na kom stajaše napis: „Puk Lovranski — Svomu Biskupu“. Tuj ga pozdraviše sa srdačnim „živio“ i obkoljena mnogimi dumpliri sprovedoše u crkvu. — Drugi dan odpočinu biskup od napora i truda, a podvečer uputi se u najdaljna mjesta ovoga dekanata, u Beršec. — Beršečki je puk na glasu sa svoje dobrote, pa i ovom prilikom dao je dokaz, koliko štuje i cieni svoga vrhovnoga pastira. Sva plovanija bi rekao bila je na okupu čekajuća prihod biskupov. Došavšemu zaori veselo „živio! dobro nam došao!“ Pod večer sledećega dana vrati se biskup i prispje u Mošćenice, gdje je bio takodjer liepo dočekan i radostno pozdravljan. Drugi dan zorom navešćivaše puku pucanje mužarah radostni dan. Na mnogih kućah lepršile su izvješene zastave, a medju njimi vila se hrvatska trobojnica. Mošćenička crkva nije velika, ali je liepa i ukusna. Ta ljepota ugodno se dojmila i biskupova srdca; jer stupiv na priredjen prestol poče hvalit ljepotu i uredjenost crkve, a puk pozivati, da bude i on, koji je crkva živa, ovako ukrašen i narešen kršćanskimi krjepostmi, kakono je uljepšana i nakićena ova njihova zidana crkva. — Lovranci bili su sretni još istoga dana pozdraviti biskupa u svom gradu, i imati u svojoj sredini kroz dva dana miloga pastira. Lovranska plovanija nije baš velika, broji nešto preko 3000 dušah, ali je jako raztresena, pa da bude puku narednije, osta tu biskup dva dana i podeljivaše sv. krizmu. Da se je sve svršilo u najljepšem redu netreba ni spominjati. Nad crkvenimi vrati stojaše sliedeći napis:

GEORGIVS EPISCOPVS
INGREDITVR
ECCLESIAM BEATI GEORGII
PATER ET PASTOR NOSTER
AVE

Pod večer krenu biskup iz Lovrana na Volosko, jedinu plovaniju, koju još imao pogledati u ovom dekanatu. Putem zaostavi se u krasnoj Opatiji. Sva Opatija sabrala se pod liepim slavolukom, da pričeka biskupa. Biskup podje zastavami nakićenim putem do malene ali liepe crkvice, i tu progovori sabranomu puku, do suzah ganut, nekoliko otčinskih rječih, hvaleć pobožnost i skrb za kuću božju u tom dobrom puku.

I na Voloskom bio je biskup liepo dočekan i radostno pozdravljen. Drugi dan iz cieloga dekanata sabrali se svećenici, da pozdrave odlazećega biskupa. Došli simo i dični zastupnici susjedne nam senjske biskupije, prečastna gospoda opati: Ivan Fiamin iz Rieke i Soić iz Bakra. — Na dvie ore popodne odpu tova biskup želježnicom put Trsta. Mi mu kličemo od srdca: Srećno pošao, Presvjetli Biskupe, mili naš pastiru, i srećno nam se opet povratio u ove kraje! —

U Vrbniku na otoku Krku *29. kolovoza.*

Danas sam imao srcću prisustvovati izpitom naših pripravnicah i pripravnikah za učiteljstvo. Poznavajuć još prije revnost i trud, što su si davali, da zadovolje svakomu i najmanjemu zahtjevu svoga učitelja, nisam ni najmanje dvojio da ću izaći zadovoljan iz škole; al moram kazati da je uspjeh nadmašio moje očekivanje. Mladićem, koji nisu znali nego čitati, a gdjekoji ni sricati, upiliti tolike predmete u glavu, može samo toli revan učitelj, kao što je gosp. Mogorović. Njega ide svakako prva hvala na toli liepu uspjehu. On je učitelj na svojem mjestu, koji shvaća dobro svoj zadatak, pa mu je i dorasao. Željeli bi, da dugo ostane medju nami!

Do mjesec dana ići će do 5 mladićah u Kopar, jedan u senjsku gimnaziju, a 6 djevojčicah u Gorieu. Ovdje se razglasilo, da će naše Hrvatice morati u Gorici učiti u slovenskom kursu, jer da se vladi neda otvoriti posebni kurs za hrvatske učiteljice, budući da ih je malo. To se jako neugodno dojmilo naših kmetah. Oni znaju, koliko su se te djevojke ove godine namučile; znaju, da će morati po današnjem sustavu učiti u učiteljištu neke predmete, kojimi se za cielog života neće baviti, a neke obširnije nego što bi trebalo; znaju, da će morat najpotrebnije predmete učiti u sasvim tudjem jeziku — u njemačkom, pa neće da se njihova djeca šalju u slovenski kurs. Oni su odlučili radje ne poslati jih nikamo, nego da se stave na još veće muke. „Zar mi nemamo prava na našu žensku Preparandiju? Ako ju imaju Talijani i Slovenci, zašto da ju nemamo i mi? Što je njihova štibra sladja od naše? Kako će pak one učiti našu djecu hrvatski, kad ga same neće znati? Nećemo da nam djeca budu ni bielo ni crno!“ Tako umuju oni, a vlada neka se ne obmanjuje, jer što Bodul reče, toga ne poreče. Ako jih za vremena ne umiri, bojim se, da će još do godine ostati i Pripravnica u Vrbniku prazna. Bolje je i nikakve obuke nego toli šarene!

Po novom teku Lloydovih parobrodah, imao bi parobrod, koji ide iz Rieke u Zadar, dotaknuti takodjer i Vrbnik. Ja neznam što je tomu uzrok, ali evo već je prošao mjesec i pô odkad se plovitba promienila, a mi parobroda još ne vidismo. Tu bi se morala občina popitati za uzroke i zahtjevati od Lloyda, da vrši na što se je obvezao. Tomu će biti valjda uzrokom naš stari grieh — lienost. Imao bih vam kojesta kazati o „velikom moru“ našeg občinskog zastupstva, ali da mi se dopis ne otegne, dopustite mi još samo dvie rieči. Vrbničani se rado hvale, da su se oni probudili od obćeg mrtvila, da su oni najsvjestniji Hrvati na otoku, i što ja znam. Ali zavirite im malko u občinski ured i vidit ćete, da se tu talijanski dopisuje i odpisuje, kao da smo u sriedi Furlanije. Može li biti veće nakaze: na občini ozgor hrvatska zastava a ozdol talijanski oglas, u občini talijanski pečat i talijansko uredjivanje? Bilo bi doba da se zaista osviestimo i raztrieznimo, pa da pustimo, što nije naše i da radimo onako, kako su radili naši stari, koji su svoje zakone i sva svoja pisma u svojem jeziku pisali. Današnji občinski tajnik je čovjek razuman, pa će se on i malim trudom uvježbati u hrvatskom uredovanju, samo treba volje, a ta valja da dodje ozgora. Kažu, da obično od glave riba smrdi.

Žalibože nije bolje ni po drugih občinah na otoku. Ne čudim se ni Omišljanom ni Bašćanom, jer je kod prvih načelnikom neka kreatura Elluschegova, a kod drugih poznati plem. Santis, ali se čudim Dobrinjcem. U njih je sva občinska uprava može se reći u rukuh svećenikah, i tajnik je svećenik, pa ipak se i tu talijanski uredje. Još nam se mnogo hoće, dok se bude moglo reći: Na otoku Krku su svi sviestni Hrvati!

U Vrbniku, *6. rujna 1878.**)

Kad neće da vam ni jedan piše s ove strane, odlučih napisati vam ja dva slova. Al o čem ćete da vam pišem?... Neću vam pisati o našoj Čitaonici, koja liepo napreduje i broji sve više članovah, tako da se naš mladji naraštaj, naši mladji poljodelci, sve više probudjuju; neću vam pisati o stvarih naše občine, jer se nisam još dobro o njih obavjestio, al čim se osvjedočim, da ne ide koja stvar u redu, javiti ću vam: već vam pisati hoću o naših učionah, tim više što je ove godine ovdje i učiteljski pripravni tečaj.

Ne znam komu imamo zahvaliti, da je ovaj tečaj u Vrbniku, al ja mu od moje strane nebi bio mnogo zahvalan, jer mjesto blagodati i probitka, donieti će on mnogomu otcu škode i štete. A zašto?... Jer na mnoga i velika obećanja, mnogi su takovi roditelji poslali djecu u školu, da jim se je danas, kad neimaju nikakva stroška boriti s gladom i kupovati palentu: a što će učiniti kad budu morali svake godine dodati k stipendiji najmanje 100 do 150 f., odkuda će jih smoći? Istina, da imaju koju mrvicu zemljišta, al je više puta nije komu ni prodati, posuditi pako na velike kamate ne donosi koristi — ako i bude u koga posuditi. Ovo na razmišljanje i mozganje roditeljem.

S druge strane, Presvjetli je gosp. školski nadzornik, kad je bio lanjske godine ovdje, obećao, da će ženske (jer je ovdje mješoviti tečaj muzkih i ženskih), koje budu morale u Gorieu, dobiti svoga hrvatskoga učitelja, koj će jih hrvatski pripravljati, učiti i izpitavati, a sada bi se rada, da one slovenski uče, te već je i naredjeno ovdješnjemu mirnomu, vriednomu i marljivomu učitelju, da jim naruči slovenske slovnice.

Još jednu! Po svih se učilištih dan današnji tuže, da se od mladićah previše zahtjeva, radi toga jesu se već nadzornici i sastajali u Beču, da to poprave po starom kalupu. I zbilja vidjeti u obće školsku mladež, to nisu mladići čili, krepki, zdravi i crveni kao jabuka, već su to sjene ljudske, marionete same. mičuće se u liepih haljinah. Znam da je tomu mnogo kriva i velika sveobća moralna pokvarenost, koje bi se mladići osobito morali čuvati, jer njim to veoma škodi zdravlju i skraćuje dane života; al je i množtvo materijah i veliki napor (i slaba hrana. Ured.) te tako iztrošeni duševno i moralno, kad bi u najljepših godinah imali koristiti domovini, pokosi jih nemila smrt i tako doplate dug čovječanski.

Tako biva i s našimi pripravnici, imaju silesiju materijah, al čemu se ja najviše čudim — čudim se da se od njih zahtjeva tolika njemština, kao da će morati ići u sred Njemačke u „Deutsches Bund“. Čujem dapače da se već u II. tečaju uče nekoje materije njemački, a u III. i IV. skoro sve. Ma što će nam taj jezik?! Valjda ga se uči, il za djecu, ili da se isti učitelji u njem izobraze. Za djecu nam ga netreba, jer su oni čisti Hrvati, a učiteljah imamo i bez njemačkoga jezika dosta naobraženih. Dakle... nam ga ne treba. Uvjek se moramo boriti proti tomu „Drang nach Osten“. Kad ćemo već jednom biti svoji na svojem? Ja vidim, da naši poglavari, koji se čine narodni, u isti rog pušu, u koji i Velikoniemci. Doduše znam da nas neće ponjemčiti, a tim se neki i tješe, ali ne znate li jadni da nam tim vrieme kradu i krate nam učiti se svoj jezik, te tako ne znamo dobro ni jednoga ni drugoga. Na pazinskoj Gimnaziji izmedju 129 djakah jesu samo 4 Niemca, pa radi njih je valjda sva gimnazija njemačka; jeli to pravedno?! Prestanite dakle tolikim njemčarenjem! Dali se u Njemačkoj uče hrvatski jezik?... Ne znam, znaju li niti da obstoji takov jezik, a mi da moramo robski učiti njihov?! Ne mogu pojmiti tako nepravedan zakon. Mislim da će nam se naši potomci čuditi. Pak još te mame naše mladiće štipendijami na pazinsku Gimnaziju. Nek si je drže za svoje Niemce. Znam latinsku poslovicu, da koliko se jezikah znade da se za toliko ljudi vriedi; al pustite njemački jezik slobodnim, neka se ga uči tko hoće, a hrvatski učinite obligatnim, pak vam neće Talijani t. j. Šarenjaci pod nosom komedije činiti.

Za ovaj put dosta, jer sam i proti svojoj volji preveć zabrazdio, a drugi put, kako se moraju naši Učitelji boriti za stanarinu proti njestnomu školskomu vieću.

Jedan koji želi istinu i pravdu.

Iz Tinjanšćine *dne 18. kolovoza 1878.**)

Evo kako se obavi svečanost rodjendana N. V. našega Cesara u ovoj občini.

U večer u oči 18. t. m. bi paljeni kriesi na Ježenju, na Velikom Vrhu u Sjenokošah, u Iveticih, u Srbinjaku i drugdje po ovoj občini. Čim odzvoni večernica (Zdrava Marija), čuo se jedan hitac iz naših Sjenokošah, zatim se čulo hitat sa svih stranah sve občine, poslije jednoglasno čulo se gromovitim glasom vikati: Živio Franjo Josip I.! Živio! Živio! Živio! — i tako trajaše oko pô sata. — Vidio se takodjer kries u Ruscih i čuo se gromoviti Živio.

Dne 18. t. m. sakupi se mnogobrojno pučanstvo, da prisustvuje svetoj Misi, koju je čitao naš vriedni mjestni župnik, opomenuv pod sv. Misom puk svoje dužnosti napram svome vladaru. Sv. Misi prisustvahu občinski vićenici, c. k. Žandarmarija, dakako, i g. načelnik; pod službom božjom se je mnogo hitacah učinilo, i pjevala Čarevka „Bože živi, čuvaj Bože!“ i tako u najlepljem redu bez smetnje i zapreke najlepljem svečanosti bi taj pučanski izkaz prama svomu vladaru učinjen. Napokom sakupismo se nekoliko nas i poslasmo po kmetski sastavljenu pjesmu Nj. Velič. našemu cesaru, na slavni c. k. Kapetanat u Pazin, da se udostoji predati ju kroz više oblasti premilostivomu našemu Vladaru. Živio nam Franjo Josip I.!

Jedan občinar.

Na Punatu, otoku Krku, *22. kolovoza.*

Videći, da je moj zadnji dopis našao si mjestance u obće ljubljenoj „Našoj Slogi“, i da biva svestrano odobravan od braće ni seljakah, usudjujem se nastaviti dopisivanje.

Danas zaustaviti ću se na zgradi, koja će služiti za učionu iliti školu. Hvala Bogu! odmah na početku kličem, hvala Bogu! da se već počela dogotavljati zgrada ta, koja je do sada činila sramotu cieloj podobćini punlarskoj, a u kojoj imat će početak bolji napredak i umna prosvjeta. Stajala je ta kuća jedno 4 godine kao zapuščena,

---

*) Stampamo ovaj dopis akoprem se u svačem s njim nesložemo. Ured.

*) Zakašnjeno. Nek nam dopisnik nezamjeri!

bili su goli zidi i krov, drugo ništa; ali sada počelo se je raditi i misle ju dogotoviti za dojdući školsku godinu, nu ne sve nego samo dvije sobe. Sada, kad bude stranac doplovio ili prispio krajem do liepoga Punta, neće već pitati, što su te zidine, jer će barem izvana naći sve u redu a valjda i natpis da je tu hrvatska pučka učiona! Neću ovdje pitati, zašto se nije do sada skrbilo za školsku zgradu, niti zašto novcima u rukuh nije se djelo po mogućnosti napred vodilo, niti zašto „Il Comitato“ neće da dade račune! Ne, za sve to nepitam, jer nisam za to postavljen, ali to bi morali razviditi oni, kojih je dužnost! Ugotoviti će se dvie sobe i triem, kako se javno misli i kako je pogodjeno s poduzetnici, ali zar jedna za mužku a druga za žensku djecu? Mislim da je nami potrebitija mužka škola, pa valjalo bi, da to bude sve za mužku djecu! Koja korist inače za obćinare? Djeca će znati kao i do sada t. j. ništa, a one dane koje obćinari gube za dovršiti zgradu, kakav će donesti plod? Dobro je imati žensku školu, ali one mogu i bez toga, dočim za mužkih je posve potrebita, jer koja je sramota, da od toliko vojnikah nezna skoro niti jedan čitati i pisati, ali ne samo koja sramota, da li i kolika škoda! Ako višje oblasti misle uz nevaljanju mužku školu podignuti još nevaljaniju žensku školu, bolje da idu spavati, a tim da si glave nelaru, nek si za bolju zgodu veliku umnost svoju pristede! Nami treba napredka, a ne povećanja troškovah! Nami treba škola, ali ne samo imenom, nu i činom: djece imamo dosta, zemlja nas već svih braniti nemože, zato škola imala bi otvoriti oči na-oj djeci, pokazati jim put u široki svieť, a ne samo pušćati da živu po staru. Za sve to treba duševne pomoći, a te neimamo; jedan učitelj, bio i najbolji, nemože ništa, a što će jedan koji malo haje! Dajte našoj djeci dobrih učiteljah, koji će znati u školi lomiti hljeb nauka i izobraženosti, pa ćemo vam zahvalni biti, ali ako bude kako je bilo do sada ili još gorje, tada hvala svim takovim stvarju nas nadariti mislećim, mi ćemo bolje bez toga!

Prekidam da vam javim, da na 16. kolovoza je bila obća četvrta sjednica Puntarske Nar. Čitaonice i tu bijahu izabrana u Odbor tri seljaka — znak, da pojedini napreduju. Tako je stupila u četvrtu godinu svoga obstanka ova Čitaonica, vrh koje se vije hrvatska trobojnica! Nekoji člani spadajući u izabranike namjeravaju držati poučne govore, što bude od toga i koji predmet budu si izabrali govornici, u svoje ću vam vrieme javiti. Mislim, da je to hvale vriedna nakana mladih naših učećih se Hrvatah. Živili!

Pogled po svietu.

U Trstu 15. rujna 1878.

U ovo petnaest danah nije se baš ništa promienilo ni u našoj državi ni u ostalom svietu. U našoj su državi ovdje i ondje obavljeni pokrajinski izbori: negdje na bolje za nas, kakono u Stajerskoj, a negdje po staroj navadi. Nekoji će se pokrajinski sabori otvoriti i prije nego li smo mi to zadnji put javili: dapače nekoji već i posluju od 12. tekućega, kakono trščanski i goriški. I to je sve, što imamo javiti o Austriji u užem smislu.

I naša braća u kraljevini su jur gotovi sa svojimi izbori. Narodna stranka ima i ovaj put veliku većinu. To je znamenje, da je naš tamo narod još uvjek rad, da se prepirke, što jih vodi s Magjari izravnaju i rieše mirnim i običnim putem. Ali baš to veliko pouzdanje naroda u staru narodno stranku daje toj stranci povoda, da stupi pred Magjare sa svom silom hrvatske samosviesti i hrvatskog prava. A takvomu postupku nadamo se i mi od narodne stranke tim više, što Magjari od dana do dne sve to jasnije pokazuju svoju zlovolju naprama Hrvatom. Tu su zlovolju zasvjedočili i ovih danah.

Naša vojska gine i pogiba u Bosni. Iz Banjaluke do Novoga ima nekakva turska željeznica. Tu bi željeznicu trebalo doprotegnuti gori do Siska s jedne strane, a s druge do Sarajeva, pak bi našoj tomo vojsci bilo mnogo laglje, jer bi mnogo laglje dobavljala živež i potrebitu vojnu spravu. S toga uzroka bila je i jedna hrvatska deputacija pred Carem i Kraljem, kao i kod ovih i onih ministrah, proseć, neka se rečena željeznica što prije dogradi. I Car i obći vojni ministar uvidjaju svu korist i potrebu te željenice, ali Magjari neće pa neće da ni čuju o njoj govoriti. A za što? Jer da bi jednom koristila Hrvatom, kojih dobru i napredku nisu nikako skloni. Dakle neka propadne i vojska i carstvo, samo da se nezapomognu Hrvati. Iz toga svaki lahko vidi, da se nijedan pošten narod nemože dugo družiti s onako nesko sebičnim narodom, kao što je magjarski. Nego nam je dodati, da su Magjari morali ipak popustiti, jer po današnjih bečkih brzojavnih viestih ministarsko je vieće pod Carevim predsjedničtvom zaključilo, da se željenica Sisak-Novi mora početi što prije graditi.

Već iz toga naši čitatelji vide, da nam u Bosni neidu stvari za rukom, onako kao što smo se nadali da hoće. Turci Bošnjaci brane svaki pedalj zemlje neobičnom ljutinom i brabrošću. Ali to nas nesmije uplašiti, dapače kao jknaèkù i brabrù narodu mora nam uliti u srdce tim veću žilavost i uztrajnost, jer se sila silom lomi, nikad pako kukanjem i jadikovanjem. Ali ako i nisu naši u ovo petnaest danah u Bosni mnogo napredovali, to su napredovali u Hercegovini, gdje je naša vojska uzela Trebinje i još nekoja pomanja mjesta. Nekoji vele, da se tamo do proljeća neda ni mjsliti, da će biti Bosna pokorena. Mi nismo tog mnienja, ali znamo, da sve zlo, koje trpi i koje će još trpiti naše tamo vojska, pada na dušu Magjarah, koji se još i dan danas protive zaposjednuću onih zemaljah. Dapače ima jih i takovih, koji napreèace zahtievaju, neka se naša vojska već sad natrag pozove. To neće biti, ali kad bi bilo, onda je Magjarom mnogo prije odzvonilo, a oni toga nevide: jer nevide, kako bi onda Slaveni svi i svuda prihvatili sasvim drugu politiku, nego što ju tjeraju sada.

Rusija stoji čvrsto uz Srbiju, Crnu Goru i Grčku, pa je sva prilika, ako nebude Turska mogla il htjela izvesti berlinskih paragrafah glede tih državah, da će ju ona i oružjem na to prisiliti. To je naime ovih danah rekao Sultanu i sam ruski poslanik u Carigradu knez Lobanov-Rostovski. Čulo se, da bi mogao postati bugarskim knezom poznati ruski državnik, grof Ignatiev. Čuje se i to, da bi u nekom slučaju Bugari stupili iz grčke vjere, te opet priznali Papu za vidljivu glavu svete crkve Isukrstove, kao što su ga s početka pravoslavno i pripoznavali i oni i Grci. Tamo na dalekom Iztoku u Aziji Rusi se i Englezi pripravljaju na rat, koji mora jednom među njima buknuti i to što kasniji to strašniji.

Književne viesti.

Narasla je u svoje vrieme oglašena moja knjiga, koja donosi viesti, misli i pouka o zemlji i narodu, navlast u Bosni i Hercegovini — pod nadpisom: „**Balkan-divan**“ —, znatno veća (za čitavih šest tiskanih listovah), nego što se u *prospektu* obećalo. Osim toga joj je izkit prikladniji. — Nemože mi se dakle zamjeriti, što sam ovoj knjizi svojoj povisio upisnu cienu za 30 novč. po iztisak.

Ujedno smijem uljudno sjetiti slavna uredništva, poštovane knjižarnice, pa i p. n. gg. sabiraće predplatnikah i predbrojnikah — poziva_i javne zahvale.

U Zagrebu god. 1878. mjeseca kolovoza.

Izdatelj „Balkan-divana“.

***

Počamši od 1. Rujna izlazi na Sušaku kraj Rieke politički list **Sloboda** i to tri puta u tjednu, naime sriedom, petkom i nedjeljom. Taj list štampa dopise i u talijanskom jeziku, što je veoma hvale vriedno naime radi naše Istre i grada Rieke, gdje ima liudih, koji nerazumiju il nečitaju drugih Novinah nego talijanske, koje obično o našem narodu il nepišu, il pišu zlo i hrdjavo. Ciena je tomu listu f. 1. na mjesec. Mi ga što vruće preporučamo i našim Istranom.

***

Tiskom Stiglića i Dessolbrunnera u Bakru izišla je veoma koristna knjižica za mornare **Zapovjed brodovnih obavah**, u hrvatskom, njemačkom i talijanskom jeziku od Bože Babića, privr. ravnatelja ondešnje kr. nautične učione.

Franina i Jurina.

Fr. Jurino, kuda si pak ti klatil ovih petnajst dan?

Ju. A ča češ, Frane moj? Ponestalo mi je vina, pak sam tel doli na školju kupit par vedar. Klatil sam se tamo okolo Verbuika.

Fr. Imaju nas ča rado ljudi onuda?

Ju. Nebore, nepaze preveć na nas, zač imaju tamo dva, kako mi. Jedan je i raprezentant, pak se vavek s tem drugem pogovaraju i rešćn svoje obćinske stvari. A za druge stvari jim je drago, da mi ča prihitimo.

Fr. Pak su l' ti ča povedali?

Ju. Raprezentant mi se je natužil dosta toga. On ti je ravan čovek, svakomu svoju reče. Povedal mi je, da nimaju praveh poglavari, da se ne brinu niš za puto ni staze, a ljudi nete delat, ako jim se nezapoveda.

Fr. Ej, jur sam ja čul, da su jim se po celi vozi masta zvernuli, ma ni bolje reć.

Ju. Ma meni je pravo drago, da smo dva pajdaša našli, ki to nam dojavit čagodar, da se svuda sami neuminamo.

***

Ju. Frane! je istina, da se Talijani kuričaju, da su jim naši ubili va Bosnoj nekega konsula.

Fr. Jure pametan budi! Znaš, kad je ovca pila na potoku niže, a vuk više, pak je s mirom vuk govoril, da mu ovca vodu muti.

Ju. Ja! ja!

Što imaš raditi svakoga mjeseca

u vinogradu, u vrtu i u voćnjaku.

MJESECA RUJNA.

Gdjekoji vinogradari običavaju u ovom mjesecu i po treći put svoje vinograde kopati: nu to se baš ne preporučuje, pošto se više štete počini, nego li koristi.

Nastavljaj plieviti u vinogradu drač i glodaj, da ga već sad dokončaš.

Neki gospodari imaju običaj taj, da obtrgavaju lišće od grozdja, da tobož laglje dozrieva.

Ja to podnipošto preporučiti ne mogu s razloga, što nevješt vinogradar može si više štete obtrgavanjem (lišća) navjeti, nego li koristi; tim više kad bi ovakovo dielo u nevrieme i prerano preduzimao.

Stoga hrvatskim vinogradarom u Dalmaciji, u Istriji, u hrvatskom primorju itd. iz srdca prikričujem: Braćo, pozor na ove, što rekoh!

Preporuci pudarom (ljudem, koji u ovo vrieme grozdje od kradje ili ine štete čuvaju), ili još bolje podji sam do svog vinograda i obadji istog, te opaziš li, da ti grozdje leži na zemlji, namah ga pridigni, ili izpod njega jamicu učini, a uz to i mali jarčić izkopaj, da uzmogneš vodu odvoditi, jer bi ti u protivnom slučaju grozdje sagnjilo od vlage.

Ovo što rekoh toplo preporučujem vinogradarom u hrvatskoj trojednici, zatim i u Istriji, a osobito nam u Dalmaciji, hrvatskom primorju i u Istriji, koji imamo onizke panje (trsje).

Ose, stršeni, mrave i svakojaku inu gamad tamani ili u gnjezdu, jer mnogo štete gospodaru počine na grozdju.

Takodjer treba grozdje čuvati od jazavacah, lisicah, domaće peradi (u. p. od kokoših, gusakah, patakah itd.) i od samog psa, jer ovo sve napomenuto mnogo štete počini u ovo doba godine po vinogradu. —

Za cielo znam, da će mnogi marljivi vinogradar u ovo vrieme pregledat svoje vinograde, pa gdje nedje panj (trs, čokot), da se je izrodio, ili je nevaljale vrsti, tada će ga namah obilježiti sa kakovim bielim znakom, a osobito sa razmućenim vapnom, da ga tako uzmogneš u pramaljeću izkopati i s drugim nadomjestiti. —

Pošto će za neko vrieme kod nas u Dalmaciji, u Istriji i hrvatskom primorju grozdje dozoriti, to marljivog vinogradara već sad upozorujem, da pripravlja potrebito posudje za trganje (branje) grozdja.

Isto (posudje) valja da je čisto od svake nečistoće, a osobito od pliesnivoće, koja i najbolje vino pokvari. —

O samom branju grozdja i o posudju prozboriti ću možda u mjesecu listopadu obširnije. —

Za vrtljara. — Ako je vrieme u ovom mjesecu liepo, to još i sad pušćaj povrtlje rasti; suprot je li promenljivo, tada ga namah iz zemlje vadi i spravi na dobro mjesto, koje nije odveć suho niti vlazno. —

Lišće od kariola i to doluje odtrgavaj i daji ga kravam; suprot gornje, koje nad ružicom počelo kovrčati, veži ga slamom za to, da u gladu veća rasto i nježnija biva. I od celera neki gospodari lišće odtrgavaju s razloga, da se bolje glavići. Spinac sij, ako ga želiš imati pod jesen ili rano u pramaljeću.

Izkapaj luk česnjak, krumpir. i beri pasulj (grah), zatim svakovrstvo sjemenje od povrtlja.

Sij luk česnjak, zimski luk i kozjak.

I napokon voji mješanac-gnoj u vrta i gnoji sa istim prazne gredice, pa ih zasij sa zimskom salatom i zeljem — rječju sve one poslove u vrtu izvrši, koje sam ti u mjesecu supnju i kolovozu toplo preporučio.

Za voćnjak. — Marljivo kupi voćno sjeme: koncem ovog mjeseca sade se pećke (koštice) od *bresakah, šljivah i orahah:* zatim se sije jabučno i kruškovo sjemo. - -

Tko je u prošastem mjesecu pupovao svoje voćke, treba sad razpustiti vezove, da na rablo stoje a na kojem se oko primilo nije, opitomi ga na novo. —

U ovom mjesecu valja zrelo voće obirat i to tako, da se rukom bere, a ne, kako vlada žalibože kod našega seljaka običaj, da se trese ili miati sa toljagom ili manjim stapićem: jer bi u ovom slučaju imao više štete, nego li koristi, budući stućeno voće namah počimlje gnjiliti.

Obrano voće u vinogradu ili u voćnjaku ne preporučuje se nosit u vriećah ili ga vozit u kolih, već ga daj nosit u košaricah na opredjeljeno mjesto.

Kada bereš voće (osobito šljive), pazi da ne polamaš granje, jer pamti, mili moj, da na ovakovih granah, koje su okršene, voća rodit nikad ne će, te tako ćeš biti prisiljen cielo stablo posjeći, koje bi ti moglo još koju godinu koristi podovati.

Još bi ti imao nešto prozboriti o čuvanju voća preko zime, nu to ću ti uhvano u mjesecu listopadu priobćiti, jer mi sada mnogi moji poslovi ne dopuščaju.

Do vidjenja!

Tvoj iskreni

N. Vežić

Nadzornik gosp. i šumarstva obćinskog.

Oglas o otvorenju pazin. Gimnazije.

Školska godina 1878-79 početi će na ovom zavodu 1. listopada t. g.

Upisivanje obavljat će se 28, 29 i 30 rujna t. g. od 8 pred podne do 1 sata poslie podne. Osim toga držati će se zadnjega spomenutih dana primateljni i opetovni izpiti.

Uvěti kod upisivanja su slědeći:

1. Od djakah, koji žele u pripravni razred stupiti zahtěva se, da su najmanje treći razred kojo pučke škole dobrim uspěhom svěršili.

2. U I. gimnazijalni razred mogu samo oni djaci stupiti, kojim bie dopušteno na ovdešnjoj c. k. gimnaziji taj razred opetovati, ili oni, koji su prošle godine u pripravnom razredu ovoga zavoda najmanje svědočbu pèrvoga reda dobili; svatko drugi pako, koj bi želio stupiti u taj razred, mora s odlukom Njegove Ekscelencije gospodina ministra za bogoštovlje i nastavu od 7. travnja 1878, br.

5416 propisanu polaznu svědočbu kojegod javne pučke škole podněti pak ondě podvrěći se primateljnomu izpitu, na kojem će se ovo zahtěvati:

a) U nauci věro oneliko, koliko se uči u pèrva četiri razreda pučke škole;

b) U němačkom jeziku razuměvanje lakših odlomakah iz čitanke, što će morati i pokazati prevodom iz němačkoga na materinski jezik, zatim počela iz slovnice; od no němačkih djakah poznavanje glavnih pravila materinskoga jezika;

c) U računstvu věština u četiri glavnih operacijah sa cělimi brojevi.

3. Upisivanje u druge razrede biti će, kao dosele, uslěd valjane gimnazijalne svědočbe ili dobro položenog primateljnog izpita, kojemu će se morati podvrěći svi bez iznimke djaci, koji nisu prije u kojojgod gimnaziji avstrijske monarhije upisani bili.

4. Svaki djak, koji želi upisati se, mora biti pratjen od svojih roditeljah ili njihovih zakonitih zastupnikah.

Josef Maschka,
c. k. gimnarijalni ravnatelj.

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. Preč. gosp. Mato Pauman, kanonik u Kopru imenovan, je za Dekana koparskoga kaptola. M. č. g. Petar Sinčić, ravnatelj zavoda kneza Grisoni u Kopru, imenovan je za kanonika u Koprn. Preč. g. Srećko Sikić, župnik u Piranu, imenovan je počastnim kanonikom koparskoga kaptola

Promjene u porečko-pulјskoj biskupiji. Č. g. Josip Kastelec iz Rovinjskoga Sela pošao za župnièk. upravitelja u Novigrad. Č. g. Grgur Strukelj, do sad žup. uprav. u Sv. Nedelji (kod Motovuna), imenovan je za žup. uprav. u Rovinjskomu Selu; a un mjesto njega u S. Nedelju pride č. g. Josip Cornzza, do sad duhov. pomoć. u Motovunu.

Sv. Krizmu. Provjetli gosp. Biskup J. Dobrila pohodit će i podielit sv. Krizmu u sljedećih mjestih: Dne 13. ov. mj. u Bazovici; 14. u Grečani; 15. u Brezovici; 16. u Slivjah; 17. u Vodicah; 18. u Rodiku i 19. u Lokvi.

Vrlina naših mornarah. Na rodjendan Nj. Veličanstva, našega Cesara, proslavili se neobično naši mornari sa svoje jakosti i okretnosti, jedno u luci Carigradskoj, a drugo u luci Dunkerque-u u Francuskoj. Oni u Carigradu josu čeljad na c. k. topnjači iliti kanonieri *Albatros*, a oni u Dunkerque-u čeljad na trgovačkom brodu *Esempio*. U Carigradu našli se zajedno mornari engleski, turski i naši, pa da se nadtiecu, tko će se na ladjicah prije doveslati do urečena cilja. Nadtiecalo se tù 6 engleskih, 4 turske i dvie naše ladjice; pa nakoprem su naše bile u lošu položaju napram inim, ipak su dobile prvi i treći dar. A to je tim znamenitije, što su i Englezi i Turci imali, gdje i koga da biraju, dočim je Englezom stojalo na razpoloženje 4000 ljudih i 100 ladjicah, a našim same dvie ladjice i 60 momakah, naime jedina čeljad gori spomenute c. k. topnjače *Albatros*. U luci bilo je brodovah talijanskih, francestih, njemačkih i amerikanskih; ali se nisu poufali mjeriti se sa Englezi. Kad je naša ladjica prestigla Turke i Engleze, sa svih se stranah digao urnebesni *Urah* našim vrlim mornarom, koji su u tom nadtiecanju prevalili u 30 minutah 3 morske milje, te tim dokazali, da su bolji i od prvih na svietu mornarah, glasovitih naime Englezah. U luci pako Dunkerque-u nadtiecali se Francezi, Amerikanci i naši, pa od 10 ladjicah, naši su postigli prvi, Amerikanci drugi, a Francezi treći dar. U ladjici naših nadtiecateljah veslahu 4 Lošinjana pod ravnateljstvom vrlog kapetana Aldebranda Petrine iz Velikog Lošinja. Ta dva dogadjaja slavila se u veliko u Carigradu i Dunkerque-u, te su bila brzjavno dostavljena i Nje. Veličanstvu Cesaru u Beču. Živili naši vrli hrvatski mornari!

Tèk Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Septembra 1878.

Dne	Cr. dukati (cekini)	Napoleoni	Lira ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Cr. dukati (cekini)	Napoleoni	Lira ster	Prid srebro (agio)
1	—	—	—	—	9	5.48	9.27	—	100.75
2	5.47	9.23	11.57	100.50	10	5.50	9.31	—	100.65
3	5.47	9 22	11.57	100.50	11	—	—	—	—
4	5.48	9.27	—	101.50	12	5.50	9.30	11.60	100.65
5	5.49	9.29	11.61	101.60	13	—	—	—	—
6	5.49	9.28	—	101.60	14	—	—	—	—
7	5.58	9.28	11.58	101.65	15	—	—	—	—
8	—	—	—	—					

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 5. Septembra 1878.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg	120	—	132	—
Kafa Porterike	„	82	—	96	—
S. Domingo	„	72	—	96	—
Ilo polag vrsti	„	37	50	38	50
Cukar austrijski	„	34	25	35	50
tučeni	„	—	—	—	—
Cvietjo trava buhače (Grisantemo)	„	125	—	132	—
Naranče skrinjica	„	—	—	—	—
Karube puljozke	za 100 klg	—	—	—	—
lorantinske	„	—	—	—	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	—	—	13	—
puljozke	„	10	—	—	—
Limuni skrinjica	„	9	50	10	—
Bademki liliti mondulo palj.	za 100 klg	82	—	85	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Lešnjaci	„	22	—	28	—
Šljive	„	24	—	27	—
Pšenica ruska	„	10	25	10	75
ugarska	„	10	50	10	75
galaška	„	10	25	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	6	25	6	75
Raž	„	8	—	8	50
Jočam	„	9	—	10	50
Zob ugarska	„	7	50	8	—
arbanaska	„	6	50	7	—
Pasulj (fažol), polag vrsti robe	„	9	50	10	50
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Orlič talijanski	„	18	50	24	—
inglezki (kitajski)	„	10	50	17	50
Vuna bosanska	„	100	—	116	—
morejska	„	125	—	—	—
arbanaska	„	111	—	120	—
istarska	„	—	—	—	—
Dasko koruško jelovino	„	52	—	91	—
šiajorsko	„	44	—	75	—
Gredo	„	12	—	14	00
bukovico	„	6	—	12	25
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 klg	53	—	58	—
najbolje	„	70	—	80	—
srednje vrsti	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	55	—	—	—
istarsko	„	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	15	—	—	—
u kasonah	„	17	—	—	—
Kože strojene naške	„	170	—	190	—
suhe telećje naške	„	107	—	134	—
dalm., ist. i bos.	„	70	—	110	—
janjeće naške	za 100 kom.	95	—	105	—
dalmatinske	„	70	—	85	—
kozje	za 1 klg	—	75	—	80
runeno slano	„	—	58	—	65
suho	„	—	49	—	50
zečje na 110 komadah, u srebru	„	25	—	27	—
Rakalar	za 100 klg	25	—	31	50
Sardele i barili	„	15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 klg	28	—	—	—
zeleni	„	5	50	6	—
Maslo	„	76	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	14	—	16	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	50	—	56	50
Slanina	„	41	—	49	—
Rakija otoljtar (100 litarah)	„	—	—	—	—
Galjol istarski	za 100 klg	26	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	9	25
istarski	„	8	00	9	—
Lišće od javorike	„	14	—	16	50
Vinsko stirgotno (Orijuna) sploh	„	31	—	40	—
Med	„	30	—	35	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	14	—	16	—
Pakal baril od 100 klg	„	3	75	9	—
Cunja (stracci)	za 100 klg	17	25	23	25
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

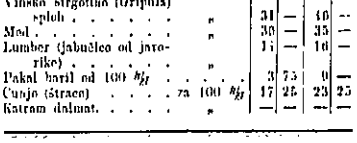

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Šladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

Što ih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Vrsna pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljanè noćih, navadno jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzhranjenjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se pazити od varalicah, koji je panašajnju. Zato valja svjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini*.

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Ricci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavličića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pazinu* kod Ljona; — u *Zadru* kod Perčića i Beratlini-a; — u *Sibeniku* kod Borosa i Misture; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 20

OGLAS.

U nakladnoj i umjet. trgovini

M. BABIĆA

u Budim-Pešti (Budapest Alte Postgasse N. 6.)

izašle su i mogu se dobiti liepo i divno umjetnički izradjene

TRI

NOVE SLIKE

i to: I. slika

OSLOBODIOCI

Bosne i Hercegovine.

Na toj slici nalaze se osim ovih grbovah: austrijskog, hrvatskog, bosanskog i hercegovačkog, još i jednanaest po fotografijah izradjenih likovah onih ljudi, koji u tom velikom, a po hrvatsku istoriju slavnom djelu najvažnije ulogo imaju, a to su: 1. *Njegovo c. k. Veličanstvo Franjo Josip I.*, car austrijski, kralj ugarski, hrvatski itd, a sada i gospodar Bosne i Hercegovine. — 2. Gjenerali: *Baron Filipović.* — 3. Barun *Jovanović.* — 4. Nadvojvoda *Salvator.* — 5. Horceg *Württemberžki.* — 6. *Tegetthoff.* — 7. Grof *Szapary* — 8. *Kaiffel.* — 9. *Müller.* — 10. Pukovnici: *Rittel.* — 11. *Villetz.*

Slika je vrlo divno, i to: *poput jednoga krsta (križa) izvedena.* — Svi likovi ukrašeni su liepim *hrvatskim trobojnim okvirima i lovorovim vjencima.*

II. Slika:

Prelazak austro-ugar.-hrvatske vojske preko granice kod Kostajnice 29. Srpnja 1878.

III. Slika:

Ulazak austro-ugar.-hrvatske vojske u Sarajevo 19. Kolovoza 1878.

Sve tri slike jednake su veličine, i to: *50 centim. visoke a 85 široke.* Sve tri slike crtno je prvi vještak u monarkiji g. Kacler, i zbilja su remek-djela, sa kojima se naš narod dičiti može.

Ciena je *svakoj toj slici zasebno samo f. 1.50 novč.* Tko naruči sva tri komada u jedared, taj dobije ove tri slike za *f. 4.* Tko pak naruči u jedared jedno na drugo najmanje 10 komad, *taj dobije svi deset slika za 10 f.* Sliko će se slati samo za gotov novac, il pak kroz poštarsko pouzeće (zur Postnachnahme).

Novce i poručbine valja slati na ovu adresu:

M. BABIĆ

in Budapest, Alte Postgasse N. 6.

Višegodišnji solidan rad ove trgovine, *jamči svakome* za brzu, točnu i savjestnu poslugu. 1

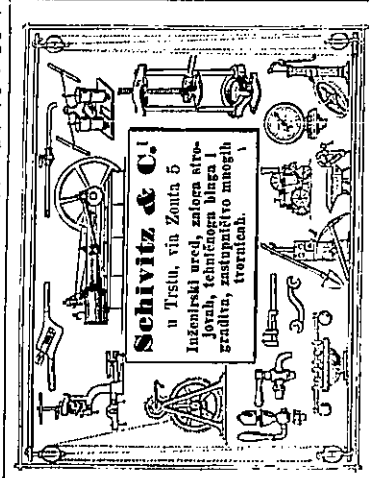

NADARENI

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinastih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-evi sladkiši od hitljadah ozdravljenjah prava težila za kašalj. Nedvojbena ozdravljenja

Tko neozdravi, hoće mu se novci povratiti.

Ovi dragocjeni utaživi sladkiši su u srojoj bitnosti za liečenje prsihh i osobito zdravstveni, jer sastavljeni od prostih ljekovitih rastilnah. Uzimaju se s najboljim uspjehom proti grdovitu nazebnu kašlju, toli umah u početka koli kad se već ukorenilo; onda proti bolestih od grla, proti rorini (grippe), zapali grla i žljezdicah, proti pomanjkanju glasa; izvlše pamćn i nedvojljivom.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izvadjeno za strova u Amerlei na način K. Zanetti-a ljekarnika u Trstu. Liek komu nema para proti suhoj boli, proti ulogom, gukam iliti zatvam, pokostici (carrie dello ossa), protiski iliti boden, proti otegati iliti uzli, proljevu mokraće, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Moje trokutno staklenice imadu u staklu udjelano majo ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti*, s toga nije jih moći pogrešno zamienjati s inimi, ako i trokutnimi, što se prodaju pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedino što su bilo nadarena na raznih izložbah, najbolji i najuspješnji liek proti griži kao i najuspješnije sredstvo za nutarnje hladjenje bolnika. — Opazka: Valja pazitl da nebudu patvorene.

Čistiteljne bobice iliti pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a*, što se već cielih 35 god. traže i uzimaju proti šuljevom ilnti krvavici, tarobnosti, trepetu srdca, zapeci jetarah i slezene, šumenju ušiuh itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. I najljuća zubobolja prestane naimah jednom jedinom kapljicom ove vode, kad se na pamuka iliti bumbaku turi u škrbotinu bolna zuba.

Liek protu-grozničnl od Dra. *More* komu nema para prati toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosonogih karmelitah u Mletcih.

Okrepna žlička za konje. Ova žest uzdrži konje do skrajno starosti u jakosti i krleposti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naime proti ulogom (kostobolji i bedrobolji)

Franceska žest i morska sol od *William-a Leea.* Kućna sredstva proti oparini, živobolji, otekllni zločdicah kao i proti zubobolji, gdje je odmah bolje, čim se samo izvana njom lice namaže, onda kad se tko gdje natuče il porcže. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčnji od Dra. *Eguiclera*, što se mogu rabiti bez tuđje pomoći.

Brescianski ostrižki staro i skušeno sredstvo proti svakovrstnoj kostobolji kao takodjer proti natuel.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željezom) prigotovljeno po lučbaru i lickarniku K. Zanetti-u u Trstu. Ovo je najbolje sredstvo proti slabini, kad se bolnik pridigne poslje težke bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka unča ima u sebi dva zrna jodo-željeza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Giglio) za gospoje od *Planchais-a*, povlašćena pariškog lučbara. Kriepost ove vode jest jedna od najosobitijih. Ona podaje puti takovu mekanost i njeznost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, te čini da izčezne sa lica kojekakvo crvenilo i ostalo grubote. Nijedna gospoja, kojoj je mila krasota i čistoća puti, nebi imala biti bez ove žiljeve vode, koje potaba postaje obćenitom.

Oružov nepljivi prah bielo i ružičasto boje za gospoje. Omet po 10 novčićah.

Bobice Redlingerove na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez škakra ni duha ni teka, čisti što brže i bez svake boli Ono se ulje nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po koje stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su srieče i prave — Predmeti pruženine Remarski strojevi — Podpasači — Pružive bjeve iliti čarape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

Svaki imaj oko na patvorenje. — Prodaje se na veliko u luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, sveobćeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Tursku.

SKLADIŠTA: U Kopru kod Giovanelli-a — Motovunu kod Matejšića — Spljetu kod Tocigl-a — Poreču i Ipsi — Rovinju kod Angelini-a — Pulu kod Wassermann-a — Ricci kod Prodan-a i Catti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Sibeniku kod Misture — Buzetu kod Farinoni-a — Tržiću (Monfalcone) kod Fumagalli-a — Ronchi kod Patuno — Cervignanu kod Lavisoni-a i u svih prvih ljekarnah evropejskih. 1

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatolj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 19. U Trstu 1. Oktobra 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmerno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, darat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vriemo, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za-koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

URED NIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se

Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se il u cielosti il u izvadku, nalme prama svojoj vriednosti i smioru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljaju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena sa pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak sarčko 5 nosčćah; il u slučaju opetovanja po što se pogodio oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listarnice*.

NAŠE ŠKOLE.

Da su nam škole potrebite, to nitko netaji ili bar razložno tajiti nemože.

Da mi Hrvati u Istri za škole mnogo plaćamo, ni to nitko zatajiti nemože.

Da je dakle dužnost naše vlade, brinuti se za hrvatske pućke škole u Istri, jasno je.

Da vidimo dakle kako se brine. Hoćeš li imati škole, valja da imaš učiteljah. Nejmaš li tih, valja da si jih uzgajaš.

Za to se je vlada pobrinula, ali polovično, nedostatno. Ustrojila je učiteljišće u Kopru i sa hrvatskim odielom. Nego na tom učiteljišću ima djakah Hrvatah veoma malo prema broju Hrvatah u Istri. Zašto? Uzrokah ima veće.

Prvi je samo ustrojenje učiteljišća. Djećaci vračajući se od tamo bliedi su, bojiš se skoro će izdahnuti kakono ono reće dopisnik iz Vrbnika, koj me i potaknu da ovo par rieči napišem. Prematrpani su s predmeti. Što sama množina predmetah ne čini, to čini učevni jezik njemački. Neznaju pravo nit čitati njemački, a jur se moraju toliko njemački učiti, koliko se uče Niemci u sred njemačke pokrajine; a prije nego nauke svrše, moraju jur sve predmete njemački učiti. Da se proti pedagogičkim pravilom radi; da je proti zdravoj pameti *odgajati djećake njemački, da budu pak mogli biti učitelji na hrvatskih školah*; da se djećaci nenauče što bi se naučiti imali, da njim um otupi: to uvidja svako, koji ima uvidjavnosti. Pri svem tom djećaci i zdravlje gube, a roditelji videći bolne vračajuće se iz toga učiteljišća ili bolje mučilišća, nejmaju nit najmanje želje svoju djecu tamo šiljati. To je jedno: želja germanizirati nas — želja doista, koja se neće nikad izpuniti, al koja prieči našemu umnomu i tvornomu razvoju. Cielo stanovničtvo Istre izrazilo se je češće proti tomu i u posliednjem zasjedanju istarskoga sabora po svojih zastupnicih. Ipak još ostaje pri starom, ipak se prkosi opravdanoj želji stanovnikah ciele jedne pokrajine.

Drugi uzrok što ide malo naših mladićah u učitelje jest taj, što se jih k tomu malo pripraviti može. Za sve Hrvate, u cieloj Istri bio je prije četiri godine ustrojen samo jedan pripravni tečaj i to najprije u Kastvu, a lani prenešen u Vrbnik. Preneslo se ga je s toga, što je bilo zadnje godine veoma malo djakah. A bilo jih je malo s toga što se je od djakah prevelć zahtjevalo, i što se je mnogo obećivalo a malo ili ništa izpunilo. Obećivalo se po petdeset for. svakomu, koj se bude dobro učio u pripravnom tečaju, a davalo se mnogo manje ili ništa. Obećivalo se, da će na učiteljišću dobro se učeći po dvie što for. dobivati, a kad tamo nijedan jih nejma toliko, a malo koji veće od sto. Zavedeni siromašni roditelji moraju se mučiti i zaduživati, da mogu odgojiti djecu, koja nisu već za poljsko djelo; a drugi videći nje prevarene nisu hljeli svoje šiljati. To isto dogodiće se, još prije u Vrbniku. Što ženskih, što mužkih stuklo se u pripravni tečaj kakovih dvadeset. Od tih će jih možda deset u učiteljišće. Velim možda, jer će težko u Gorieu onih 6 djevojčicah, koje nisu nit najmanje voljne *mučiti se njemačko-slovenski, da budu pak hrvatske učiteljice*. Toliko jih je prve godine, kad se je i njim mnogo toga obećivalo. Obećanja nisu njim se izpunila bar ne posve, oni su jur povjerenje izgubili u one, koji su obećivali. — Kad bi pak taj pripravni tečaj i posve u redu bio, nebi bio dostatan. Taj je samo za izločnu stran Istre. Hrvati pak stanuju i u zapadnoj strani, a od tih Hrvatah nije još nijedan na učiteljišće išao, nit se je vlada pobrinula da bi išao. Nije nit uredila bar koliko bi mogla pućkih školah, nit nije ustrojila ovdje gdje (u Pazinu, Pićnu, Tinjanu, Žminju) pripravnoga tečaja. Takav bi ustrojiti morala, tim veće što Hrvati, hvala i opet želji ponjemčiti nas, nijedne srednje škole nejmaju, iz koje bi mogli na učiteljišće.

Treći uzrok je taj, što nejma niti toliko hrvatskih pućkih školah, koliko bi jih moglo biti obzirom na one, koji bi hrvatski podučavati mogli. Koliko ima hrvatskih učiteljah, talijanski odgojenih, al hrvatski znajućih, koji moraju hrvatsku djecu talijanski učiti ili bolje mučiti! Koliko bi pak hrvatskih školah moralo biti bez toga obzira na sadanje učitelje neka izračuna svako znajući, da ima u Istri preko 150,000, sa Slovenci preko 180,000 Slavenah, te da mora imati svako mjestance koje ima 40 djece za školu pravo na jednoga učitelja: koje ima 80 djece pravo na dva učitelja; koje ima 160 djece pravo na tri učitelja itd. To je zakonom ustanovljeno, a koliko bi se moralo radili, da se tomu zakonu zadovolji, a koliko se čini! Jeli pak moguće, da bude naših djećakah u srednjih školah, kad nejmaju *gdje* početno se izobraziti; jel moguće, da bude naše djece u srednjih školah, kad ima cielih kotarah skoro bez škole?

I ono, što je pućkih školah, na krivu su temelju ustrojene, a to je četvrti uzrok, što neide naših djećakah na učiteljišće. Zakon, da se svaki narod u svojem jeziku naobrazuje, nigdje se toliko ne vredja, koliko kod nas. Ima čisto hrvatskih mjestah, u kojih se podučava samo talijanski, u kojih se nesmje niti vjeronauk hrvatski učiti, u kojih se čovjeka, koj iz potrebe hrvatski štogod uči, panslavistom proglašuje. Nisu li to griesi vapijući u nebo? Jeli čudo, da naša djeca školu bježe, nje se boje kao nečastivoga, da se jih malo što nauči. Oni koji se nauče, nauče se za Talijane, i zadavaju dovoljno jada našoj vladi, kako je sijala, tako žanje! — Toliko o mužkih školah. Što da rečem o ženskih? Osim nekih školah na otoku Krku, dobro uredjenih ženskih školah nejma. Na cielom istarskom poluotoku nejma nijedne takove. Kolika je dakle potreba hrvatskih učiteljicah, uvidja svako ko hoće. A ipak nejma za nje nijednoga pripravnoga tečaja, osim nješovitoga u Vrbniku? A ioak nejma za nje odiela na ženskom učiteljišću u Gorici kao da Hrvati za svoje škole ništa neplaćaju. A ipak misli se one, koje imaju doći siliti, da uče sve slovenski i njemački. Ima li to biti učiona ili mučiona? Kako se ima okrstiti sav taj postupak: *djevojke neznajuće još dobro nit svoga jezika, moraju se učiti slovenski i njemački, da budu pak hrvatski podučavati mogle?* Na to pitanje neka si svakp sam odgovori. — Tim se zaisto neće privabiti novih učenicah, na taj način nikad nedobismo svojih učiteljicah, na taj način ostaloše naše ženske i bez početne naobražbe. Posliedice se jur vide. Skrbnik jedan Hrvat zapeljao je svoju pitomicu Hrvaticu na talijansko učiteljišće u Trst, kad je vidio što ju u Gorici ćeka. Neučine li sve tako, bit će samo s velikom potrebom na to prisiljene.

Naša i opet valja!

Iz okolice Žminjske mjes. Septembra 1878.

Tko prosi, taj nosi, veli poslovica. Dakako, i tko uztraje kucati na vratih, otvara mu se, i tko uztraje u borbi za svoja prava i zlatnu slobodu, postigne

---

PODLISTAK.

DESET POSLENIKAH

STARE VERDOVICE.*)

U Vilimovoj sočalji počela su posiela. Poslje djela sva se obitelj okupi na ognjištu, i još se koji susjed pridruži, jer u tih samotnih dragah Vogezkih kuće su na riedko, pa tko ti je susjed, kao da ti je rodjak.

Tu oko ognja od smrekovine nalaze se novi prijatelji, ili se potvrdjuju stara prijateljstva. Ognjj ugodno prigreva, sastanak je veseo, besjeda je privlačiva, te sve te sprijateljuje; srca se odkrivaju nehotice, misli se sastaju u tisućn osnovah: ovaj život u kući sav je skupan. Bez njega drugi je život samo sjena, al se neočituje nego u ovih časovih. Kad što dodje i *Razum* gospodarev bratučed, da s drugimi prohavi večer, premda mu je daleko, i onda je blagdan na sočalji, jer bratučed znade najbolje pripovjedati. On nezna samo sve, što su otci kazivali, nego i što knjige pišu. On znade kako postadoše sva stara prebivališta; koje su zgode svih starinskih obitelji; naučio se je takodjer imena svih liticah mahom pokrivenih, što se na visinah dižu kao stupovi ili kao oltari, napokon u njega je tradicija onog kraja i znanje njegovo.

Dapače u njega je i mudrost one okolice! Naučio se je čitati u srdcu ljudskom i riedko je, da nebi pogodio zašto koga srdce boli. Drugi ljudi znaju liekove za tjelesne nemoći; taj stari seljanin znade i za duševne boli. Zato mu je puk nadjenuo častno ime *Dobriša Razum*.

Za novim ljetom ovo je prvi put što on dolazi na posiela, i svi ciknuše od veselja kad su ga opazili. Dali su mu najljepše mjesto pri ognju i okružili ga; Vilim uze lulu te sjede napram njemu.

Dobriša Razum pitao je redom o svih i o svem. Htio je znati, kako su usjevi, jača li se zadnji ždrebčić, kako je letućina. Mlada sočalica na sve je odgovarala skoro nehajno, kako da joj je drugdje misao, jer liepa Marta često misli na grad, gdje je odrasla. Sgrešujo se, kako je plesala pod brestjem, kako se je uza žito daleko prohadjala s mladimi djevojkami, kako su se smijale berućevićeve u ogradah, kako su se razgovarale u pećnici i na vodi, Marta takodjer mnogo puti prevjesi liepu glavu i mrtvo spusti ruko dok joj se duša domišlja prošlih danah.

I te večeri, kad drugo žensko glave posluju, sočalica sjedi pred kolovratom, al se kolovrat nevrti, rogovilja joj za pasom puna lana, a prsti joj bezbrižno igraju s predjom, što joj pada po koljenih.

Dobriša Razum sve je s kraja opazio, ali nije rekao, jer zna, da su savjeti, kako i žuhko ljekarije, koje se djeci davaju. Ako ćeš da jih popiju treba izabrati zgodan način i pravo vreme. Obitelj i susjedi obastranišo ga.

Dobriše Razume pripovjedaj štogod, pripovjedaj! Seljak se nasmjehnu i obazre sa strane na Martu, koja još ni sad nije ništa radila.

To će reći, da ovdje treba dobrodošlicu platiti, reče on; učinit ću Vam po volji, moji dobri ljudi. Posliednji put pripovjedao sam vam o starih vremenih, kada su pogane vojske pustošile po naših planinah; to je bila pripovjest za mužke. Danas ću govoriti (ako vas je dobra volja) za ženske i za djecu.

Treba da na svakoga dodje red. Govorili smo o Cezaru, sada ćemo malo *o teti Verdovici*. Svi se grohotom nasmijaše: brzo su se pripravili, da poslušaju, Vilim prižge opeta lulu, a *Dobriša Razum* počme:

— Ova pripovjest, djeco moja, nije babarija, kakovih pripovjedaju dojkinje, i mogli biste ju čitati u koledaru s drugimi istinitimi pričami; jer se je ova zgoda pripetila našoj staroj majki Šarloti, koju je Vilim poznao, i koja je bila ženska, ma takovu mi daj.

I stara majka Šarlota bila je svoj dan mlada; ali to bi bio težko i vjerovao, kad bi vidio njene biele vlasi, kao komadi stenjine, i nos prikučen k bradi kao da se uvjek s njom razgovara, ali njezine vrstnjakinje kazivale su, da nije bilo djevojke po obliču lieposo, ni po duši veselije, što ona.

Po nesreći Šarlota bijaše ostala sama s otcom na velikoj kneščini, koja je više duga imala, nego li je pridjelala, tako se je djelo prtilo na djelo i neboga mala, koja nije bila za toliko brige, često bi se skončevala i ništa nebi poslovala, promišljajuć način, kako bi sve posle mogla ovršiti.

Tako jedan dan, kad je sjedila na vratih rukama pod pregačom, kako gospodja kojoj su ozebline, poče sama sobom:

*) Iz Emile Souvestreove knjizice „Au coin du feu.“

jih. U taj obzir prinašam vam, štovani uredniče, primjer, koji će biti nesnosljiv nekojim plaćenikom i Šarenjakom, želećim slobodu samo za se, kratećim ju pak nevoljnomu i zapuščenomu hrvatskomu seljaku u Istri; ali će on zato ipak služiti za nauk onim, koji su voljni upamtiti ga i uz njega na polju svoga napredka uporabiti na čast svoga jezika i na slavu svoje narodnosti. Evo vam primjera.

Usljed previšnje odluke c. k. prizivnog Suda ili Apela u Trstu od 30. Aprila 1878. br. 992, uvrštjene u „N. Slogi“ dne 16. Maja o. g. br. 10, Iv. Turčinović iz sv. Petra dade si napisati hrvatski svoju sklopljenu pogodbu kupoprodaje s dotičnom hrvatskom tražbom ili istancom te ju pošlje na c. k. Sud u Pazin radi uknjižbe na ondašnjem c. k. uredu podlogah ili kako naši kažu na intavolacion. C. k. Sud pazinski, prem mu je bilo naloženo spomenutom odlukom, da ima primati pogodbe pisane u hrvatskom jeziku, odbi ju, budući hrvatski pisana, s odlukom od 15. Junja o. g. br. 8514 navedši povorku razlogah tičućih se zastarelih zakonah, nevriedećih u sadašnje ustavno doba ni šupa boba, ter naredi da se ima priložiti pogodbi i talijanski prevod. Primivši siromašni kmet svoju odbačenu pogodbu, neklonu duhom, nego svjestan svojih pravah po ustavnom zakonu uloži pravodobno sliedeći utok proti ovoj odluki na c. k. prizivni Sud ili Apel u Trstu kroz isti c. k. Sud Pazinski.

Slavni C. K. Kotarski Sude
U Pazinu.

Proti odluki toga c. k. Suda od 15. Junja tek. god. broj 8514 podnašam pravodobno, molbom, da se podastre Visokomu c. kr. prizivnomu Sudu u Trstu, sliedeći:

UTOK.

Veleslavni taj prizivni Sud obznanio je pod Pres. N. 992 dne 30. aprila ove godine c. kr. kotarskomu Sudu u Pazinu, da isti Sud mora primati izvorne ugovore hrvatski pisane i unesti jih u gruntovnicu, odnosno i u popisne knjige, i bez talijanskoga prevoda; jer da previšnja rešitba od god. 1835. broj 109 samo onda zahtjeva talijanski prepis, ako je pogodba pisana u tudjem, u zemlji nerabljenom jeziku.

Visoko Predsjedničtvo toga Prizivnoga Suda reklo je na kraju hvaljene odluke od 30. Aprila o. god., da c. kr. pazinski Sud „si terrà presente per l'avvenire le relative prescrizioni di legge, per non dar adito a giuste lagnanze.“

C. kr. kotarski Sud Pazinski pokazao je pako, koliko si je zapamtio onaj nalog, tim, da je odbio moju molbu i pod ⅞ priloženu izvornu pogodbu, zahtjevajuć, da doprinesem još autentičan prevod talijanski.

Veleslavni Prizivni Sude!

Iz uzroka, da napadnuta odluka neima temelja u nikojem zakonu, da je dapače moja molba utvrdjena u Ministarskoj naredbi od 15. Marča 1862 broj 865 i u §. 89 zakona od 25. Julija 1871 broj 95, koji je brez dvojbeno htio još bolje osigurati zemljištne odnošaje;

Iz uzroka, da po temeljnih zakonih carevine ni ja ni drugi smo u dužnosti novce trošiti za udobnost druge narodnosti u zemlji,

Molim:

1. Da Veleslavni c. kr. Prizivni Sud uniŝti odluku pazinskoga suda od 15. Junija t. g. broj 8514 i istomu Sudu naloži, molbi mojoj podpuno zadovoljiti;

2. Da Veleslavni Prizivni Sud izvoli prisiliti svojim putem, da mi c. k. kot. Sud pazinski plati stetu za sastav ovoga utoka f. 5.

U S. Petru 6. Augusta 1878.

Ivan Turčinović Gašparov.

C. k. Prizivni Sud u Trstu, uvaživši navedene razloge u ovom utoku, uniŝti odluku c. k. Suda u Pazinu ter mu naloži, da imade upisati Ivana Turčinovića pogodbu kupoprodaje u ondašnjem c. k. uredu podlogah, ili da ju mora intavolat, premda hrvatski pisanu, i to sliedećom svojom odlukom dne 16. agusta 1878 broj 2759.

A Giovanni Turcinovich di Gaspare di S. Pietro.

Proposto il ricorso di Giovanni Turcinovich contro il decreto dell'i. r. Giudizio distrettuale in Pisino 15 Giugno 1878 N. 8514, con cui venne restituita al ricorrente l'istanza pell'iscrizione nei pubblici libri del contratto di compravendita 3 Giugno 1878 redatto in lingua croata, per non esserne unita una traduzione autentica di tale contratto in lingua italiana;

Visti ed esaminati gli atti prodotti mediante rapporto 9 corr. N. 10711:

Quest'i. r. Tribunale d'Appello osservato, che a sensi del decreto aulico 22 Decembre 1835 N. 109 allora soltanto rendesi necessaria la produzione di una traduzione autentica, se il documento da iscriversi nei pubblici libri in genere apparisce redatto in altra lingua che non sia nè quella del foro, nè una delle lingue usitate nella provincia;

Osservato che il contratto in A dell'istanza è esteso nella lingua illirico-croata in uso pure nel distretto di Pisino, e che se atto qualsiasi redatto in questa lingua non potrebbe perciò solo venire respinto, non apparisce appoggiata dalla legge la rejezione dell'istanza stessa nè l'aggiuntavi condizione della sua accettazione, non bastando a giustificare in faccia alle vigenti leggi costituzionali una tale decisione, il semplice richiamo alla pratica pel passato osservata in materia di lingua presso le giudicature nell'Istria: *ha trovato di levare* il reclamato decreto coll'ordine all'i. r. Giudizio distrettuale in Pisino di evadere l'istanza respinta, senza riguardo al motivo della rejezione reclamata, di lasciare a carico del ricorrente le spese del suo gravame, non essendo al caso applicabile il disposto del §. 344 R. G. (NB. Pitao je Turčinović 5 f. da Sud mu plati za troškove svoga utoka. Ur.)

Tale è il tenore del decreto dell'Eccelso Tribunale d'Appello in Trieste 16 Agosto 1878 N. 2759, che si comunica al ricorrente Giovanni Turcinovich di Gaspare da S. Pietro col cenno, che venne disposto l'opportuno per la iscrizione nel libro delle Notifiche del contratto 3 Giugno 1878.

Dall'i. r. Giudizio Distrettuale
Pisino 23 Agosto 1878

Il Giudice: **Antontazzo** *m. p.*

To je primjer, koji nas uči da čovjek uztrajući u borbi za svoja prava, dočepa se jih, i da nepriepporna ostaje istina, tko uztraje kucati, da mu se otvara. Tom prigodom svjetujem svim rodoljubom i onim, kojim stoji do časti i do poštenja svojeg nilozvučnog hrvatskog jezika i do slave svoje narodnosti, da nastoje sve svoje pogodbe, kontrakte, kupoprodaje, obveznice ili obligacione, tražbe ili peticione i oporuke ili testamente, što jih ustmeno u svojem hrvatskom jeziku sklapaju, dati pisati hrvatski onim, koji to umiju obavljati, a ne pak onim, koji talijanski vam nerazumljivo pišu, istodobno prevadjajuć morda i krivo vaše izraze ili besjede, pak po svojem kopitu stavljaju crno na bielo ono, o čem vi niste niti govorili. Dosljedno tomu se dogadja, da kad jih primate u ruke, i date jih raztumačiti po drugomu (ili da vam jih špiega), tad jadikujete i tužite se: jaoh meni, prevario me je, tà toga nisam govorio, tako nisam se pogodio, to je sve drugače nego smo ustanovili; pak sliede kletva, preklestvo, mržnja, svadja i pravda. Toga će sasvim nestati, ako budete dali po mojem savjetu svoje pogodbe pisati hrvatski, jer će vam biti pisane, kako ste se ustmeno pogovarali i pogodjivali.

Napokon opozorujem one, koji prate svoju djecu na početku školske godine gosp. ravnatelju ili direktoru c. kr. Gimnazije u Pazin, nek mu jave, da su hrvatskoga roda, i po tom svoju želju, da se hrvatski podučavaju i u hrvatskom duhu uzgajaju, a ne otudjivaju, duhom, koji hoće da nam domovinu osramoti i raspe, kao što vas žalibože iskustvo naučilo po izdajničkih izgredih ili demonstracijah, sbivših se 2. Junija o. g. u Pazinu proti našemu premilostivnomu Caru i proti našoj skupnoj domovini Austriji.

DOPISI.

Iz voloskoga kotara.

Dok su ljudi živjeli svaki za se, težko bijaše živjeti. Pojedini nisu mogli obraniti nit svojeg života nit svojega imetka, a nije se moglo pomisliti na kakov ozbilniji napredak njihov. S toga je nastala potreba udruženja već ljudi u jedno družtvo, koje ima braniti svim članovom njihov život, imanje i svakojaka dobra, koje se ima brinuti za boljak svih njih. Takovo družtvo je država. Da država tu svoju svrhu polučiti može, treba joj novacah, koje moraju smoći oni, koji uživaju blagodati države. Ti novci su razni porezi, to su štibre.

Mi znamo, da nam je porez plaćati, dapače uvidjamo, da je porez posve potrebita stvar. Bez njega neima vojnikah, koji nam brane naše i uzdržuju red; bez njega neima sudacah, koji bi nam u naših razprah pravedno sudili; bez njega neima svećenikah, koji nas uče rieč božju; bez njega neima školah, u kojih bi se učili, što nam je potrebito. Zato mi te poreze plaćamo. Plaćamo točnije nego li nijedan drugi kotar. U nas ima manje neplaćenih zaostatakah nego li „u ijednom drugom kotaru Istre“. premda je malo koji, il nijedan, siromašniji nego naš. Ono malo, što je zaostalo, zaostalo je za stalno iz same nemožnosti.

Naše nadležne oblasti, ako nestoluju samo u svojih uredih, nego se kadkada i prošeću po kotaru, da vide kako mi mučno živimo, pak da uzprkos našeg siromaštva točnije porez plaćamo nego drugi, bi morale gledati, kada je najsgodnije u godini, da se porez pobere, kada ima naš čovjek koji novčić u kesi. To se pako nečini. Svatko zna, a i nadležne oblasti bi morale znati, da nam zemlja jedva toliko nosi, da i kad je najbolja ljetina, samo pol godine preživiti možemo, te da se naš čovjek po svietu ubijati mora, ako će si prehraniti čeljad. Jedino, s čega koju forintu dobijemo, jest vino, premda bi i to lahko popili, a da se neopijemo; ali mi ga prodamo, da porez platimo, pak ako nam što ostane, da najpotrebitije stvari dobavimo. Vino pako prodati nemožemo prije, nego ga poberemo,

---

Bog mi prosti, ovo nije kršćanski ovoliko djelo; tugo moja vela, da moram ja sama u ovoj dobi tolike skrbi skrbiti! Da sam djelavnija od sunca i brža od vode i jača od ognja, još nebih mogla obdjelovati svih kućnih poslovah. Ah zašto je bog uzeo onu dobru vješću *Verdovicu*, ili da mi ju nisu na krst zvali? da me može čuti i da mi hoće pomoći možda bismo se izvukli, ja iz skrbi, a otac iz nevolje. —

„Neka ti dakle bude po volji evo me“! prekinu ju jedan glas. I Šarlota opazi pred sobom staru *Verdovicu*, koja ju je gledala naslonjena o palicu od božjeg drveca.

Prvi časak djevojka se je pobojala, jer je vještića bila odjevena nenavadno za onaj kraj. Sva je bila ogrnuta u žabju kožu i kožom žabje glave pokrita joj bila glava, a ona sama tako bijaše grda, tako stara, tako nabrana, da s milijunom viena *) nebi bila muža našla. Ipak se je Šarlota dosta hitro oslobodila, da upita vješću Verdovicu, malo tresućim glasom ali vrlo udvorno, čim bi ju mogla poslužiti.

„Ta ja hoću tebi da poslužim“, odgovori stara. „Čula sam tvoje tužbe, pak ti donosim čim ćeš se izvući iz neprilike“.

*) viena, prtlja = miraz, dota.

— Ah, govorite li zasprave tetice moja, poviče Šarlota, koja se je presenetila; dolazite li, da mi date komadić vašega štapića, kojim bi si djelo olahkotila?

„Još bolje nego to, odgovori stara Verdovica, evo sam ti dovela deset malih poslenikah, koji će sve ovršiti, što jim budeš zapovjedila“.

— Gdje su? poviče djevojka.

„Sad ćeš jih vidjeti“.

Starica odgrne kabanicu, te izpusti izpod nje deset palčićah nejednako velikih.

Prva dva bijahu vrlo kratki, al široki i stepeni.

„Ovi su najjači, reče vješća, oni će ti pomoći pri svakom poslu i dobavit će ti po jakosti, čega po okrotnosti neimaju. Ovi, koji za njimi idu veći su i spretniji; oni znadu muzti, presti i sve kućne posle će obavljati. Braća jim, vidiš kako su visoki, znadu nada sve igiom vladati, kako pokazuje mali bakreni naprstak, kojim sam jih pokrila. Evo druga dva manje pametna, koji su prstenom opasani. Oni neće moći drugo, nego pomagati drugim u poslu. Tako i zadnji, u kojih valja nada sve cieniti dobru volju“.

„Prisegla bih, da ti se svih deset čini mala stvar, ali sad ćeš jih vidjeti pri poslu, a onda jih sudi.“

— Starica to izreče i dade znak. Deset palčićah pohiti. Šarlota jih je gledala, kako obavljaju najteže i najtanje poslove jedan za drugim, kako se svega hvataju, kako sve smažu, sve pripravljaju. Začudjena poviknu od veselja i šireć ruke prema vještici, reče:

— Ah teto Verdovice, posudite mi ovih deset poslenikah, i već nepitam ništa od boga stvoritelja. —

„Ja ću i bolje učiniti, odgovori vještica, ja ti jih dajem; ali kako jih ti nebi mogla svakamo sobom nositi, a da te netuže, da si vještica, ja ću svim zapovjediti, da se smanje i sakriju u tvojih deset prstah“.

Kada to bijaše gotovo opet reče stara Verdovica:

„Sada znaš kakovo blago imaš. Sve će biti prema tomu, kako ga porabiš. Ako neznaš vladati s timi tvojimi slugami, ako jih pustiš, da se zaliene, neće ti od njih biti nikakvo koristi. Ali ravnaj jih dobro, da nezaspe, nepusti nikada prstiju na miru, pak će djelo, koje te je plašilo bit učinjeno, kao da ga vile učiniše.“

Vještica bijaše istinu rekla, i naša stara majka, koja je poslušala njene savjete, pouredila je kuću i još je znala pribaviti si prtlju (dotu), kojom se je srotno udala i koja joj pomoże odgojiti osmero djece u obilju i poštenju.

Od onda se kod nas priporjeda, da je ona ostavila poslenike tete *Verdovice* svim ženskim u obitelji, i da se ti mali radnici odmah posla prihvate i mnogo nam dobivaju čim se one maknu. Običajemo takodjer u nas reći, da je u deset prstah gospodarićinih sva sreća, sve blagostanje koje kuće.

Izgovarajuć te posljednje reči *Dobriša Rasum* obrati se prama Marti. Ta snaha mlada poerveni, pogleda zemlju, i poravna rogovilju.

Vilim i bratučed mu pogledaše se.

Ciela obitelj mukom mučeć razmišljala je pripovjedačevu pričicu. Svak je gledao da ju posvema pojmi i da sam sobi nauk; ali mlada sočalićka bila je razumjela onaj nauk, koji je njoj namjenjen bio, jer se je razveselila; kolovrat se je brzo okretao i lana je nestajalo sa rogovilje.

nego ga napravimo. Prodavamo ga većinom mjeseca novembra i decembra, a samo za nuždu oktobra. To je vreme da se ljudi prisile, ako treba, platiti. Nije pako vreme mjeseca kolovoza i rujna, kako se to skoro svake godine čini, onda kad se naši muževi po svietu potucaju, da štogod zasluže, kad su naše žene s drobnom djecicom same kod kuće, kad se preživljujemo čim tim, kad neimamo niti novčića za kašu.

Nam je mučno smoći novacah za porez, a još mučnije ako se u nedobu utjeruje, jer tad se mora naš čovjek moliti i Petru i Pavlu, pak napokon uz porez još i debele kamate plaćati. To nezahtjevaju nit državni nit čovjekoljubni zakoni.

Svaki zakon ima svoje iznimke. Nadležne oblasti bi morale i korist državnu i našu u sklad dovesti. Ako se drugdje po više godinah čeka, zašto se nebi i nas čekalo nekoliko mjeseci? Mi malo dugujemo, a drugi kotari duguju ogromne svote. U svačem je dobra revnost, al u nićem nije dobra bezobzirnost, nit pretjeranost. Kod nas ne samo da se neima nuždna obzira nego se i pretjeruje. Šalje se vojnika i tamo, kamo se ga nebi, po mojmu mnjenju, smjelo slati. Evo primjera. Platilo se je za dva četvrta, platilo se je skoro polovica i za treći četvrt, a ipak se je vojnika — poreznog posluznika poslalo još prije, nego li taj treći četvrt iztekao. Plati! Neplatiš li? sedan danah plaćaj pet novčićah kazne, drugih sedam deset. Poslje črtnaest danah zapliene ti pokretnine. Nam se čini da je tolika revnost na ustrb ne samo drzavljanom nego i državi napose u ovo ozbiljno vreme.

Želi li pako tko prostranije polje svojoj revnosti, nek moli jedno mjesto preko Učke, te će njemu pravo, a nam milo biti.

Volosko *20. septembra 1878.* *)

Ovih je danah Nj. Preuzvišenost, Namjestnik barun Pino, kako stanovnike ostalih povećih mjestah u Primorju, tako i nas Vološćane pozvao, da što sakupimo za jadne al vrle naše ranjenike, dolazeće iz Bosne i Hercegovine.

Na taj poziv Vološćani nisu ostali gluhi, već su listom ustali, reć bi, natjecati se, da u plemenitu tu svrhu čim više sakupe. — I sbilja, ako se pomisli, da Volosko ne broji ni tisuću dušah, da mnogo onih, koji bi mogli štogod pružiti, neima kod kuće, a da ima i prilično velik broj siromakah, koji nemogu ništa dati, pa da je ipak samo domaće stanovničtvo, bez činovnikah, sakupilo cielih 96 forintih, moramo reći da Vološćani znaju, što je to čovječnost i plemenitost.

Osobito se pak mora pohvalno spomenuti ovdešnjega načelnika g. Augustina Rajčića, koji u sabiranju nije žalio truda, već osobno polazeć od vratah do vratah imućnijih gradjanah, svu je ovu svotu u jedan dan sakupio!

Dakako da bi plemeniti ovaj čin ljepši još utisak ostavio bio, kad bi Vološćani bili sami inicijativu poprimili, pa spomenutu svotu sakupili prije, nego je stigao poziv sa viseg mjesta; al ovdje istini za volju, moram spomenuti, da se baš zato već bilo počelo govoriti, pače se već bilo i odlučilo, da se što u rečenu svrhu sakupi, kad je stigao viši poziv i tako naše ljude pretekao.

Medjutim ta okolnost plemenitomu tomu činu nije umanjila ciene, već će Vološćanom svejedno na čast služiti dok bude ljudih, koji plemenito čute i misle. —

Čujem, da su se i gospoda činovnici ovdešnjih kotarskih oblastih liepo izkazali, a ja zato i njimi kličem Živili!

*) Dobre stvari nas od svakud raduju. Oglasite nam se još. Ured.

U Vrbniku, *25. rujna 1878.*

U zadnjemu mojem dopisu obećah vam pisati, kako se naše Učiteljstvo mora boriti za stanarinu proti mjestnomu školskomu vieću, evo me dakle da izpunim što sam obećao.

Najprije imate znati, da imamo ovdje, osim učiteljah Pripravnice, još te dva Učitelja i dvie Učiteljice za pučke učione, i to su vam svi iz Vrbnika, koliko učitelji toliko učiteljice. Pa što su skrivili da se moraju boriti za stanarinu?... Krivi su, što su živi — što su živi pravi Vrbničani; jer da su tudjinci nebi se u njih nijedan dirao ni u njihovu stanarinu, ako i nebi vršili svoje dužnosti.

Po zakonu odredjen je svemu učiteljstvu stan u naravi ili u novcu, i to Učitelju 100 fr. Učiteljici 80 fr. Podučitelju i Podučiteljici valjda 30 fr., što mi se svakako čini nepravedno, jer kolik je potrebit stan učitelju tolik je i Učiteljici i drugim, dakle imala bi jednaka bit i plaća; al tako hoće zakon te moramo trpiti dokle sliepi progledaju. Naše Učiteljstvo budući, kako već rekoh, sve iz Vrbnika ima svaki svoj stan, te bi rada da mu obćina plaća stanarinu u novcu; al se tomu suprotivi naše zastupstvo a najvećma mjestno školsko vieće, nudjajuć Učiteljstvu mnogo manju plaću za stanarinu nego li ju odredjuje zakon — ili stan u naravi. A zašto?... Odgovara da to čini jedino radi koristi obćine. Da je u istinu, to jedini uzrok, svaki bi morao naše zastupstvo pohvaliti, al bi tad moralo i u mnogih drugih stvarih korist obćine gledati, a ne obćinske novce komu tomu posudjivati i zalagati i kamo tamo trošiti. Meni se čini da je tomu najveći uzrok zavist i zloba, podpirivana još i od takovih ljudi, koji bi imali biti Apostoli mira, ljubavi i sloge a ne smutnje, mržnje i nesloge. Radi toga bratjo predraga, nemojte slušati svakoga; ne budite i vi kao Židovi, koji su Isusa proganjali jer je bio Žid, tako i vi vaše Učitelje jer su Vrbničani; ne mislite da Učitelji imaju sad veliku plaću, jer Učitelj ako će vršiti revno svoju dužnost, nije nikad dosta plaćen; statistično je dokazano da izmedju sto ljudi svakog stališa umire u najmladjoj dobi najviše Učiteljah, jer mora uvjek govoriti, u prahu, smrdljivomu i kužnomu zraku disati. Ne gledajte vi na njihovu plaću, nego radje na njihovu dužnost, kako vam djeca pohadjaju školu, kako napreduju; pomagajte jim da budu revni i marljivi i djeca i Učitelji. Umanjujuć ili nedavajuć im plaće što činite drugo nego činite jih izgubiti svu volju i marljivost za školu, a tko s tim trpi drugi nego sva obćina jer joj djeca slabo napreduju. Pak što vi radite sada ovdješnjemu Učiteljstvu, to se vremenom vašoj djeci može dogoditi u tudjini.

Hotili ste sazidati kuću za sve Učiteljstvo; to je dobra misô, jer liepa i velika zgrada služi i na poljepšanje grada; al graditi kuću s tudjimi novci ne donosi koristi, jer plaćati kamate šest po sto na 5.000 fr: dodje 300 fr: na godinu, a vi ćete s 300 fr: platiti sva četiri Učitelja i još će vam ostati, a koliko bite još potrošili popravljajuć svake godine tako veliku zgradu. Prije nego se što misli sagraditi treba učiniti dobar proračun, al vi ga kako mi se čini nikad ne činite i tako ide sve na opako. Najprije treba učiniti što je potrebito, pak onda što je liepo. Zgrada za Učiteljstvo vam nije potrebita, jer kako vidite imali bite više štete nego koristi; a potrebita vam je čista i zdrava voda a ne živim vapnom, modrom galicom (vitriolom) od bedene i drugom nečistoćom potrovana; potrebiti su vam dobri putevi, a ne razrovani da se kolmi i s mastom na njih, kako vam Franina i Jurina kažu, zvraćate; potrebita vam je čistoća grada e ne svakim smradom grad posijan; trebalo bi da pazite na noćne klateže i na kuće koje takove klateže po noći prijimlju, bile ove krčme ili privatne kuće, osobito sad o mladom vinu. Ovo su stvari na koje bite imali paziti i trošiti, a ne na učiteljsku zgradu.

Ovo vam napisah moji dragi ne iz zlobe, nego jedino iz ljubavi da se jednom umirite, ujedinite i složite; jer svaki imamo jedan od drugoga potrebu i sloga je od Boga a nesloga od Vraga ili kako kaže „Naša sloga“: Slogom rastu male stvari a nesloga se pokvari.

Iz Mošćenicah, *dne 11 rujna.*

Dopustite mi, g. uredniče, da koju rečem u „Našoj Slogi“ o naših zadnjih obćinskih izborih. Kako Vam je znano, ovi put smo pokazali, da smo po svom osvjedočenju birali, i nismo se od nikoga ničim dali zavesti. Spomenuli ste i Vi u zadnjem broju Vašega lista, da se je ovi narod probudio, te u obćinsko zastupstvo izabrao druge ljude. Možebit, da već znate, kako nekoji od prvašnjih kolovodjah biahu sve svoje sile napeli, da jih ljudstvo opet izabere, al im je bio trud uzaludo. Sad se dvojica trojica tih kolovodjah groze, da ćeju nam izbore uništiti, nu ako to mogu, neka ćine, a mi ćemo opet i opet izabrati ove iste ljude.

Kako sam čuo, glavar se Lettis grozi, da smo u zastupstvo izabrali plovana i mežnjara; dali možebit, nezna za drugoga, jer smo dva ne jednoga mežnjara izabrali; njemu se to čudno vidi, — a mi se ulamo, da će nam novo zastupstvo, obćinu i hrvatsko ćućenje bolje napred pomaknuti, nego je pod vladanjem glavara Lettisa.

Kad nebi bilo smiešno, bilo bi strašno gledati, kako se siromah Gambetta previja, kako mahnita, kako plaho gleda, a isto tako Karuber*) i drugi naši protivnici. A kako neće, kad su bili namislili u svoj jaram svu našu prostranu obćinu upreći, pak jim je više tri deli uteklo? Sada nam govore, da smo hodili okolo, glasove kupovati. — Što bi možda bio radio nezakonito, da bi i bio tko od naših išao, da nagovara birače, da pametne i razumne ljude izaberu? Mislim da nebi, onako kao naši protivnici, koji su klatili i po danu i po noći okolo, da puk nagovaraju, da jih opet izabere; a na dan izbora su nekojim od naše strane iz rukuh liste otimali i druge im podavali, u kojih su sami sebe dali upisati da budu na novo izabrani.

Mogao bi Vam još mnogo koješta o tih i o drugih stvari napisati, ali se ufam, da će Vam, koja mudrija glava od moje, stanje naših stvari bolje izraziti, ali možda Vam bude štogod Franina i Jurina o tih stvari smiešno pripovjedao.

Još ću jednu reći i tim svršiti.

Naš narod je tihe ćudi, preveć se uzdaje i vjeruje ovomu i onomu; a kad ostane prevaren, onda huće i kuka, ali ako se ovako godi našemu narodu i po ostaloj Istri, neka nikoga ne krivi, nego sam sebe. Jednom sam čitao talijansku poslovicu, koja veli: „Chi pecora si fa, il lupo lo mangia (Tko se učini ovcom, vuk ga pojede) tako je bilo i nam. Nego da nebude odsad tako, zapametimo dobro onu našu poslovicu, koja veli: „Kume, ne uzdaj se u me, nego u se i u svoje kljuse“!

Pogled po svietu.

U Trstu 30. rujna 1878.

Njegovo Veličanstvo naš Car, zajedno sa sinom si Carevićem Rudolfom, prisustvovao je proših danah vojničkim vježbam u Tirolskoj. Taj dogadjaj u sadašnjih okolnostih smatraju nekoji kao opomenu susjednoj Italiji, da joj neide u rečeu protezati rukuh za tudjimi zemljami, kao što to još jednako čini i u svojih novinah i u svojih pučkih sastancih. I zbilja, Car je rekao u Insbruku, da je Tirolska vriedna onakvih braniocah, kakvi su njezini vrli strieljci, a on da i postavlja u nje sve svoje pouzdanje. Te nas previšnje rieči i opet siećaju odgovora, što da ga je, odmah poslje berlinskog sastanka, dao talijanskomu u Beču poslaniku. Taj da se je diplomat bio osmielio reći, da li nije sad shodno vrieme, da se bolje zaokruže naše i talijanske medje. Ali naš Car da mu je odvratio, prije nego li na to pristane, da će metnuti na kocku obstanak svoje kuće i svega svojega carstva. To navadjamo zato, da se umire oni nekoji našinci, koji su već stiskali pest na prekomorskoga susjeda, u brigi za budućnost svoje mile domovine.

U ovaj par saboruju skoro svi zemaljski u carevini sabori. Poslje tolikih godinah ovaj su put i Česi opet stupili u svoj sabor u Pragu. Drži se, da im je to bilo namignuto sa viših krugovah, pa da će taj korak koristiti i njim i carstvu. Oni su predložili, da se podastre Caru adresa, u kojoj mole, neka se promieni dosadanji nepravedni izborni zakon, jer da im inače nebi bilo i opet moguće ostali u saboru bez uštrba svojih narodnih pravicah. U ostalom oni se pokažuju veoma pomirljivi; sad stoji do Niemacah, da jih il prigrle il odbiju. Prekjučer je gorički sabor svečano i jednoglasno prosvjedovao u ime svoje i svojih birača proti izdajničkim od tudjih rukuh zasnovanim demonstracijam, što su se sega ljeta prigodom ljetnice talijanskog ustava i u Gorici vrstile na uštrb i sramotu onog viernog pučanstva. Radi preuzetnosti njemškutarske stranke prigodom ovjerovljavanja izborah narodna je slovenska stranka u Ljubljani bila prisiljena stupiti iz sabornice.

Onomadne bilo je u Beču radi Bosne i Hercegovine pod Carevim predsjedničtvom ministarsko vieće, u koje bijahu pozvani hrvatski ban Mažuranić i hrvatski ministar Bedeković. Isto pod Carevim predsjedničtvom baš danas je u Beču opet ministarsko vieće, koje da ima vićati o smaganju troškovah za sadašnji rat i opredieliti dan, kad će se sastati obostrane delegacije, zato mu prisustvuju i ugarski ministri.

Prekjuče dne 28. otvorio se svečano hrvatski kraljevinski sabor uz kraljevski odpis, kojim Kralj poziv'e hrv. zastupnike, neka izaberu poslanstvo za skupni parlamenat ugarski, koji će se otvoriti dne 17. oktobra; onda poslanstvo od 12 ljeah, da sa jednakim poslanstvom ugarskim stupi u dogovor radi novih novčanih odnošajah medju kraljevinama Hrvatskom i Ugarskom. Kraljevski je odpis bio propraćen oduševljenim i burnim „Živio Kralj“, što nas i opet sieća najljepšeg sporazumka, što obstoji med Kraljem i Hrvati. A to i nas neobično tješi u ovo naše doba, gdje se razvijaju dogadjaji, koji duboko zasiecaju u našu najdalnjiju budućnost.

Naše se ministarstvo u Beču donekle preustrojilo, ali smier mu ostaje koji i prije. S druge se strane čuje, da se je stolica, na kojoj sjedi Andrissy, jako zaljuljala, pa da bi mogao doći na njegovo mjesto grof Sénnyey, Magjar i on, ali nešto starije i obzirnije ćudi. A po gotovo se veli, da Beust iz Londona ide u Carigrad na mjesto Ziehi-a, a Károlyi iz Berlina na mjesto Beusta u London.

Uzprkos njemačkim i magjarskim vikačem, u ovo petnaest danah naša je vojska u Bosnoj silno napredovala, pa je gotovo, da će ju zaposjednuti svu još ove jeseni, budući je razoružala već preko dvie trećine. Grad se za gradom

*) Gambetta i Karuber razumo se neka dva prvašnja zastupnika.

i tvrdjava za tvrdjavom predaju na milost i nemilost našemu vrhovnomu zapovjedniku. Tako su se osim manjih miestah, što predali što pali, Zvornik, Rogatica, Bihač, Klobuk i Livno. A i uredba zemlje, što ju izvadjaju visoki hrvatski činovnici, da liepo napreduje. Službene „Bosansko-Hercegovačke Novine“ pripoviedaju što se sve čini, da se poljepša i uredi glavni grad Sarajevo. Turski ustaši, što bieže pred carskom vojskom, na biljade se zalieću u kneževinu Srbiju, gdje jih srbske oblasti razoružuju te tako idu liepo našim na ruku. Isto se tako prijazno i pošteno vlada naprama nam i Crna Gora. Ali sa svim tim nesretni Magjari nemogu, da nepsuju i neruže tih naših dviuh bratinskih kneževinah, a naime Srbije, pa da je na njihovu, danas bi je nestalo sa zemlje.

Iz ostaloga svieta najvažnija je novost ta, da su Rusi u Carigradu preoteli mah Englezom, pa da od dana do dne raste sve to više rusko-tursko prjateljstvo, dapače se govori i o nekakvom tajnom ugovoru, što su ga utanačili medju sobom, dakako sve na štetu i uštrb neviernih i sebičnih Englezah. S druge strane Englezi ćute rusku osvetu više nego igdje u dalekoj Aziji, gdje im Rusi pripravljaju strašnu poparu. Afganistanski Emir, ostonjen na Ruse, neće da primi engleskog poslanika, pa sad mu moraju il rat navietstiti, il se u oči sve kolike Azije do vieka osramotiti, te tim podkopati i svoje gospodstvo u Indiji. U potrebi će na sam ruski mig uz Afganistan pristati i Persija, a Englezi neće znati ni gdje početi ni gdje svršiti, da odole tolikoj stisci, naime ako im se i Indija iznevjeri, kao što je vjerojatno. Zato se čuje, da su poslali u Petrograd jednog svog ministra, i da žale veoma, što baš sad neima u Londonu ruskog poslanika, jer da grof Šuvalov neće da bude više na onom mjestu, a Rusija se nežuri, da ga drugim zamieni. Grčka se sprema na rat, jer od Sultana nemože postignuti mirnim putem ono, što joj je kongres namienio U tom poslu Sultan sluša više nego ikoga Engleze, a oni se očevidno protive grčkim zahtjevom. Grčka kraljica, rodom ruskinja, odputova u Livadiju, najbrže da preporuči grčku kraljevinu i njezine želje svomu stricu, Caru Aleksandru. Bismarku u berlinskom parlamentu neidu nekako za rukom zakoni proti novovjekim prevratnikom tako zvanim socialistom. U Parizu je još jednako otvorena svjetska izložba. U nekojih gradovih u Americi vlada tako zvana žuta groznica, koja kosi dnevimice nebrojene žrtve.

Ob uzgoju lana i konoplja.

Lan je za svakoga naprednoga poljodjelca koristna kulturna i trgovačka *) biljka (rastlina) a to zato, što gospodaru trud obilno naplati, dakako, ako ga umno uzgaja.

Sjeme laneno u trgovini je vele važno s razloga, što se iz istoga ždima (ožimlje) ulje tako, da jedan vagan, koji važe 36 klgr. i 4 dkgr. daje 11 klgr. i 20 dkgr. ili 20 ft ulja, zatim je znamenit lick u živinarstvu.

Njegovo ličje taru uz veselu pjesmu marljive naše Hrvatice danju i za bliede mjesečine, te se hvale liepim predivom, koje obično predu u zimskih dugih večerih pripovjedajuć si razne, pune fantazije, pripovjedke. Majka brižno tke i šije, da napuni škrinju bielom rubeninom, koju će dati liepoj svojoj Mari, kad ju udade.

Podernuo cunje pokupi prnjkar, u za uje daje iglice i razne vrhce našim djevojkam. Iz prnjkah pravi tvorničar najliepši papir.

*) Ovako se zovu one biljke, koje se ne siju za kruh i pravo jelo, već za drugu porabu, a ponajviše za kuću, obrte i zanate, za odjeću i liekove. Ovamo brojimo uljorito bilje, iz kojega se vadi ulje, predivo, mastila, mirodije itd., dakle duhan, burak, lan i konoplje, mak, hmelj, ropica, ogrštica itd.

Bože, od kolike je koristi lan! S toga evo me brate, da ti s nekoliko riečih uzgoj lana priobćim, tim većma, jer sam sám na svoje oči vidio, da naš marljivi poljodjelac žalibože još nezna, kako treba lan uzgajati.

Ele u ovom člančiću naći ćeš dosta pouke, naime kako imaš uzgajat lan.

Ja sam se iste držao, pa se pokajao nisam. Dakle slušaj i uvaži:

Suvrsti. — Lana imado više vrstih iliti odrodah, od kojih ću ti neke ovdje navesti, naime: 1. *naš domaći lan* modroga cvieta; 2. *ruski lan*; 3. *amerikanski lan*, kojemu je cviet biel; 4. *krupno — cvietni lan.*

Podnebje i zemljište. — Lan ljubi srednje podnebje i to vlažno. Lan se zadovolji svakom vrsti zemlje, no najbolje rodi na dobro uzoranoj pjeskovitoj ilovači, još bolje kad je pjeskovita ilovača crnicom pomiešana, koja je dostatno vlažna i od studenog vjetra zaštićena.

Poslje kojih biljkah lan uspjeva? Lan naplati obilno gospodaru trud i to stopram onda, ako ga siješ na novoj zemlji, to jest *krčevini*, zatim poslje *krumpira, djeteline, kupusa, sočiva i napokon poslje konoplja.*

Upozorujem te, mili moj, da se lan nesmije prije 6 godinah na isto zemljište povratiti.

Poslje lana obično jesenski usjevi no uspjevaju dobro, izuzam zob i gdjekoja okopavina

Gnojenje. — Pod lan nesmiješ neposredno gnojit svježim gnojem t. j. stajskim, već vazda gledaj, da gnojiš pod ono bilje, koje se neposredno prije lana sije, te će još u zemlji dovoljno gnojne snage i za lan preostati.

U dobro gnojnoj zemlji posijan lan uzbuja doduše visoko, ali rado poleže i slabije vlakno daje. Lan ipak najbolje uspieva poslje *ovčijeg gnoja* i *mješanca*. A sad čujmo, kako je glasoviti učitelj Müller pokušao s gnojem.

Uzeo je lanenoga sjemena jedno te isto vrsti i posijao na jednakoj zemlji, ali jedno dio te dobro obdjelane zemlje razdieli na tri jednaka dieta.

Jedan dio rečene zemlje pognoji **kravim gnojem** tako, da mu lan naraste do 1 metar, 17 c. m. visine; drugi pako dio zemlje pognoji **konjskim gnojem**, pa mu isti naraste 1 m. 06 c. m. visoko; treći dio pognoji **ovčijim gnojem** tako, da mu je ovaj najbolji i najduži, budući mu naraste preko 1 m. 56 c. m.

Obdjelavanje zemljišta. — Zemlju za lan treba u jeseni dobro i duboko preorati, da smrzavica i najveće grudje sdrobi.

Zatim na proljeće valja zemlju za lan opredieljenu 1 ili 2 put preorati, ako vrieme dopusti, i to plitko s razloga, da zimska vlaga odveć no izhlapi. Zato neki gospodari i no oru opet u proljeću, već samo podrljaju željeznom branom preorano jur u jeseni zemljište.

Također i valj djeluje na to, da vlagu zemlja uzdrži i da biljke jednako niču i rastu.

Ja bar valj rabim vazda s dobrim uspjehom.

Kad se lan sije?

Rani lan sije se u travnju, dočim kasni početkom lipnja.

Mi Hrvati većim dielom sijemo lan u jeseni, koji dozori mjeseca lipnja.

Ovaj lan, istina, daje liepo, tanko vlakno, koje se može liepo obielit, ali ima tu veliku manu (pogrieška), što onda dozrieva, kada gospodar ima najviše poljskoga rada.

Ja bih s toga liepo molio brata poljodjelca, da već jednom počne lan sijat u proljeću, izkusit će, da se u ničem ne razlikuje od onoga, koj je u jeseni sijan.

Deder pokušaj!

Lan se ima rano sijat, s razloga, što ne će oskudiovati od vlage, a niti mu buhač škodlio ne bude.

Najveća pako korist lana je, kad se rano sije, a to zato, što su onda končići čvršći i teži, a to je za gospodara velika dobit, na koju se razborit gospodar osvrtati mora.

Želiš li brate tanka prediva, treba da lan siješ gusto 4 vag. na jedno jutro (1000□), a siješ li lan lih sjemenca radi, sij ga redje i to 3 vag. na ral.

Svesrdno te upozorujem, mili moj prijatelju, da za sjeme izaberes dobro i zdravo zrno; jer pravo veli naš narod: **„Kakva sjetva, takva žetva; kakvo sjeme, takov plod.“**

Sjeme mora da bude **svietlo, crvenkasto, krupno jednako, čisto od sjemena od svakovrstnog korova** (drača) **uljasta ukusa, ali bez jaka mirisa.**

Kako valja lan njegovati?

Lan se ima češće plieti od svakovrstnog korova i uvjek ga čisto držat. Ja ti evo prijatelju srdačno preporučujem, jer često na svoje oči vidim, da naš poljodjelac premalo plievi svoj lan.

Zato se nečudi, ako ti se trud dobro ne izplati.

Kad se lan ima čupati?

Lan čupaj stopram onda, kad opaziš, da mu je stabljika požutila, onda će ti dati najbolje predivo.

Opredieljen lan za sjeme ima se nešto duže ostaviti, dok sjeme sasvim dozori.

Za sjemo ima se vazda izabrati — kako gori rekoh — dobro zrno, jer je ovo za lan najglavnije, ako želiš, da ti dobar plod podà.

Ozimi lan, kojega ponajviše naši poljodjelci siju, čupa se u mjesecu lipnju, dočim onaj, koji se sije u proljeću, mjeseca listopada, gdje gdje i rujna.

Kako smo lan iz zemlje izčupali i u male snopiće povezali, tada se u vodi natopi, pa poslje 5--10 danah iz iste vode izvadi i osuši, da se na *trljici* iztrlja, *na grebenu* ogrebe, a napokon na *prestici* opredè.

Prihod sa jutra. — Ako je lan na dobroj zemlji posijan i dobro uzgojen, tada lahko dajo 6—13 vag. sjemena i 4—10 ct. ličja. —

Bilo ti ovo što rekoh na korist!....

Došasti put o *konoplju.*

N. Vežić
Nadzornik gosp. i šumarstva obćinskog.

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Slavno Vrednictvo!

Blagovolite tiskati u brudnćem broju Vašega cienjenoga Lista što slieti:

Radi nedovoljna broja članovah nije se mogla dne 23. septembra držati u Kastvu redovita godišnja skupština bratovšćine hrvatskah ljudi u Istri, radi toga po §. 19. pravilah sazivlje predsjednik za dne *7. oktobra na 3. uru popodne izvanredan skupštinu.*

U Kastvu dne 26. Septembra 1878.

Vjekoslav Vlah Predsjednik — **Er. Jelušić** Tajnik

Različite viesti.

Posvećenje Biskupa. Dne 6. t. mj. obavit će se svečano posvećenje poreško-puljskoga Biskupa presv. gosp Ivana Glavine, i to u Gorici po preuzvš. Prabiskupu Andriji Golmajeru podvrhom presv. gg. Biskupah tršćanskoga, Juraja Dobrile, i Ljubljanskoga Ivana Pogačara.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. Č. g. Ivan Bersenda, duh. pomoć. kod Bl. D. Marije Pomoćnice kristjanah (sv. Anton stari) imenovan je Upraviteljem iste Plovanije za koju je natječaj otvoren do konca ov. mj.

Promjene u poreško-puljskoj biskupiji. Č. g. Ivan Saveri, do sad, duh. pomoć. u Labinju, imenovani je za kapelana presv. Biskupa Iv. Glavine i za kancelista poreške kurije.

Mandlć Dr. Fran (iz Rukavca), kako čitamo u hrvatskih novinah, se tako vrlo ponaša u Bosni kano vojnički ljećnik da je već imenovan za pukovnijskoga ljećnika prvoga reda. A jedva su dvie godine da je svršio nauke! Najsrdačnije Ti, Frane, svi čestitamo! Sretno nam se proslavljen povratio!

Izgorio brod. Prošlog tjedna dogodila se ovdje u Trstu velika nesreća. Doplovio iz Amerike u našu luku brod, kreat petroleja, tek da ga sutra dan stane izkreivati. Ali od tri hiljade i toliko buretah nedodje ga na kraj ni kapi. Predpreste nedjelje u $2^1/_2$ sata po podne, nezna se kako, pojavi se u dnu broda vatra, te se razvi tolikom brzinom, da se jedva mogla umaknuti i spasiti čeljad sa kapetanom. Uzalud priskočili pelje iliti piloti od luke i gradski vatrogasci: nebijaše druge, nego izpeljati bukteći brod na obližno more, da se nedogodi još i veća nesreća. I tu baš i izgori i brod i tovor mu poslje dvajuh danah i dvijuh noćih strašna plamćenja i dimljenja. Brod bijaše vlastnina kapetana mu amerikanca, a tovor jedne ovdje prve trgovačke kuće. Tovor bijaše osiguran do ciela, a brod, što je vriedio 70000 dolarah, samo za polovinu. U toj je nesreći jedina sreća, što se nije pripetila u putu na velikom moru, jer onda propodoše ne samo brod i tovor, nego i siromašni ljudi. Takva se nesreća jur pripetila i gori u njemačkih lukah, pa se ipak spasio veći dio i broda i tovora, jer petrolej netreska poput žesti iliti spirita, nego gori polagano. Što se to nije moglo kod nas, jest znamenje, da naša luka, akoprem prva u državi, ipak neima potrebitih tomu spravah, kao što jih imaju druge svjetske luke. Nego što nije bilo, valjda će biti, jer je ovo velika neuka nauka!

Turčin ulje čovjek. Iz Maribora pišu: Ovih danah dogodilo se na našem željezničkom kolodvoru nešto, što nam dokazuje, da je Turčin izgubio svaku čovječju ćud i da ne ima čovječje slike. Dovezli su naime iz Zagreba ovamo nekoliko turskih zarobljenikah, koji su bili izašli iz vlakovah (vagonah), da što jedu. Dok su turski zarobljenici u redu stajali, skoči jedan od njih iz reda na jednoga našega vojnika, strovali ga na tla te ga počne daviti. U taj čas skoče vojnici, da oslobode drugi, i premda su Turčina bajonetami sukali, to se ovaj ipak nije dao od našega vojnika, dok ga nije — zadavio! Ovaj grozni slučaj nije trajao preko 2 časa i siromašni vojnik bijaše mrtav. Turčina, koma je krv od bajonetah na više stranah curila, odveli su naši odmah nekoliko koračajah od kolodvora, te su ga na očigled njegovih drugovah zarobljenikah — ustreljili. Prije nego li je crnu svoju dušu izdahnuo, rekao je: „Znao sam, da ću morat umreti, nu prije nego li umrem, htio sam, da još jednoga kaurina zadavim, jer ću onda lakše umreti“.

OGLAS.

U nakladnoj i umjet. trgovini

M. BABIĆA

u **Budim-Pešti** (Budapest Alte Postgasse N. 6.)

izašle su i mogu se dobiti liepo i divno umjetnički izradjene

NOVE SLIKE

i to: I. slika

OSLOBODIOCI

Bosne i Hercegovine.

Na toj slici nalaze se osim ovih grbovah: austrijskog, hrvatskog, bosanskog i hercegovačkog, još i jedanaest po fotografijah izradjenih likovah onih ljudi, koji u tom velikom, a po hrvatsku isteriju slavnom djelu najvažnije ulogo imaju, a to su: 1. *Njegova c. k. Veličanstva Franjo Josip I.*, car austrijski, kralj ugarski, hrvatski itd., a sada i gospodar Bosne i Hercegovine. — 2. Djenerali: *Baron Filipović.* — 3. Baron *Jovanović.* — 4. Nadvojvoda *Salvator.* — 5. Herceg *Würtemberški.* — 6. *Teyetthoff.* — 7. Grof *Szapary* — 8. *Kaiffel.* — 9. *Müller.* — 10. Pukovnici: *Rittel.* — 11. *Villetz.*

Slika je vrlo divno, i to: *poput jednoga krsta (križa) izvedena.* — Svi likovi ukrašeni su liepim *hrvatskim trobojnim okvirima i tovorovim vjencima.*

II. Slika:

Prelazak austro-ugar.-hrvatske vojske preko granice kod Kostajnice 29. Srpnja 1878.

III. Slika:

Ulazak austro-ugar.-hrvatske vojske u Sarajevo 19. Kolovoza 1878.

Sve tri slike jednake su veličine, i to: *50 centim. visoke a 85 široke.* Sve tri slike crtao je prvi vještak u monarkiji g. Kacler, i zbilja su remek-djela, sa kojima se naš narod dičiti može.

Ciena je *svakoj toj slici zasebno samo f. 1.50 nově.* Tko naruči sva tri komada u jedared, taj dobije ove tri slike za *f. 4.* Tko pak naruči u jedared jedno na drugo najmanje 10 komad, *taj dobije sri deset slika za 10 f.* Slike će se slati samo za gotov novac, il pak kroz poštarsko ponzeće (zur Postnachnahme).

Novce i poručbine valja slati na ovu adresu:

M. BABIĆ

in Budapest, Alte Postgasse N. 6.

Višegodišnji solidan rad ove trgovine, *jamči svakome* za brzu, točnu i savjestnu poslugu. 2

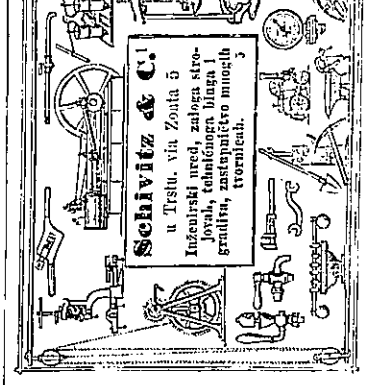

A. KARABAIĆ Vlastnik. — Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. — Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 20. U Trstu 16. Oktobra 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmerno 1 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze so

Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u celosti ili u izvadku, naimo prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogodo oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se povraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svojo *Listarnice*.

POBIRANJE POREZA.

Država, cesarstvo, kraljestvo, to je gospodar koj na veliko gospodari, to je vojnik koj mnogomu čuva blago i glavu, to je sudac, koj nam svim sudi, to je politik, koj za svih nas politiku mudruje, kako bismo prema drugim živili, kako bismo se uredili, selo sa selom, grad sa gradom, zemlja sa zemljom.

Taj skupni sudac i vojnik i politikaš treba novca. Mi odkinemo svaki po malo od svoga, pak damo državi. To što joj damo zove se *porez*, jer je kao porazrezano na toliko djelovah, zove se davak, štibra, kontribucijon, franki.

Porez plaća se od dohodka, koj ti daje zemlja, zanat, trgovina il budi koji dobitak. Po pravici od česa neima dobitka bez tvoje krivnje, od onoga nesmije biti poreza. Gdje se porez pobira od stvari, koja ništa ne nosi koristi, gdje se pobira bez milosti, ondje rečemo da se *harač* plaća, jer je harač turski porez.

U Štajerskoj se je ovih danah u saborih javio čovjek jedan, da se tamo porez bez milosti utjeruje, u Goričkom tuže se na istu stvar. Nami je dužnost takodjer potužiti se na to. I to iz više razlogah.

Ovaj je list došao na bieli sviet poglavito za to, da gospodi prikaže potrebe hrvatskoga puka u Istri. Ovaj list znade i za želje toga puka, i za nepravice, koje mu se dogadjaju.

Taj puk istarski neima obrta, industrije, nego malo, a poglavito žive od zemlje. Zemaljski prirod iznevjerio se je od nekoliko godinah, tako da ni malo neplati onoga znoja, kojim kmet zemlju natapa. U nekih krajevih Istre plaća se primjereno veći porez od zemlje, nego li u ikojem kraju cesarstva, što mi znamo.

Jeli pravično, da se sad na jedanput pobiru svi dosadanji porezi pod ovršuo ime? Jeli pravo, da svaki pozov na izplatu košta prvih 7 danah po 5 novčićah, a drugih 7 danah po 10 novčićah?

Mi mislimo, da nije pravično. Koliko god mi poznamo ljudi, koji su o tom pisali, nijedan nije rekao, da valja državljana činit platiti deset za pet, pak samo zato, da mu onih pet možeš po drugih kanalih povratiti, na priliku sudeć mu, dajuć mu školu, čuvajuć imetak itd. A utjerivajuć porez na silu, plati se sbilja deset za pet.

Pak još je nešto. Ili država treba silno novca, il ga netreba, nego kao i drugda. Ako ga silno treba, neka ga posudi, ako ga treba, kao drugda, onda je dosta, da porez teče, kako je dosada tekao.

Može se i to pomisliti, da financijalne oblasti za to sile, da se jednom već računi očiste, pak da se onda bude porez od svake godine bez milosti utjerivao, ter bi ga ljudi laglje smagali.

Ali mi neznamo lošijih godinah, od nekoga vremena, nego li su ove zadnje. Zašto se nije prije na to pazilo; ili se je mislilo da je sviet toliko pametan, pak će za deset, dvadeset godinah napred porez plaćati.

I mi bismo radi vidili, da se računi očiste. Ali je pitanje, može li se to sada očistiti, pak u jedan mah, i sa onimi liepimi troškovi u ime ovrhe.

Onda još nešto. Ako se ovogodišnji porez odmah početkom četvrtoga kvartala bez milosti utjeruje, zašto se nebi utjerivalo svakoga kvartala? Razlog bi bio veći za ovo drugo. Jer ni početkom četvrtoga kvartala nismo sigurni, da je svaki već unovčio prihod svoje zemlje, blaga itd. Ako itako mora tražiti recimo dvadeset forinti, početkom oktobra, to bi laglje našao po 5 forintih početkom jenara, aprila, julija, oktobra?

Reći će tkogod: Dobro, ako je upravo prilika, da se komu mora milost učiniti, onda neka prosi i dokaže.

Po našoj misli ni ta nevalja. Pomislite siromaha čovjeka na selu. Hoće da moli tu milost. Ide kakovomu poluadvokatu, koj mu napiše molbenicu, al mora za nju platiti po dvie, tri i više forinti. I još nezna, jeli jih za dobro dao.

Svi ljudi neznaju zakona i nemogu ga znati. Što nebi bilo pravedno, da se te vrsti molbenice kod istoga poreznog ureda čine izpunjujuć samo u tu svrhu učinjene obrazce ili formulare, i podkrepljujuć molbu svjedočbami mjestne oblasti, ili već kojim drugim načinom? A sve to moralo bi bezplatno biti.

Dieleć milost, gdje je vredno, moglo bi se tim sigurnije bez milosti postupati, ondje gdje je netreba.

Da rečemo zadnju: Koliko bi pogibeljno bilo samo podvojiti, treba li plaćati porez, toliko je pogibeljno, ako se s neke strane puku tumači bezobzirno utjerivanje poreza tim, da se reče: *Cesaru treba beči.* Gospodo ovo je pogibeljna i kriva nauka. Naš je cesar hvala Bogu i njegovim starijim slavan i bogat, on naše krajcare netreba; dapače u nevolji još protegne svoju milostnicu ruku. Nego naučite vi puk, da on sa štibrom plaća svoje sudce, vojnike, ceste, željeznice, škole, interese na stare dugove, političke i porezne urede, konsulate i druge stvari, i recite puku, da bi on barbarin, divljak, postao bez reda, bez škole, bez crkve, kad nebi štibru plaćao, pak će bolje stvar pojmiti.

Ako bi vam pako na tu nauku naš seljak rekao: a zašto vi meni hrvatski nepišete, kad vas ja plaćam? — onda gospodo plaćnici gledajte vi, što ćete odgovoriti!

Temelj kraljestvah je pravica!

DOPISI.

Iz srednje Istre.

Srce zazebe svakoga, kad čuje jauk nevoljnog seljaka roda hrvatskoga u Istri i kad je očevidac njegovog sadašnjeg tužnog stanja. I to nije šala, nego baš sbilja. Osvrneš li se okom na njegovo vremenito stanje, tad opažaš, da on hiri u najvećoj biedi stradajući na svem, što je čovjeku najpotrebnije za život. Promatraš li njegovo duševno stanje, tad se osvjedočiš, da on leži u najnižjem stepenu prosvjete, u tuposti, brez traga ikakovomu duševnomu razvitku. Pa usrjed toga opazit ćeš, da su nekoji obdareni izvrstnimi darovi duševnimi, koje ako bi u hramu prosvjete ili po školah pravim putem u narodnom duhu razvijali, postali bi ljudi od oka. Nu neimajući sredstva polaziti školu, svi ovi njihovi najbolji darovi ostanu zakopani, kao dragocieno blago sakriveno u zemlju, koje hrdja kvari i nitkomu nekoristi.

Da ovoj obćoj nevolji doskoče, nekoji veledušni bobrotvorci nakanili bi donieti liek ili za svog života ili oporukom poslje smrti, utemeljenjem, novčanih podporah ili štipendiah stavnom namierom, da se s njimi podupiraju siromašni kmetski djaci, nadareni izvrstnimi duševnimi darovi, koji bi voljni i sposobni bili prosvetiti se naukom po javnih zavodih i školah.

Pa bi reći, da kako u svemu tako i u tom obziru djaku hrvatskog roda biva loša sreća. Čim iz sliedećih viestih o podjelivanju novčanih podporah dalo bi se vjerovati, da se s njimi nerazpolaga po namjeri utemeljitelja, dapače po nekakovom laskanju, a dočim toga naš nesretan seljak neumije, prednost bi pripadala prefriganu laškatelju. Ove žalostne viesti kosnuše moje srce, te nakanih uvrstiti ovaj dopis u Našu Slogu s namierom, da bi oni, koji razpolagaju ovimi podporami sviestno, pravično i nepristrano postupali, ne obziruć se u podjelenju na licumierno laskanje, nego na pravo siromaštvo i vriednost dotičnih moliteljah.

Tomu dosljedno hoću uzgredice iztaknuti, što sam ljetos doživio.

Pročitavši obće izvješće zemaljskog Odbora ili Junte Porečke god. 1877. podasterto saboru na 27. Decembra iste god. najdem na strani 39. po redu doglašena imena djakah, kojim su novčane podpore izvoljene, i na koncu opazku, da je osam molbenicah djaka prosećih za pomoć zadržano, te da će se u buduće riešiti. Medju ovimi doista nisu bile one, koje su od Junte jurve meseca Decembra pod brojem 5176 odbite, kojimi su neki siromašni kmetski djaci početkom prošle školske godine molili Juntu za samu malu podporu, kojom bi se dobavili najpotrebniju odjeću, pošto su se starom razdrapanom sramovali polaziti školu, a njihovi roditelji sami lošo odjeveni brez kore kruha i soli kod kuće, nemogoše im ju priskrbiti, osim na veresiju u dućanu kakovog oderuha. Zemaljski Odbor Porečki odbivši njihove molbenice mogao je imati razloge, ali nije mu težko bilo očitovati u svom gori spomenutom izvješću, da nekoje su bile jurve odbite, i javiti imena dotičnih nesrećnih moliteljah. Ali toga znam da neobičava javiti, zato mu neću ovde te stvari prigovoriti.

Pošto pak svojim odpisom dne 25. Junja 1878 pod istim brojem 5176—D. dozvoli podporu od 25 forinta djaku, sinu najmućnijega posjednika nekoga gradića u Istri, koji posjeduje preko 30 tisuća svoga vlastitoga imanja i brez duga, i čija obitelj se hrani i odjeva plemenito, i pošto ovomu istomu djaku i ravnateljstvo c. kr. Gimnazije u Pazinu podieli podporu od drugih 25 forintah od onih 1200 f. što Visoko c. kr. Ministarstvo izvoli odrediti u podporu siromašnim i vriednim djakom Pazinske Gimnazije, to se meni baš čudno vidi, neshvatjajuć razloga, koji bi dao bogatašu pridnost pred siromahom, osim gore opomenutog da tko umije ima dvie. Ja negojim predsude ukorenjene medju hrvatskimi žitelji Istre, tko se uči hrvatski jezik u c. kr Gimaziji u Pazinu, da se tomu uzkrati podpora; jer znam ipak, da su ju nekoji dobivali i još dobivaju, ali žalostno je da se ovaj glas širi. Pa tomu dosljedno biva, da roditelji, ostavši na cjedilu, izgube želju školati svoju decu, a onim, koji razpolagaju timi podporami, ta predsuda nesluži na čast. Da se ova odstrani, dobro bi bilo, da bi zemaljski Odbor i ravnateljstvo c. kr. Gimnazije, u Pazinu izvolili svake godine u svojih izviestih obielodaniti imena onih djakah, kojim su bile novčane podpore podjeljene, i kojim uzkraćene. To bi služilo jamačnim dokazom o njihovom pravom nastojanju oko pučkog duševnog i vremenitog razvitka i probitka.

Iz Kopra 5. *Oktobra.*

Ovdje bio je proslavljen imendan Njegovoga Veličanstva našega cara i kralja.

U predvečerje toga dana odmah za mraka počeli su ljudi vrviti po gradu. Sve jih je bilo veće, osobito od kako je zasvirila glasba (muzika). Svirala je pred c. kr. kotarskim uredom, i to najčešće carevku. Ta se je na „trgu“ gradskom mnogo putah i pjevala, najprije u njemačkom jeziku, pak u slovenskom, najveće putah pako u talijanskom. Pjevao ju je kor sastavljen iz samih prostih Kopranah iz tako zvanih Paulanah ili Poljanah. Poslje svakoga bud sviranja bud pjevanja — osim njemačkoga — bilo je čuti mnogobrojnih „evviva“ i „živio“. Dapače skoro svaki put našao se je po jedan, koji je talijanski predricao „živio naš premilostivi car, živila njegova prejasna

kuća", a ljudstvo za njim ricalo; i drugi, koji je to isto rekao u slovenskom jeziku, a ljudstvo opetovalo. Istih Kopranah i Koparkah -- a pun jih je trg bio — bilo je čut vikati „živio"; čulo se je dapače „živio (!) Slovenci" i to tako izrečeno, da nije dvojbe, da je to izrekao Talijan.

Dakako da nas je to prilično iznenadilo. U Kopru, koji je razglašen za taljanaški grad; u Kopru, gdje se pred dvie tri godine hrvatski niti slovenski govoriti smjelo nije, gdje se je tako govorećim šiljalo bezimena pisma i prietilo neprestanu li govoriti: u tom Kopru čuli smo pjevati carevku te odobravati od velike većine stanovničtva; u tom Kopru čuli smo na glavnom trgu pjevati slovenski i vikati „živio", te sve to nesamo da se nije prezirało, nego ili se je odobravalo ili se je na to šutilo. Nada sve pako nas je iznenadilo dakako i ugodno dirnulo, kad su nam iz sredine trga doprli do ušiju glasovi krasne hrvatske pjesme „U boj, u boj!"

Nešto kašnje se je ljudstvo iz trga preselilo k moru, gdje se je uz pjevanje i sviranje gorilo bengalske ognje. Sva svetčanost trajala preko dvie ure, a čini mi se vele znamenitom s veće uzrokah.

Prvo. Kopar svojom ogromnom većinom odan je premilostivo vladajućemu caru i kralju i njegovoj prejasnoj kući. Sve ono, što se izdajnički u Kopru radi, neradi se voljom naroda, nerade Koprani, već rade pojedinci proti volji naroda. Ti pojedinci mogli su se toga večera osvjedočiti, kako su osamljeni u svojih namjerah, kako su oni biele vrane, mogli su uvidjeti, da jim je ili promjeniti namjere, ili se odavle izseliti.

Drugo. Poljani ili Paulani, a i zastupnici srednjega stališa, pokazali su, da nemrze svojih sugradjanah i susjedah hrvatske ili slovenske narodnosti, kao što to čine „gospoda", nego da oni te svoje sugrađjane i susjede poštuju kao svoju braću i da žele s njimi mirno i prijateljski živjeti. Kamo ljepše — al je i naravno! Poljani i talijanske i slovenske il hrvatske narodnosti bili su vjekove tlačeni od „gospode": sad se slažu, da zadobiju, što jim bje oteto, da se brane proti nepravdam, koje bi njim se i sad nanieti mogle i htjele, jedine se, da se posve oslobode jarma njihova, da budu slobodni ljudi.

Treće. Njemački pjevanu carevku stalno je netko naručio. I taj i svaki, koj bi rado njemačtvo širiti u naših krajevih, mogao se je i toga večera osvjedočiti, da je i Kopar bez Njemacah kao i ciela Istra, da neima uzaludnijega posla nego je želja germanizirati Istru, želja koja još nekim smušenim ljudem u glavah roji. Na njemački pjevanu carevku nije bilo čuti ni jednoga jedincatoga „hoch", nijednoga radostnoga uzklika.

Iz Žminja

I imedan Njegovog Veličanstva premilostivog cara našega Franje Josipa I. na 4 t. m. slavio se je ovdje dostojnom svečanostju. Na našem Zvoniku vijale se zastave carska i trobojnica hrvatska, u župničkoj pak crekvi se obavljala uz podvorbu obična svečana služba božja, kojoj prisustvovase občinsko zastupstvo, nekoji gradjani i puk. Na koncu službe božje naš vriedni gospodin učitelj odpjevao sa školskom djecom hrvatski carevku, po tom poprati naš m. č. župnik Orlić s ovdašnjim duhovničtvom občinskog glavara u občinski ured, gdie sakupljenim občinskim zastupnikom i nekojoj gospodi prosbori hrvatski sliedeće:

Štovana Gospodo! Žminjci kao potomci hrabroga roda hrvatskoga uvjek su verni i odani slavnoj kući Habsburskoj i njezinim vladarom, nikada ne pristaše na zlokobne težnje pojedinih izrodicah i pridošlicah, snivajućih izdajničko združenje naše mile domovine Istre s Italiom, pa niti odobriše njihovih izdajničkih činah, sbivših se na 2. Junja o. g. po Istri. Tomu za dokaz vije danas na imendan Carev na našem zvoniku carska zastava, i da nismo zanešeni Taljani, dapače da smo Hrvati, uz njuvije i hrvatska trobojnica s nadpisom; Živio naš car F. Osip I. Bog za živio! Čemu svi prisutni odazvavši se uzkliknu Živio! Tim se dovrši današnja svečanost. Slava Žminjcu, koji umiju uhvatiti prigodu, da pokažu svoju ljubav, viernost i odanost svomu caru i svoje štovanje prama svojoj narodnosti.

Iz Tinjana *4. listopada 1878.*

I ovaj put prigodom imendana Nj. Veličanstva našega Cesara se je naš puk napram Njemu vjernim i odanim izkazao.

U oči imendana t. j. u četvrtak na večer plamsali su kresi kao i prvi put; pucalo se po obližnjih brežuljcih, gdje bijahu kresi uz gromoviti. „Živio Naš Cesar Franjo Josip I.", tako da je odjekivalo u našoj „Dragi" sa više stranah. Živio se orilo sa svih stranah, vani i u našem gradiću, a od evviva nije bilo ni daha, što je znamenje, da bivaju ovdje sami Hrvati. Uz plamsanje kresovah i pucanja, bijahu nekoje kuće po našem gradiću lepo razsvjetljene, a c. kr. Žandarmerijska kuća jako lepo, tako da je bilo divno pogledati. Sutradan se služila svečano sv. Misa sa Tebe boga hvalimo, kojoj prisustvovahu poglavarstvo, c. k. Žandarmi i prilično puka, akoprem bio dan delavni.

Živio Bog na mnoga leta našega premiloga Vladara i vaskolik Habsburski dom.

Volosko *23. rujna 1878.**)

Na čelu uvodnog članka predposlednjeg broja „Naše Sloge" čitao sam „Roditelji škole se otvaraju!". Pročitav ovo, pomislih koli je ovo liepa opomena za one, koji imaju i koga i kamo da u školu pošalju, a koliko je gorka za one roditelje, koji imaju koga a neimaju kamo da pošalju, i još gorčija za one koji imaju i kamo i koga bi poslali, ali težko jim je odkinuti onu forintu, ili još više što treba svaki mjesec dati djetelu da dade učitelju ili učiteljici.

U našoj zapuštenoj Istri bit će roditeljah, (i mnogo), koji će se nalaziti u kojem od ovih trih razredah, a osobito, mislim, da će jih biti mnogo, koji će spadati u onaj treći i najgori, osobito što se njihove ženske djece tiče.

I ovdje u Voloskom biti će više majkah, koje ne šilju svojih djevojčicah u školu, jer jim je težko plaćati svaki mjesec jednu forintu ili jednu i pol pače i više za učiteljicu, ili ako jih šilju, to samo za kratko vreme, jer javne ženske škole neimamo, već ono što jest, je privatno, pa koji hoće da se uči, mora da plaća.

Čovjek kad pogleda Volosko nebi vjerovao, da u njem neima javne ženske škole, al ipak je to žalostna istina! — Svake godine plaćamo toliko za škole i učitelje, a čija se djeca uče za te naše novce? Tamo na zapadu Istre, braćo, troše se vaši žuljevi, a vi sami ako hoćete, da vam se djevojka nauči čitati i pisati i štogod ženskoga djela, morate posebno učiteljicu plaćati. — Reći će mi se na ovo, da nam provincija daje učiteljicu samo ako joj mi damo stan i školu, pa se k tomu dodaje, da je naša občina siromašna, te nemože učiteljici stana plaćati. —

Tako se odgovara već više godinah a ako se bude ove iste uzroke i dalje navadjalo, Volosko neće imati nikada javne pučke ženske škole, jer žalibože neimamo nikakva izgleda, da će nam u buduće financije bolje stojati.

*) Nije se moglo prije štampati. Ured.

Naši padri della patria, morali bi dakle, poznavajuć te stvari bolje od mene tražiti način, kako bi se tomu priskočiti moglo, pa ako se zlo nemože sasvim odstraniti, morali bi nastojati da to zlo bude koliko je moguće manje.

I sbilja čuo sam ovih danah, da su oni o tom i razmišljali, pak uz to tražili, da slože koristno sa prilikom.

Pomislili su najme nekoji, da bi dobro bilo kad bi občina kupila zato kuću, u kojoj je sada mužka škola, pa na drugi pod smjestila žensku školu sa učiteljicom. — Svota, koju je ostavio pokojni Tomašić za pomorske štipendije, misle da bi zato dostatna bila, pa su zato već i umolili Juntu za dozvolu. —

Moram ovdje spomenuti, da su rečenu kuću pred nekoliko godinah sagradila nekoja gospoda na dionice (akcije) i to hvalevriednom namjerom, da će tim občini priskrbiti kuću, u koju bi mogla smjestiti plovana i kapelana i mužku školu sa učiteljem, a občina da će zato njim plaćati odgovarajuću najmovinu ili afit. Nu gospoda svećenici nisu htjeli u toj kući stanovati, budući izvan ruke, a gospoda dioničari bili su prisiljeni iznajmiti kuću drugomu. Kuća ta, obzirom na prostor i veličinu preveć je stojala, tako da sada nemože bacati gospodi dioničarom interese odgovarajuće svoti u nju uloženoj, pa bi se je oni rado rešili. —

Ovo je valjda bio prvi uzrok da su gospoda dioničari, koji su ujedno većinom občinski zastupnici, zamolili Juntu, da im dozvoli promjeniti odluku pokojnoga Tomašića. —

Nu ja bi se usudio zamoliti gospodu zastupnike, ako jim Junta i dozvoli tu promjenu, da oni te novce ipak nepotroše u onu kuću, nego kad su već toliko patriotizma pokazali gradnjom one kuće u občinske svrhe, da žrtvuju, još koji postotak ili procent interesa, što će jim oni novci manje bacati ako kuću neprodadu občini, a one novce u drugu svrhu upotriebe. —

Već se najme dugo vremena osjeća potreba občinske zgrade, u koju bi se imalo smjestiti plovana i kapelana (kad bi ga imali), zatim mužku i žensku školu sa učiteljem i učiteljicom a povrh toga još bi moralo ostati mjesta i za občinski ured. — Takva nam je kuća krvava potreba, pak bi se najprije moralo misliti, kako da se do toga dodje. — Zgrada ova morala bi svakako stojati 15 do 16 tisućah forinti a te bi se moralo ovako nebaviti: Preko šest biljadah iznaša ostavština Tomašićeva; treći dio troška čujem, da bi nam dala vlada ili provincija, neznam pravo, dakle 5 tisućah for., te bi tako imali do 11.000; ostalih pet tisućah moglo bi se na drugi koji način priskrbiti, kano n. pr. koju stolinu crkvenog patrona, zatim kakvom javnom tombolom na primjer na dan sv. Roka itd. a ono, što bi još manjkalo moglo bi se posuditi. — Interes ili kamate, koje bi se plaćalo na posudjenu svotu svakako bi manje iznašao, nego li iznašaju afiti, koji se sada plaćaju za školu, občinski uredi stanove svećenikah. —

Občinsko bi si zastupstvo tako podiglo vječni spomenik, Volosko bi se takovom palačom poljepšalo, a občinske financije poboljšale. —

Kad se pako ostavština Tomašićeva nebi smjela nikako drugčije upotrebiti nego u onu svrhu, u koju je ostavljena, (mi držimo da se i nesmije. Ured), to bi se ja usudio sljedeće predložiti kako bi se napokon do javne ženske škole doći moglo:

Već sam prije spomenuo, da sve one djevojčice, koje školu polaze, plaćaju najmanje jednu forintu na mjesec, odraslije plaćaju i do forinte i pol.

Recimo sada u. pr., da ima tih plaćajućih djevojčicah 20, (što je već najmanje, jer će jih biti i preko 30), to one plaćaju na mjesec barem 25 fr. za školu.

U godini danah, one dakle plate 300 fr., jer praznikah djevojke obično neimaju više od 15 danah. —

Uzmimo sada da bi, kad bi javnu školu imali, plaćali 200 fr. za dvoranu i za stan učiteljice, to bi se svakako prištedilo 100 fr.

Kad dakle občina nemože plaćati rečenog stana to neka se pozovu oni imućniji roditelji, koji imaju djevojčicah za školu, pa nek se s njima dogovori, da plaćaju najveć jednu forintu na mjesec a siromašniji manje, koliko koji može, dok se dodje do svote, koja je potrebita za afit za školu i učiteljičin stan.

Tako će dakle bolje biti za bogatije i za siromake, jer jedni neće plaćati toliko koliko sada plaćaju, a siromaši moći će svoju djecu bez troška u školu šiljati; pomoći će se dakle i jednim i drugim, a Voloskomu će to svakako na čast služiti. — Toliko sam mislio, da bi vredno spomenuli, a sad neka misli i razmišlja onaj, komu je to dužnost. (Hvala Vam i još se javite. Nam je svaka dobra namjera draga. Ured.)

Pogled po svietu.

U Trstu 15. listopada 1878.

Mi smo zadnji put rekli, da se je u Beču ministarstvo donekle preustrojilo, pa smo i mi i ostali svieti mislili, da će tako za nekoje vrieme i potrajati. Danas imamo javiti našim čitateljem „da je iznenada i bečko i ugarsko ministarstvo izjavilo Caru, da neće više da ministruju.

Povod toj odluci jednog i drugog ministarstva kažu da je dala sadašnja vanjska politika, s kojom da se te gospoda nikako neslažu, a naime sa zaposjednućem Bosne i Hercegovine, jer da to stoji preveć novacah, a ono da jih neznaju gdje uzeti. Nego to je tekar izlika, jer lani i predlani bili bi našli dosta novacah, da im bude bilo udariti na Rusa u obranu Turčina. Što tu gospodu peče, jest ojačanje slavenskoga u državi življa, te tim konac njihova u njoj samovoljnà vladanja. Car je primio njihovu ostavku, naložio im je samo, neka ostanu na svojih mjestih dotle, dakle im neimenuje nasljednikah. Ta je Careva odluka zabunila naime Ugarsku, gdje su Magjari ludo mislili, da se o njihov odpor mora skrhati svaka i najviša volja u državi. Ali oni se od neko doba ponašaju tako, da nije nikakvo čudo, što već kada tada zaziru od njihove politike ondje, gdje se mora jednaku skrb imati za sve u državi narode. Tim nećemo reći, da će im se ni sutra ni posutra dobar dio vlasti iz rukuh izvinuti; ali da mora jednom i na to doći, ako će da se država do kraja neupropasti, o tom smo sasvim osvjedočeni. Usljed tih dogadjaja ugarski parlamenat da se neće sastati 17. nego 20., a naš u Beču 22. tekućega, delegacije pako tamo negdje 4. il 5. budućega mjeseca. I na ovoj i na onoj se strani nagadja, tko će biti novi ministri; ali pouzdano nezna se ništa.

Naša braća Česi u prazkom kraljevinskom saboru nisu uspieli sa svojom Adresom, jer je njemačka većina prešla preko nje na dnevni red, ali uzprkos tomu Česi se neće nikad pokajati, što su u ovih okolnostih kušali, da se pomire s Niemci. I naša braća Slovenci u ljubljanskom saboru nebjehu bolje sreće. Oni bijahu predložili osnov Adrese u kojoj mole, da se njihovoj domovini, što leži razsjećkana na više pokrajinah gori od Drave, pa ovdje doli do Jadranskog Mora, dade bar nekak zametak njezina starog jedinstva, ali Njemškutari su se tomu uzprotivili kao da se radi o odcieplienju od Austrije. I ta je

Adresa zora ljepših danah, koji moraju jednom svanuti Slavenom u ovoj staroj i slavnoj državi.

U ovaj se par sve austro-ugarske novine bave hrvatskim saborom, koji je izišao na glas radi Adrese, što ju je naumio podastrti kralju, kao odgovor na njegov previšnji odpis. U tom je odpisu kralj obećao Hrvatom, da nije daleko ono vrieme, kad će se popuniti cjelokupnost njihove kraljevine, utjelovljenjem naime bivše vojničke krajine. Na tom mu obećanju izjavljuju svoju zahvalnost, te ujedno naglašuju potrebu, da se i druga raztrkana uda hrvatske domovine sdruže s materom zemljom, ako će da privlači nove pokrajine, koje je on, prama svojoj krunitbenoj prisegi, kao ugarsko-hrvatski Kralj oslobodio izpod turskog jarma, te koje se nemogu sliti s ostalom državom nego jedino kroz hrvatski upliv i hrvatsku pripomoć. Na tu se Adresu neizmierno jeze i Niemci i Magjari, što je očevidan znak, da je osnovana na zdravoj politici, pa da oni u njoj vide nešto više, nego pustu tlapnju ugrijanih tobože glavah.

Iz Bosne i Hercegovine dolaze nam najpovoljniji glasi. Dne 4., na imendan Carev, Filipović je javio Nj. Veličanstvu, da su svi gradovi i sva mjesta u rukuh carske vojske, tim da je zaposjednuće onih zemaljah gotovo. Istina, da je još i za tim bilo u Krajini jako krvava okršaja med našimi vojnici i bosanskimi ustaši, dapače bit će toga po gotovo i unapred još nekoje vrieme, ali to su zadnji napori turske zanešenosti i turskoga tamo gospodstva. U „Bosansko-Hercegovačkih Novinah“ čitamo, kako se je u svoj Bosnoj i Hercegovini za prvi put svečano proslavio imendan Carev ne samo od Kršćanah nego i samih Turakah, pa kako Nj. Veličanstvo kroz vrhovnog zapovjednika izrazuje svenu pučanstvu svoje zadovoljstvo na izjavljenoj viernosti i odanosti. U proglasu, što ga je u to ime izdao vrhovni zapovjednik, veli se, da je tim danom za Bosnu i Hercegovinu nastao nov viek, viek naime mira i sloge, a usljed toga i blagostanja. A Bog će dati, te će tako i biti.

Našu je vladu vrlo neugodno zatekla nekakva turska okružnica na sve evropejske velevlasti, u kojoj se Turci tuže na okrutnost tobože naše vojske u Bosni i Hercegovini, i kako nisu mogli doći s našom vladom do nikakva spozumka glede tih pokrajinah na temelju berlinskog ugovora. Što je prve točke, sav sviet zna, da Turci mrsko lažu, a što druge, mi najviše Bogu hvalimo, što se nije naša vlada osramotila i oškodila tim tobožnjim sporazumkom. Bosna i Hercegovina jesu i hoće ostati naše, pa htjeli to Turci i njihovi štititelji, il nehtjeli.

Sad bi imali govoriti ob ostalom svietu, ali jedno što smo se već i onako otegnuli, a drugo što baš neima u njem velikih novostih. Rusi se i Englezi neprestano mrko gledaju ne samo u Aziji, nego sad opet i u Europi. Rusi su se bili povukli nazad izpod Carigrada sve gori do Adrijanopola, ali buduć su turski stanovnici stali iza toga klati Kršćane u onih krajevih, Rusi se povratiše na skorom izpražnjena mjesta. To je dakako Engleze ujelo, pa sad traže, da što Ruska misli, i hoće li neće li, da točno izvede točke berlinskog ugovora. Ruska odgovara, neka zajedno sva Europa primora Tursku, da štiti život i imanje svojih kršćanskih podanikah; ako pak toga neće, da joj nemože nitko u grieh upisati, ako to ona sama čini. Reć bi, da je taj korak učinjen u sporazumku sa samom Turskom, koja je, kako smo zadnji put javili, sklopila s Ruskom tajni ugovor, usljed kojega bi dakle Rusi imali ostati na domaku Carigrada, da budu Turčinu desna ruka u svakoj pogibeli, došla ona iz vana il iz nutra. Ali da i Rusija neide na drugo nego na konačno upropašćenje turskoga u Europi carstva, o tom smo sasvim osvjedočeni; pa neka tako i bude, jer stoprami kad se to sbude, hoće zasjati slavenstvo u svoj svojoj slavi i veličini!

Franina i Jurina.

Fr. Jure pok će govori Antonec?
Ju. Da mirne jude na miru pustimo!
Fr. I ta je liščahna! Ma ako ti mirni ljudi spe, valja jih probudit, da čegoder posluga.
Ju. A ta je još liščahnija!

***

Fr. Jure, si čul ti čagodar, da su se neki „žlahtni“ počeli mešat va naši posli, pak da zapovedaju, ki mora prit va novu raprežantancu va Kastvo?
Ju. Sam čul neč malo, al se ni trebe pojidat. Žlahtni neka sberu koga to oni, a mi ćemo kega je nas volja.
Fr. I ja bin tako rekal. Ter mi sami najbolje znamo, kade nas postol tišći.

***

Ju. Si platil štibru, Frane?
Fr. A ne još!
Ju. Zač ne?
Fr. Zač čekam, da barem nekolliko natoče. Dovedesot i pet soldi imam platit. Šokucijona je prvih sedam dan po pet soldi, a drugih sedam dan po deset. To će bit justo fijurin i pet soldi, a s onom ča imam dat, će bit dva fijurina.
Ju. Ne ja, da barem neč platiš, al niš!
Fr. Ja, ma ni pravo, da meni i onemu, kl ima platit pedeset fijurini, sve jedna plaća kuri.
Ju. Ej, to će se s vremenom popravit.
Fr. Će se popravit, ma ono, ča se mora dat nijedan neodnamo.

Što imaš raditi svakoga mjeseca

u vinogradu, u vrtu i u voćnjaku.

MJESECA LISTOPADA.

Svi poslovi mjeseca listopada vrlo su važni, pa s toga se nesmiju odgadjati, već se moraju svi dovršiti.

Mjesec listopad može se punim pravom prispodobiti sa proljetnim travnjem; buduć ovaj zadnji gospodarsko radnje odpočima, dočim onaj prvi dovršuje.

S toga se i može nazvati mjesec listopad *krunom* i *nagradom* svakog *vriednog poljodjelca*, pošto isti sve sabiro i sakuplja na hrpu, što je neumorni poljodjelac kroz svu godinu *sijao, recao, kopao*, itd.; pa zato se isti pravo ima veseliti ovom mjesecu, a navlastito onda, kad polje, vinogradi, voćnjaci, itd. liepo uzrode, kao što je, hvala Bogu, ove godine. —

Za vinogradara. — Dok ovo pišem (jest 1. listopad) mnogi vinogradari pripravljaju čim više posudja za trgatbu veseloć se obilnoj berbi.

I zbilja se imaju i čemu veseliti, jer će vinogradar početi skupljati plodove tolikog trudnoga rada svoga.

Ali uzza sve to ne prenagli se u trganju, pa zato se i kaže: Tko želi više vina imat, prije idje trgati, nasuprot onaj, koji se ne žuri sa branjem, dobije bolje vino; jer više takovo grožđje sadrži šećera (sladora) a manje kiseline, koji se slador kasnije pretvara u *šestu i ugljičnu kiselinu* (CO_2).

Ako ti i zbilja grožđje nije sasma dozorilo, pusti ga, da zrije, ako li pako radi vlažna vremena gnjije, a ti prebiraj što je gnjilo.

Berba (trganje) se nesmije pri vlažnom vremenu (dakle ni iz jutra), kad je sve sa rosom orošeno ovršavati. Poznato je zaisto svakom vinogradaru kako grožđje lahko vodu upija.

Zatim čujmo što kaže neki glasoviti vinogradar. On veli: Natočio sam dvie bačve nova vina tako, da je kasnije jedno od drugog vrlo različito bilo gledeć i na oblik i na jakost, premda bijahu od jedno te isto vrsti grožđja, koje je jednog te istog dana obrano. Iz ovog zaključit možemo to, da je ova razlika došla odtuda, što je grožđje za jedan lagav brano iz jutra, dočim za drugi oko podne.

Takodjer je i na to vriedno pazku obratiti, da se u jedan badanj ne usipava grožđje koje je u raznih danih brano, jer je ovo uzrokom što vrienje pravilno ne biva.

S toga treba samo ono grožđje u badanj usipati, koje je jednog dana obrano i smašćeno.

Vrlo griešimo i ovdje, što žalibože ne izbiremo grožđja *zrielo, nezrielo, prezrielo, trulo, svieže*, jer samo tim je moguće postići najveću vriednost i cienu vina.

Kamo sreća da se i na samom grozdu zrnje odbira, pa bi se taj trud velikom cienom znatno naplatio.

Ali kad toga običaja kod našeg hrvatskog vinogradara žalibove ne ima, onda bar ne treba bez nužde nevaljalo grožđje sa dobrim mješati.

Mošt se ima lievati u zdrave posude, jer nečistoća vrlo škodi vinu.

Bielo grožđje ima se namah prešati i spremati šira u čisto bačve (lagve) dočim šira crnog vina može prema prilikam 8-12-15 dana un komini ustati, eda dobije crniju boju.

Drope koje osim vinove kiseline još i druge sastojine sadržaju, možeš politi vodom i još jedan put prešati, ili bez prešanja otočiti i za domaću porabu upotrebiti (taj otok) kao slabo vino, ili za ocat (kvasinu) ili peći rakiju dropovicu, ili u badanj ugaziti blagu za krmu zimi.

A sad mi drugo ne preostaje, već srdačno umoliti brata vinogradara, da pazi, eda blago ne pušća poslije berbe u vinograde; jer pamti mili moj, da blago veliku štetu unese vinogradu, pošto ti sve skrši i ogrize. Onda na čem ćeš ostavit brk (rejnik) za buduću godinu?

Uhvam se, da ne će ova moja bratinska opomena **ostat glas vapijućeg u pustinji.**

Bože daj, da pravo rekoh!

Za vrtljara. Uhvam se, da ćeš do konca ovog mjeseca izkopat iz zemlje svakovrstno jesensko zaostavše povrtlje, kamo ti: *Mrkvu, peršin, celer, žutu* i *bielu repu, postrnjak* itd. i *krumpir*, pa sve ovo spremi za zimu u trapo ili u zeljni podrum.

Karfiol drži na gredicah sve dotle, dok traje prilično liepo vrieme, ali na mraz dobro pazi! Sadi zimnu salatu i sij spinac, eda se prije zime dobro ukoreni, jerbi ti u protivnom slučaju zima vrlo naškodila. Gnoji prazne gredice sa mješanicom gnojem, pa iste prekopaj, da tako uzmogneš gnoj sa zemljom pomiešati.

Za voćara. — Sada je doba odabrati mjesto za nove cieplinjake te isto kako valja prirediti.

Stabla od voćakah pregledaj te nadješ li gdje nevaljalo i usahlo, onda ju namah vadi iz zemlje; usuprot plodonosno voćke gnoji i okopaj; samo se pripominje, da jak gnoj nesmije tok na koreuje doći. —

Mahovinu sa voćakah valja strugati i to ponajviše zato, što u ovom mjesecu imadomo češće vlažno vrieme a za ovakovim vremenom lahko se ista sa kore odstranuje.

Počmi jur sad kopat jame za voćke, koje si nakanio kasno u jeseni ili rano u pramaljeću sadit, jer će se zemlja napiti vlage i zraka preko zime; samo se pripominje, da svaka jama ima bit 2-3 stope (63 c. m. 95 c. m.) doboka a 3-4-5 stopa (95 c. m.) m. 26) m. 58 c. m.) široka, tolika, koliko će trebati s vremenom prostora žilam.

Tko je ciepio na spavajuće oko, taj sada neka odstrani omot. Gdje su graničice novo ciepljenih voćakah porasle, tamo se takodjer omot snimi. —

Sjemenje od svakovrstnog voća divljeg sij, dapače sadi mala divlja stabalca, eda tako uzmogneš imat u školi pripravljene divljake za ciepljenje u pramaljeću ili u ljetu.

Takodjer ako smo proizveli, u sjemeništu divljake iz koščicah, to čim lišće sa istih odpade, namah presadjuj u školu za oplemenit iste.

Presadjuj pitome voćkice iz ciepilnjaka u voćnjake, duž putevah i oko kuće.

Ovo što napomenuh toplo preporučujem hrvatskim voćarom (osobito hrvatom Dalmatincom i Istrijancem), da sad u jesen to izvrše, jerbo sam izkusio, da je bolje sad presadjivat nego u pramaljeću, jer onda presadjene voćkice mnogo trpe od suše, te tako mnoga i zaglavi.

Mnogi će mi možda voćar prigovoriti na ovo što rekoh navadjajuć, da tobož mnoge voćke zima ubije. Dakako i ovdje ima nešto istine, ali su to riedki dogodjaji.

Medjutim ja sam višegodišnjim izkustvom izkusio, da jesensko presadjivanje jesto mnogo uspješnije nego li proljetno. Zato hrvatski voćari, **savjet iskrena prijatelja prihvatite!**

Da ti zecevi mlade voćkice ne ogrizu, a ti ih obloži trnjem, ili još bolje omotaj rittkom (ražovom itd.) ili slamom kukuruznom, ili omaži sa mazilom, kojeg sam ti u 1. broju *„Naše Sloge“* od god. 1877 toplo preporučio.

Ovom prigodom opet ti jedno drugo sredstvo priobćujem, kojeg nam u najnovije doba preporučuju vrli gospodari iz Rusije. Istim se i ja služim i uvjek s dobrim uspiehom.

Evo ga: Kad se u jesen kolju ovce, toče gospodari krv od njih u posudje (ovakov običaj vidjavam i ovdje u Dalmaciji), koji ostavljaju u kuću na kakovo hladno mjesto do zime.

Namah u kasnoj jeseni stanu mazati sve mlade voćke u sjeminištu, rastilu i u voćnjaku ovom krvlju tako visoko, kako zecevi ne mogu dohvatiti.

Zecevi čim začuju miris (duhu) od krvi namah bježe od istih, te ne dira ni u jednu ovakom namazanu voćku.

Za ovaj namaz od krvi još jednom našim hrvatskim voćarom toplo preporučujem, jer je zaisto mnogo bolji nego li vapno, kojeg znamo za ovakov slučaj upotrebit; tim više, što vapneni namaz uplivom kiše i mraza ljusti te opadnuv ostavlja voćku u velikoj napasti zecevah, dočim je to kod krvi sasvim obratno t. j. da se krv čerše drži kore od mladih voćaka.

Zimsko je voće jur neko dozorilo a neko još sad dozrieva te ćemo **pomno** za zimu spravljati, samo kod *oskorušah* moramo čekati do jakog mraza, jer im ovaj doda pravog teka.

U broju 18. *„Naše Sloge“* obrekao sam ti uhvano, da ću ti pisati nešto više o čuvanju voća preko zime. Što rekoh ne porekoh.

Kako smo voće sa drveta obrali i zdravo od gujitog odtučili, onda ćeš isto (voće) u *dobro suh podrum* metnuti, i to na sliedeći način, naime: Na tlo podruma prostri najmanje 1 stopu (32 c. m.) visoko suhe i dobre slame (osobito zobljene); na tu slamu sad ćeš postaviti lagano (s rukom) voće tako, da su poteljke gori obrnute.

Sad kad si ovo sve liepo učinio, onda ćeš na isto voće nametat ½ stope (19 c. m.) dobrog siena, a na ovo sieno postavi *ponjavu*, koja dakako prije dobro namoči u hladnoj vodi, i dok se je dobro namočila, izvadi opet istu iz vode, te pokri sa istom sve tu goomilu voća.

Kad se je ova ponjava na kojem mjestu osušila, treba ju namah sa vodom (dakako hladnom) poprskati. Ovo sve što napomenuti čini polahko, te ne brzaj u ovom poslu; jer što laganije radiš, onda je uvjek dobro i sigurno. Pozor!

Ono pako voće, koje je plemenitije, treba od običnog odieliti; jer plemenitije voće kojo blizu no plemenitijeg stoji ili leži, gubi od svog liepog mirisa, pridavajuć ga lošijem voću. Ovo zlatno pravilo preporuča nam glasoviti voćar Lukas, pa zato ga i ja vam podajem, jer sam i zbilja više put izkusio, da ima sasvim pravo.

Dalje te imam upozoriti na to, da uvjek gledaš na dobrotu podruma, naime, da isti ima bit suh, a ne vlažan, s toga je uvjek dobro da je malo hladniji, nego topliji, jerbo u ovom zadnjem slučaju voće bi počelo pljesniviti i gnjiti. Dakle pozor hrvatski voćari!

Dobro je još i na to paziti, da je uvjek u podrumu *zrak, čist hladan i slobodan;* jer čim je zrak hladniji, slobodniji, i čišći, tim se u njem voće dade na duljo vremena uzdržati, nego li u protivnom slučaju.

I ovo *zlatno pravilo* preporuča glasoviti voćar Lukas.

A sad ću ti još u kratko reći, kako imaš pojedino voće preko zime čuvati. Neke od ovih načina jur sam i ja sâm rabio i uvjek s dobrim uspiehom. te molim i vas, da i vi to isto činite, pa u svoje vriome izvolite kroz rodoljubnu „Našu Slogu“ uspieh ovih načina priobćiti. Liepo molim! Jabuke se mogu na više načina uzdržati, naime:

a) Na gori rečeni način, to jest u sienu i slami;

b) Kad ih turiš u ječam, pšenicu, raž i zob;

c) Kad jabuke položimo u kakov snd, u koj smo metnuli nešto ujihovog vlastita lišća.

d) Uzmi badanj ili stogodj drugog, pa metni u isti jabuke; ali prije nego li u isti jabuke metneš, treba na dno badnja usut drvenih pilotina (strugotina), na njih jedan red jabuka (dakako petlje imaju gori obrnute biti), pa na jabuke opet pilotine itd., dok badanj nisi napunio — ali dovrši sa pilotinom.

2. **Trešnje**, se onda najbolje uzdrže, kad ih po suhom vremenu poberes i sa poteljkom u zavežljaj vežeš i na sud tavan za krov objesiš; isto ovo pravilo vriedi i za višnje.

3. **Šljive** se pako na ovaj način ostavljaju, naime: Odkini grančice koje su najrodnije i objesi ih na jakom konopu prilično duboko u zdenac (bunar), koji dakako ima ozgor vrata, eda ne bi možda tko oko istih se zabavljao, pošto su ove i u zimi svakom drage.

Ovo su, mileni brate, sredstva, koja nam preporučuje glasoviti voćar Lukas, vrlo praktična za ostavljanje voća preko zime.

Sad mi drugo ne preostaje, već liepo umoliti vriedne čitatelje mile „Naše Sloge“ na praktično izvršavanje.

Nu prije nego zaključim, reći mi je još pri koncu i ovo, da se ovakovo voće ima češće obilaziti; eda nije koje počelo gnjiti, jer ovo za koje vrieme i drugo zdravo pokvari.

Pozor na ovo što rekoh!

N. Vežić
Nadzornik gosp. i šumarstva občinskog.

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. Josip Mikuš, do sad duh. pomoć. u Dolini, imenovan je za župnika u Kubedu, a dosadašnji župn. uprav. u Kubedu č. g. Frane Paučur ide kano duh. pomoć. u Dolinu. — Dne 13. o. m. umrô je u Karsetah m. č. g. Mate Mužina, umirovljeni župnik.

Sv. Krizmu dielit će prosv. g. biskup Dobrila dne 20. na Taboru, a dne 27, u Divači.

Naše škole. U posljednjem broju pod ovim naslovom rekli smo, da su nam školo potrebite, da mi za te škole plaćamo kao i svaki drugi narod, a da ipak svojih školah neimamo. Vidjeli smo kako se naša vlada brine, da jih zadobijemo. Osnovala je mužko učiteljište, al na nezdravih načelih. Cieli istarski poluotok neima jednoga hrvatskoga pripravnoga tečaja. Pučki učitelji Hrvati moraju hrvatsku djecu talijanski odgajati. Cielih je kotarah skoro bez škole. Na cielom istarskom poluotoku neima nijedno dobro uredjene hrvatske ženske škole. Hrvatskoga odiela na ženskom učiteljištu u Gorici neima, premda bi se ustrojiti mogao samo da se jedan učitelj izvana uzme. One, koje su se u Vrbniku pripravljale za učiteljište, sile se da idu u Gorici učiti se slovenski i njemački, dočim još niti hrvatski dobro neznadu. Sve to smo rekli. Rekli smo ujedno kako ima to zlih posliedicah, kako je jedna Hrvatica iz otoka bojoć se mukah u Gorici, išla na talijansko učiteljište u Trst, gdje će se odgajati, da bude pak odgajala Talijanke a ne Hrvatice. — Čega nisu dosad učitelji potalijančili, to će dopoitalijančiti učiteljice. Dodajemo, da su dvie od pripravnicah u Vrbniku išle u Dubrovnik a ne u Goricu. Pobjeglo su koje su mogle. — A naši novci, koje plaćamo za žensku naobrazbu! Zar su izgubili vrednost?...

Izpravak Po volji Gospodina pisca članka „Naše škole" u posljednjem broju ovoga lista opažamo, da se namjesto *150,000, sa Slovenci 180,000 Slavenah*, ima čitati: *150,000 Hrvatah, sa Slovenci 180,000.*

Adresa privrženosti premilostivomu vladaru. Ovih danah poslala se je iz goričkoga sabora adresa na premilostivo vladajućega cara i kralja, u kojoj se je na osobit način izrazila odanost Nj. Veličanstvu. Učinilo se je to kao uztuk njekojim talijanskim demonštracijam shivšim se i na Goričkom i da se pokaže kako zastupnici, kako narod kojega zastupaju posve drugim duhom diše. I g. namjestnik baron Pino je u goričkom saboru, i c. kr. povjerenik vladin je u goričkom saboru; a ipak gorički zastupnici ili nisu pitali savjeta te dvojice, ili pako su to učinili s njihovim znanjem, dà možda njihovom inicijativom. — Toliko našim hrvatskim zastupnikom na poročkom saboru, koji su obećivali predložiti sličnu adresu, a koji su od toga odustali, kako sami kažu, *po savjetu c. kr. činovnikah.*

Grozan dogadjaj dogodio se je prošlih danah na Lišcu kotara Voloskoga. Šestnajst godišnji dječak ubio je iz puške jedinu kćer tamošnjega jednoga imućnoga seljaka. Kako se je to dogodilo, na tanko još nezna povjedati nitko; sigurno je toliko, da se je pripetilo po nesreći, i da je neboga djevojka malo časakah za tim, što ju puška zgodila iz blizine u prsi, izdahnula. Sudbena komisija konstatovala je taj nesretni učin.

Prokop tesna Panamskoga. Osservatore Triestino od 5. oktobra o. g. piše:

„Osnova, da se veliki Ocean sdruži s Atlantičkim po jednom prokopu, toliko je napredovala da se je neko francezko družtvo pod ravnateljstvom pomorskoga častnika Vyse pogodilo sa sdruženimi državami Kolumbije, pošto je dobro proučilo te osnove i odlučilo se za jednu tih osnovah naime za onu, po kojoj bi se Panamsko tesno prokopalo. Privilegij družtva ustanovio se je na 99 godinah računajuć od dana otvorenja. Nacrti se nesmiju predati kasnije god. 1881, a da se izvedu najkasnije za 12 godinah, tako da bi se moglo prokop otvoriti g. 1893 a Kolumbijska vlada uzela bi prokop u svoje ruke god. 1992. Pet godinah prije, nego bi se to dogodilo, jedno povjerenstvo obaći će kanal i dati (vladi) svoje mnenje.

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 10. Oktobra 1878.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	82	—	96	—
Rio polag vrsti	„	70	—	96	—
Cukar austrijski	„	37	50	38	50
tučeni	„	33	25	34	25
Cvietje trave bužače (Grisantome)	„	125	—	132	—
Naranče skrinjica	„	3	—	4	25
Karube puljezko	za 100 klg	13	—	14	—
lovantinsko	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	—	—	13	—
puljezko	„	16	50	17	—
Limuni skrinjica	„	3	50	5	50
Bademki ilili mendulo pulj.	za 100 klg	80	—	82	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Lošnjaci	„	21	—	29	—
Šljive	„	19	50	20	—
Pšenica ruska	„	10	25	10	75
ugarska	„	8	75	9	50
galačka	„	9	50	10	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	6	25	6	75
Raž	„	7	—	8	25
Ječam	„	7	50	9	—
Zob ugarska	„	7	50	9	25
arbanaska	„	6	—	6	25
Pasulj (fažol), polag vrsti	„	—	—	—	—
robe	„	9	50	11	50
Bob	„	—	—	—	—
Loća	„	12	—	14	—
Oriž talijanski	„	15	25	23	—
inglezki (kitajski)	„	16	25	17	50
Vuna bosanska	„	100	—	110	—
morejska	„	120	—	—	—
arbanaska	„	110	—	117	—
istarska	„	—	—	—	—
Dasko koruško jelovino	„	52	—	94	—
šlajersko	„	44	—	75	—
Grede	„	12	—	14	00
bukovico	„	8	—	12	25
Ulje tiulj. nižje vrsti	za 100 klg	52	—	56	—
najboljo	„	70	—	80	—
srednjo vrsti	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	55	—	—	—
istarsko	„	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	13	—	—	—
u kasotah	„	10	—	—	—
Kože strojeno naške	„	170	—	190	—
suho volovje naške	„	107	—	135	—
dalm., ist. i bos.	„	70	—	110	—
janjeće naške	za 100 kom.	95	—	105	—
dalmatinsko	„	70	—	85	—
kozje	za 1 klg	—	75	—	80
vunono slano	„	—	58	—	65
suho	„	—	49	—	59
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 klg	25	—	31	50
Sardele 1 baril	„	12	—	24	—
Vitriol modri	za 100 klg	27	—	29	—
zeleni	„	5	50	5	75
Maslo	„	70	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	44	—	46	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	50	75	53	50
Slanina	„	41	50	45	—
Rakija etolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galviči istarski	za 100 klg	—	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	9	25
„ istarski	„	8	90	9	—
Lišće od javorike	„	15	—	16	50
Vinsko strgotino (Gripula) sploh	„	31	—	46	—
Med	„	30	—	35	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	14	—	16	—
Pakal baril od 100 klg	„	3	75	9	—
Canjo (štraco)	za 100 klg	17	25	23	25
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vriemo izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini ljekbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, preporjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je pandžinjaju. Zato valja urjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da budo na omotke kutijice (škatulo) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Ricci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechola i Partičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Vivlani-a; — u *Pazinu* kod Lione; — u *Zadru* kod Bercšića i Berottini-a; — u *Šibeniku* kod Borosa i Misture; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah ilili Speceriјah. 32

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Oktobra 1878.

Dne	Carzdraki (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Carzdraki (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (agio)
1	—	9.33	11.71	100.25	9	5.55	9.36	11.77	100.25
2	5.54	9.32	11.70	100.18	10	5.54	9.35	11.77	100.25
3	5.53	9.33	11.73	100.—	11	5.54	—	11.75	100.25
4	5.52	9.32	11.72	100.—	12	5.53	9.37	11.77	100.25
5	5.53	9.33	11.73	100.—	13	—	—	—	—
6	—	—	—	—	14	5.55	9.38	11.78	100.25
7	5.54	9.35	11.75	100.—	15	—	—	—	—
8	5.55	9.36	11.81	100.—	—	—	—	—	—

OGLAS.

U nakladnoj i umjet. tg ovini

M. BABIĆA

u Budim-Pešti (Budapest Alte Postgasse N. 6.)

izašle su i mogu se dobiti liepo i divno umjetnički izradjene

TRI

NOVE SLIKE

i to: I. slika

OSLOBODIOCI

Bosne i Hercegovine.

Na toj slici nalaze se osim ovih grbovah: austrijskog, hrvatskog, bosanskog i hercegovačkog, još i jedanaest po fotografijah izradjenih likovah onih ljudi, koji u tom velikom, a po hrvatsku istoriju slavnom djelu najvažnije ulogo imaju, a to su: 1. *Njegovo c. k. Velič. Franjo Josip I.*, car austrijski, kralj ugarski, hrvatski itd., a sada i gospodar Bosno i Hercegovine. — 2. Gjenerali: *Baron Filipović.* — 3. Barun *Jovanović.* — 4. Nadvojvoda *Salvator.* — 5. Horceg *Württemberški.* — 6. *Tegetthoff.* — 7. Grof *Scapary* — 8. *Kaiffel.* — 9. *Müller.* — 10. Pukovnici: *Rittel.* — 11. *Villetz.*

Slika je vrlo divno, i to: *poput jednoga krsta (križa) izvedena.* — Svi likovi ukrašeni su liepim *hrvatskim trobojnim okvirima i lovorovim vjencima.*

II. Slika:

Prelazak austro-ugar.-hrvatske vojske preko granice kod Kostajnice 29. Srpnja 1878.

III. Slika:

Ulazak austro-ugar.-hrvatske vojske u Sarajevo 19. Kolovoza 1878.

Sve tri slike jednake su veličine, i to: *50 centim. visoke a 85 široke.* Sve tri slike crtao je prvi vještak u monarkiji g. Kacler, i zbilja su remek-djela, sa kojima se naš narod dičiti može.

Ciena je *svakoj toj slici zasebno samo f. 1.50 novč.* Tko naruči sva tri komada u jedared, taj dobije ove tri slike za *f. 4.* Tko pak naruči u jedared jedno na drugo najmanje 10 komad, *taj dobije svi deset slika za 10 f.* Slike će se slati samo za gotov novac, il pak kroz poštarsko pouzeće (zur Postnachnahme).

Novce i poručbine valja slati na ovu adresu:

M. BABIĆ

in Budapest, Alte Postgasse N. 6.

Višegodišnji solidan rad ove trgovine, *jamči svakome* za brzu, točnu i savjestnu poslugu. 3

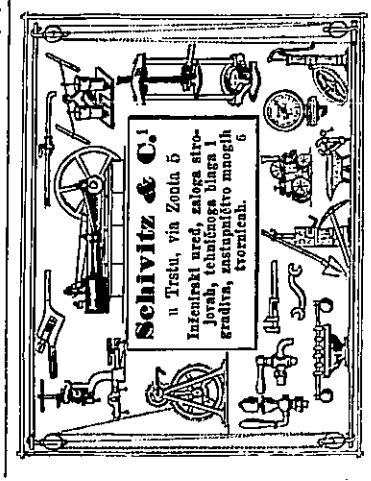

NADARENI

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinastih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-evi sladkiši od hiljadah ozdravljenjah prsna tažila za kašalj. Nedvojbeno ozdravljenje.

Tko neozdravi, hoće mu se novci povratiti. Ovi dragocieni utažitelji sladkiši su u svojoj bitnosti za liečenje prsnih i osobito zdravstvenih, jer sastavljeni od prostih ljekovitih rastilnah. Uzimaju se s najboljim uspjehom proti grčevitu nazebnu kašlju, toli umah s početka koli kad se već ukorenio; onda proti bolesti od grla, proti rorini (grippe), zapali grla i žljezdicah, proti pomanjkanju glasa; izvrše pomažu i neduživicem.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izvadjeno za sirova u Amoriol na račun K. Zanetti-a ljekarnika u Trstu. Liek komu neima para proti suhoj boli, proti ulogom, gukanu ilili zalvam, pokostici (carrio dello ossa), protiski ilili bodcu, proti cingati ilili nuzli, proljevu mokrnčo, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Mojo trokutno staklenico imadu u staklu udjelano moje ime *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti*, s toga nijo jih moći pogrešno zamienitit s inimi, ako i trokutnimi, što se prodaju pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedino što su bilo nadarene na raznih izložbah, najboli i najuspješniji liek proti grizi kao i najuspješnijo sredstvo za nutarnjo hladjonje bolnika. — Opazka: Valja paziti da nebudu patvorene.

Čistiteljne bobice ilili pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a*, što se već cielih 35 god. traže i uzimaju proti šuljevom ilili krvavici, turobnosti, trepetu srdca, zapoci jotarah i slezene, šumenju ušah itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. I najiuća zubobolja prestano namah jednom jedinom kapljicom ove vode, kad se na pamuku ilili bumbaku turi u škrbotinu bolna zuba.

Liek protu-grozničnі od Dra. *More* komu neima para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosenogih Karmelitah u Mieteih.

Okrepna žličina za konje. Ova žest uzdrži konje do skrajne starosti u jakosti i krieposti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naime proti ulogom (kostobolji i bodrobolji.)

Franceska žest i morska sol od *William-a Lea.* Kućno sredstvo proti oparini, žircobolji, otekljini zlečdicah kao i proti zubobolji, gdje je odmah bolje, čim se samo izvana njom lice namaže, onda kad se tko gdjo natuče il peroče. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčanji od Dra. *Eguisiera*, što se mogu rabiti bez tudjo pomoći.

Brescianski ostrižki staro i skušano sredstvo proti svakovrstnoj kostobolji kao takodjer proti natuci.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željezom) prigotovljeno po ljekaru i liekarniku K. Zanetti-u u Trstu. Ovo je najbolje sredstvo proti slabini, kad so bolnik pridigne posliо težke bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka unča ima u sebi dva zrna jodo-željeza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Giglio) za gospojo od *Planchais-a*, potvrđena patrižkog ljekbara. Krieposi ove vode jest jedna od najosobitijih. Ona podajo puti takoru mekanost i njeznost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, te čini da izčezne sa lica kojekakvo crvenilo i ostale grubote. Nijedna gospoja, kojoj je mila krasota i čistoća puti, nebi imala biti bez ove žiljeve vode, koje poraba postaje obćenitom.

Oružov nepipljivi prah biele i ružičasto bojo za gospojo. Omot po 10 novčićah.

Bobice Rodlingorove na malo i na veliko.

Samotočno skočevo ulje bez iskaza ni duha ni teka, čisti što brže i bez svake boli Oto se ulio nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po koje stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su svieže i pravc — Predmeti pruževine Ranarski strojevi — Podpasači — Pružive bjećve ilili čarape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

Svaki imaj oko na patvorenje. — Produje se na veliko u luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, sveobćeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Tursku.

SKLADIŠTA: U Kopru kod Giovannini-a — Motovunu kod Matejšića — Spljetu kod Tonigl-a — Poreču i Igei — Rovinju kod Angelini-a — Puli kod Wassermann-a — Ricci kod Prodan-a i Catti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Sibeniku kod Misturo — Buzetu kod Farinoni-a — Tržiću (Monfalcone) kod Fumagalli-a — Ronchi kod Patuno — Cervignanu kod Lavisoni-a i u svih prvih ljekarnah evropejskih. 5

Broj 21. U Trstu 1. Novembra 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a šoljako samo 1 for. za cielu godinu. Razmierno 1 for., a šoljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanjo 8 soljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zarojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je poštен, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaza se Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vicati, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nemaiaze mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 50 novč., a svaki redak sverše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajovah, nedopisuju, nego putem svoje *Listarnice*.

Tabor sloveno-hrvatski

U DOLINI.

Pod tim naslovom opisuje „Adria“ od 29. t. m. naš pučki sastanak ovako:

Patriotična demonstracija, kako ju je obećalo slovensko družtvo „Jedinost“, bila je da nemože ljepša i po broju učestnikah i po oduševljenju, kojim su se prihvatile znamenite odluke i po zanjernom redu, kojim je sve išlo. Osam tisućah, drugi kažu deset tisućah, bijaše jih prispjelo iz okolice Trsta, iz Istre, iz Goričkoga.

Dolazili su u četah, a pred četami po najviše pjevački sborovi, koji pjevahu rodoljubne pjesme. Sela, koja bi putem prošli, i Dolina primiše jih svimi mogućimi prikazi ljubavi: slavoluki, zastavami, mužari, živio-klici.

O trih popodne sva ta silesija kao sgustnuta pala je na trg u Dolini, u kuće i na kuće okolo trga; i prije svega iz osam tisućah grlah zaori „Bože živi“. Podpredsjednik družtva gosp. Ante Dolenac pozdravi skupštinu i prikaže joj vladinoga komisara viteza Jetlmara, kotarskoga kapitana u Kopru, koji je takodjer prihodnike pozdravio.

Govorio je preč. Jan dolinski dekan, i razložio je, što su Slovenci u zgodovini i budućnosti države, te podbode prisutne, neka budu i unapred vierni cesarstvu i svjetloj glavi cesarstva. Na to poče dnevni red, koga je prva i naj znamenitija točka bila adresa viernosti i odanosti, da se pošalje kruni.

Netreba ni spomenuti, da su svi ti i sljedeći govori primljeni bili gromovitim Živio, i drugimi isto tako očitimi dokazi veselja i otačbeničtva.

Adresu viernosti pročitao je podpredsjednik Dolenac. Evo kako se glasi:

„Vaše Posvećeno Ces. Kralj. Ap. Velič.!

Slovenci i Hrvati Primorja, sakupljeni na tabor u Dolini, častno se klanjaju pred prestolom Vašeg Veličanstva, te očituju najtoplija čustva odanosti, poslušna i nekončane viernosti prema slavnom prestolju Vašeg Veličanstva. Ovo doba povjestnice, gdje se tolike zgode zgadjaju, gdje naša junačka vojska, a s njom i braća i sinovi naši slavno se borahu za pravo i čovječnost, te novimi lovor-vienci okitiše slavnu krunu Hasburžko-Lorensku, naša su srca puna veselja i dobre volje, jer u slavi vrhovnog vladara i naša se slava odrazuje. Povjest piše neizbrisivimi slovi u svoju knjigu te sjajne bojeve, jer su se bili za najsvetije svrhe.

Ali dok se mi veselimo dobitku dvijuh liepih zemaljah, malena jedna i slabo napućena stranka druge narodnosti gleda ogorčiti otu našu radost, čineći djela, koja moraju razsrditi svakoga viernoga gradjanina. Kako se naša srca neotvaraju svim tim napastim, i njihovim konačnim svrham, koje idu proti sreći države, i budući se čine samo zato, da se kod previšnjega prestola krivo sudi o našoj neponičnoj viernosti, to mi od ovoga tabora očito proglasujemo, da ćemo onu odanost, koju smo od djedovah svojih nasljedili i uvjek u srcih ohranili, posvema vierno i pripravno cielu prenesti na potomstvo naše. Koliko li nam je sveta i mila, i kako topla čustva izpovjedamo za cesarsko i kraljevsko Vaše Veličanstvo, dokazali smo u predvečerje rodjendana Vašeg Veličanstva, našega gospodina i Cesara tim, da smo na svih gorah i brdih uzduž talijanske medje i po svoj morskoj obali upalili kresove, kojim se oduševljeni naši glasovi pridružiše, jer su živio-klici iz nasih prsijuh odmjevali daleko tamo preko medje.

Izvolite dakle Vaše cesarsko i kralj. ap. Veličanstvo, naš vrhovni gospodine i Cesare, primiti od hrvatskoga i slovenskoga puka ovdje sakupljenoga, ovo očitovanje najveće viernosti, odanosti i privrženosti.

Da Bog zaštiti, da Bog blagoslovi Vaše Veličanstvo!

Iz Tabora u Dolini dne 27. oktobra 1878.“

Kad se je to pročitalo udari tabor u bezkonačno kliсanje. Napokon kad se malo smiriše, i kada je došlo do glasovanja, tisuće i tisuće rukah dignulo se i mahalo u znak odobrenja, a da se još bolje znade, čemu je ono mahanje, to nepregledna množina opeta zapjeva carevku oduševljenjem, kojega nije moći opisati.

Druge točke drevnoga reda bijahu o tjelesnom i duševnom boljku slovenohrvatskoga pučanstva u Primorju, te su odnosne odluke primljene bile u jedan glas.

Na Drobčev predlog izrekla se je želja, da se zemaljska zastupstva od Trsta, Gorice i Poreča združe u jedan jedini sabor, preporučilo se zemaljskim zastupnikom, da tvrdo rade za to ujedinjenje, i protestovalo se je proti razširenju grada Trsta (u okolicu), kako se je nedavno u saboru odredilo.

Po predlogu Persićevu odlučilo se je zahtjevati, da se poveća broj slovenskih školah u Trstu i Istri; izrekla se je želja, da se neodobri školski pravilnik, kako ga je nedavno predložio školski odbor občinskog savjeta Tršćanskog.

Posledinja točka dnevnoga reda bijaše o zagajenju Krasa. O tom je obrazložio gosp. Klaužar iz Gorice. Po njegovoj misli bi se občinsko tnalo imalo podieliti pojedinim kmetom, a nešto ostaviti občini, i obe zadužiti, da to šumom zasade; onda bi trebalo dieliti darove, i neko vreme oprostiti od poreza za ošumljene strane. I u tom smislu prihvatila je skupština resoluciju.

Izčrpivši tako dnevni red, tajnik Jedinosti gos. Dolinar pročita telegrame, iz raznih stranah. Bijaše jih do trideset.

Tim se sve svrši, al još jednom bude zapjevana cesarska pjesma, za kojom su u rodoljubne piesme udarila razna pjevačka družtva, što se desijahu na sastanku. Iza dva dobra sata, išla je ta nepregledna množina od trga na putove, u kuće, na bližnja polja i krčme, te se podieli u družtvance i čete u kojih se je dalje razpravljalo one točke, napijalo, Cesaru nazivalo „Živio“ i pučka piesma pjevala.

Kad je nojca pala, svaki ode svomu dvoru pozdravljajuć jedan drugoga, i u liepu skladu sela prelazeći, jer su znali, da što bude čednija, to će veća biti njihova demostracija.

Dokazalo se je opeta jedanput, da u ovoj zemlji još gospoduje čustvo starostavne viernosti prama cesaru i iskrene privrženosti prema državi; te kako bi si mučna posla naprtio onaj, koj bi htio da na temelju lažnih datah protivno dokaže.

OČE BLEIWEIS.

Kranjska zemlja, naša posestrima, slaviti će dne 19. ovoga mjeseca veliko slavje. U duši i srcu valja da se i mi tomu slavju pridružimo. Zašto? Jer će se onaj dan spominjati sedamdeset godinah života čovjeku jednomu, koj je u prozorje našega slovinskoga dana ustao i do danas neumorno posluje za boljak svoga puka!

Ima ljudi, koji se duboko nekud zamisle i načine nazrevaju, kako bi narodi ljepše imali živiti. Udubiv se u

---

PODLISTAK.

VELIKI ZAKON.

PREVOD.

Za prvih franačkih kraljevah, kad većina njihovoga puka još neznaše za rieč Krstovu, živio je starac jedan po imenu Novar, koj bijaše čuo rieč božju i nastojao, da ju razumije.

Nemareć za griešne naslade svjetovne, odmaknuo se je na jedno samotno brdašce, tamo negdje, gdje se danas vidi Lilbon. Tu si je sagradio zemljenu kolibu i prebivao u njoj nebaveć se drugim, nego kako bi si podignuo i oplemenio dušu.

Tako se je po silenom promišljanju i molitvah pred Novarom raztrgao onaj puteni zastor, što ljudem skriva neviđljivi sviet, te se je on mogao nazrieti u prihode nebeske; ali zato nije ni zemlje pustio s vida. U isto doba čudio se je divotam stvorenja vidljivoga i stvorenja tajnoga. Oko mu je plandovalo po gorah, po livadah, po vodah, pak podižuć se više, vidio bi krajove, kuda obletaju posli božji, pak još se više podižuć vidio bi vrata nebeska, na kojih straže arhandjeli, čno bi i žubor vodenih izvorah i glas herubinah i hosanu blaženih pred prestoljem Vjekovitoga.

Andjeli bi mu hranu donosili i razgovarali bi se s njim o svem, čega ljudi neznaju; tako su mu dani prolazili, kao da je neprestano začaran. Priučen životu čistih duhovah, čutio je, da se sve taštine zemaljske malo po malc u njem gube kao bliede zvjezde, kojih pred suncem ponestaje. I ponosan kako je bio, što mu se je razum podignuo vrhu stvari navadnih, htio je po njem unići u ostajstva božja. Slušajuć ovaj žamor zemaljski, tu vječnu pjesan stvorenja na slavu stvoritelja, bez prestanka bi govorio: — Ah da mi je znati, što govore ptice kad pjevaju, vjetrići kad lahore, kukci kad zuje, valovi kad buče, andjeli kad nebesne pjesni pjevaju! U tom bi se imao čuti *veliki* zakon, koj svietom ravna. — Ali za ludo mu se je duh mučio, da unidje u takove tajne; sav trud bijaše uzaludan; a on je sve oholiji bivao; jer razum, koj samotan raste, podoban je stablom u gori, koja nemogu razširiti korenja, ako no da sve okolo sebe uguše; da od razuma bude dobra ploda, treba da ga rose od srca zaljevnju.

Jednog dana snašao je sa brdašca, kojo se je uvjek zelenilo, da predje dolinu, što onda bijaše pusta od zime. Tu sa strane zagleda, gdje ide mnogobrojna četa vojnikah, što su vodili na sohe jednoga zlotvora; Seljaci su se strkivali, da vide proći toga zlotvora i sve na glas pripovjedahu njegove zločine. Ali se osudjeni posmjehivaše slušajuć jih, i činilo se, kao da je ponosan sa počinjena zla, kamo li da bi se htio spokoriti. Napokon čim je prispio do pustinjaka stade na jednom i poviče veselo:

— Stani ovamo, sveti čovječe, i daj oprostni poljubac meni, koj idem mrieti! Ali Novar razljućen odmakne se: — Ajde na smrt, nesretniče; čiste ustno nesmiju se taknuti jednog prokletnika!

Zločinac nerače ništa i ode napred, a pustinjak još sav nemiran povrati se u svoju saminu. Kad je došao tamo, stade osupnjen. Stabla, koja su se pred andjeli uvjek zelenila, bijahu gola, kao ona u dolini. Tamo gdje pred malo časa cvatijahu šipke, bielila se je slana, i kroza suhu mahovinu svuda provirivahu puste stiene.

Novar čekaše nebeskog andjela, koj mu je svakog dana donosio hranu, da sazna zašto se je to tako promjenilo; ali andjel božji nedodje; neviđljivi sviet zatvorio se je za Novara; on je opeta pao u novolje i neznauje ljudsko. Razumio je da ga je bog kaznio, al se nije greha domišljao. Medjutim izručio je na volju božju, i kleknuv na brdašću reče: „Kad sam te uvredio, moj stvoritelju, to mi je za pokoru samom sebi kaznu naprtiti. Od današnjeg dana ja ostavljam samotu moju i kunem se, da ću se potucati širom bielo svieta, i da neću nikada ob dan počinuti, dokleged mi nebudeš vidljivim znamenjem posvjedočio, da sam zavredio milosrdje tvoje“.

Na te rieči uzo Novar pustinjačko zvonce, časoslov na željezne zapone, i palicu od božjeg drveca, opasa si bedra kožnatim pasom, priputi *sandale*, i gledajuć, kao na pozdrav brdašce, uputi se prema poluotoku, koj kasnje nazvaše Žeznotik. Al u tom kraju, što je danas pokriven seli, sočalijami i žitom, onda još nebijaše puta, nego što bi si divja zvjerad prokrčila. Tu si morao probroditi vode, pregaziti močvare, prehoditi *ledine*, a mučno bi našao gdje i gdje kakovo kukavno prebivalište, od kud bi te gospodari često potjerali. Ali je Novar veselo podnosio sve trude i novolje. Nije na drugo mislio, nego da opet bogu omili, zato je mirno podnosio muke i strpljivo propone.

Tako dodje sve do kraja polnotoka, nedaleko od onuda, gdje se je do mala podigla glasovita opatija Žumiečka.

Tu se je za onda širila šuma, gdje se sakrivalu gusari, koji na lagahnih žukovih

svoje promišljaje, opaze da su daleko daleko od svojih bližnjih i mukom mučeć život proborave, te u grob legnu srditi, što jih nezahvalan Izrajil nije razumio.

I takovi su nam ljudi na slavu, ako jih imamo; i s njimi ćemo se ponositi, ali samo da možemo svietu pokazati, kako su krepki mozgovi, kako je jaka duša slovinska!

Ali prava korist nam je od onih, koji prosvjetliv̀si se lučju nauke, koliko jim je sreća dala, gledaju svimi silami, da ono u puk pretoče, da puk istinu spozna. Tako je činio čovjek, koga se onaj dan slavi sedamdesetgodišnjica.

Naša braća u Kranjskoj i bližnjih zemljah bijahu pod Niemci u svem i svačem. Domaći jezik bio je zaboravljen i tko je hotio komad hljeba, morao se je ponjemčiti u misli, u govoru, u činu.

„Novice“ Janeza Bleiweisa, koje svi dobro poznamo, kao djevojačka duša kucnuše na svačija vrata, nudeći bogate milošće: luč nauke neukim, i to u narodnom u pučkom jeziku. Jezik je puku omilio kao svetinja zaboravljena, jer mu je u dušu govorio; stalo se je napredovati. I seljak i zanatnik nalazili su u domaćoj knjigi duševne hrane i pouke za bolji život tjelesni. Svećenici bili su uz Bleiweisa prvi pomagači, jer je i to djelo bilo od vinograda gospodnjega.

Čitaonice dadoše sastanke i odjeknuše domaćom pjesmom, družtva štampahu dobre knjige, na biralištih biralo se u sabore domaće ljude. Oče Bleiweis bio je svagdje prvi; ime otca narodova, kojim su mu neki podrugivali, on je zaslužio u podpunoj mjeri, ter tim imenom će mu se i protivnici morat pokloniti onoga veseloga dana.

I ove godine starac kakov je, javio se je u saboru i hotio da se spravi pismo na cesara, neka bi u svoje savjete uzeo ljude, koji će jednako raditi za sve narode carstva.

Malen puk Slovenski danas na stotine tisućah čita knjige u svojem jeziku. Jezik, koga je Bleiweis uz dobre pomoćnike uskrisio, da se za korak napred pomakne, bit će ovaj isti, kojim pišemo mi — bit će jezik hrvatski. Bleiweis je zametnuo naše jedinstvo u jeziku; od onda se i naše misli ujedinjuju, sve drugo doći će vremenom.

Govori pismo „danah godinah naših u svem ima do sedamdeset, a u jačega do osamdeset, i sam je cviet njihov muka i nevolja“. Muka i nevolja i trpež možda, koj si za svoga vieka, plemeniti starče, podnosio sve je urodilo nevencviećem na polju narodnjem.

Tko se je prvi podigao, da narod otme od tudjinske struje? tko je u divnih onih stranah spominjao braću Hrvate, u nevolji pomoćnike? tko je dao simbol jedinstvu u dobi najvećega uzhita narodnjega, kad su zabanili Jelačića? Tko je kasnije muževnije od tebe snosio plodove gorkih prevarah, nego Ti Bleiweis i „Novice“ Tvoje?

Zato ti evo mi Hrvati od jadranskog žala s obljubljenim piscem dovikujemo; Štup Ti do neba živu, a nedaj nam Te Bože dočuti mrtva!

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Pišu nam iz Kastva:

Glavna skupština „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri“ držala se je dne 7. oktobra u Kastvu, pošto se ona na 23. septembra obderžavati nije mogla, radi nedovoljna broja nadošlih članovah.

Predsjednik prečastni g. Vjekoslav Vlah otvori skupštinu pozdraviv sakupljene članove, te izrazi ujedno svoju žalost, što je i letos na prvi poziv došlo premalo članovah na skupština, pa se zato ova danas kao izvanredna sazvati morala. Zatim izvjesti družtveni tajnik g. Ernest Jelušić o stanju družtva u obće a napose o djelovanju odbora. On reče po prilici: I ove me godine nada prevarila. Reko sam prošle godine, da povjerenici malo rade, članovi slabo plaćaju, družtvo slabo napreduje. I ove godine nismo bili sretniji. Povjerenici ohladnili, broj članovah se umanjiva. Ovim načinom, će se Bratovšćinu kasno svoje svrhe dočepati, kasno 5000 fl. sakupiti. Nu ima i uzroka zašto nenapredujemo, kako bi želili, Puk godimice osiromašuje, nesmaže ni najpotrebnijega; a opet je uzrok, što je presvjetli biskup Dobrila utemeljio drugo družtvo, bratovšćinu svete obitelji, kojoj je isti plemeniti cilj, da utemelji konvikt za siromašne učenike. Siguran sam, da će mnogi kmet radje podupirati ono, nego naše družtvo. Nu jedno i drugo je naše, zato moramo jedno i drugo podupirati, jer jim je ista plemenita svrha: pomoći siromašnomu kmetu, svrha jim je iz kmetske kolibe izućiti popa, činovnika i. t. d.

Družtvu mogu najviše pomoći revni povjerenici. Poslali su se povjerenikom izkazi članovah, nu dosad se jih malo oglasilo. Bilo do konca godine bolje!!

Družtvo je ipak nekoliko napredovalo, a tomu pripomogoše Dr. Dinko Vitežić, koji je družtvu poslao dne 4. ožujka o. g. državnu obveznicu nominalne vriednosti 100 fl. sa dotičnimi kuponi, da se doda glavnici; i predsjednik družtva sv. Jerolima Tomo Gajdek kanonik, koji svake godine za godišnje skupštine spomene članovom Bratovšćinu te liepu sabranu svotu družtva pošalje. (Skupština poprati sa Živili.) Što se nebi mogli u raznih sastancih sabirati i maleni darovi Bratovšćini? Zrno do zrna pogaća. Nu neima odvažnosti, a odviše obzira ljudskoga. Obzirajmo se za onim čim možemo narodu koristiti.

Prije nego predjem na rad odborov, valja mi spomenuti kako se odbor konstituirao. Podpredsednikom bi izabran G. Matija Brusić, tajnikom Ernest Jelušić i blagajnikom Antun Puž. Odbor se sastao samo dva put. U prvoj sjednici je odlučio otvoriti natječaj za podpore. U drugoj je podielio, podpore. Za podpore molilo je 16 učenikah i to 1. pravnik, 8 gimnazijalacah i 7 učiteljskih pripravnikah. Odbor se nije nadao tolikim prošnjam, nu nevolja i slaba ljetina bijaše tomu uzrok. Podpore je dobilo 14 moliteljah, te biaše razdeljeno 260 f. i to pravniku 35 f. gimnazijalcem po 20 f. a učiteljskim pripravnikom po 15 f. Svote se poslale dotičnim ravnateljstvom, koja su i namire poslala.

Kao prošle godine tako je i ove preč. predsjednik družtva sv. Jerolima pozvao odbor, da mu pošalje izviestje o napredku i djelovanju Bratovšćine, što se i učinilo, te tko želi može čitati u Danici za g. 1879.

Poslije tajnikova izviešća pokaza i razloži družtveni blagajnik g. Anton Puž novčano stanje bratovšćine. Po njem doznasmo koliko je unišlo u svem ove godine, i koliko je prirasla imovina bratovšćine.

Na predlog predsjednikov prešlo se k izboru cenzuralnoga odbora, te budu izabrani g. Mir. Grosman, g. Jos. Glavac učitelji i g. Jos. Stefan občinski pisar u Kastvu.

Cenzuralni odbor od prošle godine podao je izviešće, da su racuni pregledani i u redu pronadjeni. Skupština primi na znanje i odboru dade absolutorij.

S obzirom, što se evo već drugu godinu ponavlja, da se k glavnoj skupštini nesabere dovoljan broj članovah predlaže g. Er. Jelušić u ime odbora, da bi se §. 17 družtvenih pravilah promienio tako, da nebude potrebno, da se sabere 30 članovah nego 15, da bude mogla skupština odlučivati. Skupština prista na taj predlog, a sad je na odboru, da izhodi od više oblasti tu promjenu pravila.

Član Matko Laginja predlaže, da bi se odbor obratio pismeno na nekoje znamenitije rodoljube po Hrvatskoj za novčanu pripomoć i na nekoja domoljubna družtva u svrhu, da bi u korist ovoga našega družtva priredila zabave.

To se je primilo i odbor umolio da izvrši.

Po tom se prešlo k izboru odbora sa nastajuću godinu.

Skupština jednoglasno odobri dosadanji odbor te ostaje dakle:

Prečastni g. Vjekoslav Vlah dekan i župnik u Kastvu predsjednik a odbornici: Veleštovani g. Matija Brušić financialni ravnatelj na Rieci.

Velec. g. Ernest Jelušić nadučitelj u Kastvu

veleč. g. Josip Janc kurat u Rukavcu

veleč. g. Juraj Premuda kurat u sv. Mateju

veleč. Vinko Zamlić kapelan u Opatiji

veleč. g. Anton Puž duh. pomoćnik u Kastvu.

Gospodarstvo Bratovšćine.

Imovina:

Državne obveznice	f.	350.—
Privatna zadužnica	„	100.—
Gotovina u štedionici . . .	„	1815.—
Nedignuti kamati do 30/6 t. g.	„	253.15
Tražbina od koledarah . . .	„	11.28
Gotovina u blagajnika do 31/6/78	„	208.99
Vrednost pečata i knjigah .	„	37.—
	f.	2775.42

Dohodci i troškovi g. 1878.

Dohodak.

a) interesi od štedionice do 30/6 t. g.	f.	253.—
b) prinosi u kapital i članovina	„	451.35
	f.	704.50

Trošak.

a) podpore . . .	f.	260.—	
b) poštarina i papiri	„	12.39	„ 272.39
		Prirast	f. 432.11

NB. Prirast je još veći, jer, kako je vidjeti, interesi su računani samo do polovice tek. godine.

DOPISI.

Boljun *13. oktobra.*

Sliedeću adresu podpisaše i predaše ces. kralj. Kapitanatu pazinskomu mnogi občinari političke občine Boljuna sa mnogo častnimi župnici Boljuna, Paža, Vranje i Šušnjevice

Brezuvisiti Vladaru!

Udostojte se primiti naša iskrena i svesrdna čestitanja, što Vam ih šalju izpod Učke prigodom Vašeg Slavnog imendana vjerni stanovnici občine Boljunske.

Veličanstvo!

Sveta i nepokolebiva čuvstva ljubavi i odanosti gojit ćemo vazda kao i dosada u naših srdcih prama Vam i Vašoj Svjetloj obitelji; čuvstva što ih nasljedismo od naših djedovah. Kao oni, drugo neželimo, nego živjeti i umrieti pod obranom otčinske skrbi Absburške kuće.

Veličanstvo!

Dobri Bog poživio Vas i sve vaše narode dugo u sreći i zadovoljstvu!

Pod okriljem Božjim sve više cvao i jačao Slavni austrijski Dom!

U Boljunu 4 listopada 1878.

***

Kazat ću vam kako naše Škole.

1. Ovdešnja uciona u Boljunu. Djeca su se bolje učila u ovom prošastom školskom ljetu, nego prvih ljetah, jer u materinskom jeziku. Sada se vidi, da Hrvatska djeca nemogu čudesa činiti, kao ni drugih narodah djeca, ako se uče u tudjem jeziku.

2. U Šušnjevici se djeca dobro uče hrvatski premda kod kuće govore najviše tako zvani Vlaški (rumunski) jezik.

3. Na Vranji se je otvorila pomoćna škola u mjesecu febraru t. g. Po duši moram pohvalit mnogo častnog

---

plavčicah kožom obšivenih napadahu na ladje, što bi išle uz vodu ili niz vodu napunjene skupocienom trgovinom. Jednog večera, kad je pustinjak brzim korakom hodio, da do vode dodje, zadje na jednu ravancu gdje sjedjahu četiri ta gusara okolo ognja, na kom je trstje gorilo. Kad ga zagledaše, potekli su do njega, te ga odvukli do ognja, da ga opliene. Uzeše mu zvonce, knjigu, pojas, odielo, i videć da drugo ništa neima, svjećalu, dali bi ga pustili. Ali naj stariji medju njimi, po imenu Toderik, poviče: Nepuštajte ga! bit će nam za veslača.

Tako je svezalo Novara trojimi verugami, jednimi za noge, drugimi za ruke, trećimi za život, i eto ga sužnja četvorice gusarah. Morao jim je hranu pripravljati, oružje brusiti, ladju nastojati i voziti, a nikada druge plaće, nego udarce i proklinjanje. Nada sve se je Toderik kazivao nesmiljen, jer on bijaše zajedno okrutan i šaljiv, te bi bez prestanka pustinjaka pitao, što mu je bolje, da je njegov bog moguć?

Jednog dana ta četiri gusara napadoše na jednu ladju, što je išla niza Senu-vodu i u kój se nadahu naći bogate trgovine; ali se je dogodilo, da je ta ladja prevozila četu strielacah. Strielci obasuše gusare strielami kao oblakom, tako da su trojicu ubili, a četvrtomu, koj bijaše Toderik, probila je strielica jednu prsu.

Novar okrenu onda ladju pram obali i domože se kraja. Sad je bio slobodan i mogao je lasno pobjeći, ali je čutio, da ga je obuzelo neko sveto smilovanje za one, koji su ga činili toliko trpiti. Zakopao je ona tri mrtva, zatim se približio k Toderiku. Toderik, sudeć po sebi, da je pustinjak nesmiljen, pomisli da je došao osvetiti se, te mu reče:

— Ubij me brzo, da netrpim mnogo. Al mu Novar odgovori:

Nedaj Bože, da ti se na životu ogrešim, ja bi ti ga pače svojim odkupio!

Gusar se čudom začudi i milo mu bijaše.

— Toga nemože nitko više učiniti, reče on, jer ja već čutim smrtnu mrzlinu, što mi k srcu poteže. Ako je istina, da me ljubiš, premda sam te činio tolike jade jadovati, podaj mi kaplju vodo, da žedju ugasim.

Novar pohiti do najbližnjega vrela, te ranjeniku donese vode. Ranjenik je pio i gledao u pustinjaka, te mu progovorio: Ti si dobar bio meni, koj bijah zločest, ali bili htio još više mi učiniti, pak dati poljubac od proštenja jednom grešniku?

Hoću, prihvati Novar, i bože daj blagoslovjen ti bio! To reče, nagne se nad gusara, poljubi ga na znamenje mira i gusar umre.

Isti čas jedan glas, koj odmjevaše po zraku, govorio je ove reči:

— Novare tvoja je kušnja svršena! Bog te je bio kaznio, što nisi htio poljubcem jednomu okrivljenomu *oprostiti*, sada te naplaćuje što si oprostio zlikovcu; sve blago, koje si po tvrdu srcu bio izgubio, dobio si natrag ljubavju. Pogledaj dakle i posluhni, jer ćeš čuti, što govori ovaj žamor zemaljski i nebeski:

Pustinjak, koj je poslušao glas kao onemiljen, podiže onda glavu. Stabla, od zime ogoljena, bijahu prozelenila, potoci smrznuti bijahu potekli, ptice pjevahu u grmlju na cvieću, a tamo više na nebu vidjahu se anđjeli, gdje uzlaze i silaze po ljestvi Jakovovoj, herubimi gdje idu nad oblake, arhandjeli gdje križaju maćevi, a svetci gdje pjevaju nebeske pjesni:

A svi ti glasovi sačinjahu jedan glas, od koga se ove reči čuše: *Ljubite jedan drugoga!* Onda Novar tresnu čelom o zelenu travu i zavapi:

— Hvala ti, moj Bože! i budi blagoslovljen; jedva danas pojmio sam veliki zakon.

g. plovana Pikulića, koji drži ovu školu. U to malo vrieme je dobro podučio djecu čitat i pisati, da je veselje.

4. Sad se radi za školu na Pazu. Dne 20. prošlog septembra je bila komisia za školu na Pazu i se odlučilo, da se imaju djeca učit hrvatski. Na tu komisiu došao je od strane kapitanata začastni Namjestnik Grof Goess i gospodin školski nadzornik Križnić. Medju drugim zapitao je rečeni plemić u kojem jeziku se imaju djeca učiti? od dotične strane bi odgovoreno da hrvatski, jer da su svi hrvati. Nekakov glas se čuje, da bi bolje Talijanski, ali je preslab bio.

Kastav, *28. oktobra.*

Danas u jutro dodje k nam Dr. Petris kotarski kapelan sa novim našim ces. kralj. povjerenikom Simčićem (dosad komisarom u Krku). Javio je još u subotu glavaru, da će doći ponedjeljak s nekakvim dekretom od vlade, te da se za onaj dan sazovu konsiljeri.

Uzroci, rad kojih se odstavlja glavar i razpušta občinsko zastupstvo jesu: Nevaljale liste izborničke, (!!) slaba administracija, i nemarnost obć. zastupstva. Od danas fungira već Simčić. Pred savjetnici predana mu uprava. —

Kako je baš sada došlo do toga komisarenja, kad bismo imali birati novo zastupstvo, upravo nam je nerazumljivo. Medjutim kad doznam štogod pobliže, javiti ću. A bog zna, kako će se Trst i Poreč pogoditi. Nije vrag, da ćemo dva komisara imati.

Pogled po svietu.

U Trstu 30. listopada 1878.

U politici je veoma težka stvar neprevariti se te pogoditi, što je u njoj istina što li neistina, bilo kad ju tjeraš na svoju ruku, bilo kad ju motriš u tudjih rukuh. Tu treba znati i jasno pojmiti sto i sto stvarih, koje ako se i uče iz knjigah, nemogu se ipak svesti do jedinstva nego u veoma izkusnoj i hladnoj glavi. Zato i jest velikih političarah toli malo na svietu. Tako se je u ovo petnaest danah dogodilo i u nas i u ostalom svietu koješta, što je malo tko predvidjao. Nisu to bog zna kako velike stvari, al su ipak znatna kolca u verigi, po kojoj se razvija sadašnja poviest svieta.

Tko bi na primjer bio pouzdano rekao, kad se je dne 20. otvarao ugarski a 22. bečki parlamenat, da će tamo odstupajuće ministarstvo ukrotiti ugarske zastupnike, a ovdje naše da će sa svojimi imati trista jadah radi zaposjednuća Bosne i Hercegovine? Pa se ipak tako dogodilo. Magjari, koji kao da su bili nakanili sviet popaliti, ako se vanjska politika nebude tjerala po njihovoj ćudi, umiriše se i slegoše na jedan jedini govor ministra Tisze; a u našem parlamentu još sve buči i grmi radi samovoljne tobože vanjske politike Andrássy-eve, koje u Beču nemogu nikako progutati. U Budim-Pešti bijaše dosta reći, da Andrássy-eva politika stalnim zaposjednućem Bosne smiera na zator slavenstva, pak odlanu svakomu srdcu; a u Beču nepodje to za rukom sasvim protivnom tvrdjom, da će se naime Bosna i Hercegovina poslje nekog vremena opet vratiti svojemu prvašnjemu gospodaru. S toga u Budim-Pešti kao da će Tisza ostati na svojem mjestu, a u Beču ne samo da se je staro ministarstvo sasvim rasulo, nego ni bivši mu član Depretis nemože nikako da uspie sastavrti novo. Uzrok je tomu ili, što su Magjari povjerljiviji ljudi, ili što su donjuhali nešto i gorega; a naši il što već njevjeruju nikomu, il što su naumili tjerati mak na konac. I gle, to se sve dogadja radi našega u državi plemena, kojemu i Niemci i Magjari rade o glavi tako očito, da već toga nemare ni prikrivati kojekakvimi izhitrenimi riečmi, kao što je to običaj u političarah. Jednim i drugim smo mi Slaveni trn u peti, pa gdje vide, da bi nam što moglo ikada il ikoliko koristiti, tomu se već iz daleka protive, kao svojoj najvećoj sobstvenoj nesreći. Uz takvu zviersku ćud tih dviuh gospodujućih narodah, kad nebi bilo sjajne vladajuće kuće u koju Slaveni postavljaju svoje neograničeno ufanje, bili bi već odkada prisiljeni izvesti na čisto pojam novovjeke kršćanske države.

To rekavši, netreba nam ni spominjati kojekakvih adresah, što se i u Beču i u Budim-Pešti spremaju na Krunu sve u smislu, da osujete njezine blage naprama nam namjere. Dosti budi rečeno, da Magjari neće ni da uvjerove hrvatskih kraljevinskih poslanikah jedino zato, jer da su izjavili kao što su i morali, da će oni glasovati proti svakoj adresi, koja se glede Bosne i Hercegovine nebude slagala sa adresom hrvatskog kraljevinskog sabora. Ali tomu da je još jedan uzrok, a možebit još i važniji, a taj da jest, što hrvatski sabor, prateć u Peštu pismeno svoje poslanike, zove ugarski parlamenat skupnim parlamentom zemaljah svete Stjepanove krune, na što se magjarski centralniste, kao tobože na nekakvu nečuvenu novost, jeze iz sve svoje vladohlepne magjarske duše.

Imali bi još spomenuti našu braću Čehe, o kojih bijasmo rekli, da su naumili stupiti i u skupni bečki parlamenat. Nu o toj stvari što dosad znamo jest, da je Vladislav Riger, vodja češke narodne stranke, bivši prošlih danah u Beču, govorio sa raznimi političkimi prvaci te se osvjedočio, da još nisu dozrenule okolnosti, u kojih će moći pomagati i Česi graditi skupnu državu, a bez uštrba svoje kraljevine. To nam je žao, ali se nadamo, da će te okolnosti na skoro dozrenuti.

Iz Bosne i Hercegovine nemamo javiti drugo, nego da već tamo preko dvadeset danah krv neteče, pa da su se nekoji odieli vojske počeli već i kući vraćati. Usljed česa bijahu porazdieljena medju vojsku mnogobrojna odličja, a Car je povrh toga pisao i razna zahvalna pisma na sve kolike državljane kao i na pojedina odličnija lica, koja su sudjelovala kod zaposjednuća onih zemaljah, kakono na vrhovnog zapovjednika Filipovića i dalmatinskog namjestnika gjenerala Rodića, iz kojih se vidi, na koji način uvažuje Kruna taj najnoviji pò našu vojsku i po našu državu slavni dogadjaj. To je predujmeni odgovor onim, koji bi i sad htjeli, da se one krasne pokrajine ostave i nadalje svojim četverostoljetnim tlačiteljem.

Kao što nisu u našoj nutarnjoj, isto tako nisu nekoje stvari išle po nagadjanju političarah ni u politici ostalog svieta. Tako se govorilo, da su se Rusi i Turci medju sobom sporazumili i dogovorili, a sad toliko što nije medju njimi opeta buknuo rat, a na proljeće veli se, da neće proći nikako bez njega. Ruska da je naumila raztrgati berlinski ugovor mira, čemu se Turska, uprta na Englesku, dakako iz petnih žilah opire, pa s toga se i medju Ruskom i Engleskom uže do kraja napelo ne samo u Aziji, nego opet i u Europi.. Radi toga Ruska popravlja sve bugarske tvrdjave i šalje preko Balkana novu silnu vojsku, koja kao da neće odanle, dokle se konačno nerieši ogromno iztočno pitanje. Usljed tih dogadjajah digli se i zabalkanski Bugari u Rumeliji i Macedoniji, pak oružjem u ruci traže, da se uzpostavi njihova stara kraljevina zajedno sa Tracijom ča do samih zidinah carigradskih. Kažu da jih ima već na okupu od 15 do 20 hiljadah ljudih, dobro oružanih sa puškami i topovi. A veli se, da neće mirovati ni Grčka, ostavljena na cjedilu od Engleske. Čulo se i o nekakvu savezu med Grčkom i Srbijom, kojemu bi mogla pristupiti i Crnogora. Englezi i Francezi kao da misle zagospodariti Egiptom, čemu da se protive Italija i Austrija. Čuje se i to, da će u budućem razvitku iztočnog pitanju stojati uzporeda ne samo Engleska i Franceska, nego uza nje i Austrija, dakako proti Rusiji i njezinoj saveznici Njemačkoj. Ali to su tekar govorkanja. Radi dogadjajah, što se spremaju u Europi, Engleska da neće za sada vojevati u Aziji, pa se to drži za izliku, kojom išće Engleska da prikrije svoju bojazan. Talijanski parlamenat da će se otvoriti 20. novembra, a do skora da se ima otvoriti i franceska narodna skupština. U Španjolskoj su pucali na mladoga kralja Alfonsa, al ga po sreći nisu pogodili. Njemački zakoni proti socialistom nahode se već u najbujnijoj porabi. Stari car Vilim da će opet uzeti vladu u vlastite ruke.

Franina i Jurina.

Fr. Jure! zač kadagod tuliko punti va Sloge fale?

Ju. Zač se na redko štampa, pak da ti opravljači pozalbe, i zadnji čas moraju sve dolat!

Fr. Znaš, da bi lepo bilo, da nam svaku nedelju Sloga prihaja; on put bi sigurno i više punti nutro bilo.

Ju. A na! Da ti poveći složе svaki nekoliko, moglo bi se i to storit.

Fr. Ala kakoveh imam za drugi put, Jure moj!

Ju. I ja jih imam Franino, da će sve ki god kihat!

Sredstvo proti kupusjakom (gusenican).

Kupus počeo bujno napredovati po ovih predjelih, ali nadošao neprijatelj — kupusnjak, gusenica, te nam osujetio sasvim našu liepu nadu, jer je na nekojih mjestih ove slavne i dične obćine sasvim kupus uništio.

S toga ti evo, *oriedni poljodjelče*, sredstvo, koje sam već i ja mnogo put pokusio i uvjek sa dobrim uspjehom, naime:

Polij posadjene slogove sa vodom kišnicom, kojoj si pridodao nešto *zelene gatice* koja se dobije skoro u svakoj pravoj i poštenoj ljekarni; ili: Posij po slogu po gdjekoji struk konoplja pa ćeš namah opaziti, da gusenice od onakog mirisa bježe.

Ja sam ovo sredstvo već više puti pokusio na preporuku nekog umnog vrtlјara, pa sam izkusio sve ono, što gori rekoh t. j. da bježe gusenice od mirisa konoplja.

Osim toga treba marljivo obilaziti mjesta, gdje je kupus posadjen, te opaziš li na kupusovu lišću jaja od leptira kupusnjaka, odkidaj isto lišće, dočim jaja dobro izgazi, da se tako u prvom početku zatare zametak.

Deder, braćo poljodjelci, latite se posla, jer bez muke ništa ne ima u gospodarstvu.

Liepo molim, da ovo sredstvo proti kupusnjakom sve naše novine razglase.

Druiš mjeseca rujna 1878.

N. Vežić.

Književne viesti.

Hrvatski dom. Zabavnik hrvatske omladine, što ga već evo treću godinu izdaje hvalevriedno djačko družtvo „Hrvatski dom“ u Zagrebu, izišao je prošlih danah. Liepa ova knjiga, koja se prodaje u knjižari Mučnjak i Senftlebenovoj u Zagrebu, imade 250 stranah, i stoji samo 1 for. 20 noč. Preporučamo ju što većma svim i svuda!

×

Kratak sveobći zemljopis. Za mladež narodnih učionah sastavio Vjenceslav Zaboj Marik. Osmo izdanje. U Zagrebu 1878. Nakladom knjižare Mučnjaka i Senftlebena. U 8mini str. 80. Ciena 35 novč.

×

Ružice. Najnovija sbirka rado pjevanih hrvatskih pjesamah — posvećena narodu hrvatskomu. U Zagrebu. 1879. Nakladom knjižare Mučnjaka i Senftlebena. Str. 91 u 16 tini. Ciena 20 novč.

×

Oglod riečnika hrvatskoga ili srbskoga jezika, izdala jugoslavenska akademija, uredio Gjuro Daničić. Upravo izišao, i stoji 1 f. taj prvi svezak.

×

Nova pjesmarica ili sbirka najobičnijih pjesmicah, koje običaju djeca pučkih školah pjevati u crkvi i u školi. U Zagrebu. 1879. Nakladom knjižare Mučnjaka i Senftlebena. U žepnom formatu str. 138. Ciena 20 nov.

×

Sbirka crkvenih pjesamah za školsku mladež. Sastavio svećenik zagrebačke nadbiskupije. U Zagrebu 1878. Nakladom knjižare Mučnjaka i Senftlebena. U žep. formatu str. 76. Ciena 12 novč.

×

U Zagrebu, tiskom Lavosl. Hartmana i družbe izišla je nedavno knjiga pod naslovom: **„Poviest hrvatske književnosti za učiteljske pripravnike“.** Sastavio Antun Pechan, učitelj na petrinjskom učiteljištu, član hrv. pedag.-književ. sbora.

×

Hrvatski narodni odvjetnik ili savjetni priručnik, što no ga izdaje naš g. Ivan Jurašić iz Krka, izišao je u svojem 13. svezku, a doskora bit će cielo djelo gotovo.

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. Č. g. Franjo Bukovec, župn. uprav. u Trvižu, je imenovan za župnika u istom mjestu. — M. č. g. Ivan Grubiša, do sad župnik u Krkavcih, je imenovan za župnika u S. Križu. — Č. g. Jakov Ladavac, do sad duh. pomoć. u Berščecu ide za župn. uprav. u Krkavce. — Č. g. Andrija Mikiša, duh. pomoć. u Opertlju, ide za svetokatarinskoga kapelana u Pićan. — Č. g. Marko Andolšek, do sad kapelan u Pregarju, je imenovan za župn. uprav. u Munah. — Č. g. Ivan Mahnić, do sad kapelan u Staradi, ide za kapelana u Pregarje.

Preč. g. Dr. Ivan Glavina, novoimenovani biskup porečko-pulski, posvećen u Gorici dne 6. oktobra, uz pratnju svojih znanacah i prijateljah odveo se iz Trsta u Poreč prošle subote parobrodom „Pelagosa“, stavljenom mu u tu svrhu na poslužbu od Namjestničtva, te bijaše liepo dočekan, a sutra dan svečano uveden u svoja dušerna i vremenita prava. Evo brzojavke, što ju o toj svečanosti dobi iz Poreča „Triester Zeitung“ od 28: Intronizacija novoimenovanog biskupa porečko-pulskoga, Dr. Ivana Glavine, obavila se juče na najsrdačniji način i u najboljem redu. U 9 sati služila se svečana služba Božja u dubkom punoj podružnoj crkvi u prisustvu svih oblastih; za tim je sliedio svečani provod svegakolikoga pučanstva gradskog i seljačkog. Pri ulazu u grad u bogato nakićenu čadoru, govorio je načelnik svečano slovo, na koje mu biskup odvratio. Po crkvenoj svečanosti sliedilo je uvedenje u vremenita prava kroz vladina povjerenika, savjetnika načelničtva Dalmosto. Na gostbu bijahu pozvana prva lica svih oblastih. Uz najživlje učešće svih prisutnih biskup Glavina napi u zdravlje njeg. veličanstva Cara i nj. svetosti Pape; pokrajinski kapetan u zdravlje biskupa; vladin povjerenik, savjetnik Dalmosto, u zdravlje svećonstva i biskupijanah; načelnik napi u ime srdačna sporazumka. Na večer pokazao se biskup Dr. Glavina u Kazini, gdje ga je jur čekalo sve koliko družtvo. Svečanost se dokončala razsvjetom grada i paljenjem kresovah uz obće veselje.

U Opatiji pred mjesec danah sastalo se nekoliko djevojakah na dogovor, te su stale sakupljati darove za ranjenike naše hrabre vojske u Bosni i Hercegovini. U jedan dan sabraše liepu svotu od 34 for. i 64 novč. i još do 25 funtah obrabljenog platna. — Ovaj plemeniti čin sam se sobom hvali. Mi ga spominjamo ako i kasno na slavu Opatiji i dičnim Opatijkam. Živile!

Poštarske viesti. C. k. pošta počela je primati za vojnike, boraveće u Bosni i Hercegovini, zamotke, koje nepresižu 5 kilogramah težine, a plaćat će se toliko poštarine, kao da su oni za Bosnu odredjeni u Brod, a oni za Hercegovinu u Imotsko.

Izpravak. U 19. broju *Naše Sloge* od 1. oktobra u različitih viestih, mjesto *Fran,*. čitaj: *Šime Mandić* iz Boljuna.

Predprošloga tjedna u jutro pojavila se vatra pod samim krovom ovdašnje vojničke bolnice, te je izgorio krov i sva sprav što bijaše pod njim. Ni sad se nezna, kako se je ta nesreća pripetila, a i težko da će se ikad doznati; samo je čudno, što se raznose o tom svakojaka mnienja. Škoda je golema. Bolni vojnici bijahu na doba iznesoni te porazmješćeni kojekuda po obližnjih kućah, tako da nije nitko postradao.

Dupanloup, glasoviti Orleanski biskup preminuo je u 76. godini svoje dobe. Bio je čovjek velika znanja i velike ljubavi do katoličke crkve. Počivao u miru!

Mrtve plaće (penzije) ranjenih oficirah i vojnikah. Ranjenici (oficiri, vojnici, vojni duhovnici i vojni činovnici) imadu po dosadanjih zakonih preko penzije (redovite mirovine) i invalidske pristojbe još sliedeće doplatke: 1) Oficiri, duhovnici i činovnici dobivaju, ako su ranjeni ili ozlednjeni tako, da postaju neposobni za službu, uz redovitu mirovinu, još 200 forinti ranjeničkog doplatka na godinu. Momčad niže od strnžmeštra 48 for. na godinu. 2) Izgubije li obe noge, obe ruke, ili jednu ruku i jednu nogu, ili oslepi na oba oka, tada dobiva oficir i t. d. na godinu 900 for., a momčad 144 for. 3) Izgubije li jednu ruku ili jednu nogu, pripada oficirom itd. na godinu 400 fr., a momčadi 96 for.

Kakovimi plodovi radja moderni ilititi novovieki odgoj, svjedoči nam brandenburški evangelički konzistorij, po čijem se službenom izkazu doznaje, da ima u Berlinu, tom njemačkom Babilonu, do 6000 nekrštene djece, a jedna trećina ženitbah nije crkveno blagoslovljena. Pak da nas moderna prosvjeta nevodi k poganstvu!

Sa hrvatskog sveučilišta. Uspjeh državnih izpitah u školskoj godini 1877-8 na pravo — i državoslovnom fakultetu: I. Pravnopovjestni drž. izpit. Izpitah bilo je 68: odobrenih jednostavno 48, s odlikom iz pojedinih struka 3, reprobirano prvi put 14, drugi put 13. II. Sudstveni drž. izpit. Izpitah bilo je 34; jednostavno odobrenih 28, s odlikom svih predmetah 1; s odlikom jedne ili više strukah 4, reprobiran 1. III. Državo-znanstveni. Izpitah bilo 32. jednostavno odobren 21, s odlikom jedan, reprobirano 10. Rigorozah bilo je na ovom fakultetu tečajem g. 1877-8 sedam, a na čast doktora promovirana su 4. Frekventacija na sveučilištu: U zimskom poljeću god. 1877-8 bilo je upisano na sva tri fakulteta 348 slušalacah i to: na fakultetu bogoslovnom 22 red., 37 izvanredn. -59; na pravoslovnom: 212 red., 29 izvanred. -241; na mudroslovnom: 40 red., 8 izvanred. 48. Od ovih je iz Hrvatske 243, Slavonije 62. Dalmacije 5, Ugarske 15, Češke 1, Galicije 1, Istre 6, Kranjske 1, Moravske 1, Štajerske 9, Bugarske 3, Crnegore 1.

Lutrija. Prošle godine snosili su ljudi po cieloj Austriji u malu lutriju 21,709.628 for., dočim se je izplatilo 11,024.608 for. na dobitke. Veli se, da se ta kužna bolest „na lutriju stavljati“ sve to više širi, premda su jako sluha vremena. Promislite sve to ljudi, pak pustite lutriju na stran!

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 24. Oktobra 1878.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	120	—	132	—
S. Domingo	„	77	—	93	—
Rio polag vrsti	„	70	—	90	—
Cukar austrijski	„	30	75	37	50
tučeni	„	33	—	34	25
Crietje trave buhače (Grisantomo)	„	135	—	150	—
Naranče skrinjica	„	2	50	4	—
Karube puljozke	za 100 klg	11	—	14	—
levantinske	„	11	—	—	—
dalmatinske	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	11	50	12	—
puljozke	„	16	—	17	—
Limuni skrinjica	„	3	25	4	50
Bademki ilititi mendulo pulj.	za 100 klg	82	—	83	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Lešnjaci	„	26	—	34	—
Šljivo	„	19	50	20	—
Pšenica ruska	„	10	25	10	75
ugarska	„	8	75	9	50
galaška	„	9	50	10	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	6	25	6	50
Raž	„	7	—	8	25
Ječam	„	7	50	9	—
Zob ugarska	„	7	50	9	25
arbanaska	„	9	—	9	25
Pasulj (fažol), polag vrsti	„	—	—	—	—
robe	„	9	50	11	50
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Orih talijanski	„	15	75	23	—
inglezki (kitajski)	„	10	25	17	50
Vuna bosanska	„	100	—	110	—
morejska	„	120	—	—	—
arbanaska	„	110	—	117	—
istarska	„	—	—	—	—
Pasko koruško jelovino	„	52	—	92	—
štajerske	„	11	—	75	—
Grevlo	„	12	—	14	00
bukovino	„	8	—	12	25
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 klg	47	—	55	—
najbolje	„	65	—	80	—
„ srednje vrsti	„	—	—	—	—
dalmatinsko	„	47	—	50	—
istarsko	„	—	—	—	—
Kamene ulje u barilah	„	13	—	—	—
u kasetah	„	16	—	—	—
Kože strojene naške	„	170	—	190	—
suho volovje naške	„	107	—	134	—
slatn., ist. i bos.	„	70	—	110	—
Janjeće naške	za 100 kom.	95	—	105	—
dalmatinsko	„	70	—	85	—
kozje	za 1 klg	—	75	—	80
runeno slano	„	—	58	—	65
suho	„	—	19	—	30
zečje za 110 komadah, u srebru	„	25	—	27	—
Skakalac	za 100 klg	25	—	31	50
Sadelo i baril	„	15	—	24	—
Vitriol modri	za 100 klg	27	—	29	—
zeleni	„	5	50	5	75
Masla	„	76	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	14	—	16	—
Sala	„	—	—	—	—
Mast (sala raztopljena)	„	50	75	51	50
Slanina	„	44	50	48	—
Rakija etolitar (100 litarah)	„	—	—	—	—
Galicki istarski	za 100 klg	—	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	9	25
„ istarski	„	8	00	9	—
Lišće od javorike	„	15	—	16	50
Vlaske strgatine (Girlpula)	„	—	—	—	—
splosh	„	31	—	46	—
Med	„	30	—	35	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	14	—	16	—
Pakal barili od 100 klg	„	3	75	4	—
Cunje (Stracc)	za 100 klg	17	25	23	25
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30. Oktobra 1878.

Dne	Carskakrali (zekini)	Napoleoni	Lire ster	Prid srebro agio	Dne	Carskakrali (zekini)	Napoleoni	Lire ster	Prid srebro agio
16	5.61	9.43	11.84	100.25	24	5.58	9.38	11.81	100.15
17	5.61	9.15	11.86	100.75	25	5.58	9.38	11.80	100.15
18	5.60	9.41	11.83	100.—	26	5.59	9.39	11.84	100.—
19	5.57	9.39	11.79	100.75	27	—	—	—	—
20	—	—	—	—	28	5.59	9.41	11.86	100.15
21	5.57	9.39	11.80	100.15	29	5.58	9.40	—	100 15
22	5.60	9.41	11.83	100.15	30	—	—	—	—
23	5.59	9.42	11.85	100.15	—	—	—	—	—

Liečničko-Ranarnički

AMBULATORIJ

iliti Obilaznica

zajedno sa zubarskim kabinetom iliti spremkom za liečenje od ustnih i zubnih boleslih te odnosnimi ranarskimi i tekničkimi operacijami pod ravnateljstvom našega vrloga domorodca

Dra. ANTONA ŠUTINE

Liečnika ranarnika-reznika

Posavjetuje u svojem stanu Via Malcantone br. 2 predpodne do 11. a popodne od 1. do 5.

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izlječiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

Što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadne jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da budo na omotki kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* A izvan Trsta dobivaju se: na *Ricci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pariškića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kinnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berlička i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Borosa i Misturo; — u *Spljetu* kod Velpi-a; — u *Korčuli* kod Zanetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specijarijah. 33

OGLAS.

U nakladnoj i umjet. tgovini

M. BABIĆA

u Budim-Pešti (Budapest Alte Postgasse N. 6.)

izašle su i mogu se dobiti lieno i divno umjetnički izradjeno

TRI

NOVE SLIKE

i to: I. slika

OSLOBODIOCI

Bosne i Hercegovine.

Na toj slici nalaze se osim ovih grbovah: austrijskog, hrvatskog, bosanskog i hercegovačkog, još i jedanaest po fotografijah izradjenih likovah onih ljudi, koji u tom velikom, a po hrvatsku istoriju slavnom djelu najvažnije uloge imaju, a to su: 1. *Njegovo c. k. Veličanstvo Franjo Josip I.,* car austrijski, kralj ugarski, hrvatski itd., a sada i gospodar Bosne i Hercegovine. — 2. Gjenerali: *Baron Filipović.* — 3. Barun *Jovanović.* — 4. Nadvojvoda *Salvator.* — 5. Herceg *Württemberški.* — 6. *Tegetthoff.* — 7. Grof *Szapary* — 8. *Kaiffel.* — 9. *Müller.* — 10. Pukovnici: *Rittel.* — 11. *Villetz.*

Slika je vrlo divno, i to: *poput jednoga krsta (križa) izvedena.* — Svi likovi okruženi su lipim *hrvatskim trobojnim okvirima i lovorovim vjencima.*

II. Slika:

Prelazak austro-ugar.-hrvatske vojske preko granice kod Kostajnice 29. Srpnja 1878.

III. Slika:

Ulazak austro-ugar.-hrvatske vojske u Sarajevo 19. Kolovoza 1878.

Sve tri slike jednake su veličine, i to: *50 centim. visoke a 85 široke.* Sve tri slike crtao je prvi vještak u monarkiji g. Kacler, i zbilja su remek-djela, sa kojima se naš narod dičiti može.

Ciena je *svakoj toj slici zasebno samo f. 1.50 novč.* Tko naruči sva tri komada u jedared, taj dobije ove tri slike za *f. 4.* Tko pak naruči u jedared jedno na drugo najmanje 10 komad, *taj dobije svi deset slika za 10 f.* Slike će se slati samo za gotov novac, il pak kroz poštarsko pouzeće (zur Postnachnahme).

Novce i poručbine valja slati na ovu adresu:

M. BABIĆ

in Budapest, Alte Postgasse N. 6.

Višegodišnji solidan rad ove trgovine, *jamči svakome* za brzu, točnu i savjestnu poslugu. 4

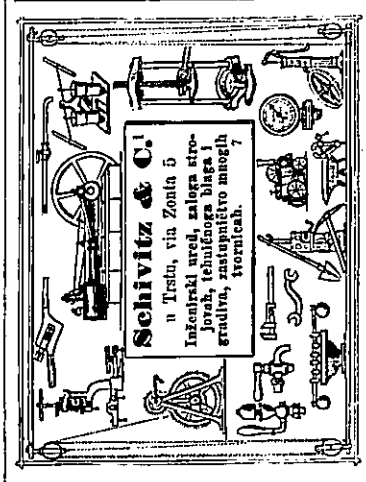

NADARENI

LUČ.-LIEKARNIČKI OBRTNI ZAVOD

KARLA ZANETTI-a u Trstu.

Veliko razprodavalište domaćih i stranih osebujnostih sa tvornicom plinastih vodah te ljekarnami u TRSTU, POREČU i GORICI.

Menotti-evi sladkiši od hiljadah **ozdravljenjah** prsna tažila za kašalj. Nedvojbeno ozdravljenje.

Tko nezdravi, hoće mu se novci povratiti. Ovi dragocieni utažitelji sladkiši su u svojoj bitnosti za liečenje prsnih i osobito zdravstveni, jer sastavljeni od prostih ljekovitih rastlinah. Uzimaju se s najboljim uspjehom proti grčevitu nazebnu kašlju, toli umah s početka koli kad se već ukorenio; onda proti bolesti od grla, proti rorini (grippe), zapali grla i žljezdicah, proti promanjkanju glasa; izvrše pomažu i nedušljivcem.

Čisto ulje od treskinih jetarah (Olio di fegato di merluzzo puro) izvadjeno za sirova u Americi na račun K. Zanetti-a ljekarnika u Trstu. Liek komu nema para proti suhoj boli, proti ulogom, gukam iliti zalvam, pokostici (carrio delle ossa), protiski iliti bodeu, proti cingali iliti mrzli, proljevu mokraće, slabini, mršavosti, bolini, kožnim bolestim, bolestim jetarah itd. Moje trekutne staklenice imadu u staklu odjelano moje lino *Olio Fegato Merluzzo di Carlo Zanetti,* a toga nlje jih moći pogrešno zamieniti s inimi, ako i trokutnimi, što se prodaju pod drugimi imeni.

Izvadine od Tamarinda, jedino što su bilo nadareno na raznih izložbah, najboljі i najuspješniji liek proti grizi kao i najuspješnije sredstvo za nutarnje hladjenje bolnika. — Opazka: Valja paziti da nebuda patvoreno.

Čistiteljne bobice iliti pilule od glasovitoga padovanskoga prof. *Giacomini-a,* što se već cielih 30 god. trsžo i uzimaju proti žuljevom iliti krvavici, turobnosti, trepetu srdca, zapeki jetarah i slezene, šumenju ušiah itd.

Hoffmannova voda proti zubobolji. I najljuća zubobolja prestane namah jednom jedinom kapljicom ove vode, kad se na pamuku iliti bumbaku turi u škrbotinu bolna zuba.

Liek protu-grozničnі od Dra. *More* komu neima para proti toj boli.

Pčelnjakova žest (Spirito di Melissa) bosonogih karmelitah u Mletcih.

Okrepna žiđelina za konje. Ova žest uzdrži konje do skrajno starosti u jakosti i krieposti. Ona je dobra i proti mnogim ljudskim bolestim, a naime proti ulogem (kostobolji i bedrobolji)

Franceska žest i morska sol od *William-a Leca.* Kušno sredstvo proti oparini, žrcobolji, otekline zleđačah kao i proti zubobolji, gdje je odmah bolje, čim se samo izrana njom lice namaže, onda kad se tko gdje natuče il porcže. Nijedna obitelj nebi imala biti bez ovoga sredstva, koje je toli ljekovito, a stoji toli malo.

Uštrčaji od Dra. *Eguisiera,* što se mogu rabiti bez tudje pomoći.

Brescianski ostrižki staro i skušeno sredstvo proti svakovrstnoj kostobolji kao takodjer proti natuci.

Ulje od treskinih jetarah (sa jodo-željeznim) prigotovljeno po ljekaru i ljekarniku K. Zanetti-u u Trstu. Ovo je najbolje sredstvo proti slabini, kad se bolnik pridruže posljo težke bolesti, onda proti uzmi u kostih itd. Svaka nuča ima u sebi dva zrna jodo-željeza.

Prava žiljeva voda (Vera Acqua di Gigliol za gospoje od *Planchais-a,* povlašćena parižkog ljekara. Kriepost ove vode jest jedna od najosobitijih. Ona podaje puti takoru mekanost i nježnost, kakva je obično za najljepših mladih godinah, te čini da izčezno sa lica kujekakvo crvenilo i ostalo grubsto. Nijedna gospoja, kojoj je mila krasota i čistoća puti, nebi imala biti bez ove žiljeve vode, koje poraba postaje običnitom.

Orižov nepipljivi prah bielo i ružičasto boje za gospoje. Onot po 10 norčićah.

Bobice Redlingerove na malo i na veliko.

Samotečno skočevo ulje bez ikakva ni duha ni teka, čisti što brže i bez srako boli Ovo se ulje nikad nepokvari, zato bi ga morala imati svaka kuća po koje stakalce, da si u potrebi može odmah pomoći. Stakalce po 20 novč.

Skladište svih rudnih vodah sa jamstvom da su svieže i prave — Predmeti pruževine Ranarski strojevi — Podpasači — Pružive bjčve iliti čavape itd. — Jedina omeopatična središnja ljekarna.

Svaki imaj oko na patvorenje. — Produje se na veliko u luč.-obrtnom zavodu KARLA ZANETTI-a u Trstu, Via Nuova N. 27, svedčeg skladištara za Trst, Primorje, Dalmaciju, Grčku, Egipat i Tursku.

SKLADIŠTA: U Kopru kod Giovannini-a — Motovunu kod Matejčića — Spljetu kod Tocigl-a — Poreču k Igei — Rovinju kod Angelini-a — Pulu kod Wassermann-a — Rieci kod Prodan-a i Catti-a — Lošinju kod Orlanda — Zadru kod Androvich-a — Sibeniku kod Misturo — Buzetu kod Farinoni-a — Tržiću (Monfalcone) kod Fumagalli-a — Ronchi kod Patuno — Cervignanu kod Lavisoni-a i u svih prvih ljekarnah evropejskih. 6

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 22. U Trstu 16. Novembra 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljako samo 1 for. za celu godinu. Razmerno 1 for., a seljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Tiče se najiše najmanje 8 seljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem I imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Postu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se nephća nikakva poštarina, napisav izrčna *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki I. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalazo se

Tipografia Figli di G. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvatku, naimo prama svojej vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromno stvari nenalazo mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak sturšo 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogoda oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listarnice*.

Glasovi o Bosnoj.

Prije nego je naša vojska u Bosnu krenula, mi smo na čelu ovoga čednoga lističa svoje misli o tom izrekli. „Obzor“ jih je preštampao podpuno, nekoje dapače i debljimi slovi.

Naša misao bijaše ova: Bošnjake će se mučno ukrotiti, ali kad se ukrote, Bosna će se zadržati, jer tako pitaju potrebe, jer bez Bosne izgubila bi se brzo i Hrvatska i Dalmacija. Glede samog načina, kojim se ide u Bosnu, rekosmo, da je Austrija onako jur učinila, kad je pred nešto više od sto godinah Bukovinu uzimala. Svakako smo držali, da polazkom naših vojskah na Bosnu počima naše narodno zajedinstvo, da hrvatska stvar napreduje. Vidimo sada, kako državni sabori i drugi sude, čiji glas više vredi.

Hrvatski sabor u Zagrebu pisao je na kralja adresu, gdje spominje želju, da osvojene zemlje trajno ostanu sdružene s ovimi krajevi, i da se nekuda na hrvatsku vladaju, jer samo tako moguće je koristno vladati.

Dr. Ante Starčević i tu je druge misli. Njemu je vrlo žao, što se nije otvorenijim, junačnijim putem u Bosnu išlo. Po njegovoj misli hrvatski kralj morao bi bio poručiti caru u Carigradu: na sablji si Bosnu oteo, na sablji ću ti ju uzeti, pak što Bog da i sreća junačka. Onda se je po njegovoj misli imalo sdružiti sve hrvatske krajeve u krepku, jedinstvenu državu. Stari Ante mnogo je toga odrezao u svojoj osnovi adrese, što mu potajno pravo davaju i oni, koji ga na javi nebi branili. Ali i ono što je većina rekla, bilo je previše.

Cesar i kralj primajuć adresu od Hrvatah progovara, da su više govorili nego jih ide, vendar nekaže ni on, da će Bosnu iz rukuh pustiti, kad joj kuće pozida, ceste podigne i željeznice pogradi. —

Madjari mnogo viču, da nešto dobiju; kad su dobili jednu priliku, onda dva tri dana odpočinu, te viči opeta. Tako i u ovoj stvari. Oni nisu nikako htjeli Bosne, i u adresi premda vrlo ponizno spominju, da misle, te se nije za uvjek išlo u Bosnu; ali mi smo tvrdo osvjedočeni, da neće nitko tvrdje od Madjarah držati posjednutih zemaljah, samo ako oni uvide, da bi to moglo služiti uzveličanju njihovoga Orsaga.

Prijatelji madjarski u Beču, naime oni što se zovu ustavnjaci, i oni su srditi, da se je Bosnu posjelo. Oni se boje, da bi lahko gospodstvo izgubili, a to gospodstvo oni pokrivaju imenom konstitucije (kao da smo mi konstitucijom Bog znaj što dobili). — Druga stranka u Beču, koji se zovu „pravaši“ oni odobravaju, da se je Bosna posjela, jer bez nje Austrija nebi bila jaka. Tih ljudi nekoji nehotice, nekoji potomice za hrvatsku stvar govore.

Stari Hojenvart, koga se ustavnjaci boje kako groma, hvali vojsku i nežali novca, jer se je opeta staroslavna austrijanska črno-žuta zastava u svjetlosti ukazala. On je hotio, da se cesaru zato zahvali, i da mu se reče: mi smo pripravni i više žrtvovati ali znaj cesare, da samo zadovoljni narodi rado žrtve donose.

Miho Pavlinović poznati Hrvat Dalmatinski i on ja rekao svoju. On hoće, da se osvojene zemlje, stalno uzdrže i da se Hrvati pod Asburgom ujedine.

Iz svega se vidi, da se baš nitko nebi pobunio, zahtjevajuć da se Bosna pusti, nego sva je prilika, da će se i Njemac i Madjar otimati o Bosnu, to jest svaki od njih gledat će, da mu Bosna bude orudjem proti drugomu. Madjari gledati će, da se Filipović makne iz Bosne, jer je Hrvat (gotovo je, op. slagara); oni će izposlovati, da se u Bosanskih oblastih rabi turski jezik, jer hrvatski nedaj Bože, a Madjara i Švoba nitko nerazumi. Gospoda iz Beča pomagati će jih u tom, jer je to i po njihovom shvaćanju naj priličnije; osim toga će za svaku malu stvar činiti hiljadu paragrafah, da nebudeš ni sam znao, kako je pravo, kako krivo. Dakle mi Hrvati bit ćemo još za dugo tudje nakovalo. I zato neka je bistro što mi mislimo.

Ako smo se bez uslova slagali do sad sa svakim, koj je htio, da se Bosnu pridruži, od sada će naša ljubav biti samo za onoga, koj bude u one krajeve donašao pravo prosvjetljenje i pravi napredak. Zato se nećemo slagati s onimi, koji budu škole u Bosni htjeli uvesti po austrijskom kopitu, jer su te škole u prvom gradu Beču i u zadnjem čičkom selu po jednako uredjene, a to nevalja. Zemlji, kojoj je prva zabava poljodjelstvo, treba drugačijih školah; nećemo se slagati s onimi koji budu htjeli uvesti u Bosnu austrijske sudove, jer su ovi sudovi preveć spori i preskupi za mnogo i mnogo parnicah. Nećemo se slagati s onimi, koji budu htjeli uvadjati u Bosnu neprilične poreze, nepoznavajuć nimalo onih odnošajah — u obće nećemo se složiti s nijednim, koj bude zatim išao, da se mast i slast iz onih zemaljah pobere, a nikakovoga pravog napredka u nju nedonese.

Mi pojimamo dobro, da će gospodi iz Beča i Pešte mučno biti vladati Bosnom uzdami, koje će preko Hrvatske u vis držati, ali i to neka se izkusi, pak ćemo iza kušnje doći na pravi put, da se samo jedinstvom i čistom slobodom narodi usrećuju. Tko jim toga neda, taj jim nenosi sreće.

Očevidac o taboru.

Pretiskali ste opis toga tabora iz dodatka službenoga lista. Neznam zašto ste to učinili. Ili niste sami u Dolini bili, ili ste imali svrhu meni nepoznatu. Da ste tamo bili, bili biste nešto drugačiju sliku o taborskih odlukah donesli. *)

Na taboru sakupljeno hrvatsko i slovensko ljudstvo *izjavilo je svoju viernost i odanost Nj. Veličanstvu* uza sve svoje kukavno stanje, uza sve, da je zapostavljeno, uza sve da se njegov jezik malo ili ništa ćeni, uza sve da neima svojih škola, uza sve da se zanj u obće nebrine. Učinilo je to, da Nj. Veličanstvo saznade, da primorski Hrvati nit Slovenci nepušu u onaj rog, u koj pušu primorski Talijani, i znajuć, da nije Nj. Veličanstvo krivo njegovomu kukavnomu stanju. U isto je vrieme sa jednakom sviesti, sa jednakim čuvstvom predložilo Nj. Veliè. one točke, koje jedine, izpunjene, mogu spasiti ovaj narod od poplave talijanske; koje jedine, izpunjene, mogu obraniti ove sdružene zemlje Nj. Veličanstvu. Izreklo je, da svatko, bio tko mu drago, koji može raditi oko izpunjenja tih točakah, a neradi, za Nj. Veličanstvo ništa neradi. Izreklo je da svatko bez razlike, koji je u dužnosti raditi oko izpunjenja onih točakah, a neradi, kao i još veće onaj koji proti izpunjenju njihovu radi: proti svomu vladaru radi, izdajica je zemlje, izdajica države, krivac najvećega zločina, što ga u državi biti može.

A što je to hrvatsko i slovensko ljudstvo sakupljeno pod otvorenim nebom uz adresu viernosti i odanosti predložilo?

*) Imamo razloga, da smo baš vladinoga lista izvješće uzeli, al o tom ćemo drugda govoriti.

PODLISTAK.

O GOSPODARSTVU.

Radom ili djelom se stiče (dobiva), redom se stečeno očuva, a štednjom ili šparanjem se očuvano množi. To troje: dielo, red i štednja jesu tri stupovi gospodarstva.

Gospodarstvo jest: dobro upravljati kućom, bilo kućom čovjeka pojedinca, bilo onom velikom kućom, koju govemo Državom. Stoga dieli se gospodarstvo u privatno i u javno.

Mi, prijatelji dragi, razmišljajmo o privatnom gospodarstvu, koje ne iziskuje Bog zna kakovo znanje i umienje, nego je pristupno i manje razsvjetljenim glavam koli bogatih toli siromašnih. Svi bo dobro razume onaj zakon, koji veli: *Troši svagdan jedan novčić manje negoli dobivaš.*

Dvojo nagnuće bori se u čovjeku. Jedno hoće da uživa čim više i čim prije, a drugo da si poboljša vlastito stanje. Zato se radja u čovjeku s jedne strane pohlepa (neumjerena želja) za slasti, a s druge poltost (nesramnost) koja upotriebi svaku i naj griešniju prigodu, da steče novcah. Žalostno je obilježje (znamenje) našeg vieka ona mahnitost, koja goni čovjeka da pošto poto obogati. To prouzrokuje podlost, prevarstvo, zločinstva.

Dan danas svi se skoro hoće izvana pokaziti gospodom. Već se istu djecu gizdavo odieva. Tako ju nauče pričinjati se nešto više negoli jest. Svi skoro hoće da zasliepe svieta svojom odiećom, svojim nakitom, pokućstvom i velikim potroškom. Nitko nemari pokazati se pred svietom siromah, ali ima srca radi toga postati nepravednim, nepoštenim. Da se dokopaju žlata, mnogi nehaju za čovječje dostojanstvo, za krieposť, za poštenje, nego kradu varaju i prevaruju.

Ipak ta želja za bogatstvom izkaznje želju poboljšati si stanje. Tko ima razuma neprezire te želje, bez nje prestala bi djelatnost u družtvu čovječanskom. Tu želju treba dakle ravnati. To čini razumno gospodarstvo. Daj djetetu poslasticu, pojest će ju; dajte mu igračku, razbit će ju. Čovjek divljak kad ubere pokoje voće il uhvati po gdekoju životinju pojedo ju a ne taro si glave što će biti sutra ili dojduće zime. Slični tim divljakom jesu oni ljudi, koji, *koliko ih dobiju, toliko ih ubiju*, a ne oskrbljuju se za buduće potrebe. Oni računaju samo na se, na vrieme, na vremenito zadovoljstvo: Tko dodje nakon naporna trčanja vas u potu do hladna studenca i naglo se napije vode, ugasi za čas žeđu si, nu ta nesmotrenost mu može prouzrokovati trbuhobolju i čak smrt.

Gospodarstvo se ne da odlučiti od razboritosti. Ova (razboritost) uči, kako valja da nad nagnućem razum vlada, ono uči, da si treba uzkratiti po koje sadašnje uživanje a da bude osjegurano za budućnost.

Ako nam nagnuće veli: uživaj sada, to nam razum kaže: poboljšaj si stanje, prištedi danas ono, što ti može koristiti sutra! Ono što se prištedi od dobitka, ponarnste glavnica ili Kapital, a kapital je kako pričuva ili riserva koja nam može kašnje dobro doći. Makar se i malo svagdan prištedilo ipak *zrno po zrno pogača a kamen po kamen palača.* Jedan prištedjeni novčić vriedi koliko dva dobivena. Svaki forint što si ga prištedimo, nam je kako tvrdja koja stoji med nami i med potrebom. Potreba velik je neprijatelj svakomu, jer sveda čovjeka u neko sužanjstvo, čini da se mora podložit tudjim zapovjedim, da nemože pogledati u oči vjerovniku. da se mora kad što utaći i prosjačenju. Nijeli to sužanjstvo? Dobro veli poslovica: *Tko je dužan, tà je sužanj!*

Ti neimiš nego forintu dobitka na dan i kažeš da nemožeš ništa prištediti. Ipak troj susjed koji nedobiva ni novčića više od tebe, a ima potrebe kolike i ti, već je nešto prištedio. Prištedi na dan jednu cigaru, koja valja dva novčića, ovo ti na svršetku godine 7 forinti 30 novčićah. Prištedi jedan dan uz drugi četvrt litra vina, ovo ti na koncu godine kakvih 25 forinti. A kamo su novci, koje nosiš u lotariju? Dodaj, da možeš te novce odmah dati na interese, evo ti u kratko vrieme glavnica koju si dosad ludo raztipao.

Nima čovjeka na svietu, koji se nebi mogao razboritom štednjom dokopati do poštena blagostanja. A svaki koji neželi izkusiti u zadnje dane svog života, što je potreba, što li bolest bez novčića, mora nastojati da dodje do rečenog blagostanja.

Širimo se dokud nam ponjava siže. Ako se nemožemo odievati u svilu, a mi se odievajmo u sukno, u platno... i trošimo uvjek po jedan novčić manje negoli dobivamo. Ljeta nečekaju; dadno li Bog djece, nastane li glad.... trebali štogod izvan reda potrošit, eh! tad se uvidja koli dobro dodje ono što so prištedi. Novci povećuju čovjeku poštovanje, jer so uvjek misli, da su stečeni vještinom (znanjem), očuvani dobrim gospodarenjem, i odtjeraju napasti, koje muče kadšto potrobnika. Nadalje novci su na svietu velika moć; omogućuju nas, da svršimo koje djelo ili poduzeće,

Predložilo je, da se poboljša blagostanje našega naroda u ovih zemljah. To će reći, da se sve ono, što se je sakrivilo nad našim narodom u ovih zemljah, popravi; da nam se neuzkraćuje, što nas po zakonu ide; da nebudemo zapuščeni pastorci, da nebudemo robovi nesmijući nit mrvicah pobirati, padajućih sa stola, na kojem se obilno goste naši sustanovnici, koji će sada objestni svoga gostitelja krivnjom njegovih slugah izdati. Nepita ono nikakve milosti, neg pita svoje pravo, koje mu se krati od sluga gospodarevih. Pita da bude jednakopravno u *srem* i *svačem* sa svakim drugim državljanom, hoće, da mu se *nigdje*, nit u uredih, nit u školah, nit u novinah nenarivava tudji jezik pod krinkom sladjega ili savršenijega — njemu su oba tudja, on hoće svoga. Pita, da se sdruži, što je Bog sdružio, a ljudi razdružili, pita da se spoji sa svojom braćom, od koje ju je zloba ljudska odtrgla jer samo s njom je kadro uzdržati sebe za se i za svoga vladara.

Pita — u trećoj točki — da mu se dade škole i niže, i srednje i više u njegovom jeziku, a da ga se nesili pošiljati svoju djecu u tudjinske škole niti one u kojih se odgajaju izdajice i njegovi i Nj. Veličanstva, niti one iz kojih mu izlaze djeca tako odgojena da neznadu s njim nit čuliti nit razgovoriti se — niti škole talijanske niti njemačke. Pita to, a svjestno je, da ga to ide po pravu, a svjestno je, da je njegov jezik toli ljep, da se sa južnijim prispodablja, da se je prije, nego li sjeverniji njegovati i razvijati počeo.

Predlaže napokon — u četvrtoj točki — način, kako bi mu se zašumio Kras, koj se je ogolio od neprijatelja onda, kad se je njega (naš narod) odtrgio od braće, te kad se proti tomu neprijatelju obraniti nije mogao. Zna da je preka potreba zašumiti Kras, jer se samo ošumljenjem njegovim može postaviti temelj narodnomu blagostanju, toj podlozi državljana, države, i vladara.

Nije jim pravo!

„Cittadino“ od 1. o. m. razkokodakao se je nad taborom u Dolini, pak rekao i neslanih i nesmočnih. Nadamo se, da će mu kogod od polit. družtva „Edinost“ kako valja odgovoriti. Medjutim neka bude i nam dopušteno dvie tri reči.

Veli, da je liepo od naših seljakah, što se znadu poslužiti pravom sakupljanja. Pravo je. Veli, da želi svakomu narodu samoupravu, dakle i našemu; i to je pravo. Veli, da želi, da zadobiju Hrvati i Slovenci svojih školah, da se izobraze; veoma dobro. Veli, da se je učinio praktičan predlog o zašumljenju Krasa, a mislimo, da taj predlog negubi vrednosti tim, što je prije dvie tisuće godinah bio učinjen od plemenite braće Graka; i to je dobro i pravo. — Veli, da vlada podupire manjine u mješovitih zemljah, ne da manjine očuva od većine, nego da razdvoji stanovnike jedne zemlje na korist germanizma: i to bit će pravo, al to na nas nespada, u tom neka se brani vlada sama. *Ali* — on nadalje veli, da su naši zahtjevi predsude i pijana poželenja, da su naše želje i zahtjevi nenaravni i nezakoniti, da je talijansko stanovničtvo u Primorju premašno nad hrvatskim i slovenskim: to nije dobro, to nije pravo, to nije istinito. Da to podupre, navadja on Goricu, Gradišku, Trst, Kopar, Piran, Poreč, Rovinj itd. iid., navadja gradove, u kojih pretežno Talijani stanuju. Dobro je. Al Cittadino, komu je urednik — minogred budi rečeno — iz porodice hrvatske, zaboravlja ili neće da spomene stanovnike oko Trsta, Gorice, Kopra, Pirana, Poreča, Rovinja itd. Neće da spomene stanovnike, manjih mjestah, al tolikih na broju, da nam je predugo nabrajali jih. On nezna ili neće da zna, da ima u Primorju 600,000 stanovnikah, pak da ima medju timi preko 400,000 Hrvatah i Slovenacah a jedva 200,000 Talijanah. On nezna, ili neće da zna, kako je lih 400,000 stanovnikah svuda zapostavljeno: u uredih, u školah, u novinah, da se tomu stanovničtvu u nerazumljivih mu jezicih govori: da ima to stanovničtvo razmjerno veoma malo pučkih školah, nijedne gradjanske, nijedne srednje: da mu se službeno u novinah u tudjih jezicih piše. Kad bi to Cittadino znao ili htjeo znati kao i svi njegove bagre, onda nebi mogao tvrditi, da su naši zahtjevi pijana poželenja, nenaravni i nezakoniti zahtjevi; nego bi nam ruku pružio, te nam pomogao to što zahtjevamo zadobiti. Mi bismo mu ruku stisnuli i stalni smo, da se nebi na štetu Hrvatah i Slovenacah te Talijanah, tih jedinih narodah Primorja širilo germanstvo, koje u Primorju mjesta neima.

Na ostale njegove cincarije nećemo odgovarati. List slobodouman, list demokratičan, list koj želi svakomu narodu što veću samoupravu i što veću izobraženost, kakovim se „Cittadino“ drži, morao bi jih se sramiti.

Govor gosp. Petra Peršića na taboru u Dolini.

Narode!

Tebi zastupniku hrvatskoga i slovenskog naroda i Istri progovoriti mi je ovdje o učionah (školah) u Istri: Netreba meni dokazivati, da su dan danas škole potrebite, i svakom pojedincu i svakom narodu za mjeriti njegovo blagostanje. — O tom se obsviedočimo, pogledav oko sebe po širokom svietu. Vidimo kako se pojedinci trse, da se štogod nauče, da čovjek bio li on poljodjelac, rukodjelac ili trgovac, koji se je u školi štogod naučio, svuda boljo prolazi, nego li njegovi drugovi, koji se nisu ništa naučili. — Vidimo kako si narodi, želeći sebi dobro, dižu hramove prosviete, zidju škole, vidimo da narodi, koji imaju svojih školah ne samo po gradovih nego i po varoših i po malih selih, takovi narodi žive život ljudski, život slobodan, i blago vladanu, koje nad njimi vladaju, jer vam nema boljih državljanah nego su oni. Nasuprot vidimo da narodi, gdje ili nejmu školah ili jih ima samo po gradovih gdje nije naobrazba obćа, nego je povlastica samo njekolicine ljudi, vidimo da takovi narodi neživu nego životare, da žive život veće živinski, nego li ljudski, i da su ništa drugo nego tudji robovi; a jnoh si ga vladi kojoj je s njimi vladati, neima gorih državljanah do njih.

Netreba mi dokazati da moraju škole biti narodne t. j. da se u školi djeca moraju podučavati o onom jeziku, kojim govori narod. To nam jednoglasno izriču svi odgojitelji, svi oni koji uče kako se narod, kako se njegove sinove odgajati imu. To nam primjerom kaže cieli prostrani sviet. Pogledajmo u koju nam drugo izobraženiju državu, medju koji hoćemo izobraženiji narod, svagdje bez iznimke naći ćemo narodni jezik kao učevni.

Ničesa tako netreba mi dokazati. Meni je pogledati malo po Istri, ter vidjeti: imali naša Istra škola; imamo li mi Hrvati i Slovenci u Istri potrebitih narodnih školah?

Prije nego li na to odgovorim, reći ću koliko ima Istra ljudi, i kako se ti po narodnosti diele:

Ljudi ima Istra okolo 260,000. Od tih 260,000 ima po prilici 60,000 Talijanah, sa svimi onimi koji bi htjeli Talijani biti možda 70,000; svi ostali su ili Hrvati ili Slovenci i to okoli 160,000 Hrvatah i 40,000 Slovenacah.

A sad da odgovorim na pitanje: imali Istra škola imaju li jih Hrvati i Slovenci u Istri. Neka brojevi nikomu nedosadjuju s njimi se sa stalnošću govori.

Istra imala je godine 1875. 145 školah, a toliko po prilici bit će jih i sada. Te iste godine potrošilo se je na pučke škole u Istri 87,000 for. Sliedeće godine 1876 potrošilo se je za iste preko 92,000 for. Lanjske godine 1877 potrošilo se je u istu svrhu 97,000 for. Za buduću godinu odlučilo se je 7. kolovoza t. g. na saboru u Poreču potrošiti na pučke škole u Istri 115,000 for. Liepa je to svota. Troška za škole doći će dakle buduće godine 44 novčića na svakoga stanovnika u Istri, starca ili mlada, muža ili ženu, dječaka ili djevojčicu bilo hrvatskoga ili slovenskoga bilo talijanskog roda. Kad bi se radilo kako valja, morale bi se na hrvatske same škole potrošiti 70,000 for. na hrvatske i slovenske zajedno preko 80,000 for. Stalno je pako, da se neće potrošiti nit polovica toga, da se neće potrošiti nit 40,000 for. a stiedi iz toga da će se buduće godine Hrvatom i Slovencem u Istri 40,000 for. na nepošten način uzeti. — Da je tomu tako vidit ćete najbolje po tom koliko imaju školah Hrvati i Slovenci a koliko Talijani.

Od onih 145 pučkih školah što jih Istra imade, su 73 talijanske, 46 hrvatskih i slovenskih, a 26 mješanih t. j. takovih gdje se u dvih jezikih uči. Šestdeset tisućah stanovnikah (Talijani) ima daklem 73 škole, a njih dviesto tisućah (Hrvati i Sloveni) samo 46; slaba četvrtina stanovnikah skoro dvie trećine školah, jake tri četvrtine stanovnikah jedva jednu trećinu školah . . .

(Sliedit će.)

Pogled po svietu.

U Trstu 15. studenoga 1878.

Dne 7. su se sastale delegacije, i to ljetos u Budim-Pešti. One će prije svega imati dozvoliti troškove, što trebaju za Bosnu i Hercegovinu. Iz govora, što ga je Car govorio delegatom kod primanja, vidi se, kako se on nada, da će te zemlje moći do skora same smagati svoje troškove. To je rečeno, ne samo da se umire protivnici onog zaposjednutja, nego i za to, da znadu i oni i ostali, da se već neće nikad vratiti svojemu dosadanjemu gospodaru. Čuje se, da će gori rečena dozvola proći mnogo gladje, nego li se to do sada mislilo, a naime Magjari da joj se neće protiviti nego prividno. Uzrok je tomu, što se veli, da su one zemlje ostavljene na njihovu milost i nemilost, neka jih naime urede i s njima vladaju po svojoj miloj volji. Pak se veli i to, da će oni pomoću begovah i ostalih odličnijih i bogatijih Turakah i nadalje držati kršćane na uzdi, samo da nedoju nikad do svoje hrvatske samosviesti. Zato da je i gjeneralu Filipoviću natuknuto, neka se il pokori toj najnovijoj odredbi, il vrati na svoje trijašnje mjesto u Prag. Kao Hrvat i kršćanin on će se dakako vratiti, a s njim će se povratiti i oni hrvatski činovnici, što su bili pošli tamo, da urede zemlju na europejsku. Zabaciv predlog Filipovićev, Andrássy da je dao skrpati ustroj onih zemaljah, koji da točno odgovara njegovoj zlohotnoj nakani, da naime u Bosni i Hercegovini zabode klin u živo slavensko tielo na jugu. I eto, to sve biva dočim Slaveni u svojih saborih i taborih izjavljuju svoju neograničenu viernost i odanost prama Caru i državi, jer misle, da ima u njoj njesta i za njihovu slobodu i pravice.

Ni u Beču ni u Pešti nije se još našlo novo ministarstvo. I ovdje i ondje čekaju, da se razide magla, što im je sa zaposjednutja Bosne na oči pala. Nego, kako smo vidili, taj se je magla počela već dobrahno razilaziti; zato smo osvjedočeni, da neće dugo postojati vrieme, pa da će bit sve opet u redu i u Beču i u Pešti. U Beču je carevinsko vieće prihvatilo ogromnom većinom adresu na Cara, naperenu od kraja do konca proti zaposjednutju,

---

koje nebi drugače mogli izvesti. Ta moć neraste po tom koliko za sebe trošimo, nego koliko možemo drugim uzajmiti. A kad je starost na vratih, oh, koliko onda boli, što nema ničesa da namro i ostavi svojim. Tko može svojim štogod namrieti bude više ljubljen i gledan, ako i neima ni žene ni djece, da ga tješe:

Tebe dakle gospodarstvo slavimo! Ti si dieto razuma i razboritosti; ti sestra umjerenosti, ti majka slobode! Ti si vele čudoredne jer nesamo, da umanjuješ bezpotrebne potrebe nego i miriš zla nagnuća i nas pripravljaš da budemo pravedni naprama našim bližnjim. Svaka tvoja pobjeda (predobitje) nad požrdlosti i nad strastim daje nam moć da suzbijemo nepoštena napastovanja. Sad nekoja pravila ili regule, kao kaži put u gospodarenju.

I. Prvo jest, da si čuvamo zdravlje i da budemo koristoljubivi. Umanji se dohodak il posve presahne onomu koji je bolešljiv ili bolestan. Da se od bolesti obranimo, valja nam *umjereno i trieznо živjeti*, a ne u požrdlosti i pijanstvu.

II. U bolestih se potroši ali po putih i šetnjah se razmiće novac. Potrebno je kadšto putovanje, dapače i koristno, da se štogod po svietu nauči, da se nadje kupca svojega blaga . . . ali ono šetnje sad u ovo selo sad u ono na sajam bez opravila! to izprazni žep, uzrok je da se mora mnogi zadužiti. To kratko šetnje bez pravog uzroka više škode žepu, negoli podulji putevi za koristne i potrebne posle.

III. Nitko da se ne uzdaje u sreću nenadanu, u lutriju, u baštinu, što će primiti po smrti kojeg si rodjaka. *Kume ne uzdaj se u me, nego u se i u svoje kljuse*, pak kupi novčić po novčić, povećuj glavnicu i to poštenim i neprestanim djelom. Ni u poduzeća odviše namamljiva ne uzdajte se. Buče (cuke) hitro uzrasta ali hitro posahne; a dub se polaganо diže, pak traje i viekove.

IV. Kad ste prihvatili koje poduzeće te opazili da vam to neide za rukom, ne sramajte se zapustit ga. Vrlo koristna jest nauka: Ponizi se još za vremena! Podigao ti si štacunu (butigu), kupio konja, našao si slugu a ti vidiš, da ti tako dobro neide, odpusti slugu prodaj konja zatvori štacunu. Da se pak prekasno ne pokaješ, nikad ti nepadni na um, nešto poduzeti u što se malo ili nimalo ne razumiš. Ludo je htjeti a ne umjeti!

V. Trošite samo za potrebite stvari. Druga je potreba gospodinu, a druga siromaku; druga gradjanu, a druga seljaku. Svaki da troši za ono što njegov stalež zahtjeva. Razumnik rabi novce ko i vrieme; nikad ga neulaže u bezkoristne i nepotrebne stvari. — Bili vi bogati ili siromaki, te uvjek pamtite: Nevalja nikad za nagizde (cizore) trošiti prije, negoli se je podmirilo potrebno. — Čudnovato će vam se pričiniti akoli vam prišapnem: Netrošite proti svojoj volji! Više put nisto voljni kupiti si štogod, nu bojeći se, da bi vas drugovi izsmiehovali, akoli si neodjenete djecu po modi ako li se nepokažete u družtvu onakimi rukavicami, onakovim klobukom itd. kako ih imadu ostali, te vi plašivice, bojite se više mode, nego li duga, i unj se zapletete.

VI. Kad imate čim, platite odmah gotovim, a ne činite pisati u knjigu. Akoli platite gotovim, bolje budete poslušeni, i manje platite, jer trgovac računa, ponapred već i interese i do 15 posto; računa da može i izgubiti ono što vam je dao na vjeru. Osim toga kad se no plati odmah, kupi se više put i nepotrebnih stvari. Nu trgovac zapiše i vam pošalje račun možda u vrieme kad ste se najmanje nadali. A račun bude prevelik, jer trgovac reče: Kad dojdeš platit kazat ću ti račun. Najbolje plati, tko odmah plati!

VII. Čuvajte se *duga*. Kod nas u Istri gdje su toliki dotepenci oderuhi, toliki šarenjaci lihvari, trebalo bi, da se ljudi boje, duga koliko i nečastivoga, koliko i pakla! — Kako ćuk mami ptice, dok se siedne na lieпak ili bisk, tako čini i trgovac. Bogatijemu reći će: Uzmite, koliko hoćete, platit ćete ben; zapisat ću va knjigu! — I siromahu daje dok ima štogod svojega. Ali jaoh! Vi ste siromah, nu još bez ljaga (maće). Na vašo poštenje se možete još nešto zadužiti, ali ta malenkost zadužena zalaže vašo poštenje. — Božo sačuvaj vas od potrebe uzajmiti si novacah kod lihvara ili užurara! ogledat će vas do gole kosti!

Diže se hajka na lihvare, ali ruku na prsa! pak recimo istinu: Oni koji od njih novce uzajmljuju, oni sami ih pomažu. Bilo im prije nastojati, da nedodju u nepriliku da moraju od njih novce uzeti, morali bi bili na koji drugi način pokriti svoje potrebe. Jedan način kojim su mogli to postići jest: Prodaj makar i polovicu svojega imanja i podmiri potrebe a da ti ostane druga polovica vlastna. Drugače lihvar će ti i jednu i drugu polovicu pojesti i još neće biti sit.

(Dalje drugi put).

kao proti najvećoj nesreći za državu. U Pešti ima na stolu pred parlamentom pet osnovah adrese, tri naime magjarske, jedna srbska i jedna hrvatska. I one su, osim hrvatske, naperene sve proti zaposjednutju. I to i ovdje i ondje dakako samo s toga, što se mislilo, da će to zaposjednutje biti u korist Slavenom, a naime Hrvatom. Nu sad stvari kao da drugako stoje, zato sve što se unapred sbude, neće biti nego obsjena. Dodat nam je još i to, da je Car odgovorio na adresu hrvatskog sabora, ali tako, dakako odgovornošću ugarskog ministra Tisze, da je taj odgovor raztužio sve prave hrvatske domorodce. S toga se čuje, da se i ban Mažuranić misli odreći svoje časti.

U vanjskoj se politici sad najviše govori o ruskom državniku, grofu Šuvalovu, što se od neko doba bavi kod nas u Austriji, te dogovara sad sa Andrássy-em sad sa samim Carem. Vele, da ga je poslao Car Aleksandar, da uvjeri našu vladu, da Rusiji nije ni na kraj pameti, krnjiti ugovor berlinskog mira, samo ako ga budu i Turci u stanju držati. Valja bo znati, da se na Rusku digla hajka, da je onemarila berlinski ugovor, jer da je opet zaposjednula nekoja u Turskoj mjesta, što jih je bila već razpremila. A i sada, od dana do dne ruska se vojska približuje sve bliže Carigradu, kao da ga misli sutra osvojiti. Što Ruska misli, toga nitko nezna, ali da ima svu priliku, da se izpriča, to stoji; jer su Turci izza samih ruskih petah bili zbilja opet stali goniti i klati uboge kršćane. S druge strane, kako bijasmo već javili, Bugari neće nikako da pristanu na razpolovljenje njihove krasne domovine, nego se dižu svi i svuda, da prisile Tursku, neka se odvrati od berlinskog i povrati svetostjepanskomu ugovoru mira. Svaki lahko vidi, da u takvih okolnostih neima u Turskoj još daleko mira, zato i jest Rusiji tamo mjesto. Ali u tu svrhu treba razbiti kojekakve u svietu proti njoj sumnje; zato eno i Šuvalova u Beču i Pešti, da ublaži i utješi i austro-ugarske državnike, kao što će nastojati da to postigne i u Londonu. Ali kako se dobro zna, da Bugari rade po ruskom izpod ruke naputku; tako je i moguće, da Šuvalovo poslanstvo ima drugi smier i mnogo veći zamašaj. Mi ga nećemo danas nagadjati, ali bi od srdca žalili, da Austrija nanj nepristane. Mi se bratinskoj ruskoj zastavi na Balkanu duboko klanjamo, jer ona znači ne samo srbsku i bugarsku, negu i našu ovdje slobodu. Kad nebi bilo na svietu te zastave, mi se već nebi imali čemu nadati, kako vidimo iz svega, što nas okružuje iz bliza i daleka. Iz ostaloga svieta neimamo ništa toli važna da javimo.

Framina i Jurina.

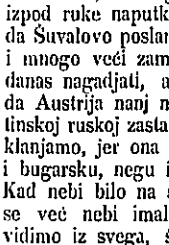

Fr. Jure, je istina da su Dubašljani sazidali niku silnu „Marinu Lokvu".

Ju. A kako vraga ne, samo da ne bi požirala.

Fr. A ča će reć da požira?

Ju. Zač da je strel u dno pukla i strovala ju.

Fr. A ča bi onda rekli da su dvi?

Ju. Amen.

Fr. A zač?

Ju. Zač... zač da su 1050 fiorini utopili u profund.

Fr. Pak ča ni bil ki je to pregledal.

Ju. A kako ne! Oni su pregledali fijurini, ponjave, lopiži i komoštra, kad su rubali i u suca nosili.

***

Fr. Ti si bil va srednjoj Istroj — kako je tamo, su imali ljudi ča grožđa?

Ju. Neki su a neki ne. Nego da te ljudi jako koristno s vinom, ač da bi rado duge platit i kuće napravit, da im po zime va kuću vetar nepuše.

Fr. Bog daj, da bi tako bilo. A ča ni nič drugo novega?

Ju. Aj je — nego pst — neka ostane med nami, ač znaš kako je...

Fr. Ma, ma si pravi, ča smo danas prvi put skupa?

Ju. Va ..... da te od sada unapred imet oficij občinski ali podeštarija pod ladonjami, i da te pisat na nekoj škrile, kade ih može na okolo 12 sedit.

Fr. A ča im dela slabo bit zatvoreno u kući kako i ciganom pa će iti na ajer?

Ju. A ne škodi im ne kućni zrak, nego da im je neki gospodin za neki mali občinski dug činil pinjorat stole na keh su va podeštarije pisali.

Fr. Oho! vidiš mrava! A jeli im ki račune občinske pinjoral, ke ni još bilo viditi?

Ju. Stari ni, a za nove još je harta va cunjali, ni dakle mogal.

Fr. A onih pedeset miljari kapitali — i drugo...

Ju. Na to ti je dosta ča je neki iz Tinjana pisal: ki nezna svojim gospodarit, kako će s tudjim? ja mislim da me razumiješ. — S Bogom, drugi put više.

***

Fr. Bože moj, Jure! ki bi to nekada bil rekal. Na kastavšćine limuni i naranče cvatu!

Ju. Tovare! poštuj Bog sveti krst, ča neznaš da svaki nacijon svoju šprahu ima? Dokle je jedneh ljudi bilo, dotle je bilo i bukav va Lisine, a sada su drugi ljudi, pak naranči rastu pod svetu Jelenu, a bukve su k moru šle.

Fr. Aj su i va more.

***

Ju. Će je Keko, s kuda tako kesno?

Fr. Som bil malo na placi, pek mi je počelo bit friško, a ja sam sobom: boje je poć spat nego tu tuje posli pretresivat.

Ju. Da, da, Keko, imate pravo, večer se gre spat, pek se u jutro ranije stane i dela, a ne kako je u nas običaj, da najraniji gredu na osem ur na delo: — a bil se mogło znat o čemu je bil večeras govor na placi?

Fr. Tamo je on niki govoril, da mu je šel sin va Goricu, al da se boji, da mu se je po putu pokvaril.

Ju. Da će ga je do sada ve gajbi deržal?

Fr. Ako ćemo reć pravu istinu... toliko ne, nego da se po Riki i Trstu vidi čudo kamižot, pek da bi se mogel smutit!

Ju. A on neka mu drugi put veže po strano očuj, će 'no za konje običnjaju, pek neće vidit ako ne sprid sebe.

Fr. Da bi ga ki na to spomenul, nebi rekel dva puta, da mu toga nebi drugi put učinel.

Što imaš raditi svakoga mjeseca

u vinogradu, u vrtu i u voćnjaku.

MJESECA STUDENA.

Sve one poslove, koje sam ti u mjesecu listopada toplo preporučio, dovrši ih sada, jer je posljednje vrieme.

Za vinogradara. — Valja već sad po suhom vremenu povaljivat grebenice (povaljenice) i čokoće (panje, trsje), zatim kliuče iz ložnjaka prosadjuj u vinograde. Vozi u trsje gnoj — te istim gnoji vinograde.

Zemljište priredjuj za nov vinograd. Za liepa vremena možeš vinograde i rezati, jer je izkustvo dokazalo, da je vinograde dobro u jeseni rezati, pošto će se tim oko bolje sokom napuniti i napeti, te s toga će bit plodnije. Naprotiv je trsju škodljivo, kad se kasno u pramaljeću reže, navlastito slabe vinograde, koji su obogaćeni sa slabim panjim.

Opaziš li, da ti je vinograd odveć nizak a uz to pati od mraza, dobro ćeš učinit takove sa zemljom ili liščem pokriti, da ih tako oslobodiš od pozebe, dočim visoke trse omotaj sa slamom.

Dobro bi učiniti vinogradari u Hrvatskoj, i gdje gdje u Dalmaciji i Istri, da to probaju, jer ne bi svake godine množtvo panjevah ozeblo, kao što se to žalibože češće dogadja.

Skupljaj i privažaj svakojaki gnoj i zemlju, te od istog pravi miešanac-gnoj koji je izvrstan za vinograde.

Obrati svu pažnju na vrienje vina, o kojem ću ti možda drugi put obširnije uzpisat. Pretoči crno vino. Otači bevandu; pravi iz žmotakah kvasinu. Peci rakiju iz vinskog dropa.

Za vriljara. — Karfiol spremaj na dobro mjesto u podrumu, nu pazi na mraz; jer bi ti u protivnom slučaju jedna noć mogla osujetiti sav godišnji prihod. Na toplom mjestu, gdje sunce pušća svoje tople trake, još si na vremenu posijati zimsku salatu. Gnoji i okopaj špargle — ako to prije učinio nisi.

Zimnu salatu razsadjuj, špinac i pršin za veći mraz pokrivaj.

Gnoj-miešanac treba navažat na prazne gredice, te za liepa dana iste prekopaj, da se gnoj zemljom dobro pomiešа tako, da doljni slojevi zemlje dodju na površje tla, dočim gornji dolje, pošto će ovu zemlju, koja je još neplodna, mraz i zimna vlaga sasvim prikladnom učinit za sigurni uzgoj vrtljarskog povrtlja za došastu godinu. — Nastoj po djeci i slugam izbirat svakovrstno povrtno sjemenje za proljetnu sjetvu; jer se zato i kaže: **Kakvo sjeme, takov i plod.**

Za voćara. — Za liepa vremena nastavljaj kopat jame za sadnju voćakah u kasnoj jeseni iliti u ranom pramaljeću. Uzahla drveća izkapaj; i snaži od mahovine i gusenicah. Okapaj i gnoji voćke. Pazi na zeceve, da ti mlade voćke ne grizu, zato rabi sredstva, koje sam ti u „Našoj Slogi" toplo preporučio.

Mlade voćke, koje si na tjerajuću oko oplemenio, čuvaj od mrazovah, zato ih treba omotavat slamom, a navlastito breskve i neke vrsti jabukah, koje su vrlo osjetljive na zimi. Živice sadi. Popravljaj zidove i plotove oko voćnjaka, da ti pitoma i divlja zvierad kakovu štetu u istom ne počini.

Pozdravlja Te iskrenom ljubavi
Tvoj prijatelj

N. Vežić

Nadzornik gosp. i šumarstva občinskog

Neukû Nauka.

Proti gnjiloći krumpira. „Seoski Gosp." donaša sliedeće. Zapriečiti gnjiloću krumpira sad već pošto je pospremljen, neima drugoga načina, nego da se marljivo probire. pa što je godj ma i najmanje nakužено ili nagnjilo, da se odluči od još zdrava krumpira. Zdrav krumpir mora se tada dobro prosušiti, pak na suho mjesto gdjegodj spremiti ne odviše na debelo. Skladajući ga u kup posipavaj svaki red (steralj) suhim popelom ili ugljenim prahom. Preporuča se takodjer suha prašina od ceste. Kao vrlo dobar način preporuča se takodjer živo vapno na prah razpadnuto, kojim se posipa krumpir redom kako se slaže u kup. Vapno ubija vlagu (mokrotu), ujedno takodjer izgrize gljivice, koje su su jur nametnute na gomoljike krumpirove, te ga tako od bolesti očuva. — Ovako činiti imao bi svaki, da si očuva krumpir, a navlastito, što ga je unkanio pričuvati za sjeme.

×

Bolestni korun (krumpir) možeš za krmu više mjeseci sačuvati na sljedeći način: Korun skuhaj, te ga osoljena nabij u bačve, koje se imadu smjestiti na hladnom mjestu. Takov korun daje izvrstnu krmu.

×

Da čaše nepucaju. Čašu stavi u posudu, napunjenu hladnom vodom; tad ugrij vodu i metni u nju nešto soli. Kad se je voda ugrijala, onda ju polagano ohladni. Radiš li tako, neće čaša puknuti, makar se Bog zna kako brzo izmješala toplina zimom. Ovo isto možeš upotrebiti kod zemljena posudja i porculane.

×

Proti gusjenicam. Proti toj gamadi preporučaju iz Francezke opet uporabu žutilice (Ginster) ili metlovine (Besenkraut), što bi imao biti pravi otrov za gusjenice. Stave li se grančice metlovine ili žutilice na zelenje ili drveće, gdje se gusjenice nalaze, to usmrte sve tamo se nalazeće gusjenice. Ako se ovo sredstvo valjanim pokaže, dalo bi se u mnogih slučajevih koristonosno uporaviti. Vele, da i bazgovo lišće uništuje gusjenice.

×

Proti pčelinu ubodu. Ubod namaži mokrim običnim kućnim sapunom, pa će ti odmah bolje biti. S toga nose mnogi pčelari uvjek komad sapuna u žepu.

×

Najbolji gnoj za ruže. Uzmi čadju, te ju popari vrijućom vodom, i tim, kad se ohladi, polievaj ruže. Staro se grmlje od ružah posve pomladi, te potjera najbujnije cviećе.

×

Puzite, kada jedete voće. Često čujemo tužbe, da djeca pa i odrasli dobivaju oko usta kraste i otoke. To dobivaju obično uživajuć voće, koje imade na sebi dlake od mladih gusjenicah. Stoga savjetujemo svakomu, da prije nego li voće uživa, isto opere ili barem dobro otare.

×

Mast za sačuvanje podplatah sastoji se od kuhana lanena ulja, kojim se i to toplim podplati češće namažu. Radimo li tako, dok su još novi i ponavljamo li to kadkada, te će oni dulje od dvostrukih potrajati. Ovo je sredstvo jeftino i stoga za veće obitelji vrlo korisno.

×

Kako se igle i čavli sačuvaju od hrdje. Zamotaj je sa nešto sitno stučene krede u papir, omočen uljem ili voskom, te ćeš ih posve obraniti od hrdje.

×

Kako ćeš sa ocielne (od nafta) ili željezne stvari odstraniti hrdju. Ostavi dotičnu stvar 24 sata ili još dulje u petroleju, tada tari hrdjavu mjesta samlivenom ciglom (opukom) ili drugim praškom. Ostane li još hrdja, a ti uzmi još suhe kuhinjske soli, koja je octom ovlažena. Napokon se mora dotična stvar pomnjivo oprati i osušiti.

×

Kako ćeš ribe sačuvati? Ribu otvori, mesnati dio posipaj šećerom (cukarom) i stavi ju dva tri dana razito (horizontalno), da šećer dovoljno u meso prodre. Na taj način možemo ribe sačuvati dulje vremena posve svježimr (frižkimi) i tako tečnimi, kao da su onaj čas uhvaćene.

×

Najkrepčija hrana bolestnikom. Kupi jednu funtu tiepe i dobro govedine, izreži ju na kocke (kuščiće), odstrani mast, žile i kožicu, osoli ju malo, te ju onda metni u čistu flašu, koju odzgora dobro zatepi. Uzmi tada vodom napunjen lonac, stavi u nj malo slame — kao što činiš, kad kuhaš voće — te tada metni flašu u taj lonac. Meso u flaši mora se nekoliko sati pariti, dok se liepo skuha. Tad uzmi meso iz flaše, metni ga na cjedilo i izprešaj pozorno sok iz njega. Jedna funta mesa dade 2—3 cvelike žlice soka. Taj sok je najkrepčija i najbolja hrana bolestnikom.

(Pučke Nov.)

☞ **Opomena.** Molimo sve one naše p. n. predbrojnike, koji nam predplate na naš list jošte nisu poslali, da to što prije bez iznimka učine.

Različite viesti.

Njegovo je Veličanstvo izdalo dne 17. listopada u znak zahvalnosti junačtva naše vojske previšnju zapovjed, da se naime ova godina svim u Bosni i Hercegovini mobilizovanim vojnikom računa za ratnu godinu, to jest, za dvie godine službe i da jim se još poda spomenica medalja.

Promjene u trščansko-koparskoj biskupiji. M. č. g. Matija Ujčić, katehet kod c. k. gradjanskih školah u Trstu, imenovan je i savjetnikom duhovnoga Stola i prosinodalnim izpitalcem u Trstu. — Č. g. Franjo Franza je imenovan za ravnatelja u zavodu kneza Grisoni-a u Kopru.

Promjene u porečko-puljskoj biskupiji. Č. g. Karlo Korenika, dosad pomoć. kod barbanskoga kaptola, je imenovan za žup. uprav. u Predubcu — odrekao se ono župe dosadašnji župnik m. č. g. Franjo Postražnik. — Franjo Rocco, mladomisnik i privremeni duh. pomoć. u Rovinju, ide za kaptolskoga pomoć. u Labinj.

Mandić Dr. Šime, Vranjac, pukovnijski liečnik I. reda u Bosni je liečio u težkoj bolesti Nj. Visost Velikoga-Vojvodu toskanskoga Ludovika Salvatora, pak ga srećno hitro i podpuno izliečio. Iz zahvalnosti na mili spomin mu je poklonila Nj. Visost dragocieni prsten u brilantih.

Darovi za ranjene i bolestne vojnike. M. č. g. pop Jerko Grčković, upravitelj župe u Martinšćici na otoku Cresu poslao nam je for. 14 nov. 14 sabratih u svojoj

župi, da razdielimo ranjenim i bolestnim vojnikom vrativšim se iz Bosne i Hercegovine, gdje za „Krst časni i slobodu zlatnu“ jednokrvne nam bratje, prolište svoju krv. Napominjući odzdol imena dobrodušnih darovateljah, nemožemo nego da im iz dna duše u ime darovanih ubogih vojnikah i naše što ljepše zahvalimo.

P. n. O. Konrad Zgalić Franjevac	for. 5.—	nvč.
Pop Jerko Grčković upr. žup.	„ 2.—	„
Ivan Kućić pok. Damjana	„ —.30	„
Anton Lovrečić	„ —.50	„
Ivana Lovrečica	„ 1.—	„
Dume Murljačić Dumićev	„ —.30	„
Ivan Kućić pok. Ivana	„ —.20	„
Anton Kućić pok. Ivana	„ —.20	„
Stipan Kućić	„ —.20	„
Damian Kućić Damianov	„ —.10	„
Damian Kućić Antonov	„ —.10	„
Gašpar Kućić pok. Gašpara	„ —.10	„
Anton Štefanić pok, Gašpara	„ —.10	„
Gašpar Kućić pok. Mikule	„ —.10	„
Osip Sučić Osipov	„ —.20	„
Anica Maver	„ —.10	„
Ivan Kućić Damianov	„ —.10	„
Anton Sučić Antonov	„ —.10	„
Andrija Saganić pok. Mata	„ 1.—	„
Dume Sučića Osipova	„ —.10	„
Andrija Saganić pok. Ivana	„ —.50	„
Ivan Kućić Gašparov	„ —.30	„
Anton Kućić Ivanov	„ —.30	„
Frane Udova Duma Dlačića	„ —.10	„
Marta Linardička	„ —.20	„
Dume Saganić pok. Mata	„ —.50	„
Osip Budislavić	„ —.14	„
Petar Kućić pok. Petra	„ —.20	„
Dume Lovrečić	„ —.20	„
Ukupno	for. 14.14	nvč.

U Beršečn takodjer darovaše sliedeći:

P. n. g. Kumičić Toma Tomin	for. 2.—	nvč.
Ladavac Jakov duh. pomoćnik	„ 1.—	„
Turković Ivan c. k. poštar	„ 1.—	„
Galović Andrej od Tomaža	„ —.30	„
Ukupno	for. 4.30	nvč.

Ukupni gubitak naše vojske u Bosni i Hercegovini, neračunajući amo u napadaju kod Maglaja padše husare, kanoti i navalu na Bibač koja je veoma krvava bila, to boj kod Peći, iznaša 4786 momakah, i to 3885 ranjenih, 666 mrtvih i 235 izgubljenih. I u ovom je ratu dakako najviše Slavenskih vojnikah vojevalo i njihovo se krvi najviše prolielo. Medju svimi pako pukovnijami iliti Regimenti pretrpio je najviše naš dalmatinsko-istarski Regiment Weber, u njem bo ima 276 ranjenih, 101 mrtav i mnogo stotinah bolestnih!

Proračun austrijske vlade iznosi za buduću godinu: dohodak 395,776,310 for., a izdatak 411,084,050 for. Po tem biti će i opet manjak od 15,307,740 for.

Povratak bosansko - hercegovačkih bjegunacah počeo se je vršiti jurve tekućega mjeseca. Iz samo Hrvatsko i Slavonije vrnće se jih do 87,000 dušah sa kokvimi 60,000 glavah blaga.

Bogatstvo. Nedavno umro je u Rusiji krojač, koj je ostavio preko pet milijunah rubaljah. Pred trideset godinah da je počeo sa dvanajst rubaljah. Rubalj nosi forint i pol obili. Dobro su mu rasli!

Grof Adolf Auersperg u Ljubljani ovih danah jašuć na konju upravo dodje na most, kad se je jedna neboga žena utapljala u Ljubljanici. Nijedan nazoči nije se podao baciti se u hladne valove, ali Grof odbiti brzo klobuk i kaput, te baciv se u vodu oslobodi nesretnicu. Evala vitezu!

Talijanske novine, kojo s iredentom u jedan rog pušu nemogu od jeze na naš tabor u Dolini. Na pr. mljetački „Tempo“ tuži se da „Slavi“ kucaju na vratih Italije, oni Slavi kojih tobože iz samo krščanske ljubavi Tršćani hrane kako zanatnike, peračice itd. Nam je drago, da se srde, jer i mi smo se srdili, kad su oni tabore držali, da nas progutaju. Samo nam je žao, da oni našu stvar tumače krivo onako, kako smo mi njihova pravo tumačili. Oni prikazuju tobože to tako, kno da bismo mi sutra htjeli svo Talijane u more baciti. Ali neka se toga neboje. Ter bi jih sama vlada morala braniti. Zašto, to svaki zna.

Školstvo u Beču. U školskoj godini 1878. polazi u I. okružju gradjanske škole 2670, a pučke 1354, skupa 4024 djece; u II. ok. 2639 i 7165, skupa 9804; u III. ok 1155 i 6189, skupa 7344; u IV. ok. 2457 i 2409, skupa 4866; u V. ok. 1501 i 4363, skupa 5864; u VI. ok. 2314 i 4252, skupa 6566; u VII. ok. 1202 i 5102, skupa 6304; u VIII. ok. 1306 i 3191; skupa 4497; u IX. ok. 1217 i 4200; skupa 5417 i napokon u X. ok. pučke škole 4369 djece. Ukupno dakle polazi u Beču gradjanske škole 16.461 dieta, a pučke 42.594 djece, što sačinjava svega skupa 59.055 djece.

Školstvo u Berlinu. Godine 1877. bijaše u gradu Berlinu 14 gimnazijah, 10 realkah i javnih viših školah za dječake, 5 za djevojke, 22 pripravne škole za gimnazije i realke, 99 obćinskih školah, 1 zavod za gluhonieme i 14 školah pod špccijalnim nadzorom raznih družtvah itd., ukupno dakle 175 javnih školah sa 1892 razredah i sa 95.280 učenikah, od kojih su 88.250 do 14 godinah a 7030 preko 14 godinah stari. K ovim treba pribrojiti 2 židovske škole sa 21 razredom i 963 učenikah te 87 privatnih školah sa 2597 razredom i 119.781 učenikom, od kojih je 110.185 izpod 14 godinah a 9596 starijih od 14 godinah. a 9596 starijih od 14 godinah. Na trošak komune obučavano je 75.127 djece u obćinskih školah a 1336 u privatnih elementarnih školah, 441 diete nalazilo se u zavodu gluhoniemih, 479 bijaše ih u sirotištu i radionici; ukupno ih je dakle obučavano troškom obćinskim 76.097.

BRATOVŠĆINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Imenik družtvenikah.

Pristupiše u družtvo kao *članovi utemeljitelji:* 1. Tomičić Ljudevit sudac u Krku; 2. Dorčić Petar župnik u Baški i 3. Spinčić Antun župnik u Moščenicih. Slava jim!

P. n. g. Sancin Josip adm. u Rizanu f. 1 u kap. i f. 1 u god. prinos. Šnpljina Matej župnik u Bermu f. 1. Košara Blaž kapelan u Kavranu f. 1. Krob Marija u Pazinu nvč. 30. Bukovec Franjo adminislr. u Tarvižu f. 1. Sironić Antun plovan u miru u Tarvižu for. 1. Gregorić Franjo župnik for. 2, Šumberac-Šoto Marin kapelan for. 1, Defar Šimo nvč. 50, Križmanić Vicko nvč. 30, Pelicari Antun nvč. 30, Pomazan Ivan nvč. 30, Korian Ivan nvč. 30, Fliplić Mate nvč. 30, Ukušić Mate nvč. 30, Križmanić Karlo nvč. 30, svi kmeti u Tinjanu. Turak Antun dekan u Oprtlju u kap. f. 4 u god. prinos f. 2. Cvenkl Andrija administrator u Ždrenji u kap. f. 2 u god. prinos f. 2. Božanić Petar kanonik f. 1, Petris Petar kanonik f. 1, Milovčić Mato kapelan f. 1, Sparožić Ivan kapelan f. 1, Oršić Matija kapelan f. 1, svi u Krku. Janc Josip kapelan u Rukavcu f. 2. Toth Theodor u kap. f. 1, Barnbaš Ljudovit u kap. f. 1, Prikril F. u kap. f. 1, Stahan G. u kap. f. 1, U—r K. u kap. nvč. 50, P—6 N. u kap. nvč. 50, Bertić B. u kap. nvč. 50, K—n S. u kap. nvč. 20, W—r V. u kap. nvč. 10, svi u Pešti. Milčetić Ivan pravnik u Zagrebu f. 1. „Hrv. Dom“ u Zagrebu u kap. f. 5. Dubrović Vicko kapelan u Zvoneću f. 1. Vlah Eugen kanonik u Kastvu u kap. f. 1. Klodić Antun šk. inspektor u Trstu f. 2. Stanić Josip u Juršićih nvč. 40. Jelušić Kažimir voj. čnst. u Trstu f. 1. Steidle Franjo biljožnik u Sisku f. 1. Pavlica Stevo u Sisku f. 1. Maknuec Dr. Julio liečnik u Kastvu f. 1. Soudat Antun porez. nadz. f. 1. Stangher Andrija brodovl. u kap. f. 1, Stangher Andr. pravnik f. 1, Kranjec Vjek. plovan f. 1, Zamlić Vinko kapelan f. 1, svi u Voloskom. Lužnik Jakov učitelj f. 1. Braunitzer J. nadšumar for. 1, Čučančić Marija nvč. 60 za god. 76 i 77. Sinčić Martin kmet nvč. 30. Marčelja Henrik krčmar nvč. 30, Šoster Martin kmet nvč. 30, Laginja Jakov Belo kmet nvč. 30. Laginja Ant. krčmar f. 1, svi u Klani Stefan Josip pisar obć. u Kastvu f. 1. Spinčić Vicka f. 1, Desković Ivan zvonar f. 1, Lupiš Jakov pomor. kap. f. 1, Volčić Franjo pom. kap. f. 1, Lazarić Josip pom. kap. f. 1, svi u Moščenicah. Matulja Ivan krčmar u Matuljah f. 1. Dukić Ivan kanonik u Trstu f. 1. Dubrović Matija župnik u Trstu for. 1.

Liečničko-Ranarnički

AMBULATORIJ

iliti Obilaznica

zajedno sa zubarskim kabinetom iliti spremkom za liečenje od ustnih i zubnih bolestih te odnosnimi ranarskimi i tekničkimi operacijami pod ravnateljstvom našega vrloga domorodca

Dra. ANTONA ŠUTINE

Liečnika ranarnika-reznika

Posavjetuje u svojem stanu Via Malcantone br. 2 predpodne do 11. a popodne od 1. do 5.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—14. Novembra 1878.

Dne	Car. dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid. srebro (agio)	Dne	Car. dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid. srebro (agio)
1	—	—	—	—	9	5.56	9.36	11.82	100.—
2	—	—	—	—	10	—	—	—	—
3	—	—	—	—	11	5.56	9.36	11.81	100.—
4	5.56	9.38	11.85	100.75	12	5.55	9.37	11.82	100.—
5	5.56	9.36	—	100.—	13	5.54	9.35	11.80	100.—
6	5.55	9.37	—	100.—	14	5.52	9.32	11.78	100.—
7	5.56	9.37	11.83	100.—	—	—	—	—	—
8	5.55	9.36	—	100.—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 14. Novembra 1878.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	73	—	92	—
Rio polag vrsti	„	95	—	98	—
Cukar austrijski	„	35	—	36	—
tučeni	„	36	75	33	—
Crieplje trave bahuče (Grisantomo)	„	135	—	150	—
Naranče skrinjica	„	2	25	4	—
Karube puljozke	za 100 klg	12	—	13	—
levantinsko	„	10	—	—	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Smokve Kalamata	„	—	—	—	—
puljozke	„	16	—	16	50
Limuni skrinjica	„	3	50	5	50
Badomki iliti mandula palj.	za 100 klg	82	—	86	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
Lešnjaci	„	24	—	32	—
Šljive	„	8	75	9	—
Pšenica ruska	„	9	50	9	80
ugarska	„	8	75	9	75
galička	„	—	—	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	—	—	—	—
ugarski	„	6	25	6	50
Raž	„	7	—	7	25
Ječam	„	7	—	8	—
Zob ugarska	„	7	50	8	—
arbanaska	„	6	—	6	25
Pasulj (fažol), polag vrsti	„	—	—	—	—
robe	„	9	50	11	50
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Oriž (talijanski	„	15	75	23	—
inglezki (kitajski)	„	16	25	17	50
Vuna bosanska	„	100	—	110	—
morejska	„	120	—	—	—
arbanaska	„	110	—	117	—
istarska	„	—	—	—	—
Dasko koruško jelovice	„	52	—	92	—
Štajersko	„	44	—	75	—
Gredo	„	12	—	14	60
bukovice	„	8	—	12	25
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 klg	42	—	48	—
najbolje	„	60	—	80	—
srednje vrsti	„	60	—	80	—
dalmatinsko	„	45	—	47	—
istarsko	„	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	12	50	—	—
u kascetah	„	16	—	—	—
Kože strojene naške	„	170	—	190	—
suho volerje naško	„	107	—	131	—
dalm., ist. i bos.	„	70	—	110	—
janječe naško	za 100 kom.	93	—	105	—
dalmatinsko	„	70	—	85	—
kozje	za 1 klg	—	75	—	80
runeno slano	„	—	58	—	65
suho	„	—	49	—	50
zečje za 110 komadah, u srebru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 klg	25	—	31	50
Sardelo 1 baril	„	21	—	24	—
Vitriol modri	za 100 klg	27	—	29	—
zeleni	„	5	50	5	75
Maslo	„	76	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	43	50	45	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo razlopljeno)	„	48	50	49	—
Slanina	„	39	—	48	—
Rakija otolitar (100 litarah)		—	—	—	—
Galrići istarski	za 100 klg	—	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	9	25
istarski	„	8	90	9	—
Lišće od javorike	„	15	—	16	50
Vinsko strgotino (Oripula)					
sploh	„	31	—	46	—
Med	„	30	—	35	—
Lumber (jabučevo od javorike)	„	14	—	16	—
Pakni baril od 100 klg	„	3	75	9	—
Cunje (Straco)	za 100 klg	17	25	23	25
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiluh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini ljekar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noćih, navadno jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji jo panašinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* to gledati, da bude na omotku kutijice (škatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini.*

Ciena 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Ricci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Parlićća mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrinnera mirodijara; — u *Molom Lošinju* kod Vivlani-a; — u *Pazinu* kod Lione; — u *Zadru* kod Berčića i Herottini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Šplјetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovotti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specterijah. 3

OGLAS.

U nakladnoj i umjet. trgovini

M. BABIĆA

u Budim-Pešti (Budapest Alte Postgasse N. 6.)

izašle su i mogu se dobiti liepo i divno umjetnički izradjene

TRU

NOVE SLIKE

i to: I. slika

OSLOBODIOCI

Bosne i Hercegovine.

Na toj slici nalaze se osim ovih grbovah: austrijskog, hrvatskog, bosanskog i hercegovačkog, još i jedanaest po fotografijah izradjenih likovah onih ljudi, koji u tom velikom, a po hrvatsku istoriju slavnom djelu najvažnije uloge imaju, a to su: 1. *Njegovo c. k. Veličanstvo Franjo Josip I.*, car austrijski, kralj ugarski, hrvatski itd., a sada i gospodar Bosne i Hercegovine. — 2. Gjenerali: *Baron Filipović.* — 3. Barun *Jovanović.* — 4. Nadvojvoda *Salvator.* — 5. Herceg *Württemberški.* — 6. *Tegetthoff.* — 7. Grof *Szapary* — 8. *Kaiffel.* — 9. *Müller.* — 10. Pukovnici: *Rittel.* — 11. *Villetz.*

Slika je vrlo divno, i to: *poput jednoga krsta (križa) izvedena.* — Svi likovi ukrašeni su liepim *hrvatskim trobojnim okvirima i lovorovim vjencima.*

II. Slika:

Prelazak austro-ugar.-hrvatske vojske preko granice kod Kostajnice 29. Srpnja 1878.

III. Slika:

Ulazak austro-ugar.-hrvatske vojske u Sarajevo 19. Kolovoza 1878.

Sve tri slike jednake su veličine, i to: *50 centim. visoke a 85 široke.* Sve tri slike crtao je prvi vještak u monarkiji g. Kacler, i zbilja su remek-djela, sa kojima se naš narod dičiti može.

Ciena je *svakoj toj slici zasebno samo f. 1.50 novč.* Tko naruči sva tri komada u jedared, taj dobije ove tri slike za *f. 4.* Tko pak naruči u jedared jedno na drugo najmanje 10 komad, *taj dobije svi deset slika za 10 f.* Slike će se slati samo za gotov novac, il pak kroz poštarsko ponuđe (zur Postnachnahme).

Novce i poručbine valja slati na ovu adresu:

M. BABIĆ

in Budapest, Alte Postgasse N. 6.

Višegodišnji solidan rad ove trgovine, *jamči svakome* za brzu, točnu i savjestnu poslugu.

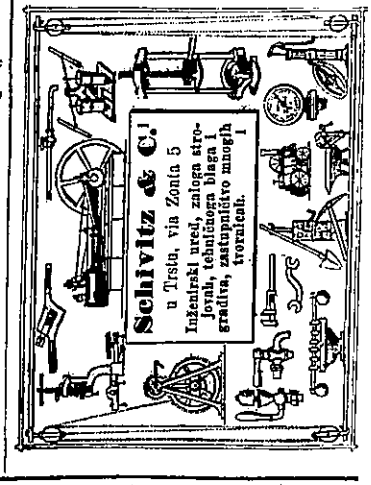

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 23. U Trstu 1. Decembra 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a soljako samo 1 for. za celo godinu. Razmierno 1 for., a soljako 50 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 soljakah to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List primа i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO nalaze se Tipografia Figli di C. Amati, Via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vieści, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u cielosti ili u izvadku, naime prama svojej vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja, i čisto sukromne stvari nenalazo mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak više 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvo. Dopisi se nevraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svoje *Listarnice*.

Dalmatinci i Istrijanci hitite k hrvatskomu Sveučilištu.

Pišu „Narodnomu Listu“ iz Zagreba, dne 15. studenoga:

Pitanje odnošajah našega sveučilišta sa cisleitanskim za sada je riešeno a to povoljnim načinom po milosti našega kralja i cara, i na veliku korist Dalmatincem i Istrijancem.

Od raznih zahtievah, koje je bila postavila naša zemaljska vlada, i radi kojih bila je poslala prosastog rujna bivšega rektora Dr. Vojnovića u Beč, cisleitanska vlada zadovoljila nekoliko dosta važnih,

1. Svi Cisleithanci, a napose Dalmatinci i Istrijanci mogu sve četiri godine pravnih naukah pravovaljano ovdje obaviti, mogu dakle položiti prvi državni ispit. *Drugi i treći* državni ispit imadu se položiti u Cisleithaniji, — a pošto obstoje u Zadru povjerenstva za II. i III. državni ispit, Dalmatinci mogu na Zagrebačkom sveučilištu sve svoje pravne nauke učiniti, pak u Zadru položiti II. i III. državni ispit.

2. *Dalmatincem i Istrijancem dozvoljeno je uživati državne štipendije u Zagrebu*, samo imadu dotični molitelji uprositi od ministarstva dozvolu. Ovdje *nijesu uključene učiteljske štipendije*, koje se mogu uživati samo na cisleithanskih sveučilištih.

3. Ispiti za učiteljstvo u srednjih školah nemogu se položiti u Zagrebu, — ali je dozvoljno kod filosofičkog sbora u Zagrebu dvie godine nauke obaviti.

Pazite dobro, da nijesu te polakšice izdane prosto od ministarstva, — *nego usljed previšnje odluke Nj. Veličanstva od 25. listopada 1878.*

Nije sve, što je zemaljska vlada zahtievala, jer je ona željela da se mogu samo od Dalmatinacah i Istrijanacah položiti i učiteljski ispiti, ali *pramu današnjim okolnostim najnepovoljnijem za Slavene* dozvole su znatne.

Znajte da samo Bečko ministarstvo u dotičnom spisu našoj vladi kaže, da se učinilo sve ono, što se je unutra granicah obstojećih zakonah u Cisleithanliji moglo dozvoliti. Tim je natuknuto, — da za ostalo valjalo bi tražiti dozvolu od Reichsrathka, a vi znate *kako ovaj ljubi Slovene.*

Od svega ovoga izvadja se:

1. Da svi pravnici dalmatinski i istrijanski mogu najviše nauke u Hrvatskoj učiniti, a filosofi za dvie godine slušati naše profesore, te da je nestala svaka izprika od njihove strane nepolazku našega sveučilišta.

2. Da u povoljnih okolnostih, koje će nastati skoro ako budemo ljudi, prestati će i ostale poteškoće.

3. Da Hrvati u carevini nemadu no jednog mogućega prijatelja, a to je kralja svoga, kojemu imaju zahvaliti ovaj novi dokaz njegove ljubavi.

Bleiweisovi dani.

Pokazalo se je opeta ovih danah, da naša stvar živi i da napreduje. Kad se srca i misli slože, kao što su ove dane u Ljubljani složena bila, onda nam se kao iz daleka pokažuje nov neki život narodnji, i mi naziremo dan jedinstva našega. Bleiweisova svečanost dala je priliku, te se je opeta pokazalo, da nismo ni maleni ni ubogi, kad nas je samo volja biti veliki i bogati. Na tisuće naroda bilo je pri toj svečanosti. Večer kad su zublje goreć išli pozdraviti starinu svečana, bilo je, kažu, petnajst tisućah ljudi na nogah. Stotine i stotine poslanstvah došle su, da se starcu poklone, tomu starcu i mladoj misli, koju je zamislio; jedni mu izručivali pisma od občinah i gradovah, da su ga učinili občinara ili gradjanina, drugi da ga je začlanilo ovo ili ono družtvo. Gospodje slovinske šalju starcu srebrene lovor-vience; i planinske bjeloliste; tršćanske okoličanke darivaju gu šopići neven-cvieća, da mu slava neuvene. Iz Rusije, iz Češke, iz Slovakije, tja od Njemačke strane žicá dojavlja pozdrave i čestitke, mile i srdačne, kakovih se riedko vidja.

Hrvati pohitiše k bratji u Ljubljanu, da one dane skupa provedu, jer je ono slavlje skupno bilo. Akademija, sveučilište, matica, djačka i pjevačka družtva, sve je poslalo svoje posle na bratsku svečanost, a množica telegramah iz Istre, iz Dalmacije i Slavonije. podkrepljivala je one hrvatske odaslanike u svih njihovih govorih. Što Šenoa iz Zagreba govoraše, da je Slovenac uz Hrvata u svih većih časovih slojao, kao brat uz brata, to se hrvatska djeca u povjestnicah u svojoj kući slobodno uče, to Slovence podiže, a odrasli Hrvati to živo čute. Što Dimkini reče, da danas više nemožemo biti zadovoljni kojekakovimi petljanjami, već da nam treba jedinstva s Hrvatskom, to Slovenci burno odobriše. Srdačan doček, prijateljski razstanak u Ljubljani, pokazaše ovom prilikom jače, nego igda prije, da su Hrvat i Slovenac dva imena, a svejedni ljudi, da te jedne ljude valja složiti; a početak najbolji biti će jedinstvo u jeziku hrvatskom. To su dobro shvatili Dalmatinci, njihove čestitke sve su po tom složene!

Govor gosp. Petra Peršića na taboru u Dolini.

(Dalje).

Ali se nemore očitno pitati: Pravico, gdje si?! i na koji se način prosipiju krvavi žulji našega jadnog i nesretnog naroda?

To su primjeri iz ciele pokrajine u obće, a evo jih iz dviju kotarah, da bude stvar ako je za potrebu jasnija. Politički kotar lošinjski ima 35,000 stanovnikah. Izuzmeš li stanovnike grada Krka (oko 1,000), Talijanah na okupu u tom kotaru neima, svi su sami Hrvati, a ipak ima u tom kotaru 12 talijanskih a samo 18 hrvatskih školah. Politički kotar koparski, ovaj u kojem smo se danas, daj Bog u dobro naše, sastali! ima 62,000 stanovnikah; od tih je 20,000 Talijanah 40,000 Slovenacah i Hrvatah, jedna trećina Talijanah a dvie trećine Slovenacah sa Hrvati. A ipak ta trećina ima 15 školah, a Slovenci i Hrvati samo 10.... Pogledaj ovo, i onda, puče moj, moreš reći po volji i bez opora, jali nije sviet naopako, kad dopusti takove očevidne smutnje i nepravice.

Takove nam se prikazuju škole, kad gledamo na njihov broj za pojedine narodnosti. Što da se reče o njih pogledamo li kakve su škole jedne, a kakve druge narodnosti? U obće se opaža, da su talijanske škole dvo, tro, četvero, da i petero i šestero razredne, i da je medju svimi hrvatskimi i slovenskimi samo jedna četvero-razredna, a druge većinom samo jedno-razredne.

Neću veće tih primjerah navadjati. Iz rečenog se jur vidi, da mi Hrvati i Slovenci u Istri neimamo niti iz daleka tollko pučkih školah, koliko bi jih morali imati. Jur iz rečenog more se zaključiti ne samo, da nije medju našim pukom izobraženosti, nego takodjer da mi neimamo niti nemožemo imati temelja, na kojem bi mogli svoju sgradu graditi; da neimamo nit nemožemo imati, što bi potrebovali kao narod težeći za prosvjetom i blagostanjem, jerbo neimamo viših školah, niti svojih ljudi u nijednoj struci.

Visoka naša vlada, koja se je u novije vreme počela brinuti za naše škole, ustrojila je učiteljišće, zavod, gdje se odgajaju učitelji; ustrojila ga je nješto čudnovato nu ipak tako, da se može, ako i s velikom mukom, odgojiti učitelja iz Istre. Ajte u učilište, pak brojite

---

PODLISTAK.

O GOSPODARSTVU.

(Dalje i konac, vidi broj 22.)

Reći će tko: Dakako! Lahko je nagovarati nečini duga! ali *tko u jamu leti, se maha lovi.* — Prijatelju dragi, koji to govoriš slušaj! Bez muke neima nauke. Bez truda se nenauči ni a, b, c, a kamo li svršiti svoje dužnosti. Ako li se ne trudiš, i nonastojiš odmah s početka dobro upravljati svoje imanje, ako ne staneš za vremena dugu naput, neće ti biti sreo mirno, ni kuća sigurna. Zakopaš li se u dug, gubiš slobodu, jer dug, jest kao strmina, nad kojom je sagradjen tempel časti, a na podnožju mu je propast. Lahko je spustit se doli ali gori? jaoh! Taj neprijatelj (dug), kad se uvuče u gospodarstvo, razbije ključanicu i uvede drugo svoje prijatelje (druge dugove); a ti ubvate dužnika, ga iztjeranju iz kuće i vode ga pred sud. Tako gube mnoge osobe prije poštovano svoju čast, jer nisu za vriemo stali dugu na rep! — Ako li si dakle već zadužen, plati odmah, makar ako moraš i polovicu svoga imanja prodati, i nečekaj. Tko dugove plaća, pripravlja si kapital.

VIII. Imaš li novacah, da ih možeš komu uzajmiti ili dati na posudu, a ti pazi komu ih daváš, s toga osjeguraj se, da ih neizgubiš.

IX. Smieš li biti prijatelju poruk?

Eh! Liepo je prijateljstvo! Liepo je činiti dobro! Pak i tako malo pita! Samo moj podpis! — Da, samo podpis, ali taj podpis jest vaše poštenje. Vi si tim još bolje privežete prijatelja, ali sam sebe vežete uz vjerovnika.

Nerecite: Ako ne pristanem, izgubit ću si prijatelja. Ako ga sada neizgubite, izgubit ćete ga kad dodje plačilni dan. — Ali on je pošten čovjek! Tim bolje! Tad mu vi posudite svoje vlastito novce. — Vaš prijatelj računa na pšenicu, na vino, na vola... ali ljetina može biti loša, može se koja nesreća dogoditi... pak onda, tko je pravi dužnik? Dodje vrieme, dodje i vjerovnik k vam s mjenicom (kambialom). Vi ćete reći: Ja sam samo poruk, idite k prijatelju, da vas plati! Prijatelj je pobjegao, ili on neima čim da plati! Vi ste se znanj podpisali.

Novce si možete opet steći, a možete i bez njih biti, ali vaše ime, umješano u nečiste poslove, je okaljano. I ubožtvo pošteno je liepo, a bez časti malo vriedi i bogatstvo. S toga 1. Ne uzajmite si nikad novacah, ako li samo iz daleka sumnjate, da se nećete moći odužiti za vriemo. 2. Nikad ne posudjujte drugim više nego li ste pripravni darovati. 3. Nikad se ne podpisujte komu za poruka, ako niste pripravni zanj i platiti.

X. Hvale vriedni jesu oni gospodari, koji čine predrazbroj ili proračun od dohodka, što se ga ufaju i od potroška, što ga predvidjaju. Tim se uredjuju potroški obiteljski. U taj proračun treba brojiti i koji izvanredni trošak, koji može nenadano doći, kao na pr. za bolest. Kad se čini taj predrazbroj, valja započeti od dohodka, što je veoma lahko. Uvjek razlučuj stalan dohodak od slučajna ili nestalna. — Potroški različiti su za različite stvari. U obće da ti nebude u tom proračunu potrošak veći od dohodka. U istinu biva dohodak skoro uvjek manji nego li se proračunalo, a potrošak veći. Svake godine treba izvanredne troške. Il ti se udaju kći, ili ti se ženi sin, ili dodje tuča (grad), ili dužnik neće, da podmiri svoj dug... bolest, pravde... nove štibre i nametci, tad zato metni u taj proračun i nepredvidjene ali moguće potroške, tako da ti bude potrošak manji od dohodka.

Kako se čini predrazbroj, tako valja činiti i pazbroj (consuntivo) to jest, odmah zapisati, kad se štogod potroši, a da se tako može dobro ravnati u svom gospodarenju. — Mnogo puta rad se je znati koliko je stajalo ili koštalo ovo ili ono pred godinu dana, koliko se je rabilo težakah, koliko im se je na dan plaćalo. Dogadja se kadšto, da zaboravi trgovac izbrisati dug, što ste ga podmirili, a tad vam dobro dodje vaš zapis, vaša bilježka. — Vidite li po tom pazbroju, da ste u prvom mjesecu razmierno odviše potrošili, a vi štedite dojdućeg mjeseca; ako li ste pak u prvom mjesecu štogod prištedili, moći ćete to u drugo potrebite stvari uložiti. — Tko na taj način gospodari te pozna svoj dohodak i potrošak, težko da može poći po zlu.

XI. Obavljajte svoje poslove sami, a ne po drugih. *Jaoh vuku po poruku!* Oko gospodarevo više vriedi nego li neke slugine. Sluga, prijatelji, posredniki nemogu i neće ovršiti djelo tako dobro kako onaj, koga se to najbliže tiče. Popitajte koju vam drago dobru gospodaricu, kolika je razlika, kad ona sama kupi i kad kupi služkinja. Trgovci radjo slugam prodavnju, nego li gospodarom, jer sluga mnogo neprigovara. —

Ni bogatiji nemisli, da je sramota poni, ako nadzira sam svoje poslove. Wašington, gjeneral i predsjednik sjedinjenih Državah Amerikanskih, sam je vodio svoje račune, sam

djako naše iz ove strane Istre; pobrojiti ćete jih lahko na prste jedne ruke. Mi nemožemo imati dovoljno svojih učiteljah, dok nebudu pučke škole prema državnim zakonom preustrojene, dok nebude bar jedan pripravni tečaj hrvatski u zapadnom dielu Istre ustrojen. — Kako su škole dosad a i sad uredjene, mi imamo učiteljah još prevše. Poznam čisto hrvatskih mjestah, u kojih moraju učitelji talijanski podučavati, premda znadu bolje hrvatski nego talijanski; poznam učitelja Hrvata, koji je morao talijanski učiti u čisto hrvatskom mjestu, a stoga, što je s potrebe kadgod hrvatski rabio, proganjan bio, a plaća mu umanjena. Znam učitelja i katehetu, koji su u školi s potrebe hrvatski jezik rabili, pak bili stoga ukoreni kao panslavisti i kao oni, koji će širiti utopičke ideje, i to od svojih poglavarah, koji su hrvatske knjige poslane od više oblasti u kut bacali; poznam u obće učiteljah, koji bi rado Hrvatski učili ali nesmiju. Nego idimo dalje. Češće sam jur čuo, da visoka naša vlada želi naše ljude namjestiti za činovnike, ljude koji bi znali i htjeli u našem jeziku s nami govoriti, al da ih neima. Budi, ali ti negledeć na siromaštvo Hrvata i Slovenca u Istri, nit negledeći na to, da se stipendiji zemaljski dielo svakomu Talijanu učećemu se, a Hrvatom nit najboljim: jel moguće da inače bude? Gdje da se odgoje naši ljudi?

Nejmaju gdje nit početnog znanja si pribaviti u svojem jeziku. Gdje da pak polaze srednje škole — te škole, u kojih čovjek znađaj svoj dobije? Zakon mu nedopušća na hrvatske u Hrvatsku; doma su mu tudje, doma su mu njemačke i Talijanske, doma ipak su mu takove, da ga u njih sile zatajiti svoju slavnu narodnost, da ga sile na najgrubiji grieh, što ga može biti, na izdajstvo svojega naroda. Znam primjera, gospodo i braće, gdje poglavar jedne srednje škole u Istri mladiće rodjene Hrvate i izjavivše se za Hrvate, pot, šest puta u polugodištu zvao i svaki put sad s liepimi sad s grdimi nagovarao, da nisu Hrvati, da Hrvati u Istri nemogu biti, da on toga upisati nemože, jer da oni drugo nemogu biti nego Talijani. U takovih školah je naravski, ne samo da se naš mladić nesmije u svojem jeziku učiti, jer u Zagrebu nesmi, a drugdje se u tudjih jezicih podučava. Posve je naravski, da nemožemo svojih činovnikah imati; a čudo je, da jih je i ono malo, što jih imamo. Nemože jih nit stoga biti, što se je do najnovijih vremenah u grieh upisavalo govoriti Hrvatski ili Slovenski jezik. A nit sada ti još mnogo nekoristi od tih, što znadu svoj jezik, i što ga ljube. Mnogi si moraju izvan pokrajino kruha iskati, — doma ga nedobivaju sa svojim jezikom.

Pitamo li, kako da se svemu tomu pomogne, odgovor je kratak. Neka nam se dade ono, što nas po zakonu ide, neka se ravnopravnost hrvatskoga i slovenskoga jezika u Istri u život uvede. Neka se u život uvede članak 19 temeljnih državnih zakonah! A prema tomu neka se:

1. Ukine zakon, kojim je zabranjeno kod nas služiti onim, koji izuče na zagrebačkom sveučilišću, — ono je ustrojeno kako sva cislitavska. *)

2. Neka se gimnazija njemačka u Pazinu pretvori u hrvatsku; Njemacah u Istri neima, zato njemačka gimnazija neima mjesta, a Talijani imaju svoju u Kopru. Hrvati sa Slovenci imaju trostruko veće pravo na svoju gimnaziju nego li Talijani.

3. Našim mladićem neka se dopusti polaziti hrvatske gimnazije, osobito onu na Rieci, kamo idu manjim troškom mladići s kvarnerskih otokah i s iztočne strane Istre.

4. Na muškom Učiteljišću u Kopru, nek se podučava sve u materinjem jeziku, a neka se Hrvati i Slovenci uče kao drugi jezik talijanski, a Talijani hrvatski ili slovenski. Ako pedagogi dopuščaju učiti se tri jezika, onda neka se uči i njemački kao predmet. Dok se to neučini, ljudi nevjernju u rieči Preuzvišenoga gospodina ministra za bogoštovje i nastavu, da nas nemisli germanizirati, ljudi vide da se temeljni državni zakoni nevrše po onih, koji bi jih morali ne samo sami ovršivati nego i paziti, da jih drugi vrše.

5. To isto neka se učini na ženskom Učiteljišću u Gorici, a k tomu neka se ustroji hrvatski odiel ili neka se dade našim djevojčicam Štipendije, da mogu u Zagrebu polaziti nauke i odgojili se za odgojiteljice Hrvaticam u Istri.

6. Neka se ustroji gdje u dolnjoj Istri bar jedan pripravni tečaj za Hrvate, da se mogu za učiteljišće pripraviti.

7. Pučke škole neka se za sad bar toliko preuredе, da se hrvatski podučaje u toliko hrvatskih občinah, koliko je hrvatskih učiteljah. Neka se za sad uniješi valjanost našega pokrajinskoga zakona, koji občinam daje pravo izabirati učevni jezik, jer se pri žalostnom stanju naših občinah dogadja, da neodlučnju občinari, nego volja jednoga dvojice uglednijih i bogatijih osobah. Neka se tomu zakonu temeljni državni zakon suprot stavi. To je sve stvar vlade. To bi sve učiniti morala vlada. To bi sve vlada učiniti imala.

Medju tim pako neka muževi ljubeći narod svoj, nastoje, da se narod i izvan škole drugim putem unobrazi: govori, novinami, knjigami, družtvi, čitanicami — neka mu se uredi ustavna sviest, neka upozna svoju moć.

Narode! Često se predbacuje našoj visokoj vladi, da nije učinila nit toga nit onoga, možda ne uvjek pravedno. U posljednje vrieme prilično je toga učinila. Stalne učinila bi i veće, da se može osloniti na volju, na zahtjeve naroda. Država je naša ustavna, vlada je samo izvršujuća oblast, a ona izvršuje ono, što odlučuje *narod* po svojih zastupnicih u saborih i što njegovo veličanstvo car i kralj potvrdjuje.

Braćo! Republika milietačka, koja je nad nami najveće zla počinila, koja nije dala gnuti se prostomu narodu, davno je jur u grobu. Doba, u kojoj su vladala dva stališa, njekoličina njih nad cielimi narodi — svojimi robovi, — prestala je. Doba je, u kojoj je zavladala jednakopravnost svih ljudi bez razlike, svih narodah bez iznimke. Doba je, u kojoj narodi zajedno sa svojim vladarom zakone tvore. Kad se narod sviestan sebe i svojih pravah digne i zahtjeva što je pravo, Njihovo Veličanstvo će mu to za stalno potvrditi, a vlada će izvršiti; kad budemo mi sviestni zahtjevali svoje škole one će nam se dati. — Tu se nekim načinom vrtimo u krugu iz kojega, kao da nije moguće izaći. Neka naša visoka vlada izvrši one točke, koje spomenuh, a to po zakonu može. Neka medjutim narod izvan škole govorom i čitanjem, kako jur spomenuh, osviešćuju oni muževi, koji ga ljube. Takovih muževah ti narode hrvatski i slovenski u Istri imaš. — Imaš jih, koji Ti savjetuju, koji Te uče što riečmi, što pismom, koji za te svoje sile žrtvuju. Da jih imaš dokazom ti budite listovi „Naša Sloga“ i „Edinost“, u koje ljudi bez dobitka svoga samo za tvoje dobro pišu.

Dokazom ti budi političko družtvo „Edinost“. Dokazom ti budi današnji tabor, na kojem vidiš ljepu kitu mužovah, koji su uvjek pripravni da Ti rečju i činom pomogu. Nje slušaj narode, po njihovom savjetu radi. Osobito jih slušaj pri izborih, bilo občinskih, bilo pokrajinskih, bilo državnih. Kad budeš imao svoje muževe na čelu občinam, u pokrajinskom saboru, na carovinskom vieću, a to sve od Tebe ovisi, onda budi stalan: da ćeš dobiti svoje škole za početnu naobrazbu koli mužku toli žensku; svoja učiteljišća gdje će se pripravljati učitelji i učiteljice tvojoj djeci; tvoje srednje škole u kojih će se pripravljati tvoji mladići za više naobrazbu, da ti pak postanu sudci, ljačnici, svećenici, činovnici svake vrsti, onda će ti zasjati sretnija budućnost, onda će ti prestati jadi, onda nećeš biti tudjinski rob već svoj u svojoj kući, onda ćeš pružiti radostnice ruke svojoj braći na sjeveru i iztoku, onda ćeš sdružen sa svojom braćom biti jak stup naše monarkije; onda ćeš jak i čil proti svim vragovom naše države, naše prajasne vladajuće kuće i našega premilostno vladajućega cara i kralja Franje Josipa I.

---

*) Nešto je već učinjeno. Ured.

GOVOR

gosp. Ljudevita Vuličevića.

Slavjanska je ova zemlja; svesrdno pozdravljam ovu zemlju, ljubim ovu zemlju. Slavjanske su ove previsoke gore, ove guste luzine, ove travne doline; naše su ove krasne stvari; ja ih pozdravljam, i suznim okom gledam. Slavjansko je ono divno more, što lupa slavjanske obale, i čeka slavjansku zastavu. Pozdravljam ono more i na moru moj Dubrovnik.

I vi sto plemenit dio našega naroda, što pokriva zemlju od ledena mora od Jadranskoga; mojim slovinskim jezikom, slatkim jezikom, ja vas pozdravljam.

Ustanite, uzmite u ruke vašu historiju i vaša prava; njima se štitite od zasjedah, i hrabreno izidjite pred neprijatelje imena i naroda vašega. Izidjite iz smrtna mrtvila, i pokažite himbenim i izopačenim ljudem, da je došao konac i vašoj strpljivosti, i vašoj patnji. Izidjite iz smrtna mrtvila, ne ilenite se; lienim nema sreće, malodušnim nema slave. Ogrnite se jakošju naših svetih mučenikah, i bit ćete jaki; uzmite slogu za svoju milu, za drugaricu vjernu, i bit ćete strašni. Počmite raditi za vas i za vašu slobodu i slavu. Do sad ste radili za tudja prava, za tudju slobodu i slavu. Do sad ste jeli tudje ogriske i ugriske, a ne hlieb od vašega žita, što se pravi u vašoj zemlji.

Mi smo nesrotni!... Nesreća je naša, da nije sloge medju Slavjanima. Jedni jednu misle, govore i čine, a drugi drugu. Zbog toga brat mrzi na brata; tudjin nas gleda, nasladjuje se u svojemu srcu, ruga nam se, i sramotno nas tlači. Suho smo liše, vihar nas vjetar nosi, raznosi; nije nam puta, nije nade. Nije sloge u našemu narodu; nije mira u našemu srcu. Tko je uzrok ovome raspu? Prije mi, pa drugi; prije naše zločestvo pa tudje; prije naša hotinja pa tudja lukavština.

Pozvane me predsjednici ovoga tabora, da vam štogod rečem; pozvaše me iz Jevrejske Subore, da dodjem ovamo, gdje mio vazduh duha, gdje mi srce ove divotne krasote milo sveja. Evo me prijatelji; evo me braćo; evo me ovdje nemirna, turobna i jadna; jadno mi je srce, jadne sam duše, jadi bo me žalosto svojega jadovnoga naroda.

Sinovi se matere moje, srame svoga imena, slavnoga imena, poštenoga imena. No mare za svoju mater, gladna bo je, gola i bosa; *tudju matere materom zovu.* Iste živine ljube i vredno brane svoje kotilo, a sinovi moje domovine ne haju za svoju zemlju, za ovu liepu, divnu, svetu zemlju. Svak traži svoju sreću, svak se brine za svoju korist, a malo je Slavjanah, što se od zbilje brinu za svoju narodnost. Jadni prosjaci!... Čekaju na tudjih vratih, da ih tudji ljudi pomogu, da im tudje ruke djecu poviju, da im tudja ma'i sinove zadoji i odgoji.

Ovo je smrtno sljepilo, ovo je gusti mrak, ovo je tama propasti, gdje gine i um i srce. Njemac inn sroje, takodjer i Talijanac; a Slavjanski sinovi što čine, kakvo su obdarje oni primili? Do sad su Slavjani bili jelo topovima (kalunu su hranili) da Avstriju obrane, i obraniše je. Slavjani su brieg Avstrijanskim neprijateljem; mi branimo našega Cesara i Kralja. Ovamo smo došli, da mu rečemo: „Slava ti Avstrijanski Cesare, slava ti svjetla „Krmo! Neprijatelji tvoji i naši hoće da ti „presvoje Trst, Goricu, Istriju; oni hoće ove „zemlje, tvoje zemlje, naše zemlje. Vojštiti „ćemo na njih, da te obranimo; na što ne„prijateljah ići će hiljada Slavjanah, na hi„ljadu neprijateljah udrit će sto hiljadah tvojih „vjernih Slavjanah. Neboj se dok je tebi „nas!“

Ali sve ovo nije dosta vašim potrebam; nije dosta da pjevate hvale Cesaru i govorite, i ponavljate obećavanja, da ćete mu biti vjerni, vjernost bo je vaša očitu svemu svetu. Štogod drugo, bolje i koristnije vi morate reći Avstrijanskoj Vladi.

Recite našoj Vladi, da joj je Slavjanstvo jedina moć, snaga i nada; recite joj, da je Slavjanstvo obranilo Cesarstvo, Krunu i Kuću Avsburga, i da će ih uvjek braniti i od neprijatelja obraniti, ali mora dati i vama ono, što vas ide. Jasno joj recite i govorite, da vam da svjetlost nauka, u čijinah bo je vaše boravište i vaših sinovah. Slobodno joj i otvoreno recite: daj nam hljeba istine, istinom bo gladujemo mi i porod naš. Ovo vi morate govoriti Avstrijanskoj Vladi, i ovo neka bude stanovit predmet svim vašim skupljanjem, i ovo mora da učini Vlada, jer je država Slavjanom.

Ovaj je tabor počeo i u kratko će svršiti, a komu će biti koristan? Evo moga upitivanja, evo moje gorke sumnje!..... Mi smo narod prazna žepa, a za nesreću imamo i ljudi prazne glave, što hoće da narodna vladaju. Bit će nam bolje! Umnežimo nadu, ljubimo istinu, i recimo je prijateljem i neprijateljem našim.

U okolici je varoša Trsta Slavjanstvo potlačeno i porugano od naših neprijateljah i našega Cesara i Kralja. Talijani hoće da otmu naš Trst, nama, Cesaru i Kralju našemu. Ovo čujemo, ovo čitamo u Talijanskih novinah; Talijani očito ovo govore. Moramo reći, da neprijatelji naši nisu samo u Talijanskoj, oni su i u Trstu. Mi smo protivni ovim ljudima, oni bo su protivni nama, narodnosti našoj i Cesaru našemu. *)

Pregusta je tama nad Hrvati u Istriji! Nije njima narodnoga života; gine u njima duh Slavjanstva; nema njihovoj djeci učionah, nema učitelja, niti učiteljevanja: krivo im se čini. Ovdje se oni naselišе za tudju korist, da brane i obrane tudja prava, i zna se, da

*) Nisu gospodine sri. Ured.

---

je propisivao ono račune, koje mu pošiljahu trgovci. — Wellington držao je uvjek točan račun dohodka i potroška, plaćao sam i podmirivao račune. Ipak je on bio onaj, koji se je skrbio za velike vojske.

Neki gospodin imadjaše veliko imanje, koje mu mećaše 15 tisućah godišnjih forinti, ipak se zaduži te bi primoran prodati polovicu, a drugu polovicu najmi nekomu razumnomu seljaku za 15 godinah. Kad izteče taj rok ili vrieme, zapita taj seljak gospodara bili mu htio prodati svoje imanje. Kako to? reče gospodin. Posjedovao sam cielo imanje, i sam se zadužio, a vi mi u redu izplatiste godišnjih 8500 forintih najnovine i još imate toliko da možete kupiti moje imanje? Kako to? Nečudite se, odvrne seljak najamnik: Vi sedeći govoraste: Idite. Ja pak idem sam. Dok ležaste vi još na postelji, ja se mučih već više urah okol mojeg posla. Vi ste zapovjedali, da se čini, a ja sam učinio sam.

XII. Velik diel gospodarstva padu na gospodaricu. Mužkarac dobije, žena valja da u redu očuva. Njoj se netreba zanimati izvanjskimi posli, politikom, izbori, vojskom. Njeno vladanje jest kuća. Pazi što će kupiti i se nosramuje čistiti i mesti kuću, prigledat i krpat rubeninu, odgajati djecu bez nakita...

Gospodarici je u rukuh spasiti i podignuti kuću svojim gospodarenjem, ali od nje odvše ponajviše propast obitelji. Govori se *da žena drži tri ugla kuće, a četvrtoga da pomože držati.* — Pravo se to kuže o razumnoj gospodarici. Ali na žalost ima dosta ženah gospodaricah, koje „do Božića Kraljeviću Marko, a od Božića jaoh moja majko! s početka bez prave potrebe raztiplju žito, turkinju, krumpir... amo tamo, dadu jesti bez reda, prodaju pšenicu po 60 nvč. a mjesec dana kašnje ju kupe po forint na vjeru s debelimi interesi do 15 po sto. Isto tako čine i s turkinjom! Prodadu ju o Martinji po 50—60 nvč, a već o Pustu ili najdalje o Vazmu ju kupe — dakako na vjeru — po forint i 20 nvč. dokaliter, a još k tomu tusti interesi! Kako može na taj način gospodarstvo napred? Neki mudri čovjek govoreći o tom žalostnom gospodarenju reče mi: To dolazi odtuda, što mnoge gospodarice neznadu da godina ili ljeto broji 365 dana, a da se mora i na zadnje dane jesti kako se jede u prve! Takove gospodarice morale bi „Luca i Mara“ ožigosati!

Gospodarica valja na pose da pazi na služinčad. Makar bila služinčad i dobra i poštena, ipak ne skrbi za gospodarstvo kako to čini sama gospodarica. Ljubav uči, da liepo i ljudski s njom postupate, a gospodarstvo vam veli: nek joj bude plaća umjerena i da ju odvše nemienjate. Drugače vas mogu prevariti, okrasti... prisiljeni su skoro na koji nepošten način nadomjestit si premalenu plaću. Prvi i zadnji dani službovanja jesu najpogibeljniji.

XIII. I mužkarcem i ženam mora do toga stajati, da bude u kući red: red u posudju, red u pismih... Svakoj stvari svoje mjesto, a na svoje mjesto svaka stvar! koliko se neizgubi vremena, kad se mora tražiti, naočale, pisma itd. po svoj kući, prometajuć sad ovo sad ono.

XIV. Izbjegavajte pravde po što po to! Bolja nesavna pogodba, nego tusta pravda. U pravdanju gubi se vrieme, troše se novci, budo so neprijatelstva u susjedstvu, a ponajviše koristi odvjetniku ili vokatu, koga i jedan i drugi dobro darivate.

XV. U gospodarstvo spada i ovo što vam sad priporučujem: Kupite si uru! Trošak, što ćete ga učiniti za kupiti si dobru uru, nadoplatit će vam se tim, što ćete moći rabiti dobre najdragocienuju stvar naime vrieme. — Po uri saznat ćete točno vrieme za ustanak, za poslovanje, za sastanke, za sv. Misu, za željeznicu, za rondu ili stražu; te tako netreba da vi čekate drugo ni da drugi vas očekivaju. Čekanjem gubi se vrieme, a praktični Inglezi kažu: Vrieme je novac ili beći.

XVI. Želite li si kupiti koju knjigu? Dobro namisliste! Prištedite samo ono što trošite bez potrebe za lutriju, duhan ili tabak, za krčmu ili oštarju, evo vam novca za dobre knjige. I po jedne ili dvoje Novinah imati kako „Našu Slogu“, „Seoski Gospodar“, „Smilje“, „Pučke Novine“, mnogo koristi razumnom gospodaru. Ali kupovati one gnjusne novine, koje samo proti našemu narodu, proti crkvi, proti domovini pišu, grehota je; takovih nekupujte. One su otrov, a ne nauk. Takovih ima dosta i u Trstu!

Da možete imati dobrih knjigah, a da vas previše ne koštaju, upišite se u „Družtvo sv. Jeronima“ u Zagrebu. To upisnjo košta samo 5 forintih, a dok ste živi dobivate svake godine po 3 do 4 knjige. Liep darak za malen interes! — Tko je imućniji i se više razumi u knjigu, nek se upiše vrli toga još u „Matieu Hrvatsku“. Tako je moguće napraviti za sebe i za djecu si vremenom maleun knjižnicu poneših i zabavnih knjigah i to malenimi novci.

XVII. Nezaboravite u vašem gospodarstvu prištedili štogod za dobre svrhe. Dodje prigoda za pomoći uboge, pohoditi nemoćnike, popraviti crkvu, podpirati djake, ako te činite

su ih slavno branili i obranili. A što su sad oni Hrvati? Talijanska *raja*. Osuđjeni su od ljudi i od sudbine, da trape ledinu, da oru zemlju svojim tlačiteljem; osuđjeni su oni jadni Hrvati, da budu gladni, goli, bosi, prezirani. Ovo moramo reći Avstrijanskoj Vladi, ovo moramo govoriti svietu, da se zna kakvi su ono ljudi, što nam govore o Italiji i o Latinskoj *civiltati*.

Šta ćete vi danas ovdje odlučiti i zaključiti? Komu ćete upraviti vaše želje i vaše rieči?... Gluho nam je nebo, gluhi su nam ljudi.

Evo što ja zaključivam, i predlagam.

Trst je ognjište talijanskih prietnjah i smutnjah, treba da Vlada krepko ugasi onu vatru, i to će dostignuti ako podloži Ljubljani varoš Trst i njegovu okoliću. **)

Što je Trst? Trst jedan dio slavjanskoga nokta na slavjanskoj ruci i na slavjanskom tielu. S bog česa će Vlada trpljeti da onaj dio nokta smeta noktu, ruci i tielu svemu? Mnogi hoće da od tri sabora, što su u Primorju, bude samo jedan u Trstu. Ja predlagam, da u Trstu nestane sabora. Neka idu Trijestini u Ljubljanu, kako su i za davnijeh vremena bježali u Ljubljanu od Rimskih kletih navalah.

Predlagam, da Vlada Avstrijanska da pušakah svim Slavjanom od Judrija do Kvarnara, kako talijanska dava Talijanom, neka se uče *pucati u biljegn* kako čine i Tirolezi, treba bo gledati, i čuvati ove granice. Nije već Turska na Hrvatskoj i Dalmatinskoj granici, ali imamo Talijanah na ovih granicah, što nam preto ototi Gorica, Trst i Istriju. Na jednu pušku talijansku mora pucati deset pušakah slavjanskih, na deset njihovih sto naših, na sto njihovih hiljada naših, i to za domovinu i za Cesara.

Mnogo zasjedah kruži Avstriju; nema njoj ovdje prijatelja do Slavjana, neka dakle širi Slavjanstvo i slavjanski jezik, da ona nas obrani, a mi nju.

Ove stvari ja predlagam Taboru.

Ove će zemlje ostati Avstriji ako Slavjanima bude dati one, što ih ide. Ovdje Avstriju ne može braniti germanski elemenat. U ovoj zemlji ne niče drugo trave nego slavjansko; slavjansko ruže ovdje niču i mirišu. Našemu je cvieću blago ovo nebo, ovo vedro, ovo divno nebo a no tudjemu, našoj će ruži dati rosu a no tudjoj draži.

S Bogom prijatelji, s Bogom Slavjani i Sreća vam no bila loša, a Bog blagoslovio ovu Dolinu, ovo gore, ovo lužine! ***)

**) Točko. Urod.

***) Izrsitno sto gospodino govorili, samo jo previšo Slavjanstva, pak će nas opadati, da smo Rusi. Ondje jo braniti hrvatstvo jer sto Hrvatom govorili. Urod.

neraztipljete novce nego ih dobro ulažoto. Sjetite se „Bratovščino hrv. ljudi u Istri“ za uboge djake, pak darujte tko može na godinu fiorin, a tko manje premože 30 novčićah. Iz tog mulonog kapitala narasti će interes, koji će koristiti cieloj Istri.

XVIII. Vidite, predragi prijatelji, što nas uči razborito gospodarstvo? Samo pazite, da vam se ne pretvori štednja u gospodarstvu u škrtost, lakomnost, što je gnjusno, jer krati potrebito i sebi i drugim, a to jedino s pohlepe da umnoži svoje imanje. Pravi gospodar nikad netroši više nego li mu je potrebno i mu dopušća žep, a škrtica neizpunjuje svoje dužnosti, nego trpi sam i čini druge trpiti samo da nakupi novacah, koji mu ništa nekoriste, nego se po njegovoj smrti drugi njimi obično zlo služe.

Škrtost prouzročuje lihvarstvo (užuru), krivu prisegu, prevarstvo, nasilje, lopovštinu, nečovječnost. — Ako se kupi koje imanje, nevalja ga kupiti samo s pohlepe za imanjem, nego kao sredstvo, da se tim može učiniti dobro i sebi i drugim. — Napoleon I., koji je potrošio tolike zaklade zlata i srebra za vojsku brinuo se i za najmanju stvarcu, kako za krub, za obuću. — Neki milosrdnici prosjahu za djecu umrlih roditeljah od kratelja ili koleri. Tako stupe jednoć u neku kuću baš kada je gospodar karao slugu, što bijaše potrošio odviše žigicah (fulminantah), da užge svieću. „Ali je škrt taj gospodar“, mišljahu u sebi milosrdnici i htjedoše otići. Nu gospodar ih opazi, pozva ih natrag i dade im obilatu milostinju, kažuć im kakva je razlika novce razsipati i dobro ih upotrebljavati.

Svršujem kao što započeh. Što radnjom ili djelom dobijete, to uzčuvajte redom, a povećajte štednjom ili šparanjem. Štednja jest pravi dobitak. Adam Smit reče, da je svaki razsipnik neprijatelj družtva čovječanskoga, a svaki štediša dobročinac njegov.

Po C. Cantù priredio A. P.

Pogled po svietu.

U Trstu 30. studenoga 1878.

Ako su Bosna i Hercegovina dosad zadavale Turčinu dosta jada i muke, odsad kao da će zadavati našim Niemcem i Madjarom, koji jih nemogu nikako da primu u našu državnu zajednicu, nego je kao kužljive svimi silami turaju od sebe. Što se nije još nikad čulo na svietu, to se dogadja u naše vrieme, da se naime država protivi svojemu razširenju i primastu svojih stanovnikah. Austrija izgubi Italiju i premoć u Njemačkoj, pa se nije ni iz daleka jadikovalo toliko, koliko se jadikuje sad, gdje se nešto zapomogla na iztoku. Ta se protinba dosad zaodievala plašćem prevelikih troškovah, a sad ju prekrivaju prozirnom koprenom ustavne neporočnosti.

U austrijskoj delegaciji, kad se ovih danah radilo o dozvoljenju potrebitih troškovah, Dr. je Herbst strielovitim govorom izjavio, da delegacija nemože na nje pristati, dokle se god berl. ugovor nepodastre razsudbi carevinskog vieća, jer da je to protivno ustavu. I mi smo za to, da se ustav nikad i u ničem nekrnji, po bi dali i Herbstu pravo, samo kad nebi znali, da bi on i njegovi drugovi lani i predlani bili pregorili i ustav i ustavnost, da se je tko u Austriji našao, te naviestio rat Rusiji, jer se držnula oslobadjati Slavene izpod turskog jarma. Taj je govor digao najveću buku s ove i s one strane Litave tako, da se sad i Magjari skoro srame svoje popustljivosti, pak neće najbrže ni oni dozvoliti tražcnih troškovah; a s druge se strane čuje, da će se dojdućih danah sbilja opet sastati carevinsko vieće, koje se bilo odgodilo na neizvjestno vrieme, da mu se predloži berlinski ugovor. Na koncu konca, kako sad stvari stoje, mi ipak nebi radi, da se Bosna i Hercegovina danas izruče svojoj sudbini — pod carigradske krvopije!

Kod svega tog posla najviše nam je žao, što i Poljaci u svojem sljepilu u jednu tikvu pušu sa neprijatelji Slavenstva, pak su onomadne nekoga Hausnera, što je u car. vieću korio sadanju vanjsku politiku, tako krupno i ružno htjeli da proslave, da se je moralo pomiešati medju nje i Lavovsko redarstvo iliti policija, usljed čega je tu bilo i krvavih glavah, a skoro i pustih kapah. Tu poljsku sljepoću imadu Magjari već odkada na oku tako, da je prošlih danah i neki zastupnik u ugarskom parlamentu izjavio želju, da se uzpostavi staro poljsko kraljevstvo, pak onda da u savezu s Ugarskom i Rumunjskom zaprieči preporod ostalog slavenstva. Poljaci su dosta pretrpili, ali se još nisu pameti naučili, ako se od Njemacah i Magjarah nadaju svojemu uzkrsnuću.

Italija toliko što nije zadjela opet najveća nesreća. U Napulju se onomadne neki stekliš oborio nožem na kralja Umberta, uprav kad je ulazio u grad u svečanoj povorci karucah, dočekivan i pozdravljan uzhićeno od puka. I taj nitkov da pripada onoj istoj razvratnoj socialističkoj stranci, što je već pucala na cara Vilima i španjolskog kralja Alfonsa. Zato je sad u Italiji sve uzrujeno i zabrinuto, jer se našlo, da je ta stranka i tamo mnogo jača, nego se mislilo. Ovih je danah od njezine ruke palo više ljudih, što probodenih što ubijenih od tako zvanih Orsini-jevih bombah, bačenih medju narod, kad se veselio spasu svojega kralja.

U srednjoj Aziji je medju Engleskom i Afganistanom buknuo rat, koji može po Englesku veoma nesretno svršiti. A i nebi škodilo, jer se engleska oholost i preuzetnost neda već trpiti. Tu je poparu skuhao Englezom knez Gorčakov, da im se osveti radi razvrgnuća svetostjepanskog mira. Rusija skoro očito pristaje uz Kabulskog Emira; a veli se, da je zaposjednula i Merv, vojnički ključ sve srednje Azije. Sad ćemo vidjeti, kako će Engleska braniti i Tursku u Evropi, i u isto doba sama sebe u Aziji. Bugarska se buna širi sve dalje u Macedoniji. Dne 5. decembra da će se otvoriti engleski parlamenat. Car je Vilim zahvalio njemačkomu parlamentu, što je prihvatio zakone proti socialistom.

Franina i Jurina.

Fr. Jure, kad bi se moglo poć na našu ložu?

Ju. Sad so more kugodar dobu ćeš, znć sada se dela malo drugačije, leh dokle su Franić zapovedali.

Fr. Ma treba govorit kako drugačije, ne po našu, kad je ta nova Soga.

Ju. Nehore, kako kada. Ako to nesreća namori na Ižeplću, lahko da bude protokol talijanski storen.

Fr. Dragi ti, on bi se valja rad spratikal va talijanskom joziku, to treheda misli kamo poć.

Ju. Aj nemisli, ne, nego bim ga ja opomenul, neka raji hrvatsku gramatiku va ruke prime, zać ni nje dobro nozna, pak neka svoj krušac drži s obemi rukami.

Fr. Ju, ju, još će ti reć: koša te par!

***

Ju. Čuješ, Frane, jesi bia tamo na Dolinjščini? Govore, da su Poreřani veliko poštenje učinili novomu biskupu, kad je doša vazesti oblast nad onim pukom.

Fr. Kako nisam bia, kad sam baš zato posa tamo, da vidim ča će biti.

Ju. Pak kako je bilo?

Fr. Lipo, brate, da nemore bit lipše. Ali se je niki naša, koji je reka, da to nečine na slavu ovoga biskupa, leh na dešpet prvoga.

Ju. Haj s Bogom, negovori ludo! Oni su ga dostojno dočekali, zašto je za prvi put meda nje došo, a za napridak Bog zna kako bude.

Fr. Ma to pravo sam Bog zna, zašto ja neznam, kako će biti, kad se on bude mora potegnuti za koju našu pravicu.

Ju. Nu! onda te oni reći: Mi smo ti prvi u zdravlje pili, nisi doša Šćavsme sokolit.

Fr. Vidit ćemo, ako Bog da zdravje!

***

Ju. Frane! Ovi dni, da su kričali deputati po Beču i po Budimu, da nas *deficit* kolje; dragi ti, je li to kakovo blago, al je kakova bolest, Bog nas očuvaj?

Fr. Ni to bolest, Jure, ne! Deficit se zove ono, ču va kase ostane, kad se više potroši, leh se prime.

Ju. Ča tako je to? Pak još govoriš, da to ni bolest.

Fr. Ne, zać smo mi vavek od tega bolovali, pak već ni neznamo da nismo zdravi.

Ju. Ala nisu se ni oni prek mora još spurgali, ne!

Fr. A zato ti pak čast!.

DOPISI.

Iz Iztočne Istre.

Većkrat namjeravah napisati koju od srca mojim milim sudrugom, hrvatskim učiteljem u Istri i na Kvarnerskih otocih, ali ljepše prigode nemogoh za to imati, nego što ju baš sada imam. Prvo nego projdem na glavnu stvar nek bude mimogredice dozvoljeno još koju reći.

Akoprem je Istra tako blizu svoje posestrime Hrvatske, ipak je za nekoje stvari Hrvatskoj veoma nepoznata. Tomu je uzrok, što oni članovi, kojim bi zadaća imala biti Istru upoznati s Hrvatskom, ter sklopiti čvrst bratinske sloge vez toga od strane svoje nečine. Polag moga skromnog mnenja prvi su na to pozvani, da pruže svoju desnicu našoj jednokrvnoj braći Hrvatom naši pučki učitelji po Istri i Kvarnerskih otocih, koji su žalibože do danas tako rekuć odsjećena grana narodnog stabla. Koliko je meni poznato naše pučko učiteljstvo veoma malo ili bolje rekuć ništa neprijanja uz književni rad našeg hrvatskog učiteljstva, ter po mojem sudu maleu je broj onih sviestnih učiteljah koji su radi daljne svoje strukovne naobrazbe predplatjeni na školski list „Napredak“ ili na „Hrvatskog Učitelja“ koji listovi izlaze u Zagrebu, prvi uz godišnju cienu od 5 for. a drugi za 3 for. bez kojega od ovih listovah nebi imao biti nijedan učitelj u Istri i na Kvarnerskih otocih. Istarski pučki učitelji neimaju u svojoj pokrajini niti jednog strukovnoga glasila, kojim bi se mogli u svojoj struci usavršivati, osim nekakvog talijanskog „Mente e cuore“ što izlazi u Trstu. O vrednosti ovoga časopisa neću drugo nego ovo reći, da mu je glavna misija širiti talijanštinu medju istarskim učiteljstvom opisujuć bombastičnim tonom životopise talijanskih velikanah a valjanim pedagogičkim člankom u istom listu redkokad dojti ćeš u trag. Ovih školskih praznikah razgovarajuć se s nekojimi učitelji upitah ih u prijateljskom razgovoru dali su predplatjeni na koji hrvatski školski list? Na moj upit dobih od iste gg. učiteljah posve hladnokrvni odgovor, da oni školskih hrvatskih listovah ne čitaju, jer da ih školstvo u Hrvatskoj ni malo nezanima. Dobiv ovaj famozni odgovor nehtjedoh se prepirati nego rekoh, da ipak Dalmatinci, Slovenci itd. žive svaki pojedini u svojoj pokrajini, ali svi jednako crpe svoju daljnu strukovnu naobrazbu iz pedagogičkih didaktičnih hrvatskih časopisah i knjigah. Mila braćo istarski pučki učitelji! stavite ruku na prsa pak recite, da već unapred nećete tako lahkoumne misli gojiti o hrvatskom učiteljstvu. Hrvatsko pučko učiteljstvo u liepoj bratinskoj slogi i sporazumku orijaškim korakom korača po stazi napredka i naobraženosti. Tomu su najbolji dokazi do sad već obdržavane tri obće učiteljske skupštine, a četvrta ako Bog da i sreća junačka obdržavat se ove do godine u Zadru, gdje se ufam, da će tada pohrliti tamo u što većem broju i istarski učitelji, da se svojom jednokrvnom braćom upoznaju, ter započeti će od toga dana sudjelovati na zajedničkom polju psosvjete i naobraženosti. Bog daj u nadi se neprevario! Kad već jednoć uzeh pero u ruku prepustili nemogu, da se pohvalno neizrazim o neumornom radu hrvat. pedagogijskog književnog zbora u Zagrebu, koji svojim članovom od postanka svoga liepi broj knjigah pedag. didak. u ruke dao.

Onomu učitelju, koj se želi u svojoj struci što valjanije usavršiti, ja od strane moje preporučujem, nek ne kasni, predbrojiti se na jednoga od prvo navedenih listovah i netom da bude pomnjivo pročitao dva do tri broja koga mu drago navedenoga lista, podpunoma osvjedočen će biti, da hrvatsko pučko učiteljstvo nije u svojoj struci najzadnje u austro-ugarskoj monarkiji. — Posto pas was više godinah članom hr. pedag. književnog zbora u Zagrebu, zato kao takov dobio sam ovih danah od istog društva veleliepu društvenom nakladom izdanu knjigu pod naslovom „Školska Dijetetika“ od Dr. Hermana Klenke-a.

Ova krasna knjiga upravo je u horu došla hrvat. pučkom učiteljstvu. Obilati njezin sadržaj u izobilju imade takovog gradiva, da će svaki učitelj imajući ju u rukuh čestokrat izpraviti one pogrieške, koje je radi neznanja svoga na uštrb školske mladeži toliko putah počinio. Mila braćo istarski učitelji! nije li možebiti vriedno bilo iz kojegod mu drago gledišta stupiti barem medju podupirajuće članove ped. književnog sbora, jer što je marnomu

učitelju radi daljne svoje strukovne naobrazbe godimice platiti u tu svrhu jedan forint, pak dobiti kao na uzdarje jednu ili dvie knjige pedagog. didak. sadržaja? Mnijem takodjer, da bi se medju istarskim učiteljstvom našlo i takovih, koji bi mogli stupiti medju utemeljitelje istoga društva plativ takovi jednoč za uvjeke u tri godišnja obroka 15 forinti. Ako bi se možda, koji izmedju moje braće istarskih učiteljah našao, ter bi hotio stupiti medju utemeljiteljne članove gore navedenoga društva do konca godine 1879, dobio bi naknadno sve do sada društvom izdane knjige na broju od 8 komada nadmašujuće vriednost od forinti pet A. V. Od srca ću se radovati, ako ovaj moj skromni dopis našao bude odziva medju istarskim pučkim učiteljstvom na što sigurno računam, da ako se tko ponukovan ovim dopisom upiše medju članove hrvat. pedag. književnog sbora u Zagrebu, blagosljivjat će onaj čas, kad je to uradio, a tim čitajući spise, koje bude na uzdarje od istog društva dobio, prisvojiti si će sve veća takovog znanja u svojoj struci kakva signrno prisvojio si nebi ako bi možda i veću svotu novacah potrošio na kupovanje možda takovih knjigah, koji bi to prikoristio, što bi se svomu milomu rodu odtudjio a u svojem se učiteljskom zvanju nimalo izobrazio i usavršio. Nemojte braćo možda komu za volju ostati i na dalje u duševnom snu i letargiji, nego junački stupite u kolo naših vriednih hrvatskih učiteljah, oni će vas kao svoju milu braću obyeručke u svoju duševnu svezu primiti: uz njih svi jednodušno prionite, i ako ste do sada bili odsječena grana narodnjeg stabla, da od sada unapred budete i vi živa uda istog, pak ćete tako složno radeć u svojem se zvanju sve veća usavršivati na korist mile nam domovine i naše omiljene mladeži. Nedaj Bože, da ove moje rieči, koje k vam upravlja vas sudrug i brat, ostanu glas vapijućega u pustinji.

Hora je da već jednoč pokažete svietu, da ste Hrvati ter da njegujete svoje a ne tudje. Na koncu vam velim: Braćo! tko ne napreduje taj nazaduje!

Jedan pučki učitelj.

MOJEMU PRIJATELJU

Š. M.

Zdravo Šime! — Evo lista
Iz daleka tudja kraja,
Vjerna šilje ga i čista
Ljubav — tvog se dostô hnja!

Dobarah ti tristo želi:
„Dobromu se uvjek nadô,
Jadi nikad te zadjeli,
Sa ničesa nikad stradô.

„Zdravljem vjek ti tielo cvalo
I duh vesco u njem bio,
Sve što činiš plod ti dalo
Puno nažeo gdjegod sijô.

„Našô vjernu liepu drugu:
Bila ures domu tvome,
Pudila ti srca tugu,
Bila dika rode svome,

„Darovala te sinovi
I ljepšijem još kćerima —
Bili slavski sokolovi,
Bile ponos tebi — svima."

Takvom željom evo lista
Gdje na tvoja kuca vrata,
Suhim zlatom on neblista
Želja draža mu od zlata!

A. K.

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. Č. g. Josip Artico, koralni vikar kod s. Justa M. u Trstu je imenovan za kateheta kod c. k. gimnazije u Kopru. — Č. g. Jakov Daris, dosad duh. pomoć. u Milah, ide kano koralni vikar u Kopar. — Č. g. Eugen Strekelj dosad duh. pomoć. kod sv. Jakova u Trstu ide u istoj službi u Milo. — Č. g. Ivan Buttignoni do sad duh. pomoć. u Škedinju je imenovan za duh. pomoć. kod sv. Jakova u Trstu. — Č. g. Anton Kjuder dosad župn. upruv. u sv. Križu ide za duh. pomoć. u Škedenj.

Gradsko vieće u Trstu razpušteno je dne 26. t. mj. po previšnjem nalogu od 25 novembra na temelju § 32. gradskoga statuta.

Družtva Čujemo od vjerovane strane, da su nekoja gospoda u *Kopru* prodala Namjestničtvu pravila *hrvatski* pisana, po kojih će ustrojiti u onom gradu čitaonicu. U *Pazinu* izašlo je radi strančarije mnogo članovah iz dosadanje talijanske kazine, ter su ustrojili posebno družtvo pod imenom „Austria" Družtvo drži i hrvatske novine, a čujemo da će i seljake iz polja primati. Pravo je. Netreba obzira. Kad smo na to došli, držimo se one: Ogluši ti meno, ogulit ću ja tebe.

Feldzajgmajstor Filipović zapovjednik druge vojske, koj je Bosnu posjeo i Sarajevo uzeo, dignut je od te časti, ter se vraća u Prag na prijašnju službu. Sarajlije učinili su ga za počastnoga gradjanina.

Kolika razlika! Piše „Soča", kako je silna množina naroda sabrana bila na Bleiweisovoj sedamdesetoj obljetnici, kako je na stotine deputacijah došlo, kake je izbrana kita gospode bila na čelu, gdje su se bratske zdravice redale. A dne 20 novembra — dakle u dneve toga slavlja — sazvalo je njemškutarsko konstitucijonalno družtvo u Ljubljani skupštinu. Došlo je *trinajst* ljudi, a medju njimi nijedan gradjanin. Bogme „rajh" padn!

Poslanstvo iz Hercegovine. Mnogo odlične gospode iz Hercegovine diglo se je ovoga mjeseca put Beča i Pešte, da se tamo pokloni Nj. Veličanstvu cesaru i kralju. Bili su na obih mjestih dostojno dočekani i počašćeni. Pred cesarom govorio je katolik Marko Poljanić, dok su uznoj otmenji članovi držali vrpce od zlatne knjige, gdje je pisano pismo, u kom razlažu svoje želje.

Na povratku svratilo se je nekoliko članovah te deputacije *u Zagreb* i to svi katolici i tri najotmenija bega.

Kad su večer iz teatra došli, dočekala jih je izabrana kita gospode, te jih srdačno pozdravili. Na uzhitan govor Frana Folnegovića narodnog zastupnika, odgovorio je Bećir beg Kapetanović nazdravivši hrvatskomu narodu. Taj Bećir-beg Kapetanović vrlo je, kažu, bogat. Odkud naša vojska udje tamo, imenovan je za kotarskoga kapitana, što se tamo reče *kajmakan*. Dne 20, i 21. ovoga mjeseca bili su i na Rieci, te su tamo obašli i slavni frankopanski grad Trsat, gdje jih je takodjer načelnik pozdravio liepim govorom a čitaonica riečka jim učinila štov, nu o tom ćemo progovoriti.

✝ **Stjepan Ljubiša** kotoranin, mnogo godinah poslanik na saboru u Zadru i na carevinskom vieću, umro je ovih danah u Beču od neke plućne boli. Bio je samouk čovjek, i bistre glave, kakovih se u nas često nadje. Bio se je podigao visoko, jer je tvrdo držao uz vladajuću stranku u Beču, misleć da će tim Dalmaciji bar ponekle bolje biti. Zato je bio omrazio drugim otmenim Hrvatom u Dalmaciji. Ali stara je rieč, da mladoga ne sudi, a mrtvoga ne budi. Od Ljubiše hrvatskoj knjigi ostade liep spomen; njegove divne pripovjesti. Svak nešto doprinesi na prospjeh naše stvari; to se i napred spominje, drugo se za boravlja. Ljubiša ostavi sinu mislimo pravoslovca i dvie kćerke. Pogreb mu je bio divan.

Veborovci od reserve doći će već zaufano svojim kućam kad „Naša Sloga" čitateljem rukuh dopade. Iz prvine bilo je odlučeno, da se samo najstarije dvie godine kući puste, ali je kasnije naloženo, da se sva reserva vrati. Evo bit će dosta pripoviedanja i veselja.

Za osvojenje Bosne potrošila je Austrijska vlada 102,810,040 for., od kojih spadaju na Ugarsku i Hrvatsku 32,250,040.

Onim, koji nas pitaju gdje i po čem se prodaje svud obljubljena knjiga „Kačićeve narodne pjesme", odgovaramo: u Zagrebu kod knjižara g. Hartmana po for. 1 novč. 20. Tko si dakle želi dobaviti tu knjigu, neka poštarskim pouzetjem pošlje novce napomenutomu knjižaru.

Nove biljege (bule) izdati će vlada nastajućom novom godinom, stari pako biljegi valjat će samo do Svićnice; zato tko ih ima, neka se spomene, promieniti jih na vrieme.

Turkinja se pokrstila. Pri Citluku u Bosni pokrstila se je sedamnajstgodišnja djevojka, kći Smail-age Durakovića. Kumovao joj jedan častnik austrijanski. Krst je obavio tajnik francuskoga reda Augustin Zubac. Djevojka će poći za jednoga Hercegovca katolika.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—28. Novembra 1878.

Dne	Car. dukati (cekini)	Napoleoni	Lira ster.	Prid srebro (agio)	Dne	Car. dukati (cekini)	Napoleoni	Lira ster.	Prid srebro (agio)
16	5.52	9.32	11.71	100.—	25	—	—	—	—
17	—	—	—	—	25	5.53	9.32	—	100.—
18	5.53	9.32	11.73	100.—	26	5.56	9.33	11.73	100.—
19	5.54	9.33	11.75	100.—	27	5.56	9.33	11.74	100.15
20	5.54	9.32	—	100.—	28	5.55	9.32	11.74	100.20
21	5.55	9.34	11.76	100.—	—	—	—	—	—
22	5.54	9.33	11.74	100.—	—	—	—	—	—
23	5.56	9.32	11.72	100.—	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 28. Novembra 1878.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 klg	—	—	—	—
Kafa Portorike	„	129	—	132	—
„ S. Domingo	„	7	—	8	—
„ Rio polag vrsti	„	63	—	14	—
Cukar austrijski	„	35	—	36	—
„ tuženi	„	36	50	37	50
Cvietje trave bubače (Grisantomo)	„	10	—	18	—
Naranče skrinjica	„	3	—	4	50
Karube guljozke	za 100 klg	12	—	15	—
„ levantinske	„	1	—	9	50
„ dalmatinske	„	15	—	—	—
Smokve Kalamata	„	14	—	—	—
„ guljozke	„	5	75	—	50
Limuni skrinjica	„	81	—	86	—
Bademki Biti mendule guljz.	za 100 klg	—	—	—	—
„ dalmatinske	„	23	—	30	—
Lešnjaci	„	8	75	9	—
Šljive	„	10	25	10	50
Pšenica ruska	„	9	—	10	—
„ ugarska	„	—	—	—	—
„ galička	„	5	50	6	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	6	75	7	—
„ ugarski	„	6	50	8	—
Raž	„	7	—	8	—
Ječam	„	6	—	6	25
Zob ugarska	„	—	—	—	—
„ arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti	„	12	—	14	—
rabe	„	9	—	11	—
Bob	„	—	—	—	—
Leća	„	12	—	14	—
Orlz talijanski	„	15	75	23	—
„ inglezki (kitajski)	„	15	50	16	15
Vuna bosanska	„	95	—	110	—
„ moravska	„	117	—	120	—
„ arbanaska	„	110	—	117	—
„ istarska	„	—	—	—	—
Pasko koruško jelovico	„	52	—	92	—
„ šlajersko	„	44	—	75	—
„ Gredo	„	12	—	14	60
„ bukovico	„	8	—	12	25
Ulje ital. nižje vrsti	za 100 klg	42	—	48	—
„ najboljo	„	55	—	75	—
„ srednjo vrsti	„	—	—	—	—
„ dalmatinsko	„	40	—	47	—
„ istarsko	„	—	—	—	—
Kameno ulje u barilah	„	12	50	—	—
„ u kasetah	„	16	—	—	—
Koža strojeno naško	„	170	—	190	—
„ suho volovjo naško	„	107	—	131	—
„ dalm., ist. i bos.	„	70	—	110	—
„ janječe naško	za 100 kom.	95	—	105	—
„ dalmatinsko	„	70	—	85	—
„ kozje	za 1 klg	—	75	—	80
Vuneno slano	„	—	58	—	65
„ suho	„	—	49	—	50
Zeđje za 110 komadah, u srobru		25	—	27	—
Bakalar	za 100 klg	25	—	31	50
Sardele 1 baril	„	15	—	2	—
Vitriol modri	za 100 klg	25	—	26	—
„ zeleni	„	5	50	5	75
Maslo	„	76	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	43	50	47	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo razto̊pljeno)	„	18	50	21	—
Slanina	„	39	—	41	—
Rakija etolitar (100 litarah)	„	—	—	—	—
Galvići istarski	za 100 klg	—	—	—	—
Ruj naški	„	9	—	—	—
„ istarski	„	8	75	8	75
Lišće od javorike	„	15	—	16	50
Vinske strgotine (Gripola) sploh	„	31	—	16	—
Med	„	30	—	35	—
Lumber (jabučico od javorike)	„	14	—	16	—
Pakal baril od 100 klg	„	9	75	9	—
Cunje (štrace)	za 100 klg	17	25	23	25
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Prebdjenih kašljuć noših, navalno jutarnjo hreputavico i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji je panašljaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-ere sladkiše (Pastiglie Prendini)* te gledati, da bude na omotku kutljico (škatulo) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini*.

Ciena 30 novč. kutljici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste)*. — A izvan Trsta dobivaju se: na *Ricci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Partôlića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pontoni-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Schrlanora mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Vivlani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Bernttini-a; — u *Šibeniku* kod Berosa i Misture; — u *Špljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zovetti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah ilititi Specierijah. 36

OGLAS.

☞ U nakladnoj i umjet. trgovini ☜

M. BABIĆA

u Budim-Pešti (Budapest Alte Postgasse N. 6.)

izašle su i mogu se dobiti liepo i divno umjetnički izradjene

☞ TRI ☜

NOVE SLIKE

i to: I. slika

OSLOBODIOCI

Bosne i Hercegovine.

Na toj slici nalaze se osim ovih grbovah: austrijskog, hrvatskog, bosanskog i hercegovačkog, još i jedanaest po fotografijah izradjenih likovah onih ljudi, koji u tom velikom, a po hrvatsku istoriju slavnom djelu najvažnije uloge imaju, a to su: 1. *Njegovo c. k. Veličanstvo Franjo Josip I.*, car austrijski, kralj ugarski, hrvatski itd., a sada i gospodar Bosne i Hercegovine. — 2. Ujenerali: *Baron Filipović*. — 3. Baron *Jovanović*. — 4. Nadvojvoda *Salvator*. — 5. Herceg *Württemberški*. — 6. *Tegetthoff*. — 7. Grof *Szapary* — 8. *Kaiffel*. — 9. *Müller*. — 10. Pukovnici: *Rittel*. — 11. *Villetz*.

Slika je vrlo divno, i to: *poput jednoga krsta (križa) izvedena*. — Svi likovi ukrašeni su liepim *hrvatskim trobojnim okvirima i lovorovim vjencima*.

II. Slika:

Prelazak austro-ugar.-hrvatske vojske preko granice kod Kostajnice 29. Srpnja 1878.

III. Slika:

Ulazak austro-ugar.-hrvatske vojske u Sarajevo 19. Kolovoza 1878.

Sve tri slike jednake su veličine, i to: *50 centim. visoke a 85 široke*. Sve tri slike crtao je prvi vještak u monarkiji g. Kacler, i zbilja su remek-djela, sa kojima se naš narod dičiti može.

Ciena je *svakoj toj slici zasebno samo f. 1.50 novč.* Tko naruči sva tri komada u jedared, taj dobije ove tri slike za *f. 4.* Tko pak naruči u jedared jedno na drugo najmanje 10 komad, *taj dobije svi deset slika za 10 f.* Slike će se slati samo za gotov novac, il pak kroz poštarsko pouzeće (zur Postnachnahme).

Novce i poručbino valja slati na ovu adresu:

☞ M. BABIĆ ☜

in Budapest, Alte Postgasse N. 6.

Višegodišnji solidan rad ove trgovine, *jamči svakome* za brzu, točnu i savjestnu poslugu. 6

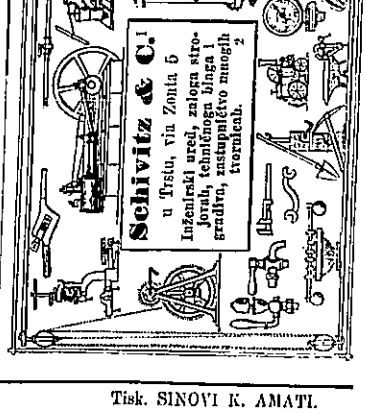

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.

Broj 24. U Trstu 16. Decembra 1878. Godina IX.

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmierno 1 for., a seljake 60 novč. za pol godine. Izvan Carevine više poštarina. Gdje se najde najmanje 8 seljakah te su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrieme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalaze se

Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u celosti ili u izradku, naime prama svojoj vriednosti i smieru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari nenalazo mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 60 novč., a svaki redak suviše 5 novčićah; ili u slučaju opetovanja po što se pogodo oglasnik i odgravničtvo. Dopisi se netraćaju. Uredničtvo i odpravničtvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putem svojo *Listnice*.

POZIV NA PREDPLATU.

Godina 1879. bit će „Našoj Slogi“ deseta, a našoj neslogi i nemaru bila zadnja! Želili smo ovaj list štampati svakoga tjedna, ali je za sada nemoguće. Tekom godine možda i do toga dodjemo.

Odlučili smo u podlistku štampati **hrvatske narodne pjesme iz Istre**, kojih nam poslaše mnogi prijatelji; a druge ćemo pobrati iz knjigah, u kojih su već štampane. Ufamo se, da će nam još koji prijatelj i rodoljub priposlati pjesamah, poslovicah, zagonetkah i pripovjestih onako vierno, i u onom dijalektu, u kojem jih je čuo.

To ćemo sve onda izdavati u snopićih i za malo, da bude svatko mogao složeno imati.

Preporučamo svim rodoljubom, da nam dopisuju iz svojih krajevah po istini sve, što misle da je vriedno. Štampat ćemo cielo ili medju različitimi viesti, kako bude priličnije. Molimo, da se dopisi pišu na polovicu linije,

Predplata s poštarinom za cielu godinu stoji samo 2 f., a za seljake samo 1 f. Za pol godine polovicu. Izvan Carevine za poštarinu više.

Ali ako se nadje barem **osam seljakah** pod jednom poštom, i voljni su pod jednim zavojem i imenom dobivati list, onda pušćamo **za 70 novč. na godinu svakomu.** Poštu, ime i pridjevak valja jasno naznačiti. Ako tko nedobiva lista na dobu, neka se potuži u pismu nezapečaćenom i izvana napiše uz Adresu „Reklamacija“. Za takovo pismo neplaća se poštarine.

Novce netreba posiljati u zapečaćenu listu jer je predrago, nego se uzme poštarska naputnica (Vaglia postale, Postanweisung), po kojoj je cienije, a i mjesta ima na njoj dosta, da se napiše ime, vrieme za koje se plaća, i što se drugo želi.

Tko nam prvoga broja nevrati, držat ćemo ga za predbrojnika.

Uredničtvo „Naše Sloge“

Tipografia Figli di C. Amati, via della Zonta N. 7 u Trstu.

Političko družtvo Jedinost.

Dogovaralo se je ove dane s nami o tom, bili „Naša Sloga“ prestala izlaziti, budući „Edinost“ pučki list za tršćansku okolicu, mora prestati svakako, pak da se oba sliju u novi politički list, organ družtva „Jedinosti“, koj bi izlazio barem svakoga tjedna, a pisan bi bio u obih dijalektih i po potrebi donašao bi članke talijanske.

Premda se o novom listu nije posvema dokončalo, ipak nam je javiti, da je sva prilika, te bude izlazio, bilo u ovom ili onom obliku. Ali i „N. Sloga“ svakako će još izlaziti, dok bude ikoliko prilike, jer je dobro ukorenjena u puku, jer ima napose zadatak buditi Hrvate u Istri, i jer bi se težko novi list namjestio svagdje, gdje su sada na Slogu predplaćeni. Istini za ljubav nam je spomenuti, da je i odbor Jedinosti priznao, te bi škoda prestati štampat ovaj naš list.

Budući je tu i o drugih stvarih bilo govora, i vredno jih je spomenuti, to upozorujemo naše čitatelje, da je družtvo Jedinost *naše* političko družtvo, da su mu namjere čiste i plemenite, ter je žaliti, što se je dosada tako malo članovah od naše strane prijavilo. Mi zaklinjemo naše čitatelje, osobito hrvatsku inteligenciju istočne Istre i otokah, da se početkom godine upišu u što većem broju ovamo. Ako ima jedan par tobože gorljivih Slovenacah u Istri, koji za našu hrvatsku stvar nemare, (a nam je i to težko vjerovati) netreba da nas bude nijednoga, koji nebi za njihovu marno. U tršćanskoj okolici i na Krasu, mi imamo braniti svoje i dizati svoj puk *isto onako*, kao drugi članovi Jedinosti to imaju činiti u Pazinu i Kastvu i na Krku.

Družtvo, kojemu na čelu stoji Ivan Nabergoj, nemože imati nego plemenite nakane.

Hrvatski govor o školah na taboru u Dolini pokazao nam je, da ovo družtvo imamo držati za svoje, a ne onehajati ga, kao da ga nije.

HRVATSKI JEZIK U ISTRI.

Nije tomu davno, što se je hrvatska pjesma u Istri orila kao i po ostaloj hrvatskoj domovini; što nije bilo osim u benečačkoj Istri čuti drugoga glasa do glasa hrvatskoga, što se je karnijel došavsi gladan u Istru morao hrvatski naučiti, ako se je htio nasititi; što nije bilo nego slaba traga talijanstvu. A ipak je ovo sada takov mah preotelo, da se kaputaš nesamo srami hrvatske pjesme, hrvatskoga govora, nego i prezire, mrzi svakoga — od najsiromašnijega kmeta do biskupa — koji tu pjesmu, taj govor njeguje.

Odkle tolika promjena u tako kratko vrieme? Od odgoja najviše.

Na talijanskih malih i velikih školah odgajani nekoji istarski mladići u vreme probudjenja narodnoga duha opojili su se talijanskim duhom i takovi se vraćali svojim ognjištem. Prema tomu duhu počeli su raditi, najprije tajno, pak javno, a to je bilo tim uspješnije, što su jim bile na ruku oblasti. U kratko bilo je ustrojeno pučkih školah talijanskih koliko se je moglo i ne moglo, u kratko zadobilo se pravo i na sveučilištih činiti izpite u talijanskom jeziku; pravo koje se je svim drugim narodom u Austriji kratilo. Imalo se je sukno i škare i krojilo se odielo talijansko, odgajalo se je, odgojilo i odgaja se Talijane; tako da djeca koja u svojoj kući nisu ni mogla naučiti se, nego hrvatski, postavši muževi neće već niti govoriti hrvatski, a kamoli učiti svoju djecu, dapače njihova majka, mora učiti se talijanski pod svoje stare dane, da se može sa svojimi sinovi i unuci razumjeti. I tako pada na nas jedine na svietu sramota, da volimo tudje nego svoje.

Odgoju dakle ima se pripisati prvo i glavno što bogatiji posjednici, imućniji obrtnici, trgovci i brodovlastnici prijanjaju uz talijanstvo, a nemare za hrvatstvo, u kojem su rodjeni ili ga dapače i preziru.

Odgoj, škole, uzrok su što pokrajinski i obćinski plaćnici, učitelji gradskih i mnogih pučkih školah talijanski ćute, a što je hrvatskoga u najboljem slučaju za to ne mare.

U odgoju poglavito imamo tražiti uzrok, što i velika množ državnih činovnikah čudnim duhom odiše, što i oni o hrvatskom jeziku osobite misli imaju, što hrvatski narod služeć i po njem kruh jedući, ipak hrvatski niti govoriti niti pisati neće ili neznadu — i to činovnici one države, u kojoj ima Talijanah samo *sedamdeseti* dio, a Hrvatah bar *deveti*, te u kojoj su svi jezici jednakopravnimi proglašeni.

Drugi uzrok, što naši činovnici hrvatstvo zaništuju jest ona nesretna

---

PODLISTAK.

MIRKICA.

Poslje večere sastajem se s trojicom prijateljah u krčmi. Da mnogo ne pijem, udesio sam tako, te rano večeram kod kuće. Prijatelji pju pivo prije večere; dakle idemo ranije kući. Razgovori su vrlo različni, i da pravo kažem obično zanimivi. Jer se dogodi, da osim nas četvorice dodje još koji „osebni“ znanac, te se onda o svačem divan zametne.

Jedne večeri hoće jedan od nas prijatelju Ipsilonu, kao da smo se dogovorili: „Čuješ Ipsilone! daj ti napiši štogod u „N. Slogu“, što bi Zagrebčane zanimalo, jer odkad su Istrani na onom sveučilištu postali prepisujući članovi jugoslavenske akademije, od onda jim je prenizko pisati u „Slogu“. A mogli bi nacrtati barem mali osvrt na ukupan život od 15 danah. Valjda bi i tamo to rado čitali.“

Naš prijatelj Ipsilon je čudan svat. Drži se kadšto, kao da je naravski sin lorda Palmerstona, kadgod bi ga sudio, da nezna do pet brojiti. Ono večeri bijaše dobre volje. I započe: Da vam ja gospodo stanem pričati „peljde i pripečenja“, koja su mi se dogodila za kratkog boravka u Zagrebu, časak bi vam se koža ježila, časak biste zabljeno gledali, kao vezir na magarcu, kad mu je vrač Iljo sa bielca kazivao, što svetac u nebu radi. No zato još nije došla plenitudo temporum ili, kako „Sloga“ krivnjom korektora napiše „Plemenitado tempore“. U ostalom već vam sada mogu kazati, da sam se dobro pogadjao sa sudbinom. I ona i ja držasmo se izreke: Variatio delectat. I te kako delectat! Danas ni pare, sutra dva tri forinta, prekosutra i ptičjega mljeka! Dodjoh u Zagreb, vi znate pošto. Ljudom niže pasmine govorio sam, da trgujem s marvom i da sam iz Ribnice. Kažu da mi povjerovaše, jer sam prilično dobro oponašao onaj dijalekt.

Nekog oktobarskog dana u jutro tražim „promenadu“. Kašnijo saznah, da su „promenado“ okrenuli u „Strossmajerovo šetalište“. Ako bi se ikada imala još prekrstiti (česa Bog nedaj), onda bi ja predložio, da se pretvori u „déjeuner-gasse“, jer mnogi sveučilištni djak na njoj ruča pasuć si oči veličanstvenim pogledom po savinoj ravnici; dakako da čovjek više put zaboravi i na kavu.... Dakle na toj promenadi imala je biti kavana, moj rendez-vous s čovjekom crne brade, lisičavog govora, ul koga ju i danas držim za dobra Hrvata. Od njega sam imao vizit-kartu na kojoj stajaše napisano, da ćemo nas dvojica, kako danas u jutro, skupa kavu piti... u kavani... na promenadi. Ja sam to tumačio tako, da će onaj gospodin obje kave platiti, jer ja nebi bio vredan ni „kapucinera“. Ta posjetnica bijaše za me bolja oktobarska diploma, nego li bočka Hrvatom.

Šta bi po magli šetao! Tà kad je rekao, doći će. Idem u kavanu, držim se kiselo i osorno, da si svatko stvori sofizam o kapacitetu moje mošnje, bolje rekuć šrajtoka.

„Vu čem bi mogel poslužiti mladi gospon“ javi se starčić oštro zasukana brka i liepo počešljane kose, koja je ravno nad čelom sačinjala jednu vrst piramide. Bijaše očešljan „na kakadu“.

Odmah pomislih: ovako se je češljao pokojni Gaj; ovo mora biti ljuti „Ilirec“ od starije dobe, i rekoh:

— Vi mi možete „vu kafani“ poslužiti.

— Je! to i ja znam, ali njih just pitam vu čem?

— Vu jednoj dobro zasmočenoj beloj kafi.

— Izvoliju kifeljcov?

Ja mučim, jer će i tako donieti.

Još nisam do pol kave došao (a znajte da smo sinoć na lahko večerali), to stupi unutar drugi starčić. Kako se je odkrio, opazih, da je i on „na piramidu“ očešljan.

A ha, rekoh sam sobom, dva Hirca skupa. Nije lošo. Eto odmah prilike, da u dnevnik što nova zabilježim. Jer obično opazke tih danah bijahu: Onaj lopov odtjerao me je, kad sam ga došao moliti za instrukciju; onaj gursuz mi još nešalje novca; sinoć nisam večerao itd.

Kavanar se oglasi: Dobro jutro želim Japica Pogorelec.

(Recimo, da se je došljak zvao Pogorelec, samo da mu pravoga imena nekažemo).

— Naj bi vre jenkrat bilo dobro, ai vrak ga dal i stvoril, ja neznam, kam se je to vreme spremenilo. Jeden vlas je falil, da nisem po štengah opal, kak sem dug i širok. Ova prokleta fajhtnoba! Negda je znal vre vu ovu dobu sneg zamesti, pak je človek bar mogel reći, po čem hodi. Vezda nit ni leta ni jeseni. Bogme mi je bil ovo leto vu julu mesecu vu Tuškancu mraz.

— To im je krv, krv tak naletela. Vidiju ja vre tri leta reumatizmuš vu levem uhu i na desnem ramenu nosim, pak mi je doktor zapovedal da moram još i flanelhemt nositi; kaj bi oni rekli? — našali se kavanar.

— Doktori su norci. Po keh dob se ti flanelhemti i debeli unterhozeni nosiju, od onda vre ni sreče. Em se je sve prevkrenulo.

politika naše vlade, da se zanemaruje, zabacuje sve ono, što je hrvatsko, pak bilo to komu drago na korist, pak bilo to i proti koristi države. Da ili zloba ili sljepoća naših krmilarah — a nit jedna nit druga jih nemože opravdati — kriva je, da se toliko demonstrira proti Austriji, koli u Italiji toli ovdje u našoj zemlji; da je ova naša zemlja u pogibelji, da bi se radi nje i krv moglo u kratko proljevati, a da se nezna, komu bi ju mač mogao dosuditi. Po toj nesretnoj politiki pomagalo se je ustrajati i ustrajalo se je talijanske škole, po njoj zavelo se je talijanski jezik u sve urede u sav javni život, tako da se je Talijanom i tim dalo jedan uslov, kojim oni Istru talijanskom smatrajuć za se zahtjevaju. Po toj nesretnoj politiki na ruku se je išlo Talijanom ili Taliomanom pri izborih, tako da su oni jedini odlučujući faktor za Istru u Beču, a još više u Poreču. Uslied te nesretne politike namještalo se je činovnike talijanski odgojene, talijanski odišuće, kakovih žalibože i danas po cieloj Istri ima; ili jih se je zvalo iz drugih zemaljah, iz svih samo ne iz onih, koje su Istri srodne, svakakovih samo ne onih, koji bi znali s većinom stanovničtva istarskoga govoriti. Svi drugi uzroci radi kojih naši plaćnici neljube hrvatstva, ili su mu očito protivni, neznatni su prema prvim dvim — svi suvise s timi dvimi

Talijani ili Talijomani odgojeni po svoju teže naravski za Italijom te nemogu obljubiti hrvatstva. Činovnici s tudjih zemaljah k nam poslani, ili su se sdružili s Talijani te s njimi u isti rog pušu, ili bi htjeli ludo germanstvo u Istri širiti — hrvatstvom, da su zanj i marili, nebi jim bile ruže procvale. Kad bi se sad Hrvatom u Istri htjelo dati, što jim pravo što jim zakon daje, kad bi se htjelo uvesti hrvatski jezik u urede, u škole, u javnost, to bi svi ti činovnici u veoma težak položaj došli. *Oni bi morali uredjivati, podučavati, govoriti hrvatski, oni bi morali znati hrvatski.* Oni bi se morali naučiti hrvatski ili seliti se iz zemlje. Naučiti se hrvatski jednim nebi bilo po ćudi, drugim bilo bi nemoguće ili radi toga, što su jur starji, ili jer su posve tudji hrvatskomu jeziku. Nit jednim nit drugim nebi bilo ni najmanje ugodno *učiti* se jur kao činovnikom. Seliti se iz zemlje lahko je reći, al težko je učiniti. Kruh naš svakidanji — valja jesti, valja se oblačiti, valja hraniti, valja oblačiti ženu, djecu, svoje. I za to mnogi i mnogi plaćnik neželi i nemože siromah želiti, da hrvatski puk u Istri do svojih pravicah dodje.

Konačno što njihovom što uzgojnom školskom, što vladinom u obće krivnjom njihova djeca hrvatski neznadu. Otčinska jim ljubav, otčinska briga, otčinska dužnost nalaže, da se brinu za budućnost svoje djece, da jim namaknu komadić kruha. Kako slabo bi oni odgovarali toj svojoj dužnosti, kad bi radili na to, da se po zakonu postupa prema istarskomu Hrvatu, što se njegova jezika tiče!

To bi bili po prilici uzroci, zašto naši činovnici od hrvatskoga jezika zaziru, zašto mu se mnogi zubi i nokti protive, zašto su mu kadkada neprijatelji. Oni će to za dugo još biti. Da nebudu za uvjek, da nebudu pomogli potalijančiti ovu zemlju, da ju nebudu kao zrelu jabuku bacili u krilo matere Italije, zato treba korenitih promjenah. Te promjene mogla bi i morala bi izvesti naša visoka vlada. Naš je zadatak kadgod opomenuti ju i na tu dužnost.

DOPISI.

Volosko *10. Decembra 1878.*

Ako se ne varam, našemu občinskomu zastupstvu su dani izbrojeni, te ćemo mi doskora pozvani biti, da u občinski sbor nove ljude biramo.

Tom prilikom pada mi na um nešto, što se kod prošlih izborah dogodilo i što ja nebi rado da se ovog puta opet dogodi, pa sam zato odlučio poslati ovaj par redakah „Našoj Slogi“ da na vrieme opomenem onoga od koga to odvisi.

Kod prošlih izborah god. 1875. bio je već odavna iztekao rok tadanjemu zastupstvu, a naš se načelnik nije mogao nikako odlučiti da nove izbore razpiše; svi smo to čekali, svi izčekivali, ali badava, ne čuje se nigdje ništa o tom i nigdje se ništa ne čita. — Pitaj ovoga, pitaj onoga al opet nitko ništa, jer kod naših poglavarah vlada ona „zitto, zitto“. — Al najednom prosu se glas da imamo do dva do tri dana birati novo zastupstvo, a stvar da je oglašena, kako zakon hoće, već od četiri čedna. Gdje je to bilo oglašeno i komu, u Voloskom nije, osim načelnika i njegovih savjetnikah ili bolje rekuć zapovjednikah, znala ni živa duša. —

Kad se na dan izbora netko na to potužio, otrese se jedan od zapovjedajuće gospode, da tu treba mučati, jer da je sve u redu i po zakonu učinjeno i pokaže oglas na kojem je bilo napisano „affisso e pubblicato il di .... 1875“. — Oglas nosio je dakle sbilja zakoniti datum i poznat je bilo da je bio negdje prilieplјen, ali gdje? — to nije opet nitko od nas znao, dok nam nisu Opatijci, koji su došav in corpore uzornom disciplinom, reko bi, pred nami defilirali, rekli da je njim bilo još pred četiri čedna oglašeno, da će se taj i taj dan birati novo zastupstvo, pa da su oni i došli kano pravi i svih svojih pravah svjestni gradjani. kako vidimo, u podpunom broju.

Kasnije se doznalo da je taj nesretni oglas za kojim su Vološćani toliko uzdisali, bio sbilja prilieplјen ali u .... Skerbićih; doznalo se pače i tko nije žalio truda da po danu i po noći, al većinom po noći od vrat do vrat opatijskih kućah obilazi i Opatijce sjeća njihovih najsvetijih gradjanskih pravah, samo da nam onu toli smiešnu improvizadu napravi.

Vološćani nisu bili pripravni na ništa, pa su tako i opet bili izabrani samo oni, koje su svemogući udostojali primiti za svoje kolege. Ovo sam napisao, kako rekoh, samo zato da spomenem našega načelnika onoga što se jednom dogodilo i što se već nebi smjelo dogoditi.

Od opatijcah pako nadam se da se već neće od po noći obilazećih dati nagovoriti da rade drugčije nego Vološćani, jer su se i ovog puta osvjedočili da im je, ono, što su posijali, prilično slabim plodom urodilo. (Dakle ovaj put pazite, gdjegod vidite kakovu cedulјicu. Tako ćete naći izborni oglas. A jeste li liste imali? Ured.)

Iz Kopra.

Na temelju pravilah priznanih po c. k. namjestničtvu bila je ovih danah sakupljena prva skupščina „Čitaonice“ u Kopru.

U družtvo nagna nas Hrvate sa Slovenci u Kopru prirodni zakon nedozvoljavajući čovjeku biti samu. U kakovo družtvo, kaže nam dalnji prirodni zakon, veleći, da se srodan sa srodnim sdružuje prema onoj: svaka ptica svomu jatu leti. U družtvo prisili nas potreba, da se čovjek poslie dnevnoga napora odmori, da u prijateljskom sastanku i razgovoru bar ponekle na svoju brigu zaboravi — da razvedri um, okriepi dušu, osladi srdce. U družtvo ponuka nas potreba dan današnji jur sveobća, uslied koje želi svaki da sazna što se po svietu dogadja, osobito pako što se dogadja u njegovoj bilo široj bilo užoj domovini.

Svemu tomu zadovoljuje čitaonica stupivša ovih danah u život.

Da nebudemo sami, kao lipić u šumi, sastajati ćemo se u njoj. Sastajati ćemo se sinovi jednoga naroda sa dvjemi imeni. U sastancih odmoriti ćemo se od dnevnoga truda prijateljskim razgovorom, prikladnom zabavom, čitanjem novinah, osobito naših. Saznavati ćemo iz njih što se dogadja u svietu, što osobito u našem svietu; saznavati, koje su potrebe našega naroda i kako bi laglje sdruženimi silami tim potrebam pomogli, kako bi laglje naš narod uzdigli do onoga položaja koji ga po prirodi i po povjesti ide...!

Našemu družtvu prigovoreno je i prigovoriti će se što šta. Svi prigovori jur učinjeni i koji bi se učiniti mogli, nesmiju nas nimalo smetati, malo su valjani ili ništa — samo ako ćemo sami.

Prigovoriti će se, ako se jur prigovorilo nije: da smo separatisti; da družtvo po nas ustrojeno u Kopru, talijanskom gradu, mjesta nejma, da smo siromasi; da nas je malo.

Separatisti ako hoćete jesmo, ali na to natjerani od drugih, koji neće pripoznati našega jezika, naših pravah, nas istih. Separirani, odieljeni od drugih nastojati ćemo da zadobijemo ono, što nam je svakidanja potreba, a što nam se u družtvo s drugimi krati. Odieljeni očuvati ćemo svoju osebinu ili individualnost, koju zajedno s drugimi očuvati nemožemo i koju će tim veće i drugi cieniti znati, čim ju budemo veće sami očuvali nastojali.

Da je Kopar većinom svojom talijanski to znamo, al da ima i naše družtvo mjesta u njem, kažemo najbolje mi sami. Ima nas u Kopru i ne Talijanah, pak imamo toliko pravo na svoje družtvo u Kopru koliko imaju Talijani u Gracu ili Beču. Dapače i veće, jer je Grac i Beč i obkoljen Niemci, dočim je Kopar obkoljen narodom našega jezika.

Da smo siromasi, da neimamo prostranih nit ukrašenih prostorijah, da nećemo moći imati mnogo novinah, da nećemo moći priredjivati sjajnih zabavah i što je istina. Bogati nismo, ali nigdje pisano nestoji, da samo bogataši živjeti mogu, da za nebogate života neima. Nesastoji sreća čovjeka u tom, da je bogat, nego u tom, da se zadovolji s onim što ima. Zadovoljit ćemo se i mi tim što nam je moguće imati. Radit ćemo po svojih silah, radit ćemo kao siromasi al kao pošteni siromasi, pak ćemo i mi biti sretni. Onim pako, koji se medju nami s tim nikako zadovoljiti nebi htjeli, slobodno je uživati i naše skromne i nenaše sjajne zabave.

Da nas je malo, da je naše družtvo maleno i to je istina, ali to se nimalo neprotivi obstanku njegovu; jer: sve je maleno u svojih početcih, kao što se svaki dan u prirodi i u životu ljudskoga roda osvjedočiti možemo, a s vremenom se jedva razvija i povećava. Drugo: pogledamo li bud u prirodu, bud u život ljudskoga roda, mi vidimo da i malene stvari, i malene živine i malene osobe i malene družbe obstoje, dapače vidimo, da su malene družbe učinile veće za ljudski rod nego li velike. Neću tim reći, da će naša družba

---

— Je, to je praf. Vrak ga dal i vetri i ludi su se preokrenuli, okreše kavanar.

A Japica:

— No o tem bi ja znal kaj pripovedati! Znaju gdo mi je včer popolden vizit naredil?

— Gdo?

— Naj se zmisliju!

— Rauch?

— Ne!

— Anda gdo? Ja neznam drugega človeka, s kim bi se oni, Japica Pogorelec, rajše videli?

— Starac se nasmije: No, ak se nigdar zlegali nisu, bogme jesu se vezda!

— Tak znaju gdo je bil pri meni?

— Je... ja nisem duh sveti.

— Pri meni jim je sinoć bil ni menje ni više neg... presvetli vugersko-horvacki gospon... Mirkica...

— Kaj Mirkica... kaj!...

— Je, vrak ga dal... presvetli vugersko-horvacki gospon Mirkica...

(Starac bijaše već izpio časicu nekakove vodi slične tekućine, i reć bi, da se je malo po malo dobrovoljo.)

— Čuju, al mi ne žal!

— Bogme ja neznam. Negda su oni s jim bili vu vuzkem prijateljstvu. A kesneše...

— Kaj je bilo kesneše, to jim bum ja pripovedal. Anda presvetli vugersko-horvacki gospon dojde k meni: „Dober večer gospon Pogorelec. Hvala Bogu, da jih vidim živega i da jim ime laže.“

— O sluga sem pokoren; nemam čest...

— Kaj me nepoznaju?

— Nemam čest!

— Ja sem jim Mirko...!

— Ne moguću?

— Bog i bogme jesem, z dušum i s telom.

— Ja sem ga pak vre dugo na zubu imel, pak sem ga ovak vpičil:

Po telu su nekak spodobni negdašnemu Mirku... ma naj oprostiju, ja nemrem verovati, da bi oni bili onaj isti.

I kak, da bi bil prečul ovu moju malu govoranciju, me zapita:

— No kak je kaj Japica Pogorelec, vre se zdavna nismo videli?

— Bogme slabo gospon Mirkica, kad nam takvi Jilirci, kak su oni bili, kabanicum okroneju.

— Au! vrak te stvoril, vu živec su ga zadeli; prosim ji ponižno, kaj jim je na to rekel? Kaj mi je rekel? Doklergod me bude zemlja nosila, bum se spomijal, kaj mi je rekel! Da bi svak onak rekel, onda vre nebi bilo Jilircev ni Majaronov.

— Um Gotes viln, ja sem jim najgirig znati, kak su se Mirkicu iz mišjaka zvekli.

Rekel mi je evak: Čuju gospon Pogorelec naj nezamerijo, da jim jednu rečem. Kad sem ja bil mlad, bil sem vragometen Ilirec i ja bi jim bil sve listje na stablih pomodril samo da zeleno nebu. A zakaj? Zato kajti sem mislel, da nam bu Vuger otel jezik i spravišče, i da Horvat bu moral pojt po svetu lonce vezat. Pak sem kešneše videl, kad smo Majare oklepušali, da nam je baš Švaba sve ono vuzel. Onda sem se ovak premišlaval: Švaba nam pa vuzel jezik i škole i sude i spravišče, pak je rekel, da nam bu kulturu donesel. Naj ga vrag nosi jega i jegovu kulturu. Bolše je med dvemi neprijateli, s menjšim i slabejšim se pečati, pak sem se zmiril i nisem više bil onak lut na Vugre. A bog i bogme oni imaju trafiku, a ja imam službu, oni prodavaju cigare, ja pušim; pak to im je svejedno. —

— Lepo se je vun stegnul vrag ga dal; al jim ja bum drugu rekel.

— Kaj?

— To im tako svi govoriju, al oni neznaju, kam jim to kaže.

— Kam?

— Tam, da bude nova politika vun skočila. Znaju koj on *stari* norec s mirom prodiče, da Horvat more samosvojen biti. Ima vre velikn školu znaju... I buju oni videli, da bu još sam Mirkica vu teštament zapisal: Horvati! kak ste se po malom otresli Švabe, tak se morete i Majara.

„Živili gospodo, to mora biti naš politički očenaš“ ozvah se ja. Prijatelj je već dosta dugo kod mene sjedio, al ga ja umolih, da čitam novinu, neka se malo zabavi. Cilj mi bijaše slušati razgovor.

„Odkuda su oni mladi gospon“ ako smem pitati, upita ljubeznivo starac.

„Ja sam gospodine Talijan“ odgovorih, što sam blagoglasuje mogao.

„Kaj praf iz Italije?

— Iz Istrije! —

Iz Istrije, iz Istrije! je ak su oni iz Istrije, onda su vre Talijener; pa gde su se oni tak lepo ilirski navučili govoriti.

— Tamo gdje se rodih. —

— Pa kaj i pri njih ilirski govoriju.

— Ilirski neznaju, ali hrvatski, vidite ovako, kako mene čujete.

Tak su oni Horvat?

— Jesam! nego u Zagrebu vi nekojim Hrvatom kašete *Vlah*, nekojim *Talijener* i tako dalje.

— Horvat... Talijan iz Istrije. To mi je verek čudno!

— Japica kaj sem ja jim rekel?

(Još je toga).

kao malena Bog zna što počiniti, al ću bar opravdati obstanak njezin, ako i jest malena. I malo nas ima pravo na svoj obstanak. A čim nas je manje, tim ćemo se veće ljubiti, tim ćemo biti složniji i snosljiviji medju sobom, tim požrtvovniji i postojaniji u onom, što smo si poduzeli, te ćemo uvjek svjestni moći reći: *malo nas je al smo ljudi!*

U naše kolo svi Hrvati i Slovenci u Kopru, koji još niste: stupiv najbolje ćete odstraniti prigovor koj i sami činite, da nas je premalo. U naše družtvo bez obzira na nikoga; ta koj nam može zapriečiti da se kažemo onim što jesmo. U naše kolo svjestniji Slovenci iz okolice, osobito svećenici! imat ćete bar kamo medju svoje, kad u Kopar dodjete. U naše kolo svi prijatelji našega naroda, koji možete.

Jedan član čitaonice.

Pogled po svietu.

U Trstu 14. prosinca 1878.

Herbstova je obvaljala. Carevinsko se vieće sastalo, dne 10. te sad vieća o berlinskom ugovoru mira, što mu bijaše predložen uz podpunu ustavnu cerimoniju. Velimo cerimoniju, jer sav taj posao nije drugo nego gola cerimonija, budući da onog ugovora nemože sama po sebi preinačiti nikoja država, pa ni naša. Zato je dakako bio odobren i u Beču i u Pešti, jer su ga hoćeli i ondje vidjeti na stolu, pa mirna Bosna. Nego onaj se ugovor mora ipak jednom preinačiti; jer ga slavenstvo, proti komu je utanačen, nemože i nesmije trpiti; no ne riečmi, nego ručećimi topovi. U ostalom Delegacije su i naša i ugarska dozvolile potrošak za Bosnu i Hercegovinu u svoti od 20 miliunah forinti.

Magjari su našli svoje ministarstvo. To jest, obnovilo im se staro sa Tiszom na glavi, osim same dvie osobe. Mnogi zastupnici, koji se neslažu s dosadanjom vladinom politikom, stupili su radi toga iz ćete njezinih podupirateljah. Kod nas u Beču još se jednako nagadja, koji će biti novi ministri. Čuje se, da će najbrže Depretis, dosadnji munistar novčanstva, postati ministrom predsjednikom, kao takodjer da će u ministarstvo doći nekoji Poljaci. Poljaci su nam mili i dragi, jer su naša braća, ali nevidimo jih rado miešati se u državne poslove, jer su jedini krivci našega u njoj trpeža.

Prigodom razpravah u ugarskom parlamentu došlo se do osvjedočenja, da u poslovih vanjske politike nisu i nemogu biti odlučivajuće sudišće, nego jedine Delegacije. Ako je to istina, kao što bi i morala biti, onda i naseg i ugarskog ustava nekoji paragrafi moraju o koncu visiti, ako nečemo da kod nas i nadalje vlada u tih stvarih najveći metež.

Naša braća Hrvati u Kraljevini svakom mogućom prigodom i u Kralja i u skupnog ugarskog ministarstva, i u svečanih i u privatnih prilikah, traže cjelovitost svoje domovine. Na to im magjarski državnici odgovaraju kako kada. U najnovije doba počeše im guditi, da bi i to bilo moguće, kad bi se sklonuli birati neposredno svoje zastupnike u ugarski parlamenat, kao što biva kod nas. Hrvati im na to odvraću da će oni i na to pristati, ali pod tim jedinim uvjetom, ako Ugarska uz parlamenat za skupne, uvede još i svoj zemaljski sabor za svoje izključivo domaće poslove; jer da oni u tom slučaju nemogu nego na taj način osigurati svoju kraljevinsku samostalnost, koja je isto onako i njim kao i Magjarom mila i draga do zadnje kapi krvi.

U engleskom parlamentu, što se otvorio dne 5., ljudi su mnogo oprezniji nego kod nas, kad se radi o medjunarodnih ugovorih, koji se nedadu jednostrano preinačiti, kao i o ratu i prirastu države, jer zato nitko nečini ministarstvu neprilikah, već svi nastoje, da se sretno izvede što se počelo, ako i na samu ruku ministarstva. Na primjer, ministarstvo nije nikoga pitalo, da li će neće li naviestiti rata Afganistanu, pa se sad ipak riedko tko tomu protivi. Kad smo već taj rat spomenuli, valja nam reći, da ide hrdjavo po Afgance, ako možemo vjerovati Englezom, kojim jedinim dolaze odanle viesti. No prije nego se ta stvar sasvim zlo po Afgance svrši, hoće morati i Rusija svoju reći, ako je istina, da su se zaratili s Englezi po njezinu naputku.

Opet se govori o nekakovom posebnom ugovoru medju Ruskom i Turskom. S druge se strane čuje, da je Labanov, ruski poslanik u Carigradu, izjavio turskoj vladi, da će ruska vojska točno u urečeno doba ostaviti Bugarsku i Rumeliju, ali carigradske okolice da neće, jer da to nestvji u berlinskom ugovoru. Čuje se i to, da i Englezi snuju nekak nov ugovor s Turci. Turkom treba novacah, a Englezi da će jim jih dati, ako im opet zapišu nekoje točke na svojem zemljišću. U ostalom u Turskoj ide još uvjek po turski, pa se iz Carigrada nečuje nego o vjekovitih ministarskih promienah, a sad opet i o bunah i zavjerah.

U Italiji se parlamenat neslaže sa sadašnjim ministarstvom, pak će najbrže i tamo nastati doskora obične promjene. Nego budući da narod stoji uz ministarstvo, to bi se moglo dogoditi, da razpuste parlamenat, pak da razpišu nove izbore. Iz ostalog svieta neima važnih novostih.

LUCA I MARA.

L. Draga Mare, Bog s nami budi, kudo to bivate, da vas već ni k nam? Da vam va kuću negledam bim mislela, da ste vrata obrnuli, samo da ovuda neprohajate.

M. Luce moja, ter znate, da ni lazno poć landikat po kućah. Neć ovo, neć ono, toliko da dan projde nezna se kud ni kamo. A znate dobro, da se sve za me zadene.

L. Ja, pak to ste morala poć i va Trst. Je l' vam Franine ča laglje?

M. Ej, draga, ki zlodej mu je; ma su ovi ljudi babe dan današnji! Na maklju se je bil porezal, nebore, naprav, pak ni mogal delat, to je viste; htelo mu se je razgovora, pak boži Mare va Terst, da ti muž od mučanja neumre!

L. Morda sto vidola on dan, kad su naši soldati va Terst prišli? To da su jim velo veselje storili.

M. A kako nebim videla, ter sam cel dan klatila kao i klać po grade.

L. Draga, povejte malo, no, ter vas neće bit manje. Ki zna će l'ča bit va Sloge od tega al neće. Tako da barem od vas čujem po istine kako je bilo.

M. Aj, drago moje, ki bi Vam sve dopovedal! Znate kade je on veli ključina va more stognjen, ča zovu mul svetega Karla?

L. A, ne ja!

M. A znate kade je vela placa i loža i turan od loži, kade Mikac i Jakac s batom tuku uri?

L. A, ne ja!

M. Tako kada neznate ću vam povedat. — Imeli su prit, kako večeras, al da jih je pod Lošinj jako bura zaderževala, pak su već neku dobu noći prišli. Jutro okolo sedme uri se je te skrcevalo z broda, pak su šli na velu placu i onde su va redeh stali, drago moje, kako šćapi. Blažena šiba, ka jih je tepla, kad su vredni onako bistro gljedat i ravno stat, zač da od Splita nisu teplega jili. A na kućah okole placi, dušo moja, sve ona lepa crljena rakna i puna okna ljudi. Pak su počeli govorit ona gospoda, ki su sklad storili, da se ljudem da jedan štov, i dali su vojvodi od tega batalijuna jedan venac na zlamenje, da su se junački borili. I, drago moje, tot na jedan put muzika zasope, kako da bi sirota zaplakala.

L. Bože moj, ča je to imelo pomenut, Mare moja?

M. To jim je zapovedano bilo na molitvu, kako zahvaljenje, da su se živi i zdravi povernuli.

L. Pak ča su za tem storili?

M. Poljali su jih va kasarnu i tamo su jih najprvo malo pokrepili. A zapolne, drago moje, kolikogod jih je bilo, svi su bili na obede tamo (ma vi neznate kade je to), tamo pul one vele birarije, ča je pod sveti Ivan. To ti je bilo počašćeno, kako da su knezi.

L. Mare moja, je l' jim ki onde kakovu prediku držal?

M. Dušo moja, kako ni? Neki su patroljali nemški, neki talijanski, a po hrvatski jedan gospodin i jedan soldat.

L. Soldat?!

M. Ja, upravo soldat od rišervi!

L. Ča gmajni?

M. Gmajni, ja, zač ni zvezdi imel, ma ki će znat kakove škole je storil, ter znate, da dan današnji va soldatije ni, kako nekada.

L. Bože moj, nezamorite no, pitam vas, zač ča ja neboga znam! To je istina, da sada svaki, ki je kuliko paćan, mora bit soldat, ćemo reć, ale od rišervi, ale od lumbera.

M. A ja tako, ja! Pak drago moje, to ti je bilo jedno lluhanje, jedno veselja, da nigdar tako. Viva i Živio, Živio i Viva od svoh stran, da se je bilo čudit.

L. Draga, pak ča se smo va Trste Živio kričat?

M. Luce moja, tr smo svo pod jednom cesarom; ni tega straha va Trste, ne, kako se misli.

L. No, ja neznam, leh neki govore, da bi Trst otel pod Talijana.

M. Ala, neverujte Luce, ne, ter su i sada Talijani, puška jih nezadela, ča jim fali?

L. Ala, Mare, Bogu hvala i vam, da ste mi to tako lepo pripovedala, sve punat po punat, kako je bilo. Baš mi je drago.

M. A no, ča će se, moramo jedan s drugem. Kuma Luce, Bog budi s vami i nezamerite ča.

L. A s dobrem, ča ćemo zamerit. Ter moram, bome, sve do kuće merit!

ZAHVALA.

O svojem 70. rojstnem godu doživel sem radosti, koje bi se nikdar ne bil nadejal. Prijatelji od blizu in iz daleka, iz slovanskih in nemških pokrajin, združeni in posamni, zastopniki društev, zavodov, mest, sel itd. donesli so mi mnogobrojnih dokazov svoje ljubezni in naklonjenosti ustmeno in pismeno, in došlo mi je toliko častnih listin, pa tudi dragocenih umetvorov in krasnih tvorin iz ženskih rok, da ne vzmagam besedi, s kojimi bi izrazil občutke svojega globoko ganjenega srca.

Sam dobro vem in se radujem temu, da vsa ta odlikovanja ne veljajo toliko meni, posamezniku, marveč dobri in vzvišeni stvari, koji služim doslej 36 let; a zarad tega mi dolžnost srčno zahvalo nikakor ni manjša.

Tolikega veselja ves presunjen moram javno svojim prijateljem, vsem skupaj in vsakemu posebej, le s slabimi besedami objaviti svojo najtoplejšo zahvalo za tolika prejubeznjiva čestitanja z najiskrenejše zelje: naj Bog vsemogočni milostivo izvrši vsa vsa voščila, koja so bila tako toplo naglašena o nepozabljivih dnih 17. 18. in 19. novembra t. l. od predragih mi prijateljev!

V Ljubljani dne 26. novembra 1878.

Dr. Jan. Bleiweis.

Što imaš raditi svakoga mjeseca

u vinogradu, u vrtu i u voćnjaku.

MJESECA PROSINCA.

Ako ti vrieme dopusti, onda dovrši sve one poslove, koji su ti možda zaostali od mjesca listopada i studena.

Za vinogradara. — Vozi čim više možeš gnoja u vinograd, te ga takodjer raznašaj, ako ti vrieme dopusti, po istom. Nastavljaj, ako vrieme dopusti, povaljivati grebauce (povaljonice), zatim vinograde okopaj, jer sad radeć ovo posliednje za čudo koristi istom doprinašaš.

Za vrtljara. — Izbira se sjemenje za jare usjeve. Za liepa vremena pognoji vrt i istog, ako ti je štogodj preostalo, prekopaj. Popravljaj oruđje.

Za voćara — Nastavljaj voćke od gusenicah i od mahovine čistiti. Jamo za voćke, ako vrieme dopusti, kopaj.

Usahle voćko izkopaj; ine okopaj i gnoji sa mješancem-gnojem. Ako smo u mjesecu studenu posadili štogodj nježnih voćakah, onda ih valja za oštre zime omotavat sa slamom, eda ih tako oslobodimo od propasti. —

Svršujem ovaj moj godišnji rad sa željom, eda se je mnogi hrvatski vinogradar, voćar i vrtljar sa istim okoristio. Budeli tako, onda ne žalim, da sam toliko truda uz moje velike službene i neslužbene poslove podnio pisuć ovu pouku za mog milog hrvatskog vinogradara, voćara i vrtljara.

I evo ti dakle za ovu godinu budi dosta. Drugom godinom sbovit ću ti o nečem drugom; i ostaj mi s Bogom. — Sretna nova godina osvanula svim!

Pozdravljajuć Te srdačno Tvoj
odani prijatelj

N. Vežić.

Ob uzgoju lana i konoplja.

(Vidi o lanu br. 19. „N. Sloge“.)

Nastavljam, po obećanju, uzgoj prediva, naime o konoplji.

I konoplje sije naš poljodjelac za to, da od njega končiće dobije, ali ti končići jesu mnogo deblji nego li končići od lana, budući se rabe za tkanje jedrila, za jaka užeta — riečju za jače platno, koja se ne mogu tako lieno obieliti kô lanено.

Samo bi toplo preporučio braći poljodjelcem, da konoplje i lan svaki sije, pa se tako neće od trgovca loša roba skupo plaćati, već ćeš sam moći za svoju potrebu proizvesti mnogo lieпа i dobra platna.

I zbilja je žalostna svaka ona seljačka kuća, koja bar radi kućevne potrebe ne sije lan i konoplje; jer ne samo da ćeš od lana i konoplja moći si proizvesti tankog i debljeg prediva rabeć za finije i prostije košulje, gaće itd., već ćeš moći proizvesti platno za vriće, ponjave itd.

Dakle na svaki način ostaju konoplje i lan za Hrvatskoga poljodjelca zlamenita gospodarska biljka.

Suvrsti. Konoplja imamo tri vrsti, kô na primjer: *divlje, obično* i *kitajsko*, koje ovo posliednje uspieva jedino u toplom podnebju i zemljištu.

Podnebje ljubi konoplje u obće toplo i vlažno.

Zemljište. Isto zahtieva kô i lan, naime: Plodno, mastno, ili nagnojeno (zemljište); dapače konoplje zahtieva vrlo gnojnu zemlju, a navlastito onda, ako je takov gnoj dobro sagnjio, onda će za čudo lieпo konoplje rasti, te tako poljodjelcu veliku korist dati, pošto mu još iste godine troškove znatno naplati.

Dobro je zemljište, na kojem si nakanio posijat konoplje, pognojit sa ovčijim, golubijim i kokošjim gnojem, budući je ovaj gnoj, kako je poznato iz lučbe (kemije), odveć jak sa svojim hranivnim sastojinam, pa s toga vrlo ugadja posijanom konoplju.

Poslje kojih biljkah konoplje uspieva? Konoplje uspieva poslije svake tako rekuć gospodarske biljke (rastline), dapače poslje sebe samo kroz više godinah.

Za konoplje zemlju treba dobro i duboko uzorati, pošto se duboko ubokorenuje. Ista zemlja ima bit žim bolje rahla, jer konoplja osobito ovo zadnje ugadja; pa zato treba više puti oranicu sa željeznom branom, koja ima oštre kline, preći, da ju tako razdrobiš od debelog grudja. S toga ćeš vrlo dobro učinit, ako ovakovu oranicu u jeseni preoreš, koju će zimska vlaga, smrzljavica sasvim ju prirodit za sigurni uzgoj konoplja; dapače u pramaljeću, ako ti iole (išto) vrieme dopusti, preori istu još jedanput, a prije nego ćeš posijat preori i drugi put, da zemlja što rahlija bude.

Dobro bi učinio izabrat konoplju oranicu, koja u sebi posjeduje dovoljno vlage, jer njemu ovo osobito ugadja.

Sjetva. Konoplje sij odmah čim opaziš, da proljetni mraz naškodio nebi, a to je u mjesecu travnju, ili početkom svibnja. Ja bih pako poljodjelcem Dalmatinskim i Istrijanskim preporučio sijanje konoplja još u mjesecu ožujku, ili početkom travnja, jer se u ovih mjesecih ne imaš bojat, da će ti mraz posijanoj biljci naškoditi.

Ovo što napomenuh potvrdi moj ovogodišnji pokus na pokušalištu gospodarskog družtva Drniškog, premda je u pramaljeću dosta mrazovah bivalo. Dakle provajte i vi, pa nam uspjeh priobćite kroz rodoljubnu „Našu Slogu“. Ovo što rekoh za Dalmaciju, vriedi i za Istriju, jer je isto podnebje. Naprotiv za

Hrvatsku, u kojoj sam više godinah prebivao, jest najbolje mjesec svibanj. buduć sam to pokusio.

Nu neka ti je preporučeno, da ga siješ namah poslije oranja, zatim poslje malene kišice.

Na jedno austrijansko jutro uzmi 2—3—4 vag. (1 h. 26 l. — 1 h. 82 l. — 2 h. 45 l.) sjemena konpljeva t. j. kako želiš imati: Za vlatno ili sjeme, tankog ili debljeg končića.

Medjutim budi ti pravilo to, da siješ li konoplje lih sjemenca radi ili deblje končiće, onda ga sij redje, dočim za tanke končiće gušće.

Sjeme uzmi starije (dakako razumievam ono, koje je bilo liepo čuvano, naime od pliesnivoče i od drugih stvarih, dočim izbjegavaj ako je ikako moguće, novom, buduć je izkustvo dokazalo, da je starije sjeme za sjetvu mnogo bolje nego li novo.

Sjeme konopljevo za kratko vrieme iznikne, pa s toga i uguši sav korov, koji bi ponikao: usuprot naidješ li na kakovu travninu (korov) namah ju izčupaj; ovo se navlastito kod redje sjetve dogadja.

Konoplje sije se na omaške (rukom) a redje u redove. Konoplja ima dvie vrsti: **Muzkih i ženskih**, ili *ljetica* i *sjemenjače*.

Muzka se konoplja namah čupaju čim su im stabalca požutila; onda se veli, da je konoplje zrielo.

Muzko konoplje daje najljepše i najfinije platno.

Nasuprot ženska (sjemenjače) konoplja čupat ćeš iz zemlje poslije tri tjedna, naime onda, kad opaziš, da je sjemenka čaurice počela dobivati ugašetu žutu boju; onda se ima namah čupat sjemenjača sa tim dodatkom, da i nje podieliš (dakako to ćeš prije učiniti) na dva diela, naime na onu, koja će za sjeme ostat, zatim i na onu, koja će se za prodivo rabit; jer iz ove posliednje proizvesti ćeš finije vlakno, dočim ono drugo ostavit ćeš na oranici sve dotle, dok sjeme nije sasvim dozorilo, ali ćeš dobit dakako debelo končiće.

Preporučujem ti, da dobro paziš na ono konoplje, koje si ostavio za sjeme, jer bi ti u protivnom slučaju vrbci i ine ptice mnogo sjemenja pojele, budući ga vrlo rado jedu; pa zato čim li opaziš, da je zence otvrdno, da mlieka u njem nije, tada namah sjemenjače čupaj i poveži, te čim se osuši, izmlati isto, pa ga metni na pouzdano mjesto.

Sjemenjače siju mnogi gospodari većim dielom medj kuruz, krumpir, bob ili grah. Osim toga siju se sjemenjače medj kupus i ine zelje radi kupusnjaka, gusenice; jer on sa svojim duhom (mirisom) raztjerava ovog neprijatelja svakom gospodaru. Toga radi toplo preporučujem štovanim čitateljem „Naše Sloge" na praktično izvršavanje ovog što napomenuh.

Sad prelazim, drugi čitatelju, na močenje konoplja. Nosimo konoplje onda stopram u močila, kad smo mu obsjekli njegovo korenje, zatim ga u riekovedi svezali.

Močenje je bolje sa pramaljeća, nego li sa jesoni, preduzimati.

Gdje voda prolazi, tamo je najbolje konoplje za močenje složit, pošto neprestano svieža voda dolazi.

A sad kukovedi konoplja pritisni sa kamenom ili drugim čim, tako, da pod to — to jest na konoplje, metni najprije daske i slame, i tek sada kamenje, zemlju itd., eda hrpa do zemlje propane, i voda ju ne odplavi.

Konoplja se onda vadi iz vode, kad se vlakno lahko odliepljuje (skida).

Vrieme močenju traje obično 7—14 danah — dakako ako je vrieme toplije traje manje, a ako je ladnije — duže.

Poslije svega ovoga dobro se izpere i na livadu prostre da se osuši, a pri tom se od vremena do vremena prevrće i suši; sad se skupi, u snopiće poreže i čeka, dok se na trljaci iztrlja, na grebenice egrebe, a napokon na preslici oprede.

U nekih predjelih, gdje ne ima blizu vode n. p. gdje u Dalmaciji i u Istriji, razgrnu mnogi gospodari još zeleno konoplje po livadi i drugdje, te čekaju, da im rosa i sunce vlakno raztavi od stabalca, te ih samo češće provrću. Ovaj način nije za preporučiti, jer vlakno procrni, te tako ne daje nikad liepo platno. Nu ipak je i ovo bolje za silu nego nikako.

Prihod sa jutra. Sa jednog jutra može gospodar dobit 10—18 vag. sjemena i 4—12 ct. ličja.

Sjeme pako rabe gospodari za ulje (od vag. t. j. 50 ℔ daje 11—12 ℔ ulja).

Sad te medjutim liepo pozdravljam i ostajem dušom i srdcem tvoj iskreni prijatelj

N. Vežić

Nadzornik gosp. i šumarstva občinskog

Različite viesti.

Promjene u trščansko-koparskoj biskupiji. Preč. gosp. Ivan pl. Favento, bivši katehet kod c. k. gimnazije imenovan je biskupskim povjerenikom kod iste gimnazije. — Č. gosp. Josip Budin, do sad duhovni pomoć. kod Jezuitih u Trstu je imenovan koralnim vikarom kod stolne crkve S. Justa M. u Trstu.

Feldzajgmajstor Filipović vraćajuć se iz Bosne prošao je Trstom. Dočekala su ga liepo gospoda od svih oblasti; načelnik grada Trsta Dr. Angeli pozdravio ga je u ime grada koj se veseli, da tako otmenoga vojvodu može viditi. Filipović mu je pohvalio Veberovce.

U Vrbniku na otoku Krku pristajati će će u ljetno doba svaki put Loidovi parobrodi (vapori) na putu iz Rieke u Dalmaciju. Tako ćemo imat prilike lagljo obćiti s onim gradićem, koj je hrvatskomu rodu dao mnogo odličnih sinovah.

Barbanska škola. Potvrdjeno je došlo od zemaljskoga školskoga odbora, da škola u Barbani bude hrvatska. Ljudi su to prosili, pak su i dobili. Svaka hrvatska obćina koja dosad ima tudju školu morala bi to iste moliti; a to i mi najvruće preporučamo.

Stranaeah u Parizu za vrieme prošle izložbe bilo je do 200,000. Medju njimi broji se 58,916 Englezah, 21.778 Niemacah, 28.830 Belgijanacah, 11.980 Švajcarah, 13.579 Amerikanca iz Sjedinjenih državah, 8501 Austrijanac, 2228 Luksenburžanah, 6082 Holandeza, 14.968 Italijnacah, 1767 Danacah, 2706 Svedjanah i Norvežanah, 5726 Rusah itd. Ulazni je prihod vrgao 12 milljunah 653.716 frankah. A bilo je odlikovanih svih ukupno 1113 obrtnikah, koji su primili: 22 velika dara, 139 zlatna, 340 srebrna, 328 mjedinjah i 284 pohvalnih pjesamah.

Prokop od Baltika do Crnog Mora. Iz Rusije se javlja: Ruska vlada dogovara se sa stanovitim družtvom izvanjskih glavničarah o spojenju mora Baltičkoga s Crnim Morem pomoću rieke Visle, Viepra, Pripeta i Dniepra. Dužina te vodene ceste iznaša 290 miljah. Projekt taj izradio je već g. 1857—1859. neki austrijski mjernik; sada se pak evo pristupa k oživotvorenju istoga.

Neki Austrijski oficir, koji su se u pevsijsku vojničku službu bili upisali, odputovali su prije nekoliko danah iz Tarnopola za persiju. Prije nego li su zapustili Beč, primiše plaću za dva mjeseca unapred. Persijska vlada izdala je tom prigodom oficirom i kapelmajstorn 24,000 for. a. v.

Afganistan je gorovita zemlja tamo u Aziji, vrh Indije nad kojom Inglezi gospoduju. Zemlja je to prostranija od Austrije, ali ima samo 5 mililjunah ljudi. Vladar te zemlje zove se kan, a ime mu je Šir-Ali. Bit će mu 54 godine. Kažu ga junaka. U haremu da ima 300 ženskih. Toga kana aratili su Inglezi, jer da jih je uvredio, što nije htio primiti jednoga njihovoga velikoga poslanstva. Inglezi imaju jake vojske, al ni Afganistan nije bez njih. Već se glasa, dok ovo pišemo, da su Inglezi razbili jednu Šir-Alovu vojsku, ali to još nije sve. Jer su jur pred mnogo godinah Inglezi bili već daleko zašli, pak su najkašnje u jednoj sutiski izginuli do jednoga. Kako je naime zemlja brdovita, mnogi su u njoj klanci iliti sutiske, pak je lahko vojsku izgubiti. Vondar bi reći, da će ovaj put Šir-Alija loša sreća biti, te se glasa, da je i poljegao iz Kabula tvrdu grada.

Ljubezniva supruga iliti žena. Neki odlični častnik pogodjen bi u ratu otrovnom strelicom u desno rame. Ljećnici mu rekoše, da će si život spasiti samo tim, ako si ranu po kojem čovjeku izsisati dade. Ali ranjenik reče: „Bože sačuvaj! Ja nemogu zahtjevati niti dopustiti, da itko radi mene svoj život na pogibelj stavi!" Kad je ranjenik zaspao, dodje tiho k njemu njegova supruga (žena), te mu spavajućemu izsisa otrov iz rane... Tako spasi ljubeća žena život svomu mužu, ali morade za nj žrtvovati svoj život, jer od otrova nu skoro umre!

Brzi hodući. Onomadne u Londonu mnogo se Englezah i Amerikanacah okladilo (skometilo) tko će bolje i više hoditi. Medju njimi najbrziji bje neki Inglez Corkey, koji je kroz vrieme od šest danah prešao 521 inglezku milju i dobio okladu od 10,000 for., za njim neki Brown, koji je u isto vrieme prešao 505 miljah, po tom neki Bowel, koji je prešno 469 miljah itd. Ako se promisli, da jedna inglezka milja je to isto, što četvrti diel njemačke milje, iliti pol ure laganoga hoda, to je onaj prvi hodač prekoračio na dan koliko bi se pomalo hodilo 42 ure. Evala njemu!

Tèk Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15. Decembra 1878.

Dne	Car.dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (uglo)	Dne	Car.dukati (cekini)	Napoleoni	Lire ster.	Prid srebro (uglo)
1	—	—	—	—	9	5.54	9.30	11.70	100.25
2	5.54	9.30	11.69	100.40	10	5.53	9.30	11.70	100.20
3	5.54	9.30	—	100.40	11	5.54	9.31	11.72	100.10
4	5.53	9.31	11.76	100.40	12	5.55	9.33	11.74	100.20
5	5.53	9.30	11.80	100.25	13	5.55	9.34	11.76	100.10
6	5.58	9.20	—	100.25	—	—	—	—	—
7	5.53	9.20	—	100.25	—	—	—	—	—
8	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Pregled trščanskoga tržišča.

dne 12. Decembra 1878.

		OD for.	OD nč.	DO for.	DO nč.
Vosak primorski i ugarski	za 100 ℔	—	—	—	—
Kafa Portoriko	„	129	—	132	—
S. Domingo	„	70	—	88	—
Rio polag vrsti	„	60	—	90	—
Cukar austrijski	„	37	—	36	—
tučani	„	31	25	32	50
Cvietje trave hubače (Grisantemo)	„	70	—	205	—
Naranče skrinjice	„	3	—	4	50
Karube puljezke	za 100 ℔	12	—	13	—
levantinske	„	8	50	9	—
dalmatinske	„	15	—	—	—
Smokve Kalamata	„	16	—	—	—
puljezke	„	16	—	—	—
Limuni skrinjice	„	5	75	6	50
Badomki iliti mondule palj.	za 100 ℔	85	—	87	—
dalmatinske	„	23	—	36	—
Lošnjaci	„	8	75	9	—
Šljive	„	10	25	10	40
Pšenica ruska	„	9	—	10	—
ugarska	„	—	—	—	—
galaška	„	5	50	6	—
Kukuruz (turkinja) ruski	„	6	75	7	—
ugarski	„	7	50	8	—
Raž	„	6	—	6	25
Ječam	„	7	—	—	—
Zob ugarska	„	6	—	—	—
arbanaska	„	—	—	—	—
Pasulj (fažol), polag vrsti	„	9	—	11	—
rabe	„	—	—	—	—
Bob	„	12	—	14	—
Leća	„	19	75	23	—
Orlič talijanski	„	15	50	19	15
inglezki (kitajski)	„	95	—	110	—
Vuna bosanska	„	117	—	120	—
morejska	„	110	—	117	—
arbanaska	„	—	—	—	—
istarska	„	52	—	92	—
Dasko koruško jelovice	„	44	—	75	—
štajarske „	„	12	—	14	60
Gredo „	„	6	—	12	25
bukovice „	„	42	—	45	—
Ulje italij. nižje vrsti	za 100 ℔	50	—	58	—
„ najbolje „	„	—	—	—	—
„ srednje vrsti	„	10	—	46	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
istarsko	„	12	50	—	—
Kameno ulje u barilah	„	16	—	—	—
u kasetah	„	170	—	100	—
Koža strojene naško	„	107	—	134	—
suha volovje naško	„	70	—	110	—
dlim., ist. i bos.	„	95	—	105	—
janječe naško	za 100 kom.	70	—	85	—
dalmatinsko	„	—	—	—	—
kozje	za 1 ℔	—	75	—	80
vuneno slano	„	—	58	—	65
suho	„	—	49	—	59
zečje za 110 komadah, u srebru		23	—	27	—
Bakalar	za 100 ℔	28	—	34	—
Sardele i baril	„	15	—	21	—
Vitriol modri	za 100 ℔	23	—	26	—
zeleni	„	5	50	5	75
Maslo	„	76	—	91	—
Loj dalmatinski i naški	„	13	—	45	—
Salo	„	—	—	—	—
Mast (salo raztopljeno)	„	16	—	46	50
Slanina	„	12	—	44	—
Rakija etolitar (100 litarah)	„	—	—	—	—
Galviči istarski	za 100 ℔	9	—	—	—
Ruj naški	„	8	—	8	75
„ istarski	„	15	—	16	50
Lišće od javorike	„	—	—	—	—
Vinske strgotine (Gripula)		31	—	46	—
sploh	„	32	—	—	—
Med	„	—	—	—	—
Lumber (jabučice od javorike)	„	14	—	16	—
Paknl baril od 100 ℔	„	3	75	9	—
Cunje (štrace)	za 100 ℔	17	25	23	25
Katram dalmat.	„	—	—	—	—

Grlena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustiuh itd.

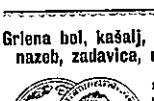

mogu se u kratko vrieme izliečiti rabljenjem

NADARENIH

Prendinievih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

što jih gotovi P. Prendini ljekuar i ljekarnik u Trstu.

Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. Probdjenih kašljuć noćih, navadno jutarnje hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalicah, koji jo panačinjaju. Zato valja uvjek pitati *Prendini-eve sladkiše (Pastiglie Prendini)* to gledati, da budo na omotku kutijice (skatule) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima utisnuto na jednoj strani *Pastiglie* a na drugoj *Prendini*.

Cieua 30 novč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u *Prendini-evoj ljekarni u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste).* — A izvan Trsta dobivaju se: na *Ricci* kod Prodana ljekarnika i kod Jechela i Pavičića mirodijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Fontani-a, Kerpana i Kirnera; — u *Puli* kod Wassermanna ljekar. i Sobrinera mirodijara; — u *Malom Lošinju* kod Viviani-a; — u *Pazinu* kod Liona; — u *Zadru* kod Berčića i Berettini-a; — u *Šibeniku* kod Herosa i Misture; — u *Spljetu* kod Volpi-a; — u *Korčuli* kod Zoretti-a; — u *Makarskoj* kod Pojani-a i u svih boljih Ljekarnah iliti Specierijah. 37

OGLAS.

U nakladnoj i umjet. trgovini

M. BABIĆA

u Budim-Pešti (Budapest Alte Postgasse N. 6.)

izašle su i mogu se dobiti liepo i divno umjetnički izradjene

TRI

NOVE SLIKE

i to: I. slika

OSLOBODIOCI

Bosne i Hercegovine.

Na toj slici nalaze se osim ovih grbovah: austrijskog, hrvatskog, bosanskog i hercegovačkog, još i jedanaest po fotografijah izradjenih likovah onih ljudi, koji u tom velikom, a po hrvatsku istoriju slavnom djelu najvažnije uloge imaju, a to su: 1. *Njegovo c. k. Veličanstvo Franjo Josip I.*, car austrijski, kralj ugarski, hrvatski itd., a sada i gospodar Bosne i Hercegovine. — 2. Gjenerali: *Barun Filipović.* — 3. Barun *Jovanović.* — 4. Nadvojvoda *Salvator.* — 5. Herceg *Württemberžki.* — 6. *Tegetthoff.* — 7. Grof *Szapary* — 8. *Kauffel.* — 9. *Müller.* — 10. Pukovnici: *Rittel.* — 11. *Villetz.*

Slika je vrlo divno, i to: *ponit jednoga krsta (križa) izvedena.* — Svi likovi ukrašeni su liepim *hrvatskim trobojnim okvirima i lovorovim vjenčima.*

II. Slika:

Prelazak austro-ugar.-hrvatske vojske preko granice kod Kostajnice 29. Srpnja 1878.

III. Slika:

Ulazak austro-ugar.-hrvatske vojske u Sarajevo 19. Kolovoza 1878.

Sve tri slike jednake su veličine, i to: *50 centim. visoke a 85 široke.* Sve tri slike crtao je prvi vještak u monarkiji g. Kacler, i zbilja su remek-djela, sa kojima se naš narod dičiti može.

Ciena je *svakoj toj slici zasebno samo f. 1.50 novč.* Tko naruči sva tri komada u jedared, taj dobije ove tri slike za *f. 4.* Tko pak naruči u jedared jedno na drugo najmanje 10 komad, *taj dobije svi deset slika za 10 f.* Slike će se slati samo za gotov novac, il pak kroz poštarsko pouzeće (zur Postnachnahme).

Novce i poručbine valja slati na ovu adresu:

M. BABIĆ

in Budapest, Alte Postgasse N. 6.

Višegodišnji solidan rad ove trgovine, *jamči svakome* za brzu, točnu i savjestnu poslugu. 7

A. KARABAIĆ Vlastnik. Izdavatelj i odgovorni urednik K. KRISCIAK. Tisk. SINOVI K. AMATI.